

PĂRINȚI ȘI SCRITORI
BISERICESTI

18

SFÎNTUL VASILE
CEL MARE
PARTEA A DOUA

ASCETICELE

CARTE TIPĂRIȚĂ CU BINECUVÎNTAREA
PREA FERICITULUI PĂRINTE

TEOCTIST

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

TRADUCERE, INTRODUCERE, INDICI ȘI NOTE DE

Prof. IORGU D. IVAN

COMISIA DE EDITARE :

Pr. DUMITRU SOARE (presedinte), Pr. Prof. ȘTEFAN ALEXE,
Pr. Prof. TEODOR BODOGAE, Prof. NICOLAE CHIȚESCU,
Pr. Prof. CONSTANTIN CORNIȚESCU, Prof. ALEXANDRU
ELIAN, Prof. IORGU IVAN, Pr. Prof. DUMITRU STĂNILOAE,
ION CIUTACU, (secretar)

EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC ȘI DE MIȘIUNE
AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE
BUCUREȘTI — 1989

CUVÎNT ÎNAINTE

De-a lungul vremii, ierarhii, slujitorii și credincioșii Bisericii noastre au acordat o înaltă cinstitură Sfântului Vasile cel Mare, al cărui chip duhovnicesc de o pilduitoare trăire creștină, de mare teolog și de monah îmbunătățit, osirdiutor spre culmile desăvârșirii, s-a arătat pildă vrednică de urmat îndeosebi pentru monahismul românesc. Latura practică a operei sale teologice, oglindită mai ales în *Regulile morale* — mari și mici —, a odrăslit rod îmbelșugat în viața Bisericii Ortodoxe Române, făcând din așezămintele monahale și viețuitoării acestora modele de rugăciune și muncă pe pământul nostru românesc.

Monahismul răsăritean, organizat temelnic, pe principii realiste și practice, de Sfântul Vasile cel Mare — și răspândit în străvechile ținuturi dacice încă din secolele IV—V — s-a hrănit duhovnicește și din bogatele scrieri ascetice cu care marele părinte bisericesc a îmbogățit zestrea sufletească a iubitorilor de frumuseți și de trăiri duhovnicești. «Arătătorul celor cerești» — cum îl numește Biserica în cințările ei —, aprofundând temelnic cunoașterea lucrurilor divine și omenești și ajungând la convingerea că adevărata slujire a lui Dumnezeu se realizează prin slujirea oamenilor și a lumii, a așezat la temelii viața duhovnicească — ca rod de mare preț al gândirii sale luminate de Duhul Sfânt — relația dintre rugăciune și muncă. Adînc cunoscător al firii omenești, Sfântul Vasile cel Mare a acordat o însemnătate deosebită vieții trăite în rugăciune și muncă, arătînd că numai împletirea acestora poate asigura echilibrul dintre suflet și trup și înaintarea pe calea desăvârșirii.

Călăuzindu-se după *Regulile Sfântului Vasile cel Mare*, cunoscute în întreaga Biserică, monahii viețuitoari în părțile Scîtției Mici și ale Daciei au îmbinat viața de meditație și rugăciune cu munca fizică și intelectuală, respectiv cu adîncirea cercetărilor teologice și științifice, cu activitatea misionară, sau cu împlinirea unor încredințări de

înaltă răspundere. Pe un asemenea fond spiritual rezultă din gândirea și strădanțiile marelui ierarh al Cezareei Capadociei s-a întemeiat și s-a dezvoltat viața minăstirilor ortodoxe românești. Felul în care viețuitorii minăstirilor noastre au deprins și au practicat evlavia monastică potrivit rînduilelor Sfîntului Vasile cel Mare nu i-a rupt de viața poporului, ci, dimpotrivă, i-a legat mai strîns de ea. El s-au dovedit împlinitori ai acestor rînduile prin viața lor curată, prin hărănicia lor pilduitoare și, în același timp, prin părțasia lor la promovarea bînelui obșteșc, arătată prin slujirea devotată a patriei și a tuturor fiilor ei. Așa se face că din străvechile noastre vetre monahale au răsărit și au crescut viguros, de-a lungul vremii și pînă în zilele noastre, monahi cu viață îmbunătățită, apărători ai credinței și legii străbune, teologi iscusii, ierarhi luminați sau sculptori și pictori a căror faimă a depășit hotarele țării.

Urmind învățăturilor duhovnicești ale Sfîntului Vasile cel Mare, viețuitorii minăstirilor noastre nu s-au rupt de viața și năzuințele poporului, ci s-au străduțit ca în ambianța creatoare de împlinire a rugăciunii cu munca să afirme și să dezvolte anumite trăsături specifice și scumpe sufletului românesc. Astfel ei au trezit și au susținut interesul, grija și dragostea pentru păstrarea și cultivarea limbii române și au devenit creatori ai unor opere nemuritoare, ca: manuscrise copiate și împodobite cu miniaturi de înaltă tinută și valoare artistică, broderii, picturi și neintrecute lipărituri, care au circulat nu numai în toate ținuturile românești, ci și dincolo de acestea, făcînd pretutindeni cunoscut tezaurul de gînd și de simțire al neamului românesc.

Viața de obște, cu împlinirea pravilei zilnice și a îndeletnicirilor practice, i-a legat trainic pe călugări nu numai de sanctuarele sîntefor locașuri, ci și de zidurile minăstirilor, de arta și de armonia acestora, dăruind din oiranda lor spirituală, din scrisul, gîndirea și talentul lor pagini de cronici, cărți, odoare și sculptură care constituie astăzi un adevărat izvor de cunoaștere a trecutului nostru istoric și artistic. Paralel cu ascultările duhovnicești din biserică, gospodăria sau chiliele minăstirilor, ei au transpus în viață principiile formulate de marele Vasile, prin

preocuparea statornică de slujire a semenilor, prin deschiderea cu largă înțelegere față de problemele lumii contemporane și îndeosebi prin devotament pilduitor față de țară și de fiili ei. Împreună cu întregul popor, ei și-au iubit statornic glia în care s-au născut și au viețuit și nu de puține ori și-au jertfit chiar viața pentru ea, sprijinind și, uneori, luînd parte la diferite acțiuni ale poporului român pentru dreptate națională și socială, sau la războaiele pentru apărarea pămîntului strămoșesc. De aceea în cartea de aur a neamului nostru sînt evocate cu aleasă cinstire figurile unor monahi și monahii care și-au închinat viața lui Dumnezeu, propășirii patriei și a poporului român, iar în pomelnicele de pe marile monumente ridicate în cinstea eroilor se deslușesc și humele unor viețuitori de obște monahală care au devenit pilde luminoase ale jertfelniciei pentru apărarea vetrei părintești.

Ei și-au arătat atașamentul față de țară și în diferite alte împrejurări, contribuind — ca și clerul de mir — la zidirea și îngrijirea locașurilor de cult, ca și la construirea unor locașuri de cultură și artă care îmbogățesc patrimoniul nostru național. Așa se face că, și în trecut și astăzi, în istoria noastră națională și bisericească s-au înscris la loc de cinste numele unor monahi și ierarhi decorați cu ordine și medalii pentru dăruirea lor în slujba patriei și identificarea cu aspirațiile cele mai nobile ale poporului român.

Dar roadele concepției Sfîntului Vasile cel Mare despre slujirea lui Dumnezeu, despre demnitatea și valoarea omului și despre frumusețea virtuților au bucurat și au hrănit duhovnicește nu numai pe viețuitorii așezămintelor monahale, ci întreaga obște creștină. Scrierile ascetice ale marelui organizator al monahismului au depășit incintele minăstirești, răspîndindu-se în rîndurile credincioșilor, îmbogățind și înfrumusețînd necontenit evlavia vieții creștine în familie și în parohii. Ogorul duhovnicesc al minăstirilor, ca și cel al parohiilor noastre românești, s-a arătat depotrivă de însetat și roditor în primirea, cunoașterea și trăirea învățăturilor Sfîntului Vasile cel Mare, ca unele care s-au identificat permanent cu preocupările și aspirațiile tuturor. Așezămintele monahale românești au fost dintru început adevărate focare de lumină și căldură spirituală care, hrănindu-se din gîndirea teologică larg

cuprinzătoare a Sfântului Vasile cel Mare, au însuflețit necontenit evlavia credincioșilor, întărindu-i în trăirea rugăciunii, în dăruirea în munca pentru toți semenii și în dragostea față de patria și neamul din care au odrăslit.

Cuvântările ascetice și Regulele morale ale Marelui Ierarh Vasile au înfruntat veacurile, rămânând pînă astăzi neseccate izvoare duhovnicești pentru viața cinului monahal, a clerului de mir și a tuturor credincioșilor dornici să primească și să urmeze povătuirile sale lumninoase.

De aceea, traducerea în dulcele grai românesc a acestor perle de cuget și trăire patristică — datorată strădanilor neobosite ale venerabilului dascăl de teologie, Prof. Iorgu Ivan — împlinește o cerință din cele mai arzătoare pentru propășirea vieții duhovnicești a monahilor, clerului și credincioșilor ortodocși români, înscrind-se în același timp și ca o contribuție de mult preț la îmbogățirea patrimoniului nostru teologic.

Binecuvîntînd osirdia celor ce s-au ostenit cu darea la lumină a acestui nou volum — cel de al doilea din traducerea operelor Sfântului Vasile cel Mare, cuprinse în Colecția «Părinți și scriitori bisericești» —, dorim călătorilor împărtășirea de bogat rod duhovnicesc din învățăturile marelui ierarh capadocian, spre călăuzirea și întărirea tuturor pe drumul mîntuirii.

† TEOCTIST

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

La praznicul Nașterii Măicii Domnului,
8 septembrie 1989

STUDIU INTRODUCȚIV

A. CONSIDERAȚII GENERALE

În anul 1979, cu prilejul împlinirii a 1600 de ani de la trecerea din această viață a Sfântului Vasile cel Mare, s-a putut verifica — prin mulțimea acțiunilor de comemorare — că Arhiepiscopul Cezareei Capadociei ocupă în conștiința întregii creștinătăți un loc de înaltă și aleasă cinste, fiind socotit ca unul dintre cei mai mari dascăli și doctori ecumenici, deopotrivă în Răsărit și în Apus¹. Împrejurările în care și-a desfășurat activitatea Sfântul Vasile cel Mare — în a doua jumătate a secolului al IV-lea — au fost tulburi și dintre cele mai grele pentru Biserică. Frezii, sprîjinite chiar de către împărași, schisme în care erau angajate importante centre bisericești și numeroase superstiții, împiedicau Biserica de la lucrarea ei binefăcătoare și-i amenințau unitatea. În aceste împrejurări, prin inteligența lui excepțională, prin pregătirea temeinică cu care se înarmase, prin îndelungați ani de studii în cele mai importante centre de învățămînt pe care le avea Răsăritul în acel timp (Cezareea, Constantinopol, Atena), prin fermitatea caracterului său, prin tactul diplomatic cu ajutorul căruia putea să ducă tratative și să poarte discuții, în cele mai controversate probleme, cu gînditori de înaltă pregătire științifică și filosofică², ca și cu oameni mai simpli, cu îndărătnici eretici, fără să jignească pe cineva, Sfântul Vasile a reușit să aducă reale servicii Bisericii, ajutînd-o să-și precizeze și să-și păstreze nealterată învățătura, așa cum o propovăduiseră Sfinții Apostoli și să-și salveze unitatea, cultivînd în acest scop bune raporturi nu numai cu arhiepiscopii și episcopii din Răsărit, ci și cu cele mai de seamă personalități ale ierarhiei Bisericii de Apus.

1. În Răsărit Sfântul Vasile este socotit *părinte și dascăl* al Bisericii; în Apus a fost declarat doctor Ecclésiastic, în anul 1566 de Panaghiotis K. Hristou, în vol. I, p. 23 din Operele Sfântului Vasile cel Mare (publicate în Colecția «Părinți greci ai Bisericii» — «Εκκλησιαστικὴ Πατριολογία» Tesalonik, 1972. Într-o enunțură a «părinți» și puțini «părinți și dascăli», Biserica a făcut totdeauna deosebire; pe cei din urmă i-a socotit și i-a cinșit — în mod deosebit — ca pe «aleși de Dumnezeu» să se confrunte cu marile probleme și cu puternicele crize teologice, ivite în Biserică. Prin harisma specială cu care au fost dăruiti, aceștia au devenit «luminători ai lumii».

2. Sfântul Vasile cel Mare avea o pregătire enciclopedică, așa cum rezultă din toate epistolele, scrierile, omiliile sau canoanele sale.

1. Dacă prin numărul scrierilor care ne-au rămas de la el Sfântul Vasile a fost depășit de alți Sfinți Părinți — ținând seama și de timpul scurt al păstoririi lui — el n-a fost însă depășit prin valoarea practică a acestor scrieri și mai ales prin rezultatele practice ale așezămintelor întemeiate de el. Aceste așezăminte, organizate și îndrumate direct de către Sf. Vasile, ca să corespundă celor mai apăsătoare nevoi ale societății din timpul său, au reușit să-i atragă admirația atât din partea creștinilor, cit și din partea necreștinilor și ereticilor, dar mai ales au reușit să impună Biserica creștină respectului și prețuirii autorității de Stat, pentru opera filantropică a acestor așezăminte. Dăruirea cu care el și-a împărțit activitatea ca ierarh, pe de o parte, pentru instruirea credincioșilor ca să cunoască dreapta învățătură și să rămână neclintăți în păstrarea și afirmarea ei, iar pe de altă parte, prin introducerea disciplinei — obligând pe toți cei care participau la lucrarea Bisericii să se limiteze la atribuțiile ce le reveneau, și, în același timp, lărgind activitatea așezămintelor de binefacere ca să corespundă tuturor categoriilor de membri ai societății, avizați la sprijin și protecție: orfani, văduve, bolnavi, bătrini, călători etc., a făcut ca Sf. Vasile să fie deosebit de iubit, stimat și ascultat în timpul vieții, iar imediat după moarte să fie numit «cel mare» și «fala» și «podoaba Bisericii»³. Un specialist cercetător apusean al vieții și operelor Sfinților Părinți, referindu-se la Sf. Vasile cel Mare, a spus, cu obiectivitate, că «Biserica a avut puțini oameni atât de compleși, ca pregătire, și atât de bine echilibrați, ca manifestare, ca Sfântul Vasile cel Mare⁴, fiind socotit — datorită spiritului său judicios și practic —, «ca un roman printre greci». Acest spirit judicios și practic, care caracterizează opera Sfântului Vasile cel Mare, în general, și epistolele și răspunsurile canonice ale sale, în special, explică faptul că în colecțiunea fundamentală canonică a Bisericii de Răsărit⁵, Sfântul Vasile cel Mare figurează cu 92 de canoane, reprezentând cel mai mare număr de canoane cu obligativitate generală în Biserica Ortodoxă, pe care le avem de la Sfinții Părinți, de la sinoadele particulare și de la sinoadele ecu-

3. N. Milas, *Dreptul bisericesc oriental*, traducere de Dim. I. Cornilescu și Vasile S. Radu, revizuită de I. Mihăilescu, București, 1915, p. 85.

4. J. Tikkanen, *Précis de Patrologie*, ed. VII, Paris, 1927, p. 222.

5. Colecțiunea fundamentală canonică a Bisericii Ortodoxe este Nomocanonul în 14 titluri, cunoscut și sub numele de Nomocanonul Patriarhului Fotie. În realitate Patriarhul Fotie a completat numai în anul 883 această colecție, care exista încă de la începutul veacului VII, din timpul Patriarhului Sergie I al Constantinopolului (610—638). Caracterul de Colecțiune oficială, obligatorie pentru întreaga Biserică, i l-a atribuit Sinodul ținut la Constantinopol în anul 920 (v. Iorgu D. Ivan, *Opera canonică a Sfântului Vasile cel Mare și importanța ei pentru unitatea Bisericii*, în «Sfântul Vasile cel Mare, Închinare la 1600 de ani de la săvârșirea sa», București, 1980, p. 355 și 356, notele 1 și 3).

menice, cu excepția sinodului quinisect sau trulan, de la care avem 102 de canoane⁶, și a celui local, din Cartagina, din anul 419, de la care avem 133 de canoane.

Referindu-ne la aprecierea patrologului Tixeront că «Biserica a avut puțini oameni atât de compleși ca Sfântul Vasile cel Mare», făcînd o privire generală asupra operei sale, se poate constata că, într-adevăr, la puțini dintre Sfinții Părinți se înfăptuiește o preocupare atât de stăruitoare și de cuprinzătoare ca la Sfântul Vasile cel Mare, deopotrivă sub cele trei aspecte prin care se afirmă, în general, unitatea Bisericii: dogmatic, cultic și canonic; adică prin păstrarea nealterată a dreptei învățături de către toți episcopii — cu clerul și credincioșii unităților pe care le conduc, prin practicarea aceleiași cult — îndeosebi a celor șapte Sfințe Taîne — și prin practicarea acelorași principii fundamentale canonice pe care le-au stabilit Sfinții Apostoli pentru organizarea și conducerea Bisericii, urmînd îndrumările pe care le-au primit direct de la Mîntuitorul Hristos sau prin luminarea Duhului Sfînt, cînd se adunau în colegiu — sau sinod — ca să stabilească asemenea principii.

2. Această cuprinzătoare preocupare a Sfântului Vasile cel Mare, manifestîndu-se cu înaltă competență în toate domeniile și formele prin care se poate exprima, explică și trîie învățătura Mîntuitorului Hristos, poate fi desprinsă și din cuprinsul volumului publicat de Biserica Ortodoxă Română, din inițiativa Patriarhului Iuștin, ca «închinare la împlinirea a 1600 de ani de la săvîrșirea sa din viață»⁷.

În «Cuvînt înainte», la acest volum, Patriarhul Iuștin spunea următoarele, cu privire la prestigiul de care s-a bucurat și se bu-

6. În Nomocanonul în 14 titluri, cu conținut confirmat în anul 920, există următoarele canoane, cu obligativitate generală: 85 canoane apostolice; 20 canoane de la sinodul I ecumenic; 7 can. sin. II ec.; 8 can. sin. III ec. (în unele colecțiuni este trecut ca al 9-lea canon epistola sin. III ec. către sinodul din Pamfilia în legătură cu demisia episcopului Eustahiu al acestei eparhii); 30 can. sin. IV ec.; 102 can. sin. VI ec. (numit și quinisect, pentru că au fost redactate la 692 pe baza actelor sinodului V ec. (553) și ale sinodului VI ec., din anul 680); 22 can. sin. VII ec.; 1 can. sin. local din Cartagina din anul 256 (N. Milas nu-l mai menționează, socotindu-l abrogat de sin. II ec., prin can. 7); el este menționat însă în can. 2 sin. VI ec., chiar dacă îi recunoaște obligativitatea numai pentru Africa); 25 can. sin. Ancira; 15 can. sin. Neocezarea; 21 can. Gangra; 25 can. Antiohia; 60 can. Laodicea; 21 can. Sardica; 1 can. Constantinopol (an. 394); 133 can. Cartagina; 17 can. I—II Constantinopol (an. 891); 3 can. Constantinopol (879); 4 can. Dionisie al Alexandriei; 11 can. Grigorie al Neocezareei; 15 can. Petru al Alexandriei; 3 can. Atanasie cel Mare; 92 can. Sf. Vasile cel Mare; 18 can. Teofil al Alexandriei; 1 can. Sf. Grigorie Teologul; 1 can. Sf. Amfilohie; 8 can. Sf. Grigorie de Nisa; 14 can. Teofil al Alexandriei; 5 can. Sf. Chiril al Alexandriei; 1 can. (enciclica) Ghenadie al Constantinopolului; 1 can. (enciclica) Tarasie al Constantinopolului.

7. *Sfântul Vasile cel Mare, Închinare la 1600 de ani de la săvîrșirea sa*. Tipărit cu binecuvîntarea P. P. P. Iustin, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1980, p. 490 + 51 (numerate separată: texte muzicale).

B. LUCRĂRI ALE SFINTULUI VASILE CEL MARE CARE FORMEAZĂ OPERA SA ASCETICĂ

1) În cadrul operelor Sfintului Vasile cel Mare, un loc deosebit s-a acordat lucrărilor sale referitoare la viața monahală, care l-a preocupat încă din timpul studiilor, îndeosebi când se afla la Atena. Aci, în urma discuțiilor pe care le-a avut cu prietenul său, Sfântul Grigorie de Nazianz, a ajuns la concluzia că numai îmbrățișând viața ascetică va putea ajunge la desăvârșirea morală pe care o dorea. Cu felul de viață și de organizare pe care le văzuse la acești din partea locului său de naștere, Sfântul Vasile nu era mulțumit; nu corespundeau nici modestiei care — socotea el — trebuie să caracterizeze pe adevăratul monah, nici felul de organizare a vieții minăstirești pe care el îl întvedea ca o comunitate de frați, ajutându-se în comun — sub îndrumarea proiestosului — atât la îmbunătățirea vieții duhovnicești, prin rugăciuni și cântarea de psalmi, cât și la producerea, prin muncă după puterile fiecăruia, a celor necesare nu numai pentru întreținerea lor, dar și pentru ajutoarea celor săraci, celor neputincioși, a tuturor celor răvizați la ajutorare, din orice altă cauză, în afară de leneșie. Nu s-ar putea spune că Sfântul Vasile a avut de la început un plan bine precizat și cu reguli definite stabilite pentru organizarea vieții monahale și a minăstirilor. Aprecierea pe care a avut-o la început pentru realizările la care ajunsese episcopul Eustație din Șevastei, îndeosebi pentru latura practică a instituțiilor cu caracter filantropic, n-a durat mult, constatând că la baza acestora nu stă adevărata iubire de oameni, ci mândria. Interpretând greșit învățătura Bisericii, adepții lui Eustație introduseră o mulțime de inovații, pe care le-a condamnat sinodul local din Gangra, către jumătatea secolului al IV-lea, în 20 de canoane. Sub pretextul ascezei și al fecioriei, eustatienii socoteau însăși căsătoria un rău, deși ea era creată și binecuvântată de Dumnezeu, iar Mântuitorul Hristos o ridicase la rangul de Sfântă Taină. Pentru restabilirea adevăratei învățături a Bisericii, în legătură cu inovațiile episcopului Eustație, Părinții sinodului din Gangra au recapitulat aceste inovații, într-un ultim canon (21) spunând: «Acestea le scriem, nu spre a stîrpi pe cei ce vor să practice, asceza în Biserica lui Dumnezeu potrivit Scripturilor, ci pe cei ce i-au pretețut ascezel spre mândrie, ridicându-se împotriva celor ce viețuiesc mai simplu, și pe cei ce introduc inovații împotriva Scripturilor și canoanelor bisericești». Așadar, noi admirăm fecioria cea cu smerenie și primim înfrînarea care se face cu demnitate și cu evlavie, și aprobăm retragerea cu smerenie de la lucrurile lumești și cinstim legătura venerabilă a nunții, și nu defăimăm bogăția cea după dreptate (agonisită) și (împreună) cu caritate, și laudăm simplitatea și cumpătul în îmbrăcăminte (care

servește) numai pentru simpla acoperire a trupului, iar de la năzuințele spre molicieune și lux în îmbrăcăminte ne întoarcem, și casele lui Dumnezeu le cinstim, și adunările care se fac într-însele ca sfinte și folositoare le îmbrățișăm, nu închizînd în case cinstirea de Dumnezeu, și adunarea ce se face în biserică spre folosul obștei o aprobăm, și facerile de bine îmbeșugate ale fraților, ce se fac potrivit predaniei Bisericii pentru săraci le laudăm, și, pe scurt spus, dorim să se facă în Biserică toate cele predanise de Dumnezeu în Scripturi și de predania apostolească¹².

Textul acestui canon arată că de multe erau inovațiile pe care le introduseră Eustație și adepții lui, determinînd pe Sfântul Vasile să nu urmeze felul lor de viață în organizarea minăstirii pe care a întemeiat-o pe malul Irsului, cu un număr de anahoreți care s-au grupat în jurul lui, ascultîndu-l îndrumările. În acest loc, ferit de zgomotele orașelor¹³, nădăduja Sfântul Vasile cel Mare să-și găsească liniștea pe care o dorea, înviind pe Sfântul Grigorie de Nazianz să vină să viețuiască împreună — așa cum își promisese încă pe cînd se aflau la studiul la Atena — Sfântul Vasile i-a descris locul pe care l-a ales și frumusețile naturale de care este înconjurat, socotind că prin aceasta va trezi curiozitatea Sfîntului Grigorie și-i va grăbi hotărîrea de a-l vizita. Din răspunsul Sfîntului Grigorie se vede însă că nu locul și frumusețile lui îl intereseau, ci felul de viață pe care Sfîntul Vasile l-a stabilit pentru el și cei care au renunțat la viețuirea izolată și au acceptat să formeze o comunitate frățească sub îndrumarea sa.

La această dorință a Sfîntului Grigorie, a răspuns Sfîntul Vasile prin epistola nr. 2, al cărei cuprins poate fi socotit ca pian sau ghid al vieții unei chinovii ascetice, așa cum o concepea Sfîntul Vasile atunci; căci, mai tîrziu, Sfîntul Vasile a mutat comunitatea sa ascetică, din locul izolat în care o întemeiasse, lîngă oraș, pentru a-i afirma caracterul filantropic, cu care s-a împus așa numita Vasiladă. Lămuririle pe care le-a dat Sfîntul Vasile în epistola la care ne-am referit, au determinat pe Sfîntul Grigorie să-I viziteze și să rămînă împreună cu el mai mult timp, studiînd împreună teologia hristologică, întocmind o antologie din lucrările lui Origen și schițînd viitoarele reguli monahale, pe care le-a definitivat după aceea Sfîntul Vasile cel Mare¹⁴.

12. N. Mîlas, *Canoanele. Insofite de comentarii* (trad. de Nicolae Popovici și Uros Kovicic), vol. II, partea I, Arad, 1934, p. 50—51.

13. Locul ales de Sfîntul Vasile avea avantajul că nu-l îndepărta de mama și sora sa, care înălțaseră o minăstire pe o veche proprietate a familiei, alături pe celălalt mal al Irsului. Acolo s-a și retras Sfîntul Vasile, într-un moment de oboseală, beneficiind pentru relaxare îndeosebi de îngrijirea sora.

14. Care a fost contribuția Sfîntului Grigorie la întocmirea regulilor monahale, mari și mici nu se va putea ști niciodată pentru că nici el nici Sfîntul Vasile n-au lăsat vreo însemnare.

În epistola trimisă Sfântului Grigorie, Sfântul Vasile mărturisește de la început că viețuirea în pustie nu i-a adus liniștea pe care o căuta. «Cite eu însumi fac în această pustie ziua și noaptea — spune Sfântul Vasile cel Mare — mă rușinez să le descriu, căci am părăsit într-adevăr viața de lume (de la oraș), ca pricinuitoare de nenumărate rele, dar n-am reușit să mă părăsesc pe mine însumi. Dimpotrivă, sînt la fel cu cei care merg la mare și sub pretextul lipsei de experiență la navigație sînt neliniștiți și sînt cuprinși de rău de mare; sînt incomodați de mărimea corăbiei, pentru că din cauza ei se balansează mult, și cînd trec de acolo în barcă sau în vaporas, au din nou rău de mare și sînt amețiți, pentru că răul de mare și amărala bilei (vomarea) îi însoțesc pretutindeni. Ceva asemănător se întîmplă și cu noi. Atîta timp cît purtăm cu noi patimile din noi (care își au lăcașul în noi), sîntem pretutindeni în aceleași neliniști; așa încît n-am cîștigat nimic important din această pustie.

În orice caz, cite va trebui să facem și cite ne vor face în stare să urmăm pașii Celui care ne-a arătat drumul mîntuirii, prin cuvintele: «Dacă vrea cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie» (Matei 16, 24), sînt următoarele:

Trebuie să ne străduim să păstrăm mintea în stare de liniște. Pentru că aceasta este ca ochiul care prin nelințetă lui mișcare, cînd îndreptîndu-se spre cele din dreapta și din stînga, cînd întorcîndu-se, cu regularitate, în sus și în jos, nu poate să vadă clar ceea ce se află înaintea lui, ci privirea lui trebuie să se fixeze ferm către obiectul privit, dacă e cazul să stabilească un aspect clar al lui; astfel și mintea omului, cînd este purtată de nenumărate griji lumesti nu este în stare să fixeze adevărul. Pe acela, spre exemplu, care nu s-a înfășurat cu legăturile căsătoriei, îi tulbură dorințele furioase și pasiunile greu de stăpînit și iubirile dezasperante; dar pe acela, care este deja legat cu soție îl stăpînește altfel de neliniște, cum este în cazul celui fără copii, dorința copiilor, în cazul celui care are copii, grija creșterii lor, protejerea soției, grija de casă, supravegherea slugilor, paguba din convenții, certurile cu vecinii, procesele la tribunale, riscurile din negoț, oboselele bunei lucrări a ogoarelor. Fiecare zi care vine aduce cu ea o examinare deosebită a sufletului. Și nopțile, care eliberează de grijile zilei, vrăjesc mintea cu visările (imaginațiile) lor. Iar de acestea există o singură scăpare, separarea de toată lumea. Dar separarea de lume nu înseamnă simplu îndepărtarea trupească de ea, ci desprinderea sufletului de simpatia față de trup, în așa măsură încît cineva să devină fără țară, fără casă, fără prieten, sărac, fără avere personală, fără mijloace de întreținere, fără întreprinderi, fără relații sociale, necunosător, al în-

vătămintelor omenești, gata să primească în inimă impresii care iau naștere din învățătura dumnezeiască. Dar pregătirea inimii pentru aceasta este dezvățarea celor învățate din obiceiul rău, care o stăpînea deja. Căci nici pe tăblița de ceară nu este posibil să scrie cineva, dacă n-a înlăturat mai întii literele care erau scrise pe ea mai înainte; nici sufletul nu este cu putință să fie aprovizionat cu dogmele dumnezeiești, dacă n-au fost scoase (mai întii) preocupările lui din obicei. Spre acest scop, așadar, pustia ne procură cel mai mare folos, îmbliuzind patimile noastre și dînd gîndului odihna ca să le dezrădăcineze desăvîrșit, din suflet. Căci așa cum animalele sălbatice sînt ușor de condus, cînd sînt îmbliuzite, la fel și plăcerile, minile și supărările rele, veninoase împotriva sufletului, cînd sînt îmbliuzite prin liniște și încetează să mai irite prin continuă excitație, devin ușor de învins prin puterea rațiunii. Prin urmare, locul trebuie să fie exact cu specificul nostru, îndepărtat de relația cu oamenii, așa încît legătura exercitării (ascezei) să nu depindă de nici una din grijile (nevoile) externe. Iar exercitarea pietății hrănește sufletul cu gîndiri dumnezeiești. Așadar ce este mai fericit decît să imite cineva pe pămînt tovărășia (corul) îngerilor? O dată cu zorii zilei să se grăbească la rugăciune, ca să laude pe Ziditorul cu imne și cîntări! Apoi, după ce soarele va lumina clar, să se întoarcă la lucrări, în timp ce rugăciunea să-l însoțească tot timpul! Așa încît să facă plăcute lucrările lui cu imne ca și cu sarea! Pentru că indulcirea inelnelor avantajează starea sufletească în care predomină bucuria și nu supărarea. Așadar, începutul purificării sufletului este liniștea (tăcerea), potrivit căreia nici limba nu discută chestiuni (fapte) omenești, nici ochii nu privesc trupurile parfumate și armonioase, nici urechea nu atrage atenția sufletului spre ascultarea melodiilor care sînt compuse pentru a produce plăcere sau spre cuvintele oamenilor glumeți și hazlii, ceva care are, prin excelență, puterea să dezorganizeze marca atențiune a sufletului, pentru că mintea, cînd nu este împăstriată către cele din afară și nu se răspîndește prin simțuri către lume, se întoarce la sine și de la sine se înalță către înțelegerea lui Dumnezeu. Dar îndată ce frumusețea este înconjurată de splendoare și este luminată de Acela nită chiar și propria ei natură; nu antrenează sufletul spre grija pentru hrană, nici spre îngrijirea pentru îmbrăcăminte, ci, eliberată de grijile pămîntesti, toată atenția ei trece la dobîndirea bunurilor veșnice, adică la: cum să dobindească înțelepciunea și curajul, dreptatea și prudența, precum și atleata alte virtuți, care se clasează în cele generale de mai sus, care fac în stare bărbatul bun să îndeplinească toate îndatoririle vieții.

Dar, calea foarte importantă pentru aflarea îndatoririlor vieții — adăugă Sfântul Vasile — este studierea Scripturilor inspirate de Dumnezeu, căci în acestea se cuprind și sfaturile referitoare la faptele și viețile fericitorilor bărbați, transmise în scris ca modele vii ale conduitei bineplăcute lui Dumnezeu.

La rindul lor, rugăciunile, urmînd lecturile, află sufletul mai întinerit și mai viguros, așa încît (acesta) se pune în mișcare către Dumnezeu din plăcere. Dar acea rugăciune este bună care inspiră în suflet adevărata cunoaștere a lui Dumnezeu. În continuare, Sfântul Vasile se referă la chestiuni de amănunt, de care monahul va trebui să țină seama totdeauna; pentru a dovedi modestie și cumpătare: în îmbrăcăminte, încălțăminte, cînd ascultă pe cel care învață sau cînd el învață pe altul, să fie binevoitor în discuții și plăcut în vorbiri, să nu urmărească să se facă agreabil prin glume, ci să-și păstreze farmecul prin sfătuirii binevoitoare; să nu aibă înfățișare neingrijită, păr neingrijit, îmbrăcăminte murdară, să nu fie lacom la mîncare, cu mers cumpănit, nici prea încet — ceea ce ar arăta lenevirea sufletului —, nici prea vioi și de paradă, ceea ce ar însemna că este stăpînit de pasiuni puternice, și alte recomandări care se vor întîlni în multe din Regulile Mari și Mici sau în Cuvintele lui ascetice.

Cei doi ani pe care Sfântul Vasile i-a petrecut printre anahoreții adepți ai rînduieilor Sfîntului Antonie și îndeosebi printre aceștia următorii felului de viață obștească stabilit prin regulile sale de Sfîntul Pahomie, i-au ajutat mult pe Sfîntul Vasile să-și fixeze planul de organizare a vieții monahale și a minăstirilor pe care le-a întemeiat, stabilind regulile ce trebuiau respectate în acest scop. Comparînd regulile stabilite de Sfîntul Vasile cel Mare cu regulile Sfîntului Pahomie, se constată multe asemănări, care presupun că Sfîntul Vasile se înapoiasese nu numai cu admirația pentru felul chinovitic al viețuitorilor după rînduieile Sfîntului Pahomie, ci chiar cu note după aceste rînduieii, pe care și le-a însușit și le-a adaptat cadrului mai larg și mai perfecționat al rînduieilor sale. Așa cum observă unul din admiratorii vieții și operei Sfîntului Vasile cel Mare¹⁵, pămîntul clasic al monahismului era Egiptul. Calea acestei țări a luat-o Sfîntul Vasile, ajungînd în portul Alexandria către anul 357. Sfîntul Atanasie era în exil; arianismul pretutindeni învingător își multiplica persecuțiile. Această stare de spirit l-a întrîstat, dar nu l-a descurajat. El a înțeles că toată această dezordine era în ordinea lucrurilor; el n-a văzut în aceasta decît confirmarea cuvîntului Evangheliei: «veți fi prigoniți pentru numele Meu».

15. L'abbé Paul Barbier, *Vie de Saint Basile, évêque de Césarée, docteur et père de l'Eglise*, Paris, 1891.

Pierzînd speranța să poată vedea pe Sfîntul Atanasie, al cărui exil se prelungea, Sfîntul Vasile a părăsit Alexandria, îndreptîndu-se spre Tebaida, scotită de cetatea ucenicilor și așezămintelor Sfîntului Pahomie. Fiecare minăstire — din numărul incalculabil al minăstirilor care existau în acel timp în acea regiune — era în același timp o școală de muncă și o școală de caritate. Cei care se retrăseseră și trăiau solitar practica această caritate nu numai unii față de alții și față de locuitorii săraci ai împrejurimilor învecinate, ci mai ales față de călătorii pe care obligațiile comerțului sau ale serviciului public îi aduceau pe malurile Nilului și față de numeroșii pelerini pe care fama acestui deșert îi atrăgea. Niciodată nu s-a văzut practicarea unei ospitalități mai generoase, nici înflorirea la un asemenea punct a milei universale pe care creștinismul o introdusese în lume... Uimitoarele lor abstinence, crudele chinuri ale trupului, penitența eroică ce constituiau fondul vieții lor, nimic din acestea nu înăbușea în ei conștiința slăbiciunii și a nevoilor altuia. Dimpotrivă, ei deprinseseră secretele iubirii față de aproapele în această luptă de fiecare zi împotriva fierbințelii senzauale a tinereții lor, împotriva amintirilor și ispitelor lumii. Xenodochionul — adică azilul săracilor și al străinilor — forma de atunci un adăos al minăstirii... Există și o astfel de minăstire care servea de spital al copiilor bolnavi...

Ei nu erau aspri decît în privința propriului lor loc. Printre ei erau mulți savanți, filosofi, care — formați de vechea cunoștință a școlilor din Alexandria — aduseseră în deșert un tezaur de cunoștințe diferite. În nici o parte știința nouă, teologia, nu avea adepți mai profunzi, mai convingși, mai elocvenți. Aceștia nu se temeau să poarte polemici cu vechii lor tovarăși de studiu sau de plăceri. După ce respingeau argumentele acestora și închideau gura sofisților eretici, ei deschideau cu bucurie brațele și inimile lor episcopilor și mărturisitorilor ortodocși care veneau să caute alături de ei un adăpost.

Acolo exista, deci, ce să impresioneze un spirit atît de tânăr și ce să facă un spirit deja matur să reflecteze. Fără îndoială, toate aceste creații supraomenești erau opera Evangheliei. Cu aceste impresii Sfîntul Vasile a trecut din Egipt în Palestina, devenind din călător, pelerin. Vizitînd Iordania, respirînd aerul pe care Mîntuitorul l-a respirat, sărutînd locul pe care a fost ridicată crucea și locul în care a fost așezat trupul Mîntuitorului, după ce a suferit martiriul pentru salvarea noastră, Sfîntul Vasile s-a îndestulat cu amintiri de neuit și cu impresii pioase care mișcă sufletul creștin. În Palestina erau și anahoreți, pe care Sfîntul Vasile a ținut să-i vadă. Ca și cei din Egipt, ei nu aveau altă ocupație decît sfințirea vieții lor prin iubirea față de Dumnezeu și față de aproapele.

În toate locurile pe care le-a vizitat — de la cimpile secetoase ale Siriei, la oaza din Tabena, în deșerturi, în mormintele vechi, din care cei care trăiau solitar își făcuseră locuință — pretutindeni Sfântul Vasile a găsit primirea unui frate. El a împărțit masa frugală a oamenilor pe care dorise atât de mult să-i cunoască. Le admirase înfrinerea de la mănăstire, răbdarea în oboseli, stăruința în rugăciune, înfrângerea somnului, toate nevoile naturii omenști câtăcâte au picioare, și, fără să țină seama de foame, de sete, de frig, de golicieune, o țârie de suflut de neînfrânt. El văzuse suflete fără corpuri, atât de îndrăgostite de virtute încât nu erau niciodată mulțumite de ele însele; se consumau în eforturi pentru a atinge cel mai înalt ideal. După ce a văzut locurile sfinte, unde a fost răstignit pe cruce și unde a înviat Mântuitorul Hristos, după ce a văzut asemenea artiști care, după ce își traduseră visul sublim în marmură, în culori și în cuvinte, nemulțumiți de ceea ce alții numesc capodoperă, aspiră să realizeze o frumusețe și mai perfectă, Sfântul Vasile era mulțumit. Ii rămânea însă un lucru mai greu, dar mai important, de împlinit: să practice această viață ale cărei modele le contemplant, să se desprindă de tot, ca și el să rămână ca un străin pe pământ și, în sfârșit, să moară, fiind viu, și să trăiască în cer. Propunându-și acest mareț scop, Sfântul Vasile s-a străduit — și a reușit — să-l împlinească¹⁶, devenind unul din cei mai venerați sfinți în toată Biserica creștină. El a reușit să depășească pe bogatul care întrebase pe Mântuitorul ce trebuie să mai facă pentru a fi desăvârșit, vinzându-și într-adevăr toată averea și împărțind-o săracilor.

2) Din lucrările care formează opera sa ascetică se vede că Sfântul Vasile a fost mereu preocupat să lămurască și să determine și pe alții să urmeze, din convingere, calea aleasă de el, pentru atingerea celui mai înalt și mai nobil scop al vieții, desăvârșirea morală și duhovnicească. Menționăm aceste lucrări¹⁷ în ordinea în care se găsesc în colecția J. P. Migne, care a fost luată ca bază a traducerilor ce se publică în românește în colecția «Părinți și scriitori bisericești».

1. *Prealabilă înțățisare ascetică* ('Ασκητική προεισαγωγική)¹⁸
2. *Cuvînt ascetic (I) și sfatul pentru renunțarea la viața lumească* și pentru desăvârșirea duhovnicească¹⁹
3. *Cuvînt despre ascetă; Cum se pune viața sa se pregătească monahul*²⁰
4. *Cuvînt despre judecata lui Dumnezeu*²¹

16. L'abbé Paul Barbier, op. cit., p. 64—71, passim.
 17. Aceste lucrări, sub titlul: *Alle ceții între sfinți Părintelui nostru Vasile Arhi-episcopul Cezareei Capadociei, «Asceticele»* ('Ασκητικά), ocupă în vol. 31 din seria greacă, col. 617—1428.
 18. Migne, P.G. 31, 619—625.
 19. Migne, P.G. 31, col. 626—648.
 20. Migne, P.G. 31, col. 648—652.
 21. Migne, P.G. 652—676.

5. *Cuvînt despre credință*²²
6. *Tabelul Regulilor morale*²³
7. *Regulile morale* (Τὰ Ἠθικά)²⁴
8. *Cuvînt ascetic (II)*²⁵
9. *Cuvînt ascetic (III)*²⁶
10. *Regulile Mari* ('Οποικατὰ Πλάτος)²⁷
11. *Regulile Mici* ('Οποι κατ'ἐπιτομήν), *capitolele, cuvînt înainte și cele 313 reguli mici*²⁸
12. *Epitimi*²⁹
13. *Constituțiile ascetice* ('Ασκητικὰ διατάξεις)³⁰
14. *Cuvînt pentru informare despre exercitarea ascetice* (λόγος εἰς τὴν ὑποστάσιον τῆς ἀσκήσεως)^{30 a}

Cu conținut ascetic sînt și mai multe epistole ale Sfîntului Vasile cel Mare³¹. Dintre acestea am dat, în anexă, două, nr. 2 și 22. Cu privire la autenticitatea lucrărilor ascetice ale Sfîntului Vasile cel Mare au existat păreri deosebite încă din primele veacuri. Astfel istoricul Sozomen — care avea o deosebită prețuire pentru Eustație al Sebasteiei — în lucrarea: «Istoria bisericească» spune că regulile pe care Eustație le-a stabilit pentru viețuitorii din minăstirile întemeiate de el în Armenia, Paflagonia și în Pont, ar fi atribuite de unii lui Vasile al Cezareei³². Asemenea rezerve cu privire la unele sau altele din lucrările ascetice ale Sfîntului Vasile cel-Mare se continuă pînă în zilele noastre. Nu ne vom mai referi la asemenea rezerve, ci vom menționa că autori ca: Sfîntul Grigorie de Nazianz³³, în Cuvîntul său la moartea Sfîntului Vasile; Împăratul Justinian, în scrisoarea trimisă Patriarhului Mianas³⁴, Patriarhul Fotie, referindu-se la rezultatele binefăcătoare ale Asceticelor Sfîntului Vasile cel Mare și îndeosebi la cele referitoare la viața chinovitică³⁵ ș.a. n-au pus la îndoială nici una din lucrările ascetice ale Sfîntului Vasile cel Mare. Importanța rînduieilor ascetice a fost recunoscută nu numai pentru prestigiul autorului lor,

22. Migne, P.G. 31, 676—692.
 23. Migne, P.G. 31, 692—700.
 24. Migne, P.G. 31, 700—869.
 25. Migne, P.G. 31, 869—881.
 26. Migne, P.G. 31, 882—888.
 27. Migne, P.G. 31, 889—1052.
 28. Migne, P.G. 31, 1052—1305.
 29. Migne, P.G. 31, 1305—1315.
 30. Migne, P.G. 31, 1315—1427.
 30 a. Migne, P.G. 31, 1509—1514.
 31. Dimitrios A. Petrakakos, în documentata sa lucrare: *Așezămintele monahale (el θρακοί μοναχικών) în Biserica Ortodoxă de Răsărit*, vol. I, Lipsca, 1907, p. 141 se referă la 11.
 32. V. Sozomen, *Istoria Bisericească*, traducere de I. P. S. Iosif Gheorghian, București, 1907, p. 107—108.
 33. Migne, P.G. 36, 576.
 34. Migne, P.G. 86, 977.
 35. Migne, P.G. 103, 633.

fiind încă în viață, ci mai ales pentru rezultatele duhovnicești și practice pe care le-a obținut aplicarea lor, deopotrivă în Răsărit și în Apus. Traducerea făcută de Rufin, în latinește, a regulilor Sfintului Vasile, a ușurat cunoașterea și aplicarea lor și în Apus. Din cele 368 de reguli ale Sfintului Vasile (55 R.M. și 313 R.m.), Rufin n-a tradus în latinește decât 203 întrebări și răspunsuri, fără o ordine sistematică; dar, în prologul lui către avva Ursian, Rufin a caracterizat răspunsurile Sfintului Vasile ca «drept sfânt» (jus sanctum). Prin traducerea lui Rufin a cunoscut și Benedict de Nursia regulile Sfintului Vasile, pe care le-a și folosit în redactarea propriilor sale reguli, pe care le-a impus în viața mănăstirilor înființate de el în Apus.

Deosebirile care s-ar părea că există între unele lucrări ascetice ale Sfintului Vasile cel Mare le-a explicat foarte bine Teodor Studitul³⁶, în comentariile pe care le-a făcut la opera ascetică a Sfintului Vasile. Analizând lucrările ascetice, cu atenție, se poate observa că în toate este o asemănare în privința caracterului retoric și a felului de exprimare, precum și în folosirea aceluiași text ale Sfintei Scripturi în chestiuni asemănătoare, dindu-le aceeași interpretare. Un alt Vasile care să fi scris în chestiuni ascetice, în genul Sfintului Vasile cel Mare, nu este cunoscut³⁷. Astfel, chiar dacă s-ar admite — cum au susținut unii critici — că nu toate lucrările primite în colecție ar aparține Sfintului Vasile, o constatare s-a impus, peste orice critică, și anume că între lucrările a căror autenticitate nu este contestată și între cele a căror autenticitate este contestată există o asemănare altfel de mare în privința concepției care se desprinde din conținutul lor, încât oricine ar citi lucrările, întâi pe cele atribuite fără rezerve Sfintului Vasile și apoi pe cele contestate, ar fi nevoit să recunoască această asemănare de concepție, care este întărită și de folosirea aceluiași text scripturistic în chestiuni asemănătoare. De aceea, și lucrările contestate de unii critici pot fi atribuite, fără nici o pagubă pentru adevăr, Sfintului Vasile cel Mare, pentru acest considerent — care a fost invocat de majoritatea autorilor care s-au ocupat de viața și opera Sfintului Vasile — că ele exprimă fidel concepția Sfintului Vasile cel Mare, așa cum se găsește expresă în lucrările socotite de toți ca autentice; iar pe de altă parte nici nu s-a putut face dovada că lucrările contestate — că n-ar aparține Sfintului Vasile — provin de la persoanele cărora li se atribuie.

36. Editorul Constituțiilor ascetice, la sfârșit, spune: Menționăm că nu există o singură părere asupra scriiturii Asceților. Unii atribuie Sfintului Vasile cel Mare toate Ascețiile; alții îi atribuie numai o parte, însă toți sînt de acord că autorul Constituțiilor ascetice este Sfintul Vasile cel Mare (v. Migne, P.G. 31, 1320; Monumentum).

37. V. Migne, P.G. *volum și loc, citat* (nota 36).

Astfel, cei care susțin că Regulile mici n-ar aparține Sfintului Vasile trec peste nenumăratele trimiteri pe care Sfintul Vasile, la explicația regulilor mici, le face la explicările pe care le-a dat la o anumită Regulă mare. De asemenea cei care nu respectă ordinea primelor lucrări ascetice ale Sfintului Vasile cel Mare pierd din vedere că însuși autorul, Sfintul Vasile cel Mare, justifică legătura dintre ele și ordinea în care au fost concepute. Asemenea legătură și ordine este justificată între: Cuvînt despre judecata lui Dumnezeu, Cuvînt despre credință și Regulile morale. Acestea n-a împiedicat, totuși, chiar pe Dim. A. Petrakakos ca nici să nu menționeze aceste lucrări ca făcînd parte din opera ascetică a Sfintului Vasile cel Mare, în valoarea sa lucrare despre «Așezămintele monahale în Biserica Ortodoxă de Răsărit» (p. 140—141), deși a scos în evidență în mod cu totul deosebit și documentat importanța operei ascetice a Sfintului Vasile cel Mare și superioritatea reglementărilor date de el acestor așezăminte, în raport cu reglementările Sfintului Antonie și cele ale Sfintului Pahomie. În schimb, patrologul apusean Tixeront, la care ne-am mai referit, cu privire la aceste lucrări spune: «Printre scrierile ascetice ale Sfintului Vasile cel Mare trebuie privite ca sigur autentice: 1. Tratatul sau Cuvîntul «Despre judecata lui Dumnezeu» și tratatul sau Cuvîntul «Despre Credință», care precedează «Regulile morale» și le anunță (s.n.). 2. Regulile Morale (Ἡθικά), care cuprind opțeci de reguli, nefiind în mod special datorită monahilor, ci pe cele ale creștinilor în general și ale păstorilor Bisericii»³⁸.

Colecția în care au fost grupate lucrările cu caracter ascetic ale Sfintului Vasile cel Mare n-a avut de la început conținutul pe care îl are în prezent. Astfel, prima ediție în care au apărut Constituțiile ascetice și celelalte lucrări ascetice, împreună cu celelalte lucrări ale Sfintului Vasile cel Mare, a fost publicată la începutul veacului al 18-lea, datorită străduinței benedictinului J. Garnier. După ediția din 1722 a apărut a doua ediție, la Paris, în anul 1839. În cercetarea sa, Garnier ar fi folosit și o ediție existentă în biblioteca universitară din Lipsca³⁹. Manuscrisele pe baza cărora s-a stabilit textul, socotit autentic, al lucrărilor ascetice ale Sfintului Vasile cel Mare au fost analizate cu multă atenție de către cercetători competenți, înlăturînd ceea ce apărea ca adaos al copiștilor sau completînd ceea ce se omisese de către unii copiști. Astfel, referindu-ne la Regulile mici, manuscrisul din Pont conținea 286 de reguli, în timp ce manuscrisul din Cezarea conținea încă 27 de reguli — al căror conținut aparținea, neîndoindu-ne, Sfintu-

38. Tixeront, *op. cit.*, p. 228.

39. Cf. Dim. A. Petrakakos, *op. cit.*, p. 141 și nota 14.

lui Vasile cel Mare. Așa s-a ajuns la numărul de 313 Reguli mici⁴⁰. Dealtfel, Sfintul Vasile lăsa, în baza experienței și a întrebărilor care i se puneau în timpul convorbirilor cu monahii sau prin scrisori, ar fi intervenit cu unele modificări în unele lucrări ale sale, în diferite rinduri. De acestea au ținut seama cercetătorii operelor sale ascetice, prin compararea cu exemplarele anterioare.

În cele ce urmează vom face o prezentare sumară a cuprinsului lucrărilor ascetice ale Sfintului Vasile cel Mare, din care se desprinde, o dată cu perfecțiunea la care ajunsese în cunoașterea și interpretarea Sfintei Scripturi, tactul său pedagogic pentru ușurarea înțelegerii și de către cei mai simpli, care îl ascultau, a ceea ce trebuiau să facă pentru a ajunge la împlinirea poruncilor, prin care se poate atinge desăvârșirea morală.

Conținutul, pe scurt, al lucrărilor ascetice ale Sfintului Vasile cel Mare

1) În prima lucrare: «*Prealabilă înfățișare ascetică*» (cu trei paragrafe), Sfintul Vasile compară pe monah cu ostașul, înfii pentru a arăta de câtă disciplină și ascultare trebuie să fie convins monahul, și apoi pentru a înțelege că el nu trebuie să se preocupe nici de îmbrăcăminte, nici de mâncare și nici de locuință, pentru că toate acestea i se asigură, lui rămânându-i numai grija pentru participare la rugăciune, la orele stabilite, și pentru îndeplinirea îndatoririlor de muncă ce i s-au stabilit, după pregătirea sau meseria pe care o are, și după puterea fizică de care dispune.

«*Așadar, ostaș al lui Hristos — spune Sfintul Vasile cel Mare (par. 2) —, luând exemple mici din faptele omenești, reflectează la lucrurile veșnice. Să ai în fața ta singură viața, fără casă, fără cetate și fără proprietăți. Să fii liber, dezlegat de toate grijile lumestii... Să zdrobești gândurile care sînt împotriva credinței lui Hristos... și mai ales să ai încredere în puterea celui împărat, Care îngrozește și alungă pe vrămași numai fiindcă își arată prezența... Vezi învinge desăvârșit numai păzind pînă la sfîrșit adevărul intact și avînd neclintit curajul pentru adevăr. Cuvîntul acesta — se adaugă în par. 3 — nu se referă numai la bărbați, pentru că și femeile slujesc ca ostașe pe lângă Hristos, fiind primite în armată pentru bărbăția sufletească, iar nu pentru slăbiciunea trupului; căci multe femei au excelat nu mai puțin decît bărbații; iar unele s-au dovedit chiar mai mult decît bărbații. Dintre acestea sînt*

cele care formează ceata fecioarelor. Dintre acestea sînt cele care strălucesc prin luptele propovăduirii și prin victoriile mărturisirii. Căci chiar Domnului însuși I-au urmat în timpul cît a fost în lume nu numai bărbați, ci și femei și slujirea Mîntuitorului s-a îndeplinit și prin unii și prin alții».

2) În *Cuvînt ascetic (1) și stătuire pentru renunțarea la viața (lumescă) și pentru desăvîrșirea duhovnicească* (avînd 10 par.) se arată că începînd cu de tîmce trebuie să reflecteze cel care dorește să îmbrățișeze viața monahală, pentru că nu sînt ușoare nici condițiile care trebuie îndeplinite înainte de intrarea în monahism — desprinderea de avere, care trebuie împărțită săracilor, și renunțarea la căsătorie și la toate plăcerile lumestii —, nici cele care trebuie îndeplinite după intrarea în monahism — sărăcia completă, nemaivînd dreptul la nici un bun material, propriu, fecioria neîntînată și mai ales ascultarea desăvîrșită, care poate merge pînă la moarte, după exemplul ascultării Mîntuitorului... «*Așadar — spune Sfintul Vasile — cel care a prețuit supunerea lui Hristos și se grăbește către viața în sărăcie și fără plăceri este cu adevărat vrednic de admirație și vrednic de fericitare. Dar să nu facă cineva aceasta fără să reflecteze, nici să nu încerce pentru sine viața ușoară și mîntuirea fără luptă; ci mai degrabă să se exerseze mai înainte, așa încît să cîștige răbdarea și în suferințele trușești și în cele sufletești, ca să nu se angajeze în lupte neprevăzute și să nu se întoarcă rușinat și luat în ris la viața de la care se îndepărtase, fiindcă nu va putea să se împotrivească încercărilor ce vor veni împotriva lui». «*Tu, care dorești să fii în armată împreună cu sfinții ucenici ai lui Hristos, să te fortifici pe tine, ca să poți suporta suferințele și să intri în adunarea monahilor cu toată hotărîrea...*».*

Sfintul Vasile acordă un rol important îndrumătorului duhovnicesc căruia i se încredințează, pentru timpul de încercare, cel ce dorește să intre în monahism. Virtuțile și tactul îndrumătorului vor fi de mult folos celui ce se pregătește pentru monahism, numai dacă acesta va fi ascultător, îndeplinind tot ceea ce i se va cere și nu va face nimic pe ascuns. Căci «*dacă este iapătă bună, pentru care motiv se face pe ascuns și nu în mod vizibil? Întreabă-ți gîndul, care încearcă stăruitor să te fure prin cele care se par drepte; căci, prin cele așa-zise bune, rău înțelege, (gîndul) te pregătește pentru faptele josnice... Căci dacă nu vei înțelege că sînt mașinajii diavolești și nu le vei îndepărta de îndată din inima ta, ele pregătesc căderea ta din viața în Hristos» (par. 4). Ferire de a ieși des în lume și de a sta de vorbă cu cei de aceeași vîrstă, Sfintul Vasile o socotește de folos pentru monahi în general, nu numai pentru cei care se pregătesc să devină monahi. «*Ascunde-te de oamenii**

40. În două manuscrise din Biblioteca Vaticană, Gribomont a mai găsit alte 5 reguli: care, în realitate, ori fac simplă trimitere la unele Reguli Mari sau mici, ori reproduc din textul unor asemenea reguli, așa cum se va vedea la locul respectiv.

uşuraci — spune Sfintul Vasile (par. 5) —, dar lui Dumnezeu să te arăți cât mai des. Să renunți la orice apariție în public, aflat cât depinde de tine. Căci ai ieșit din mînăstire? Ai renunțat atunci la cumpărare. Iar dacă s-ar întimpla ca pentru vreo împrejurare să te găsești departe de mînăstire, să te încingi cu patoasa temerii de Dumnezeu, să tei în minile tale dragostea lui Hristos și să distrugi cu cumpărare desăvîrșită dorințele plăcerilor; și cînd vei termina lucrul, să pleci îndată, fără pierdere de timp, și cu aripi luți, ca porumbelul nevinovat, să te întorci din lume la arca de unde fusesesi trimis, purtînd în gură milostivirea lui Hristos: astfel vei convinge gîndurile tale interioare că nu este cu puțință să fie găsită în oricare alt loc odihna mintuitoare».

Sfintul Vasile socotește (în par. 6) lăcomia ca otravă puternică și prima cauză a relelor; «pentru că — spune Sfintul Vasile — patima lăcomiei nu-și arată puterea ei de la natură în abundența alimentelor, ci în dorința și în gustarea cîte puțin. Căci dacă dorința gustării cîte puțin va reuși să te arunce în patima lăcomiei, te va da morții fără dificultate. Căci așa cum apa de la natură este prevăzută cu multe canale (sau brațe) și pregătește locul să fie rodnic în jurul acestor canale, la fel și patima lăcomiei, dacă își are izvorul în inima ta, adapă toate simțirile tale și, după ce va dezvoltat înlăuntrul tău o pădure a răutății, va face sufletul tău locuință a fiarelor sălbatice.

Exemplificînd — cu cazuri relatate în Biblie — nelegiuirile la care poate îndemna lăcomia (par 7), începînd cu căderea în păcat a primilor oameni, Sfintul Vasile sfătuieste pe monah cum poate deveni treazur credincios al virtuților, spunînd: «Să nu primești ca sfătuitoar șarpe, pentru că, în loc să-ți dea sfat bun, vrea să te ridice ca pradă. Ferește-te de păcatul mîncării pe ascuns, chiar dacă ar fi vorba de o simplă gustare. Căci dacă va putea să te devieze spre un lucru mic, te va arunca în luptă și te va face prizonier. Să nu deschizi urechile tale la oricine vorbește și să nu răspunzi oricărui vorbitor în discuțiile ce nu au nici o legătură cu scopul acesteia. Ascultă învățăturile bune și întreține înjima ta cu studierea acestora... Să privești ceea ce este folositor, să ascuți ceea ce este folositor, să vorbești ceea ce este folositor, să răspunzi ceea ce este folositor» (par. 8). După ce dă sfaturi folositoare monahului pentru orice împrejurare în care s-ar găsi (par. 9), Sfintul Vasile adaugă (par. 10): «Să nu te convingă cu timpul gîndul mîndriei de a-ți ușura sarcinile, ca să nu fii surprins înaintea ușilor ieșirii (din viață) gol de virtuți și să fii găsit afară de porțile împărăției».

3) În «Cuvînt despre asceză. Cum se cavine să se pregătească monahul», Sfintul Vasile cel Mare enumeră, într-o sinteză clară, pe de o parte, faptele care l-ar putea duce la desăvîrșire, iar pe de altă parte,

relele care l-ar putea duce la pierzare. Înainte de toate se cuvine ca monahul să fie lipsit complet de bunuri materiale și să se înfrîneze de la întîlniri cu femei și de la băutura, pentru că «vinul și femeii» înșală pe cei înțelepți» (Inl. Sir. 19, 2).

4) În «Cuvînt despre judecata lui Dumnezeu», Sfintul Vasile cel Mare — după ce își exprimă mîhnirea pentru dezbinările care existau în Biserică, din cauza mîndriei unora dintre conducători, care urmăreau să-și impună părerea lor greșită, nu adevărata învățătură propovăduită de Sfinții Apostoli — explică mai multe texte din Vechiul și Noul Testament, prin care se arată cît de vinovați se fac cei ce strică armonia și unitatea Bisericii, precum și asprimea pedepselor cu care sint loviți aceștia dacă nu-și recunosc greșeala, nu se pocăiesc și nu se îndreaptă. «Acestea și cele asemenea — spune Sfintul Vasile — le-am învățat din Scripturile inspirate de Dumnezeu, cu harul Bunului Dumnezeu «care voințe ca toți oamenii să se mintuiască și să vină la cunoștința adevărului» (1 Tim. 2, 4): din acestea am învățat și cauza acelei înfricoșătoare mari neînțelegeri dintre mulți creștini între ei și față de poruncile Domnului nostru Iisus Hristos, dar am învățat și acva groaznică condamnare a celei atît de mari violări a legii și că orice călcare a oricărei porunci a lui Dumnezeu se pedepsește deopotrivă» (par. 8).

5) În «Cuvînt despre credință», Sfintul Vasile arată întîi că metoda expunerii dreptei credințe se folosește în funcție de cei cărora li se expune: o metodă se va folosi atunci cînd este vorba de eretici și altă metodă, mai simplă, se va folosi față de cei care nu s-au abătut de la dreapta credință, dar doresc să afle aceasta de la cei care, prin harisma ce li s-a dat, au ajuns să cunoască bine Scripturile și sint în măsură să le și explice clar, întîrînd astfel pe cei care au ascultat expunerea, în convingerea și hotărîrea lor de a păstra și mărturisii, în continuare, dreapta învățătură. Acesta era cazul celor care îl rugaseră pe Sfintul Vasile să le vorbească despre credință. De aceea, Sfintul Vasile le expune simplu învățătura Bisericii despre persoanele Sfintei Treimi, așa cum o avem formulată de către Sfinții Părinți ai primelor două sinoade ecumenice, în Simbolul credinței. Sfintul Vasile nu se sfiește să facă aluzie că el însuși a fost acuzat că s-ar fi abătut de la dreapta învățătură (ceea ce l-a și determinat să se explice prin lucrarea sau tratatul despre Sfintul Duh). Sfintul Vasile îndeamnă pe monahii care li ceruseră să le vorbească despre credință, să nu se lase prinși de dispute nefolositoare, spunîndu-le: «Pentru aceasta vă rog stărilor și vă implor să încetați cu cercetarea curioasă și cu disputa necuviincioasă și să vă mulțumiți cu cuvintele Sfinților și ale Insuși Domnului». Totodată, Sfintul Vasile revine asupra distincției pe care a făcut-o la începutul expunerii, cu

prive la metodele diferite care pot fi folosite vorbindu-se despre aceleași lucruri, făcându-i atenție pe cei care ar înțina chiar la el asemenea deosebiri, spunînd : «Am socotit că este necesar și obligatoriu să adaug, să nu se turbure deloc unii, pentru că am cercetat aceleași lucruri, în alte împrejurări în chip diferit; pentru că în acele împrejurări am fost nevoiți să respingem de fiecare dată «subiectul» introdus de vrăjmașii adevărului. De aceștia este nevoie să vă feriți, pentru că sînt străini față de credința evanghelică și apocolică și de dragoste» (par. 5).

Ca și în alte împrejurări, în încheierea «Cuvîntului despre credință», Sfîntul Vasile anunță și tema asupra căreia va da lămuriri în continuare, arătînd și metoda de lucru pe care o va folosi. «Socotind că cele în legătură cu credința sănătoasă au fost spuse îndeajuns, pentru prezent — adaugă Sfîntul Vasile (în par. 6) — în cele următoare ne vom strădui să îndeplinim, în numele Domnului nostru Iisus Hristos, promisiunea pentru Regulile Morale (Τὰ Ἠθικά). Așadar, toate cite găsim dispersate în Noul Testament, oprite sau condamnate, pe acestea ne vom strădui după putere să le grupăm în Reguli pe capitole, ca să ușurăm înțelegerea lor de către cei care doresc să le studieze.

La fiecare Regulă (Ῥῶσις) vom adăuga și numărul capitolelor din Scriptură care cuprind fie din Evanghelie, fie din Apostol, fie din Fapte, așa încît cel care va citi Regula și va vedea primul sau, dacă s-ar întimpla, al doilea număr, după ce va lua în mîinile lui însăși Scriptura și va cerceta capitolele care este paralele la numărul citat mai înainte, va găsi dovada din care s-a format Regula. Așadar am socotit de la început să pun alături, în Regulile Morale, și pericopele din Vechiul Testament, care se potrivesc cu fiecare pasaj din Noul Testament; totuși, fiindcă nevoia era presantă, căci frașii întru Hristos au cerut acum cu mai mult zel să ne îndeplinim vechile noastre promisiuni, ne-am amintit pe cel care a spus : «Dă sfat celui înțelegător și el se va face și mai înțelegător» (Pilde 9, 9); așa încît cel care dorește poate, după ce dobindeste suficientă îndemnare de pornire de la cele paralele, să ia în mîinile lui Vechiul Testament, și să cunoască singur potrivirea care există între toate Scripturile inspirate de Dumnezeu. Astfel, pentru credincioșii care au crezut în adevărul cuvintelor Domnului și o singură frază este suficientă. Pentru aceasta am socotit îndestulător să pun alături nu toate cite se întîlnesc în Noul Testament, ci (numai) puțin din toate».

6) *Regulile Morale.* Așa cum rezultă din textul reprodus mai înainte, scopul Regulilor Morale a fost ca nu numai monahii, ci toți creștinii să cunoască bine învățătura Noului Testament, avînd nevoie de multe ori pentru ușurarea înțelegerii corecte a acestei învățături și de cunoașterea Vechiului Testament. Din ordinea în care sînt rînduite cele

80 de Reguli Morale se desprinde atît metoda pedagogică pe care a dovedit-o Sfîntul Vasile cel Mare, în lucrările și cuvîntările sale, cît și perfectă cunoaștere a Sfintei Scripturi, care i-a și îngăduit să lămurească tîecare Regulă cu multe și concludente texte îndeosebi din Noul Testament. Un cercetător al operei ascetice a Sfîntului Vasile cel Mare afirmă că în Regulile Morale Sfîntul Vasile cel Mare citează 1542 versete din Noul Testament⁴¹.

Intr-adevăr, urmărind ordinea în care sînt expuse Regulile Morale și diferitele aspecte care pot fi luate în considerare pentru fiecare regulă, cu numărul mare de texte din Sfînta Scriptură care ajută la lămurirea lor, se desprinde clar, așa cum am spus, extraordinarul său tact pedagogic, profunda cunoaștere a Sfintei Scripturi și tehnica interpretării corecte a textelor, dovedind că în întreaga Sfîntă Scriptură a Noului și Vechiului Testament există deplină armonie. În acest sens, apare ca necorespunzătoare concepției Sfîntului Vasile cel Mare afirmația lui J. Gribomont că, prin unele texte din Noul Testament, Sfîntul Vasile a urmărit — și a reușit — să slăbească critica Sinodului din Gangra care reproșa monahilor de sub îndrumarea lui Eustație al Sebastiei «că disprețuiau clerul, divizau familiile, emancipau copiii și îndemnau clasele sociale să-și părăsească slujbele sub pretextul vieții desăvîrșite»⁴². Reprofundînd, în partea de la început, textul canonului 21 al Sinodului din Gangra, în care erau amintite și condamnate toate abaterile episcopului Eustație al Sebastiei și ale monahilor de sub ascultarea sa, că, sub pretextul ascezei, tăgăduiau însăși instituția căsătoriei, instituită de Dumnezeu de la crearea primei perechi de oameni, am arătat că Sfîntul Vasile a rupt legăturile cu Eustație, iar în Regulile sale morale⁴³ și monahale Sfîntul Vasile, laudînd fecioria, n-a socotit căsătoria piedică în calea desăvîrșirii morale a creștinilor. Acolo unde nu se propovăduiește și nu se aplică învățătura Sfintei Scripturi, așa cum au propovăduit-o și au aplicat-o Sfinții Apostoli și au interpretat-o Sfinții Părinți, a spus Sfîntul Vasile, nu se poate realiza ceva vrednic de laudat. În Regula

41. V. J. Gribomont, *Les Règles morales de Saint Basile et le Nouveau Testament*, în «Studia Patristica», vol. II, part. II, Berlin, 1957, p. 418; cf. Pr. prof. Ioan G. Coman, *Personalitatea Sfîntului Vasile cel Mare*, în vol. «Sfîntul Vasile cel Mare», Edit. Institutului Biblic..., București, 1980, p. 44 și n. 81.

42. A. Ibidem și nota 82.

43. Menționăm, ca exemplificare, cîteva din primele Reguli morale : 1. Se cuvîne cu acia care cred în Domnul Iisus să se pocăiască ; 2. Nu este cu putință să slujească lui Dumnezeu cel care este amestecat în lucruri străine pîtiotii ; 3. Cea dintîi și mare poruncă în legea care a fost mărturisită de Domnul este : să iubești pe Dumnezeu din toată inima ; și a doua, să iubești pe aproapele, ca pe tine însuși ; 4. Cînteste și preamărește pe Dumnezeu cel care face voia Lui, dar îl necinstește cei care calcă legea Lui ; 5. Se cuvîne, curățîndu-ne de toată ura față de toți, să iubim și pe vrăjmași ; iar pentru prieteni să ne punem și viața, cînd ar fi cazul, avînd o asemenea dragoste pe care a avut-o față de noi Dumnezeu și Hristosul Lui ș.a.

Morală 7, Sfântul Vasile spune: «Chiar dacă cineva mărturisește pe Domnul și ascultă cuvântul Lui, dar nu urmează poruncile Lui, se condamnă». În Regulile sale morale, Sfântul Vasile nu uită să îndemne pe creștini să asculte și să se supună înaltelei stăpîniri, folosind în acest scop îndeosebi îndemnul date de Sfântul Apostol Pavel romanilor, cărora le spune: «Tot sufletul să se supună înaltelei stăpîniri, căci nu este stăpînire decît de la Dumnezeu; iar cele ce sînt, de Dumnezeu sînt rînduite. Pentru aceea, cel care se împotrivesc stăpînirii se împotrivesc rînduiri lui Dumnezeu. Iar cei care se împotrivesc își vor lua osîndă. Căci dregătorii nu sînt făcuți pentru tapte bune, ci pentru cele rele. Voiești, deci, să nu-ți fie frică de stăpînire? Fă binele și vei avea laudă de la ea» (Rom. 13, 1—3).

În ultima Regulă Morală (80) Sfântul Vasile exemplifică cu 73 de versete biblice, cum se cuvine a fi creștinii în general: ca ucenicii ai lui Hristos, formați numai după cele pe care le văd la El sau le aud de la El; și cum se cuvine să fie cei incredințați cu predicarea Evangheliei, împlinind, fără să neglijeze, cu fapla și cu cuvîntul, numai cele poruncite de Domnul. Anume, credincioșii să fie «ca oi ale lui Hristos care ascultă numai de glasul păstorului lor și îi urmează lui totdeauna», sau «ca mlădițe ale lui Hristos, în care sîntem înrădăcinați și în care aducem roadă și, deci, tot ceea ce facem și avem vrednic Lui îi aparține», iar cei incredințați cu propovăduirea Evangheliei ca «iconomi credincioși ai tainelor lui Dumnezeu» se cuvine să fie «ca model și dreptar al pietății spre îndrumarea pe calea cea dreaptă a celor ce urmează Domnului, dar ca mustător al perversității celor care s-ar arăta în orice fel neascultătorii»; «ca păstori ai oilor lui Hristos, care își pun sufletul pentru ele și nu le părăsesc, cînd va fi timpul potrivit ca să le încredințeze Evanghelia lui Dumnezeu»; «ca doctori, cu multă milă, după știința învățaturii Domnului, vindicînd bolile sufletelor, spre îngrijirea sănătății și șederii întru Hristos»; «ca iconomi ai Bisericii lui Dumnezeu care pun în ordine sufletul fiecăruia, spre a fi zidiți la temelie apostolilor și profetilor» ș.a.

Așa cum au fost formulate și documentate, Regulile Morale ale Sfîntului Vasile cel Mare s-au bucurat de la început de aleasă prețuire, pentru contribuția pe care au adus-o la întărirea credinței, la schimbarea vieții creștinilor și monahilor, prin promovarea dragostei și a milei în raporturile dintre membrii societății.

7) În «Cuvînt ascetic II», Sfîntul Vasile cel Mare — după ce arată că omul a fost făcut după chipul și asemnarea lui Dumnezeu, dar păcatul a urzît frumusețea chipului, după ce a atras sufletul dar poftă nestăpînite — recomandă pentru redobîndirea chipului lui Dumnezeu permanentă grijă deosebită ca sufletul nostru să rămînă tare și neabătut

spre asaltările ispitelor. La această străduință poate deveni împreună-lucrătoare fecioria (par. 1). Dar, înainte de a da votul vieții ascetice — spune în continuare Sfîntul Vasile cel Mare — «ii este cu puțință celui care ar dori-o să urmeze viața obișnuită și să se căsătorească, lucru care este îngăduit și legal. Dacă însă cineva a dat deja făgăduință lui Dumnezeu, se cuvine să se păstreze pe el pentru Dumnezeu cu dăruire-sfîntă, așa încît să nu-și atragă condamnarea pentru ierosilie, dacă s-ar întina iarăși, făcînd slujitor al vieții comune trupul care a fost afierosit lui Dumnezeu prin făgăduință». Așadar, «cel care s-a retras din lume, alegînd viața îngerească, să ia aminte că a depășit limitele firii omenești și s-a rînduit pe sine în viața netrupească, căci semnul distinctiv al naturii îngerești este eliberarea de comuniunea căsătoriei, indiferența față de orice altă frumusețe și privirea continuă numai spre fața lui Dumnezeu» (p. 2). Sfîntul Vasile concepea organizarea celor care se retrag din lume în grupe de cite zece, pînă la 20 de membri, o minăstire puțină avea pînă la 5—6 grupe. Fiecare grupă să aibă un proiestos, iar minăstirea, un egumen sau stareț. Proiestoșii grupelor păstrau permanent legătură cu starețul minăstirii, pentru aplicarea unitară a regulilor și pentru orele de rugăciune și pentru timpul de muncă. Cumpătarea trebuia păstrată în toate, și în mîncare și în băutură și în muncă (par. 4). Toți trebuie să aibă un depozit comun, nimeni să nu spună că ceva este al lui: nici haină, nici încălțăminte nici orice alt lucru necesar pentru nevoile trupului; ci superiorul să repartizeze fiecăruia după nevoi. Căci într-o asemenea viațuieră în comun legea dragostei nu îngăduie prietenii și grupări speciale. Epitimiile să fie, de asemenea, după mărimea și gravitatea greșelii (par. 5).

8) În «Cuvînt ascetic III», Sfîntul Vasile accentuează că «cei care îmbrățișează viața ascetică se cuvine să se elibereze întii de orice bun material, pentru că grija și preocuparea de bunurile materiale provoacă multă tulburare în suflete». Așadar — spune Sfîntul Vasile — cînd mai mulți, care au în vedere aceiași scop al mîntuirii, primesc viața în comun, se cuvine să împlinescă înainte de toate acestea: să aibă, adică, toți o singură inimă, o singură voință și o singură dorință și, așa cum legiferează Apostolul, să formeze toți frații minăstirii un singur trup format din mai multe mădularo» (I Cor. 12).

Dar fiindcă obiceiurile oamenilor sînt variate și nu gîndesc toți oamenii la fel cu privire la cele folositoare, ca să nu se creeze dezordine, dacă fiecare ar trăi după voia lui, Sfîntul Vasile scoate în evidență importanța starețului, ca superior al tuturor. Dar acesta, după mărturia comună, trebuie să-i depășească pe toți ceilalți în înțelepciune, statornicie și viață austeră, pentru ca virtutea lui să devină bun comun al tuturor

imitatorilor lui. După ce a fost preferat unul, vor înceta toate voile proprii; și toți se vor forma pe viitor, după superior. Adevărata și deplina ascultare a celor inferiori față de superior se arată în aceasta: să se abțină adică nu numai de la cele necuvincioase, după sfatul proiestosului, și chiar pe cele vrednice de laudă să nu le săvârșească fără aprobarea lui. Toți trebuie să aibă iubire egală între ei. În comunitatea frățească să nu apară rivalitate necuvincioasă și prietenie deosebită. Pentru că din rivalitate rezultă vrăjmășia și din prietenie deosebită iau naștere râdniei și invidii. Plecare din minăstire să nu existe, în afară de ieșirile fiinduite și necesare. Cele recomandate pentru felul de viațuire în minăstirile de bărbați sînt valabile și obligatorii — adaugă Sfintul Vasile — și pentru minăstirile de femei.

9) *Regulile Mari* (*Ῥογὴ κατὰ Μαρίας*) în număr de 55, sînt precedate de un «Cuvînt înainte», în care se dau îndrumări și lămuriri cu ajutorul cărora cei care vor citi *Regulile* nu se vor poticni la înțelegerea acelor întrebări care ar putea trezi nedumeriri. Cuvîntul înainte constituie în primul rînd dovada că aceste *Reguli* — ca, de altfel, și *Regulile Mici* și *Constituțiile ascetice* — au fost întocmite în timpul cît *Sfintul Vasile* se găsea împreună cu monahii din jurul lui, în minăstirile pe care le întemeiasse pe malul Irisului. «Cu ajutorul lui Dumnezeu — spune *Sfintul Vasile* la începutul Cuvîntului înainte — ne-am adunat în acest loc, în numele Domnului nostru Iisus Hristos, noi, care ne-am propus unul și același scop, de a ne trăi viața în pustietate. Și pe de o parte voi doriți împede să învățați ceva din cele ce ajută spre mîntuire, iar pe de altă parte, eu sînt nevoit să fac cunoscute poruncile lui Dumnezeu ziua și noaptea». *Sfintul Vasile* îndeamnă apoi pe cei care și-au ales viața retrasă de lume să înceapă, fără amîinare, îndeplinirea tuturor poruncilor Domnului, fiindcă neîndeplinirea unei singure porunci face fără valoare și răsplătire pe toate celelalte care ar fi fost îndeplinite. «Căci dacă nu ne-ar fi necesare toate poruncile pentru mîntuire, nici nu s-ar fi scris toate, nici nu s-ar fi dispus ca toate să fie păzite în mod necesar» (par. 2). Împlinirea poruncilor poate interveni însă și de teamă, ca să nu se expună pedepselor care sînt anunțate pentru cei care nu le îndeplinesc; poate interveni și pentru așteptarea răsplătirii promise, pentru cei care îndeplinesc toate poruncile — cum își primește întreg salariul convenit lucrătorul care n-a făcut nici o pagubă, prin neglijență, stăpînului lucrului; dar mai vrednic de laudă și de răsplătă este cel care îndeplinește toate poruncile din dragoste (par. 3). Căci «Dumnezeu este bun, dar și drept — adaugă *Sfintul Vasile* — iar specificul dreptului este să răsplătească după merit. De asemenea, Dumnezeu este milostiv, dar și judecător». De aceea «să nu cunoaștem pe Dumnezeu numai pe jumătate și nici să nu

luăm iubirea Lui de oameni ca motiv de neglijență». Deci, încheie *Sfintul Vasile*, «așa cum mie mi se impune propovăduirea ca o necesitate și va fi vai mie dacă nu propovăduiesc Evanghelia, la fel și pe voi vă așteaptă o primejdie egală dacă veți neglija cercetarea și nu veți da dovadă de zel și stăruință pentru păzirea poruncilor ce ni s-au îndreptat și pentru împlinirea lor prin fapte. Să ne rugăm, deci, ca eu să vestesc cuvîntul fără greșală, iar pentru voi învățătura să devină roditoare» (par. 4). După aceste lămuriri, *Sfintul Vasile* începe expunerea *Regulilor Mari*.

Din ordinea și înlănțuirea celor 55 de întrebări și răspunsuri, care formează conținutul *Regulilor Mari*, se desprinde același tact pedagogic prin care excelează *Sfintul Vasile cel Mare* în toate lucrările și epistolele sale, precum și aceeași ordine a importanței textelor scripturistice, prin care își documentează răspunsurile pentru înțelegerea clară a poruncilor Domnului și pentru hotărîrea celor cărora li se adresează în vederea împlinirii lor.

Astfel, *Sfintul Vasile* ține să explice însăși prima întrebare: «Despre ordinea și înlănțuirea poruncilor Domnului», spunînd: «Fiindcă *Sfinta Scriptură* ne-a dat libertatea să întrebăm, înainte de toate trebuie să ne documentăm dacă există vreo ordine și înlănțuire în poruncile lui Dumnezeu, așa încît una să fie prima, alta a doua și așa mai departe; sau toate țin una de alta și toate sînt egale între ele în privința cercetării punctului lor de plecare, așa încît celui care ar vrea îi este îngăduit să înceapă de ori unde vrea, ca într-un cerc».

Iar ca răspuns la întrebare, *Sfintul Vasile* reproduce răspunsul pe care Mîntuitorul l-a dat cunoscătorului de legi, care i-a întrebă «care este cea dintîi poruncă în lege», spunînd «Să iubești pe Domnul Dumnezeu» tîu din toată inima ta și din tot sufletul tîu și din toată puterea ta și din tot cugetul tîu. Aceasta este cea dintîi și cea mai mare poruncă. Iar a doua, asemenea acesteia (este): «să iubești pe aproapele tîu ca pe tine însuși». Astfel, — spune *Sfintul Vasile* — Domnul însuși a pus ordine în poruncile Sale, stabilind ca întîia și cea mai mare poruncă pe cea despre iubirea lui Dumnezeu; iar ca a doua, după ordine și asemenea aceleia, însă mai mult o îndeplinire a celei dintîi și atrînătoare de ea, pe cea care privește iubirea aproapelui. Așadar — încheie *Sfintul Vasile* — din cele spuse și din attele asemenea, care sînt relatate în *de Dumnezeu* inspiratele *Scripturi*, este cu puțință să ne încredințăm despre ordinea și înlănțuirea care există în toate poruncile lui Dumnezeu».

În răspunsul la întrebarea a doua: «Cum se poate împlini iubirea de Dumnezeu», *Sfintul Vasile* spune: «Iubirea de Dumnezeu nu se poate învăța. Căci nici să ne bucurăm de lumină și să rivalim după viață n-am

învăţat de la altul, nici să iubim pe cei care ne-au născut sau ne-au hrănit nu ne-a învăţat altul. Astfel, deci, şi cu mult mai mult, învăţarea iubirii de Dumnezeu nu vine din afară; ci deodată cu întocmirea victiilor, adică a omului ni s-a împlintat oarecare raţiune ca sămintă, care are de la sine înclinarea de a-şi însuşi iubirea». Iar ca să-şi justifice poziţia sa şi, în general, rolul celor care învaţă pe alţii cunoaşterea şi respectarea poruncilor Domnului — Sfintul Vasile adaugă: «Această sămintă de raţiune au primit-o şi cei care învaţă poruncile lui Dumnezeu şi prin harul lui Dumnezeu devin capabili s-o cultive cu sirguintă, s-o dezvolte cu înţelepciune şi s-o ducă la desăvîrşire. Pentru aceasta şi noi — continuă Sfintul Vasile — după ce am aprobat rîvna voastră ca necesară pentru reuşita scopului nostru, cu harul lui Dumnezeu şi cu ajutorul rugăciunilor voastre, ne vom strădui ca să aprindem scînteia dragostei de Dumnezeu, care s-a răcit în voi, cu puterea cea care ne-a fost dată prin Duhul Sfînt înainte de a începe, vă voi spune, totuşi, că Dumnezeu ne-a înzestrat cu puterile (necesare) ca să împlinim toate poruncile pe care ni le-a dat; aşa încît să nu ne revoltăm ca şi cum ni s-ar cere ceva de care auzim prima oară, nici să nu ne îngîmfăm, ca şi cum am restituit mai mult decît ni s-a dat (par. 1). De aceea, iubirea de Dumnezeu se cere de la noi ca o datorie indispensabilă; iar lipsa ei este pentru suflet cel mai insuportabil dintre toate relele» (par. 2). Sfintul Vasile explică, în continuare (par. 3), pentru ce iubirea lui Dumnezeu este o datorie indispensabilă, iar neîmplinirea ei atît de păgubitoare, spunînd: «Dumnezeu l-a creat pe om după chipul şi asemănarea Sa, l-a învrednicit de cunoaşterea Sa, l-a înzestrat, mai presus de toate vietăţile, cu raţiune, i-a îngăduit să se desfăteze de nespusele frumuseţi ale paradisului şi l-a pus stăpîn peste toate cîte se află pe pămînt; şi apoi, cînd, fiind înşelat de şarpe, a căzut în păcat şi prin păcat în moarte şi toate urmările legate de ea, Dumnezeu nu l-a lăsat fără să-i poarte de grijă; ci i-a dat, la început, o lege ca să-l ajute, a rînduit (apoi) îngerii ca să-l păzească şi să-l ocrotească, a trimis profeţi ca să mustră răutatea şi să înveţe virtutea, a pus stavilă pornirilor spre răutate prin ameninţări; i-a trezit dorinţa spre cele bune prin promisiuni; de multe ori, a arătat mai înainte sfîrşitul răutăţii şi al virtuţii, cu exemplele diferitelor persoane, ca să se înveţe alţii; şi în ciuda tuturor acestora şi a celor asemănătoare nu şi-a întors faţa de la noi cînd am stăruit în neascultare. Căci bunătatea Domnului nu ne-a părăsit şi iubirea Lui faţă de noi n-am putut s-o împiedicăm, cu toate că am ofensat pe Binefăcător cu indiferenţa noastră faţă de darurile Lui, dimpotrivă, am fost rechemăţi din moarte şi am obţinut iarăşi viaţa prin Insuşi Domnul nostru Iisus Hristos» (par. 3).

Cu aceeaşi documentare lămureşte Sfintul Vasile cum se înţelege iubirea faţă de aproapele (întreb. 3); cit este de folositoare «frica de Dumnezeu», pentru cei care se iniţiază în viaţa de pietate (întreb. 4); că acela care doreşte cu adevărat să urmeze lui Hristos, trebuie să se elibereze de legăturile iubirii puternice a acestei vieţi (întreb. 5 şi 6) şi că vieţuirea în comun a celor care şi-au propus acelaşi scop al pietăţii este de preferat vieţii izolate (întreb. 7). «Traiul la un loc cu mai multe persoane — spune Sfintul Vasile — este mai de folos, pentru mai multe motive: întii, pentru că nici unul dintre noi nu este în stare să-şi satisfacă singur cerinţele trupului său; ci pentru cîştigarea celor necesare avem nevoie unul de altul; apoi, în separare nu-şi va cunoaşte uşor cineva lipsurile sale, din moment ce nu va exista cineva care să-l mustră şi să-l îndrepte cu blîndeţe şi cu inimă bună. Căci muştrarea, chiar şi din partea unui vrăjmas, poate să nască adeseori dorinţa de îndreptare la omul de bun simţ; iar vindecarea păcatelor se face cu pricepere de către cei care iubeşte sincer: «Căci cine iubeşte — spune Solomon — acela ceartă cu grijă» (Pilde 13, 24). Un asemenea îndrumător este cu neputinţă să găsească cineva în pustie; încît se potriveşte eremitului cuvîntele Scripturii: «Vai celui care este singur, că dacă (el) cade nu este altul să-l ridice» (Eccl. 4, 10). Dar şi poruncile se împlinesc mai multe şi mai uşor de către mai mulţi împreună, de unul singur însă deloc. Spre exemplu, cînd cercetăm pe cel bolnav, nu putem să primim pe cel străin (par. 1).

Apoi, fiindcă unul singur nu poate să primească toate darurile spirituale, căci harul Duhului se dă după credinţa care există în fiecare (Rom. 12, 16), în viaţa în comun darul propriu fiecăruia devine dar comun al celor care formează societatea sau comunitatea respectivă. Cel care trăieşte singur poate avea un dar, pe care îl face, totuşi, fără folos, prin nelucrare, îngropindu-l în sine; în convieţuirea cu mai mulţi oameni, însă, fiecare se bucură şi de darul său propriu, înmulţindu-l prin împărtăşire, dar se bucură şi de darurile celorlalţi, ca de ale sale proprii (par. 2).

Viaţa în comun este mai folositoare decît singurătatea şi pentru păstrarea bunurilor date nouă de Dumnezeu şi pentru păzirea de o cursă exterioară a duşmanului, fiind mai sigură trezirea din partea celor care veghează, dacă s-ar întimpla cumva ca vreunui să adoarmă. În plus, întoarcerea de la păcat este mult mai uşoară în viaţa în comun pentru cei păcătoşi, fiindcă se ruşinează de dezaprobarea făcută în comun de mai mulţi; şi, dimpotrivă, pentru cel virtuos, prin aprobarea faptelor sale din partea mai multora, se creează mare încredere şi cel care va face faptă bună se va întări şi mai mult prin mărturia mai multora.

În afară de cele amintite, ca lipsuri ale vieții singuratică, în raport cu viața în comun, Sfintul Vasile amintește și alte primejdii, pentru cei care duc viață solitară. Ca prima — și cea mai mare primejdie a vieții solitare, Sfintul Vasile socotește mulțumirea de sine, adică vanitatea. Căci întrucât nu este nimeni care să-i aprecieze faptele, solitarul va socoti că a ajuns la treapta desăvârșită a poruncii, apoi ținându-și închisă starea sufletului, veșnic în nelucrare, nici despre scăderile sale n-are cunoștință, nici progresul în fapte bune nu și-l cunoaște, pentru că nu i se oferă nici o ocazie pentru împlinirea poruncilor (par. 3).

Apoi, cum își va putea arăta umilința cel care nu are față de cine să se arate mai umilit? Sau cum își va arăta îndurarea sa, cel care trăiește separat de comunitatea mai multora? Sau cum se va exersa cineva pe sine în răbdare, atâta timp cât nimeni nu se opune voinii lui? Iar dacă cineva ar spune că pentru perfecționarea obiceiurilor lui îi ajunge învățarea Sfintei Scripturi, acela face la fel cu cel care învață o meserie, dar n-o practică niciodată. Căci Domnul nu s-a îndestulat numai cu învățarea prin cuvinte, ci, ca să ne dea nouă exemplu de umilință, s-a încins și a spălat picioarele ucenicilor. Dar cel care trăiește izolat, pe cine va servi, pe cine va spăla, față de cine se va arăta cel din urmă? De aceea, locuirea împreună a fraților apare ca un câmp de luptă, ca un drum bun spre progres și ca un exercițiu neîntrerupt pentru studierea și împlinirea poruncilor Domnului (par. 4).

În același fel cu exemplificări răspunde Sfintul Vasile și la întrebarea a opta și a noua: «Despre renunțarea la lume și la avere», arătând că renunțarea este ca o dezlegare de cătușele acestei vieți materiale și temporale, o eliberare de obligațiile omenești, care ne face mai apti să pornim pe drumul care duce la Dumnezeu. Dar în privința celor care doresc să fie primiți în comunitatea frățească, Sfintul Vasile spune să fie cercetați mai întâi asupra vieții lor anterioare, cu multă atenție, fiindcă primind pe cei nestatornici, unii ca aceștia nu se folosesc nici pe ei cu nimic, iar comunitatea este păgubită, prin minciunile și cleveșturile pe care le-ar împrăștia cu privire la activitatea celor din comunitate (întreb. 10).

Tot astfel, sclavii să fie sfătuiți să obțină, în prealabil, învoirea stăpînului, așa cum a procedat Sfintul Apostol Pavel cu Onisim, robul lui Filimon (întreb. 11); iar cei căsătoriti să nu fie primiți fără consimțământul celui alt soț (întreb. 12).

Fără a mai aminti fiecare Regulă în parte arătăm că Sfintul Vasile s-a preocupat, în îndrumările sale, și de chestiuni de comportare a monahilor când împrejurările i-ar obliga să fie în adunări sau la mese, în afară de minăstire, indicându-le și așezarea corectă pe scaun. Impor-

tante sînt indicațiile date proieștoșilor, pentru ca îndrumările sau poruncile pe care le dau să fie fără părtinire; în acest sens sînt îndrumații să-și îndeplinească îndatoririle toți cei cărora li se încredințează anumite sarcini: pentru distribuirea îmbrăcămintei, încălțămîntei, uneltelor de lucru etc.

De asemenea, stabilirea epitimiilor pentru cei care greșesc, să fie în raport cu gravitatea greșelii, pentru ca însuși cel care a greșit să primească, fără cîrtere, epimimia.

În ultima Regulă, a 55-a, Sfintul Vasile lămurește pe cei care s-ar îmbolnăvi, că apearea la ajutorul medicilor nu trebuie socotită ca o lipsă de încredere în ajutorul și puterea lui Dumnezeu; fiindcă și medicina, ca oricare altă artă, corespunde rînduiei lui Dumnezeu: «Fiecare artă — spune Sfintul Vasile — ne-a fost dată de Dumnezeu ca ajutor pentru natura noastră slabă. De exemplu: agricultura ne-a fost dată pentru că cele ce cresc de la sine din pămînt nu sînt îndeajuns pentru salisacămerea nevoilor noastre; apoi, arta țesutului, fiindcă purtarea îmbrăcămintei este necesară și pentru buna cuviință și pentru apărarea de influența dăunătoare a aerului, și zidăria la fel, și tot astfel și arta medicală. Deoarece corpul nostru, din cauza slăbiciunii lui, este supus la diferite influențe păgubitoare, parte venind din afară, parte născute dinăuntru, prin mîncări, și suferă, cînd din cauza abundenței, cînd din lipsă; de aceea ni s-a dat de către Dumnezeu, conducătorul vieții noastre întregi, arta medicală, ca un model pentru vindecarea sufletului, pentru ca prin ea să se taie ceea ce este de prisos și să se adauge ceea ce este de lipsă. Căci precum n-am fi avut lipsă de inventarea și munca agriculturii, dacă am fi rămas în paradisul desfătării, la fel n-am avea lipsă de nici un ajutor medical pentru înlăturarea durerilor, dacă am fi rămas liberi de orice durere, așa cum ne era dat după creare, înainte de cădere» (par. 1).

Sfintul Vasile amintește și folosirea plantelor pentru vindecarea unor boli, explicînd că «ierburile care sînt potrivite pentru fiecare boală, n-au răsărit din pămînt așa la întimplare, ci s-au produs în mod cert prin voința Creatorului, ca să ne fie nouă de folos. De aceea puterile naturale ce se află în rădăcini și flori sau în frunze sau în fructe sau în sucuri, și toate cîte din metale și din mare s-au găsit prințioase pentru folosul corpului, toate sînt asemenea aceloră pe care le-am descoperit ca să mîncăm și să bem. Însă ceea ce s-a inventat pe deasupra, fără să fie de nevoie și este rod al curiozității și pretinde multă ocupațiune și ne ține îndreptată spre grija cărnii aproape toată viața, (de așa ceva) creștinii să se ferească; iar de arta medicală, dacă ar fi cîndva necesară, trebuie să se îngrijească s-o folosească așa fel încît să

nu-i atribuie ei atât cauza sănătății cît și a bolii, ci să primească folosirea binefacitorilor ei ca rînduîți spre mărirea lui Dumnezeu și ca un model al îngrijirii sufletelor (par. 2). Căci, așa cum în cazul artei medicale, pentru vindecarea trupului suportăm operații, cauterizări și bem medicamente amare, la fel și pentru vindecarea sufletului trebuie să suportăm tăietura cuvintelor de muștrare și medicamentele cele amare ale epitoimilor. Și faptul că vindecarea bolilor învechite se obține prin tratamente diferite și dureroase aplicate timp îndelungat, aceasta constituie un indiciu că și păcatele sufletului trebuie să le îndreptăm prin rugăciunea stăruitoare, prin căința îndelungată și printr-o disciplină aspră, pe care și Scriptura ne-o arată ca suficientă pentru însănătoșire. Așadar, pentru faptul că unii nu întrebunțează în mod cinstit arta medicală, nu se cade să fugim de orice folos pe care ea ni-l poate aduce (par. 3). Prin lămuririle date de Sfîntul Vasile la această întrebare, dacă este îngăduit creștinului să apeleze la arta medicală, sint condamnate toate sectele care — și în zilele noastre — refuză orice sprijin al doctorilor, în caz de boală, preferînd să moară decît să apeleze la ajutorul artei medicale.

10) *Regulile Mici* ('Opaı ııı' εıκασıııı) încep — ca și Regulile Mari, printr-un scurt «Cuvînt înainte», în care Sfîntul Vasile cel Mare justifică și datoria lui de a învăța pe alții Sfînta Scriptură, și datoria monahilor de a întreba, pentru a ajunge să cunoască adevăratul înțeles al Scripturii, spunînd: «Iubitorul de om, Dumnezeu, care învață pe om cunoașterea, poruncește prin Apostolul celor cărora li s-a încredințat darul învățăturii să rămînă s'atornici întru învățătură, iar pe cei care au nevoie de edificare din Dumnezeuiește Scripturi li sfătuește prin Moise, spunînd: «*întreabă pe tatăl tău și-ți va vesti ție și pe cei mai bătrîni în țară și-ți vor spune ție*» (Deut. 32, 7). De aceea este nevoie ca noi, cărora ni s-a încredințat slujirea Cuvîntului, să fim gata în orice timp pentru îndrumarea și perfecționarea sufletelor voastre, iar voi să nu jăcați nimic fără roadă, nimic neîndeplinit pentru voi; însă, în afară de cele care se învață îndeobște, să întrebați și în particular despre lucrurile edificatoare și să rînduiți toată învățătura vieții spre ceea ce este de folos.

Din încheierea Cuvîntului înainte rezultă clar că discuțiile — care formează întrebările și răspunsurile Regulilor Mici — s-au purtat tot în locurile retrase de pe malul Iriului. Căci Sfîntul Vasile spune, în încheiere: «Așadar, dacă Dumnezeu ne-a adunat spre acest scop și aici este multă liniște, ferii de zgomotele din afară, să nu ne îndreptăm spre altă oarecare lucrare și să nu dăm somnului trupării noastre; ci să trecem partea rămasă din noapte în cercetarea și examinarea celor necesare, împlinind astfel cele spuse de fecitului David, că: «*în legea Domnului voi cugeta ziua și noaptea*» (Ps. 1, 2).

În majoritatea Regulilor Mici Sfîntul Vasile cel Mare explică texte din Sfînta Scriptură, mai greu de înțeles de către cei neinițiați în privința regulilor de interpretare, așa cum a procedat și în Regulile Morale; dar sînt destul de multe Regulii în care Sfîntul Vasile lămurăște și îndrumăază pe monași spre cumpătare în toate, pînă și în ris, spre înfrinare, spre ferirea de tot ceea ce ne împrăstie mintea și ar îndepărta-o de la cugetarea neîntreruptă, ziua și noaptea, către Dumnezeu.

Multe întrebări se referă la chestiuni care au fost tratate și în Regulile Mari. La unele se dă răspuns, la altele se face simplă trimitere la Regula Mare, în care s-a tratat despre acea chestiune. Astfel, la întrebarea (Regula mică) 85: «Dacă se cuvine a avea ceva propriu în frățietate», se răspunde: «Aceasta este împotriva mărturiei din Faptele Apostolilor — pentru cei care au crezut — în care este scris: nimeni nu zicea că din averile sale este ceva al său» (Fapte 4, 32). Așa că acela care spune că este ceva al său, s-a făcut pe sine străin de Biserica lui Dumnezeu și de dragostea Domnului. Sfîntul Vasile — în învățătura sa — nu este împotriva averii personale, pe care o socotește bună în sine, ajutînd pe creștini în ușurarea nevoilor sale; pentru monași, însă, averea este păgubitoare, pentru că îi distrage de la preocupările sale pentru desăvîșirea morală; de aceea, Sfîntul Vasile preferă viața chinovitică în comuniunile de frați, averea agonisită prin munca tuturor fiind comună, iar de administrarea ei fiind îndatorăți să se ocupe cei rînduiți de proies, pentru priceperea pe care au dovedit-o, în timp îndelungat de încercare⁴⁰.

La fel și la întrebarea 163: «În ce chip va putea cineva să ajungă la iubirea față de aproapele», Sfîntul Vasile — deși vorbește despre aceasta în R.M. 3 — răspunde, spunînd: «Mai întii, temîndu-se de judecata celor care calcă porunca Domnului». Care însuși a spus că: «Cel ce nu crede în Fiul nu va vedea viața, și minia lui Dumnezeu va rămîne peste dînsul» (Ioan 3, 36); iar după aceea trebuie să cînte să câștige viața veșnică, pentru că «porunca Lui este viața veșnică» (Ioan 12, 50). Dar cea dintii și mare poruncă, adaugă Sfîntul Vasile, este: «Să iubești pe Domnul Dumnezeu; tău din toată inima și din tot cugetul tău și din toată puterea ta. Și a doua, asemenea acesteia: să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși» (Matei 22, 27—29).

Akerei însă Sfîntul Vasile răspunde la întrebarea pusă, îndreptînd Regula Mare la care a vorbit despre asemenea chestiune. Astfel la întrebarea 163: «Am fost învățați că celor mai bătrîni se cuvine să ne supunem pînă la moarte; dar fiindcă în unele cazuri însuși cel bătrîn se înfrîngă să aunece, ne rugăm să fim învățați dacă se cade ca acesta să

⁴⁰ V. I. Gribenkov, *op. cit.*, p. 418—419; cf. Ioan Coman, *art. și op. cit.*, p. 44.

fiie muștrat, și cum, și de către cine; iar dacă ar disprețui (sfatul) ce trebuie să se facă?», Sfântul Vasile răspunde: Un răspuns clar despre acestea s-a dat la Regulile Marii, anume la întrebarea 27. La această întrebare: «Dacă și proiestosul ar greși vreodată, trebuie să fie muștrat și el de către cei mai distinși dintre frați», Sfântul Vasile răspunde: «Așa cum proiestosul este dator să-i îndrumeze pe frați în toate, la fel sint dator și ceilalți să-l sfătuiască pe el, dacă ar cădea în bănuiala vreunui delict. Însă ca să nu se strice ordinea, muștrarea trebuie îngăduită celor care sint stimaiți și pentru vîrstă și pentru pricepere.

Regulile mici, prin chestiunile variate la care se referă, pot fi socotite și ca o completare a Regulilor Marii. Vom scoate în evidență câteva asemenea aspecte în caracterizarea generală pe care vom încerca s-o facem, la sfîrșit, operei ascetice a Sfîntului Vasile cel Mare.

11) *Epitimiile* atribuite Sfîntului Vasile cel Mare — 60 referitoare la călugări și 19 referitoare la călugărițe — au în vedere abaterile care pot interveni mai des în raporturile dintre cei ce viețuiesc împreună: cleveții, vorbiri în timpul rugăciunii, cîrtiri la repartizarea sarcinilor, plecări fără învoirea proiestosului din minăstire etc. Din abaterile menționate și din epitimiile aplicate rezultă, pe de o parte, că Sfîntul Vasile înțelegea ca nici o greșeală să nu rămînă nesancționată, iar pe de altă parte, epitimiile, prin blîndețea lor, să fie primite de către cei în cauză fără cîrtire, ca pe deplin meritate, să le trezească părerea de rău și hotărîrea de a nu mai greși.

12) *Constituțiile Ascetice* (Ἀσκητικὰ διατάξεις) — 34 la număr — pot fi socotite ca o sinteză a gândirii și experienței Sf. Vasile cel Mare cu privire la organizarea vieții monastice și a minăstirilor, preferînd forma de viețuire chinovitică. În Cuvîntul înainte, Sfîntul Vasile se adresează atît celor care viețuiesc chinovitic cît și celor care trăiesc singuratic, arătîndu-le că numai cine renunță definitiv la căsătorie se poate desprinde de plăcerile și grijile lumești și își poate închina, astfel, viața lui Dumnezeu. «Cel care dorește mult să fie liber de legăturile lumii — spune Sfîntul Vasile — evită căsătoria ca pe cătușe; iar după ce evită acestea, își închină viața lui Dumnezeu și acceptă fără rezervă viața castității așa încît să nu poată să se mai întoarcă la căsătorie, ci să lupte cu orice chip pentru castitate, luptînd contra naturii și mai ales contra patimilor mai violente ale ei. Căci, după ce devine un astfel de iubitor al lui Dumnezeu, fiindcă dorește să se împărțășească de liniștea Aceluia, oricît de puțin, și fiindcă dorește să guste sfințenia duhovnicească, calmul, liniștea, buna dispoziție și desfătarea și bucuria care rezultă din acestea, veghează cu grijă să-și țină gîndul departe de orice patimă materială și trupească, care tulbură sufletul; și cercetează

cele dumnezeiești cu privirea curată și neumbrită a sufletului, umplîndu-se fără să se sature din lumina care vine de acolo. Și după ce a exersat sufletul într-o asemenea obișnuință și stare, devine familiar lui Dumnezeu, atît cît îngăduie «asemănarea» și se face iubit și foarte dorit de Acesta, fiindcă a îndurat lupta mare și greu de cîștigat și a avut bucuria să intre în legătură cu Dumnezeu, cu mintea curățită de amestecul celor materiale și desprinsă de frecventarea patimilor lumești.» (par. 2).

În capitolul I — care formează prima Constituție ascetică — Sfîntul Vasile recomandă ca în tot ceea ce facem să avem drept model de imitat pe Mîntuitorul Hristos, ale Căruia cuvinte și fapte sint pentru noi normă de pietate și virtute. În acest scop, Sfîntul Vasile exemplifică — și explică — cele două atitudini care pot fi luate față de faptele și cuvintele Mîntuitorului, cu cele două surori, Maria și Maria — prima alegînd slujirea pentru cele necesare trupului, a doua alegînd ascultarea învățăturilor. Sfîntul Vasile spune: Mîntuitorul le-a prețuit pe amîndouă, dar în mod diferit: pe una n-a îndepărtat-o de la lucrul ei, iar pe cealaltă a lăudat-o pentru dorința de a-i asculta învățăturile. «La aminte, deci — adaugă Sfîntul Vasile — că pentru amîndouă surorile au fost pregătite două părți: una este însă inferioară — pentru că privește slujirea corporală, deși este foarte utilă; cealaltă este superioară, ca mai duhovnicească, urmărind cunoașterea și înțelegerea tainelor. Dar tu, cel care ascuți — adaugă Sfîntul Vasile —, să iei acestea în mod duhovnicesc și să alegi partea pe care o vrei. Iar dacă vrei să slujești, să slujești în numele lui Hristos». Pentru că Acesta a spus: «Intruclt ați făcut unuia dintre acești frați ai Mei, Mie Mi-ați făcut» (Matei 25, 40).

Dacă totuși vrei să imiți pe Maria care a lăsat slujirea trupului și s-a ridicat la contemplarea obiectivelor duhovnicești, să faci aceasta cu consecvență și sinceritate. Recomandînd ca totul să înceapă cu rugăciune, Sfîntul Vasile spune că și pentru rugăciune există două moduri: primul este cel al preamării lui Dumnezeu, cu umilință, iar al doilea, care urmează acestuia, este cel al cererii. De aceea, creștinul să nu înceapă niciodată rugăciunea cu cereri, ci să preamărească întîi pe Dumnezeu, mulțumindu-i pentru îndurarea cu care trece peste multele greșeli pe care le facem în fiecare zi, lăsîndu-ne timp și posibilitatea pentru pocăință și răbdare, fiindcă Dumnezeu știe cînd poate fi, într-adevăr, folositoare împlinirea rugăciunii. Sfîntul Vasile exemplifică răbdarea sfinților, fără să deznădăduiască, cu Avraam, spunînd: «Dumnezeu a chemat pe Avraam, cînd era mai tânăr și l-a mutat din pămîntul asirienilor în Palestina, zicîndu-i: «*Atați îți voi da fie pămîntul acesta și urmașilor*

tăi; și vor li ca stelele cerului urmașii tăi, care nu vor putea li zămărați. (Fac. 13, 15—16). Și a trecut număr mare de ani și au atras îmbătrânirea firii lui și s-a apropiat moartea, dar el n-a spus: «Doamne, mi-ai făgăduit copii și ai prezis că voi fi tată tuturor neamurilor... Dar făgăduința ta este mincinoasă. Pentru că noi știm doi bătrâni, ce nădejde să mai avem? N-a spus acestea, nu le-a gândit, ci a rămas nezdruccinat în credință și, într-adevăr, după vîrstă îmbătrîniseră, dar nădejdea era tînără; trupul mergea spre slăbiciune și producea deznădejde, dar credința întărea și sufletul și trupul. Să imiți, deci, credința lui Avraam, într-adevăr, atunci cînd fîrea a slăbit și impulsurile cîrnii au amorțit, atunci a luat viață făgăduința lui Dumnezeu. Așadar, să nu-ți pierzi curajul, dacă nu ți se va împlini îndată cererea ta. Cineva ar putea spune: în repetate rînduri am cerut și n-am primit. Aceasta s-a întimplat — explică Sfîntul Vasile — fie pentru că ai cerut într-un fel cum nu s-ar fi convenit, fie cu necredință, fie cu mintea împrăștiată, fie lucruri care nu-ți erau de folos. Și chiar dacă uneori ai cerut lucruri care erau spre folosul tău, n-ai stăruit în cerere. Pentru că Scriptura spune: *«Prin răbdarea voastră vă veți mîntui sufletele voastre»* (Luca 21, 19), și *«Cel care va răbda pînă la sfîrșit, acela se va mîntui»* (Matei 10, 22).

În capitolul 2: «Despre supravegherea gîndurilor și că trupul nu este rău, cum spun unii», Sfîntul Vasile recomandă ca «înainte de orice și cu orice chip trebuie stăpînită rațiunea, avînd neadormită supravegherea gîndului, așa încît să nu îngăduie sufletului să incline cu ușurință din cauza dorințelor neraționale, către acțiuni contrare ale trupului.

Căci sufletul care-și păstrează mintea cu vegherea și forțele ce-i aparțin, va exercita caracterul său spre ceea ce este corect și drept, cinstit și pașnic. Dar cînd va înceta să reflecteze și să privească cu atenție cele ce se cuvin, atunci patimile trupului se trezesc și atacă cu forță sufletul; fiecare dintre patimi încearcă în mod diferit să-l dirijeze, repartizîndu-și stiegi o parte din puterea lui vitală. Dar dacă sufletul se învoiește, cu puterea lui speculativă și rațională, să vegheze, precum spune profetul: *«Nu va dormita cel ce te păzește»* (Ps. 120, 3), atunci ci adoarme patimile trupului în două moduri: pe de o parte le cîmîntește și le calmează prin înfățișarea lucrurilor celor mai bune și mai convenabile, cu care se îndoi înceaste, iar pe de altă parte, prin grija lui supraveghează liniștea trupului. Dacă însă sufletul va adopta lenevia și prin aceasta nu va pune în lucrare partea lui de veghere, atunci patimile trupului vor găsi inactivă puterea vitală, o vor împărți și fiindcă nu va exista nimic ca să supravegheze și să împiedice răul, patimile vor antrena sufletul spre propriile lor plăceri și acțiuni. Așa încît patimile trupului sînt violente atunci cînd puterea rațională care există în noi

încezește, dar sînt ascultătoare atunci cînd aceasta reacționează și dispune. Așadar, nu este de condamnat trupul de aceia care vor să gîndească corect despre el».

Îndrumări tot așa de înțelepte, cu caracter general, privind adică ambele categorii de monahi — și pe cei care trăiesc chinovitic și pe cei care trăiesc singuratic — dă Sfîntul Vasile cel Mare și în capitolele 3—17. În capitolul 18 se adresează special celor care și-au ales viețuirea în comun, chinovitic. «Așadar — spune Sfîntul Vasile — am vorbit mai înainte, atît cît a fost posibil, pentru fiecare ascet și pentru cel care a îmbrățișat viața retrasă, cum, anume, trebuie să exercite sufletul spre ce este bun și să îndrume trupul spre ceea ce se cuvine, pentru ca să imprime în noi pe înțeleptul desăvîrșit. Totuși, fiindcă mai mulți asceți trăiesc în chinovii, unde îndeamnă unul sufletul celui altul către virtute și prin compararea faptelor se îndeamnă spre desăvîrșire morală, am socotit că este drept să-i îndrumăm și pe aceștia prin cuvinte. Dar trebuie să cunoască întii cît de mare și de important este bunul pe care îl urmăresc și după aceea să primească îndemnul către acest bun, ca să dovedească bunăvoință și rivnă coresponsitoare importanței faptului. Căci, ce poate să fie egal cu acest fel de viață? Ce este mai fericit? Ce este mai prețios decît reunirea și unirea? Ce este mai plăcut decît combinarea caracterelor și sufletelor? Oamenii de neamuri diferite și din țări diferite au acționat și s-au unit într-o atît de desăvîrșită unitate, încît s-a poată fi socotiți un suflet în multe trupuri, și trupurile unite s'au apără ca organe ale unui singur cuget. Cel slab la trup are pe mulți care îl ajută cu bunăvoință, cel bolnav și abătut cu sufletul are pe mulți care îl îngrijesc și îl redresează. Sînt deopotrivă robi unul altuia. Sînt stăpîni unii altora și cu libertate de nelvins se străduiesc să-și dovedească reciproc cea mai desăvîrșită slujire, pe care n-a reușit s-o producă vreo nenorocire de forță majoră». Pentru că dragostea suppose pe cei liberi unul altuia și asigură libertatea fiecăruia, cu alegere personală. Asemenea acestora n-a voit Dumnezeu dintru început și asemenea lor n-a creat (par. 2).

Cel care și-a închinat viața lui Dumnezeu este ca un mort pentru lume, chiar pentru rudenii. «Deci ca un mort — spune Sfîntul Vasile — ești liber de orice obligație față de neamuri și ca un sărac nu ai nimic ce să te oferis» (cap. 20, par. 4). De asemenea, cel care s-a angajat la împreună-viețuirea duhovnicească, nu poate să se mai separe și să se despartă de cei cu care s-a unit, legătura care ia ființă prin tînderea în monahism fiind socotită de nedezlegat și vesnică (cap. 21, 1).

Cu privire la supunerile sau ascultarea pe care o datorează monahul față de proistos — sau egumen — Sfîntul Vasile cel Mare, luînd ca

exemplu învățătura Sfintului Apostol Pavel către Romani (Rom. 13, 7, 2), îndemnându-i să se supună înaltelei stăpîniri, spune: «Căci, dacă legea dumnezeiască a atribuit atît de mare supunere din partea celor credincioși față de dregătorii lumii acesteia, care au primit autoritate după lege omenească, cit de mare supunere trebuie să arate ascetul față de acela care a fost făcut dregător de către Dumnezeu și a primit autoritate de la legile Aceluia?». Sfîntul Vasile merge atît de departe în îndemmurile sale față de monahi, ca să asculte de proiestos, încît îi compară cu instrumentul de care se folosește artistul în definitivarea operei sale de artă; așa cum instrumentul îndeplinește tot ceea ce artistul îi impune, la fel și monahul se cuvine să îndeplinească tot ceea ce îi poruncește proiestosul; și, «așa cum instrumentul nu hotărăște el ce lucrare trebuie să facă în artă — spune Sfîntul Vasile — la fel și ascetul trebuie să nu-și aleagă singur lucrările, ci să lase dorința lui la înțelepciunea și judecata artistului. Pentru că înțelepciunea starețului (categorumenului) știe să cerceteze cit mai exact posibil caracterul și patimile și dorințele sufletului și să stabilească în mod corespunzător ceea ce îi trebuie fiecăruia» (cap. 22, par. 5). În același cadru al ascultării, Sfîntul Vasile recomandă asceților «să ia asupra lor, cu aceeași rivnă și bună plăcere, și lucrări mai puțin prețuite, cunoscînd că tot ceea ce se face pentru Dumnezeu nu este lucru mic, ci vrednic de răsplătire cerească» (cap. 23). De asemenea, monahul (ascetul) nu trebuie să dorească și să urmărească obținerea de cinstiri și demnități (cap. 24), nici să nu dorească să iasă din mînăstire; dar dacă interesul comunității frățești va impune o asemenea ieșire, el nu poate să refuze; căci, refuzînd, ar dovedi că n-a înțeles încă exactitatea ascultării și nici nu s-a convins că singurul fapt că nu iese nu desăvîrșește. Căci dacă toți ar refuza, cine ar îndeplini cele necesare comunității frățești? (cap. 26). La rîndul lui, proiestosul este dator — ca părinte care poartă grijă de copiii lui adevărați — să cerceteze nevoia fiecăruia și să grupeze pe fiecare după țîria sau slăbiciunea trupului, distribuindu-le, cu dragoste și cu bunăvoință, cele ce li se cuvin (cap. 28 și 31), fiind atent ca nu cumva să dea porunci peste puterea trupului și astfel să provoace la contrazicere pe cel care nu este în stare să le îndeplinească; iar frații din comunitate să nu se întristeze cînd ar vedea că celor mai slabi li se încredințează ceva mai ușor (cap. 32).

Pentru păstrarea disciplinei și pentru nelincurajarea leneviei și nestatorniciei unor frați, Sfîntul Vasile recomandă ca proiestosii grupărilor duhovnicești să nu anuleze unul hotărîrile celuilalt ci, practicînd dragostea unul față de celălalt, să nu primească simplu și fără examinare pe frații care se desprind de comunitățile lor și doresc să fie primiți în

viața chinovitică a altor comunități. Căci dacă cel leneș ar vedea că îi este cu puțință să evite, fără să fie pedepsit, ostenețiile ce se impun în felul de viață pe care și l-a ales o dată și poate să treacă la altul și să trăiască fără măsură și cumpătare, va îndrăzni cu ușurință, iar cel care li prestește pe el cu ușurință se face vinovat de pierderea lui (cap. 33).

În ultima constituție ascetică — cap. 34 — Sfîntul Vasile revine asupra rînduiei că ascetul care trăiește în sistemul chinovitic să nu aibă bunuri materiale proprii. Pentru că, «dacă n-ar face aceasta — spune Sfîntul Vasile — întîi strică exactitatea comuniunii prin averea lui, particulară și apoi produce în sarcina lui grave dovezi de necredință, pentru că nu crede în cuvîntul lui Dumnezeu că îi va hrăni pe cei adunați în numele Lui și n-a înțeles cuvintele lui David: «*Tînar am fost și am îmbătrînit, și n-am văzut pe cel drept sărăcit, nici seminția lui cerînd pîne*» (Ps. 36, 25). În încheiere, Sfîntul Vasile — fără a renunța la ceva din ceea ce face din sistemul chinovitic superioritatea acestui fel de viață monahală, în raport cu sistemul pustnic, solitar, încurajează totuși și pe solitari, spunînd: «Toate cite au fost înfățișate pînă acum le-a dăruit harul lui Dumnezeu smereniei minții mele, ca să vă întăriți voi, care ați îmbrățișat viața chinovitică. Așa cum a dovedit Cuvîntul și a înțeles bine mintea mea, nici un fel de viață între oameni nu poate fi sfîntă, nici mai strălucită, nici plăcută, nici mai înaltă decît această viață (chinovitică). Dar fiindcă adresăm îndemnul, după putere, și celor care au îmbrățișat viața pustnică, solitară, iar scopul ambelor categorii de oameni este același, adică de a fi bineplăcuți lui Hristos, și fiindcă învățămintele pentru ambele categorii sînt asemenea, să dăm lectură cuvîntului și pentru aceia; fiindcă este posibil ca și de acolo, prin același cuvînt, să se ajungă la ceva folositor, puțin să facă (să apară) mai strălucitoare și mai frumoasă viețuirea în acest fel» (cap. 34, par. 2).

13) *Cuvînt pentru informarea despre exercitarea ascezei* (λόγος εις τῶν ἰεροτέρων τῆς ἀσκησεως) — după conținut — pare să fi fost întocmit de Sfîntul Vasile pentru informare, în mod special, a monahilor care viețuiau în mînăstirile înființate de el, spre a-i lămurii asupra îndatoririlor ce le revin de a cunoaște bine Sfînta Scriptură, înțelegînd-o și propovăduind-o, așa cum au lămurit-o Sfîntii Părinți, spre a se feri de felul greșit în care o înțelegeau și o aplicau adepții trăitori în mînăstirile înființate de Eustațiu al Sebastiei, fiindcă un Cuvînt lămuritor despre asceză întocmise Sfîntul Vasile de la început, punîndu-l în fruntea tuturor lucrărilor și Cuvîntelor sale ascetice.

Editorii operei ascetice a Sfîntului Vasile cel Mare — pe care o grupează în vol. 31 al Colecției J. P. Migne, P. G., col. 619—1427 —, găsînd acest cuvînt ascetic în opera «Basilio recensito» a învățatului bîr-

bat Franciscus Combeisius (în tom. II, p. 98—103), au socotit potrivit să-l publice și ei, așa cum se găsea la Combeisius, și l-au introdus în același volum, 31, după Omilia despre post și înainte de «Cartea I despre Botez», ocupînd col. 1509—1514. Ceea ce se cuvine remarcat — cu privire la acest Cuvînt informativ despre asceză — este că savantul Combeisius nu i-a pus la îndoială autenticitatea, atribuindu-l fără rezervă Sfîntului Vasile cel Mare, deși a avut rezerve față de alte lucrări mai importante, între care se menționează chiar Constituțiile ascetice. Atitudinea lui Combeisius față de acest «Cuvînt lămuritor despre asceză» al Sfîntului Vasile cel Mare, socotindu-l lucrare autentică, și-a însușit-o și Dim. A. Petrakakos (în lucrarea «Așezămintele monahale», p. 141), menționîndu-l după «Constituțiile ascetice». Această ordine am păstrat-o și în lucrarea prezentă.

C. CITEVA OBSERVAȚII SPECIALE

Exemplificările pe care le-am făcut din lucrările ascetice ale Sfîntului Vasile cel Mare oferă cititorului posibilitatea să rețină preocuparea constantă pe care a avut-o acest mare Părinte al Bisericii de a aduce îmbunătățiri sistemului preconizat de el pentru organizarea minăstirilor și a vieții monahale, pentru ca pe de o parte trăitorii în aceste minăstiri să-și ajungă scopul pentru care se retrăgeau din zgomotul și ispitele vieții lumesti, iar pe de altă parte, prin instituția în care viețuiau și prin realizările pe care le înfăptuiau, sub aspect duhovnicesc, cultural, filantropic și social, să se poată învrednici de a fi rînduiți de-a dreptul de către dreptul Judecător. Care își va atribui ca făcule Lui toate faptele bune pe care ei au reușit să le împlinească în viață, față de semenii. La baza acestor realizări poate fi întrevăzută, fără îndoială, înțelepciunea Sfîntului Vasile cel Mare și spiritul lui practic, cu o supraveghere și îndrumare neîntrerupte a tuturor sectoarelor de activitate a minăstirilor și așezămintelor din cuprinsul lor, trimițînd la fața locului — atunci cînd îndatoririle nu-i mai îngăduiau lui — pe cei mai apreciați și mai pricepuți colaboratori care să dea lămuririle și îndrumările necesare, cînd era cazul, în spiritul concepției sale.

În legătură cu îndatorirea propovăduirii învățăturii Evangheliei, Sfîntul Vasile cel Mare recomandă ca aceasta să se facă numai în limba celor care ascultă; numai atunci cuvîntătorul are roadă; altfel vorbește și se roagă în zadar, fără folos. Tălmăcind ce se înțelege prin slujbă cuvîntătoare, Sfîntul Vasile spune că este slujba făcută în limba celor care participă și ascultă slujba (v. R. m. 278). Dacă ar fi urmat Biserica creștină, cărora împrejurările le-au îngăduit un rol important în propovăduirea Evangheliei, această recomandare a Sfîntului Vasile

— care, în realitate, era însăși porunca Mîntuitorului Hristos dată Sfîntilor Apostoli, cînd i-a trimis la propovăduire, investindu-i și cu puterea acestei dar, în ziua Cincizecimii — rezultatele răspîndirii și binefacerile acestei răspîndiri a Evangheliei ar fi fost altele, mult mai impunătoare și mai statornice.

De asemenea, cunoașterea și respectarea legilor — care sînt socotite importante ajutoare ale oamenilor — sînt recomandate de Sfîntul Vasile cel Mare, cu multă stăruință (R. M. 2, par. 3), prin aceasta înplîndu-se și iubirea de Dumnezeu și iubirea aproapelui.

Spirit judicios a dovedit Sfîntul Vasile cel Mare și cu privire la drepturile pe care le au cei care sînt primiți în monahism, în privința averii pe care o aveau; ei puteau dispune de avere cum doreau, înainte de a fi primiți în minăstire, dar dacă nu luau nici o măsură averea revenea minăstirii, care devenea proprietară exclusivă a acestei averi.

În cazul în care cel primit în minăstire nu și-ar fi achitat impozitele pe care le datora Statului, Sfîntul Vasile dispune ca aceste impozite să fie achitate de minăstire, dacă cel în cauză a adus cu sine averea în minăstire, dar numai în limita valorii pe care o reprezenta această avere; iar dacă averea fusese lăsată rudelor, acestea erau datoare să achite impozitele pe care le datora monahul (v. R. m. 94).

Măsura aceasta — ca și alte măsuri ale Sfîntului Vasile cel Mare, care aveau în vedere respectarea intereselor Statului — au fost întărite prin legi de stat în cea mai mare parte de către împăratul Iustinian.

Ca un bun psiholog și pedagog, Sfîntul Vasile analizează diferitele aspecte ale influențelor — binefăcătoare sau păgubitoare — pe care le poate exercita conviețuirea în societate. De aceea, dacă cei mai tineri copii, pot fi influențați în bine, participînd alături de cei mai în vîrstă la rugăciune, ei pot fi influențați, dimpotrivă, în rău, dacă stau alături de cei mai în vîrstă în alte împrejurări, căci văzînd la aceștia unele lipsuri, copiii se pot obraznici față de cei mai în vîrstă, în inimile lor poate încolți mîndria și ar putea fi ispițiți să facă lucruri pe care le observă la cei mai în vîrstă, ca naturale, dar care pentru vîrstă lor sînt încă nepotrivite (R. M. 15, par. 1—4). Pe aceeași linie — pentru ca măsurile luate să-și ajungă scopul — Sfîntul Vasile recomandă ca răspunderea pentru faptele săvîrșite să se aprecieze și să se stabilizească, luîndu-se în considerare atît vîrsta celor care au greșit, cît și categoria de membri din care aceștia fac parte: clerici sau mireni (v. R. m. 82).

Spiritul practic cu care era înzestrat Sfîntul Vasile explică reușita tuturor întreprinderilor productive pe care el le-a înființat în jurul minăstirilor sale, înființînd numai întreprinderi pentru care avea asigurată materia primă, Sfîntul Vasile avea în vedere și posibilitatea plasării cu

uşurinţă a produselor, în primul rând pentru satisfacerea nevoilor aşezămintelor care constituiau așa-numita «Vasiladă» și a locuitorilor din împrejurimi, apoi prin schimbările pe care le asigura, prin convenții, cu provinciile apropiate (R. M. 38). Cu același spirit practic, Sfântul Vasile intuia latura de activitate cu perspectivă de dezvoltare și asigura din vreme meseriași și specialiști necesari. Potrivit indicațiilor lui, erau îndrumați, după aptitudini, și copiii din orfelinate și cei primiți în școlile așezământului, să-și însușească meseria pentru care aveau înclinare și pe care o îndeplineau apoi din plăcere, iar nu ca obligație.

Sfântul Vasile poate fi socotit precursorul «ergoterapiei», practică în unele azile de bătrâni și de infirmi din zilele noastre. Prin muncă, după puterile fiecăruia, bătrânii își păstrau conștiința demnității, că nu sint socotiți povară societății, iar infirmii — inițiați într-o meserie a cărei îndeplinire nu era stînjinită de infirmitatea pe care o aveau — ajungeau să fie prețuiți ca orice meserias, fără infirmitate, văzînd că produsele lor sint apreciate și valorificate împreună cu cele realizate de meseriași valizi.

Dacă, prin înțelepciunea cu care a răspuns la întrebarea «dacă folosirea artei medicale corespunde scopului pietății» (R. M. 55), Sfântul Vasile poate fi luat ca autoritate, pentru condamnarea sectelor din zilele noastre care își lasă membrii să moară — sub motivul încrederii în ajutorul lui Dumnezeu — decît să apeleze la ajutorul artei medicale, sub forma medicinei interne sau a chirurgiei, pentru arătarea rolului plantelor medicinale — cu proprietăți vindecătoare în diferite boli — Sfântul Vasile poate fi socotit, de asemenea, precursorul «Plafar»-ului din zilele noastre.

Din învățămintele bogate pe care le cuprind lucrările ascetice ale Sfântului Vasile cel Mare, ar putea fi evidențiate încă multe, ca observații speciale. Cititorul, cu răbdare, al răspunsurilor care formează conținutul Regulilor Mari, Regulilor Mici, Regulilor Morale sau al Constituțiilor ascetice, va remarca ei însuși cît de judicios au fost analizate învățămintele din aceste lucrări, pe care Sfântul Vasile le-a stabilit apoi ca reguli obligatorii pentru organizarea minăstirilor și a vieții monahale. Pentru acest spirit judicios și practic al său, Sfântul Vasile a rămas în conștiința tuturor creștinilor ca mare legiferator canonic și ascetic, normele stabilite de el pentru organizarea și disciplina Bisericii în general și pentru organizarea și disciplina vieții monahale, în special, fiind confirmate și declarate cu obligativitate generală în Biserica de către sinoadele ecumenice, IV, VI și VII. Urmărind să introducă disciplina în viața monahilor — care între timp slăbise — Părinții acestor sinoade ecumenice, ca și cei ai sinodului local numit I—II Constantin-

pol, din anul 861, în canoele pe care le-au dat, s-au referit deseori la reglementările Sfântului Vasile. Nu se exagerează, însă, cînd se afirmă că Sfântul Vasile cel Mare și opera sa s-au bucurat pe teritoriul Patriei noastre, încă din timpul vieții sale, de aceeași prețuire și cinstită de care s-au bucurat pe locurile nașterii și activității sale. În acest sens, I. P. S. Mitropolit Teoctist al Moldovei și Sucevei — în articolul «Opera Sfântului Vasile cel Mare în evlavia credincioșilor ortodocși români» (din volumul: *Sfântul Vasile cel Mare*, București, 1980), spune: «Dacă prin dumnezeiasca Liturghie, imne și rugăciuni chipul de ierarh liturghisitor al Sfântului Vasile cel Mare s-a păstrat în toată strălucirea sa de-a lungul istoriei Bisericii Ortodoxe Române, apoi chipul de mare teolog, de monah îmbunătățit și iubitor, atît de nevoit, cît și de liniște sihastră, de organizator al muncii și asistenței, este pildă de urmat pentru monahismul românesc. Cu o concepție cuprinzătoare și împede despre desăvîșirea creștină, năzuință scumpă atît monahilor cît și credincioșilor, cel ce a practicat personal rînduiala monahală a formulat această fericită întrupare a rugăciunii și a muncii, oglindită în Regulile sale și în alte scrieri, care au dat roade îmbelșugate în viața Bisericii Ortodoxe Române. După ce îmbrăcase chipul cel îngeresc cu mult înainte de a ajunge pe tronul arhiepiscopal al Cezareei, Sfântul Vasile cel Mare organizează monahismul pe cele mai realiste și practice principii, potrivit regulilor sale dezvoltate și prescurtate, răspîndite în toate minăstirile Răsăritului. Odată cu această Pravilă a dăruit monahismului răspîndit în secolele IV—V în părțile noastre din Scitia și Dacia și o vastă literatură ascetică, tratate și scrieri filocalice care alcătuiau hrana sufletească pentru toți acești iubitori de virtute și de frumos duhovnicesc... Intocmind viața monahală după Regulile Sfântului Vasile cel Mare, cunoscute în toată Biserica, monahii din Scitia nu se limitau numai la o viață retrasă, de meditație și rugăciune, ci, potrivit spiritului practic al autorului organizării monahismului, ei se instruiau în ale teologiei și științei, făceau misionarism, îndeplineau încredințări de mare răspundere în Biserica și intrau, la nevoie, cu curaj în iureșul frămîntărilor teologice... Referindu-ne la scrierile ascetice necesare monahilor, acestea ca și ce-

lelalte au trecut dincolo de incintele minăstirești, avînd o largă circulație în rîndul credincioșilor... Ogorul cel duhovnicesc dinlăuntru al așezămintelor monahale sau cel de la bisericile parohiale din orașele și satele românești s-a dovedit deopotrivă de insetat și roditor în cunoașterea și trăirea învățăturilor Sfîntului Vasile cel Mare, care sînt apropiate de năzuințele și frămîntările tuturor. Ca iscusit începător de obște, Marele Vasile lămurește că monahul este un fiu al Bisericii care, printr-o strădanie continuă și o voință puternică, năzuiește mereu să se desăvîrșească pe această cale „îngustă” (pg. 15—20 *passim*). Dovezi, neîntrerupte de-a lungul veacurilor, despre evlavlia cu care a fost cinstită personalitatea și opera Sfîntului Vasile cel Mare se găsesc pe tot cuprinsul Patriei noastre. Numeroase manuscrise și tipărituri cu părți din operele sale, teologice, liturgice, canonice și ascetice, numărul mare de biserici și minăstiri care îl au ca patron duhovnicesc, sînt grăitoare în acest sens.

Pe linia acestei vechi tradiții a Bisericii Ortodoxe Române — de prețuire și folosire a operei Sfîntului Vasile cel Mare în lucrarea sa pentru întărirea conștiinței ortodoxe a membrilor ei și pentru progresul vieții lor duhovnicești, ca și pentru păstrarea spiritului rînduieilor monahale ale Sfîntului Vasile cel Mare în organizarea minăstirilor de pe cuprinsul Patriei și a vieții de rugăciune și muncă a trăitorilor în aceste minăstiri — se înscrie și traducerea și tipărirea întregii opere ascetice a acestui mare Părinte și dascăl al Bisericii. Fie ca folosul acestei realizări să corespundă dorinței tuturor celor care au contribuit, sub o formă sau alta, la împlinirea ei. În mod deosebit, menționez contribuția P. C. Prof. Pr. D. Fecioru, coordonatorul grupării operelor Sfîntului Vasile cel Mare — alese pentru traducere și tipărire — care a fost de acord ca din operele ascetice ale Sfîntului Vasile cel Mare să nu se publice numai Regulile Mari și Regulile Mici, așa cum se prevăzuse inițial, ci întreaga sa operă ascetică, formînd un volum separat. Propunerea sa a primit aprobarea și binecuvîntarea patriarhului Iustin. Contribuția P. C. Prof. Pr. D. Fecioru nu s-a limitat însă numai la atît, ci a urmărit permanent progresul traducerii, pentru încurajare, punînd la

dispoziția traducătorului și exemplarul său dactilografiat după manuscrisul cu Regulile Mari, Regulile Mici și Epitimiile, aflat în Biblioteca Patriarhiei Ortodoxe Române. Pentru acest sprijin, îi exprim călduroase mulțumiri. Exprim, de asemenea, respectuoase mulțumiri Prea Sfîntului Episcop Dr. Vasile Tîrgovișteanul, Vicar patriarhal, care, ca și P. C. Pr. Prof. Constantin Cornițescu mi-au împrumutat, pe tot timpul cit a durat traducerea, lucrările cu operele Sfîntului Vasile cel Mare editate în ultimii ani în Grecia, pentru compararea cu textul din ediția Migne, care a stat la baza traducerii.

Izvoare¹

1. J. P. Migne, *Patrologiae Cursus completus. Series Graeca*, vol. 31 col. 617—1428 și 1509—1514. Lucrările care formează opera ascetică a Sfîntului Vasile cel Mare și ordinea în care sînt redată în această Colecție sînt menționate în studiul introductiv (v. nr. 17—30 a).

2. În colecția: «*Părinții Elini ai Bisericii*» (Ἑλληνες Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας), publicată de editura «Grigore Palama», la Tesalonica — în cadrul întregii opere a Sfîntului Vasile cel Mare, lucrările ascetice formează volumele 8 și 9, apărute în anul 1973.

Volumul 8 (Asceticele A), cuprinde: 1. Cuvînt despre judecata lui Dumnezeu; 2. Cuvînt despre credință; 3. *Prealabilă* înfățișare ascetică; 4. Cuvînt ascetic I; 5. Cuvînt ascetic II; 6. Cuvînt ascetic III; 7. Cuvînt despre asceză; 8. Regulile Mari (A. Introducere; B. Regulile Mari cu întrebări și răspunsuri);

Volumul 9 cuprinde: 1. Regulile mici (p. 10—393); 2. Constituțiile ascetice (p. 394—547). Textul — cu traducere paralelă în limba populară — introducere și comentariile aparțin lui Constantin Caracoli, doctor în teologie și filologie. Acesta nu-a menționat — după cum se vede — Regulile morale și Epitimiile între operele ascetice ale Sfîntului Vasile cel Mare.

3. În colecția: «*Biblioteca Părinților Elini și Scriitorilor Bisericești*». (Βιβλιοθήκη Ἑλλήνων Πατέρων καὶ Ἑκκλησιαστικῶν συγγραφέων), publicată de Editura Služrii Apostolice a Bisericii Greciei, opera ascetică a Sfîntului Vasile cel Mare formează volumul 53, apărut în anul 1976 la Atena. Profesorul Konstantin Bonis (Μπόνις) — sub a cărui îndrumare și supraveghere generală apare Colecția — și Prof. Ilias Moutzoulas — sub a cărui îngrijire a apărut ediția — au luat ca bază textul din ediția Migne, însă au ținut seama și de observațiile și de îndreptările pe care le-a făcut J. Gribomont, în lucrarea sa: *Histoire du texte des Ascétiques de S. Basile*, Louvain, 1953, în urma

1. Ca «Izvoare» vom menționa numai colecțiile cu operele ascetice ale Sfîntului Vasile cel Mare, pe care le-am folosit, cu unele lămuriri asupra diferențelor de conținut și a ordinii în care sînt redată lucrările ascetice în aceste colecții.

comparării textului din Migne cu cel din Codici Vaticanus Gr. 413 și 428. Nici profesorii Bonis și Moutzoulas n-au publicat lucrările ascetice ale Sfântului Vasile cel Mare în ordinea din colecția Migne. Astfel, «Cuvînt pentru informare despre exercitarea ascetei», care în Colecția Migne este publicat întîm în volumul 53, din «Biblioteca Părinților Eliași (în continuare BEP), este publicat primul, cu lămurirea pe care o dă Gribomont că «textul acesta, caracterizat ca prologul 6, constituie «introducerea» la informarea despre exercitarea ascetei, cum se află în ediția a treia, întocmită de însuși Sfântul Vasile, cu scrierile sale ascetice, cu unele îmbunătățiri și pe care a trimis-o ucenicilor săi din Pont. După acest «Cuvînt», ordinea lucrărilor ascetice — din vol. 53 — este următoarea: 1. Despre judecata lui Dumnezeu; 2. Despre credință; 3. Tabelul Regulilor morale; 4. Regulile morale² (cu îmbunătățirile aduse de J. Gribomont, potrivit manuscrisului Vaticanus Gr. 413 și 428); 5. Cuvînt ascetic: «Viața ascetică are un singur scop»³ (menționat la Migne ca al III-lea Cuvînt ascetic); 6. Reguli («Opo»);⁴ 7. Reguli ascetice, Cuvînt, înainte; 8. Capitolele Regulilor Mari; 9. Reguli Mari (cu întrebări și răspunsuri); 10. Capitolul Regulilor Mici (313); 11. Regulile Mici (întrebări și răspunsuri)⁵; 12. Epitimiile⁶; 13. Cuvînt despre ascetă⁷; 14. Cuvînt ascetic: «Omul a fost făcut după chipul și asemănarea lui Dumnezeu»⁸; 15. Prealabilă înfățișare ascetică⁹; 16. Cuvînt ascetic și sfătuiră pentru renunțare la viața lumească¹⁰ și pentru dezvoltarea duhovnicească¹⁰.

2. Termenii: «Opeca»; «Opeca», folosiți de Sfântul Vasile, au fost redați în românește prin: «regulă», «reguli» (Regulile Mari și Regulile Mici). Același termen «Opeca» fiind folosit și pentru cele 80 de întrebări care formează lucrarea «Ta 'Bēōō», am păstrat aceeași traducere «Regula». Prof. dr. Nicolae Petrescu a folosit termenul: «In-vățătura», «In-vățături morale», în traducerea începută cu nr. 1—3/1977, în rev. «Mitropolia Olteniei».

3. J. Gribomont socotește că această lucrare, deși n-ar aparține, în forma actuală, Sfântului Vasile cel Mare, nu poate fi pusă în întregime la îndoielă, și că ar fi una dintre cele din urmă lucrări ale Sfântului Vasile (v. BEP, p. 133).

4. J. Gribomont dă, sub acest titlu, un text care ar fi fost prolog la prima ediție a «Asceticului», așa zisul «Asceticului Mic». Textul ar fi dat după Codicele din Paris, Coislin, 193. Mai bine de jumătate din text se găsește în colecția Migne ca prolog la Regulile Mici.

5. După Regula 313, se adaugă încă 5 reguli, care se află în ediția lui J. Gribomont: *Histoire du texte des Ascétiques de S. Basile, Louvain, 1953* (p. 180—186), reguli care s-au aflat în Codici Vaticanus Gr. 413 și 428. Cu această lămurire, le-am adăugat și noi, la locul respectiv.

6. Dintre cele 80 epitiimii pentru monahi, întocmirii acestei ediții — urmind, credem, pe Gribomont — socotesc autentice numai 11, restul de 49 fiind atribuite unei epoci ulterioare Sfântului Vasile; iar epitiimile pentru călugărițe (19) sînt atribuite comunităților Sfântului Vasile, iar nu lui personal.

7. Acest Cuvînt în ediția Migne este trecut la început, înainte de Cuvînt despre judecata lui Dumnezeu. Gribomont, fără a-l îndoielă cu totul autenticitatea, o pune, totuși, la îndoielă (v. *Histoire du texte...*, p. 312—313; cf. K. Bonis, vol. 53, p. 375).

8. Acest Cuvînt, în ediția Migne este trecut după Regulile Morale. Autenticitatea lui — după J. Gribomont — este pusă la îndoielă (cf. Gribomont, *Histoire...*, p. 313).

9. În ediția Migne este menționată ca prima lucrare ascetică a Sfântului Vasile. Jean Gribomont nu-i pune la îndoielă autenticitatea (*Histoire...*, p. 310—311).

10. În ediția Migne acest Cuvînt ascetic este menționat ca a doua lucrare ascetică a Sfântului Vasile cel Mare. J. Gribomont crede că n-ar aparține Sfântului Vasile (*Histoire...*, p. 311—313).

4. *Vechele înduile ale Vieții monahale* (traduse după ediția rusă a episcopului Teofan, apărută la Moscova, în 1892), Editura mînăstirii Dobrușa, județul Soroca, 1929. Lucrarea începe cu un studiu asupra vieții și opere monahale a Sfântului Pahomie și a altor cuvioși teleniți, ale căror minăstiri le-a vizitat Sfântul Vasile cel Mare. Apoi, sub titlul: «Dreptarul (ori Regulamentul) Sfântului Vasile cel Mare, cuprinzînd teoria și practica monahismului îndebost», se face o documentată expunere a vieții și opere ascetice a Sfântului Vasile cel Mare (p. 233—579). Lucrările care formează opera ascetică a Sfântului Vasile cel Mare nu sînt expuse, însă, în ordinea în care se găsește în ediția Migne, ori în celelalte colecții la care ne-am referit. Episcopul Teofan, după ce arată la început, în trei paragrafe, ce anume socotește Sfântul Vasile că trebuie să cunoască mai întii cei ce doresc să se retragă din lume și să trăiască viață monahală chivovitică, expune însăși organizarea vieții monahale în minăstirile întemeiate de Sfântul Vasile, așa cum rezultă din regulile stabilite de el. Un număr de 23 de teme, care formează tot altele paragrafe — unele cu mai multe subdivizii — înfățișează: «astă organizare»¹⁴, așa cum rezultă din Regulile Mari, Regulile Mici, Cuvintele ascetice și Constituțiile ascetice, a) căror text este redat corespunzător temelor, într-o traducere, destul de bună, deși este făcută după textul slav. Colecția cuprinde și regulile cuvioșilor apuseni: Casian și Benedict de Nursia, care s-au orientat, în mare măsură, după regulile Sfântului Vasile cel Mare, în organizarea minăstirilor pe care le-au întemeiat¹⁴.

11. Cit de cuprinzătoare este această înfățișare a organizării minăstirilor Sfântului Vasile rezultă din însuși titlurile temelor: I. Despre starea; II. Despre ajutorii starețului în lucrul cîrmuirii; III. Despre primirea în monahism; IV. Despre îmbrăcămînta monahicească; V. Despre săvîrșirea rugăciunii; VI. Despre sînta împărțire; VII. Despre cercetarea Dumnezeu-țiestilor Scripturi, ca să ne înțelegem spre minuire; VIII. Despre pîda celor mai nari și despre convorbiri; IX. Despre cumpătate; X. De pre lucrul de mîna și alte treburi întîmplătoare prin minăstire — ascultările; XI. Legăturile dintre frați: a) legea de obște; b) ascultarea și supunerea față de stareț, fără împotrivire; c) iubire frățească între ei — sinceră și egală față de toți; d) îndreptarea fraților între ei; e) teama de a nu duce în sîmneată pe vreunul dintre frați; f) să se ferească de orice neîntelegere; g) să nu caute cînsie, lîntieală, stăpînire; h) întrebuintarea cuvîntului; XII. Nu trebuie să ne părăsim frăția duhovnicească; XIII. În ce privește ieșirea și părăsirea minăstirii; XIV. Primejdia întîlnirilor cu cei străini, mai ales cu femeile; XV. Legături cu rudele; XVI. Îngrijirea bolnavilor; XVII. Primirea străinilor; XVIII. Legile duhovnicești lăuntrice: a. poșînta; b. rîvna pentru a bineplăcea lui Dumnezeu; c. vieteție trează întru Domnul; d. înfrumusețarea sufletului cu toate virtuțile; e. virtuțile călugărești; XIX. Măsurile de îndreptare și Epitimiile (a. legile de obște; b. epitiimile); XX. Despre copiii care cresc în minăstire; XXI. Despre minăstirile de surori; XXII. Legătura dintre frați; XXIII. Slatul cel de pe urmă — să rîvnim pentru o viață aspră.

12. Lucrarea lui J. Gribomont, *Histoire du texte des Ascétiques de S. Basile, Louvain, 1953*, am folosit-o indirect, prin vol. 53 din «Biblioteca Părinților Eliași și Scrierilor Bisericești» apărut la Atena, în 1976. Dintre manuscrisele cu traducere în românește a opere ascetice a Sfântului Vasile — în întregime sau parțial — am folosit numai manuscrisul existent în Biblioteca Patriarhiei Ortodoxe Române — cu Regulile Mari, Regulile Mici și Epitimiile — dactilografate de Pr. prof. D. Feriur.

5. *Regulile (tractate) pe larg ale celui intru sfinți Părintelui nostru Vasile*. *Arhiepiscopul Cezareei Capadociei, după întrebări și răspunsuri*. Traducere de Nicolae Cotos, în «Candela», XXVI (1907), nr. 1, p. 24—30; nr. 2, p. 81—88; nr. 3, p. 146—162; nr. 4, p. 214—230; nr. 5, p. 294—300; nr. 6, p. 346—356; nr. 8, p. 568—575; nr. 9, p. 606—614. Tipărite și în volum, Cernăuți, 1907, 91 p. Este, credem, cea mai bună traducere, pină la epoca respectivă¹³.

13. În vol. 17 din colecția «Părinți și Scriitori Bisericești», care formează partea întâi din Scrierile Sfântului Vasile cel Mare — cuprinzând: Omiliile la Hexaemeron, Omiliile la Psalmi și Omiliile și Cuvântări — P. C. prof. D. Fecioru face o documentată introducere, referitoare la «Viața și opera» Sfântului Vasile cel Mare. Scrierile Ascetice sînt menționate (la p. 40—41) în ordinea în care se găsesc în Colecția Migne, mai puțin «Cuvîntul pentru informare despre exercitarea ascezei», publicat în Migne, vol. 31, col. 1509—1514. Cu privire la «Constituțiile ascetice», Pr. prof. D. Fecioru precizează că acestea au fost traduse de Mitropolitul Ungrovlahiei Grigore Dascălul și au fost publicate la București, în 1826. După acest exemplar, le-a publicat Vladimir de Repta la Cernăuți, în 1898. Dar că, înainte de traducerea lui Grigore Dascălul, Constituțiile ascetice au circulat în manuscris, iar o parte din ele — capitolele 18—19, 21—24, 26—34, au fost publicate în «Adunarea cuvintelor celor pentru ascultare», Mănăstirea Neamțului, 1817, 31—39 (vol. cit., p. 41 și notele 234—239).

După menționarea întregii opere a Sfântului Vasile, Pr. prof. D. Fecioru adaugă «literatură despre viața, opera și doctrina Sfântului Vasile cel Mare» înții (1): Literatura română (p. 48—57) și (2) Literatura străină (p. 57—68). Sînt menționate și lucrările și studiile referitoare la opera ascetică a Sfântului Vasile cel Mare.

Ale celui intru sfinți
părintelui nostru
VASILE,
Arhiepiscopul Cezareei Capadociei:

A S C E T I C E L E

(Ἀσκητικὰ)

PREALABILĂ INFĂȚIȘARE ASCETICĂ *

1

Cele legiferate de împărat pentru supușii lui sînt importante, dar de mai mare autoritate și mai împărătești sînt cele poruncite pentru ostași. Așadar cel care dorește laudă înaltă și mare¹, cel care dorește să se afle permanent aproape de Hristos, cel care aude acel mare glas: «*Dacă-Mi slujește cineva să-Mi urmeze, și unde sînt Eu, acolo să fie și slujitorul Meu*»², să ia aminte la acestea ca și cum ar fi decretate porunci ostășești. Unde este împăratul Hristos? Desigur, în cer. Acolo se cuvine să-ți îndrepti și tu, ostaș³, calea ta. Să uiți de orice comoditate pămîntească. Nici un ostaș nu-și construiește casă, nu achiziționează terenuri, nici nu se indelectnicește cu activități aducătoare de câștiguri (bani). «*Nici un ostaș nu se incurcă cu treburile vieții, ca să fie pe plac celui care strînge oaste*»⁴. Ostașul are hrană împărțită, nu trebuie să-și procure sieși hrană, nici să se preocupe pentru aceasta. Casa îi este deschisă lui pretutindeni, la cetățeni, din porunca împăratului. Nu trebuie să se preocupe pentru locuința lui, locuința se stabilește în locuri publice, hrana (ii este) după trebuință și băutura lui este apă; dar se îngăduie să doarmă atît cît a acordat natura; marșuri și neodihniri sînt multe; (sînt necesare) rezistențe la căldură și la frig; se luptă împotriva vrăjmașilor și înfruntă primejdii pînă la capăt și adesea s-ar putea întimpla (chiar) moartea; însă moarte glorioasă și onoruri și daruri împărătești. Viața lui este oboșitoare în războaie și minunată în timp de pace. Bătrînul brav și încununat ca unul care și-a cheltuit viața în fapte vrednice, ca să primească autoritate, să fie numit prieten al împăratului⁵, să stea în apropierea lui, să se bucure de bună primire, să fie cinstit de mîna împăratului, să fie primul între supuși și să mijlocească (la împărat) pentru prietenii (lui) din afară, pentru care ar dori⁶.

* Textul este după ediția J. P. Migne, P.G., vol. 31, col. 619—626.

1. Filip. 3, 14.

2. Ioan. 12, 26.

3. În Noul Testament se amintește de mai multe ori creștinul ca ostaș. Mai tirziu și monahii au fost socoteliți ca adevărați ostași ai lui Hristos. (v. II Tim. 2, 3, ș.a.).

4. II Tim. 2, 4.

5. I Mac. 2, 18; Iacov 2, 23.

6. Aici se face aluzie la mijlocirea sfinților.

II

Înainte, aşadar, ostaş al lui Hristos, luînd exemple mici din faptele omeneşti, reflectează la bunurile veşnice. Să ai în faţa ta singură viaţa, fără casă, fără cetate şi fără proprietăţi. Să fii liber, dezlegat de toate grijile lumeşti, să nu te înlanţuie dorinţa de femeie, nici grija de copil, pentru că aceasta este cu neputinţă în campania dumnezeiască. Căci *«armele luptei noastre nu sînt trupeşti, ci puternice înaintea lui Dumnezeu»*⁷. Să nu te biruie natura trupului, nici să nu te înăbuşe fără să vrei; să nu te faci prizonier în loc de liber. Să nu cauţi să laşi copiii pe pămînt, ci să-i înalţi la cer; să nu te uneşti în căsătorie trupească, ci să doreşti legături duhovniceşti⁸; să te îngrijeşti de suflete şi să-i instrueşti pe copii duhovniceşte, să imiţi pe Mirele ceresc; să suprimi răzvrătirile vrăjmaşilor nevăzuţi⁹; să porţi război împotriva domniilor şi stăpînirilor, alungîndu-le pe acestea mai întîi din sufletul tău, aşu încît nimeni să nu aibă loc înăuntrul tău; şi apoi de aceia care s-au refugiat în tine şi te scotocesc căpetenie şi întîi luptător şi care sînt apăraţi prin cuvîntul tău. Să zbrobeşti gîndurile care sînt împotriva credinţei lui Hristos; să lupti prin cuvîntul pietăţii împotriva gîndului nepios şi rău. Căci zice Scriptura: *«Noi surprîm gîndurile şi toată trufia care se ridică împotriva cunoaşterii lui Dumnezeu»*¹⁰. Şi, mai ales, să ai încredere în puterea marelui Împărat, Care îngrozeşte şi alungă pe vrăjmaşi numai fiindcă îşi arată prezenţa; iar dacă (Acesta) ar dori ca prin primejdii chiar să te arăţi bun (curajos) şi ar dori ca armata Lui să se înfrunte cu armata vrăjmaşului, acolo tu prin pregătire să fii gata (neînvins) pentru orice suferinţă şi cu sufletul neclintit către primejdii şi să te deplasezi de bună voie dintr-un loc în altul şi din mare în mare. Căci *«cînd vă vor urmări — zice (Domnul) — să fugiţi din cetate în cetate»*¹¹. Şi cînd ar fi nevoie să fii chemat la tribună şi să stai înaintea celor mari şi să înduri atacurile poporului şi să vezi privirea îngrozitoare a poporului şi să auzi glasul aspru al lui şi să înduri aspectul îngrozitor al instrumentelor de tortură şi să fii încercat cu chinuri şi să lupti pînă la moarte¹², în faţa tuturor acestora să nu devii neascultător, ci să ai înaintea ochilor pe Hristos, Care S-a făcut toate pentru tine, cunoscînd că şi tu eşti dator să te faci toate

7. II Cor. 10, 4.

8. Se pare că la început Sf. Vasile a îngăduit asemenea legături duhovniceşti între un bărbat şi o femeie, dar a socotit violarea votului monahal ca adulter duhovnicesc.

9. Eies. 6, 12.

10. II Cor. 10, 5.

11. Matei 10, 23; 23, 24.

12. Sf. Vasile se referea pesemne la cele ce se spunea despre martirii din timpul ultimelor prigoaniri ale creştinilor.

pentru Hristos, şi vei învinge în toate; pentru că urmezi Împăratului cel birutor, Care vrea să te faci părtaş al victoriei Lui. Căci chiar murînd, fiind mic, vei învinge desăvîrşit, pîzînd pînă la sfîrşit adevărul intact şi avînd neclintit curajul pentru adevăr.

III

Şi de la moarte vei merge spre viaţa veşnică, iar de la necinstirea de la oameni spre mărirea de la Dumnezeu şi de la supărările şi pedepsele din lume spre odihna veşnică împreună cu ingerii. Pămîntul nu te-a primit ca pe un cetăţean, dar cerul te va primi; lumea te-a alungat, dar ingerii te vor purta ca să te înfăţiseze lui Hristos; şi El te va numi prieten şi vei auzi acea foarte dorită laudă: *«Bine, slugă bună şi credincioasă»*, ostaş viteaz şi imitator al Stăpînului, următor al Împăratului, Eu te voi răsplăti cu darurile Mele; Eu voi asculta cuvintele tale, fiindcă şi tu ai ascultat pe ale Mele; vei cere mintuirea fraţilor cere osteniţi, şi pentru tovarăşii credinţei tale şi pentru adepţii dragostei lăle sînte vei primi de la Împărat împărtăşirea la bunurile tale; vei dănuţi dansurile veşnice şi vei purta coroana împreună cu ingerii, conducînd creaţia sub Împărat şi trăind veşnic fericit cu ceata celor fericiţi¹³. Dar dacă totuşi ar dori să te lase încă (mai multă vreme) în lume, după luptele tale, ca să lupti în mai multe şi mai variate lupte şi să salvezi pe mulţi de războaiele văzute şi nevăzute, va fi mai mare slava ta şi pe pămînt, şi vei fi cînsit între prieteni, care te vor socoti protector şi ajutător şi bun ambasador (al lor). Aceştia te vor hrăni ca pe un ostaş viteaz; aceştia te vor cinsti ca pe un viteaz excepţional; aceştia îţi vor întinde mîna şi te vor primi cu bucurie, asemănător celor care au primit pe un inger al lui Dumnezeu, după cum spune Pavel, ca pe Hristos Iisus¹⁴. Acestea şi cele asemenea formează exemplele campaniei divine.

Dar cuvîntul (nostru) nu se referă numai la bărbaţi. Pentru că şi femeile slujesc ca ostaşe pe lângă Hristos, fiind primite în armată pentru bărbăţia sufletescă, şi nu pentru slăbiciunea neprobată a trupului. Iar multe femei au excelat cu nimic mai puţin decît bărbaţii. Sînt unele care s-au dovedit chiar mai mult decît bărbaţii. Dintre acestea sînt cele care formează ceata fecioarelor. Dintre acestea sînt cele care strălucesc prin luptele propovăduirii şi prin victoriile mărturisirii. Chiar Domnului însuşi I-au urmat în timpul cîa a fost în lume, nu numai bărbaţi ci şi femei, iar slujirea Mîntuitorului s-a îndeplinit şi prin unii şi prin

13. Sf. Vasile foloseşte în acest pasaj stilul retoric, mai puţin obișnuit în lucrările lui ascetice.

14. Gal. 4, 14.

alții. Pentru cea asemenea și astfel pentru străluciiți supuși din armata cea după Hristos, să dorească această (armată) și părinții copiilor și mamele fetelor (de astăzi). Să ofere pe copiii lor bucurându-se în nădejdea celor veșnice, de care se vor împărtăși și ei și copiii, dorind să fie pe lângă Hristos protectori și vrednici ambasadori. Să nu ne descurajăm pentru copii și nici să nu ne temem dacă vor suferi, ci să ne bucurăm că vor fi glorificați. Să restituim Domnului cele date de El, pentru a ne face părtași ai succesului copiilor, oferindu-ne și restituindu-ne și pe noi o dată cu ei. Pentru aceștia, deci, care au arătat altă dorință, și au luptat atât de mult va putea cineva să spună că și psalmistul: «*Binecuvintați să fiți de Domnul, Cel ce a făcut cerul și pământul*»¹⁵, și, ca Moise, se va ruga pentru aceștia: «*binecuvintează, Doamne, lucrurile lor, lovește mândria celor ce se ridică împotriva lor*»¹⁶. Fiți curajoși cum ați fost născuți, mergeți cu curaj pe drumul (ce duce) spre coroanele veșnice, în Hristos Iisus Domnul nostru, Căruia I se cuvine mărirea în veci. Amin.

CUVINT ASCETIC (I) *

și sfătuire pentru renunțarea la viața (lumească)
și pentru desăvârșirea duhovnicească

I

«*Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi*»¹, zice glasul dumnezeiesc, fie că se înțelege odihna de aici, fie cea de dincolo (viitoare). Într-adevăr, aceasta în afara faptului că ne invită și ne îndeamnă să îndepărtăm povara bogăției, împărțind-o celor care au nevoie, ne îndeamnă să îmbrățișăm viața purtătoare de cruce a monahilor, după ce mai înainte am tăiat din rădăcina multimea păcatelor, pe care le facem din cauza bogăției, prin binefacere și prin mărturisire. Așadar, cel care a preferat supunerea lui Hristos și se grăbește către viața în sărăcie și fără plăceri este cu adevărat vrednic de admirație și vrednic de fericire. Dar vă rog să nu faceți (cineva) aceasta fără să reflecteze, nici să nu încerce pentru sine viața ușoară și minuirea fără luptă; ci mai degrabă să se exerseze mai înainte, așa încât să cîștige răbdarea și în suferințele trupesti și în cele sufletești, ca să nu se angajeze în lupte neprevăzute și să nu se întoarcă rușinat

15. Ps. 113, 23.

16. Deut. 33, 11 [Este o parafrază a textului].

* Textul după ediția J. P. Migne, P.G. vol. 31, col. 625—648.

1. Matei 11, 28.

și luat în ris la viața de la care se îndepărtase, fiindcă nu va putea să se împotrivescă încercărilor ce vor veni împotriva lui și se va întoarce la viață cu sufletul condamnat, iar pe mulți îi va scandaliza, provocând tuturor bănuiele că modul de a lucra în Hristos este cu neputință. Iar toți cîți citiți Evangheliile să știți cât de primejdios este acest (lucru), pentru că, privitor la acestea, spune glasul dumnezeiesc: «*mai bine i-ar fi lui să-și afine de gît o piatră de moară și să fie aruncat în mare decît să smintească pe unul dintre aceștia mai mici*»².

Căci nu va fi vinovat de judecată numai pentru dezertare, ci și pentru pierderea acestora care s-au revoltat din cauza lui, și chiar dacă ar lăsa impresia că se convinge pe sine cu argumente absurde că, trăind în lume, înduplecă pe Dumnezeu cu acțiuni de binefacere, aceasta lui nu-i este cu putință; pentru că acela care nu poate să se împotrivescă maseiinaților vîrjașului în viața care nu este asaltată ușor de păcat pentru motivul că este stăruitor, cum va putea face ceva virtuos în viață cel care este expus la multe păcate și este stăpînit de vrămaș? Chiar dacă cineva ar avea impresia³ că își îndreaptă viața proprie, nu va scăpa de acuzația de a fi părăsit pe Hristos, așa cum sînt prezența și ucenicii în Evangheliile, despre care dumnezeiescul evanghelist scrie: «mulți dintre ucenicii s-au retras și nu mai umblau cu El», spunînd: «*Este greu cuvîntul Lui, cine poate să-l asculte?*»⁴. Căci pentru aceasta și iubitorul de oameni Dumnezeu, Care poartă grijă de minuirea noastră, a împărțit viața oamenilor în două, adică în viața căsătoriei și a fecioriei, așa încît cel care nu poate să ducă lupta fecioriei să-și ia în căsătorie femeie, cunoscînd că i se va cere cuvînt (făgăduință) pentru cumpătare, sfințenie și asemănare cu sfinții care aveau soție și au crescut copii. Asemenea a fost în Vechiul Testament Avraam, care și-a atras glorie prin preferința de a aduce jertfă lui Dumnezeu, fără compasiune, pe unicul său fiu și avea deschise și porțile locuinței lui, fiind pregătit pentru primirea celor care urmau să-l viziteze. Căci n-a auzit: «*Vinde-ți averile tale și dă-le săracilor*»⁵. Și mai mari decît acestea a dovedit Iov și mulți alții, ca David și Samuel. Iar în Noul Testament asemenea au fost Petru și toți apostolii⁶. Căci tot omul va cere roadele iubirii față de Dumnezeu și față de aproapele și se va judeca cu pedeapsa (corespunzătoare) pentru înfrîngerea acestor porunci și a tuturor celorlalte. Precum și Domnul arată în Evangheliile

2. Matei 18, 6; Marcu 9, 42.

3. La traducerea acestei părți a textului s-a ținut seama de ideea din context referitoare la ucenicii (v. E.P.E. vol. 8, p. 95).

4. Ioan 6, 60; 6, 66.

5. Matei 19, 21.

6. I Cor. 9, 5.

spunînd: «Cel care iubește pe tată ori pe mamă mai mult decît pe Mine nu este vrednic de Mine»⁷ și: «cel care nu urăște pe tatăl său și pe mama sa și pe femeie și pe copii și chiar viața sa însuși, nu poate să fie ucenicul Meu»⁸.

II

Socotești oare că Evangheliile se referă și la cei căsătoriți? Iată, și s-a înfățișat clar că ascultarea de Evanghelie se va cere de la toți oamenii, și de la monahi și de la cei căsătoriți. Căci este de ajuns pentru cel căsătorit scuza cumpătării și a dorinței către femeie (soție) și chiar a îndatoririi conjugale, și toate celelalte porunci legeritate de asemenea pentru toți nu sînt fără primejdie pentru cei care le infring. Căci și Hristos, binevestind poruncile Tatălui, le-a spus pentru toți cei care trăiesc în lume⁹; iar citeodată, cînd se înțimpla să fie întrebant în mod special de ucenicii Lui, îi asigura spunînd: «cele ce vă spun vouă, le spun pentru toți»¹⁰. Așadar, tu care ai preferat căsătoria să nu insiști ca și cum ai avea dreptul să îmbrățișezi viața lumii. Căci pentru dobîndirea mîntuirii este nevoie de mai multe osteneți și de pază după ce ai preferat să trăiești în mijlocul curselor și al tăriei puterilor răzvrătite și ai în jurul tău excițărilor păcatelor și trezești toate simțurile tale ziua și noaptea către dorința lor. Să cunoști, așadar, că nu vei evita lupta împotriva celui răzvrătit, nici nu-l vei învinge fără să-ți asumi multe osteneți pentru observarea poruncilor evanghelice. Căci cum vei putea să refuzi lupta împotriva vrăjmașului în timp ce trăiești în tranșele luptei? Dar aceasta este tot pămîntul, unde vrăjmașul, cum învățăm din cartea lui Iov¹¹, dă tircoale și se plimbă, ca un cîine turbat, căutînd pe cine să apuce. Așadar, dacă vei refuza lupta împotriva rivalului, să treci în altă lume, unde nu există acesta¹²; acolo vei putea și să refuzi lupta împotriva lui și să observi poruncile evanghelice fără primejdie și în odihnă. Iar dacă aceasta este cu neputință, grăbește să lupți împotriva lui, învățînd tehnica luptei din Scripturi; iar aceasta, ca să nu fii învins de el din necunoaștere și să fii dat astfel focului veșnic. Și acestea s-au spus totuși din nebagare de seamă pentru cei căsătoriți care, fără risc, neglijează păzirea poruncilor lui Hristos. Tu însă, cel

7. Matei 10, 37.

8. Luca 14, 26.

9. Adică pentru toți oamenii, fără excepție.

10. Marcu 13, 37.

11. Iov 1, 7.

12. Aici Sf. Vasile se referă la comunitatea chinovitică, fiindcă mai jos el vorbește de viața cerească și înțegărească a monahilor. Acest punct de vedere, că monahul este liberat de cursele diavolului, este în opoziție cu concepția care predomina în Egipt, că pustul este locul prin excelență al luptelor cu demoni (v. E.P.E. v. 8, p. 98-99).

îubitor al legilor cerești ale vieții și practicant al felului de viață înțegărească¹³, tu care dorești să fii în armată împreună cu sfinții ucenici ai lui Hristos, să te fortifici pe tine, ca să suportți suferințele și să intri în adunarea monahilor cu toată hotărîrea. La începutul renunțării tale la lume să fii curajos, așa încît să te îndepărtezi de simpatia vie a rudelor tale după trup și cu înțelepciune tare să schimbi cele muritoare cu cele nemuritoare. Iar cînd te vei desprîți de lucrurile care îți aparțin, să fii ferm și sigur că le faci să ajungă în ceruri, ascunzîndu-le în sinurile săracilor, dar găsindu-le la Dumnezeu cu mult sporite. Să nu te lași cuprins de intristare că te desprîți de prieteni și cunoșcuți, fiindcă te vei uni cu Hristos, Care a fost răstîgnit pentru tine. Căci cine ar putea fi socotit mai prietenos pentru noi decît El? Iar dacă, cu ajutorul lui Dumnezeu, vei învinge pe vrăjmașul tău după primul pumn, să nu te arunci pe tine ca pe unul dintre vasele fără de preț. Pentru că deja prin renunțarea la lucrurile pămîntești ți-ai asigurat loc de cinste în apropierea lui Hristos. Cercetează așadar cu multă grijă și prudență ca să găsești pe un bărbat care să fie un îndrumător¹⁴ sigur pentru viața ta, cu experiență în buna îndrumare a celor ce se îndreaptă spre Dumnezeu, plin de virtuți, un bărbat a cărui dragoste de Dumnezeu să fie dovedită de inșeși faptele lui și care să cunoască dumnezeieștile Scripturi, să fie sîrgincios, neîubitor de arginți, neafacerist, pașnic, îubitor de Dumnezeu, îubitor de săraci, nemînios, neranchinos, capabil să edifice pe cei care i se atașează, nevanitos, nemîndru, nedoritor de flatare, neschimbător, nelubînd nimic mai mult decît pe Dumnezeu; și dacă vei găsi pe unul asemenea, să i te încredințezi lui, după ce vei abandona și vei lepăda voința ta, ca să te fii găsit ca vas curat și să păstrezi astfel bunurile care au fost așezate înlăuntrul tău, spre lauda și mărirea ta. Căci dacă vei păstra ceva din vechile tale patimi, vei transforma în oțet bunurile ce fuseseră stabilite în tine și astfel vei fi aruncat afară, ca unul dintre vasele fără de folos.

III

Urmează a doua luptă împotriva rivalului mîntuirii noastre. În-vățămintele pe care le luăm de la dascălii noștri buni sînt bune; de la cei răi, dimpotrivă, sînt rele. Așadar, cînd vrăjmașul nostru rău nu va putea să ne convingă să rămînem în amestecul și pierzarea lumii, se forțează să ne convingă să nu ne încredințăm pe noi înșine vieții celor

13. Vezi nota precedentă.

14. Acest îndrumător se cuvine să fie unul dintre cei mai vîrstnici ai chinoviei, iar nu unul care trăiește solitar (eremit); în mînsărit este ridicala ca, în principiu, îndrumător duhovnicesc să se la proleștosul monahilor sau un altul rînduit de proleștos.

sigure (monahice) sau bărbatului care ar urmări și ar îndrepta toate păcatele noastre, ci altuia, anume unuia care laudă și justifică propriile lui patimi, sub masca pogorământului față de cei care trăiesc împreună, ca să ne întorcă la vechile legături ale păcatului. Dar dacă te vei încredința unui bărbat cu multe virtuți, vei deveni moștenitorul bunătăților lui și vei fi foarte fericit înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor. Iar dacă, fiind întristat trupul tău, vei căuta dascăl care este îngăduitor față de patimiile tale sau, mai mult, care împărtășește cădereea ta, în zadar ai întreprins lupta tăgăduirii, fiindcă te-ai încredințat unei vieți pline de patimi, încredințându-te unui îndrumător orb și înaintind spre groapă. «Căci, dacă orb pe orb va călăuzi, amindoi vor cădea în groapă»¹⁵, și «este destul ucenicului să fie ca învățătorul său»¹⁶. Aceste cuvinte sînt ale lui Dumnezeu și ele nu vor înșela. Se cuvine să trăiești potrivit legii atletice; altfel nu vei fi încoronat pentru că, precum a spus Apostolul: «iar cînd se luptă cineva, la jocuri, nu ia cununa dacă nu s-a jucat după legile jocului»¹⁷.

IV

Așadar, dacă vei găsi cu ajutorul lui Dumnezeu (și vei găsi, în orice caz, dacă vei căuta), un învățător de fapte bune, să fii cu băgare de seamă să nu faci ceva împotriva părerii lui. Pentru că orice faptă se face pe ascuns de el este furt și ierosilic¹⁸, care conduce la moarte și nu folosește, chiar dacă ți s-ar părea că este (faptă) bună. Pentru că, dacă este bună, pentru care motiv se face pe ascuns și nu în mod vizibil? Întrebă-ți gândul, care încearcă stăruitor să te fure, prin cele care se par drepte, căci prin cele așa-zise bune rău înțelese, te pregătește pentru fapte josnice. Să nu modifici cîntecele magice ale celor care prezintă animale sălbatice¹⁹, fiind neîndeminatic la acompaniere, ca nu cumva să exciți pe șarpe, căci, fiind învăluit de ei și nefiind în stare să te împotrivesți, vei fi înghițit de ei fără scuză. Să nu te bizui pe originea nobilă și să nu urmărești cîntea, fiindcă «omul firesc nu primește cele ale Duhului»²⁰. Să nu încerci să falsifici ceva din cele ce din obișnuință sînt socotite veritabile, dar nici să nu rabzi cu ușurință ta pe cei care se luptă și să te încarci tu cu sarcina păcatelor; să eviți, adică, folosirea unui pat moale, îmbrăcăminte sau încălță-

15. Matei 15, 14.

16. Matei, 10, 25.

17. II Tim. 2, 5.

18. În Regula Mare 14 se arată că monahul care contravine făgăduinței lui este terosil (necăminător de cele sfinte).

19. Se face referire la dresorii de animale sălbatice.

20. I Cor. 2, 14.

mintea sau ceva de alt fel sau varietate de hrană sau masă care se întinde într-un mod nepotrivit cu timpul renunțării tale sau o altitudine indecentă sau o poziție de ședere indecentă sau o muncă manuală mai ușoară și mai curată. Toate acestea nu numai cînd le-ai avea, ci și cînd le-ai dori, nu vor avea bună reușită. Căci dacă nu vei înțelege că sînt mașinații diavolești și nu le vei îndepărta îndată din inima ta, ele pregătesc căderea ta din viața în Hristos. Dar așezîndu-ți înăuntrul tău că ești mai necinstit și mai păcătos decît toți oamenii, străin și vagabond și primit din milă de către cei care au renunțat (la lume) înaintea ta, grăbește-te să fii ultimul dintre toți și slujitor tuturor²¹. Căci acestea îți vor aduce cinste și glorie adevărată, nu acelea. Să ai urechile deschise spre ascultare și mîinile pregătite spre împlinirea celor pe care le auzi. Să ai gura tăcută și inima atentă (la ce se petrece în jur). Să nu participi la glume, dar să fii prudent și înțelept pentru ascultările salvatoare ale Dumnezeuieștilor Scripturi. Ascultarea poveștilor lumești să fie pentru tine ca o gustare amară, iar povestirile bărbatilor sfinți, ca un fagure cu miere. Grăbește-te să imiți pe aceia care s-au exercitat înainte de tine în cele morale și să nu aștepti ca fiecare să învețe. Să lupti să ajungi la virtuți mai mari²² și să nu fii indiferent pentru cele mai mici: Să nu disprețuiești nici o greșeală, chiar dacă o faptă este atît de mică încît n-ar provoca scandal, ci îngrijește-te cu grabă s-o redrezezi prin pocăință, chiar dacă mulți săvîrșesc încă multe greșeli, mici și mari, și rămîn nepocăiți. Să nu te faci judecătorul greșelilor altora, pentru că au judecător drept «Care va da fiecăruia după faptele lui»²³. Tu poartă-ți sarcina la și usureaz-o, atît cît poți. Căci cei care adaugă greutate la sarcina lui, el însuși o va purta. Pocăința este mîntuirea, prostia este moartea pocăinței.

V

Ascunde-te de oamenii ușuratici, dar lui Dumnezeu să te arăți cît mai des. Să renunți la orice apariție în public, atît cît depinde de tine, evitînd deșertările inimii tale. Căci ai ieșit din minăstire? Ai renunțat atunci la cumpărate²⁴. Te-ai întors în lume? Te-ai întîlnit cu femeia prostituată. Aceasta după ce-ți va încînta urechile cu vorbe provocatoare, ochii cu frumusețea feței ei, gustul cu mîncăruri apetisante, te va atrage la ea, ca (prins) în cîrligul undiței, apoi după ce te va implica cu membrele corpului tău și te va strînge în brațele ei, țîria dorinței

21. Marcu 9, 35.

22. Filip. 3, 14.

23. Rom. 2, 6.

24. În privința ieșirii (din minăstire) nu era (ceva) stabilit, cînd întocmea Sf. Vasile această cuvîntare ascetică.

tale pentru cumpătare se moleșește, și astfel te face vicios, după ce te atrage pe nesimțite la ea de la viața de virtute. Iar dacă vei putea vreodată, cu ajutorul lui Dumnezeu, să scapi din plasa ei, te vei întoarce la minăstire (chilie), dar nu același, ci ca un nepuțincios și bolnav, fără zel pentru vreo faptă de virtute, și vei redobândi vechea ta obișnuință după multă vreme. Pentru că dorința și a unuia și a celuiiaut mod de viață te va turbura cu gândurile, dar cu multă osteneală vei reuși să dai sufletului tău victoria (cîntecele victoriei). Iar dacă s-ar întâmpla ca pentru vreo împrejurare să te găsești departe de minăstire (chilie)²⁵, să te încingi cu platoșa temerii de Dumnezeu, să ieși în mîniile tale dragostea lui Hristos și să distrugi cu cumpătare desăvîrșită dorințele plăcerilor; și cînd vei termina lucrul, să pleci îndată, fără pierdere de timp, și cu aripi iuți, ca porumbelul nevinovat, să te întorci din lume la arca de unde ai fost trimis, purtînd în gură milostivirile lui Hristos^{26a}; astfel vei convinge gândurile tale interioare că nu este cu puțință să fie găsită în oricare alt loc²⁶ odihna mîntuitoare. Fiind tînăr, fie cu trupul fie cu înțelepciunea, fugi de trecerea timpului în convorbiri cu cei de aceeași vîrstă și fugi de aceștia ca de foc. Pentru că vrăjmașul pe mulți i-a ars prin aceștia și i-a dat focului veșnic și cu așa-zisa iubire duhovnicească i-a aruncat în prăpastia îngrozitoare a Statului celor cinci cetăți^{26a}. Și pe cei salvați din mare și din valuri și din furtuni, cînd se găseau fără grijă în porturi, i-a afundat împreună cu corabia și încălcătura ei. În timpul mesei să stai departe de cel tînăr. Cînd vei fi trimis să te culci, hainele tale să nu fie aproape de ale lui, ci mai degrabă să primești la mijloc un bătrîn. Iar cînd vorbește cu tine sau cîntă psalmi înaintea ta, să-i răspunzi cu ochii în jos, ca nu cumva cu privirea fixată în față să primești de la vrăjmaș, care seamănă în urmă, sămînța dorinței și să produci roadele seducției și pierzaniei²⁷. În casa sau în locul în care nimeni nu vede lucrurile tale să nu fii găsit împreună cu ei, sub pretextul studierii cuvintelor dumnezeiești sau a vreunei alte mari nevoi. Pentru că nimic nu este mai necesar ca sufletul, pentru care a murit Hristos. Să nu te încrezi în gîndul fals care îți viră în minte că nu există scandal, ci din marea experiență a celor care au căzut și care, înfățișîndu-ți acestea în mod clar, te încredințează că însuși gîndul este scandal.

25. Aici se înțelege că depărtarea de minăstire nu este determinată de voința monahului.

25 a. Se înțeleg cîștigurile muncii.

26. Alt loc în afară de chinovie.

26 a. În Palestina celor cinci orașe la care se face referire erau: Sodoma, Gomora, Aoma, Zebon și Zoar, așa cum oaresele doriene: Lindos, Ialysos, Kamiros, Eos și Knidos formau statul Pentapolis.

27. Asemenea sfaturi sînt recomandate ca folositoare pentru orice împrejurări.

VI

Crede în cuvintele mele, care au fost produse de inimă frățească. Recurgeți la bătrîni greu de abordat, care întăresc²⁸ pe tineri pentru fapte virtuozose cu cuvinte pilduitoare și nu vatămă deloc prin compararea lor. «Cu toată grija păzește-ți inima»²⁹. Căci, așa cum omul este urmărit continuu de către hoți, noaptea și ziua, dar este răpit inopinat, fără să știi tu, fii atent ca nu cumva astfel vrăjmașul să te înșele cu păcatul lui originar și să te arunce îndată din paradisul desfătărilor. Pentru că acela care a antrenat și a lipsit pe Adam de viață prin furtul hranei, care a încercat să ispitească și pe Iisus³⁰, nu se va rușina cu atît mai mult să te încoroneze și pe tine cu prima cauză a rezelor (adică lăcomia), știind că aceasta este otrăvă puternică. Pentru că patima lăcomiei nu-și arată puterea ei de la natură în abundența alimentelor, ci în dorința și gustarea lor cîte puțin. Căci dacă dorința gustării cîte puțin va reuși să te arunce în patima lăcomiei, te va da morții fără dificultate. Căci așa cum apa de la natură este prevăzută cu multe canale (ramuri) și pregătește locul să fie rodnic în jurul acestor canale, la fel și patima lăcomiei, dacă își are izvorul în inima te, adapă toate simțurile tale și, după ce va dezvolta înăuntrul tău o pădure a răutății, va face sufletul tău locuință a fiarelor sălbatice. Căci eu știu pe mulți care au fost stăpîniți de patimi și și-au restabilit sănătatea, dar dintre toți nu cunosc pe nici unul mincăcios sau gurmand, ci fie că au abandonat viața cumpătată și s-au pervertit cu lumina, fie că se străduiesc să se ascundă printre cei cu cumpătare și din cauza voluptății sînt antrenați cu diavolul. Căci aceștia sînt mincinoșii, cei care se jură mult, sperjuria, răzvrătiții, răzbuătorii³¹, țipătorii³², jonsnici (cei nedemni de a fi liberi), desfrînații³³, cei care totdeauna se plîng, cei care permanent interoghează³⁴, cei care se complac la întineric și care lucrează cu voința lor împotriva oricărui mod virtuos de viață. Căci, ca să acopere patima lăcomiei, cad într-un roi de răutăți care, în aparență, sînt între cei salvați, dar prin fapte (sînt) între cei condamnați.

28. Întărirea pe care o reprezintă termenul folosit de Sf. Vasile se referă la atleți.

29. Pilde 4, 23.

30. Ispitirea prefacerii pietrelor în pînă.

31. Cei ce răspund cu lovitura pentru lovitura.

32. Cei ce ridică totdeauna glasul.

33. Cei care duc viață ușuratică, afemeiați.

34. Cei care mereu ridică probleme.

VII

Lăcomia a dat pe Adam³⁵ morții și a adus în lume distrugerea din plăcerea pîntecelui. Noe a fost batjocorit, Ham a primit blestem^{36a}, Esau a pierdut dreptul de înții născut și a ajuns ginerele hananeilor^{36b}. Lot ia ca femei pe fiicele lui și se face ginerele său și socrul său, de vine adică tatăl bărbat, și bunicul tată, disprețuind astfel din ambele laturi legile naturii. Lăcomia a făcut și pe Israel închinător la idoli și l-a făcut să le cadă trupurile în pustie. Aceasta pe acela dintre profeți care a fost trimis de Dumnezeu cu să mustră pe un rege ticăloșit; l-a făcut pradă fiarei sălbatice, și acesta, pe care regele Ieroboam cu toată puterea lui împărătească nu a putut să-l pedepsească, fiind prins cu momeala pîntecelui, și-a găsit o moarte nefericită^{36c}. Dimpotrivă, Daniil, bărbat cu (multe) dorințe, fiindcă și-a stăpînit pîntecetele a cucerit regatul haldeilor, a răsturnat idolii și a dărâmat șarpele, a îmblinzit leii, a prezis intruparea lui Dumnezeu și a tălmăcit Sfintele Taine. Cei trei sfinți tineri, fiindcă s-au arătat superiori plăcerii pîntecelui, au disprețuit minia împărătească și au îndrăznit să coboare cu curaj în acel îngrozitor cuptor arzînd, pe care a avut tăria să-l aprindă împăratul Nabucodonosor. Ei au dovedit că icoana de aur, care era zeificată, era lipsită de putere, dar aceea care a fost pregătită cu mult timp înainte de satana, ca să disprețuiască slava lui Dumnezeu, a fost luată ca pradă și a fost oferită stăpînului lor. Au făcut pe acest rege foarte nepios și toată tabăra, (care era) împotriva lui Dumnezeu, să laude pe Dumnezeu împreună cu toată zidirea. Și, ca să spun toate pe scurt, dacă vei stăpîni pîntecetele, vei locui paradisul, iar de nu-l vei stăpîni, vei deveni pradă morții.

VIII

Fă-te tezaur credincios al virtuților și vei avea drept cheie gîsul părintelui tău duhovnicesc³⁷. Aceasta să-ți deschidă gura pentru împărățiașirea tîni și aceasta să-ți-o închidă. Să nu primești ca sfătuitoi pe șarpe, pentru că, în loc să-ți dea sfat bun, vrea să te ridice ca pradă. Ferește-te de păcatul mîncării pe ascuns, chiar dacă ar fi vorba de o simplă gustare. Căci, dacă v putea să te devieze spre un lucru mic, te va arunca în luptă și te face prizonier. Să nu deschizi urechile tale la oricine vorbește și să nu răspunzi oricărui vorbitor în discuțiile ce nu

au nici o legătură cu scopul ascezei. Ascultă învățăturile bune și întreține inima ta cu studierea acestora. Ferește urechile tale de povestiri lămești, ca nu cumva să înezi sufletul tău stropindu-l cu noroi. Să nu te interesezi să urmărești discuțiile altora, nici să nu te amesteci în convorbirile lor, ca să nu fii luat în ris și tu, iar pe aceștia să-i faci clevețitori. Să nu fii curios și să nu vrei să vezi toate, ca să nu introduci otrava patimilor în gîndirea ta. Să privești ceea ce este folositor, să ascuți ceea ce este folositor, să vorbești ceea ce este folositor, să răspunzi ceea ce este folositor. Să nu te grăbești să te așezi cînd de față este unul mai mare decît tine. Chiar dacă ai fi invitat, să nu te așezi aproape de el, ci să privești în jurul tău ici și colo, grăbindu-te să găsești un loc mai jos, ca să te cinstească Dumnezeu pentru umilnita ta. Fîind întrebat, să răspunzi cu voce puțină și smerită, dacă nu ești întrebat, să stai liniștit. Dacă este întrebat altul, strînge-ți gura ca nu cumva din graba inimii limba să-și ia libertatea (să vorbească) și, de vînd, să rănească pe vreunul dintre cei care execută asceza cu toată strictețea și să devii în acest fel delicvent. Iar cînd te vei așeza, să nu încrucișezi picioarele, pentru că aceasta este dovadă de inadvertență și de inimă nestatornică. Iar cînd vorbești cu unul mai mic decît tine sau cînd ești întrebat ceva de acesta, să nu răspunzi cu lipsă de zel, ca unul ce disprețuiește pe fratele său și defăimează astfel pe Dumnezeu. Căci «*cei ce își bate joc de sarcă defăimează pe Ziditorul său*» spun Pildele³⁸. Cuvîntul (ziditor al) rugăciunii să precedă toate cuvintele tale, confirmînd astfel dragostea ta față de aproapele. Cuvînt asemănător să spui și la mijlocul și la sfîrșitul conversației tale, cu fața plină de bucurie, ca să faci plăcere celui cu care ai vorbit. Pentru orice faptă a aproapeiului tău dusă la bun sfîrșit să te bucuri și să preamărești pe Dumnezeu; căci faptele lui împlinite sînt ca ale tale proprii, după cum și ale tale ca ale lui. Să eviți să stai în capul mesei și în primele bănci în adunări³⁹, ci să urmărești ultimul loc, ca să auzi mai degrabă «*prietene, mută-te mai sus*»⁴⁰. În timpul mesei mîna ta stîngă să nu se agite, nici să nu se facă stăpînă pe cea dreaptă. Mai degrabă să nu faci nimic, iar dacă nu (se poate), să ajute celei drepte. De fiecare dată cînd vei fi chemat la rugăciune, gura ta să răsună și să observe rînduiala pînă la sfîrșitul rugăciunii, plecarea înainte fiind socotită mare pagubă. Căci dacă nu te ridici cu ușurință de la masă, unde mîncînci pentru întărirea corpului tău, înainte de a fi completat cele indispensabile pentru viață — și nu te îndepărtezi cu ușurință fără o mare nevoie —, cu atît mai mult se

35. Ispita păcatului strămoșesc se repetă la fiecare creștin; cel care nu se va supune acestei (ispite) va locui în paradis.

35 a. Fac. 9, 22—25.

35 b. Fac. 36, 2.

36. III Regi. 13.

37. Formula «părinte duhovnicesc» este folosită în special în monahismul ortodox.

38. Pilde 17, 5.

39. Matei 23, 6.

40. Luca 14, 10.

cuvine să rămâi la masa duhovnicească și să-ți întărești sufletul prin rugăciune. Căci cu cât diferă cerul de pământ și cele ce se află în cer de cele care se află pe pământ, cu atât diferă sufletul de trup.

IX

Sufletul este copie a cerului, pentru că în acesta locuiește Domnul, iar trupul este din pământ, în care locuiesc oameni muritori și animate fără rațiune. Așadar potrivește-ți nevoile trupului după orele rugăciunilor și să fii pregătit să nu ascuți de gândul care te depărtează de rânduială. Căci obiceiul diavolilor (este ca) în timpul orelor de rugăciune, sub pretextul unui așa-zis motiv binecuvântat, să ne preseze pentru retragere, să ne răpească, în mod aparent justificat, de la rugăciunea mintuitoare. Să nu spui, sub pretext fals, vai, capul meu, sau oh! burta mea, aducând acestea ca mărturii incontrobabile ale unei suferințe inexistente și violind astfel intensitatea vegherii în favoarea odihnei. Ci mai degrabă să spui rugăciuni tainice pentru care Dumnezeu, Care vede în ascuns, îți va răsplăti la arătare ⁴¹. Să faci negustorie toată viața ca să găsești bogăție ascunsă în ziua nevoii. În zilele slujirii tale ⁴² cu osteneala trupului să ai și cuvânt de rugăciune pentru dragostea celor slujiiți, ca, pentru slujirea ta, să fie bineprimită, deasă (potrivită) cu sare. Să nu lași să facă altul lucrurile care ți s-au reparat țiv, ca să nu se ia de tine plata și să se dea altuia, și să nu fie cinsut altul cu bogăția ta, în timp ce tu vei fi umilit. Să îndeplinești lucrările slujirii tale cu cinste și cu sirguință ca servind pe Hristos, «*pentru că blestemat — spune Scriptura — este cel care face lucrurile Domnului cu neglijență*» ⁴³. Să-ți fie teamă — ca și cum te-ar supraveghea Dumnezeu — să folosești rău, din exces sau din dispreț, unelele ce ți s-au încredințat, chiar dacă s-ar părea că sînt fără valoare. Lucrul slujirii este mare și prin el se dobîndeste împărăția cerurilor. Pentru că este năvodul virtuților care conține toate poruncile lui Dumnezeu, și, înainte de toate, umilința cea cu totul virtuoasă, cea care poartă fagurele bunătăților; apoi aceasta: «*Căci fiindam am lost și Mi-afi dat să măninc, insetat am fost și Mi-afi dat să beau, străin și bolnav și în temniță și Mi-afi ajutat*» ⁴⁴. Și este mai bine cînd slujirea datorată se împlinește cu umilită înțelepciune, fără aroganță, fără minie și fără murmurare. Să fii zelos pentru cei care trăiesc drept și să înscrii aptele lor în inima ta. Să te rogi să fii împreună cu puțini, pentru că acesta este un bun rar, pentru aceasta puțini sînt și cei

41. Matei 6, 18.

42. Sf. Vasile se referă probabil la slujirea călugărilor, cu rîndul la casa de oaspeți (xenodokion); v. R.m. 155 și 280.

43. Ier. 31, 10.

44. Matei 25, 35—36 (Reproducerea Sf. Vasile este liberă).

care intră în împărăția cerurilor. Să nu crezi însă că toți cei ce viețuiesc în mînăstire se mintuiesc, și cei răi și cei buni. Căci nu este așa. Căci mulți vin spre viața virtuoasă, dar puțini primesc jugul ei, pentru că celor sirguincioși le aparține împărăția cerurilor, «*și cei care se silesc pun mîna pe ea*» ⁴⁵, (după) cuvîntul evanghelic. Silință a fost numită oboseala trupului, pe care au suportat-o de bunăvoie ucenicii lui Hristos prin renunțare la voințele proprii și la odihna trupului, dar cu păzirea tuturor poruncilor lui Hristos. Așadar, dacă vrei să pui mîna pe împărăția lui Dumnezeu, devino silitor, viră-ți gîtul în jugul slujirii lui Hristos, strînge gura jugului ⁴⁶ în jurul grumazului tău și jugul să apese gîtul tău. Ușurează-te cu osteneala virtuților, cu postul, cu vegherea, cu ascultarea, cu liniștea, cu psalmodierie, cu rugăciunile, cu lacrimile, cu lucrul minilor noaptea, cu răbdarea oricărei supărări care îți iese înainte și de la demoni și de la oameni.

X

Să nu te convingă cu timpul gîndul mindriei să-ți ușurezi sarcinile, ca să nu fii surprins înaintea ușilor ieșirii (din viață) gol de virtuți și să fii găsit afară de porțile împărăției. Să nu te mindrești cu treapta pe care o ai în cler, ci mai degrabă să devii modest. Pentru că progresul sufletului este progres în smerenia, din îngîmfare provine căderea și dezonoraarea. Cu cât s-ar întimpla să te apropii spre treptele ieraticesti mai înalte, cu atât să te smerești, îngrozindu-te exemplul fiilor lui Aaron. Cunoașterea pietății înseamnă cunoașterea smereniei și a bunătății. Smerenia este imitarea lui Hristos, dar aroganța și îndrăzneala și nerușinarea sînt imitare diavolului. Fii imitator al lui Hristos, și nu al lui antihrist, al lui Dumnezeu, și pu al diavolului; al stăpînului, și nu al fugarului; al celui milostiv, și nu al celui nemilos; al iubitorului de om, și nu al celui care urăște pe om; al fiilor camerei nupțiale, și nu al fiilor întinericului; nu fi ambicios ca să conduci comunitatea frățească, ca să nu pui peste grumazul tău jugul străin al păcatelor. Examinează lucrarea în ficcare zi, compar-o cu lucrarea dinaintea ei și îngrijește-te s-o îmbunătățești. Progresează în virtuți ca să apropii pe ingeri. Rămii în mînăstire nu timp de cîteva zile, nici de cîteva luni, ci timp de mulți ani, lăudînd cu cin-tări pe Stăpînului tău noaptea și ziua, imitînd cîntările heruvimice. Dacă vei începe astfel și vei termina în același mod, după ce vei parcurge calea plină de greutate în timpul scurt al practicii tale ascetice, cu harul lui Dumnezeu vei intra în paradis în veselia splendorii făcliei sufletului, bucurîndu-te împreună cu Hristos în vecii vecilor. Amin.

45. Matei 11, 12.

46. Partea jugului în care își viră animalul gîtul.

CUVINT DESPRE ASCEZA *

Cum se cuvine să se pregătească monahul

I

Se cuvine ca monahul, înainte de toate, să aibă o viață lipsită de bunuri materiale, izolare trupească și înfățișare modestă, glas potrivit și cuvint înțelept, să nu ceară zgomotos mîncare și băutură și să mănince în liniște, în fața celor mai în vîrstă să tacă și pe cei mai înțelepți decît el să-i asculte; pe cei egali cu el să-i iubească și pe cei mai mici decît el să-i sfătuiască cu dragoste; să se îndepărteze de cei ușuratici și de cei cu poftă trupești și de cei care se amestecă în toate; să gîndească mai mult și să vorbească mai puțin; să nu fie îndrăzneț la cuvint, să nu flecărească și să nu fie gata să ridă; să se înfățișeze respectuos; să-și îndrepte privirea în jos, iar sufletul în sus; să nu contrazică cu cuvinte respingătoare și să fie supus; să lucreze cu mîinile lui și să aibă totdeauna în minte sfîrșitul (lucrurilor); să se bucure cu nădejde, să rabde în suferință, să se roage fără încetare¹ și să mulțumească pentru orice (lui Dumnezeu); să fie smerit față de toți și să urască mîndria; să fie cumpătat și să păzească inima de gîndurile rele; să-și adune comoara în cer prin păzirea poruncilor, să se analizeze pe sine în privința gîndurilor și faptelor din fiecare zi; să nu se angajeze în îndeletniciri lumesti și în discuții fără rost; să nu aprecieze viața celor dezordonăți, ci să dorească pe cea a sfinților părinți; să se bucure cu cei care săvîrșesc virtutea și să nu-i invidieze. Să suferă cu cei care suferă și să plîngă împreună cu ei, să-i deplîngă mult, dar să nu-i blameze; să nu certe pe cel care se întoarce de la păcat, dar nici să nu-l justifice. Înainte de toate să mărturisească înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor că este păcătos, să dojenească pe cei fără de rînduială, să îmbărbăteze pe cei slabi la suflet, să servească pe cei bolnavi² și să spele picioarele sfinților; să se îngrijească de ospitalitate și de iubirea frățească, să se împace cu cei de aceeași credință; să-l mustre pe omul eretic, să citească cărțile canonice, iar de cele apocrifice nici întimplător să nu se preocupe; să nu discute despre Tatăl și despre Fiul și despre Sfîntul Duh, ci să gîndească și să mărturisească cu curaj Taina cea de o ființă și necreată, iar celor care întreabă să le răspundă că trebuie să ne botezăm, precum am primit din tradiție, și să credem cum am mărturisit la botez și să

* Textul după ediția J. P. Migne, P. G., vol. 31, col. 648-652.

1. Rom. 12, 12.

2. I Tes. 5, 14.

preamărim pe Dumnezeu așa cum am crezut³. Să se îndeletnicească cu fapte și cu vorbe bune; să nu se jure deloc; să nu dea bani cu dobîndă⁴, nici grîu și vin și ulei, cu condiția să i se restituie mai mult; să fie străin de desfrîu, de beție și de griji lumești; să nu vorbească cu înșelăciune și să nu vorbească deloc împotriva cuiva, să nu spună și nici să nu asculte cu plăcere clevetiri; să nu creadă îndată (acuză) împotriva cuiva; să nu asuprească din minie, să nu se lase stăpînit de descurajare; să nu se minie cu ușurință împotriva aproapelui, să nu poarte minie împotriva cuiva și să nu răspundă la rău cu rău; mai degrabă să fie insultat decît să insulte, să fie lovit decît să lovească, să fie nedreptățit decît să nedreptățească, să fie jefuit decît să jefuiască.

II

Și înainte de toate se cuvine ca monahul să se înfrineze de la întîlniri cu femeii și de la băutură, pentru că vinul și femeile înșală pe cel înțelepți⁵; și pe cel care îndeplinește după putere poruncile Domnului, să nu-l neglijeze, ci să primească de la el salariul (cuvent) și laudă, și să dovedească bucuria vieții veșnice; și să aibă permanent înaintea ochilor spusa lui David și să zică: «Văzut-am mai înainte pe Domnul înaintea mea pururea, că de-a dreapta mea este ca să nu mă clatin»⁶. Și, pe de o parte, ca fiu să iubească pe Dumnezeu din toată inima și puterea și curajul și tăria, iar pe de altă parte, ca rob să-l respecte și să se teamă (de El) și să i se spună și cu frică și cu cutremur să lucreze la mîntuirea lui⁷; să fie fierbinte cu duhul⁸, să fie îmbrăcat cu armătura⁹ Duhului Sfînt și să alege cu siguranță și să minuiască sabia ca și cum ar lovi aerul¹⁰ și să învingă pe vrăjmaș cu slăbiciunea trupului și cu sărăcia sufletului; să îndeplinească toate poruncile și să-și spună netrebnic¹¹, să mulțumească sfîntului, prealăudatului și înfricoșătorului Dumnezeu, dar să nu facă nimic din duh de ceartă și din mîrire deșartă, ci pentru Dumnezeu și pentru bună plăcerea Lui: «Pentru că Dumnezeu a risipit vasele celor ce plac oamenilor»¹². Să nu se laude deloc, nici să nu i se spună laude și nici să nu asculte cu plăcere pe altul lăudîndu-se, ci să îndeplinească toate (slujirile) în taină și să nu facă spre a

3. Mărturisirea de la botez este forma scurtă a credinței și baza preamării de adorare a lui Dumnezeu.

4. Ps. 14, 4-5.

5. Înț. Str. 19, 2.

6. Ps. 15, 8.

7. Filip. 2, 12.

8. Rom. 12, 11.

9. Eleez. 6, 11.

10. I Cor. 9, 26.

11. Luca 17, 10.

12. Filip. 2, 3.

se arăta oamenilor; și să caute numai lauda de la Dumnezeu și să aibă în minte prezența Lui înfricoșătoare și glorioasă, trecerea cea de aici și bunurile pregătite celor drepti¹³, și la fel: *«Iocul care este pregătit diavolului și îngerilor lui»*¹⁴. Dar în plus față de toate acestea, să își amintească cuvîntul apostolic: *«Că nu sînt vrednice pămînturile vremii de acum de mărirea care mi se va descoperi»*¹⁵. Și împreună cu David să prezică: *«Pentru cei ce vor păzi poruncile Lui există răsplătire multă»*¹⁶, plată multă, coroanele dreptății, corturi veșnice, viață fără de sfîrșit, bucurie de nedescris, ședere netulburată în jurul Tatălui și Fiului și Sfîntului Duh, adevăratului Dumnezeu în ceruri; vedere față de către față, dănuirii împreună cu îngerii, cu părinții, cu patriarhii, cu profetii, cu apostolii, cu martirii, cu mărturisitorii și cu toți cei care au bineplăcut lui Dumnezeu din veci, cu care să ne instruiam să ne aflăm prin harul Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia (I se cuvine) mărirea și puterea în vecii vecilor. Amin.

CUVINT

Despre judecata lui Dumnezeu *

I

Grație milostivirii și iubirii de oameni a bunului Dumnezeu, Care S-a descoperit prin harul Domnului nostru Iisus Hristos cu lucrarea Sfîntului Duh, m-am liberat, după tradiție, de vechea rătăcire a neamurilor, și am fost educat de la început de părinți creștini, de la care am învățat din copilărie¹ Sfintele Scripturi, care mă conduc la cunoașterea adevărului. Dar cînd am ajuns bărbat² și am călătorit mult³ și m-am indeletnicit, precum era firesc, cu multe lucrări, am cunoscut marea potrivire care există între cei ce se indeletnicesc cu fiecare artă și cu fiecare știință. Dar numai în Biserica lui Dumnezeu, pentru care a fost răstignit Hristos și asupra căreia stăpînește din belșug Sfîntul Duh, am cunoscut mult și exagerat dezacord în raporturile mai multora și în părerile lor despre Sfintele Scripturi. Și lucru mai înfricoșător decît toate, înșiși în-știțătorii ei instruiți se deosebesc atît de mult între ei în privința

13. Ps. 52, 7.

14. Matei 25, 41.

15. Rom. 8, 18.

16. Ps. 18, 12.

* După textul din ediția J. P. Migne, P. G. vol. 31, col. 653—676.

1. *II Tim.* 3, 15.

2. *I Cor.* 13, 11.

3. Din anul 356 cînd s-a întors la Cozarea de la Atena. Sf. Vasile a călătorit mult, pînă în 358, în Egipt, Siria și Mesopotamia.

cunoașterii și laudei (lui Dumnezeu) și își însușesc cu atîta contradicție poruncile Domnului nostru Iisus Hristos, și sfîșie fără milă Biserica⁴ lui Dumnezeu și turbură fără cruțare turma Lui, incit și ei împlinesc acum, ca și odinioară, cînd au luat naștere anomeii⁵, cuvîntul: *«Și dintre voi înșivă se vor ridica bărbați, grînd învățături răstălmăcite, ca să tragă pe ucenici după ei»*⁶.

II

Acestea și alte asemenea vîzînd și întrebîndu-mă în privința lor care este și de unde (vine) cauza unui asemenea rău, la început m-am găsit ca într-un adînc întuneric și înclinam, cum se întîmplă cu jugul, cînd într-o parte, cînd într-alta; pentru că un mod după altul fie mă înclina spre partea lui, sub motivul obișnuinței îndelungate a oamenilor, fie, iarăși, după alt mod, mă respingea, fiindcă am început să recunosc adevărul în Dumnezeieștile Scripturi. Și în timp ce înduram aceasta de multă vreme și căutam cauza răului pe care l-am amintit, mi-a venit în minte cartea Judecătorilor, unde se povestește că cineva a făcut ceea ce i s-a părut drept, pentru că: *«In zilele acelea nu era rege în Israel și fiecare făcea ce i se părea cu dreptate»*⁶. Așadar, amintindu-mi despre acestea, am socotit și pentru situația prezentă acel lucru pe care a-l spune este groaznic, poate și ciudat, dar foarte adevărat ca să poată fi înțeles: că nu cumva și acum această atît de mare deosebire de părerii și luptă dintre cei din Biserica să se întîmple din cauza lipsei de credință în Unul, mare, adevărat și singur Împărat al tuturor și Dumnezeu; căci fiecare, îndepărtîndu-se de învățătura Domnului nostru Iisus Hristos, vrea să impună unele gînduri și hotărîri proprii prin autoritate oficială și mai degrabă să conducă împotrivindu-se Domnului, decît să se conducă de Domnul. Așadar, după ce am luat în considerare aceasta și m-am turburat de excesiva lipsă de pioșenie, cercetînd mai mult, m-am convins deopotrivă și din cele ce se întîmplă în viață că motivul amintit mai înainte este adevărat, întrucît am văzut, pe de o parte, că toată buna ordine și armonie se păstrează în lume atîta timp cît toți se supun unui conducător, iar pe de altă parte, că orice neînțelegere și împărțire, chiar și poliarchia, provin din anarhie. Căci eu am cunoscut cîndva un roi de albine conducîndu-se după legea naturii militărește și supunîndu-se cu înțelepciune reginei proprii. Și eu am cunoscut multe asemenea, dar am și auzit multe (asemenea), dar știu și mai multe

4. Este vorba de arlene care au fost numiți astfel după învățătura lor că Fiul nu este asemenea Tatălui după esență. Aetius a fost primul lor conducător, după care a luat conducerea Eunomius, împotriva căruia Sf. Vasile a scris cinci cărți.

5. Fapte 20, 30.

6. *Jud.* 21, 25.

cei ce se indeletnicesc cu acestea, așa încît și de la aceștia se dovedește cu adevărat ceea ce am spus eu⁷. Așadar, dacă buna ordine și armonia disting pe aceia care se supun unei porunci și au un rege, orice discordie și împărțire este dovada anarhiei. Potrivit acestui mod, o asemenea deosebită înțelegere față de poruncile Domnului și față de aproapele nostru, care se întilnește și la noi, poate fi dovada fie a depărțirii adevăratului, lui rege, potrivit cu : «*plînă ce va fi la dăo la o parte cel care o ține acum pe loc*»⁸, fie a flegăduirii lui, potrivit cu : «*Zis-a cel nebun în inima sa : nu există Dumnezeu*»⁹. Dar ca semn și element justificativ al acestei situații s-a adăugat : «*Stricatu-s-au oamenii și s-au făcut urîți întru indeletnicirile lor*»¹⁰.

III

Așadar, aici Scriptura a arătat că răutatea prezentată este semnul lipsei de pioșenie care se furizează pe ascuns în suflet. Și într-adevăr, fericitul Apostol Pavel, dînd cu mai multă violență friicii judecăților lui Dumnezeu pe cei care și-au pierdut inima, stabilește judecata ca pedepsă pentru cei ce au neglijat să cunoască cu adevărat pe Dumnezeu. Căci ce spune ? «*Și precum n-au încercat să păstreze pe Dumnezeu în cugetele lor, așa și Dumnezeu i-a lăsat la mîntea lor, fără judecată, să facă cele ce nu se cuvin. Plini fiind de toată nedreptatea, de destrîinare, de viclenie, de lăcomie, de răutate, plini de pizmă, deucidere*» ș.c.l.¹¹. Și am convingerea că Apostolul nu a luat această judecată de la el (căci avea pe Hristos care vorbea în el), ci era condus de glasul lui Hristos, prin care spune că pentru aceasta vorbește mulțimilor în parabole¹², ca să nu înțeleagă dumnezeieștile taine ale Evangheliei, pentru că i-a prevenit și a închis ochii lor și cu urechile au auzit greu, și a învîrtoșat inima lor ; așa încît în locul pedepsei s'a suportat lipsa de privire spre lucrurile mai importante, toți ciți, fiind preveniți, de bună voie și-au omorît vederea sufletului, fiind orbiți ; ceea ce David îngrozindu-se că va suferi, a spus : «*luminează ochii mei (Doamne), ca nu cumva să adorm întru moarte*»¹³.

Așadar din acestea și din cele asemenea am socotit că este clar că în general răutatea patimilor face să pătrundă în noi o părere de neacceptat din necunoașterea lui Dumnezeu ; dar mai ales deosebirea

7. Sf. Vasile a nutrit o dragoste deosebită față de natură. Cîțiva ani mai tîrziu, Elpidios din Cezareea menționează că a trait între frați cu un mic rege în mijlocul stupăriei.

8. II Tes. 2, 7.

9. Ps. 13, 1.

10. Ps. 13, 1.

11. Rom. 1, 28—29.

12. Matei 13, 13 sq.

13. Ps. 12, 4.

de păreri între cei mai mulți se datorează faptului că ne facem pe noi înșine nevrednici de grija Domnului. Iar dacă vreedată aș hotări să cerceiez viața unuia de acest fel, nu voi putea să socotesc mărimea unei asemenea insensibilități sau nerozii sau disperării sau, pentru exagerarea răutății, n-aș avea ce să spun. Căci dacă și la animalele neraționale se întilnește realizată atît de bine armonia reciprocă privitor la ascultarea lor de un conducător, ce putem să spunem noi, care ne găsim într-o altă de mare discordie unul față de altul și într-o altă de mare împotrivire față de poruncile Domnului ? Pentru că nu luăm în considerare că toate aceste exemple s-au dat acum de bunul Dumnezeu ca să ne învățăm și să ne înțelegem, și că în marea și înfricoșata zi a judecății vor fi înfățișate acestea spre rușinea și condamnarea celor incorigibili de către Cel care a spus mereu că : «*Boul își cunoaște stăpînul și asinul ieslea domnului său, dar Israel nu Mă cunoaște și poporul Meu nu Mă pricepe*»¹⁴, și multe alte asemenea ; dar aceea care s-a spus de către Apostol : «*Și dacă un mădular suferă, toate măduarele suferă împreună ; și dacă un mădular este cinstit, toate măduarele se bucură împreună*»¹⁵ și : «*Ca să nu fie dezbinat în trup, ci măduarele să îngrijească deopotrivă unele de altele*»¹⁶, fiind puse în mișcare, fără îndoială, de singur sufletul care locuiește în ele, pentru care motiv a fost rînduit astfel ? Eu socotesc ca să se păstreze o asemenea rînduială și disciplina mult mai bine decît în Biserica lui Dumnezeu, către care s-a spus : «*Iar voi sînteți trupul lui Hristos și mădulele (fiecare) în parte*»¹⁷ ; iar aceasta se întimplă fiindcă unicul și singurul cap adevărat, care este Hristos, stăpînește și unește fiecare mădular cu celălalt spre buna înțelegere. Dar în cei în care nu domnește bunăînțelegere, nu se păstrează legătura păcii¹⁸, nici nu se păzește blîndețea în duh¹⁹, ci se întilnește împărțirea, cearta și invidia²⁰. Ar fi deci mare îndrăzneală ca unii ca aceștia să fie numiți mădulele ale lui Hristos sau să se spună că sint conđuși de El, iar din pură ignoranță ar spune cu îndrăzneală că acolo stăpînește și domnește dorința cărnii²¹, după glasul Apostolului, care spune hotărît că : «*aceluia căruia vă dați spre ascultare robi, sînteți robi aceluia căruia vă supuneți*»²². Același Apostol descrie caracteristicile formale ale acestei dorințe a cărnii, cînd spune : «*Cîtă vreme este între*

14. Isaia 1, 3.

15. I Cor. 12, 26.

16. I Cor. 12, 25.

17. I Cor. 12, 27.

18. Etes. 4, 3.

19. I Cor. 4, 21.

20. Gal. 5, 20 ; I Cor. 3, 3.

21. Rom. 8, 6.

22. Rom. 6, 16.

voi pizmă și ceartă și dezbinări, nu sînteți, oare, trupești?»²³. Dar în același timp ei invață clar consecințele grave ale acestei conduite și incompatibilitatea ei cu pietatea, spunînd că: «dorința cărnii este vrăjmasie împotriva lui Dumnezeu, pentru că nu se supune legii lui Dumnezeu și nici nu poate»²⁴, căci, precum spune Domnul: «nimeni nu poate să slujească la doi domni»²⁵.

IV

Apoi, după ce, Cel Unul-Născut, Fiul lui Dumnezeu, Domnul nostru Iisus Hristos, prin Care toate s-au făcut, declară: «Eu M-am coborît din cer, nu ca să fac voia Mea, ci voia Tatălui, Celui care M-a trimis»²⁶, și: «de la Mine Insumi nu fac nimic»²⁷ și: «Am primit poruncă ce să spun și ce să vorbesc»²⁸, și după ce Sfintul Duh, Care împarte marile și minunatele harisme și lucrează totul întru toate, nu spune de la Sine nimic, ci numai cite va auzi de la Domnul²⁹, oare nu este nevoie cu mult mai mult ca întreaga Biserică a lui Dumnezeu să se străduiască să păstreze unitatea Duhului întru legătura păcii³⁰ și să se împlinească astfel și ceea ce s-a spus în Fapte: «iar inima și sufletul mulțimii celor care au crezut erau una»³¹? Este clar deci că nici unul din cei care au crezut n-a pus mai presus voința sa proprie și că toți trăiau, de obște întru Unul Sfint Duh voința Domnului nostru Iisus Hristos, Care a spus: «M-am coborît din cer, nu ca să fac voia Mea, ci voia Tatălui Care M-a trimis»³², în legătură cu care spune: «Dar nu numai pentru aceștia Mă rog, ci și pentru cei ce vor crede în Mine, prin cuvîntul lor, ca toți să fie una»³³. Din aceste pasaje și din multe altele, pe care nu le-am mai amintit, m-am încredințat clar și de nediscutat că este necesară concordanța, în Duhul Sfint, după voința lui Hristos, în întreaga Biserică a lui Dumnezeu, și că este primejdioasă și fatală lipsa de ascultare față de Dumnezeu, care se exprimă prin separarea dintre ei (a creștinilor) căci: «cel care nu ascultă de Fiul nu va vedea viața, ci mînia lui Dumnezeu va rămîne peste el»³⁴; după acestea am socotit să cercetez și

23. I Cor. 3, 3.

24. Rom. 8, 6—7.

25. Matei 6, 24.

26. Ioan 6, 38.

27. Ioan 8, 28.

28. Ioan 12, 49.

29. Ioan 16, 13.

30. Etes. 4, 3.

31. Fapte. 4, 32.

32. Ioan 6, 38.

33. Ioan 17, 20—21.

34. Ioan 3, 36.

următoarele: care păcate este cu putință să fie iertate de Dumnezeu³⁵ și pentru cite și ce fei de păcate se face cineva răspunzător ca să fie judecat pentru neascultare.

Așadar, cercetînd Sfintele Scripturi, găsim în Vechiul și în Noul Testament că neascultarea de Dumnezeu nu se judecă nici după mulțimea păcatelor și nici după mărimea lor, ci pentru singura călcare a oricărei porunci, fiind judecată în mod clar neascultarea de Dumnezeu, iar judecata lui Dumnezeu (intervine în mod obișnuit) împotriva oricărei neascultări; într-adevăr, în Vechiul Testament citelesc acel îngrozitor sfîrșit al lui Ahar³⁶, și istoria celui care a cules lemne în zi de sîmbătă³⁷, dar dintre aceștia nici unul nu este aflat că ar fi păcătuit vreodată împotriva lui Dumnezeu în vreun alt chip, sau ar fi nedreptățit pe vreun om, nici mult, nici puțin. Într-adevăr, unul pentru prima și singura culegere de lemne în zi de sîmbătă este pedepsit fără discuție, neaflînd loc de pocăință, fiindcă a fost ucis cu pietre îndată de tot poporul după porunca Domnului; iar celălalt, fiindcă numai a sustras ceva din cele care trebuiau să fie aduse la adunare și nu fuseseră primite de către cei care hotărâsc pentru aceasta, s-a făcut vinovat de nimicire nu numai el, ci și soția și copiii lui, precum și cortul lui împreună cu toate bunurile lui. Căci de la pușin, răul păcatului lui s-ar fi întins, în chipul focului, la tot poporul și, chiar fără ca poporul să cunoască faptul și fără să fi participat la păcat, dacă poporul, simțind mînia lui Dumnezeu, nu s-ar fi desprins îndată din căderea bărbaților nimiciți; dar odată cu bătrîni a căzut cu fața la pămînt și Isus al lui Navi, după ce și-a împrăștiat mai întîi țărîna pe cap; și astfel fiind dovedit de cler, vinovatul a primit pedeapsa amintită.

V

Dar, poate, cineva ar spune că aceștia erau bănușiți, pe bună dreptate, și de alte păcate din cauza cărora au fost condamnați și pentru cele de mai sus, și că Sfînta Scriptură amintește numai pe acestea ca mai grave și vrednice de moarte. Inșă chiar dacă un asemenea om ar avea îndrăzneala să adauge ceva la Sfînta Scriptură sau să scoată ceva, n-ar putea oare să acuze și pe Mariam, sora lui Moise, pentru mulțimea de păcate, a cărei virtute știm că nu era ascunsă nici unuia dintre credincioși? Aceasta, pentru că a spus ceva împotriva lui Moise numai în parte ca imputare, fiindcă aceasta era adevărat (căci a zis: Femeie eti-

35. Încă de la început Biserica făcea distincție între cei care păcătuiau, îndepărtîndu-i de la Sfînta Euharistie pe timp mai scurt sau mai îndelungat, impunîndu-le să facă ispășirea și dovada pocăinței prin rugăciune, post și milostenie; după îndepărtare îi primea la împărtășanie.

36. Iosua cap. 7.

37. Num. 15, 32 s. u.

opiancă și-a luat ca sofie»³⁸, a fost rănită de o atît de mare supărare a lui Dumnezeu, încît nu i s-a iertat pedeapsa păcatului decît la rugămintea lui Moise. Așadar, cînd știi pe însuși Moise, servul lui Dumnezeu, cel atît de mare, cel învrednicit de o atît de mare și de minunată cinste de către Dumnezeu, că de mai multe ori să fie recunoscut de El, și să audă: «Te cunosc mai bine decît pe toți și ai aflat bunăvoință înaintea ochilor Mei»³⁹; cînd știi că acesta, în contradicția cu privire la apă, pentru nici un alt cuvînt decît numai să spună poporului care murmura pentru lipsa de apă: «Au doară din stîncă aceasta vă vom scoate apă?»⁴⁰, numai pentru aceasta a primit amenințarea că nu va intra în pămîntul făgăduinței, care era atunci fondul promisiunilor față de iudei, cînd știi pe acesta că s-a rugat și n-a fost certat; cînd știi că n-a fost socotit vrednic de nici o iertare pentru acel mic cuvînt față de atîtea mari fapte ale lui, atunci vîd în realitate «asprimea lui Dumnezeu», după Apostol⁴¹, dar în realitate sînt convinși că este adevărată aceasta: «dacă dreptul abia se mîntuiește, ce va fi cu cel necredincios și păcătos?»⁴².

Dar pentru ce să relatez toate acestea? Cînd voi auzi acea înfricoșătoare hotărîre a lui Dumnezeu împotriva celui care din neștiință a călcat numai o singură poruncă, nu știu cum să arăt mai demn teama mea pentru mărimea mîniei Lui. Căci este scris (în Scriptură): «De va greși cineva împotriva uneia dintre toate poruncile Domnului și va face ce nu se cuvine să facă și din neștiință s-a făcut vinovat și va fi sub păcat, acela să aducă la preot din turma sa de oi, jertfă pentru vină, un berbec fără meteahnă, cu prețuirea corespunzătoare păcatului; și preotul îi va curăți greșeala în care a căzut el din neștiință și i se va ierta lui. Căci s-ăvîrșise greșeala înaintea Domnului»⁴³. Așadar, dacă judecata este atît de inflexibilă pentru cei ce păcătuiesc din neștiință, iar jertfa este necesară pentru curățire, pe care și dreptul Iov mărturisește că o aducea pentru fiii săi⁴⁴, ce poate să spună cineva despre cei care păcătuiesc cu știință sau despre cei care sînt indiferenți dintre aceștia? Și, ca să nu apărem că numai pe cei care gîndesc aceasta îi măsurăm după supărarea (lui Dumnezeu) împotriva lor, este nevoie să ne reamintim iarăși de Scriptura inspirată de Dumnezeu, care este în măsură, în cazul de față, să ne dovedească chiar cu o singură ilustrare judecata acestor oameni. «Și fiii lui Eli (preotul) — spune (Scriptura) — erau netreb-

nici»⁴⁵. Așadar, fiindcă tatăl lor nu se comporta față de ei mai aspru, în timp ce ei erau astfel, a provocat o atît de mare mînie în răbdarea lui Dumnezeu, încît, cînd s-au rîsculat cei de alt neam (filistenii), fiii lui au fost uciși de aceia, în război, într-o singură zi, iar întreg poporul a fost biruit și mulți dintre ei au fost uciși; dar s-au întîmplat cu chivotul legii sfînte a Domnului lucruri care nu au mai fost auzite vreedată înainte: adică chivotul, pe care nu era permis să-l atingă nici israeliții, nici chiar toți preoții totdeauna; chivotul, care nu era posibil să fie așezat în loc obișnuit, să fie transportat de către cei nepoși în diferite părți și să fie plasat nu în cele sfînte, ci în temple idolatre. Din aceste lucruri putem să înțelegem cit de mare s-a întîmplat să fie risul și batjocura celor de alt neam (filistenii) chiar și împotriva numelui lui Dumnezeu. În afară de acestea se arată că însuși Eli a avut un sfîrșit vrednic de toată mila, după ce în prealabil a primit amenințarea că și descendenții lui vor fi îndepărtați de la demnitatea preoțească, lucru care s-a și întîmplat.

VI

Mari nenorociri s-au întîmplat poporului. Asemenea (nenorocirii) a suferit tatăl pentru nelegiuirea copiilor lui, deși el în viața lui n-a fost acuzat vreedată pentru ceva; și n-a suportat să fie liniștit pentru ei, ci adesea li îndemna să nu rămînă în păcatele lor, spunînd: «Nu, copiii mei, nu; nu sînt bune veștile pe care eu le aud despre voi»⁴⁶, și fiindcă creștea mai tare mărimea păcatului, le-a înfățișat mai îngrozitoare primejdia, zicînd: «Că de va greși omul față de alt om, atunci se vor ruga pentru el lui Dumnezeu; iar de va păcătuji cineva față de Domnul, atunci cine va mijloci pentru el?»⁴⁷. Totuși nenorocirile arătate (mai înainte) s-au întîmplat, fiindcă el n-a dovedit zeul cuvenit împotriva lor. Într-adevăr, asemenea judecăți (condamnatoare) împotriva oricărei neascultări găsesc foarte multe în Vechiul Testament; totuși, cînd revin la Noul Testament, unde Domnul nostru Iisus Hristos n-a dezlezat de pedeapsă nici pe cei care greșesc din neștiință, ci a întins mai tare amenințarea împotriva celor care greșesc cu știință, pentru care a spus: «Iar sluga aceea care a știut voia stăpînului și nu s-a pregătit pe sine, nici n-a făcut după voia lui, va fi bătută mult, și cea care n-a știut dar a făcut lucruri vrednice de bătaie, va fi bătută puțin»⁴⁸, cînd găsem asemenea hotărîri ale Insuși Celui Unuia-Născut Fiului lui Dumnezeu și revolta sfinților Apostoli împotriva celor care păcătuiesc, și că aceste

38. Num. 12, 1.

39. Iez. 33, 12.

40. Num. 20, 10.

41. Rom. 11, 22.

42. I Petru 4, 18.

43. Lev. 5, 17—19.

44. Iov 1, 5.

45. I Regi 2, 12.

46. I Regi 2, 24.

47. I Regi 2, 25.

48. Luca 12, 47—48.

atît de aspre și mari suferințe ale celor care cad chiar numai într-un singur păcat nu sînt mai mici decît acelea care au fost arătate din Vechiul Testament, ci mult mai mult, atunci înțeleg asprimea condamnării. Pentru că, de la «cel cărula i s-a încredințat mult, mai mult vor cere de la el»⁴⁹.

Iată însă că și fericitul Pavel arată, în același timp, marea vrednicie a chemării noastre și revolta împotriva oricărui păcat prin cuvintele: «Căci armele luptei noastre nu sînt trupești, ci puternice înaintea lui Dumnezeu, ca să dărîme întărirurile. Noi surpăm gîndurile și toată trufia care se ridică împotriva cunoașterii lui Dumnezeu și tot gîndul nostru robim spre ascultarea lui Hristos», dar nu numai atît, ci completează: «Și sîntem gata să pedepsim toată neascultarea»⁵⁰.

Dacă va cerceta cineva mai cu atenție fiecare cuvînt al acestei pericope, poate să înțeleagă spiritul dumnezeiescilor Scripturi mai exact, că nimeni dintre noi n-a lăsat sufletul să rătăcească alunecînd spre păcat cu concepții greșite, socotînd că unele păcate se pedepsesc și altele se lasă nepedepsite. Dar ce spun? «Dărimînd gîndurile rele și orice trufie care se înalță ca fortăreață împotriva cunoașterii lui Dumnezeu». Încît orice păcat, fiindcă este disprețuire a poruncii dumnezeiești, se numește fortăreață care se ridică împotriva cunoașterii lui Dumnezeu, lucru care se exprimă mai clar în cartea «Numeri». Așadar, acolo Dumnezeu, după ce a enumerat păcatele fără voie și a hotărît jertfele care trebuie aduse pentru ele, a trebuit să dea poporului legi corespunzătoare și pentru păcatele cele cu voie. Și începe precum urmează: «Și sufletul care va lucra cu mînă semeață» (mînă semeață numește îndrăzneala celor care păcătuiesc cu voia), pe care Apostolul o numește «fortăreață care se ridică împotriva cunoașterii lui Dumnezeu»⁵¹, fie că este băstinaș, fie că este străin, acesta disprețuiește pe Dumnezeu, «și acel suflet, se va stîrpi din mijlocul poporului său, căci a disprețuit cuvîntul Domnului și a călcat poruncile Lui; acel suflet va fi stîrpit cu totul, și păcatul lui va fi asupra lui»⁵².

VII

Aici trebuie să observăm și aceea că, dacă acel suflet nu se distinge prin violență, păcatul lui nu rămîne numai în el, ci se întinde și la acei care nu au dovedit rivnă bună, precum se arată în multe locuri ale Scripturii și s-a întîmplat de multe ori. Și ca să ne învățăm din exemplele mai mici cit de mult trebuie să ne temem pentru lucrurile mai

49. Luca 12, 48.

50. II Cor. 10, 4—6.

51. II Cor. 10, 5.

52. Num. 15, 30—31.

importante, să cercetăm cu grijă indignarea lui Dumnezeu împotriva celor care nu se supun preotului sau judecătorului, precum se arată în Deuteronom. Așadar (se) spune: «Și omul care se va purta așa de îndărătnic, încît să nu asculte pe preotul care stă acolo la slujbă înaintea Domnului Dumnezeuului tău, sau pe judecătorul care va fi în zilele acelea, omul acela să moară; și se va pierde tot răul din Israel, și tot poporul va auzi și se va teme și nu se va mai purta în viitor cu îndărătnicie»⁵³. Față de acestea, cunoscînd urmarea, cum să nu fie cuprins cineva de frică foarte mare și să lucreze cu înțelepciune?

Apoi (Apostolul) spune: «Am pus stăpînire pe toată gîndirea, spre ascultarea lui Hristos»⁵⁴. «Toată gîndirea», nu aceasta sau aceea. «Și sîntem gata să pedepsim», și aici la fel, nu aceasta sau aceea, ci «toată neascultarea»⁵⁵: prin urmare ne-a înșelat obiceiul foarte rău⁵⁶; prin urmare tradiția deosebitoare a oamenilor ne-a provocat mari rele, prin aceea că pe unele le condamnă ca păcate așa-zis determinate, iar pe altele le ia în considerare cu ușurință, și în timp ce lasă impresia că se revoltă hotărît împotriva celor determinate ca: uciderea, adulterul și cele asemenea, pe altele nu le socotește vrednice nici chiar de o simplă epitimie, ca: mînia, injuria, beția, lăcomia și cele asemenea, împotriva cărora, toate, în altă parte, Pavel, vorbind în Hristos, a dat această hotărîre, spunînd că: «cei care fac unele ca acestea sînt vrednici de moarte»⁵⁷. Dar acolo unde se dărimă orice fortăreață care se ridică împotriva cunoașterii lui Dumnezeu și tot gîndul este robit spre ascultarea lui Hristos și toată neascultarea de asemenea se pedepsește, acolo nimic nu rămîne nedărimat, nimic nu se lasă nepedepsit, nimic nu rămîne fără să fie supus lui Hristos. Apostolul Pavel a arătat că în orice neascultare există obișnuință și foarte gravă necinstire de Dumnezeu, cînd spune: «Tu, care te lauzi cu legea, îi necinstești pe Dumnezeu prin călcarea legii»⁵⁸. Dar nu cumva acestea sînt numai vorbe și nu realități? Iată așadar (răspunsul): în Corint cel care avea pe femeia tatălui său, fără să fi fost condamnat pentru vreo altă călcare a legii decît numai pentru aceasta, a fost predat satanei spre distrugerea cîrnii lui, pînă ce prin fapte vrednice de pocăință își va îndrepta păcatul; și nu numai el, ci întreaga Biserică a fost socotită vinovată pentru acel grav delict, pentru că n-a îndepărtat pe cel care a păcătuit. «Ce vrei — întreabă

53. Deut. 17, 12—13.

54. II Cor. 10, 5.

55. II Cor. 10, 6.

56. Este vorba de distincția care s-a făcut între cei care păcătuiesc greu sau ușor.

57. Rom. 1, 32.

58. Rom. 2, 23.

Pavel, să vin la voi cu toiaagul?»⁵⁹ și după puțin: «Iar voi v-ați semețit în loc mai degrabă să vă fi jelit, ca să fie scos din mijlocul vostru cel ce a săvârșit această faptă»⁶⁰. Dar ce să mai spun despre Anania (despre care se amintește) în Fapte?⁶¹ Ce alt rău se găsește că a făcut decît numai cel cunoscut? Așadar de unde apare vrednic de atît de mare minie? Vînzînd bunul propriu, a adus banii și i-a pus la picioarele Apostolilor, reținînd ceva din preț: pentru aceasta, chiar în acea oră, a fost condamnat la moarte împreună cu soția lui, neînvednicîndu-se nici măcar să cunoască motivele păcatului în vederea pocăinței; nici timp ca să se reculeagă în acest scop nu i s-a dat și nici bunăvoință spre a se pocăi nu a aflat. Dar servul celei atît de mari și aspre judecării, stă jitorul celei atît de rari minii a lui Dumnezeu împotriva celui care a greșit, fericitul Petru, cel mai prețuit dintre toți ucenicii, singurul care a primit mai multe mărturii decît ceilalți și a fost fericit, el, căruia Hristos i-a încredințat cheile împărăției cerurilor⁶², cînd ar auzi de la Domnul: «Dacă nu te voi spăla, nu ai parte împreună cu Mine»⁶³, ce inimă, chiar de piatră, nu se va înspăimînta și nu va tremura în fața judecăților lui Dumnezeu? Și acestea s-au întîmplat fără ca Petru să dea vreo dovadă de păcat sau de dispreț, ci mai degrabă a cîmpinat pe Stăpîn cu excepțională cinstire, dovedind respectul ce se cuvine din partea unui ser și ucenic. Căci văzînd pe Dumnezeu și Domnul lui și al tuturor, și în- pătul și Stăpînul și învățătorul și Mîntuitorul — și toate acestea într-o singură persoană — că se încinge ca servitorul cu un șorț și vrea să-i spele picioarele, atunci îndată, după ce a avut conștiința propriei lui nevrednicii și a fost rănit profund de demnitatea Celui ce se apropie și strigat: «Doamne, oare Tu să-mi speli mie picioarele?» și «nu-mi vei spăla picioarele în veci»⁶⁴. Din cauza aceasta și-a atras acea mare amenințare, încît dacă n-ar fi înțeles îndată importanța cuvintelor Domnului și nu s-ar fi grăbit să îndrepte prin ascultare împotrivirea lui nici una din distincțiile lui, amintite mai înainte, n-ar fi fost în măsură să-i vindece această nesupunere, nici faptele lui deosebite, nici fericirile și darurile lui și promisiunile Domnului, nici chiar și această descoperire a excepționalei iubiri a lui Dumnezeu Tatăl față de Unul-Născut Fiul Său⁶⁵.

59. I Cor. 4, 21.

60. I Cor. 5, 2.

61. Fapte cap. 5.

62. Matei 16, 17.

63. Ioan 13, 8.

64. Ioan 13, 6 și 8.

65. În timpul Schimbării la față a Domnului.

VIII

Dar dacă aș vrea să menționez toate cîte găsec în Vechiul și Noul Testament, nu-mi va ajunge timpul. Însă dacă voi merge la înseși cuvintele evanghelice ale Domnului nostru Iisus Hristos, cuvinte ale Celui care va judeca pe cei vii și pe cei morți, care sînt pentru cei credincioși mai vrednice de încredere decît orice povestire istorică sau decît orice altă dovadă, mă încredințez că ascultarea de orice poruncă a lui Dumnezeu este, ca să spun așa, mare necesitate și că celor care nu se pocăiesc nu le rămîne nici o iertare pentru neascultarea lor. Nimic altceva nu putem să spunem sau să concepem în fața unor încredințări atît de deschise, înțelepte și hotărîte. Căci Domnul spune: «Cerule și pămîntul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece»⁶⁶. În pasajul acesta nu se marchează nici o deosebire și nici o împărțire (între cuvinte) și nici nu va rămîne ceva la o parte; căci n-a spus acestea sau acelea, ci toate împreună: «cuvintele Mele nu vor trece». Căci Scriptura arată că: «Domnul este credincios întru toate cuvintele Lui»⁶⁷, fie că interzice ceva, fie că poruncește, fie că făgăduiește, fie că amenință, fie că săvîrșește cele interzise, fie că neglijează faptele bune. Că într-adevăr neglijarea faptelor bune se pedepsește deopotrivă ca și săvîrșirea celor rele, este suficientă — ca să se dovedească și să se în-tărească (aceasta) — judecata menționată a Domnului în cazul lui Petru, cel puțin pentru sufletul care păstrează oarecare credință. Petru n-a făcut nimic ceea ce este oprit, nici n-a neglijat, desigur, vreo poruncă, din neglijență sau dispreț. Ci, numai fiindcă din respect a ezitat să primească slujirea și cinstea Stăpînului, a primit acea mare amenințare, de care n-ar fi scăpat dacă n-ar fi prevenit minia, cum s-a spus, prin îndreptare imediată și foarte hotărîtă.

Dar, fiindcă bunul și îndelungăbădătorul Dumnezeu a binevoit, din iubirea Lui, să ne arate adeseori acest lucru și prin multe exemple, încît din mulțimea și din repetarea lor, sufletul să se închidă și să pună în mișcare și pînă la urmă să se poată elibera, din cînd în cînd, de vechiul obicei al călcării legii, pentru moment este necesar să amintesc numai pe aceia care în marea și înfricoșata zi a judecării vor sta la stînga Domnului nostru Iisus Hristos și Domnul, Care a primit de la Tatăl toată puterea judecării și Care va veni să lumineze cele ascunse ale in- tinericului și va pune în lumină dorințele inimilor, și va spune acestora: «Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în locul cel veșnic, care este gătit diavolului și ingerilor lui»⁶⁸; dar nu va adăuga ca motivare: pentru

66. Matei 24, 35.

67. Ps. 144, 13.

68. Matei 25, 41.

că ați ucis sau ați desfrînat sau ați mințit sau ați nedreptățit pe cineva sau ați făcut ceva interzis, fie și cel mai neînsemnat lucru, ci va spune: fiindcă ați arătat neglijență pentru lucrurile bune: «*Căci flămînd am fost și nu Mi-ați dat să mînc, însetat am fost și nu Mi-ați dat să beau, străin am fost și nu M-ați primit, gol și nu M-ați îmbrăcat, bolnav și în temniță și nu M-ați cercetat*»⁶⁹. Acestea și cele asemenea le-am învățat din Scripturile inspirate de Dumnezeu, cu harul bunului Dumnezeu «*Care voiește ca toți oamenii să se mîntuiască și să vină la cunoștința adevărului*»⁷⁰; din acestea am învățat și cauza înfricoșătoare a acelei mari neînțelegeri dintre mulți creștini între ei și față de poruncile Domnului nostru Iisus Hristos, dar am învățat și acea groaznică condamnare a acelei atît de mari violări a legii și că orice călcare a oricărei porunci a lui Dumnezeu se pedepsește deopotrivă. Învățînd și înspăimîntătoare holărire condamnatore împotriva aceluia care n-au păcătuit, dar și-au atras la fel minia, pentru că n-au dovedit zel bun împotriva celor care au păcătuit, chiar dacă în multe împrejurări n-au avut cunoștință de păcat, am socotit necesar, chiar și cu întirziere, fiindcă așteptam mereu pe cei care duc aceeași luptă a pietății și fiindcă nu aveam încredere în mine însumi — nu întimplător și oricum —, să mă concentrez pentru a reduce aminte luptătorilor pietății de Sfintele Scripturi și să înfățișez și pe cele care nu plac și pe cele care plac lui Dumnezeu, cît voi putea mai bine, potrivit dorințelor comune, încît să ne învrednicim, cu harul Domnului nostru Iisus Hristos și cu învățătura Sfintului Duh, să evităm în veacul viitor al veșniciei minia ce va veni împotriva necredincioșilor și să ne învrednicim de viața veșnică și de împărăția cerească, pe care a făgăduit-o Domnul Iisus Hristos tuturor celor care «*păzesc legămîntul Lui și își aduc aminte de poruncile Lui, ca să le facă pe ele*»⁷¹. Dar aceasta se va întimpla după ce ne vom îndepărta de obiceiurile dorințelor noastre și de observarea tradițiilor omenești, după ce vom merge mult timp după Evanghelia fericitului Dumnezeu Iisus Hristos, Domnul nostru, și după ce vom trăi această viață a noastră după chipul bineplăcut Lui, îndepărțind cu repulsie cele interzise și observînd cu zel deosebit pe cele bineplăcute. Și fiindcă mi-au venit în minte cuvintele Apostolului, că: «*In Hristos Iisus, nici tăierea împrejur nu poate ceva, nici netăierea împrejur, ci credința care este lucrătoare prin iubire*»⁷², am socotit potrivit și, în același timp, necesar să expun mai întîi credința cea dreaptă și învățătura pioasă despre Tatăl și despre Fiul și despre Sfintul Duh, și apoi să adaug (să scriu) «Regulile Morale».

69. Matei 25, 42—43.

70. I Tim. 2, 4.

71. Ps. 102, 18—19.

72. Gal. 5, 6.

CUVINT

Despre credință *

I

Cînd cu harul bunului Dumnezeu m-am încredințat că cererea pietății voastre este vrednică de iubirea voastră către Dumnezeu în Hristos, prin care ați cerut de la mine o mărturisire scrisă a credinței pioase, la început am ezitat să răspund, cunoscîndu-mi umilința și slabele mele puteri, dar îndată venindu-mi în minte Apostolul care spune: «*Îngăduindu-vă unii pe alții în iubire*»¹, și «*căci cu inima se crede (cineva) spre dreptate, iar cu gura se mărturisește spre mîntuire*»², am socotit primejdios să refuz să vă răspund și să păstrez tăcere despre mărturisirea mîntuitoare, pentru că am încredere în Dumnezeu prin Hristos, cum spune Scriptura: «*Nu că de la noi înșine sîntem destoinici să cugetăm ceva ca de la noi înșine, ci destoinicia noastră este de la Dumnezeu*»³. Care a învrednicit atunci pe Apostoli, iar acum și pe noi pentru harul vostru, așa încît să fim slujitori ai Noului Testament, nu ai literei, ci ai Duhului⁴. Dar voi înșivă cunoașteți foarte bine că semnul distinctiv al credinciosului încredințat cu minuire (de bunuri) este să păstreze, spre bucuria împreună-slujitorilor lui, fără falsificare și fără înșelare, cele pe care i le-a încredințat spre administrare bunul Dumnezeu. La fel se cuvine ca și eu să vă înfățișez, precum este bineplăcut lui Dumnezeu. În interesul comun, cele pe care le-am învățat din Scriptura inspirată de Dumnezeu. Căci, dacă înseși Domnul, Căruia Tatăl I-a arătat iubirea Lui: «*între Care sînt ascunse toate vîstierile înțelepciunii și ale cunoștinței*»⁵, Care a primit de la Tatăl toată autoritatea și toată puterea ca să judece, spune: «*Tatăl Mi-a poruncit ce să spun și ce să vorbesc*», și iarăși: «*Deci, cele ce vorbesc Eu, precum Mi-a spus Mie Tatăl, așa vorbesc*»⁶, și dacă Sfintul Duh nu vorbește de la El și spune numai cîte a auzit de la El, atunci cu atît mai mult este pentru noi pios și totodată sigur să gîndim și să facem aceasta, (adică să vorbim) în numele Domnului nostru Iisus Hristos. Așadar, cită vreme este nevoie să se lupte împotriva ereziilor care apar din timp în timp, urmînd pe antecesorii, diferitele impietăți,

* Textul după ediția J. P. Migne, P. G., vol. 31, col. 676—692.

1. Efez. 4, 2.

2. Rom. 10, 10.

3. II Cor. 3, 5.

4. II Cor. 3, 6.

5. Col. 2, 3.

6. Ioan 12, 49—50.

care se seamănă de către diavol, să se împiedice prin metoda cuvintelor contrare sau chiar să se distrugă blasfemiile introduse; altădată, cu altă metodă, să se înfrunte potrivit nevoii celor bolnavi; adeseori cu cuvinte care nu se întâlnesc în Scriptură, dar în general nu sînt diferite de spiritul pios al ei. Pentru alte rațiuni si Apostolul Pavel n-a ezitat să folosească fraze elinice ca să-și atingă scopul. Dar acum, pentru scopul comun nouă și vouă, am socotit că se cuvîne să expun cele ce am învățat din Scriptura inspirată de Dumnezeu și astfel să împlinesc, cu simplitatea dreptei credințe, cererea care provine din dragostea voastră pentru Hristos. Voi folosi cu fidelitate numele și acele cuvînte care nu se întâlnesc, într-adevăr, cuvînt cu cuvînt, în dumnezeiasca Scriptură⁷, dar păstrează ideea (înțelesul) care există în ea; dar acele cuvinte, în afară că sînt străine, care ne duc și la înțeles necunoscut și care nu este cu puțință să se dovedească că au fost folosite de sfinți, pe acelea le voi evita complet ca străine și înstrăinătoare de credința pioasă. Așadar, credința este acceptarea, fără ezitare, a celor auzite, cu deplină convingere cu privire la adevărul celor propovăduite cu harul lui Dumnezeu, credință pe care a dovedit-o Avraam, despre care s-a făcut încredințare că «nu s-a îndoit, prin necredință, de făgăduința lui Dumnezeu și s-a întărit în credință, dînd slavă lui Dumnezeu și fiind încredințat că ceea ce i-a făgăduiut are putere să și facă»⁸. Dar dacă «Domnul este credincios întru cuvintele Sale»⁹ și «toate poruncile Lui sînt credincioase, întărite în veșii vecilor și împlinite întru adevăr și întru dreptate»¹⁰, atunci cel care va falsifica ceva din cele scrise sau va adăuga la acestea ceva din cele nescrise va avea o cădere evidentă de la credință și va da dovadă de mîndrie; pentru că Domnul nostru Iisus Hristos spune: «Oile Mele ascultă de glasul Meu» și mai înainte: «iar după un străin ele nu merg, ci vor fuși de la el, pentru că nu cunosc glasul străinilor»¹¹. Dar și Apostolul, folosind exemple din viață, oprește și mai aspru ca să adauge cineva la Scripturile inspirate de Dumnezeu sau să scoată (ceva) din acestea, spunînd: «că nimeni nu strică un testament întărit al unui om sau îi mai adaugă ceva»¹².

7. Episcopii conservatori de după primul Sinod ecumenic, din anul 325, au respicat situația de a nu introduce în Simbolul credinței cuvinte care nu se întâlnesc în Sfînta Scriptură, ca «*εὐδοκία*». Sf. Vasile scoțotește necesară introducerea lor, dar aici vrea să rămîna la folosirea cuvintelor în general din Sf. Scriptură, pentru evitarea falselor interpretări.

8. Rom. 4, 20-21.

9. Ps. 144, 13.

10. Ps. 111, 8.

11. Ioan 10, 27, 5.

12. Gal. 3, 15.

II

Așadar, am hotărît să evităm acum și toldeana orice cuvînt și gînd străin învățaturii Domnului, din moment ce și scopul nostru comun acum, precum s-a arătat deja, se deosebește foarte mult de subiectele acelora (ereticilor), din cauza cărora ne-am hotărît să scriem sau să vorbim, după situații, în mod diferit; pentru că într-adevăr atunci străduința noastră se îndreaptă spre cercetarea ereziei și spre distrugerea proiectelor diavolului, în timp ce acum scopul nostru este simpla mărturisire și descoperire a dreptei credințe. Pentru aceasta nu se potrivește acum cuvîntului nostru aceeași metodă; căci așa cum luptătorul și agricultorul nu pot să ia în mîinile lor aceeași unelte (pentru că unele sînt unciutele celor care lucrează în siguranță, pentru cele necesare existenței, și altele sînt platoșele celor rînduiți pentru luptă), la fel nu poate să spună aceeași lucruri cel angajat (să vorbească) despre dreapta învățatură și cel angajat să convingă pe cei care vorbesc împotriva (dreptei învățături). Pentru că unul este felul cuvîntului pentru convingere și altul cuvîntul de indemn. Un lucru este simplitatea celor care își mărturisesc credința lor în liniște, și altul străduințele celor care rezistă împotriva uneltirilor (antitezelor) științei mincinoase¹³. Încît expunînd și noi cuvintele noastre în același mod, cu prudență, vom folosi în toate împrejurările limba potrivită fie pentru apărarea, fie pentru zidirea credinței; uneori, adică, ne vom împotrivi cu mai mare dispoziție de luptă împotriva celor care încearcă să ne distrugă credința cu planuri diavolești, iar alteori vom explica aceasta cu mai mare simplitate și familiaritate pentru cei ce doresc să se întărească (zidească) în credință și nu vom aplica decît numai cuvîntul Apostolului: «*să știți cum trebuie să răspundeți fiecărui*»¹⁴.

Dar, înainte de a trece la însăși mărturisirea credinței, merită să menționăm și aceasta, că mărimea și slava lui Dumnezeu, care nu pot să fie cuprinse în cuvînt și să fie concepute cu mintea, nu este posibil nici să fie talmăcite, nici să fie cuprinse într-o expresie sau într-un gînd; dar abia, și cu dificultate, Scriptura de Dumnezeu inspirată a dat, prin mai multe cuvinte, care s-au împrumutat din folosiința noastră zilnică, celor care au inima curată, o oarecare idee slabă despre Dumnezeu, ca prin oglindă¹⁵, căci vederea către fața lui Dumnezeu și cunoașterea desăvîrșită se vor da, potrivit cu făgăduința existentă, în veacul viitor,

13. I Tim. 6, 20.

14. Col. 4, 6.

15. I Cor. 13, 12.

celor vrednici să le primească; acum însă, chiar dacă cineva este Pavel sau Petru, vede cu adevărat, cite vede, și nu rătăcește, nici nu este victima inchipuirii lui, cum vede în întuneric, ca în oglinda metalică, și primește acum cu recunoștință o parte a adevărului, dar așteaptă cu mare bucurie desăvîrșirea în (veacul) viitor¹⁶, ceea ce privind cuvintul Apostolul Pavel ne încredințează într-un asemenea mod, aproape cum urmează: «*Cînd eram copil*» — cînd abia începusem să învăț primele elemente ale cuvintelor lui Dumnezeu — «*vorbeam ca un copil, simțeam ca un copil, judecam ca un copil; dar cînd m-am lăcut bărbat*»¹⁷ — și mă străduiam să ajung la măsura vîrstei deplinătății lui Hristos¹⁸ — «*am lepădat cele ale copilului*»¹⁹. Și atît de mare progres și îmbunătățire în înțelegerea celor dumnezeiești (Sf. Scriptură) am avut, încît cunoașterea care se referă la cultul iudaic se aseamănă cu mișcările duhului copilăresc, în timp ce cunoașterea care se dobîndește prin Evanghelie se poartă la desăvîrșit sub toate raporturile. Astfel, ceea ce se cunoaște acum ca desăvîrșit, dacă se compară cu cunoașterea care se va descoperi celor vrednici în veacul viitor, este atît de mic și de imperceptibil, încît comparîndu-l cu claritatea veacului viitor este mai inferior, cu atît cu cît imaginea oglinzii este mai obscură la vedere în comparație cu figura reală. De aceasta ne încredințează și fericitul Petru și Ioan și toți ucenicii Domnului, care, prin progresul continuu și statornic și îmbunătățirea lor în viața prezentă, garantează că acea cunoaștere care se rezervă în viața viitoare este deopotrivă de excepțională ca și în exemplul oglinzii.

Ucenicii înșiși, după ce s-au dovedit vrednici de alegerea Domnului, de trăire împreună cu El, de trimiterea de către El (la propovăduire), de împărțirea harismelor dumnezeiești, și au auzit: «*Vouă vi s-a dat să cunoașteți tainele împărăției cerurilor*»²⁰, după această cunoaștere, după descoperirea tainelor, care erau ascunse pentru ceilalți, cînd s-a apropiat înșiși această patimă a Domnului, au auzit totuși: «*Încă multe am să vă spun, dar nu le puteți purta acum*»²¹.

16. I Cor. 13, 12.

17. I Cor. 13, 11.

18. Efez. 4, 13.

19. I Cor. 13, 11.

20. Matei 13, 11.

21. Ioan 16, 12.

III

Din acestea și din alte asemenea cuvinte învățăm că, potrivit Scripturii inspirate de Dumnezeu, cunoașterea este fără sfîrșit și dumnezeieștile taine sînt în foarte mare măsură inaccesibile firii omenesti în viața aceasta, pentru că, în timp ce fiecare om, care progresează, cunoaște continuu tot mai multe lucruri, această cunoaștere a lui rămîne mereu în urmă în mod demn față de totalitatea (universalitatea) cunoașterii, pînă cînd va ajunge perfecțiunea, cînd, adică, va fi suprimată (cunoașterea) în parte. Așadar nu e suficient un nume ca să exprimi împreună toate atribuțiile lui Dumnezeu, nici nu se poate să fie folosit, în general, fără risc fiecare nume separat. Pentru că, dacă ar spune cineva «Dumnezeu», n-a exprimat «Tatăl», și de la «Tatăl» lipsește «Făcătorul». Și iarăși, de la aceste nume lipsește înțelesurile: bunătății, înțelepciunii, puterii și toate celelalte care sînt menționate în Sfînta Scriptură. Și iarăși, dacă luăm numele «Tatăl» integral, cum îl folosim noi, săvîrșim impietate, pentru că aceasta presupune patimă, manifestare sensuală, ignoranță, slăbjuine și cite alte asemenea. La fel se întîmplă și cu numele «Făcătorul», pentru că presupune, pentru noi, timp, materie, unelte, ajutor. De toate acestea credinciosul pios — cu privire la Dumnezeu — trebuie să se păstreze curat, atît cît îl este cu puțință omului; căci chiar dacă toate mințile s-ar uni ca să cerceteze tainele dumnezeiești, și toate limbile s-ar pune de acord să le facă cunoscute, niciodată nu va putea cineva să și le apropie (însușească) după importanța lor. Această părere ne-o prezintă cu claritate și înțeleptul Solomon, zicînd: «*Vreau să fiu înțelept, dar înțelepciunea s-a îndepărtat de mine mai mult decît era*»²²; nu că înțelepciunea se îndepărtează, ci că nepătrunderea ei se învederează înainte de toate acelor care cu harul lui Dumnezeu au dobîndit cunoaștere mai mare. Așadar, Scriptura inspirată de Dumnezeu folosește după trebuință mai multe nume și cuvinte ca să prezinte o parte a slavei dumnezeiești; și aceasta în mod obscur. Însă noi acum, fiindcă ne grăbim, nu avem nici puterea, nici timpul disponibil, ca să adunăm toate cite sînt înfățișate pretutindena în Scriptura de Dumnezeu inspirată despre Tatăl și Fiul și Sfîntul Duh. Dacă totuși luăm în considerare puțin din acestea, avem convingerea că și acestea vor fi suficiente pentru conștiința voastră, și vă veți convinge că credința noastră se sprijină pe (Sfintele) Scripturi, și vă veți încredința și voi despre adevăr și totii cîți doresc să se informeze despre noi. Pentru că toate încercările demonstrează că există o singură învățătură pioasă (adevărată) și astfel cel care are bună dispoziție va recunoaște, după părerea mea, din puține exemple pietatea care există în toate.

IV

Așadar, credem și mărturisim un singur adevărat și bun Dumnezeu și Tată, de Care au fost făcute toate, Dumnezeu și Tatăl Domnului nostru, Iisus Hristos, și Unul-Născut Fiul Lui, Domnul și Dumnezeuul nostru Iisus Hristos, singurul adevărat, prin Care s-au făcut toate²³, și cele văzute și cele nevăzute²⁴, și prin El toate au fost așezate și întărite: «*Acesta era la început cu Dumnezeu și era Dumnezeu*»²⁵; și apoi, după Scriptură, «*După aceasta pe pământ S-a arătat și cu oamenii împreună a locuit*»²⁶; «*Acesta, deși era întru totul asemenea și iconă vie a lui Dumnezeu, n-a socotit o stăvire a fi El întocmai cu Dumnezeu, ci S-a umilit pe Sine și a luat chip de rob*», prin nașterea din Fecioara «*purțind înfățișare omenească*», și a Implinit, după porunca Tatălui, toate cite din Scriptură se referă la El sau au fost scrise despre El «*și S-a smerit pe Sine, ascultător lăclin-du-Se pînă la moarte, și încă moarte de cruce*»²⁷; «*și a învia a treia zi, din morți, după Scripturi*»²⁸, și S-a arătat sfinților Săi ucenici și celorlalți, precum este scris; și S-a suit la ceruri și șade de-a dreapta Tatălui; de unde va veni la sfârșitul acestei lumi să învieze pe toți oamenii²⁹ și să dea fiecăruia după faptele lui. Atunci cei drepi vor lua loc în viața veșnică și în împărăția cerurilor, iar cei păcătoși vor fi condamnați la osîndă veșnică³⁰ «*unde viermele lor nu moare și locul nu se stinge*»³¹.

Si întru Unui Duhul Sfînt, Mîngietorul, cu harul Căruia am fost pecceluiți pentru ziua răscumpărării³²; Duhul adevărului³³, Duhul înfierii, prin Care strigăm cu îndrăzneală: «*Avva, Părinte*»³⁴. Acesta împarte și lucrează, cum vrea, harismele, care provin de la Tatăl³⁵, fiecărui spre folosul (interesul) lui; Acesta învață și ne aduce aminte toate cite aude de la Fiul³⁶; dar este bun și călăuzește la tot adevărul³⁷ și sprijină pe toți cei care cred, așa încît să aibă cunoaștere sigură, și

23. Ioan 1, 3.

24. Col. 1, 17.

25. Ioan 1, 1—2.

26. Haruh, 3, 38.

27. Filip. 2, 6—8.

28. I Cor. 15, 4.

29. Ioan 6, 39—44, 54.

30. Marcu 25, 46.

31. Marcu 9, 44, 46, 48.

32. Ehes. 4, 30 (se înțelege Judecata viitoare).

33. Ioan 14, 17.

34. Rom. 8, 15.

35. I Cor. 12, 11.

36. Ioan 14, 26.

37. Ioan 16, 13.

mărturisire precisă a credinței, și adorare pioasă și închinare duhovnicească și adevărată lui Dumnezeu Tatăl³⁸ și Unuia-Născut Fiului Lui, Domnului și Dumnezeuului nostru Iisus Hristos și Lui însuși. Fiecare nume dintre acestea ne lămurște nouă cu înțelepciune caracteristica mai deosebită a celui numit; dar la fiecare nume vedem în mod pios calități particulare excepționale. Într-adevăr, numele Tatălui se înțelege cu calitatea de părinte, al Fiului cu calitatea de fiu, iar al Sfîntului Duh, cu calitatea Lui specială; nici Sfîntul Duh nu vorbește de la Sine, nici Fiul nu face ceva de la Sine, ci Tatăl trimite pe Fiul, iar Fiul trimite pe Sfîntul Duh. Astfel credem și astfel botezăm în Treimea cea de o ființă, potrivit cu porunca pe care a dat-o Insuși Domnul nostru Iisus Hristos cînd a spus: «*Mergînd învățați toate neamurile, botezîndu-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh, învățîndu-le să păzească toate cite am poruncit vouă*»³⁹. Dacă respectăm acestea, dovedim dragostea noastră față de El și ne facem vrednici, cum spune Scriptura, «*să rămînem întru ea*»⁴⁰; dacă nu le respectăm, dovedim că sîntem vrăjmași. Căci Domnul spune: «*Cel care nu Mă iubește nu păzește cuvîntele Mele*» și «*cel care are poruncile Mele și le păzește, acela este care Mă iubeste*»⁴¹.

V

Dar, mai mult sînt mirat pentru că, în timp ce Insuși Domnul nostru Iisus Hristos spune: «*nu vă bucurați pentru că duhurile vi se pleacă; ci vă bucurați că numele vostru este scris în ceruri*»⁴²; și «*întru aceasta vor cunoaște toți că sînteți ucenicii Mei, dacă veți avea dragoste unii față de alții*»⁴³; și în timp ce Apostolul, pe baza acestora, justificînd nevoia dragostei în toate împrejurările, declară: «*dacă aș grăi în limbile oamenilor și ale îngerilor, iar dragoste nu am, făcutu-m-am aramă sunătoare și chimval răsundător; și de aș avea darul prorociei și tainele toate le-aș cunoaște și orice știință și de aș avea afită credință încît să mut și munții, iar dragoste nu am, nimic nu sînt*», și mai jos: «*cît despre prorocii — se vor destîlna; cît despre darul limbilor, va înceta; cît despre știința, se va sfîrși*»; și următoarele, la care a adăugat: «*și acum rămîn acestea trei: credința, îndeeja și dragostea, iar mai mare*

38. Ioan 4, 23.

39. Matei 28, 19—20.

40. Ioan 14, 24.

41. Ioan 14, 21.

42. Luca 10, 20.

43. Ioan 13, 35.

intre acestea este dragostea»⁴⁴; aşadar, în timp ce acestea şi cele asemenea au fost hotărâte astfel de Domnul şi de Apostoli, îmi exprim mîrarea cum arată oamenii atîta zel şi frîmîntare pentru cele anulate (abrogate) şi pentru cele ce lipsesc, în timp ce pentru cele permanente şi mai ales pentru dragoste, cea mai importantă dintre toate, care caracterizează pe creştini, nu numai că ei înşişi nu se îngrijesc deloc, dar chiar se împotrivesc celor zeloşi şi celor care luptă împotrivă, împlîindu-se astfel cuvîntul că: «nici voi nu intraţi şi nici pe cei care vor să intre nu-i lăsaţi»⁴⁵. Pentru aceasta vă rog stărilor şi vă implor să încetaţi cercetarea curioasă şi disputa necuviincioasă şi să vă mulţumiţi cu cuvintele sfinţilor şi ale Însuşi Domnului, dar să gîndiţi lucruri vrednice de chemarea cerească şi să vieţuiţi cu vrednicie după Evanghelia lui Hristos, cu nădejdea vieţii veşnice şi a împărăţiei cereşti, care a fost pregătită pentru toţi cei care păzesc întru Duhul Sfînt şi întru adevăr, poruncile lui Dumnezeu şi Tatăl, care se găsesc în Evanghelia fericitului Dumnezeu Iisus Hristos, Domnul nostru. Pietatea voastră ne-a reamintit să ne ocupăm de tema aceasta între cele din urmă în cuvîntul nostru, şi să vă expunem gîndul nostru clar şi, prin voi, fraţilor întru Hristos, spre informarea voastră şi a lor, în numele Domnului nostru Iisus Hristos; după aceasta am socotit că este necesar şi obligator să nu se turbure deloc unii pentru că am cercetat aceeaşi lucruri în alte împrejurări în chip diferit; pentru că în acele împrejurări am fost nevoiţi să respingem de fiecare dată «subiectul» introdus de vrăjmaşii adevărului; nici nu trebuie, desigur, să se turbure unii de vrăjmaşia aceluia care vor să ne atribuie învăţătură străină, sau adesea să prezinte în mod mincinos ca ale noastre patimile lor, cu scopul ca să prezinte de partea lor pe cei care au o credinţă simplă (nevinovată). De aceştia este nevoie ca şi voi să vă feriţi, pentru că sînt străini faţă de credinţa evanghelică şi apostolică şi de dragoste; dar să vă aduceţi aminte şi de Apostolul care a spus: «dar chiar dacă noi sau înger din cer v-ar vesti altă Evanghelică decît aceea pe care v-am vestit-o, să fie anatema»⁴⁶, aşa încît să observăm şi aceea: «feriţi-vă de prooroci mincinoşi»⁴⁷; şi aceea: «Să vă feriţi de orice frate care umblă fără rînduială şi nu după tradiţia (învăţătura) primită de la noi»⁴⁸, şi să umblăm astfel după modelul sfinţilor, ca «fiind zidiţi pe temelii apostolilor şi a proorocilor, piatra»⁴⁹ ce

44. I Cor. 13, 1, 2, 8, 13.

45. Matei 23, 13.

46. Gal. 1, 8.

47. Matei 7, 15.

48. II Tes. 3, 6.

49. Efez. 2, 20.

din capul unghiului fiind Însuşi Domnul nostru Iisus Hristos, întru Care orice zidire bine alcătuită creşte ca să ajungă un locaş sfînt în Domnul»⁵⁰. «Şi Dumnezeu păcii Însuşi să vă sfinţească pe voi desăvîrşit şi duhul vostru şi sufletul şi trupul păzească-se în întregime, lărd de prihană, întru venirea Domnului nostru Iisus Hristos. Dumnezeu care vă cheamă este credincios; El va şi îndeplini»⁵¹, dacă vom păzi poruncile Lui cu harul lui Hristos întru Duhul Sfînt.

VI

Socotind că cele în legătură cu credinţa sănătoasă au fost spuse pentru prezent îndeajuns, în cele următoare ne vom strădui să îndeplinim, în numele Domnului nostru Iisus Hristos, promisiunea pentru Regulile Morale (Τὰ Ἠθικά). Aşadar, toate cîte găsim dispersate în Noul Testament, oprite sau condamnate, pe acestea ne vom strădui, după putere, să le grupăm în reguli pe capitole, ca să uşurăm înţelegerea lor de către cei care doresc să le studieze.

La fiecare Regulă (ῥῆμα) vom adăuga şi numărul capitolelor⁵² din Scriptură, care este inspirat fie din Evanghelică, fie din Apostol, fie din Fapte; aşa încît cel care va citi Regula şi va vedea primul sau, dacă s-ar întimpla, al doilea număr, după ce va lua în mînile lui însăşi Scriptura şi va cerceta capitolul care este paralel la numărul citat mai înainte, să găsească dovada din care s-a format Regula. Aşadar, am socotit de la început să pun alături, în Regulile Morale, şi pericolele din Vechiul Testament, care se potrivesc cu fiecare pasaj din Noul Testament; fiindcă nevoia era prezentă, căci fraţii întru Hristos au cerut acum cu mai mult zel să ne îndeplinim vechile noastre promisiuni, ne-am amintit pe cel care a spus: «Dă slavă celui înţelept şi el se va face şi mai înţelept»⁵³. Aşa încît cel care doreşte, poate, după ce dobîndeşte suficientă (îndeminare de) pornire de la cele paralele, să ia în mînile lui Vechiul Testament şi să cunoască singur potrivirea care există între toate Scripturile inspirate de Dumnezeu. Altfel, pentru credincioşii care au crezut în adevărul cuvîntelor Domnului şi o singură frază este suficientă. Pentru aceasta am socotit îndestulător să pun alături nu toate cîte se întîlnesc în Noul Testament, ci (numai) puţine din toate.

50. Efez. 2, 21.

51. I Tes. 5, 23—24.

52. Capitolul este o împărţire convenţională a unei Cărţi din Sfînta Scriptură, cu versete mai mari decît versetele de astăzi şi cu capitole mai mici decît capitolele de astăzi.

53. Piide 9, 9.

TABELUL REGULILOR MORALE *

1. Despre pocăință și care este timpul pocăinței, despre calitățile ei și despre roadetele ei.
2. Despre orice împotriviitor și că este curat studiul celor care vor să fie bine plăcuți lui Dumnezeu.
3. Despre dragostea față de Dumnezeu și care este dovada acesteia.
4. Care este cinstirea lui Dumnezeu și care este necinstirea.
5. Despre dragostea oamenilor între ei și despre calitățile acesteia.
6. Trebuie să avem curaj în mărturisirea lui Dumnezeu și a lui Hristos însuși.
7. Nu le este îndestulătoare pentru mintuire mărturisirea Domnului celor care calcă poruncile Lui.
8. Despre credință și despre învățarea cuvintelor Domnului.
9. Despre cunoașterea și necunoașterea celor ce ni se impun.
10. Care este sfârșitul păcatului și care (este) cel al poruncii lui Dumnezeu.
11. Despre judecățile lui Dumnezeu și despre teama de acestea.
12. Despre contravenirea și contrazicerea sau ascultarea și păzirea voințelor lui Dumnezeu.
13. Despre promptitudinea în orice timp și despre studierea fără amănare a celor care se instruiesc spre bunăplăcere a lui Dumnezeu.
14. Despre plăcerea fiecăruia dintre cei care termină lucrul în parte.
15. Nu trebuie să se laude (cineva) cu realizările altora și să-și neglijeze pe ale sale.
16. Despre cei care caută să folosească ceva din ceea ce este comun celor buni și nu se determină pe ei.
17. Cum trebuie să se dispună cu privire la timpul prezent.
18. Despre modul și dispoziția celor care se preocupă de porunca lui Dumnezeu.
19. Despre cei care împiedică și cel care este împiedicat către porunca lui Dumnezeu.
20. Despre Botez și care este rațiunea și puterea Botezului.
21. Despre împărțirea cu trupul și sîngele lui Hristos și care este rațiunea acesteia.
22. Cum se înstrăinează cineva de Dumnezeu și prin ce se face familiar lui Dumnezeu.
23. Despre cei care se dau bătuți și pe care păcate le detestă (urăsc).
24. Despre minciună și despre adevăr.
25. Despre pălăvrăgeală și despre folosirea cuvintelor serioase.
26. Trebuie să se facă uz înții de mărturiile din Scriptură pentru stabilirea celor făcute sau spuse pentru noi, și după aceea să de cele cunoscute din obicei.
27. Despre asemănarea după putere față de Dumnezeu și față de sfinți.
28. Este deosebire între bărbații buni și cei vrăjmași.
29. În ce mod ne angajăm (prin cuvintele) profesiona.
30. Despre cinstirea celor oferite lui Dumnezeu.
31. Despre folosirea celor atribuile (încredințate) sfinților.
32. Despre datorii și restituiri.
33. Despre cei care scandalizează și cei ce sînt scandalizați.
34. Se cuvine ca fiecare să ia ca proprie măsura, pentru a se așeza între alții, modelul celor buni.

35. Despre cei care disprețuiesc cele bune.
36. Despre cinstirea și buna dispoziție pentru cel sfințit.
37. Despre cei care, potrivit puterii, se jideamnă la puține.
38. Cum trebuie să se facă bună primire.
39. Despre fermitatea în cele bune.
40. Despre cei care învață altceva (fals).
41. Despre tăierea (îndepărtarea) celor care fac scandal și despre îngăduința față de cei mai slabi.
42. Despre lămurirea Domnului cu privire la cel care împlinește legea.
43. Despre deosebirea poruncilor Legii și ale Evangheliei.
44. Că este ușoară sarcina Domnului, dar apăsător păcatul.
45. Despre egalitate și smerenie.
46. Despre studierea faptelor mai mari și mai mici.
47. Despre bogățiile și sărăcie și despre cel ce urmează acestora.
48. Despre binefacerea fraților și despre lucrarea pentru aceasta.
49. Despre cel care judecă și se judecă pe sine, sau pe altul.
50. Despre pace și făcătorul de pace.
51. Cum trebuie să fie cel care încearcă să îndrepte pe aproapele.
52. Despre înfrustarea pentru cei care păcăluiesc și cum trebuie să ne întinem (în discuție) cu ei; și cînd să fie mustrați sau cînd să fie primiți.
53. Despre judecata celor care păstrează rachiună, față de cei incredințați ca să fie judecați.
54. Despre a judeca și a face discriminare.
55. Despre dispoziția (sufletească) și mărturisirea harurilor lui Dumnezeu și despre mulțumirea pentru ele.
56. Despre rugăciune și cînd, și ce, și cum, și pentru cine trebuie să ne rugăm.
57. Despre mîndria pentru cele înlăpățuite.
58. Despre dobîndirea harurilor lui Dumnezeu și (despre) împărțirea lor.
59. Despre cinstirea și mîntuirea (gloria) lumescă.
60. Despre deosebirea harurilor lui Dumnezeu și acordul celor distinși cu acestea, sau celor care sînt tînduși sub acestea.
61. Despre jiosnicia ca oameni a celor care au primit harul lui Dumnezeu.
62. Despre cei care se mînie și cînd trebuie să ne retragem și cînd să ne împotrivim și cum să răspundem vrăjmașilor.
63. Despre timiditate și curaj după împrejurări.
64. Despre bucuria cea în pătimirile pentru Hristos.
65. Cum trebuie să ne rugăm și în ce scop.
66. Despre cei care părăsesc pe cei care luptă pentru pietate și despre cei ce luptă împreună cu aceștia.
67. Despre cei care se întristează pentru cei care mor.
68. Despre deosebirea dintre veacul acesta (prezent) și cel viitor.
69. Despre cei oprii de Scriptură împreună și după conexitate sau cei îngăduși (aprobați).
70. Despre cei care se îndoleiesc cu predicarea Evangheliei și pe cine și ce învață și cum trebuie ca unii cu aceștia să rouesească ei înșiși mai înții; și cum să fie curajoși în predicare și cum să se îngrijească de cei care li s-au încredințat și cu ce dispoziție (sufletească) și de care dintre cele mai importante să se ocupe mai înții; și cum să se păstreze curajii de cei care. În cea mai mare parte, urmează îndeeaproape principiilor viciorilor și cu ce măsură să conducă pe cei care

* Textul după editia lui J. P. Migne, P. G., vol. 31, col. 692—700 (cu îmbunătățirile aduse de J. Grilbomont, pe baza manuscrisului «Vaticanus», nr. 413 și 428, așa cum este redat în vol. 53 din Colecția «Biblioteca Părinților Elni și a Scriitorilor Bisericești», Atena, 1976, p. 33—36).

învață și cum să atace pe cei care se opun (rezistă), și ce mod să potrivească celor care renunță de frică și cum să se îndepărteze de cei care din ingrătitudine nu se coboară (să se justifice); și cum și pe cine să hirotonească, sau să îndepărteze pe cei hirotoniti; și că se cuvine ca fiecare dintre proiestoși să fie răspunzător pentru el însuși și pentru cei încredințați lui spre învățare despre cele pe care le face și le spune.

71. Despre cei rinduiți după adeziune sub proiestoși.

72. Cum se cuvine să deosebească cei care învață pe duhovnicii dascălilor de cei care nu sînt asemenea, și cum să fie dispuși (ce atitudine să ia) față de aceștia, sau să primească cele de la aceștia.

73. Despre cei căsătoriți.

74. Despre văduve.

75. Despre sclavi și stăpini.

76. Despre copii și părinți.

77. Despre fecioare.

78. Despre soldați.

79. Despre conducători și supuși.

80. Cum vrea Cuvîntul să fie în general creștinii și cum proiestoși.

REGULILE MORALE

(Tă 'H012ă)

REGULILE MORALE

(Tă 'Hf:ză) *

Regula 1

Se cuvine ca aceia care cred în Domnul Întîi să se pocăiască, potrivit predicării lui Ioan și a Insuși Domnului nostru Iisus Hristos ; căci se judecă mai grav cei care nu se pocăiesc acum decît cei care au fost judecați înainte de Evanghelie.

Matei : «De atunci a început Iisus să propovăduiască și să spună : «Pocăiți-vă, căci s-a apropiat împărăția cerurilor»¹. «Atunci a început Iisus să mustre cetățile în care se făcuseră cele mai multe minuni ale Sale, că nu s-au pocăit. Vai ție, Horazine ! Vai ție, Betsaida ! Că dacă în Tir și în Sidon s-ar fi făcut minunile ce s-au făcut în voi, de mult, în sac și în cenușă, s-ar fi pocăit. Dar zic vouă : Tirului și Sidonului le va fi mai ușor în ziua judecății, decît vouă»² și cele următoare. «Căci Fiul Omului va să vină întru slava Tatălui Său, cu îngerii Săi, și atunci va răsplăti fiecăruia după faptele sale»³.

Acum este timpul pocăinței și al iertării păcatelor, iar în veacul viitor, judecata dreaptă a răsplătirii.

Matei : «Dar ca să știți că putere are Fiul Omului pe pămînt a ierta păcatele»⁴. «Adevărat grăiesc vouă ; Oricîte veți lega pe pămînt vor fi legate și în cer și oricîte veți dezlega pe pămînt vor fi dezlegate și în cer. Iarăși grăiesc vouă că, dacă doi dintre voi se vor învoi pe pămînt în privința unui lucru pe care îl vor cere, se va da lor de către Tatăl Meu, Care este în ceruri»⁵. *Ioan* : «Că vine ceasul în care toți cei din morminte vor auzi glasul Lui ; și vor ieși cei care au făcut cele bune, spre învierea vieții, iar cei care au făcut cele rele, spre învierea judecății»⁶. *Către Romani* : «Sau disprețuiești tu bogăția bună-tății Lui și a îngăduinței și a îndelungii Lui răbdări, neștiind că bună-tatea lui Dumnezeu te îndeamnă la pocăință ? Dar după învîrtoșarea

* Textul după editia J. P. Migne, P. G. vol. 31, col. 700—709 [cu Imbunătățirile aduse de J. Gribomont, pe baza manuscriselor «Vaticanus», nr. 413 și 428, așa cum este publicat în vol. 53 din colecția «Biblioteca Părinților cîini și Scriitorilor bisericesti», Atena, 1976, p. 37, 131].

1. *Matei* 4, 17.

2. *Matei* 11, 20—23.

3. *Matei* 16, 27.

4. *Matei* 9, 6.

5. *Matei* 18, 18—19.

6. *Ioan* 5, 28—29.

ta și după inima ta nepocăită, îți aduni minie în ziua miniei și a arătării dreptei judecăți a lui Dumnezeu, Care va da fiecăruia după faptele lui»⁷. **Fapte**: «Dar Dumnezeu, trecind cu vederea veacurile neștiinței, vestește acum oamenilor ca toți de pretutindenți să se pocăiască, pentru că a hotărât o zi în care va să judece lumea»⁸.

Se cuvine ca aceia care se pocăiesc să plîngă amar și să arate din inimă toate cile sînt proprii pocăinței.

Matei: «Și Petru și-a adus aminte de cuvîntul lui Iisus, Care zise: Mai înainte de a cînta cocoșul de trei ori te vei lepăda de Mine. Și ieșind afară a plîns cu amar»⁹.

Către Corinteni II: «Dar Dumnezeu, Cel care mîngîie pe cei smeriți, ne-a mîngîiat pe noi cu venirea lui Tit; și nu numai cu venirea lui, ci și cu mîngîierea cu care el a fost mîngîiat la voi, vestindu-ne nouă dorința voastră, plînsul vostru, rîvna voastră pentru Mine»¹⁰. Și după puțin: «Că iată, însăși aceasta, că v-ați intristat după Dumnezeu, cînd sirguintă v-a adus, ba încă și dezvinovățire și mîhnire și teamă și dorință și rîvnă și ispișire. Intru totul ați dovedit că voi înșivă sînteți curajți în acest lucru»¹¹. **Fapte**: «Și mulți dintre cei care crezuseră veneau să se mărturisească și să spună faptele lor. Iar mulți dintre cei care făcuseră vrăjitorie, aducînd cărțile, le ardeau în fața tuturor»¹².

Celor care se pocăiesc nu le este de ajuns pentru mîntuire singură despărțirea de păcate, ci le sînt necesare și roade vrednice de pocăință.

Matei: «Dar văzînd (Ioan) pe mulți din farisei și saducheii venind la botez, le-a zis: Pui de vipere, cine v-a arătat să fugiți de minia ce va să fie? Făceți deci roade vrednice de pocăință. Și să nu credeți că puteți zice în voi înșivă: Părinte avem pe Avraam, căci vă spun că Dumnezeu poate și din pietrele acestea să ridice fii lui Avraam. Căci, iată, securea stă la rădăcina pomilor și tot pomul care nu face roadă bună se taie și se aruncă în foc»¹³.

Căci după eliberarea de aici nu este timpul faptelor, Dumnezeu, întru răbdare, a proporționat timpul prezent spre lucrarea (săvîrșirea) celor spre buna plăcere a Lui.

Matei: «Atunci împărăția cerurilor se va asemăna cu zece fecioare care, luînd candelarele lor, au ieșit în întîmpinarea mirelui. Cinci dintre ele erau nebune și cinci înțelepte. Căci cele nebune, luînd candelarele,

n-au luat cu ele undelelemn. Iar cele înțelepte au luat undelelemn în vase, odată cu candelarele lor. Dar mirele întîrziînd, au ațipit toate și au adormit. Iar la miezul nopții s-a făcut strigare: Iată, mirele vine; ieșiți întru întîmpinarea lui. Atunci s-au sculat toate acele fecioare și au împodobit candelarele lor. Iar cele nebune au zis către cele înțelepte: Dați-ne din undelelemnul vostru, că se sting candelarele noastre. Dar cele înțelepte le-au răspuns, zicînd: Nu, ca nu cumva să nu ne ajungă nici nouă, nici vouă. Mai bine mergeți la cei care vînd și vă cumpărați. Deci, plecînd ele ca să cumpere, a venit mirele și cele care erau gata au intrat cu el la nuntă și ușa s-a închis. Iar mai pe urmă au sosit și celelalte fecioare, zicînd: Doamne, Doamne, deschide nouă. Iar el, răspunzînd, a zis: Adevărat zic vouă: Nu vă cunosc pe voi»¹⁴. **Luca**: «Siliți-vă să intrați prin poarta cea strîmțată, că mulți, zic vouă, vor căuta să intre și nu vor putea. După ce se va scula stăpînul casei și va lîncua ușa, veți începe să stați afară și să bateți la ușă, zicînd: Doamne, Doamne, deschide ne! Și El răspunzînd, vă va zice: Nu vă știu de unde sînteți»¹⁵. **Către Corinteni II**: «Iată acum vreme potrivită, iată acum ziua mîntuirii. Nedînd nici o sminteală întru nimic, ca să nu fie slujirea noastră defăimată; și în toate înfățișîndu-ne pe noi ca slujitori ai lui Dumnezeu»¹⁶. **Către Galateni**: «Așadar, pînă cînd avem vreme, să facem binele»¹⁷.

Regula 2

Nu este cu puțință să slujească lui Dumnezeu cel care este amestecat în lucruri străine pietății.

Matei: «Nimeni nu poate să slujească la doi domni, căci sau pe unul îl va urî și pe celălalt îl va iubi, sau de unul se va lîpi și pe celălalt îl va disprețui; nu puteți să slujiți lui Dumnezeu și lui Mamona»¹⁸. **Către Corinteni II**: «Nu vă înjugați la jug străin cu cei necredincioși, căci ce însoțire are dreptatea cu fărădelegea? Sau ce împărțășire are lumina cu întuiericul? Și ce învoire este între Hristos și Veliar sau ce parte are un credincios cu un necredincios? Sau ce înțelegere este între Biserica lui Dumnezeu și idoli?»¹⁹.

Cel care urmează Evangheliile trebuie să se curețe mai întîi de toată întîmînciunea trupului și duhului, pentru ca astfel să se facă bineplăcut lui Dumnezeu prin faptele sfințenice.

7. Rom. 2, 4—6.

8. Fapte 17, 30—31.

9. Matei 26, 75.

10. II Cor. 7, 6—7.

11. II Cor. 7, 11.

12. Fapte 19, 18—19.

13. Matei 3, 7—10.

14. Matei 25, 1—12.

15. Luca 13, 24—25.

16. II Cor. 6, 2—4.

17. Gal. 6, 10.

18. Matei 6, 24.

19. II Cor. 6, 14—16.

Matei: «Vai vouă, cărturari și farisei fățarnici! că voi curățați partea din afară a paharului și a blidului, iar înăuntru sint pline de răpire și de nedreptate, Fariseu orb! Curăță întâi partea dinăuntru a paharului și a blidului, ca să fie curată și cea din afară a lor»²⁰. *Către Corinteni II*: «Avind deci aceste făgăduințe, iubitorilor, să ne curățim pe noi de toată întinarea trupului și a duhului, desăvârșind sfințenia în frica lui Dumnezeu»²¹.

Nu poate să devină ucenic al Domnului cel care dorește cu pasiune ceva din cele prezente, sau tolerează ceva dintre cele ce îndepărtează, chiar pentru puțin timp, de porunca lui Dumnezeu.

Matei: «Cel care iubește pe tată ori pe mamă mai mult decît pe Mine nu este vrednic de Mine; cel care iubește pe fiu și pe fiică mai mult decît pe Mine nu este vrednic de Mine. Și cel care nu-și ia crucea și nu-Mi urmează Mie nu este vrednic de Mine»²². «Dacă vrea cineva să vină după Mine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie. Căci cine va voi să-și scape viața o va pierde; iar cine își va pierde viața pentru Mine o va afla»²³. *Luca*: «Și a zis și altul: Îți voi urma, Doamne, dar întâi îngăduie-mi ca să rînduiesc cele din casa mea. Iar Iisus a zis către el: Nimeni care pune mina pe plug și se uită îndărăt nu este potrivit pentru împărăția lui Dumnezeu»²⁴. «Dacă vine cineva la Mine și nu urăște pe tatăl său și pe mama sa și pe femeia sa și pe copil și pe frații și pe surorii, chiar și viața sa însăși, nu poate să fie ucenicul Meu. Și cel care nu-și poartă crucea sa și nu vine după Mine nu poate să fie ucenicul Meu. Căci cine dintre voi, voind să zidească un turn, nu stă mai întâi și își face socoteala cheltuielii, dacă are să-l isprăvească? Ca nu cumva, punîndu-i temelii și neputînd să-l termine, toți cei care vor vedea să înceapă a-l lua în ris, zicînd: Acest om a început să zidească și n-a putut isprăvi. Sau care împărat, plecînd să se bată în război cu alt împărat, nu va sta întâi să se sfătuiască, dacă va putea să întîmpine cu zece mii pe cel care vine împotriva lui cu douăzeci de mii? Iar de nu, încă fiind el departe, trimițînd solie, să se roage de pace. Așadar, oricine dintre voi, care nu se leapădă de toate avuțiile sale, nu poate să fie ucenic al Meu»²⁵.

20. *Matei* 23, 25—26.

21. *I Cor.* 7, 1.

22. *Matei* 10, 37—38.

23. *Matei* 16, 24—25.

24. *Luca* 9, 61—62.

25. *Luca* 4, 26—33.

Regula 3

*Cea dintîi și marea poruncă în legea care a fost mărturisită de Domnul este să iubești pe Dumnezeu din toată inima; și a doua, să iubești pe aproapele ca pe tine însuși*²⁶.

Matei: «Iar El (Iisus) i-a răspuns: Să iubești pe Domnul Dumnezeu-tău din toată inima ta, cu tot sufletul tău și cu tot cugetul tău. Aceasta este cea dintîi și marea poruncă. Iar a doua, la fel cu aceasta: Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși»²⁷.

Dovada celui care nu iubește pe Dumnezeu și pe Hristosul Lui este că nu păzește poruncile Lui; iar dovada celui care-L iubește este păzirea poruncilor lui Hristos și răbdarea suferințelor pentru El pînă la moarte.

Ioan: «Cel care are poruncile Mele și le păzește, acela este care Mă iubește»²⁸. «Cel care nu Mă iubește nu păzește cuvintele Mele»²⁹. «Dacă veți păzi poruncile Mele, veți rămîne în iubirea Mea, după cum am păzit Eu poruncile Tatălui Meu și am rămas în iubirea Lui»³⁰. *Către Romani*: «Cine ne va despărți pe noi de iubirea lui Hristos? Necazul, sau strîmtoarea, sau prigoana, sau foamea, sau lipsa de îmbrăcăminte, sau primejdia, sau sabia? Precum este scris: «Pentru Tine sintem omorîți toată ziua, socoliți am fost ca niște oi de junghiere. Dar în toate acestea sintem mai mult decît biruitori, prin Acela Care ne-a iubit»³¹ și următoarele.

Regula 4

Cinsteste și preamărește pe Dumnezeu cel care face voia Lui; dar îl necinsteste cel care calcă Legea Lui.

Ioan: «Eu Te-am proslăvit pe Tine pe pămînt; lucrul pe care Mi l-ai dat să-l fac, l-am săvîrșit»³². *Matei*: «Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încît să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri»³³. *Către Filipeni*: «Ca să fiți curați și lărați poticnire în ziua lui Hristos, plini de roadele drep-

26. *Matei* 22, 37—40.

27. *Matei* 22, 37—40.

28. *Ioan* 14, 21.

29. *Ioan* 14, 24.

30. *Ioan* 15, 10.

31. *Rom.* 8, 35—37.

32. *Ioan* 17, 4.

33. *Matei* 5, 16.

tății, care sînt prin Iisus Hristos, spre slava și lauda lui Dumnezeu»³⁴.
Către Romani: «Tu, care te lauzi cu legea, Îl necinstești pe Dumnezeu prin călcarea legii»³⁵.

Regula 5

Se cuvine, curățindu-ne de toată ura față de toți, să iubim și pe vrăjmași; iar pentru prieteni să ne punem și viața, cînd ar fi cazul, avînd o dragoste asemănătoare cu cea pe care a avut-o față de noi Dumnezeu și Hristosul Lui.

Matei: «Ați auzit că s-a zis (celor dinainte): Să iubești pe aproapele tău și să urăști pe vrăjmașul tău. Iar Eu vă zic vouă: iubiți pe vrăjmașii voștri»³⁶; și după puțin: «Așadar, fiți voi desăvîrșiți, precum Tatăl vostru Cel ceresc este desăvîrșit»³⁷. *Ioan*: «Căci așa a iubit Dumnezeu lumea, încît pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat»³⁸. «Aceasta este porunca Mea: Să vă iubiți unul pe altul, precum v-am iubit Eu. Mai mare dragoste decît aceasta, ca să-și pună cineva viața pentru prietenii săi, nimeni nu are»³⁹. *Luca*: «Și veți fi fiii Celui Preaînalt, că El este bun cu cei nemulțumitori și răi. Fiți, așadar, milostivi, precum și Tatăl vostru este milostiv»⁴⁰. *Către Romani*: «Dar Dumnezeu învederează dragostea Lui față de noi prin aceea că, pentru noi, Hristos a murit, cînd noi eram încă păcătoși»⁴¹. *Către Eteseni*: «Fiți dar următori lui Dumnezeu ca niște fii iubiți; și umblați întru iubire, precum și Hristos ne-a iubit pe noi și S-a dat pe Sine pentru noi prinos și jertfă lui Dumnezeu»⁴².

Dovada ucenicilor lui Hristos în aceasta (constă), să aibă dragoste unii față de alții.

Ioan: «Întru aceasta vor cunoaște toți că sinteți ucenicii Mei, dacă veți avea dragoste unii față de alții»⁴³.

Dovada că nu are cineva dragoste după Hristos față de aproapele rezultă din faptul că face ceva celor care l-au păgubit sau l-au întristat spre tăierea credinței, chiar dacă ar fi îngăduit de Scriptură cu aceeași justificare cum s-a produs.

34. Filip. 1, 10—11.

35. Rom. 2, 23.

36. Matei 5, 43—44.

37. Matei 5, 48.

38. Ioan 3, 16.

39. Ioan 15, 12—13.

40. Luca 6, 35—36.

41. Rom. 5, 8.

42. Etes. 5, 1—2.

43. Ioan 13, 35.

Către Romani: «Dar dacă pentru mîncare, fratele tău se mîhnește, nu mai umbli potrivit iubirii. Nu pierde, cu mîncarea ta, pe acela pentru care a murit Hristos»⁴⁴.

Se cuvine ca creștinul și cel mîhnit împotriva cuiva să vindece cu orice chip ceea ce se referă la acesta.

Matei: «Deci, dacă îți vei aduce darul tău la altar și acolo îți vei aduce aminte că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă darul tău acolo, înaintea altarului, și mergi întâi și împacă-te cu fratele tău și apoi, venind, adu darul tău»⁴⁵. *Către Corinteni I*: «Ocăriți fiind, binecuvîntăm, prigonii fiind, răbdăm, huliți fiind, mîngiem»⁴⁶.

Dragoste după Hristos are cel care se și întristează pentru interesul celui iubit.

Ioan: «Dar acum Mă duc la Cel care M-a trimis și nimeni dintre voi nu Mă întreabă: Unde Te duci? Dar, fiindcă v-am spus toate acestea, întristarea a umplut inima voastră. Cu adevărat vă spun: Vă este de folos ca să Mă duc. Căci dacă nu Mă voi duce, Mîngietorul nu va veni la voi»⁴⁷. *Către Corinteni II*: «Încît eu mai mult să mă bucur. Că, chiar dacă v-am întristat prin scrisoare, nu-mi pare rău, deși îmi pare rău, căci văd că scrisoarea aceea, fie și numai pentru un timp, v-a întristat. Acum, mă bucur, nu pentru că v-am întristat, ci pentru că v-ați întristat spre pocăință. Căci v-ați întristat după Dumnezeu, ca să nu fiți întru nimic păgubiți de către noi»⁴⁸.

Regula 6

Se cuvine ca fără teamă și fără rușine să îndrăznim în mărturisirea Domnului nostru Iisus Hristos și a cuvintelor Lui.

Matei: «Ceea ce vă grăiesc la întineric, spuneți la lumină și ceea ce auziți la ureche, propovăduiți de pe case. Nu vă temeți de cei careucid trupul, iar sufletul nu pot să-lucidă; ci temeți-vă, mai curînd, de acela care poate și sufletul și trupul să le piardă în gheena»⁴⁹. «Ori cine va mărturisii pentru Mine înaintea oamenilor, mărturisii-voi și Eu pentru el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri. Iar de cel care se va lepăda de Mine înaintea oamenilor, și Eu mă voi lepăda de el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri»⁵⁰. *Luca*: «Căci de cel care se va

44. Rom. 14, 15.

45. Matei 5, 23—24.

46. I Cor. 4, 12—13.

47. Ioan 16, 5—7.

48. II Cor. 7, 7—9.

49. Matei 10, 27—29.

50. Matei 10, 32—33.

rușina de Mine și de cuvintele Mele, de acesta și Fiul Omului se va rușina, cînd va veni întru slava Sa și a Tatălui și a sfinților ingeri»⁵¹. *Către Timotei II*: «Deci nu te rușina de mărturisirea Domnului nostru, nici de mine, care sînt în temniță pentru El, ci, cu puterea lui Dumnezeu, fii părtaș cu mine necazurilor Evangheliei»⁵², «ca un bun ostas al lui Iisus Hristos»⁵³.

Regula 7

Chiar dacă cineva mărturisește pe Domnul și ascultă cuvintele Lui, dar nu urmează poruncilor Lui, se condamnă, deși prin harurile duhovnicești, pentru oarecare iconomie, ar putea să fie iertat.

Matei: «Nu oricine Îmi zice: Doamne, Doamne, va intra în împărăția cerurilor, ci numai cel care face voia Tatălui Meu Celui din ceruri. Mulți Îmi vor zice în ziua aceea: Doamne, Doamne, au nu cu numele Tău am proorocit, și nu cu numele Tău am scos demoni, și nu cu numele Tău minuni multe am făcut? Și atunci, voi mărturisii lor: Niți-odată nu v-am cunoscut pe voi. Depărtați-vă de la Mine cei care lucrați fărădelegea. De aceea, oricine aude aceste cuvinte ale Mele și le îndeplinește, asemenea-se-va bărbatului înțelept care a clădit casa lui pe stîncă. Și a căzut ploaia, au venit riurile, au suflat vînturile și au bătut în casa aceea, dar ea n-a căzut, fiindcă era întemeiată pe stîncă, iar oricine aude aceste cuvinte ale Mele și nu le îndeplinește, asemenea-se-va bărbatului nechibzuit care și-a clădit casa pe nisip. Și a căzut ploaia și au venit riurile și au suflat vînturile și au izbit în casa aceea și a căzut și caderea ei a fost mare»⁵⁴. *Luca*: «Dar, pentru ce mă chemați, Doamne, Doamne, și nu faceți ce vă spun?»⁵⁵. *Către Tit*: «Ei mărturisesc că Îl cunosc pe Dumnezeu, dar cu faptele lor Îi tăgăduiesc, uricioși fiind, nepuși, și la orice lucru bun netrebnici»⁵⁶.

Regula 8

Nu trebuie să facem distincție sau să ne îndoim în privința celor spuse de Domnul, ci să învățăm că tot cuvîntul lui Dumnezeu este adevărat și puternic, deși natura luptă (împotriva); aici (se înțelege) și lupta pentru credință.

51. *Luca* 9, 26.
52. *II Tim.* 1, 8.
53. *II Tim.* 2, 3.
54. *Matei* 7, 21—27.
55. *Luca* 6, 46.
56. *Tit* 1, 16.

Matei: «Iar la a patra strajă de noapte, Iisus a venit la ei, umblind pe mare. Văzindu-L umblind pe mare, ucenicii s-au înspăimîntat, zicînd că este năluca și de frică au strigat. Dar El le-a vorbit îndată, zicîndu-le: Indrăzniți, Eu sînt, nu vă temeți! Iar Petru, răspunzînd, a zis: Doamne, dacă ești Tu, poruncește să vin la Tine, pe apă. El i-a zis: Vino! Iar Petru, coborîndu-se din corabie, a merș pe apă și a venit către Iisus. Dar văzînd vîntul puternic, s-a înfricoșat și. Incepînd să se scufunde, a strigat, zicînd: Doamne, scapă-mă. Iar Iisus, întinzînd îndată mîna, l-a ajutat și a zis: Puțin credinciosule, pentru ce te-ai îndoit?»⁵⁷. *Ioan*: «Deci se certau iudeii între ei zicînd: Cum poate Acesta să ne dea trupul Lui să-l mîncăm? Și le-a zis Iisus: Adevărat, adevărat zic vouă, dacă nu veți minca trupul Fiului Omului și nu veți bea sîngele Lui, nu veți avea viață în voi»⁵⁸. *Luca*: «Și ingerul a zis către el: Nu te teme, Zaharia, pentru că rugăciunea ta a fost ascultată și Elisabela, femeia ta, îți va naște un fiu»⁵⁹. Și după puțin: «Și a zis Zaharia către inger: După ce voi cunoaște aceasta? Căci eu sînt bătrîn și femeia mea înaintată în zilele ei. Și ingerul, răspunzînd, i-a zis: «Eu sînt Gavriil, cel care stă înaintea lui Dumnezeu. Și sînt trimis să grăiesc către tine și să-ți binevestesc acestea. Și ia-ți vei-fi mut și nu vei putea vorbi pînă în ziua cînd vor fi acestea, pentru că n-ai crezut în cuvintele mele, care se vor împlini la timpul lor»⁶⁰. *Către Romani*: «Și neslăbind în credință, nu s-a uitat la trupul său amorțit — căci era aproape de o sută de ani — și nici la amorțirea pîntecelui Sarrei. Și nu s-a îndoit, prin necredință, de făgăduința lui Dumnezeu, ci s-a întărit în credință, dînd slavă lui Dumnezeu. Și fiind încredințat că ceea ce i-a făgăduit are putere să și facă. De aceea, credința lui i s-a socotit cu dreptate»⁶¹.

Cel care nu crede în Domnul cu privire la cele mai mici este evident că nu crede mai întii cu privire la cele mai mari.

Ioan: «Dacă v-am spus cele pămîntești și nu credeți, cum veți crede de vă voi spune de cele cerești?»⁶². *Luca*: «Cel care este credincios în foarte puțin, și în mult este credincios, și cel care este nedrept în foarte puțin, și în mult este nedrept»⁶³.

Nu trebuie să ne sprijinim în gîndurile proprii pe neîncrederea în cele spuse de Domnul, ci să exprimăm cuvintele Domnului cu mai multă încredere în învățămîntul Său.

57. *Matei* 14, 25—31.

58. *Ioan* 6, 52—53.

59. *Luca* 1, 13.

60. *Luca* 1, 18—20.

61. *Rom.* 4, 19—22.

62. *Ioan* 3, 12.

63. *Luca* 16, 10.

Matei: «Atunci Iisus le-a zis: Voi vă veți sminti cu privire la Mine în noaptea aceasta»⁶⁴. «Iar Petru, răspunzînd, i-a zis: Dacă toți se vor sminti cu privire la Tine, eu niciodată nu mă voi sminti. Zis-a Iisus lui: Adevărat zic ție, că în noaptea aceasta, mai înainte de a cînta cocoșul, de trei ori te vei lepăda de Mine»⁶⁵. «Iar cînd s-a făcut seară, a șezut la masă cu cei doisprezece ucenici. Și pe cînd mîncau, Iisus a zis: Adevărat grăiesc vouă, că unul dintre voi Mă va vinde. Și ei, intrîstindu-se foarte, au început să-I zică fiecare: Nu cumva eu sint, Doamne?»⁶⁶. *Fapte*: «Și glas a fost către el: Sculîndu-te, Petre, junghie și mîncîcă. Iar Petru a zis: Nicidecum, Doamne, căci niciodată n-am mîncat nimic spurcat și necurat. Și iarăși, a doua oară, a fost glas către el: Cele ce Dumnezeu a curățit, tu să nu le numești spurcate»⁶⁷. *Către Corinteni II*: «Noi surpăm gîndul și toată trufia care se ridică împotriva cunoașterii lui Dumnezeu și tot gîndul îl robim spre ascultarea lui Hristos»⁶⁸.

Regula 9

Nu trebuie să neglijam cunoașterea celor impuse; dar să înțelegem cu atenție cele auzite din cuvintele Domnului, și să facem voia Lui.

Matei: «Și Petru răspunzînd I-a zis: Lămurește-ne pilda aceasta. Iar El a zis: Chiar și voi sînteți nepriceduți? Nu înțelegeți că tot ce intră în gură se duce în pîntece și se aruncă afară? Iar cele ce ies din gură pornesc din inimă și acelea spurcă pe om»⁶⁹. «De la oricine aude cuvîntul împărăției și nu-l înțelege, vine cel rău și răpește ce s-a semănat în inima lui; aceasta este sămînța semănată lingă drum»⁷⁰. Și după puțin: «Iar sămînța semănată în pămînt bun, este cel care aude cuvîntul și-l înțelege, care aduce rod și face unul ● sută, altul șazeci, altul treizeci»⁷¹. *Marcu*: «Și chemînd iarăși mulțimea la El, le zicea: Ascultați-Mă toți și înțelegeți»⁷². *Către Efeseni*: «Deci luați seama cu grijă, cum umblați, nu ca niște neînțelepți, ci ca cei înțelepți, răscurpărînd vremea, căci zilele rele sint. Drept aceea, nu fiți fără de minte, ci înțelegeți care este voia Domnului»⁷³.

64. *Matei* 26, 31.
65. *Matei* 26, 33—34.
66. *Matei* 26, 20—22.
67. *Fapte* 10, 13—15.
68. *I Cor.* 10, 5.
69. *Matei* 15, 15—18.
70. *Matei* 13, 19.
71. *Matei* 13, 23.
72. *Marcu* 7, 14.
73. *Efes.* 15—17.

Pentru cele care nu s-au impus nu trebuie să ne interesăm deloc.

Ioan: «Și după pline, a intrat atunci satana în el. Iar Iisus i-a zis: Ceea ce faci, fă mai degrabă. Dar nimeni din cei care ședeau la masă n-a înțeles pentru ce i-a zis aceasta»⁷⁴. *Fapte*: «Iar ei, adunîndu-se, îl întrebau zicînd: Doamne, oare, în acest timp vei așeza Tu, la loc, împărăția lui Israel? El a zis către ei: Nu este al vostru a ști anii sau vremurile pe care Tatăl le-a pus în stăpînirea Sa»⁷⁵.

Propriu celor care au rîvna de a bineplăcea lui Dumnezeu este și aceasta că trebuie să și întrebe despre acestea.

Matei: «Iar ucenicii Lui s-au apropiat de El, zicînd: Lămurește-ne nouă pilda neghinei din țarină»⁷⁶. «Și iată, venind un tînăr la El, I-a zis: Învățătorule bun, ce trebuie să fac ca să am viață veșnică?»⁷⁷. *Luca*: «Deci zicea mulțimilor, care veneau să fie botezate de el: Pui de vipere, cine v-a arătat să fugli de minia ce va să fie?»⁷⁸. Și după puțin: «Și mulțimile îl întrebau zicînd: Ce să facem, deci?»⁷⁹. La fel vameșii, la fel ostașii. *Fapte*: «Iar ei auzind aceasta, au fost pătrunși la inimă și au zis către Petru și ceilalți Apostoli: Bărbați frați, ce să facem?»⁸⁰.

Se cuvine ca acelora care întreabă pentru a-și purta de grijă să li se răspundă, luîndu-se în considerare (faptul de a se interesa).

Luca: «Și iată, un învățător de lege s-a ridicat, ispitindu-l și zicînd: Învățătorule, ce să fac ca să mostenesc viața de veci? Iar El i-a zis: Ce este scris în Lege? Cum citești? Iar el, răspunzînd, a zis: Să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din toată inima ta și din tot sufletul tău și din toată puterea ta și din tot cugetul tău, iar pe aproapele tău, ca pe tine însuși. Iar El i-a zis: Drept. ai răspuns, fă aceasta și vei fi viu»⁸¹. *Către Coloseni*: «Vorbirea voastră să fie totdeauna plăcută, cu sare dreasă, ca să știți cum să răspundeți fiecăruia»⁸².

Este mai grea judecata celor care înțeleg și nu fac; dar nici păcătuirea din neștiință nu este fără primejdie.

Luca: «Iar sluga aceea care a știut voia stăpînului și nu a pregătît nimic și nici n-a făcut după voia lui, va fi bătută mult. Și cea care n-a știut, dar a făcut lucruri vrednice de bătaie, va fi bătută puțin»⁸³.

74. *Ioan* 13, 27—28.
75. *Fapte*, 1, 6—7.
76. *Matei* 13, 36.
77. *Matei* 19, 16.
78. *Luca* 3, 7.
79. *Luca* 3, 10.
80. *Fapte* 2, 37.
81. *Luca* 10, 25—28.
82. *Col.* 4, 6.
83. *Luca* 12, 47—48.

Regula 10

Sfîrșitul păcatului este moartea.

Ioan : «Cel care nu ascultă de Fiul nu va vedea viața, ci minia lui Dumnezeu rămîne peste el»⁸⁴. *Către Romani* : «Căci atunci cînd erați robi ai păcatului, erați liberi față de dreptate. Deci ce roadă aveți atunci ? Roade de care acum vă este rușine, pentru că sfîrșitul acestora este moartea»⁸⁵. Și după puțin : «Pentru că plata păcatului este moartea»⁸⁶ ; «Și boldul morții este păcatul»⁸⁷.

Sfîrșitul poruncii lui Dumnezeu este viața veșnică.

Ioan : «Adevărat, adevărat zic vouă : Dacă cineva va păzi cuvîntul Meu, nu va vedea moartea niciodată»⁸⁸ ; «Ci Tatăl Care M-a trimis, Acesta Mi-a poruncit ce să spun și ce să vorbesc ; și știu că porunca Lui este viața veșnică»⁸⁹. *Către Romani* : «Dar acum izbăviți fiind de păcate și robi făcîndu-vă lui Dumnezeu, aveți roada voastră spre sfințire, iar sfîrșitul, viața veșnică»⁹⁰.

Regula 11

Nu se cuvîne să disprețuim judecata lui Dumnezeu, ci să ne temem chiar dacă răsplata n-ar urma imediat.

Matei : «Ci temeți-vă mai curînd de acela care poate și sufletul și trupul să le piardă în gheena»⁹¹. «Iar de va zice sluga aceea în inima sa : Stăpînul meu întîrzie să vină, și va începe să bată pe slugi și pe slujnice și să mînuie în tirzie să vină, și se îmbete ; veni-vă stăpînul slugii aceleia în ziua în care ea nu gîndește și în ceasul în care ea nu știe și o va tăia în două, iar partea ei va pune-o cu cei necredincioși»⁹². *Ioan* : «Iată că te-ai făcut sănătos. De acum să nu mai păcătuiești, ca să nu-ți fie ceva mai rău»⁹³. *Fapte* : «Deci luați aminte să nu vină peste voi ceea ce s-a zis în proroci : «Vedeți, ingimfaților, mirați-vă și pieriți, că Eu lucrez un lucru pe care nu-l veți crede, dacă vă va spune cineva»⁹⁴. *Către*

84. *Ioan* 3, 36.
85. *Rom.* 6, 20—21.
86. *Rom.* 6, 23.
87. *I Cor.* 15, 56.
88. *Ioan* 8, 51.
89. *Ioan* 12, 49—50.
90. *Rom.* 6, 22.
91. *Matei* 10, 28.
92. *Luca* 12, 45—46.
93. *Ioan* 5, 14.
94. *Fapte* 13, 40—41.

Eleseni : «Nimeni să nu vă amăgească cu cuvinte deșarte, căci pentru acestea vine minia lui Dumnezeu peste fiii neascultării»⁹⁵.

Cel care s-a corijat de primele greșeli și a fost socotit vrednic de iertare, dacă va păcătuł din nou, își pregătește o judecată a miniei mai rea decît cea anterioară.

Ioan : «Iată că te-ai făcut sănătos. De acum să nu mai păcătuiești, ca să nu-ți fie ceva mai rău»⁹⁶.

Din judecata miniei lui Dumnezeu împotriva unora care au căzut în greșeli, ceilalți, temîndu-se, trebuie să se înțelepească.

Luca : «Și au sosit în acel timp unii care-I vesteau despre galileenii ai căror sînge Pilat l-a amestecat cu jertfele lor. Și El, răspunzînd, le-a zis : Credeți oare că acești galileni au fost mai păcătoși decît toți ceilalți galileni, că au pățit aceștia ? Vă spun ; nu ! Ci dacă nu vă veți pocăi, toți veți pieri la fel. Sau acei optsprezece înși peste care s-a surpat turnul în Siloam și i-a ucis, gîndiți oare că ei au fost mai păcătoși decît toți oamenii care locuiesc în Ierusalim ? Nu, zic vouă ; dar, de nu vă veți pocăi, toți veți pieri la fel»⁹⁷. *Fapte* : «Iar Anania, auzînd aceste cuvînte a căzut și a murit. Și frică mare l-a cuprins pe toți care au auzit acestea»⁹⁸. *Către Corinteni I* : «Nici să nu cîrțiți precum au cîrțit unii din ei și au pierit prin pierzătorul. Și toate acestea li s-au întîmplat aceloră, ca pilde, și au fost scrise spre povățuirea noastră, la care au ajuns sfîrșiturile veacurilor»⁹⁹.

Și dintre cei care fac fapte ale carității cineva este dat spre pedepșire pentru lipsa de pietate a înaintașilor.

Către Romani : «Și precum n-au încercat să păstreze pe Dumnezeu în cugetul lor, așa și Dumnezeu i-a lăsat la mințea lor fără judecată, să facă cele ce nu se cuvîne»¹⁰⁰. *Către Tesaloniceni II* : «Fiindcă n-au primit iubirea adevărului, ca să se mîntuiască, pentru aceea Dumnezeu le trimite lucrarea amăgirii, ca să dea ei crezămînt minciunii»¹⁰¹.

Nu mulțimea păcătoșilor împîlzește pe Dumnezeu, ci cel bineplăcut Lui, chiar dacă ar fi bărbat, chiar dacă ar fi femeie.

Luca : «Adevărat vă spun vouă, că multe văduve erau în zilele lui Ilie, în Israel, cînd s-a închis cerul trei ani și șase luni, încît a fost foame mare în toată țara. Și la nici una dintre ele n-a fost trimis Ilie,

95. *Efes.* 5, 6.
96. *Ioan* 5, 14.
97. *Luca* 13, 1—5.
98. *Fapte* 5, 5.
99. *I Cor.* 10, 10—11.
100. *Rom.* 1, 28.
101. *II Tes.* 2, 10—11.

decît numai la Sarepta Sidonului, la o femeie văduvă»¹⁰². *Către Corințeni I*: «Căci nu voiesc, fraților, ca voi să nu știți că părinții noștri au fost toți sub nor, și că toți au trecut prin mare. Și toți, prin Moise, s-au botezat în nor și în mare. Și toți au mîncat aceeași mîncare duhovnicească. Și toți aceeași băutură duhovnicească au băut, pentru că beau din piatra duhovnicească ce avea să vină. Iar piatra era Hristos. Dar cu cei mai mulți dintre ei nu a binevoit Dumnezeu, căci au căzut în pustiu»¹⁰³.

Regula 12

Orice contradicție, chiar dacă s-ar face din prietenie și dispoziție pioasă, înstrăinează pe cel care contrazice pe Domnul; și orice cuvînt al Domnului trebuie să fie primit cu toată înțelegerea.

Matei: «De atunci a început Iisus a spune ucenicilor Lui că El trebuie să meargă la Ierusalim și să pătimească mult de la bătrîni și de la arhierii și de la cărturari și să fie ucis și a treia zi să învieze. Și Petru, luîndu-L la o parte, a început să-L dojenească, zicîndu-I: Milostiv fii Tîe, Doamne! Să nu-Ți fie Tîe aceasta! Iar El, întorcîndu-Se, a zis lui Petru: Mergi înapoia Mea, satano! Sminteală îmi ești, că nu cugești cele ale lui Dumnezeu, ci cele ale oamenilor»¹⁰⁴.

Ioan: «Și a început să spele picioarele ucenicilor și să le ștergă cu ștergarul cu care era încins. A venit deci la Simon Petru. Acesta i-a zis: Doamne, oare Tu să-mi speli mie picioarele? A răspuns Iisus și i-a zis: Ceea ce fac Eu, tu nu știi acum, dar vei înțelege după aceasta. Petru i-a zis: Nu-mi vei spăla niciodată picioarele. Iisus i-a răspuns: Dacă nu te voi spăla, nu ai parte împreună cu Mine»¹⁰⁵.

Nu se cuvîne să se urmeze datina oamenilor, cînd s-ar călca porunca lui Dumnezeu.

Marcu: «Și L-au întrebă fariseii și cărturarii: Pentru ce nu umblă ucenicii Tăi după datina bătrînilor, și mîncă pîinea cu mîinile nespălate? Iar El le-a zis: Bine a prorocit Isaia despre voi, fățarnicilor, precum este scris: Acest popor Mă cinstește cu buzele, dar inima lui este departe de Mine. Dar în zadar Mă cinstește învățînd învățături care sînt porunci omenești. Căci lăsînd porunca lui Dumnezeu, țineți datina oamenilor»¹⁰⁶; (și următoarele).

102. *Luca* 4, 25—26.

103. *I Cor.* 10, 1—5.

104. *Matei* 16, 21—23.

105. *Ioan* 13, 5—8.

106. *Marcu* 7, 5—8.

Se cuvîne să păzim, fără omitere, toate cîte au fost încredințate de Domnul prin Evanghelie și prin Apostoli.

Matei: «Mergînd învățați toate neamurile, botezîndu-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh, învățîndu-le să păzească toate cîte v-am poruncit vouă»¹⁰⁷. *Luca*: «Și erau amîndoi drepti înaintea lui Dumnezeu, umblînd fără prihană în toate poruncile și rînduielei Domnului»¹⁰⁸. «Cel care se ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă, și cel care se leapădă de voi, se leapădă de Mine»¹⁰⁹. *Către Tesaloniceni II*: «De aceea, deci, fraților, stați neclintîți și țineți predaniile pe care le-ați învățat, fie prin cuvînt, fie prin epistola noastră»¹¹⁰.

Să nu dăm precădere voinței noastre în raport cu voința lui Dumnezeu, ci în orice lucru să căutăm și să facem voia lui Dumnezeu.

Ioan: «Pentru că nu caut voia Mea, ci voia Celui Care M-a trimis»¹¹¹. *Luca*: «și, ingenunchînd, Se ruga zicînd: Părințe, de voinști, trecă de la Mine acest pahar; dar nu voia Mea, ci voia Ta să se împlinească»¹¹². *Către Efeseni*: «Între care și noi toți am petrecut odioasă, după poftele trupului nostru, făcînd voiele trupului și ale simțurilor și din fire eram fiii miniei ca și ceilalți»¹¹³.

Regula 13

Se cuvîne să fim totdeauna sobri și să fim gata pentru studierea faptelor lui Dumnezeu, cunoscînd primejdia amînării.

Luca: «Să vă fie mijloacele încinse și făcliele aprinse. Și voi fiți asemenea oamenilor care așteaptă pe stăpînul lor, cînd se va întoarce de la nuntă, ca, venînd și bătînd, îndată să-i deschideți. Fericite sînt slugile acelea pe care, venînd, stăpînul lor le va afla veghînd. Adevărat zic vouă, că se va încinge și le va pune la masă și, venînd lîngă ele, le va sluji. Și de va veni la straja a doua sau la a treia și le va găsi așa, fericite sînt acelea. Iar aceasta să știți că: de ar ști stăpînul casei în care ceas vine furul, ar veghea și n-ar lăsa să i se spargă casa. Deci, și voi fiți gata, că în ceasul în care nu gîndiți vine Fiul Omului»¹¹⁴, și celelalte, la care adaugă: «Iar de va zice sluga aceea în inima sa: Stăpînul meu întîrzie să vină și va începe să bată pe slugi și pe slujnice și

107. *Matei* 28, 19—20.

108. *Luca* 1, 6.

109. *Luca* 10, 16.

110. *I Tes.* 2, 15.

111. *Ioan* 5, 30.

112. *Luca* 22, 42.

113. *Efes.* 2, 3.

114. *Luca* 12, 35—40.

să mănince și să bea și să se îmbete, veni-va stăpînuî slugii aceleia în ziua în care ea nu gîndește și în ceasul în care ea nu știe, și o va tăia în două, iar partea ei o va pune cu cei necredincioși»¹¹⁵. *Către Tesalonicenii I*: «Iar despre ani și despre vremuri, fraților, nu aveți nevoie să vă scriem. Căci singuri știți bine că ziua Domnului vine așa, ca un fur noaptea»¹¹⁶. Și după puține: «Atunci cînd vor zice: Pace-și liniște, atunci, fără de veste, va veni peste ei pieirea, ca și durerile peste cea însărcinată, și scăpare nu vor avea. Voi, însă, fraților, nu sînteți în întuneric, ca să vă apuce ziua aceea ca un fur. Căci voi toți sînteți filii ai lumînții și filii ai zilei; nu sîntem ai nopții, nici ai întunericului. De aceea să nu dormim ca și ceilalți, ci¹¹⁷ să priveghem și să fim treji»¹¹⁸.

Se cuvîne ca totdeauna să fim gata grăbindu-ne spre împlinirea celor bineplăcute lui Dumnezeu.

Matei: «Cine va fi între voi omul care va avea o oaie și, de va cădea ea sîmbătă în groapă, nu o va apuca și o va scoate? Cu cît se deosebește omul de oaie! De aceea, se cade a face binele sîmbăta»¹¹⁹; *Ioan*: «Mie Mi se cade să fac, pînă este ziua, lucrurile Celui Care M-a trimis pe Mine»¹²⁰. *Către Filipeni*: «Drept aceea, iubiții mei, precum m-ați ascultat întotdeauna, nu numai cînd eram de față, ci cu mult mai virtuos acum cînd sînt departe, lucrați cu frică și cu cutremur la minuirea voastră»¹²¹.

Regula 14

Nu se cuvîne să amestecăm pe cele ce nu se potrivesc, ci să cunoaștem timpul potrivit pentru fiecare din cele spuse.

Matei: «Atunci au venit la El ucenicii lui Ioan, zicînd: «Pentru ce noi și fariseii postim mult, iar ucenicii Tăi nu postesc?». Și Iisus le-a zis: «Pot, oare, fiii nunții să fie triști cîtă vreme mirele este cu ei? Dar vor veni zile cînd mirele va fi luat de la ei și atunci vor posti»¹²². «Nimeni nu pune petec de postav nou la haină veche, căci umplutură trage din haină și se face o ruptură și mai rea. Nici nu se pune vin nou în burduful vechi; altminterea burdufurile crapă, vinurile se varsă și burdufurile se strică; ci se pune vin nou în burdufuri noi și amîndouă

115. Luca 12, 45—46.

116. Etes. 2, 3.

117. I Tes. 5, 3—6.

118. I Tes. 5, 6.

119. Matei 12, 11—12.

120. Ioan 9, 4.

121. Filip. 2, 12.

122. Matei 9, 14—15.

se păstrează împreună»¹²³. *Către Galateni*: «Deci, fraților, nu sîntem copii ai roabei, ci ai celei libere». «Așadar, stați tari în libertatea cu care Iristos ne-a făcut liberi și nu vă prindeți, iarăși în jugul robiei»¹²⁴.

Regula 15

Nu se cuvîne, ca să nădăjduiască cineva spre faptele altora și să neglijeze pe cele care-l privesc pe el.

Matei: «Faceți, deci, roade vrednice de pocăință. Și să nu credeți că puteți zice în voi înșivă: Părinte avem pe Avraam, căci vă spun că Dumnezeu poate și din pietrele acestea să ridice filii lui Avraam. Căci, iată, securea stă la rădăcina pomilor și tot pomul care nu face roadă bună se taie și se aruncă în foc»¹²⁵.

Regula 16

Nu folosesc nimic cei care viețuiesc împreună cu cei bineplăcuți lui Dumnezeu și nu-și îndeplinesc cu înțelepciune cele ce îi privesc pe ei, chiar dacă în aparență ar vrea asemănarea cu aceștia.

Matei: «Atunci împărăția cerurilor se va asemăna cu zece fecioare, care, luînd candelarele lor, au ieșit în întîmpinarea mirelui. Și cinci dintre ele erau nebune și cinci înțelepte. Căci cele nebune, luînd candelarele, n-au luat cu ele untdelemn. Iar cele înțelepte au luat untdelemn în vase, odată cu candelarele lor»¹²⁶; la care a adăugat, după puțin cu privire la cele neînțelepte: «Iar mai pe urmă au sosit și celelalte fecioare, zicînd: «Doamne, Doamne, deschide nouă. Iar El, răspunzînd, a zis: «Adevărat zic vouă: Nu vă cunosc pe voi»¹²⁷. *Luca*: «Zic vouă: În noaptea aceea de vor fi doi într-un pat, unul va fi luat, iar celălalt va fi lăsat. Din două care vor măcina împreună, una va fi luată și una lăsată. Din doi care vor fi în ogor, unul se va lua, și altul se va lăsa. Și, răspunzînd, ucenicii I-au zis: Unde, Doamne? Iar El le-a zis: Unde va fi stîrvul, acolo se vor aduna și vulturii»¹²⁸.

Regula 17

Se cuvîne ca din cele arătate nouă despre calitățile Scripturii, cunoșcînd care (ce fel) este timpul prezent, să ne îndălișăm acestea pentru noi, ca și cum am uita de acesta (timpul prezent).

123. Matei 9, 16—17.

124. Gal. 4, 31; 5, 1.

125. Matei 3, 8—10.

126. Matei 25, 1—4.

127. Matei 25, 11—12.

128. Luca 17, 34—37.

Matei: «Iar de la smochin învățați pildă: Cînd mlădița lui se face fragedă, cunoașteți că vara este aproape. Asemenea și voi, cînd veți vedea toate acestea, să știți că este aproape, lîngă uși»¹²⁹. *Luca*: «Cînd vedeți un nor ridicîndu-se dinspre apus, îndată ziceți că vine ploaie mare, și așa este. Iar cînd vedeți vîntul suflînd de la miază-zi, ziceți că va fi arșiță, și așa este; fărațnicilor, fața pămîntului și a cerului știți să o cercetați, dar vremea aceea cum de nu o cercetați?»¹³⁰. *Către Corinteni I*: «Vremea s-a scurtat de acum, așa încît și cei care au femeii, să fie ca și cum nu ar avea. Și cei care plîng, să fie ca și cum n-ar plînge; și cei care se bucură, ca și cum nu s-ar bucura; și cei care cumpără, ca și cum n-ar stăpîni; și cei care se folosesc de lumea aceasta, ca și cum nu s-ar folosi deplin de ea. Căci fața acestei lumi trece»¹³¹.

Regula 18.

Se cuvîne să împlinim poruncile lui Dumnezeu așa cum le-a poruncit Domnul. Căci cel care boborosește despre modul lucrării, chiar dacă ar socoti că împlinește porunca, nu este bine primit la Dumnezeu.

Luca: «Zis-a și celui care îl chemase: «Cînd faci prînz sau cină, nu chema pe prietenii tăi sau pe frații tăi, nici pe rudele tale, nici pe vecinii bogăți, ca nu cumva să te cheme și ei, la rîndul lor pe tine, și să-ți fie ca răsplată. Ci, cînd faci un ospăț, cheamă pe săraci, pe nepuțînicioși, pe șchiopi, pe orbi. Și fericit vei fi că nu pot să-ți întoarcă. Căci tu se va întoarce la învierea dreptilor»¹³². *Ioan*: «Așadar, Eu, acesteia vorbesc, precum Mi-a spus Tatăl, astfel vorbesc»¹³³. *Către Timotei II*: «Iar cînd se luptă cineva (la jocuri), nu se încununează dacă nu s-a luptat după legile jocului»¹³⁴.

Nu se cuvîne ca porunca lui Dumnezeu să fie împlinită pentru plăcerea oamenilor sau pentru vreo altă patimă, ci, sub toate raporturile, scopul să fie de a plăcea lui Dumnezeu, și să fie preamărit Dumnezeu.

Matei: «Luăți aminte cu faptele milosteniei voastre, să nu le faceți înaintea oamenilor ca să fiți văzuți de ei; altfel nu veți avea plată de la Tatăl vostru Cel din ceruri. Deci, cînd faci milostenie, nu trimițe înaintea ta, cum fac fărațnicii în sinagogi și pe ulițe, ca să fie slavă de oameni; adevărat grăiesc vouă: își iau răsplata lor»¹³⁵, și celelalte

Către Corinteni I: «De aceea, ori de mîncăți, ori de beți, ori altceva de faceți, toate spre slava lui Dumnezeu să le faceți»¹³⁶. *Către Tesaloniceni I*: «Ci după cum am fost socotiți vrednici de Dumnezeu, ca să ni se încredințeze Evanghelia, așa vorbim, nu căutăm să plăcem oamenilor, ci lui Dumnezeu, Care ne încearcă inimile. Căci niciodată nu ne-am arătat cu cuvînte de lîngărie, după cum știți, nici cu ascunse porniri de lăcomie; Dumnezeu este martor. Nici n-am căutat mîrire de la oameni, nici de la voi, nici de la alții»¹³⁷.

Se cuvîne ca poruncile Domnului să le împlinim cu conștiință și bună dispoziție față de Dumnezeu și față de oameni. Căci cel care nu face astfel se condamnă.

Matei: «Vai vouă, cărturari și farisei fărațnici! Că voi curățiți partea din afară a paharului și a bidului, iar înăuntru sint pline de răpire și de nedreptate. Fariseu orb! Curăță întâi partea dinăuntru a paharului și bidului, ca să fie curată și cea din afară»¹³⁸. *Către Romani*: «Dacă miluiește, să miluiască cu voie bună»¹³⁹. *Către Timotei I*: «Iar țința poruncii (Domnului) este dragostea din inimă curată și din cuget curat»¹⁴⁰. «Avînd credință și cuget bun, pe care unui lepădîndu-l, au căzut din credință»¹⁴¹.

După recunoștința pentru cele mai mici se face judecata răsplătirii pentru cele mai mari.

Matei: «Bine, slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincioasă, peste multe te voi pune; intră întru bucuria Domnului tău»¹⁴². Și după puțin: «Căci tot celui care are i se va da, și-i va prisosi, iar de la cel care nu are și ceea ce i se pare că are i se va lua»¹⁴³. *Luca*: «Deci dacă n-ai fost credincioși în bogăția cea nedreaptă, cine vă va încredința pe cea cinstită? Și dacă în ceea ce este străin nu ați fost credincioși, cine vă va da ce este al vostru?»¹⁴⁴.

Se cuvîne ca poruncile Domnului să le împlinim cu plăcere nesaturată, îndemnîndu-ne totdeauna către mai mult.

Matei: «Ferițiți cei ce flămînzesc și însetează de dreptate»¹⁴⁵. *Către Filipeni*: «Fraților, eu încă nu socotesc să o fi cucerit. Dar una

136. I Cor. 10, 31.

137. I Tes. 2, 4—6.

138. Matei 23, 25—26.

139. Rom. 12, 8.

140. I Tim. 1, 5.

141. I Tim. 1, 19.

142. Matei 25, 23.

143. Matei 25, 29.

144. Luca 16, 11—12.

145. Matei 5, 6.

129. Matei 24, 32—33.

130. Luca 12, 54—56.

131. I Cor. 7, 29—31.

132. Luca 14, 12—14.

133. Ioan 8, 28.

134. II Tim. 2, 5.

135. Matei 6, 1—2.

fac: uitînd cele ce sînt în urma mea și tinzînd la cele dinaintea, alerg la țintă, la răsplata dumnezeieștii chemări de sus, întru Hristos Iisus.»¹⁴⁶.

Se cuvine ca poruncile Domnului astfel să fie împlinite, încît tot în ce-l privește pe cel care a împlinit să lumineze pe toți și să preamărească pe Dumnezeu.

Matei: «Voi sînteți lumina lumii; nu poate cetatea să se ascundă cînd stă deasupra muntelui. Nici nu aprînd făclie și o pun sub obroc, ci în sfeșnic, și luminează tuturor celor din casă. Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încît să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri»¹⁴⁷. **Luca:** «Nimeni, aprînzînd făclia n-o ascunde sub vas, sau n-o pune sub pat, ci o așază în șarjă, pentru ca aceia care intră să vadă lumina»¹⁴⁸. **Către Filipeni:** «Ca să fiți curați și fără poticnire în ziua lui Hristos; plini de roadele dreptății, care sînt prin Iisus Hristos, spre slava și lauda lui Dumnezeu»¹⁴⁹.

Regula 19

Nu trebuie să punem piedică celui care face voia lui Dumnezeu, fie după porunca lui Dumnezeu, fie după cuvîntul celui care urmează poruncii; și nici să nu tolerăm celor care împiedică pe cel care face, chiar dacă ar fi cunoscuți, ci să fie dași judecării.

Matei: «Atunci a venit Iisus din Galileea, la Iordan, către Ioan, ca să Se boteze de către el. Ioan însă îl oprea, zicînd: Eu am trebuință să fiu botezat de Tine, și Tu vii la mine? Și răspunzînd, Iisus, a zis către el: «Lasă acum, că așa se cuvine nouă să împlinim toată dreptatea. Atunci L-a lăsat»¹⁵⁰. «De atunci a început Iisus a spune ucenicilor Lui că El trebuie să meargă la Ierusalim și să pătîmească multe de la bătrîni și de la arhieriei și de la cărturari și să fie ucis și a treia zi să învieze.» «Și Petru luîndu-L la o parte, a început să-L dojenească, zicîndu-I: «Milostiv, fii Ție, Doamne; să nu-ți fie Ție aceasta! Iar El, întorcîndu-Se, a zis lui Petru: «Mergi înapoia Mea, satano; sminteală îți ești, că nu cugeți cele ale lui Dumnezeu, ci cele ale oamenilor»¹⁵¹. **Marcu:** «Și aduceau la El copii, ca să Se atingă de ei, dar ucenicii certau pe cei care îi aduceau. Iar Iisus, văzînd, S-a mințat și le-a zis: Lăsați copiii să vină la Mine și nu-i opriti; căci a unora ca aceștia este împă-

răția lui Dumnezeu»¹⁵². **Fapte:** «Și rămînînd noi acolo mai multe zile a coborît din Iudeea un prooroc cu numele de Agav. Și venind la noi, a luat brîul lui Pavel, și-a legat picioarele și minile și a zis: Acestea zice Duhul Sfînt: Pe bărbatul al căruia este acest brîu, așa îl vor lega iudeii la Ierusalim și-l vor da în minile păgînilor. Și cînd am auzit acestea, îl rugam și noi și localnicii să nu se suie la Ierusalim. Atunci a răspuns Pavel: «Ce faceți de plingeți și mi se sfîșiați inima! Căci eu sînt gata nu numai să fiu legat, ci să și mor în Ierusalim, pentru numele Domnului Iisus. Și, nelnduplecîndu-se el, ne-am liniștit zicînd: «Facă-se voia Domnului»¹⁵³. **Către Tesaloniceni I:** «Care și pe Domnul Iisus L-au omorît și pe prooroci și pe noi ne-au prigonit și sînt neplăcuți lui Dumnezeu și tuturor oamenilor sînt potrivnici. Fiîndcă ne opresc să propovăduim păgînilor ca să se mîntuiască, spre a-și împlini ei pururea păcatele lor. Iar pînă la urmă minia lui Dumnezeu a ajuns asupra lor»¹⁵⁴.

Pe cel care îndeplinește porunca lui Dumnezeu nu din dispoziție sîndtoasă, dar după aparență salvează exactitatea învățăturii Domnului, nu trebuie să-l împiedicăm în măsura în care, în realitate, nu păgubește pe nimeni, ba cîteodată chiar și folosesc unii de la el; dar, să-l stătuim să aibă bună dispoziție pentru fapt.

Matei: «Deci, cînd faci milostenie nu trimbița înaintea ta, cum fac fățarnicii în sinagogi și pe ulițe, ca să fie slăviți de oameni; adevărat grăiesc vouă: își iau răsplata lor. Tu însă, cînd faci milostenie, să nu știe stînga ta ce face dreapta ta. Ca milostenia ta să fie într-ascuns și Tatăl tău, Care vede în ascuns, îți va răsplăti la arătare»¹⁵⁵. Și despre rugăciune și postire la fel. **Marcu:** «Și i-a zis Ioan: Învățătorule, am văzut pe cineva scoțînd demoni în numele Țău, care nu vine după noi, și l-am oprit, pentru că nu vine după noi. Iar Iisus a zis: Nu-l opriti, căci nu este nimeni care să facă minuni în numele Meu și să poată degrab să Mă vorbească de rău. Căci cine nu este împotriva noastră este pentru noi»¹⁵⁶. **Către Filipeni:** «Unii, e drept, vestesc pe Hristos din pizmă și din duh de ceartă, alții însă din bunăvoință. Unii o fac din iubire (către mine), știînd că stau aici pentru apărarea Evangheliei. Cetaiți, însă, din zavistie, vestesc pe Hristos, nu cu gînduri curate, ci socotînd să-mi sporească suferința în lanțurile mele. Dar ce este? Nimic altceva decît că, în tot chipul, fie din fătărie, fie în adevăr, Hristos se propovăduiește și întru aceasta mă bucur. Și mereu mă voi bucura»¹⁵⁷.

146. *Filip.* 3, 13—14.

147. *Matei* 5, 14—16.

148. *Luca* 8, 16.

149. *Filip.* 1, 10—11.

150. *Matei* 3, 13—15.

151. *Matei* 16, 21—23.

152. *Marcu* 10, 13—14.

153. *Fapte* 21, 10—14.

154. *I Tes.* 2, 15—16.

155. *Matei* 6, 2—4.

156. *Marcu* 8, 38—40.

157. *Filip.* 1, 15—18.

Regula 20

Se cuvine ca aceia care cred în Domnul să se boteze în numele Tatălui și al Fiului și al Sfintului Duh.

Matei : «Mergînd învățați toate neamurile, botezîndu-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfintului Duh»¹⁵⁸. *Ioan :* «Adevărat, adevărat zic ție : De nu se va naște cineva de sus, nu va putea să vadă împărăția lui Dumnezeu»¹⁵⁹; și iarăși : «Adevărat, adevărat zic ție, de nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în împărăția lui Dumnezeu»¹⁶⁰.

Care este rațiunea și puterea botezului ? Aceea de a curăța pe cel botezat (de ceea ce a greșit) cu gîndul și cu cuvîntul și cu lapta, și de a-l face pe acela, după puterea ce i s-a dat, care este cea din care a fost născut.

Ioan : «Ce este născut din trup, trup este și ce este născut din Duh, Duh este. Nu te mira că ți-am zis : trebuie să vă nașteți de sus. Vîntul suflă unde voințe și tu auzi glasul lui, dar nu știi de unde vine, nici încotro se duce. Astfel este cu cinele este născut din Duhul»¹⁶¹. *Către Romani :* «Socotiți-vă că sînteți morți păcatului, dar vii pentru Dumnezeu în Iisus Hristos»¹⁶². «Au nu știți că toți cîți în Hristos Iisus ne-am botezat, intru moartea Lui ne-am botezat ? Deci nă-am îngropat cu El, în moarte, prin Botez, pentru ca precum Hristos a înviat din morți, prin slava Tatălui, așa să umblăm și noi întru înnoirea vieții ; căci dacă am crescut împreună cu El prin asemănarea morții Lui, atunci vom fi părtași și ai învierii Lui. Cunoșcînd aceasta, că omul nostru cel vechi a fost răstignit împreună cu El, ca să se nimească trupul păcatului, pentru a nu mai fi robi ai păcatului. Căci cel care a murit este liberat de păcat. Iar dacă am murit împreună cu Hristos, credem că vom și vieții împreună cu El, știînd că Hristos, înviat din morți, nu mai moare. Moartea nu mai are stăpînire asupra Lui. Căci ce a murit, a murit păcatului odată pentru totdeauna ; iar ce trăiește, trăiește lui Dumnezeu. Așa și voi, socotiți-vă că sînteți morți păcatului, dar vii pentru Dumnezeu, în Hristos Iisus»¹⁶³. A muri astfel în El face de neclintit tot trupul către păcat, așa cum se mortifică prepuțul prin tăierea împrejur. *Către Coloseni :* «Tot în El ați fost tăiați împrejur, cu tăiere împrejur nefăcută de mîna, prin dezbrăcarea de trupul păcatelor - cărnii, întru tăierea împrejur a lui

158. *Matei* 28, 19.159. *Ioan* 3, 3.160. *Ioan* 3, 5.161. *Ioan* 3, 6-8.162. *Rom.* 6, 3-11.163. *Rom.* 6, 3-11.

Hristos. Îngropați fiind împreună cu El prin botez, cu El ați și înviat, prin credința în puterea lui Dumnezeu, Cel Care L-a înviat pe El din morți»¹⁶⁴. Să cultivăm pe Hristos în cei botezați și să facem pe toți un singur trup în Hristos, Care este cap. *Către Galateni :* «Căci cîți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați îmbrăcat. Nu mai este iudeu, nici elin, nu mai este nici rob, nici liber ; nu mai este parte bărbătească și parte femeiască, pentru că voi toți una sînteți în Hristos Iisus»¹⁶⁵. *Către Coloseni :* «Fiîndcă v-ați dezbrăcat de omul cel vechi, dimpreună cu faptele lui, și v-ați îmbrăcat cu cel nou, care se înnoiește spre deplină cunoștință, după chipul Celui Care l-a zidit, unde nu mai este elin și iudeu, tăiere împrejur și netăiere împrejur, barbar, scit, rob ori liber, ci toate și întru toți Hristos»¹⁶⁶.

Regula 21

Împărtășirea cu trupul și singele lui Hristos este necesară și pentru viața veacului acesta.

Ioan : «Adevărat, adevărat zic vouă : dacă nu veți mânca trupul Fiului Omului și nu veți bea singele Lui, nu veți avea viață în voi»¹⁶⁷ ș.c.l.

Nimic nu folosește cel fără înțelegerea cuvîntului după care s-a dat împărtășirea cu trupul și singele lui Hristos, venînd la împărtășire, iar cel care se împărtășește cu nevrădnicie se condamnă.

Ioan : «Adevărat, adevărat zic vouă, dacă nu veți mânca trupul Fiului Omului și nu veți bea singele Lui, nu veți avea viață în voi»¹⁶⁸. Și după puțin : «Iar Iisus, știînd în Sine că ucenicii Lui cirtesc împotriva Lui, le-a zis : Aceasta vă smintește ? Dar dacă veți vedea pe Fiul Omului, suîndu-Se acolo unde era mai înainte ?»¹⁶⁹. Duhul este cel care dă viață, trupul nu folosește la nimic. *Cuvintele pe care vi le-am spus Eu sînt duh și sint viață»*¹⁷⁰. *Către Corinteni I :* «Astfel, oricine va mânca plina aceasta sau va bea paharul Domnului cu nevrădnicie, va fi vinovat față de trupul și singele Domnului. Să se cerceteze mai întîi omul pe sine și așa să mînce din pine și să bea din pahar. Căci cel care mînce și bea cu nevrădnicie, osîndă își mînce și bea, nesocotînd trupul Domnului»¹⁷¹.

164. *Col.* 2, 11-12.165. *Gal.* 3, 27-28.166. *Col.* 3, 9-11.167. *Ioan* 6, 53-54.168. *Ioan* 6, 53.169. *Ioan* 6, 61-62.170. *Ioan* 6, 63.171. *I Cor.* 11, 27-29.

«Cu ce motivare (rațiune) se cuvine să mâncăm trupul și să bem sîngele Domnului în amintirea ascultării lui Hristos pînă la moarte, pentru ca acei ce viază să nu mai vizeze loruși, ci Acelaia Care-pentru noi a murit și a înviat»¹⁷².

Luca: «Și luînd pîinea, mulțumind, a frînt și le-a dat, zicînd: Acesta este trupul Meu, care se dă pentru voi; aceasta să faceți spre pomenirea Mea. Asemenea și paharul, după ce au cînat, zicînd: Acest pahar este Legea cea nouă, întru sîngele Meu, care se varsă pentru voi»¹⁷³. *Către Corinteni I*: «Asemenea și paharul după cină, zicînd: Acest pahar este Legea cea nouă întru sîngele Meu. Această să faceți ori de cîte ori veți bea spre pomenirea Mea. Căci de cîte ori veți mîncă această pîine și veți bea acest pahar, moartea Domnului vestiți pînă cînd va veni»¹⁷⁴. *Către Corinteni II*: «Căci dragostea lui Hristos ne stăpînește pe noi care socotim aceasta, că dacă unul a murit pentru toți, au murit deci toți. Și a murit pentru toți, ca aceia care viază să nu mai vizeze loruși, ci Acelaia Care, pentru ei, a murit și a înviat»¹⁷⁵. *Către Corinteni I*: «Pîinea pe care o frîngem nu este oare împărțășirea cu trupul lui Hristos? Ca o pîine, un trup sîntem cei mulți; căci toți ne împărțășim dintr-o pîine»¹⁷⁶.

Se cuvine ca, împărțășindu-ne cu cele sîinte, să lăudăm pe Domnul.

Matei: «Iar pe cînd mîncau ei, Iisus, luînd pîine și binecuvîntînd a frînt și a dat ucenicilor»¹⁷⁷ ș.c.l., la care a adăugat: «Și după ce au cînat laude au ieșit la Muntele Măslinilor»¹⁷⁸.

Regula 22

Lucrarea păcatului înstrăinează de Domnul și atășează diavolului.

Ioan: «Adevărat, adevărat zic vouă: oricine săvîrșește păcatul este rob păcatului»¹⁷⁹. «Voi sînteți din tatăl vostru diavolul și vreți să faceți poftele tatălui vostru»¹⁸⁰. *Către Romani*: «Căci atunci cînd erați robi ai păcatului, erați liberi față de dreptate»¹⁸¹.

Legătura apropiată față de Dumnezeu nu se cunoaște în rudenia după trup, ci în străduința de a împlini voile lui Dumnezeu.

172. II Cor. 5, 15.

173. Luca 22, 19—20.

174. I Cor. 11, 25—26.

175. II Cor. 5, 14—15.

176. I Cor. 10, 16—17.

177. Matei 26, 26.

178. Matei 26, 30.

179. Ioan 8, 34.

180. Ioan 8, 44.

181. Rom. 6, 20.

Ioan: «Cel care este de la Dumnezeu ascultă cuvîntul lui Dumnezeu»¹⁸². Luca: «Și I s-a vestit: Mama Ta și frații Tăi stau afară, voină să Te vadă. Iar El, răspunzînd, a zis către ei: Mama Mea și frații Mei sînt aceia care ascultă cuvîntul lui Dumnezeu și-l îndeplinesc»¹⁸³. Ioan: «Voi sînteți prietenii Mei, dacă faceți ceea ce vă poruncesc»¹⁸⁴. *Către Romani*: «Căci cîți sînt minaiți de Duhul lui Dumnezeu, sînt fiii ai lui Dumnezeu»¹⁸⁵.

Regula 23

Cel care fără să vrea este lîrît de păcat trebuie să se cunoască pe sine, ca fiind stăpînit de alt păcat existent în el mai dinainte, căruia slujindu-i de bună voie este dus, așadar, de acesta și spre cele pe care nu le vrea.

Către Romani: «Căci știm că legea este duhovnicească; dar eu sînt trupesc, vîndut, sub păcat. Pentru că ceea ce fac nu știu; căci nu săvîrșesc ceea ce voiesc, ci ceea ce urăsc. Iar dacă fac ceea ce nu voiesc, recunosc că legea este bună. Dar acum nu eu fac acestea, ci păcatul care locuiește în mine. Fiindcă știu că nu locuiesc în mine, adică în trupul meu, ce este bun. Căci a voi se află în mine, dar a face binele nu află; căci nu fac binele pe care îl voiesc, ci răul pe care nu-l voiesc, pe acela îl săvîrșesc. Iar dacă fac ceea ce nu voiesc eu, nu eu fac acestea, ci păcatul care locuiește în mine»¹⁸⁶.

Regula 24

Nu trebuie să mințim, ci să spunem adevărul pentru orice.

Matei: «Cî cuvîntul vostru să fie: ceea ce este da, da; și ceea ce este nu, nu; iar ce este mai mult decît acestea, de la cel rău este»¹⁸⁷. *Către Efeseni*: «Pentru aceea, lepădînd minciuna, grăiți adevărul, fiecare cu aproapele său»¹⁸⁸. *Către Coloseni*: «Nu vă mințiți unul pe altul»¹⁸⁹.

182. Ioan 8, 47.

183. Luca 8, 20—21.

184. Ioan 15, 14.

185. Rom. 8, 14.

186. Rom. 7, 14—20.

187. Matei 5, 37.

188. Efes. 4, 25.

189. Col. 3, 9.

Regula 25

Nu trebuie să facem întrebări păgubitoare sau certărețe.

Către Timotei II: «Amintește-le acestea și îndeamnă stăruitor înaintea lui Dumnezeu să nu se certe pe cuvinte, ceea ce la nimic nu folosește, decât la surparea ascultătorilor»¹⁹⁰. Și după puțin: «Iar de întrebările nebunești și prostestii ferește-te, știind că dau prilej de ceartă»¹⁹¹.

Nu trebuie să lăsăm să ne scape din gură cuvânt deșert și din care nu (rezultă) nici un folos. Căci a vorbi ce nu este spre zidirea credinței, sau a nu face însuși binele, este a intra în Duhul cel Sfânt al lui Dumnezeu.

Matei: «Vă spun că pentru orice cuvânt deșert pe care-l vor rosti, oamenii vor da socoteală în ziua judecării»¹⁹². *Către Eteseni:* «Din gura voastră să nu iasă nici un cuvânt rău, ci numai care este bun, spre zidire, după trebuință, și care să dea har celor care ascultă. Să nu întristați Duhul cel Sfânt al lui Dumnezeu, întru Care ați fost pecetluitți pentru ziua răscumpărării»¹⁹³.

Regula 26

Se cuvine ca orice cuvânt sau faptă să se încredințeze cu mărturie a Scripturii inspirată de Dumnezeu spre instruirea celor buni, dar spre rușinea celor răi.

Matei: «Și apropiindu-se, ispititorul a zis către El: De ești Tu Fiul lui Dumnezeu, zi ca pietrele acestea să se facă pîini. Iar El, răspunzînd, a zis: Scris este: «Nu numai cu pîine va trăi omul, ci cu tot cuvîntul care iese din gura lui Dumnezeu»¹⁹⁴. «În vremea aceea, mergea Iisus într-o zi de sîmbătă, printre semănături, iar ucenicii Lui au flămînzit și au început să smulgă spice și să mănînce. Văzînd aceasta, fariseii au zis Lui: Iată ucenicii Tăi fac ceea ce nu se cuvine să facă sîmbăta. Iar El le-a zis: Au n-ați citit ce a făcut David cînd a flămînzit, el și cei care erau cu el? Cum a intrat în casa lui Dumnezeu și a mîncat pîinile punerii înaintea, care nu se cuveneau lui să le mănînce, nici celor care erau cu el, ci numai preoților?»¹⁹⁵. *Fapte:* «Și s-au umplut toți de Duhul Sfînt și au început să vorbească în alte limbi, precum le dădea

lor Duhul a grăi»¹⁹⁶. «Și toți erau uimiți și nu se dumireau, zicînd unul către altul: Ce va să fie aceasta? Iar alții, batjocorîndu-i, ziceau că sînt plini de must. Și stînd Petru cu cei unsprezece, a ridicat glasul și le-a vorbit: Bărbați iudei și toți care locuieți în Ierusalim, aceasta să vă fie cunoscută și luați în urechi cuvintele mele: că aceștia nu sînt beți, cum vi se pare vouă, căci este al treilea ceas din zi. Ci aceasta este ce s-a spus prin prorocul Ioel: «Iar în zilele din urmă, zice Domnul, voi turna din Duhul Meu peste tot trupul și fiii voștri și fiicele voastre vor proroci»¹⁹⁷ ș. u.

Se cuvine ca și de cele cunoscute din natură și de cele cunoscute din obiceiul vieții să ne folosim spre întărirea celor spuse.

Matei: «Feriți-vă de prorocii mîncinoși, care vin la voi în haine de oi, iar pe dinăuntru sînt lupi răpitori. După roadele lor îi veți cunoaște. Au doară se culeg struguri din spini sau smochine din mărarini? Așa că orice pom bun face roade bune, iar pomul rău face roade rele»¹⁹⁸ ș. u. *Luca:* «Dar fariseii și cărturarii lor cărteau, zicînd către ucenicii Lui: De ce mîncăți și beți cu vameșii și cu păcătoșii? Și Iisus, răspunzînd, a zis către ei: N-au trebuință de doctor cei sănătoși, ci cei bolnavi»¹⁹⁹. *Către Timotei II:* «Nici un ostaș nu se incurcă cu treburile vieții, ca să fie pe plac celui care strînge oaste. Iar cînd se luptă cineva la jocuri, nu ia cununa dacă nu s-a luptat după legile jocului»²⁰⁰.

Regula 27

Nu trebuie să ne potrivim celor străini de învățătura Domnului, ci trebuie să imităm pe Dumnezeu și pe Sfinții Lui, după puterea ce ni s-a dat de către El.

Matei: «Căci dacă iubiți pe cei care vă iubesc, ce răsplată veți avea? Oare nu fac și vameșii același lucru? Și dacă îmbrățișați numai pe frații voștri, ce faceți mai mult? Au nu fac și păgînii același lucru? Fiți, dar, voi desăvîrșiți, precum Tatăl vostru Cel cereș desăvîrșit este»²⁰¹. «Știți că ocîrmuitorii neamurilor domnesc peste ele și cei mari

196. *Fapte* 2, 4.

197. *Fapte* 2, 12—17.

198. *Matei* 7, 15—17.

199. *Luca* 5, 30—31.

200. *II Tim.* 2, 4—5.

201. *Matei* 5, 46—48.

190. *II Tim.* 2, 14.

191. *II Tim.* 2, 23.

192. *Matei* 12, 36.

193. *Etes.* 4, 29—30.

194. *Matei* 4, 3—4.

195. *Matei* 12, 1—4.

le stăpnesc. Nu tot așa va fi între voi, și care între voi va vrea să fie mare să fie slujitorul vostru. Și care dintre voi va vrea să fie întâiul, să vă fie vouă slugă. După cum și Fiul Omului n-a venit să l se slujească, ci ca să slujească El și să-Și dea viața răscumpărare pentru mulți»²⁰². *Către Romani*: «Și să nu vă potriviiți cu acest-veac, ci să vă schimbați prin înnoirea minții, ca să deosebiți care este voia lui Dumnezeu»²⁰³. *Către Corinteni I*: «Fiți următori mie, precum și eu sint lui Hristos»²⁰⁴.

Regula 28

Nu trebuie să ne lăsdăm atrași simplu și fără examinare de cei care disprețuiesc adevărul, ci să cunoaștem pe fiecare din ceea ce ne dă din Scriptură.

Matei: «Feriți-vă de prooroci măcinosi, care vin la voi în haine de oi, iar pe dinăuntru sint lupi răpitori. După roadele lor li veți cunoaște»²⁰⁵. *Ioan*: Întru aceasta vor cunoaște toți că sinteți ucenicii Mei, dacă veți avea dragoste între voi»²⁰⁶. *Către Corinteni I*: «De aceea, vă fac cunoscut că nimeni, grăind în Duhul lui Dumnezeu, nu zice: «Anatemă fie Iisus»²⁰⁷.

Regula 29

Se cuvine ca fiecare prin faptele proprii să încredințeze care este meseria lui.

Ioan: «Lucrurile acestea pe care le fac Eu mărturisesc pentru Mine că Tatăl M-a trimis»²⁰⁸. «Dacă nu fac lucrurile Tatălui Meu să nu credeți în Mine; iar dacă le fac, chiar dacă nu credeți în Mine, credeți în aceste lucruri, ca să știți și să cunoașteți că Tatăl este în Mine și Eu în Tatăl»²⁰⁹. *Către Corinteni II*: «Nedind nici o sminteală întru nimic ca să nu fie slujirea noastră defăimată; ci în toate înfățișându-ne pe noi înșine ca slujitori ai lui Dumnezeu, în multă răbdare, în necazuri»²¹⁰ s. u.

202. *Matei* 20, 25—28.

203. *Rom.* 12, 2.

204. *I Cor.* 11, 1.

205. *Matei* 7, 15—16.

206. *Ioan* 13, 35.

207. *I Cor.* 12, 3.

208. *Ioan* 5, 36.

209. *Ioan* 10, 37—38.

210. *II Cor.* 6, 3—4.

Regula 30

Nu se cuvine ca lucrurile slinte să lie necinstite prin folosirea lor pentru trebuință comună (josnică).

Matei: «Și a intrat Iisus în templu și a alungat pe toți cei care vindeau și cumpărau în templu și a răsturnat mesele schimbătorilor de bani și scaunele celor care vindeau porumbel. Și a zis lor: Scris este: «Casa Mea, casă de rugăciune se va chema, iar voi ați făcut-o peșteră de tilhari»²¹¹. *Către Corinteni I*: «N-aveți, oare, case, ca să mâncați și să beți? Sau disprețuiți Biserica lui Dumnezeu și rușinați pe cei pe nu au?»²¹². «Iar dacă îi este cuiva foame, să mănince acasă, ca să nu vă adunați spre osîndă»²¹³.

Ceea ce este numit ca al lui Dumnezeu plină atunci trebuie să se respecte, plină ce vouința lui Dumnezeu se observă în acesta.

Matei: «Ierusalime, Ierusalime, care omori pe prooroci și ucizi cu pietre pe cei trimiși la tine, de cîte ori am voit să adun pe fiii tăi, cum adună cloșca puii săi sub aripi, dar nu ați voit. Iată se lasă pustie casa voastră»²¹⁴.

Regula 31

Nu se cuvine ca acelea aterosite celor închinați lui Dumnezeu să fie date spre consumare altora, decît numai ceea din ceea ce prisosește.

Marcu: «Și femeia era păgînă, de neam din Fenicia Siriei. Și li ruga să alunge demonul din fiica ei. Iar Iisus i-a zis: Lasă întâi să se sature copiii. Căci nu este bine să tei plina copiii și s-o arunci cîinilor. Ea însă a răspuns și i-a zis: Da, Doamne, dar și cîinii, sub masă, mîncîncă din fărîmiturile copilor. Și El i-a zis: Pentru acest cuvînt: mergi. A ieșit demonul din fiica ta»²¹⁵.

Regula 32

Se cuvine ca acelea impuse de lege să se dea cu recunoștință.

Luca: «Și L-au întrebat, zîcind: Invățătorule, știm că vorbești și înveți drept și nu cauți la fața omului, ci cu adevărat calea lui Dumnezeu înveți. Se cade să dăm dajdie Cezarului sau nu? Iar El, cunoscînd viclesugul lor, a zis către ei: De ce Mă ispitiți? Arătați-Mi Mie un di-

211. *Matei* 21, 12—13.

212. *I Cor.* 11, 22.

213. *I Cor.* 11, 34.

214. *Matei* 23, 37—38.

215. *Marcu* 7, 26—29.

nar : Al cui chip și scriere are pe el ? Iar ei au zis : Ale Cezarului. Și El a zis către ei : Așadar, dați cele ce sînt ale Cezarului, Cezarului, și cele ce sînt ale lui Dumnezeu, lui Dumnezeu»²¹⁶. *Către Romani* : «Dați deci, tuturor, cele ce sînteți dator : celui cu darea, dare ; celui cu vama, vamă ; celui cu teama, teamă ; celui cu cinstea, cinste. Nimănui cu nimic nu fiți dator, decît cu iubirea unuia față de altul.»²¹⁷.

Regula 33

Nu se cuvîne a provoca smînteală.

Matei : «Iar cine va smînti pe unul dintr-aceștia mici care cred în Mine, mai bine i-ar fi lui să-și atirne de gît o piatră de moară și să fie aruncat în adîncul mării»²¹⁸. Și iarăși : «Vai omului aceluia prin care vine smînteala»²¹⁹. *Către Romani* : «Ci mai degrabă judecați aceasta : să nu dați fratelui prilej de poticnire sau de smînteală»²²⁰.

Tot ce se împotrivese voinței Domnului este smînteală.

Matei : «De atunci a început Iisus a spune ucenicilor Lui că El trebuie să meargă la Ierusalim și să pătimească multe de la bătrîni și de la ahrierei și de la cărturari și să fie ucis și a treia zi să învieze. Și Petru, luîndu-L la o parte, a început să-L dojenească zicîndu-I : Milostiv fii Ție, Doamne ! Să nu-Ți fie aceasta ! Iar El, întorcîndu-Se, a zis lui Petru : Mergi înapoia Mea, satano ! Smînteală Țmi ești, că nu cugești cele ale lui Dumnezeu, ci cele ale oamenilor»²²¹.

Se cuvîne ca și lucrul sau cuvîntul care este îngăduit de Scriptură să fie abandonat, cînd alții s-ar zidi spre păcat din asemenea (cuvînt sau faptă) sau ar împiedica bunăvoința către cele bune.

Către Corinteni I : «Iar despre mîncarea celor jertfite idolilor, știm că idolul nu este nimic în lume și că nu este alt Dumnezeu decît unul singur. Căci, deși sînt unii numiți dumnezei, fie în cer, fie pe pămînt, precum sînt dumnezei mulți și domni mulți ; totuși pentru noi, este un singur Dumnezeu, Tatăl din Care sînt toate și noi întru El ; și un singur Domn, Iisus Hristos, prin Care sînt toate și noi prin El. Dar nu toți au cunoștință. Căci unii, din obișnuința de pînă acum cu idolul, mîncă din cărnuri jertfite idolilor și, conștiința lor fiind slabă, se întinează. Dar

nu mîncarea ne va pune înaintea lui Dumnezeu. Că nici dacă vom mînce, nu ne prisosește, nici dacă nu vom mînce, nu ne lipsește. Dar vedeți ca nu cumva această libertate a voastră să ajungă poticnire pentru cei slabi. Căci dacă te va vedea cineva pe tine, cel care ai cunoștință, șezînd la masă în templul idolilor, oare conștiința lui, slab fiind, nu se va întări să mînce din cele jertfite idolilor ? Și va pieri prin cunoștința ta cel slab, fratele tău, pentru care a murit Hristos. Și așa, păcătuiți față de Hristos. De aceea, dacă o mîncare smîntește pe fratele meu, nu voi mînce în veac carne, ca să nu aduc smînteală fratelui meu»²²². «Așadar, nu avem, oare, dreptul să mîncăm și să bem ? N-avem, oare, dreptul să purtăm cu noi o femeie soră, ca și ceilalți Apostoli, ca și frații Domnului, ca și Chefa ? Sau numai eu și Varnava nu avem dreptul de a nu lucra ? Cine slujește vreedată, în oaste, cu solda lui ? Cine sădește vie și nu mîncă din roadele ei ? Sau, cine paște o turmă și nu mîncă din lapele turmei ? Nu după cum spun eu acestea. Nu spune, oare, și legea acestea ? Căci în Legea lui Moise este scris : «Să nu legi gura bouului care treieră». Oare de boi se îngrijește Dumnezeu ? Sau, în adevăr, pentru noi zice ? Căci pentru noi s-a scris : «Cel care ară trebuie să are cu nădejde, și cel care treieră, trebuie să treiere cu nădejdea că va avea parte de roade». Dacă noi am semănat la voi cele duhovnicești, este, oare, mare lucru dacă noi vom secera cele pămîntești ale voastre ? Dacă alții se bucură de acest drept asupra voastră, oare nu cu atît mai mult noi ? Dar nu ne-am folosit de dreptul acesta, ci toate le răbdăm, ca să nu punem piedică Evangheliei lui Hristos»²²³.

Pentru a nu scandaliza pe cineva trebuie să facem și ceea ce nu este necesar.

Matei : «Și venînd ei în Capernaum, s-au apropiat de Petru cei care strîngeau dajdia (pentru templu) și i-au zis : Învățătorul vostru nu plătește dajdia ? Ba da, a zis el. Și intrînd în casă, Iisus i-a luat înainte, zicînd : Ce ți se pare, Simone ? Regii pămîntului de la cine iau dajdie sau bir ? De la fiii lor sau de la străini ? El i-a răspuns : De la străini. Iisus i-a zis : Iată dar că fiii sînt scutiți. Dar ca să nu-i smîntim pe ei, mergînd la mare, aruncă undița și peștele care va ieși înțli, ia-l și, deschizîndu-i gura, vei găsi un satir (un ban de argint). Pe acela luîndu-l, dă-l lor pentru Mine și pentru tine»²²⁴.

216. Luca 20, 21—23.

217. Rom. 13, 7—8.

218. Matei 18, 6.

219. Matei 18, 7.

220. Rom. 14, 13.

221. Matei 16, 21—23.

222. I Cor. 8, 4—13.

223. I Cor. 9, 4—12.

224. Matei 17, 24—27.

În privința voințelor Domnului, chiar dacă s-ar scandaliza unii, trebuie să dovedim curaj neclintit.

Matei: «Nu ceea ce intră în gură spurcă pe om, ci ceea ce iese din gură, aceea spurcă pe om. Atunci, apropiindu-se, ucenicii I-au zis: Știi că fariseii, auzind acest cuvânt, s-au scandalizat? Iar El, răspunzând, a zis: Orice răsăd pe care nu l-a sădit Tatăl Meu cel ceresc va fi smuls din rădăcină. Lăsați-i: sint călăuze oarbe orbilor; și dacă orb pe orb va călăuzi, amândoi vor cădea în groapă»²²⁵. *Ioan:* «Adevărat, adevărat zic vouă, dacă nu veți mânca trupul Fiului Omului și nu veți bea singele Lui, nu veți avea viață în voi»²²⁶. Și după puțin: «De atunci, mulți dintre ucenicii Săi s-au retras și nu mai umblau cu El. Deci, a zis Iisus celor doisprezece: Nu vreți și voi să vă duceți?»²²⁷. *Câte Corinteni II:* «Pentru că sintem lui Dumnezeu bună mireasmă a lui Hristos între cei care se mintuiesc și între cei care pier. Unora, adică, mireasmă a morții spre moarte, iar altora, mireasmă a vieții spre viață. Și pentru aceasta, cine este destoinic?»²²⁸.

Regula 34

Se cuvine ca pilda celor buni să fie întărită celorlalți, fiecare după măsura sa.

Matei: Învățați-vă de la Mine, că sint blînd și smerit cu inima»²²⁹. *Câte Corinteni II:* «Că știu bunăvoința voastră, cu care, pentru voi, mă laud către macedoneni, că Ahaia s-a pregătit din anul trecut, și rivna voastră a însuflețit pe cei mai mulți»²³⁰. *Câte Tesaloniceni I:* «Și voi v-ați făcut următori ai noștri și ai lui Dumnezeu, și ați primit cuvîntul cu bucuria Duhului Sfînt, deși ați avut multe necazuri. Așa încît v-ați făcut pildă tuturor celor care cred din Macedonia și din Ahaia»²³¹.

Regula 35

Cei care văd roada Sfîntului Duh într-o oarecare măsură pretutîndeni egal pe cel care este consacrat pietății și pe cei care nu se consacră Sfîntului Duh, ci se consacră vrăjmașului, în aceasta defaimă pe Sfîntul Duh.

225. *Matei* 15, 11—14.

226. *Ioan* 6, 53.

227. *Ioan* 6, 66—67.

228. *II Cor.* 2, 15—16.

229. *Matei* 11, 29.

230. *II Cor.* 9, 2.

231. *I Tes.* 1, 6—7.

Matei: «Atunci au adus la El pe un demonizat, orb și mut, și l-a vindecat, încît cel orb și mut vorbea și vedea. Iar mulțimile toate se mirau; zicînd: Nu este, oare, Acesta, Fiul lui David? Fariseii însă, auzind, ziceau: Acesta nu scoate pe demoni decît cu Beelzebul, căpetenia demonilor. Iar Iisus, cunoscînd gîndurile lor le-a zis: Orice împărăție care se dezbină în sine se pustiește; orice cetate sau casă care se dezbină în sine nu va dăinui. Și dacă satana scoate pe satana, s-a dezbinat în sine; dar atunci cum va dăinui împărăția lui?»²³². Și după puțin: «Iar dacă Eu cu Duhul lui Dumnezeu scot pe demoni, iată a ajuns la voi împărăția lui Dumnezeu»²³³. La care a adăugat: «De aceea, vă zic: Orice păcăț și orice boală se va ierta oamenilor, dar hula împotriva Duhului nu se va ierta. Celui care va zice cuvînt împotriva Fiului Omului, se va ierta lui, dar celui care va zice împotriva Duhului Sfînt, nu i se va ierta lui: nici în veacul acesta, nici în cel ce va să fie»²³⁴.

Regula 36

Cei care păzesc forma învățaturii Domnului cu toată silința și cinstea, se cuvine să fie primiți în slăva însăși a Domnului, iar cel care nu ascultă, nici nu primește, să se condamne.

Matei: «Cine vă primește pe voi, pe Mine Mă primește și cine Mă primește pe Mine, primește pe Cel care M-a trimis pe Mine»²³⁵. «Cine nu vă va primi pe voi, nici nu va asculta cuvintele voastre, ieșind din casa sau din cetatea aceea, scuturați praful de pe picioarele voastre. Adevărat grăiesc vouă, mai ușor va fi pămîntului Sodomei și Gomorei, în ziua judecării, decît cetății aceleia»²³⁶. *Ioan:* «Cel care primește pe cel pe care-l voi trimite Eu, pe Mine Mă primește; iar cine Mă primește pe Mine, primește pe Cel Care M-a trimis pe Mine»²³⁷. *Câte Filipeni:* «Am socotit de grabnică nevoie să vă trimit pe Epafrodit, fratele și împreună-lucrătorul și împreună-luptătorul meu, cum și trimisul vostru și slujitorul nevoilor mele»²³⁸. Și după puțin: «Primiți-l, dar, întru Domnul, cu toată bucuria, și pe unii că aceștia întru cinste să-i aveți»²³⁹.

232. *Matei* 12, 22—26.

233. *Matei* 12, 28.

234. *Matei* 12, 31, 32.

235. *Matei* 10, 40.

236. *Matei* 10, 14—15.

237. *Ioan* 13, 20.

238. *Filip.* 2, 25.

239. *Filip.* 2, 38.

Regula 37

Bunăvoința după putere și cea în lucrurile foarte mici este bine plăcută lui Dumnezeu, chiar dacă ar fi de la femei.

Matei : «Și cel care va da de băut unuia din aceștia mici numai un pahar cu apă rece, în nume de ucenic, adevărat grăiesc vouă : Nu va pierde plata sa»²⁴⁰. *Luca* : «Și primind, a văzut pe cei bogați aruncând darurile lor în cutia darurilor (din templu); și a văzut și pe o văduvă săracă, aruncând acolo doi bani. Și a zis : «Adevărat vă spun că această văduvă săracă a aruncat mai mult decât toți. Căci toți aceștia din prisosul lor au aruncat la darurile lui Dumnezeu; aceasta însă din sărăcia ei a aruncat tot ce avea pentru trai»²⁴¹. *Matei* : «Și fiind Iisus în Betania, în casa lui Simeon Leprosul, venit-a la El o femeie, având un alabastru cu mir de mare preț și l-a turnat pe capul Lui, pe când ședea la masă. Și văzând ucenicii s-au mințiat și au zis : De ce s-a făcut risipa aceasta ? Căci mirul acesta se putea vinde scump, iar banii să se dea săracilor. Dar Iisus, cunoscând gândul lor, le-a zis : Pentru ce faceți supărare femeii ? Căci lucru bun a făcut ea față de Mine»²⁴² ș.c.l. *Fapte* : (Despre Lidia) «Iar după ce s-a botezat ea și casa ei, ne-a rugat, zicind : De m-ați socotit că sint credincioasă Domnului, intrând în casa mea, rămâneți. Și ne-a înduplecat»²⁴³.

Regula 38

Se cuvine ca creștinul să facă bună primire fraților, fără zgomot și în mod sobru.

Ioan : «Zis-a Lui unul dintre ucenici, Andrei, fratele lui Simon Petru : Este aici un băiat care are cinci plini de orz și doi pești. Dar ce sint acestea la atîția ? Și a zis Iisus : Faceți pe oameni să se așeze. Și era iarăși multă în acel loc. Deci au șezut bărbații în număr de la cinci mii. Și Iisus a luat piinile și, mulțumind, a dat ucenicilor, iar ucenicii celor ce ședeau; asemenea și din pești, cît au voit ei»²⁴⁴. *Luca* : «Și pe cînd mergeau ei, El a intrat într-un sat, iar o femeie, cu numele Marta, l-a primit în casa ei. Și ea avea o soră ce se numea Maria, care, șezînd lingă picioarele Domnului, asculta cuvîntul Lui. Iar Marta se silea cu multă slujire și, apropiindu-se, a zis : Doamne, au nu socotești că sora mea m-a lăsat să slujesc singură ? Spune-i, deci, să-mi ajute. Și,

240. *Matei* 10, 42.241. *Luca* 21, 1—4.242. *Matei* 26, 6—10.243. *Fapte*, 16, 15.244. *Ioan* 6, 8—11.

răspunzînd, Domnul i-a zis : Marto, Marto, te îngrijești și pentru multe te silești; dar un lucru trebuie; iar Maria partea cea bună și-a ales, care nu se va lua de la ea»²⁴⁵.

Regula 39

Creștinul nu trebuie să fie flexibil, ci tare în credință și de neclintit de la cele bune în Domnul.

Matei : «Cea semănată pe loc pietros este cel care aude cuvîntul și îndată îi primește cu bucurie. Dar nu are rădăcină în sine, ci ține pînă la o vreme și, întimplindu-se strămtorare sau prigoană pentru cuvînt, îndată se smintește»²⁴⁶. *Cître Corinteni* : «Drept aceea, frații mei iubiți, fiți tari, neclintii, sporind todeauna în cuvîntul Domnului»²⁴⁷. *Cître Galateni* : «Mă mir că așa degrabă treceți de la cel care v-a chemat pe voi, prin harul lui Hristos, la altă Evanghelie»²⁴⁸.

Regula 40

Nu trebuie să fie tolerați cei care propovăduiesc altă învățătură, chiar dacă au fost formați către eroare și blamare de cei nestatornici.

Matei : «Vedeți să nu vă amăgească cineva. Căci mulți vor veni în numele Meu, zicînd : Eu sint Hristos și pe mulți îi vor amăgi»²⁴⁹. *Luca* : «Păziți-vă de cărturari, cărora le place să umberle în haine lungi și să le facă lumea plecăciuni prin piețe și să stea în scaunele cele dintii în sinagogi și în locurile cele dintii la ospete, mîncînd casele văduvelor și de ochii mulțimii rugîndu-se îndelung; aceștia vor lua mai mare osîndă»²⁵⁰. *Cître Galateni* : «Dar chiar dacă noi sau înger din cer v-ar vesti altă Evanghelie decât aceea pe care v-am vestit-o, să fie anatema !»²⁵¹.

Regula 41

Se cuvine ca tot ce scandalizează să se strîpească, chiar dacă s-ar socoti că este ceva foarte convenabil și foarte necesar.

Matei : «Vai omului aceluia prin care vine sminteala ! Iar dacă mina ta sau pictorul tău te smintește, taie-l și aruncă-l de la tine, că

245. *Luca* 10, 38—42.246. *Matei* 13, 20—21.247. *I Cor.* 15, 58.248. *Gal.* 1, 6.249. *Matei* 24, 4—5.250. *Luca* 20, 46—47.251. *Gal.* 1, 8—9.

este bine pentru tine să intri în viață ciung sau șchiop, decît avînd amîndouă mîinile și amîndouă picioarele, să fii aruncat în focul cel veșnic». «Și dacă ochiul tău te smîntește, scoate-l și aruncă-l de la tine»²⁵².

Se cuvine ca aceia care sînt mai slabi în credință să fie menajați și apărați cu stăruință, în vederea desăvîșirii; dar a menaja, adică fără a neglija porunca lui Dumnezeu.

Matei: «Trestie strivită nu va frînge și festilă care pilpîie nu va stînge, pînă ce nu va scoate, spre biruință, judecata. Și în numele Lui vor nădăjdui neamurile»²⁵³. *Către Romani:* «Pe cel slab în credință primîi-l, fără să-l judecați gîndurile»²⁵⁴. *Către Galateni:* «Fraților, chiar de va cădea un om în vreo greșală, voi, cei duhovnicești, îndreptați-l pe unul ca acesta cu duhul blîndeții, luînd seama la tine însuși, ca să nu cazi și tu în ispită. Purtați-vă sarcinile unii altora și așa veți împlini Legea lui Hristos»²⁵⁵.

Regula 42

Să nu se creadă că Domnul a dezlegat în privința stricării Legii și a profetilor, ci în privința împlinirii și adăugării (creșterii) celor mai desăvîșii.

Matei: «Să nu socotiți că am venit să stric legea sau proorocii, n-am venit să stric, ci să împlinesc»²⁵⁶. *Către Romani:* «Desființăm noi legea prin credință? Să nu fie! Dimpotrivă, întărim legea»²⁵⁷.

Regula 43

Așa cum legea interzice faptele cele rele, la fel Evanghelia (oprește) înșelăciunile ascunse ale sufletului.

Matei: «Ați auzit că s-a zis celor de demult: Să nu ucizi, iar cine va ucide, vrednic va fi de osîndă. Eu însă vă spun vouă că oricine se minie pe fratele său, vrednic va fi de osîndă»²⁵⁸. *Către Romani:* «Pentru că nu cel care se arată pe dinafară e iudeu, nici cea arătată pe dinafară, în trup, este tăiere împrejur. Ci este iudeu cel întru ascuns, iar

252. *Matei* 18, 7—9.
253. *Matei* 12, 20—21.
254. *Rom.* 14, 1.
255. *Gal.* 6, 1—2.
256. *Matei* 5, 17.
257. *Rom.* 3, 31.
258. *Matei* 5, 21—22.

tăiere împrejur este aceea a inimii, în duh, nu în literă, a cărui laudă nu vine de la oameni, ci de la Dumnezeu»²⁵⁹.

Așa cum legea cercetează în parte (fiecare fapt), la fel Evanghelia cercetează totalitatea faptelor fiecăruia.

Luca: «Vinde toate cite ai și le împarte săracilor și vei avea coamă în cer, și vino de urmează Mie»²⁶⁰. *Către Coloseni:* «Tot în El ați fost tăiați împrejur, cu tăiere împrejur nefăcută de mînă, prin dezbrăcarea de trupul păcatelor cărnii, întru tăierea împrejur a lui Hristos»²⁶¹.

Nu este cu puțință să fie socotiți vrednici de împărăția cerurilor cei care n-au dovedit că le prisosește dreptatea după Evanghelia, mai mult decît cea după lege.

Matei: «Dacă nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decît cea a cărturarilor și a fariseilor, nu veți intra în împărăția cerurilor»²⁶². *Către Filipeni:* «Dacă vreun altul socotește că se poate bizui pe trup, eu cu atît mai mult. La opt zile am fost tăiat împrejur; sînt din neamul lui Israel, din seminția lui Veniamin, evreu din evrei, după lege fariseu; în ce privește rîvna, prigonitor al Bisericii; în ce privește dreptatea cea după lege, fără de prihană în viețuirea mea. Dar cele ce îmi erau mie cîștig, acestea le-am socotit pentru Hristos pagubă. Ci mai virtos pe toate le socotesc cîștig pagubă, față de înălțimea cunoașterii lui Hristos Iisus, Domnul meu, pentru Care m-am păgubit de toate și le privesc drept gunoie, ca să dobîndesc pe Hristos și să mă aflu întru El, nu avînd îndreptarea mea cea din lege, ci pe aceea care este din credința lui Hristos, dreptatea cea de la Dumnezeu, pe temelul credinței»²⁶³.

Regula 44

Jugul lui Hristos este bun și povara lui este ușoară spre odihna celor care l-au primit; dar toate cele străine de învățătura după Evanghelia sînt grele și supărătoare.

Matei: «Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi. Luați jugul Meu asupra voastră și învățați-vă de la Mine, că sînt blînd și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre. Căci jugul Meu este bun și povara Mea este ușoară»²⁶⁴.

259. *Rom.* 2, 28—29.
260. *Luca* 18, 22.
261. *Col.* 2, 11.
262. *Matei* 5, 20.
263. *Filip.* 3, 4—9.
264. *Matei* 11, 28—30.

Regula 45

Nu este cu putință să fie socotiți vrednici de împărăția cerurilor cei care nu imită pe copii în privința egalității reciproce dintre ei.

Matei: «Adevărat zic vouă: De nu vă veți întoarce și nu veți fi ca pruncii, nu veți intra în împărăția cerurilor»²⁶⁵.

Se cuvine ca acela care dorește să fie socotit vrednic de mai mare cinste în împărăția cerurilor, să iubească să fie aici smerit și ultimul.

Matei: «Deci cine se va smeri pe sine ca pruncul acesta, acela este cel mai mare în împărăția cerurilor»²⁶⁶. «Și care între voi va vrea să fie mare, să fie slujitorul vostru»²⁶⁷. *Marcu*: «Și care va vrea să fie întâi între voi, să fie tuturor slugă»²⁶⁸. *Către Filipeni*: «Nu faceți nimic din duh de ceartă, nici din mărire deșartă, ci cu smerenie unul pe altul socotească-l mai de cinste decât el însuși»²⁶⁹.

Regula 46

Din evidențierea consecvenței păstrate în lucrurile mai mici prindem îndemnul pentru cele mai mari.

Luca: «Fiecare dintre voi nu dezleagă, oare, simbăta boul său sau asinul de la iesle, și-l duce să-l adape? Dar aceasta, fiică a lui Avraam fiind, pe care a legat-o satana, iată de optsprezece ani, nu se cuvenea, oare, să fie dezlegată de legătura aceasta în ziua simbetei?»²⁷⁰. «Și le spunea o pildă cum trebuie să se roage totdeauna și să nu se lenească, zicind: Intr-o cetate era un judecător care de Dumnezeu nu se teme și de om nu se rușina. Și în cetatea aceea era și o văduvă și venea la el, zicind: Scapă-mă de prișul meu. Și un timp n-a voit, dar după acestea a zis în sine: Deși de Dumnezeu nu mă tem, și de om nu mă rușinez, totuși fiindcă văduva aceasta îmi face supărare, îi voi face dreptate, ca să nu vină mereu să mă necăjească. Și a zis Domnul: Auziți ce spune judecătorul nedrept? Dar Dumnezeu, oare, nu va face dreptate aleșilor Săi care strigă către El ziua și noaptea?»²⁷¹. *Către Timotei II*: «Nici un ostaș nu se încurcă cu treburile vieții, ca să fie pe plac celui

265. *Matei* 18, 3.266. *Matei* 18, 4.267. *Matei* 20, 26.268. *Marcu* 10, 44.269. *Filip.* 2, 3.270. *Luca* 13, 15—16.271. *Luca* 18, 1—7.

care strânge oaste. Iar când se luptă cineva, ia jocuri, nu ia cununa dacă nu s-a luptat după legile jocului»²⁷².

Din evidențierea (compararea) celor care dovedesc teamă în privința lucrurilor mai mici de credință și din dorința de a fi crezuți în ceea ce spun, cei care se arată disprețuitori în lucrurile mai mari sau cei leneși vor avea condamnare mai aspră.

Luca: «O împărăteasă de la miazăzi se va ridica la judecată cu bărbății neamului acestuia și-i va osîndi, pentru că a venit de la marginea pământului ca să asculte înțelepciunea lui Solomon, și iată, mai mult decât Solomon este aici»²⁷³. *Matei*: «Bărbății din Ninive se vor scula la judecată cu neamul acesta și-l vor osîndi, că s-au pocăit la propovăduirea lui Iona, și iată, aici este mai mult decât Iona»²⁷⁴.

Nu se cuvine să disprețuim pe cei mai mari care dovedesc rivnă în privința lucrurilor mai mici; cîci, cum s-a spus mai înainte, cel care împlinește pe cele mai mari dintre porunci împlinește (face) totodată și pe cele mai mici.

Matei: «Vai vouă, cărturari și farisei fățarnici! Că dați zeciuială din izmă, din mărar și din chimen; dar ați lăsat părțile mai grele ale legii: judecata, mila și credința; pe acestea trebuia să le faceți și pe acelea să nu le lăsați. Călăuze orbe care strecurați țînțarul și înghițiți cămila!»²⁷⁵.

Regula 47

Nu trebuie să ne adunăm comoară pe pămînt, ci în cer; și care este modul adunării de comoară în cer.

Matei: «Nu vă adunați comori pe pămînt, unde moliiile și rugina le strică și unde furii le sapă și le fură. Ci adunați-vă comori în cer, unde nici moliiile, nici rugina nu le strică, unde furii nu le sapă și nu le fură»²⁷⁶. *Luca*: «Vindeți averile voastre și dați milostenie; faceți-vă pungi care nu se învechesc, comoară neîmpuținată în ceruri»²⁷⁷. «Vinde toate cite ai și le împarte săracilor și vei avea comoară în cer»²⁷⁸. *Către Timotei I*: «Să fie darnici, să fie cu inimă largă, agonisindu-și lor bună temelie în veacul viitor, ca să dobîndească viață veșnică»²⁷⁹.

272. *II Tim.* 2, 4—5.273. *Luca* 11, 31.274. *Matei* 12, 41.275. *Matei* 23, 23—24.276. *Matei* 6, 19—20.277. *Luca* 12, 33.278. *Luca* 18, 22.279. *I Tim.* 6, 18—19.

Regula 48

Trebuie să fim milostivi și darnici; căci cei care nu sînt asemenea se condamnă.

Matei: «Ferițiți cei milostivi, că aceia se vor milui»²⁸⁰. *Luca:* «Oricui îți cere, dă-i»²⁸¹. *Către Romani:* «Cei fără dragoste, cei fără milă, aceștia, deși au cunoscut dreptatea lui Dumnezeu, căci cei care fac unele ca acestea sînt vrednici de moarte...»²⁸². *Către Timotei I:* «Să fiiți darnici, să fiiți cu inima largă»²⁸³.

Tot ceea ce ar avea cineva mai mult decît îi trebuie din cele necesare ca să trăiască, acela este dator să dăruiască, după porunca Domnului Cel Care ne-a și dat cele ce avem.

Luca: «Cel care are două haine să dea celui ce nu are; și cel ce are bucate să facă asemenea»²⁸⁴. *Către Corinteni II:* «după cît are cineva, nu după cît nu are»²⁸⁵. *Către Corinteni II:* «Căci ce vă prisosește vouă este spre lipsa acelora; ca și ce prisosește acelora, se face spre lipsa voastră, încît se face egalitate, precum este scris: Celui cu mult nu i-a prisosit și celui cu puțin nu i-a lipsit»²⁸⁶.

Nu trebuie să ne îmbogățim, ci să sărăcim, după cuvîntul Domnului.

Luca: «Ferițiți voi, cei săraci, că a voastră este împărăția lui Dumnezeu»²⁸⁷; «Dar vai vouă, bogăților, că vă luați mîngîierea voastră»²⁸⁸. *Către Corinteni II:* «Și sărăcia lor cea adîncă a sporit, în bogăția dărniciilor lor»²⁸⁹. *Către Timotei I:* «Cei care vor să se îmbogățească, dimpotrivă, cad în ispită și în cursă și în multe poftes nebunești și vătămătoare, ca unele care cufundă pe oameni în ruină și în pierzare. Că iubirea de argint este rădăcina tuturor relelor și cei care au pofțit-o cu înfocare au sărăcit de la credință și s-au străpuns cu multe dureri»²⁹⁰.

Nu trebuie să ne îngrijim să ne prisosească din cele pentru viață, nici să avem din abundență și pentru lux, ci să fim curați de orice fel de lăcomie și împodobire.

Luca: «Vedeți și păziți-vă de orice lăcomie, căci viața cuiva nu stă în prisosul avuțiilor sale»²⁹¹. *Către Timotei I:* «Nu vă împodobiți din

280. *Matei* 5, 7.
281. *Luca* 6, 30.
282. *Rom.* 1, 31—32.
283. *I Tim.* 6, 18.
284. *Luca* 3, 11.
285. *II Cor.* 8, 12.
286. *II Cor.* 8, 15.
287. *Luca* 6, 20.
288. *Luca* 6, 24.
289. *II Cor.* 8, 2.
290. *I Tim.* 6, 9—10.
291. *Luca* 12, 15.

păr împletit și din aur sau din mîrgăritar sau din veșminte de mult preț»²⁹². «ci avînd hrană și îmbrăcăminte, cu acestea vom fi îndestulați»²⁹³.

Nu trebuie să ne îngrijim de ce este propriu pentru trebuință, nici să nu dăm speranță celor care se pregătesc pentru viața prezentă, ci să dăm lui Dumnezeu cele potrivite Lui.

Matei: «Nu puteți să sluiți lui Dumnezeu și lui mamona. De aceea vă zic vouă: Nu vă îngrijiți pentru viața voastră, ce veți minca sau ce veți bea, nici pentru trupul vostru, ce veți îmbrăca. Oare nu este sufletul mai mult decît hrana și trupul mai mult decît îmbrăcămîntea? Priviți la păsările cerului, că nu seamănă, nici nu seceră, nici nu adună în jîtnițe și Tatăl vostru cel ceresc le hrănește. Oare nu sînteți voi cu mult mai presus decît ele? Și cine dintre voi, îngrijindu-se, poate să adauge staturii sale un cot? Iar de îmbrăcăminte de ce vă îngrijiți? Luați seama la crînii cîmpului cum cresc: nu se ostenesc, nici nu torc. Și vă spun vouă că nici Solomon, cu toată mărirea lui, nu s-a îmbrăcat ca unul dintre aceștia. Iar dacă iarba cîmpului, care astăzi este și mâine se aruncă în cuptor, Dumnezeu astfel o îmbracă, oare nu cu mult mai mult pe voi, puțin credincioșilor? Deci, nu duceți grijă spunînd: Ce vom minca? ori: Ce vom bea? ori: Cu ce ne vom îmbrăca? Căci după toate acestea se străduiesc păgînii; că știe Tatăl vostru cel ceresc că aveți nevoie de toate acestea. Ci căutați mai întîi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăuga vouă. Nu vă îngrijiți de ziua de mîine, căci ziua de mîine se va îngriji de ale sale. Ajunge zilei răutatea ei»²⁹⁴. *Luca:* «Unui om i-a rodit țarina din belșug. Și el cugeța în sine zicînd: Ce voi face, că n-am unde să adun roadele mele? Și a zis: Acestea voi face: voi strica jîtnițele mele și mai mari le voi zidi și voi strînge acolo tot grîul și bunătățile mele; și voi zice sufletului meu: Suflete, ai multe bunătăți strînse pentru mulți ani; odihnește-te, mîncăcă, bea, veselește-te. Iar Dumnezeu i-a zis: Nebune! În această noapte voi cere de la tine sufletul tău. Și cele ce ai pregătit ale cui vor fi? Așa este cel care își adună sieși comori și în Dumnezeu nu se îmbogățește. Și a zis către ucenicii Săi: De aceea zic vouă: Nu vă îngrijiți pentru viața voastră ce veți minca, nici pentru trupul vostru cu ce vă veți îmbrăca»²⁹⁵ ș.u. *Către Timotei I:* «Celor bogați, în veacul de acum poruncește-le să nu se semețească, nici să-și pună nădejdea în bogăția cea nestatornică, ci în

292. *I Tim.* 2, 9.
293. *I Tim.* 6, 8.
294. *Matei* 6, 24—34.
295. *Luca* 12, 16—22.

Dumnezeul cel viu, Care ne dă cu belșug toate, spre îndulcirea noastră»²⁹⁶.

Se cuvine să purtăm grijă și să ne interesăm de nevoia fraților, potrivit voci Domnului.

Matei : «Veniți, binecuvîntații Părintelui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. Căci flămînd am fost și Mi-ați dat să mîncînc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit; gol am fost și M-ați îmbrăcat; bolnav am fost și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine»²⁹⁷. Și după puțin: «Adevărat zic vouă, întrucît ați făcut unuia dintr-acești frați ai Mei, prea mic, Mie Mi-ați făcut»²⁹⁸. *Ioan :* «Deci ridicîndu-Și Iisus ochii și văzînd că mulțime multă vine către El, a zis către Filip: De unde vom cumpăra pîine, ca să mîncînce aceștia?»²⁹⁹ ș.u. *Către Corinteni I :* «Cît despre stringerea de ajutoare pentru sfinți, precum am poruncit Bisericii Galatiei, așa să faceți și voi. În ziua întii a săptămîinii (duminica), fiecare dintre voi să-și pună de o parte, stringînd cît poate, ca să nu se facă stringerea abia atunci cînd voi veni»³⁰⁰.

Se cuvine ca acela care are, lucrînd cu putere, să dea celui care are nevoie; căci cel care nu vrea să lucreze a fost socolit (judecat) nevrednic, ca nici să nu mîncînce.

Matei : «Vrednic este lucrătorul de plata sa»³⁰¹. *Fapte :* «Toate vi le-am arătat, căci, ostenindu-vă astfel, trebuie să ajutați pe cei slabi și să vă aduceți aminte de cuvîntele Domnului Iisus. El a zis: Mai fericit este a da decît a lua»³⁰². *Către Efeseni :* «Cine a furat să nu mai fure, ci mai virtuos să se ostenească lucrînd cu mîinile sale, lucru cinstit, ca să aibă să dea și celui care nu are»³⁰³. *Către Tesaloniceni II :* «Căci și cînd ne aflăm la voi, v-am dat porunca aceasta: cine nu vrea să lucreze, acela să nu mîncînce»³⁰⁴.

Regula 49

Nu trebuie să pledăm nici pentru acela care ne înconjoară pentru acoperirea necesară corpului.

Luca : «Celui care te lovește peste un obraz, oferă-i și pe celălalt; pe cel care îți ia haina, nu-l opri să-ți ia și cămașa; oricui îți cere,

296. I Tim. 6, 17.
297. Matei 25, 34—36.
298. Matei 25, 40.
299. Ioan 6, 5.
300. I Cor. 16, 1—2.
301. Matei 10, 10.
302. Fapte 20, 35.
303. Efes. 4, 28.
304. II Tes. 3, 10.

dă-i; și de la cel care ia ale tale, nu cere înapoi»³⁰⁵; *Către Corinteni I :* «Îndrăznește, oare, cineva dintre voi, avînd vreo piră împotriva altuia, să se judece înaintea celor nedrepti și nu înaintea celor sfinți?»³⁰⁶ și după puțin: «Negreșit și aceasta este cădere pentru voi, că aveți judecări unii cu alții. Pentru ce nu suferiți mai bine strîmbătatea? Pentru ce nu răbdați mai bine paguba? Ci voi înșivă faceți strîmbătate și aduceți pagubă, și aceasta fraților»³⁰⁷.

Nu trebuie să persecuțăm sau să ne răzbunăm, ci, față de toți, dacă se poate, să fim împăcîuitori, după porunca Domnului.

Matei : «Ați auzit că s-a zis: Ochi pentru ochi și dinte pentru dinte. Eu însă vă spun vouă: Să nu stați împotriva celui rău, iar cui te lovește peste obrazul drept, întoarce-l și pe celălalt»³⁰⁸ ș.u. *Marcu :* «Aveți sare întru voi și trăiți în pace unii cu alții»³⁰⁹. *Către Romani :* «Nu răsplătiți nimănui cu rău pentru rău. Purtați grijă de cele bune înaintea tuturor oamenilor. Dacă se poate, pe cît stă în putința voastră, trăiți în bună pace cu toți oamenii. Nu vă răzbunați singuri, iubitorilor, ci lăsați loc mîniei (lui Dumnezeu)»³¹⁰. *Către Timotei II :* «Un slujitor al Domnului nu trebuie să se certe, ci să fie blînd cu toți»³¹¹.

Nu trebuie să apărăm pe un nedreptățit, răzbunîndu-ne împotriva celui care a nedreptățit.

Matei : «Atunci ei, apropiindu-se, au pus mîinile pe Iisus și L-au prins. Și iată, unul dintre cei care erau cu Iisus, întinzînd mîna a scos sabia și, lovind pe sluga arhierelui, i-a tăiat urechea. Atunci Iisus i-a zis: Întoarce sabia ta la locul ei, că toți cei care scot sabia, de sabie vor pieri»³¹². *Luca :* «Și a trimis vestitori înaintea Lui. Și ei mergînd au intrat într-un sat de samarineni, ca să-l pregătească găzduire. Și ei nu L-au primit, pentru că El se îndrepta spre Ierusalim. Și văzînd aceasta, ucenicii Iacob și Ioan au zis: Doamne, vrei să zicem să se coboare foc din cer ca să-i mistuie, cum a făcut și Ilie? Iar El, întorcîndu-Se, i-a certat și le-a zis: Nu știți oare al cărui duh sînteți? Căci Fiul Omului n-a venit ca să piardă sufletele oamenilor, ci ca să le mintuiască. Și s-au dus în alt sat»³¹³.

305. Luca 6, 29—30.
306. I Cor. 6, 1.
307. I Cor. 6, 7—8.
308. Matei 5, 38—39.
309. Marcu 9, 50.
310. Rom. 12, 17—19.
311. II Tim. 2, 24.
312. Matei 26, 50—52.
313. Luca 9, 52—56.

Regula 50

Se cuvine să împacă și pe alții în pacea cea întru Hristos.

Matei: «Fericiți făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema»³¹⁴. *Ioan*: «Pace vă las vouă, pacea Mea o dau vouă»³¹⁵.

Regula 51

Trebuie să te îndrepti pe tine mai întâi, în privința oricărui lucru din cele mai mici, și atunci să reproșezi altuia.

Matei: «De ce vezi paiul din ochiul fratelui tău și birna din ochiul tău nu o ieși în seamă? Sau, cum zici fratelui tău: Lasă să scot paiul din ochiul tău și iată birna este în ochiul tău? Fățarnice, scoate întâi birna din ochiul tău și atunci vei vedea să scoți paiul din ochiul fratelui tău»³¹⁶. *Către Romani*: «Pentru aceea, oricine ai fi, o, omule, care judeci, ești fără cuvânt de răspuns, căci în ceea ce judeci pe altul, pe tine însuși te osindești, căci aceleași lucruri faci și tu care judeci. Și noi știm că judecata lui Dumnezeu este după adevăr, față de cei care fac unele ca acestea. Și socotești tu, oare, omule, care judeci pe cei care fac unele ca acestea, dar le faci și tu, că tu vei scăpa de judecata lui Dumnezeu?»³¹⁷.

Regula 52

Nu trebuie să fim indiferenți pentru cei care păcătuiesc, ci să ne întristăm și să plîngem pentru ei.

Luca: «Și cînd s-a apropiat, văzînd cetatea, a plîns pentru ea zîcînd: Dacă ai fi cunoscut și tu, măcar în ziua aceasta, cele ce sînt spre pacea ta! Dar acum s-au ascuns de ochii tăi»³¹⁸. *Către Corinteni I*: «Peste tot se aude că la voi este desfrînare, cum nici între păgîni, nu s'apomeneste, ca omul să trăiască cu femeia tatălui său, iar voi v-ați se-mejit, în loc, mai degrabă, să fi jelit, ca să fie scos din mijlocul vostru cel care a săvîrșit această faptă»³¹⁹. *Către Corinteni II*: «Nu cumva, venînd iarăși, să nu mă umilească Dumnezeuul meu la voi și să nu plîng pe mulți care au păcătuit înainte și nu s-au pocăit»³²⁰.

314. *Matei* 5, 9.

315. *Ioan* 14, 27.

316. *Matei* 7, 3—5.

317. *Rom.* 2, 1—3.

318. *Luca* 19, 41—42.

319. *I Cor.* 5, 1—2.

320. *II Cor.* 12, 21.

Nu trebuie să stăm liniștiți față de cei care ne greșesc.

Luca: «De-ți va greși fratele tău, dojenește-l»³²¹ ș.u. *Către Efenieni*: «Să nu fiiți părtași la faptele cele fără roadă ale întunericii, ci mai degrabă, osîndiți-le pe față»³²².

Se cuvine să arătăm bunăvoință față de cei care păcătuiesc, pentru nimic altceva decît pentru a-i rechema spre pocăință, în orice mod ar fi posibil, în afară de păcat.

Matei: «Și iată mulți, vameși și păcătoși au venit și au șezut la masă împreună cu Iisus și cu ucenicii Lui. Și văzînd fariseii au zis ucenicilor: Pentru ce mîncînc învătătorul vostru cu vameșii și cu păcătoșii? Și, auzînd El, a zis: Nu eți sănătoși au nevoie de doctor, ci cei bolnavi. Deci, mergînd, învățați ce înseamnă: «Mîlă voiesc, iar nu jertfă; că n-am venit să chem pe cei drepti, ci pe cei păcătoși la pocăință»³²³. *Luca*: «Și se apropiau de El toți vameșii și păcătoșii, ca să-L asculte. Și fariseii și cărturarii cirteau, zicînd: Acesta primește pe păcătoși și mîncînc cu ei. Și a zis către ei pilda aceasta, spunînd: Care om dintre voi avînd o sulă de oi și pierzînd una din ele, nu lasă pe cele nouăzeci și nouă în pustiu, și se duce după cea pierdută, pînă ce o găsește? Și găsin-d-o, o pune pe umerii săi, bucurîndu-se; și sosînd acasă, cheamă prietenii și vecinii; zicîndu-le: Bucurați-vă cu mine, că am găsit oala cea pierdută. Zic vouă: Că tot așa va fi mai mare bucurie în cer pentru un păcătos care se pocăiește, decît pentru nouăzeci și nouă de drepti, care n-au nevoie de pocăință»³²⁴ și următoarele pînă la: «Trebuia însă să ne veselim și să ne bucurăm, căci fratele tînă acesta mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat»³²⁵. *Către Tesaloniceni II*: «Și dacă vreunul nu ascultă de cuvîntul nostru prin epistolă, pe acela să-l însemnați și să nu mai aveți cu el nici un amestec, ca să-i fie rușine. Dar să nu-l socotiți ca pe un vrăjmaș, ci povățuiți-l ca pe un frate»³²⁶. *Către Corinteni II*: «Și dacă m-a întristat cineva, nu pe mine m-a întristat, ci în parte — ca să nu spun mai mult — pe voi toți. Destul este pentru unul ca acesta pedeapsa ce i s-a dat de către cei mai mulți. Așa încît voi, dîmpotrivă, mai bine să-l iertați și să-l mîngîiați, ca să nu fie coplesit de prea multă întristare unul ca acesta»³²⁷.

Se cuvine ca aceia care, după ce se va fi împlinit tot chipul stăruinței pentru ei, se încapățînează în răutatea lor, să fie mustrați.

321. *Luca* 17, 3.

322. *Efes.* 5, 11.

323. *Matei* 9, 10—13.

324. *Luca* 15, 1—7.

325. *Luca* 15, 32.

326. *II Tes.* 3, 14—15

327. *II Cor.* 2, 5—7.

Matei: «De-ți va greși ție fratele tău, mergi, muștră-l pe el între tine și el singur; și de te va asculta, ai câștigat pe fratele tău. Iar de nu te va asculta, ia cu tine încă unul sau doi, ca din gura a doi sau trei martori să se statornicească orice cuvânt. Și de nu-i va asculta pe te, spune-l Bisericii; iar de nu va asculta nici de Biserică, să-ți fie ție ca un păgîn și vameș»³²⁸.

Regula 53

Nu se cuvine creștinului să păstreze ranchiună, ci să ierte din inimă celor care-i greșesc.

Matei: «Că de veți ierta oamenilor greșelile lor, ierta-va și vouă Tatăl vostru cel ceresc. Iar de nu veți ierta oamenilor greșelile lor, nici Tatăl vostru nu vă va ierta greșelile voastre»³²⁹.

Regula 54

Nu trebuie să ne judecăm unii cu alții în privința celor îngăduite de Scriptură.

Matei: «Nu judecați, ca să nu fiți judecați; căci cu judecata cu care judecați, veți fi judecați»³³⁰. *Luca*: «Nu judecați și nu veți fi judecați; nu osîndiți și nu veți fi osîndiți»³³¹. *Către Romani*: «Unul crede să mănînce de toate, cel slab însă mănîncă legume. Cel care mănîncă să nu disprețuiască pe cel care nu mănîncă; iar cel care nu mănîncă să nu judece pe cel care mănîncă, fiindcă Dumnezeu l-a primit. Cine ești tu ca să judeci pe sluga altuia? Pentru stăpînul său stă sau cade. Dar va sta, căci Domnul are putere ca să-l facă să stea. Unul deosebește o zi de alta, iar altul judecă toate zilele la fel. Fiecare să fie deplin încredințat în mintea lui. Cel care ține ziua, o ține pentru Domnul și cel care nu ține ziua, nu o ține pentru Domnul. Și cel care mănîncă, pentru Domnul mănîncă, căci mulțumește lui Dumnezeu; și cel care nu mănîncă, pentru Domnul nu mănîncă, și mulțumește lui Dumnezeu»³³². Și după puțin: «Deci, dar, fiecare din noi va da seama despre sine lui Dumnezeu. Deci să nu ne mai judecăm unii pe alții»³³³. Este, deci, evident că în cele asemenea, ca și din acestea, să se facă lumină, și în cele ale Evangheliei. *Către Coloseni*: «Nimeni deci să nu vă judece pen-

328. *Matei* 18, 15—17.

329. *Matei* 6, 14—15.

330. *Matei* 7, 1—2.

331. *Luca* 6, 37.

332. *Rom.* 14, 2—6.

333. *Rom.* 14, 12—13.

tru mîncare sau băutură, sau cu privire la vreo sărbătoare, sau lună nouă, sau la simbet; care sînt umbră celor viitoare»³³⁴.

Nu trebuie să facem distincție cu privire la cele îngăduite de Scriptură.

Către Romani: «Fericit este cel care nu se judecă singur în ceea ce alege. Iar cel care se îndoiește, dacă va mînca, se osîndește fiindcă n-a fost din credință. Și tot ce nu este din credință este din păcat»³³⁵. *Către Coloseni*: «Dacă, deci, ați murit împreună cu Hristos pentru stihile lumii, pentru ce atunci, ca și cînd ați fi viețuind în lume, răbdați porunci ca acestea: Nu lua, nu gusta, nu te atinge, lucruri menite toate să piară prin întrebunțare, potrivit unor rînduieii și învățăturii ome-nești?»³³⁶.

Nu trebuie să judecăm despre cele ascunse.

Către Corințeni I: «De aceea, nu judecați ceva înainte de vreme, pînă ce nu va veni Domnul, Care va lumina cele ascunse ale întunericului și va vădi sfaturile inimilor. Și atunci fiecare va avea de la Dumnezeu lauda»³³⁷.

Nu trebuie să judecăm după înfățișare.

Ioan: «Dacă omul primește tăierea împrejur simbăta, ca să nu se strice legea lui Moise, vă miniați pe Mine că am făcut simbăta un om întreg sănătos? Nu judecați după înfățișare, ci judecați după judecată dreaptă»³³⁸.

Nu trebuie să se condamne cineva, nefiind dovedite mai întîi, în prezența lui, cele pentru care este acuzat, chiar dacă ar fi mulți cei care îi acuză.

Ioan: «A zis către el Nicodim, cel care venise noaptea, fiind unul dintre ei: Nu cumva legea noastră judecă pe om, dacă nu-l ascultă mai întîi și nu cunoaște ce a făcut?»³³⁹. *Fapte*: «Și rămînînd acolo mai multe zile, Festus a vorbit regelui despre Pavel, zicînd: Este aici un bărbat lăsat legat de Felix, în privința căruia, cînd am fost la Ierusalim, mi s-au înfățișat arhieriei și bătrînii judeilor, cerînd osîndirea lui. Eu le-am răspuns că romanii n-au obiceiul să dea pe vreun om la pierzare înainte ca omul învinuit să aibă de față pe pirișii lui și să aibă puțința să se apere pentru vina sa»³⁴⁰.

334. *Col.* 2, 16—17.

335. *Rom.* 14, 22—23.

336. *Col.* 2, 20—22.

337. *I Cor.* 4, 5.

338. *Ioan* 7, 23—24.

339. *Ioan* 7, 50—51.

340. *Fapte* 25, 14—16.

Regula 55

Se cuvine să arătăm și să exprimăm mulțumire pentru orice bine și cel care pățimesc pentru Hristos să aibă răbdare de la Dumnezeu.

Ioan : «Nu poate un om să ia nimic, dacă nu i s-a dat lui din cer»³⁴¹.
Către Corinteni I : «Și ce ai pe care să nu-i fi primit?»³⁴². *Către Efeseni :* «Căci în har sînteți mîntuiți prin credință și aceasta nu este de la voi; este darul lui Dumnezeu; nu din fapte, ca să nu se laude nișeni»³⁴³.
Către Filipeni : «Și aceasta este de la Dumnezeu; căci vouă vi s-a dăruit pentru Hristos, nu numai să credeți întru El, ci să și pătimiți pentru El, ducînd aceeași luptă»³⁴⁴ ș.u.

Nu se cuvine să păstrăm în tăcere binefacerile lui Dumnezeu, ci să mulțumim pentru ele.

Luca : «Iar bărbatul din care ieșiseră demonii îl ruga să rămînă cu El. Iisus însă i-a dat drumul, zicînd : Întoarce-te în casa ta și spune cit bine ți-a făcut ție Dumnezeu. Și a plecat, vestind în toată cetatea cite îi făcuse Iisus»³⁴⁵. *Luca :* «Și intrînd într-un sat, L-au întîmpinat zece bărbai leproși care stăteau departe, și care au ridicat glasul și au zis : Iisuse, învățătorule, fie-ți milă de noi! Și văzîndu-i, El le-a zis : Duceți-vă și vă arătați preoților. Și în timp ce se duceau, s-au curățit. Iar unul dintre ei, văzînd că s-a vindecat, s-a întors slăvind pe Dumnezeu cu glas mare. Și a căzut cu fața la picioarele Lui, mulțumindu-I. Și acela era samarinean. Iar Iisus, răspunzînd, a zis : Oare, nu zece s-au curățit? Dar cei nouă unde sînt? Nu s-a găsit să se întorcă să dea slavă lui Dumnezeu decît numai acesta care este de alt neam? Și i-a zis : Scoală-te și du-te; credința ta te-a mîntuit»³⁴⁶. *Către Corinteni I :* «Dar prin harul lui Dumnezeu sînt ceea ce sînt»³⁴⁷. Harul lui Dumnezeu Celui Care ne-a dat nouă izbînda prin Domnul nostru Iisus Hristos. Mulțumind totdeauna pentru toate în numele Domnului nostru Iisus Hristos lui Dumnezeu și Tatălui.

Regula 56

Se cuvine să perseverăm în rugăciuni și în vegheri.

Matei : «Cereți și vi se va da; căutați și veți afla; bateți și vi se va deschide. Căci oricine cere ia, cei care caută află, și celui care bate

341. Ioan 3, 27.

342. I Cor. 4, 7.

343. Efes. 2, 8—9.

344. Filip. 1, 28—30.

345. Luca 8, 38—39.

346. Luca 17, 12—19.

347. I Cor. 15, 10.

i se va deschide»³⁴⁸. ș.u. *Luca :* «Și le spunea o pildă cum trebuie să se roage totdeauna și să nu se lenevească, zicînd : Într-o cetate era un judecător care de Dumnezeu nu se temea și de om nu se rușina. Și în cetatea aceea era și o văduvă și venea la el zicînd : Scapă-mă de pirșul meu. Și un timp n-a voit, dar după aceasta a zis în sine : Deși de Dumnezeu nu mă tem și de om nu mă rușinez, fiindcă văduva aceasta îmi face supărare, îi voi face dreptate, ca să nu vină mereu să mă necăjească. Și a zis Domnul : Auziți ce spune judecătorul cel nedrept? Dar Dumnezeu, oare, nu va face dreptate aleșilor Săi care strigă către El ziua și noaptea și Pentru care El rabdă îndelung? Zic vouă că li va izbăvi în corind»³⁴⁹. *Luca :* «Luați dar aminte de voi înșivă, ca să nu se îngrezieze inimile voastre de mîncare și de băutură peste măsură și de grijile vieții acestea și ziua aceea să vină peste voi fără de veste. Căci va veni ca o cursă peste toți cei care locuiesc pe fața întregului pămînt. Privegheați dar în toată vremea, rugîndu-vă, ca să vă învredniciți a scăpa de toate acestea care au să vină și să stați înaintea Fiului Omului»³⁵⁰. *Către Coloseni :* «Stăruii în rugăciune; fiți-treji în ea, cu mulțumire»³⁵¹. *Către Tesaloniceni I :* «Bucurați-vă pururea; rugați-vă neîncetat»³⁵².

Se cuvine, ca și pentru cele care (sînt) spre trebuința de fiecare zi a trupului să mulțumim mai întîi lui Dumnezeu și astfel să ne împărtășim.

Matei : «Și luînd cele cinci plîni și doi pești, mulțumind, a frînt și a dat ucenicilor, iar ucenicii, mulțimiți»³⁵³. *Fapte :* «Și zicînd acestea și luînd plîne, a mulțumit lui Dumnezeu înaintea tuturor și, frîngînd, a început să mînce»³⁵⁴. *Către Timotei I :* «Orice făptură a lui Dumnezeu este bună și nimic nu este de lepădat, dacă se ia cu mulțumire»³⁵⁵.

Nu trebuie să ne rugăm bolborosînd și să cerem lucruri pieritoare și necredințe de Domnul.

Matei : «Iar cînd vă rugați, nu spuneți multe ca păgîinii, că li se pare că în polloghia lor vor fi ascultați. Deci nu vă asemănați lor, că știe Tatăl vostru cel din ceruri de ce aveți trebuință, mai înainte ca să cereți voi de la El»³⁵⁶. *Luca :* «Și voi să nu căutați ce veți minca sau

348. Matei 7, 7—9.

349. Luca 18, 1—8.

350. Luca 21, 34—36.

351. Col. 4, 2.

352. I Tes. 5, 16—17.

353. Matei 14, 19.

354. Fapte 27, 35.

355. I Tim. 4, 4.

356. Matei 6, 7—8.

ce veți bea și nu fiți îngrîjorați. Căci toate acestea, păgînii acestei lumi le caută, iar Tatăl vostru știe că aveți nevoie de acestea»³⁵⁷.

Cum trebuie să ne rugăm și cu ce stare de suflet.

Matei: «Deci voi așa să vă rugați: Tatăl nostru, Care ești în ceruri, sfințească-se numele Tău; vie împărăția Ta; facă-se voia Ta, precum în cer, așa și pe pămînt; plînea noastră cea spre ființă dă-ne-o nouă astăzi; și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri; și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăvește de cel rău»³⁵⁸. **Matei:** «Ci căutați mai întîi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui»³⁵⁹. **Marcu:** «Și cînd stați de vă rugați, iertați orice aveți împotriva cuiva»³⁶⁰. **Către Timotei I:** «Vrea deci ca bărbății să se roage în tot locul, ridicînd mîini sfințe, fără minie și fără zăvălire»³⁶¹.

Se cuvîne să ne rugăm unii pentru alții și pentru proiestoșii cuvîntului adevărului.

Luca: «Și a zis Domnul: Simone, Simone, iată satana v-a cerut să vă cearnă ca pe griu, iar Eu m-am rugat pentru tine, ca să nu piară credința ta»³⁶². **Către Efesenii:** «Faceți în toată vremea, întru Duhul, tot felul de rugăciuni și de cereri, și întru aceasta privegheați cu toată stăruința, rugîndu-vă pentru toți sfinții; rugați-vă și pentru mine, ca să mi se dea mie cuvînt, cînd voi deschide gura mea, să fac cunoscută curîndrăneală taina Evangheliei, al cărei sol, legat în lanțuri, sint, ca să vorbesc despre Evanghelie fără sfială, precum mi se cuvîne să vorbesc»³⁶³. **Către Tesalonicenii II:** «În sfîrșit, rugați-vă pentru noi, ca să se răspîndească cuvîntul Domnului și să se preamărească (pretutîndeni), ca și la voi»³⁶⁴.

Se cuvîne să ne rugăm și pentru vrăjmași.

Matei: «Rugați-vă pentru cei care vă vătămă și vă prigonesc, ca să fiți fiii Tatălui vostru Celui din ceruri»³⁶⁵.

Nu se cuvîne ca bărbatul să se roage sau să proorocească cu capul acoperit, nici femeia (cu capul) neacoperit.

Către Corinteni I: «Dar voiesc ca voi să știți că Hristos este capul otîcărui bărbat, iar capul femeii este bărbatul, iar capul lui Hristos este

357. Luca 12, 29—30.

358. Matei 6, 9—13.

359. Matei 6, 33.

360. Marcu 11, 25.

361. I Tim. 2, 8.

362. Luca 22, 31—32.

363. Efes. 6, 18—20.

364. II Tes. 3, 1.

365. Matei 5, 44.

Dumnezeu. Orice bărbat care se roagă sau proorocește, avînd capul acoperit, necinstește capul său; iar orice femeie care se roagă ori proorocește, cu capul neacoperit, își necinstește capul»³⁶⁶ ș.u.

Regula 57

Nu trebuie să ne socotim mari prin cele întăpuite și să disprețuim pe ceilalți.

Luca: «Și către unii care se credeau că sint drepți și disprețuiau pe ceilalți, a zis pilda aceasta: Doi oameni s-au suit la templu, ca să se roage: unul fariseu și celălalt vameș. Fariseul sînd, așa se ruga în sine: Dumnezeu, îți mulțumesc că nu sint precum ceilalți oameni, răpitori, nedrepți, adulteri, sau ca și acest vameș; postesc de două ori pe săptămînă, dau zeciuială din toate cîte cîștig. Iar vameșul, departe sînd, nu voia nici ochii să-și ridice către cer; ci-și bătea pieptul, zicînd: Dumnezeu, fii milostiv mie, păcătoșului. Și zic vouă că acesta s-a coborît mai îndreptat la casa sa, decît acela. Fiîndcă oricine se înalță pe sine, va fi umilit, iar cel care se smereste pe sine va fi înălțat»³⁶⁷.

Regula 58

Nu trebuie să socotim darul lui Dumnezeu prin bani sau să-l dobîndim prin orice altă concepție omenească.

Fapte: «Și Simon, vînzînd că prin punerea mîinilor Apostoliilor se dă Duhul Sfînt, le-a adus bani zicînd: Dați-mi și mie puterea aceasta, ca acela pe care voi pune mîinile să primească Duh Sfînt. Iar Petru a zis către el: Bani tăi să fie cu tine spre pierzare! Căci ai socotit că darul lui Dumnezeu se agonisește cu bani. Tu n-ai parte, nici moștenire, la chemarea aceasta, pentru că inima ta nu este dreaptă înaintea lui Dumnezeu. Pocăiește-te deci de această răutate a ta și te roagă lui Dumnezeu; doară îți se va ierta cugetul inimii tale. Căci întru amărăciunea fierii și întru legătura nedreptății te vîd că ești»³⁶⁸.

După măsura credinței fiecărui se dau darurile de către Dumnezeu spre folos.

Către Romani: «Dar avem felurite daruri, după harul ce ni s-a dat. Dacă avem proorocie, să proorocim după măsura credinței»³⁶⁹ ș.u. **Către Corinteni I:** «Și fiecărui se dă arătarea Dubului spre folos. Că unuia

366. I Cor. 11, 3—5.

367. Luca 18, 9—14.

368. Fapte 8, 18—23.

369. Rom. 12, 6.

i se dă prin Duhul Sfînt cuvînt de înțelepciune, iar altuia, după același Duh, cuvîntul cunoștinței. Și unuia i se dă întru același Duh credință, iar altuia darurile vindecărilor, întru același Duh; unuia faceri de minuni, iar altuia proorocie; unuia deosebirea duhurilor, iar altuia feluri de limbi și altuia talmăcirea limbilor»³⁷⁰.

Se cuvine ca harul lui Dumnezeu primît în dar, în dar să se dea, și să nu fie neguțitorî spre propriile plăceri.

Matei: «Tămăduiți pe cei neputincioși, înviați pe cei morți, căruțiți pe cei leproși, pe demoni scoateți-i; în dar ați luat, în dar să dați. Să nu aveți nici aur, nici argint, nici bani în cîngătorile voastre»³⁷¹. *Fapte:* «Iar Petru a zis: Argint și aur nu am; dar ce am aceea îți dau: În numele lui Iisus Hristos Nazarineanul, scoală-te și umbli! Și apucîndu-l de mîna dreaptă, l-a ridicat»³⁷². *Către Tesaloniceni I:* «Căci niciodată nu ne-am arătat cu cuvinte de lingșuire, după cum știți, nici cu ascunse porniri de lăcomie; Dumnezeu este martor. Nici n-am căutat mărire de la oamenii, nici de la voi, nici de la alții, deși puteam să fim cu greutate, ca apostoli ai lui Hristos. Noi însă am fost blînzi în mijlocul vostru, așa precum o doică îngrijește pe fiii săi. Astfel, iubindu-vă, eram bucușori să vă dăm nu numai Evanghelia lui Dumnezeu, ci chiar și sufletele noastre pentru că ne-ați devenit iubiți»³⁷³.

Cel care primind cu recunoștință primul dar de la Dumnezeu îl folosește stăruitor spre slava lui Dumnezeu, este socotit vrednic și pentru altele; dar cel care nu este asemenea, se va lua de la el și ceea ce are și nu este socotit vrednic de răsplătire, ci se dă pedepsei.

Matei: «Și ucenicii, apropiindu-se de El, i-au zis: De ce le vorbești lor în pîlde? Iar El, răspunzînd, le-a zis: Pentru că vouă vi s-a dat să cunoașteți tainele împărăției cerurilor, pe cînd aceluora nu li s-a dat. Căci celui care are i se va da și-i va prisosi, iar de la cel ce nu are, și ce are i se va lua. De aceea le vorbesc în pîlde, că, văzînd, nu văd, și auzînd, nu aud, nici nu înțeleg. Și se împlinesc cu ei proorocia lui Isaia»³⁷⁴. «Căci (El este) ca un om, care, plecînd departe, și-a chemat slugile și le-a încredințat avuția sa: unuia i-a dat cinci talanți, altuia doi, altuia unul, fiecăruia după puterea lui și a plecat. Îndată, mergînd, cel care luase cinci talanți, a lucrat cu ei și a cîștigat alți cinci talanți. De asemenea și cel cu doi, a cîștigat încă doi. Iar cel care luase un talant, s-a dus, a săpat în pămînt și a ascuns argintul stăpînului său. Și după multă vreme a venit și stăpînul acelor slugi și a făcut socoteala cu ele.

370. I Cor. 12, 7—10.

371. Matei 10, 8—9.

372. Fapte 3, 6—7.

373. I Tes. 2, 5—8.

374. Matei 13, 10—14.

Și apropiindu-se cel care luase cinci talanți, a adus alți cinci talanți, zicînd: Doamne, cinci talanți mi-ai dat; iată, alți cinci talanți am cîștigat cu ei. Zis-a lui stăpînul: Bine slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincioasă, peste multe te voi pune; intră întru bucuria Domnului tău. Apropiindu-se și cel care luase doi talanți, a zis: Doamne doi talanți mi-ai dat; iată, alți doi talanți am cîștigat cu ei. Zis-a lui stăpînul: Bine slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincioasă, peste multe te voi pune; intră întru bucuria Domnului tău. Apropiindu-se apoi și cel care primise un talant, a zis: Doamne, te-ar știut că ești om aspru, care seceri unde n-ai semănat și admi de unde n-ai împărășit. Și temîndu-mă, m-am dus de am ascuns talantul tău în pămînt; iată, ai ce este al tău. Și, răspunzînd, stăpînul său i-a zis: Slugă vicleană și leneșă, știai că secer unde n-am semănat și adun de unde n-am împărășit; se cuvenea deci ca tu să dai banii mei schimbătorilor de bani și eu, venind, să fi luat ce este al meu cu dobîndă. Luați deci de la el talantul și dați-l celui care are zece talanți. Căci tot celui care are i se va da și-i va prisosi, iar de la cel care nu are și ce nu are i se va lua. Iar pe sluga netrebnică, aruncați-o întru întunericul cel mai din afară. Acolo va fi plîngerea și scrișnirea dinților»³⁷⁵.

Regula 59

Nu se cuvine ca credinciosul să dorească mărire de la oameni, nici să suporte cinste exagerată, ci chiar să îndrepte pe cei care-l cinstesc astfel, sau gîndesc ceva mai mult despre el.

Matei: «Și iată, venind un tinăr la El, i-a zis: Învățătorule bun, ce trebuie să fac, ca să am viața veșnică? Iar El i-a zis: De ce-Mi zici bun? Nimeni nu este bun, decît numai Unul Dumnezeu»³⁷⁶. *Ioan:* «Slavă de la oameni nu primesc»³⁷⁷; și, după puțin: «Cum puteți voi să credeți, cînd primiți mărire unii de la alții și mărirea cea de la Unicul Dumnezeu nu o căutați?»,³⁷⁸. *Luca:* «Vai vouă, fariseilor! Că iubiți scaunele din față în sinagogi și închinăciunile în pietre»³⁷⁹. *Către Tesaloniceni I:* «Căci niciodată nu ne-am arătat cu cuvinte de lingșuire, după cum știți, nici cu ascunse porniri de lăcomie; Dumnezeu este martor. Nici n-am căutat mărire de la oamenii, nici de la voi, nici de la alții»³⁸⁰. *Fapte:* «Și cînd a fost să intre Petru, Corneliu întimpinindu-l,

375. Matei 25, 14—30.

376. Matei 19, 16—17.

377. Ioan 5, 41.

378. Ioan 5, 44.

379. Luca 11, 43.

380. I Tes. 2, 5—6.

i s-a închinat, căzînd la picioarele lui. Dar Petru l-a ridicat, zicîndu-i: Scoală-te. Şi eu sînt om»³⁸¹. *Fapte*: «Şi într-o zi rînduită, Irod, îmbrăcîndu-se în veşminte regeşti şi şezînd la tribună, vorbea către ei; iar poporul striga: Acesta este glas dumnezeiesc, nu omenes! Şi îndată îngerul Domnului l-a lovit, pentru că nu a dat slavă lui Dumnezeu. Şi mîncîndu-l viermii, a murit»³⁸².

Regula 60

Darurile Duhului fiind diferite şi nici unul (singur) neputînd să le preimească pe toate, nici toţi să fie la fel, se cuvine ca fiecare să pre-severeze cu înţelegere şi cu mulţumire în ce i s-a dat şi toţi să fie de acord între ei, în dragostea lui Hristos, ca membrele în corp, încît nici cel mai mic, în compararea darurilor, să nu fie îndepărtat de superiorul lui, nici cel mai mare să nu fie dispreţuit de cel mai mic. Căci şi cei dezinăţi şi cei învîrăbiţi sînt vrednici de nimicire (pierzare).

Matei: «Orice împărătie care se dezbină în sine se pustieşte: orice cetate sau casă care se dezbină în sine nu va dăinui»³⁸³. *Către Galateni*: «Iar dacă vă muşcaţi unul pe altul şi vă mincaţi, vedeţi să nu vă nimiciţi între voi»³⁸⁴. *Ioan*: «Dar nu numai pentru aceştia Mă rog, ci şi pentru cei care vor crede în Mine, prin cuvîntul lor. Ca toţi să fie una, după cum Tu, Părinte, în Mine şi Eu în Tine, aşa şi aceştia în Noi să fie una, ca lumea să creadă că Tu M-ai trimis»³⁸⁵. *Fapte*: «Iar inima şi sufletul mulţimii celor care au crezut erau una şi nici unul nu zicea că este al său ceva din averea sa, ci toate le erau de obşte»³⁸⁶. *Către Romani*: «Vă îndemn, deci, fraţilor, pentru îndurările lui Dumnezeu, să înfăţişaţi trupurile voastre ca pe o jertfă vie, sîntă, bine plăcută lui Dumnezeu, ca închinarea voastră cea duhovnicească. Şi să nu vă potriviţi cu acest veac, ci să vă schimbaţi prin înnoirea minţii, ca să deosebiţi care este voia lui Dumnezeu, ce este bun şi plăcut şi desăvîrşit. Căci prin harul ce ni s-a dat, spun fiecăruia dintre voi să nu cugete despre sine mai mult decît trebuie să cugete, ci să cugete fiecare spre a fi înţelept, precum Dumnezeu i-a împărţit măsura credinţei. Căci precum într-un singur trup avem mai multe mădulare, şi mădularele nu au toate aceeaşi lucrare, aşa şi noi, cei mulţi, un trup sîntem în Hristos şi fiecare sîntem mădulare unii altora; dar avem felurite daruri, după harul ce ni s-a dat.

381. *Fapte* 10, 25—26.

382. *Fapte* 12, 21—23.

383. *Matei* 17, 25.

384. *Gal.* 5, 15.

385. *Ioan* 17, 20—21.

386. *Fapte* 4, 32.

Dacă avem proorocie, să proorocim, după măsura credinţei. Dacă avem slujbă, să stăruim în slujbă; dacă unul învaţă, să se sîrguiască în învăţătură; dacă îndeamnă, să fie în îndemnare; dacă împarte altora, să împartă cu firească nevinovăţie; dacă stă în frunte, să fie cu tragere de inimă; dacă miluieşte, să miluiască cu voie bună»³⁸⁷. *Către Corinteni I*: «Vă îndemn, fraţilor, pentru numele Domnului nostru Iisus Hristos, ca toţi să vorbiţi la fel şi să nu fie dezbinări în sinul vostru; ci să fiţi cu totul uniţi în acelaşi cuget şi în aceeaşi înţelegere»³⁸⁸. *Către Corinteni I*: «Căci precum trupul unul este, şi are mădulare multe, iar toate mădularele trupului, mult fiind, sînt un trup, aşa şi Hristos. Pentru că într-un Duh ne-am botezat noi toţi, ca să fim un singur trup, fie iudei, fie elini, fie robi, fie liberi, şi toţi la un Duh ne-am adăpat. Căci şi trupul nu este un mădular, ci multe; dacă piciorul ar zice: Fiindcă nu sînt mină, nu sînt din trup, nu pentru aceasta nu este el din trup. Şi dacă urechea ar zice: Fiindcă nu sînt ochi, nu fac parte din trup, nu pentru aceasta nu este ea din trup. Dacă tot trupul ar fi ochi, unde ar fi auzul? Şi dacă ar fi tot auz, unde ar fi mirosul? Dar acum Dumnezeu a pus mădularele, pe fiecare din ele, în trup, cum a voit. Dacă toate ar fi un singur mădular, unde ar fi trupul? Dar acum sînt multe mădulare, însă un singur trup. Şi nu poate ochiul să zică minii: N-am trebuinţă de tine; sau, iarăşi capul să zică picioarelor: N-am trebuinţă de voi. Ci cu mult mai mult mădularele trupului, socotite a fi slabe, sînt mai trebuincioase. Şi pe cele care ni se par că sînt mai de necinste, pe acelea cu mai multă cinste le îmbrăcăm şi cele necuviincioase ale noastre au mai multă cuviinţă. Iar cele cuviincioase ale noastre n-au nevoie de ea. Dar Dumnezeu a întocmit astfel trupul, dînd mai multă cinste celui căruiia li lipseşte. Ca să nu fie dezbinare în trup, ci mădularele să îngrijească deopotrivă unele de altele. Şi dacă un mădular suferă, toate mădularele suferă împreună, şi dacă un mădular este cîstit, toate mădularele se bucură împreună. Iar voi sînteţi trupul lui Hristos şi mădulare (fiecare) în parte. Şi pe unii i-a pus Dumnezeu în Biserică; înţii Apostoli, al doilea prooroci, al treilea învăţători, apoi pe cei care au darul de a face minuni, apoi darurile vindecărilor, ajutorările, cîrmuirile, felurile limbilor. Oare toţi sînt Apostoli? Oare toţi sînt prooroci? Oare toţi învăţători? Oare toţi au putere să săvîrşescă minuni? Oare toţi au darurile vindecărilor? Oare toţi vorbesc în limbi? Oare toţi pot să tîlmăcească?»³⁸⁹. *Către Filipeni*: «Împliniţi bucuria mea, ca să gîndiţi la

387. *Rom.* 12, 3—8.

388. *I Cor.* 1, 10.

389. *I Cor.* 12, 12—30.

fel, avind aceeași iubire, același suflet; aceeași cugetare. Nu faceți nimic din duh de ceartă, nici din mărire deșartă, ci cu smerenie, unul pe altul socotească-l mai de cinstite decât el însuși. Să nu caute nimeni numai ale sale, ci fiecare și ale altuia»³⁹⁰.

Regula 61

Să nu umilim pe cei care lucrează darul lui Dumnezeu, avind în vedere joshicia lor; căci prin (în) aceștia mai ales binevoiește Dumnezeu.

Matei: «Te slăvesc pe Tine, Părinte, Doamne al cerului și al pământului, că ai ascuns acestea de cei înțelepți și pricepuți și le-ai descoperit pruncilor. Da, Părinte, căci așa a fost bunăvoința înaintea Ta»³⁹¹. «Și venind în patria Sa, îi învăța în sinagoga lor, încât ei erau uimiți și ziceau: De unde are El înțelepciunea aceasta și puterile? Au nu este Acesta fiul teslarului? Au nu se numește mama Lui Maria și frații (verii) Lui, Iacob și Simon și Iuda! Și surorile (verișoarele) Lui au nu sint toate la noi? Decj de unde are El toate acestea? Și se sminteau cu privire la El, iar Iisus le-a zis: Nu este prooroc disprețuit decit în patria lui și în casa lui. Și n-a făcut acolo multe minuni, din pricina necredinței lor»³⁹². *Către Corinteni I:* «Căci priviți chemarea voastră, fraților, că nu mulți sint înțelepți după trup, nu mulți sint puternici, nu mulți sint de bun neam; ci Dumnezeu Și-a ales pe cele slabe ale lumii, ca să rușineze pe cele tari; Dumnezeu Și-a ales pe cele de neam jos ale lumii, pe cele nebăgate în seamă, ca să strice pe cele ce sint. Ca nici un trup să nu se laude înaintea lui Dumnezeu»³⁹³.

Regula 62

Cei care au crezut lui Dumnezeu și s-au botezat, trebuie să se pre-gătească îndată pentru ispitiri, chiar și de la cei ai caselor, pînă la moarte. Căci cel care nu s-a pregătit astfel, ivindu-se îndată prilejul se va clătina cu ușurință.

Matei: «Iar botezîndu-Se Iisus, îndată ce a ieșit din apă iată cerurile I s-au deschis, și a văzut Duhul lui Dumnezeu pogorîndu-Se, ca un porumbel, și venind peste El. Și iată, glas din ceruri care a zis: Acesta este Fiul Meu Cel iubit, întru Care am binevoit. Atunci Iisus a fost dus de

390. Filip. 2, 2—4.

391. Matei 11, 25—26.

392. Matei 13, 54—58;

393. I Cor. 1, 26—29;

Duhul în pustiu, ca să fie ispitit de către diavolul»³⁹⁴. «Iată, Eu vă trimit pe voi ca pe niște oi în mijlocul lupilor; fiți dar înțelepți ca șerpii și blînzi ca porumbelii. Feriți-vă de oameni, căci vă vor da pe mîna sine-dristilor și în sinagogile lor vă vor bate cu biciul. Încă și la dregători și la regi veți fi duși pentru Mine, spre mărturie lor și păgînilor»³⁹⁵. Și după pușin: «Și va da frate pe frate la moarte și tată pe fiu și se vor scula copiii împotriva părinților și-i vor ucide. Și veți fi urși de toți pentru numele Meu, iar cel care va răbda pînă la sfîrșit, acela se va mintui»³⁹⁶. «Și cel care nu-și ia crucea și nu-Mi urmează Mie, nu este vrednic de Mine»³⁹⁷. *Ioan:* «Acestea vi le-am spus, ca să nu vă smintiți. Vă vor scoate din sinagogi și vine ceasul ca tot celui care vă va ucide să i se pară că aduce închinare lui Dumnezeu. Și acestea vor face, pentru că n-au cunoscut nici pe Tatăl, nici pe Mine. Iar acestea vi le-am spus ca, atunci cînd va veni ceasul lor, să vă aduceți aminte că vi le-am spus»³⁹⁸. *Luca:* «Iar cea de pe piatră sint aceia care, auzind cuvîntul, îl primesc cu bucurie, dar aceștia nu au rădăcină; ei cred pînă la o vreme, iar la vreme de încercare se leapădă»³⁹⁹. *Către Corinteni II:* «Căci nu voim, fraților, ca voi să nu știți de necazul nostru, care ni s-a făcut în Asia, că peste măsură, peste puteri am fost îngreuiati, încit nu mai nădărdjuiam să mai scăpăm cu viață. Ci noi, în noi înșine, ne-am socotit ca osîndiți la moarte, ca să nu ne punem încrederea în noi, ci în Dumnezeu, Cel Care înviază pe cei morți»⁴⁰⁰. *Către Timotei II:* «Și toți care voiesc să trăiască cucernic în Hristos Iisus vor fi prigoniti»⁴⁰¹.

Nu trebuie să facem să cădem în ispite înainte de timpul îngăduinței lui Dumnezeu, ci chiar să ne rugăm să nu cădem în ispită.

Matei: «Așadar, astfel să ne rugăm: Tatăl nostru Care ești în ceruri, sfintească-se numele Tău, vie împărăția Ta, facă-se voia Ta, precum în cer și pe pămînt. Plinea noastră cea spre ființă dă-ne-o nouă astăzi. Și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri; și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăvește de cel rău»⁴⁰². *Ioan:* «Și după acestea, mergea Iisus prin Galileea. Căci nu voia să meargă prin Iudeea, deoarece iudeii căutau să-L omoare. Și era aproape praznicul iudeilor, cel al Corturilor. Și au zis către El frații Lui: Treci de aici și du-Te în Iudeea, pentru ca și ucenicii Tăi să vadă lucrurile pe care le

394. Matei 3, 16—17; 4, 1.

395. Matei 10, 16—18.

396. Matei 10, 21—22.

397. Matei 10, 38.

398. Ioan 16, 1—4.

399. Luca 8, 13.

400. II Cor. 1, 8—9

401. II Tim. 3, 12.

402. Matei 6, 13.

faci. Căci nimeni nu lucrează în ascuns, ci voiește să se facă cunoscut. Dacă faci acestea, arată-Te pe Tine lumii. Pentru că nici frații Lui nu credeau în El. Deci le-a zis Iisus: Vremea Mea încă n-a sosit, iar vremea voastră totdeauna este gata. Pe voi lumea nu poate să vă urască, dar pe Mine Mă urăște, pentru că Eu mărturisesc despre ea că lucrurile ei sînt rele. Voi suiți-vă la sărbătoare; Eu nu Mă sui la praznicul acesta, căci vremea Mea nu s-a împlinit încă. Acestea spunîndu-le, a rămas în Galileea. Dar după ce frații Săi s-au suit la praznic, atunci S-a suit și El, nu pe față, ci cam pe ascuns»⁴⁰³. *Luca*: «Sculați-vă și vă rugați, ca să nu intrați în ispită»⁴⁰⁴.

Se cuvine să ne îndepărtăm în timpul prigonirilor, chiar dacă Cel care poate să ne ducă la izbîndă ar îngădui să fim ispitiți, dar să dorim (să se facă) voia lui Dumnezeu prin rugăciune.

Matei: «Iar cînd vă vor urmări în cetatea aceasta, fugiți în cealaltă»⁴⁰⁵. «Iar fariseii, ieșind din sinagogă, s-au sfătuit împotriva Lui ca să-L piardă. Iisus însă cunoscîndu-i, S-a dus de acolo»⁴⁰⁶. *Ioan*: «Deci, din ziua aceea s-au hotărît ca să-L ucidă. De aceea, Iisus nu mai umbra pe față între iudei»⁴⁰⁷. *Luca*: «Și îngenuchind, Se ruga zicînd: Părinte, de voiești, treacă de la Mine acest pahar. Dar nu voia Mea, ci voia Ta să se îplinească»⁴⁰⁸. *Către Corinteni I*: «Nu v-a cuprins ispită care să fi fost peste puterea omenească. Dar credincios este Dumnezeu, Care nu va îngădui ca să fiți ispitiți mai mult decît puteți, ci o dată cu ispită va aduce și scăparea din ea, ca să puteți răbda»⁴⁰⁹.

Se cuvine ca creștinul, în fiecare din ispitirile în care ar fi adus, să-și amintească de cele spuse în Scriptura de Dumnezeu inspirat în această privință, și astfel să se păstreze pe sine neinfluențat și pe vrăjmași să-i nimicească.

Matei: «Atunci Iisus a fost dus de Duhul în pustiu, ca să fie ispitit de către diavolul. Și după ce a pososit patruzeci de zile și patruzeci de nopți, la urmă a flămînzit. Și, apropiindu-se, ispititorul a zis către El: De ești Tu Fiul lui Dumnezeu, zi ca pietrele acestea să se facă pîini. Iar El, răspunzînd, a zis: Scris este: «Nu numai cu pîine va trăi omul, ci cu tot cuvîntul, care iese din gura lui Dumnezeu». Atunci diavolul L-a dus în sfînta cetate, L-a pus pe aripa templului, și i-a zis: Dacă Tu ești Fiul lui Dumnezeu, aruncă-Te jos, că scris este: «Îngerilor Săi va po-

403. *Ioan* 7, 1—10.404. *Luca* 22, 46.405. *Matei* 10, 23.406. *Matei* 12, 14—15.407. *Ioan* 11, 53—54.408. *Luca* 22, 41—42.409. *I Cor.* 10, 13.

runci pentru Tine și Te vor ridica pe mîini, ca nu cumva să izbești de piatră piciorul Tău». Iisus i-a răspuns: Iarăși este scris: «Să nu ispitești pe Domnul Dumnezeuul Tău». Din nor diavolul L-a dus pe un munte foarte înalt și L-a arătat toate împărățiile lumii și slava lor. Și I-a zis Lui: Acestea toate Ți le voi da Ție, dacă vei cădea înaintea mea și mi Te vei închina. Atunci Iisus i-a zis: Mergi înapoia Mea; satano, căci scris este: «Domnului Dumnezeuului tău să te închini și numai Lui să-I slujești». Atunci L-a lăsat diavolul și iată, îngerii venind la El îi slujeau»⁴¹⁰.

Regula 63

Creștinul nu trebuie să aibă teamă și în situații de mare neliniște să nu se îndepărteze de încrederea în Dumnezeu; ci să aibă curaj, ca și cum Hristos este prezent și-l îndrumează în cele din situația respectivă și-l întărește pentru toate; iar Sfîntul Duh îl învață pînă și răspunsul pe care să-l dea vrăjmașilor.

Matei: «Nu vă temeți de cei careucid trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă; ci temeți-vă mai curînd de acela care poate și sufletul și trupul să le piardă în gheena. Au nu se vind două vrăbii pe un ban? Si nici una din ele nu cade pe pămînt fără știrea Tatălui vostru. La voi însă și perii capului, toți sînt numărați. Așadar nu vă temeți, voi sînteți cu mult mai de preț decît păsările»⁴¹¹. *Luca*: «Iar cînd vă vor duce în sinagogi și la dregători și la stăpîniri, nu vă îngrijiți cum și ce veți răspunde, sau ce veți zice, că Duhul Sfînt vă va învăța chiar în ceasul acela ce trebuie să spuneți»⁴¹². *Marcu*: «Și s-a făcut furtună mare de vînt și valurile se prăvăleau peste corabie, încît corabia era aproape să se umple. Iar El era la cîrmă, dormind pe căpătii. Și L-au deșteptat și i-au zis: Învățătorule, nu-Ți este grijă că pierim? Si El, sculîndu-Se, a certat vîntul și a zis mării: Taci! Incețează! Și vîntul s-a potolit și s-a făcut liniște mare. Și le-a zis lor: Pentru ce sînteți așa de fricoși? Cum de nu aveți credință?»⁴¹³. *Fapte*: «Și sculîndu-se arhiereul și cei împreună cu el — cei din eresul saducheilor — s-au umpt de pînză. Si au pus mîinile pe Apostoli și i-au pus în temnița obștească. Iar un înger al Domnului, în timpul nopții, a deschis ușile temniței și, scoțîndu-i, le-a zis: Mergeți și, stînd, grăiți poporului în templu toate cuvintele vieții acesteia. Și auzind, au intrat de dimineată în templu și învățau»⁴¹⁴.

410. *Matei* 4, 1—11.411. *Matei* 10, 28—31.412. *Luca* 12, 11—12.413. *Marcu* 4, 37—40.414. *Fapte* 5, 17—21.

Către Corinteni II : «Căci nu voim, fraților, ca voi să nu știți de necazul nostru, care ni s-a făcut în Asia, că, peste măsură, peste puteri am fost îngreuiți, încît nu mai nădăjduiam să mai scăpăm cu viață. Ci noi, în noi înșine, ne-am socotit ca osîndiți la moarte, ca să nu ne punem încrederea în noi, ci în Dumnezeu, Cel Care înviază pe cei morți. Care ne-a izbăvit pe noi dintr-o moarte ca aceasta și ne izbăvește și în Care nădăjduim că încă ne va izbăvi» ⁴¹⁵.

Regula 64

Trebuie să se bucure tot cel care suferă pînă la moarte din cauza numelui Domnului și a poruncilor Lui.

Matei : «Fericii cei prigoniți pentru dreptate, că a lor este împărăția cerurilor. Fericii veți fi voi cînd vă vor ocări și vă vor prigoni și vor zice tot cuvîntul rău împotriva voastră, mințind din pricina Mea. Bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri.» ⁴¹⁶.
Luca : «Fericii veți fi cînd oamenii vă vor urî pe voi și vă vor izgoni dintre ei și vă vor ocări și vor lepăda numele vostru, ca rău, din pricina Fiului Omului. Bucurați-vă în ziua aceea și vă veseliți, că, iată, plata voastră multă este în cer.» ⁴¹⁷. *Fapte* : «Și chemînd pe Apostoli și bălîndu-i, le-au poruncit să nu mai vorbească în numele lui Iisus și le-au dat drumul. Iar ei au plecat din fața sinedrului, bucurîndu-se că s-au învrednicit, pentru numele Lui, să sufere ocară. Și toată ziua, în templu și prin case, nu încetau să învețe și să binevestească pe Hristos Iisus» ⁴¹⁸. *Către Coloseni* : «Nu m-am făcut eu Pavel suflător. Acum mă bucur de suferințele mele pentru voi și împlinesc, în carnea mea, lipsurile necazurilor lui Hristos, pentru Trupul Lui, adică Biserica» ⁴¹⁹.

Regula 65

Trebuie ca și în cazul ieșirii să facem rugăciunile cuvenite.

Matei : «Iar în ceasul al nouălea Iisus a strigat cu glas mare, zicînd : «Eli, Eli, lama sabahani ?». Adică : Dumnezeu! Meu, Dumnezeu! Meu, pentru ce M-ai părăsit ?» ⁴²⁰. *Luca* : «Și Iisus, strigînd cu glas mare, a zis : Părinte, în mîinile Tale, încredințez Duhul Meu. Și acestea zicînd, Și-a

415. *II Cor.* 1, 8—10.
 416. *Matei* 5, 10—12.
 417. *Luca* 6, 22—23.
 418. *Fapte* 5, 40—42.
 419. *Col.* 1, 23—24.
 420. *Matei* 27, 46.

dat Duhul» ⁴²¹. *Fapte* : «Și îl băteau cu pietre pe Stefan, care se ruga și zicea : Doamne, Iisuse, primește duhul meu. Și ingenuchînd, a strigat cu glas mare : Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta ! Și zicînd acestea, a adormit» ⁴²².

Regula 66

Nu trebuie să părăsim pe cei care luptă pentru pietate.

Ioan : «Iisus le-a răspuns : Acum credeți ? Iată vine ceasul, și a și venit, ca să vă risipiți, fiecare la ale sale și pe Mine Mă lăsați singur» ⁴²³. *Către Timotei II* : «Știți că toți cei din Asia s-au lepădat de mine, între care Fighel și Ermoghen. Domnul să aibă milă de casa lui Onisifor, căci de multe ori m-a însufiețit și de lanțurile mele nu s-a rușinat. Dăruiaască-i Domnul, ca, în ziua cea mare, milă să găsească de la Domnul. Iar cită slujbă mi-a făcut el în Efes, știi tu mai bine» ⁴²⁴. *Către Timotei II* : «La înțlia mea apărare, nimeni nu mi-a venit într-ajutor, ci toți m-au părăsit. Să nu li se țină în socoteală» ⁴²⁵.

Se cuvine să ne rugăm pentru cei încercați în ispite.

Luca : «Simone, Simone, iată satana v-a cerut să vă cearnă ca pe grîu ; iar Eu m-am rugat pentru tine ca să nu piară credința ta» ⁴²⁶. *Fapte* : «Deci Petru era pazăt în temniță și se făcea neconcentrat rugăciune către Dumnezeu pentru el, de către Biserică» ⁴²⁷. *Către Corinteni I* : «Dar crîndincios este Dumnezeu, Care nu va îngădui ca să fiți ispițiți mai mult decît puteți, ci o dată cu ispița va aduce și scăparea din ea, ca să puteți răbda» ⁴²⁸.

Regula 67

Celor care au cunoașterea învierii din morți, le este străină întru-atrea pentru cei adormiți.

Luca : «Și după El venea mulțime multă de popor și de femei, care se băteau în piept și îl plîngeau. Și întorcîndu-Se către ele, Iisus le-a zis : Fiice ale Ierusalimului, nu Mă plîngeți pe Mine» ⁴²⁹. *Către Tesalonienci I* : «Fraților, despre cei care au adormit, nu voim să fiți în nești-

421. *Luca* 23, 46.
 422. *Fapte* 7, 59—60.
 423. *Ioan*, 16, 31—32.
 424. *II Tim.* 1, 15—18.
 425. *II Tim.* 4, 16.
 426. *Luca* 22, 31—32.
 427. *Fapte*, 12, 5.
 428. *I Cor.* 10, 13.
 429. *Luca* 23, 27—28.

ință, ca să nu vă întristați precum ceilalți, care nu au nădejde. Pentru că de credem că Iisus a murit și a înviat, tot așa (credem) că Dumnezeu pe cei adormiți întru Iisus îi va aduce împreună cu El»⁴³⁰.

Regula 68

Nu trebuie să ne așteptăm că obișnuințele veacului acestuia vor fi și după înviere, ci să ne reprezentăm viața în veacul viitor ca îngerească și fără trebuință.

Luca: «Și le-a zis lor Iisus: Fiii veacului acestuia se însoară și se mărită; iar cei care se vor învrednici să dobândească veacul acela și învierea cea din morți, nici nu se însoară, nici nu se mărită. Căci să moară nu mai pot, căci sînt la fel cu îngerii și sînt fii ai lui Dumnezeu, fiind fii ai învierii»⁴³¹. *Către Corinteni I:* «Dar va zice cineva: Cum înviază morții și cu ce trup au să vină? Nebun ce ești! Tu ce semeni nu dă viață, dacă nu va fi murit. Și ceea ce semeni nu este trupul ce va să fie, ci grăunte gol, poate de grâu, sau de altceva din celelalte; iar Dumnezeu îi dă un trup, precum a voit»⁴³². Și după puțin: «Așa este și învierea morților: se seamănă trupul întru stricăciune, înviază întru nestricăciune; se seamănă întru necinste, înviază întru slavă; se seamănă întru slăbiciune, înviază întru putere; se seamănă trup firesc, înviază trup duhovnicesc»⁴³³.

Nu trebuie să înțelegem venirea Domnului local și trupește, ci s-o așteptăm în slava Tatălui, deodată în toată lumea.

Matei: «Atunci de vă va zice cineva: Iată, Hristos este aici sau dincolo, să nu-l credeți. Căci se vor scula hristoși mincinoși și prooroci mincinoși și vor face semne mari și minuni, ca să amăgească, de va fi cu puțință, și pe cei aleși»⁴³⁴. «Deci, de vă vor zice vouă: Iată, este în pustiu, să nu ieșiți; iată, este în cămări, să nu credeți. Căci precum fulgerul iese de la răsărit și se arată pînă la apus, așa va fi și venirea Fiului Omului»⁴³⁵. *Marcu:* «Și atunci, dacă vă va zice cineva: Iată, aici este Hristos, sau iată acolo, să nu credeți. Căci se vor scula hristoși mincinoși și prooroci mincinoși și vor face semne și minuni, ca să ducă în rătăcire, de se poate, pe cei aleși. Dar voi luați seama. Iată dinainte v-am spus vouă toate. Ci în acele zile, după necazul acela, soarele se va întuneca și luna nu-și va mai da lumina ei. Și stelele vor cădea din

430. I Tes. 4, 13—14.

431. Luca 20, 34—36.

432. I Cor. 15, 35—38.

433. I Cor. 15, 42—44.

434. Matei 24, 23—24.

435. Matei 24, 26—27.

cer și puterile care sînt în ceruri se vor cătina. Atunci vor vedea pe Fiul Omului venind pe nori, cu putere multă și cu slavă»⁴³⁶. *Către Tesaloniceni I:* «Căci aceasta vă spunem, după cuvîntul Domnului, că noi cei vii, care vom fi rămas pînă la venirea Domnului, nu vom lua înainte celor adormiți. Pentru că, Insuși Domnul, întru poruncă, la glasul arhanghelului și întru trîmbița lui Dumnezeu, Se va pogori din cer, și cei morți întru Hristos vor învia întâi»⁴³⁷.

Regula 69

Cîte sînt oprite după legătura dintre ele și hotărîrea se primește cu amenințare.*

Matei: «Căci din inimă ies gînduri rele, ucideri, adultere, desfrînări, furtașaguri, mărturii mincinoase, hule. Acestea sînt care spurcă pe om»⁴³⁸. «Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui. Căci flămînd am fost și nu Mi-ați dat să mîncînc; însetat am fost și nu Mi-ați dat să beau; străin am fost și nu M-ați primit; gol am fost și nu M-ați îmbrăcat; bolnav și în temniță și nu M-ați cercetat»⁴³⁹. *Luca:* «Dar, vai, vouă bogaților, că vă luați mîngîierea voastră. Vai vouă, care sînteți sățui acum, că veți flămînzii. Vai vouă celor care rîdeți acum, că veți plînge și vă veți tîngu. Vai vouă, cînd toți oamenii vă vor vorbi de bine»⁴⁴⁰. *Luca:* «Luăți deci aminte de voi înșivă, ca să nu se îngreuneze inimile voastre de mîncare și de băutură peste măsură și de grijile vieții acesteia, și ziua aceea să vină peste voi fără-de veste»⁴⁴¹. *Marcu:* «Căci dinlăuntru, din inima oamenilor, ies cugetele cele rele, desfrînările, hoțiile, uciderile, adulterul, lăcomiile, vicleniile, înșelăciunea, nerușinarea, pizma, hula, trufia, ușurătatea. Toate aceste rele ies dinlăuntru și spurcă pe om»⁴⁴². *Către Romani:* «Și precum n-au încercat să păstreze pe Dumnezeu, în cugetele lor, așa și Dumnezeu i-a lăsat la mîntea lor fără judecată, să facă cele ce nu se cuvine. Plini fiind de toată nedreptatea, de desfrinare, de viclenie, de lăcomie, de răutate, plini de pizmă, de ucidere, de ceartă, de înșelăciune, de purtări rele, birfitori, grăitori de rău, uritori de Dumnezeu, ocăritori, semeți, trufași, lăudaroși, născocitori de rele, nesupuși

436. Marcu 13, 21—26.

437. I Tes. 4, 15—16.

* La Ghisbomont titlul acestei Reguli este: *Despre cele oprite împreună și după legătura lor sau sînt îngăduite de Scriptură.*

438. Matei 15, 19—20.

439. Matei 25, 41—43.

440. Luca 6, 24—26.

441. Luca 21, 34.

442. Marcu 7, 21—23.

părinților, neînțelepți, călcători de cuvânt, fără dragoste, fără milă; aceștia, deși au cunoscut dreptatea lui Dumnezeu, că cei care fac unele ca acestea sînt vrednici de moarte, nu numai că fac ei acestea, ci le și încuviințează celor care le fac»⁴⁴³. «Pentru că (poruncile): să nu săvîrșiți adulter, să nu ucizi, să nu furi, să nu mărturisești strîmb, să nu poftești... și orice altă poruncă ar mai fi»⁴⁴⁴. *Către Corinteni I*: «Nu vă amăgiți, nici desfrînați, nici închinătorii la idoli, nici adulterii, nici mahlahienii, nici sodomiiții, nici furii, nici lacomii, nici bețivii, nici batjocoritorii, nici răpitorii nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu»⁴⁴⁵. *Către Corinteni II*: «Mă tem adică de certuri, de pizmă, de minii, de întăritări, de clevetiri, de șoptiri, de îngîmfări, de tulburări»⁴⁴⁶. *Către Galateni*: «Iar faptele trupului sînt cunoscute, ca unele ce sînt: adulter, desfrînare, necurăție, destrăbălare; închinare la idoli, fermecătorie, vrajbe, certuri, zavistii, minii, gilcevi, dezbinări, eresuri; pizmuiri, acideri, beții, chefuri și cele pe care vi le spun dinainte, precum dinainte v-am și spus, căci cei care fac unele ca acestea nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu»⁴⁴⁷. Și după puțin: «Să nu fim iubitori de mărire deșartă, întăritîndu-ne unii pe alții și pizmuindu-ne unii pe alții»⁴⁴⁸. *Către Eteseni*: «Orice amărăciune și supărare și minie și izbucnire și defăimare să piară de la voi, împreună cu orice răutate»⁴⁴⁹. «Iar desfrii și orice necurăție și poftă de avere nici să se pomenească între voi, cum se cuvine sfinților; nici vorbe de rușine, nici vorbe nebunești, nici giume care nu se cuvîa»⁴⁵⁰. *Către Coloseni*: «Drept aceea, omoriți mădularele voastre, ale omului pămîntesc: desfrînarea, necurăția, patima, pofta rea și lăcomia, care este o închinare la idoli, pentru care vine minia lui Dumnezeu, peste fiii neascultării»⁴⁵¹. «Acum, deci, lepădați și voi toate acestea: minia, iușimea, răutatea, hula, cuvîntul de rușine, din gura voastră; nu vă mințiți unul pe altul»⁴⁵². *Către Timotei I*: «(legea este) pentru cei fără de lege și răvrățiți, pentru necredincioși și păcătoși, pentru necuvioși și spurcați, pentru ucigașii de tată și ucigașii de mamă, pentru omoritorii de oameni; pentru desfrînați, pentru sodomiiți, pentru vinzătorii de oameni, pentru mincinoși, pentru cei care jură strîmb și pentru tot ce stă împotriva învățaturii sănătoase: după Evanghelia slavei fericitului

443. Rom. 1, 28—32.

444. Rom. 13, 9; vezi și Ieșire 20, 13—17

445. I Cor. 6, 9—10.

446. II Cor. 12, 20.

447. Gal. 5, 19—21.

448. Gal. 5, 26.

449. Etes. 4, 31.

450. Etes. 5, 3—4.

451. Col. 3, 5—6.

452. Col. 3, 8—9.

Dumnezeu cea încredințată mie»⁴⁵³. *Către Timotei I*: «În vremurile cele de apoi unii se vor depărta de la credință, luînd aminte la duhurile cele înșelătoare și la învățăturile demonilor, ale celor care întru fărădelege grăiesc minciuni și sînt înfierai în cugetele lor. Aceștia opresc de la căsătorie și de la unele bucate, pe care Dumnezeu le-a făcut, spre gustare cu mulțumire pentru cei credincioși și pentru cei care au cunoscut adevărul»⁴⁵⁴. *Către Timotei I*: «Iar dacă învață cineva într-alt chip și nu se ține de cuvintele cele sănătoase ale Domnului nostru Iisus Hristos și de învățătura cea bună după credință, acesta este un îngîmfat, care nu știe nimic, suferind de boala discuțiilor și certurilor, din care pornesc: ceartă, pizmă, defăimări, bănuieli nedrepte; gilceville necurmate ale oamenilor stricați la minte și lipsiți de adevăr, care socotesc că evlavia este un mijloc de cîștig. Depărtează-te de unii ca aceștia»⁴⁵⁵. *Către Timotei II*: «În zilele din urmă, vor veni vremuri grele. Că vor fi oamenii iubitori de sine, iubitori de argint, lăudaroși, trufași, hulitori, neascultătorii de părinți, nemulțumitori, fără cucernicie, lipsiți de dragoste, neînduplecați, clevetitori, neînfrînați, cruzi, neiubitori de bine, vinzători, necuviincioși, îngîmfaiți, iubitori de desfătări mai puțin decît iubitori de Dumnezeu; avînd înfățișarea adevăratei credințe, dar tăgăduind puterea ei. Depărtează-te și de aceștia»⁴⁵⁶. *Către Tit*: «Pentru că și noi eram altădată fără de minte, neascultători, amăgiți, slujind poftelor și multor featuri de desfătări, petrecînd viața în răutate și pizmuire, urîți fiind și urîndu-ne unul pe altul»⁴⁵⁷.

Cîte se întăresc după rînduială, Heecare are și promisiunea binecuvîntării.

Matei: «Ferițiți cei săraci cu duhul, că a lor este împărăția cerurilor; Ferițiți cei ce plîng, că aceia se vor mîngîia; Ferițiți cei blînzi, că aceia vor moșteni pămîntul; Ferițiți cei ce flămînzesc și însetează de dreptate, că aceia se vor sătura; Ferițiți cei milostivi, că aceia se vor milui; Ferițiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu; Ferițiți făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema; Ferițiți cei prigoniți pentru dreptate, că a lor este împărăția cerurilor; Ferițiți veți fi voi, cînd vă vor ocări și vă vor prigoni și vor zice tot cuvîntul rău împotriva voastră, minfind din pricina Mea. Bucurați-vă și vă veseliți că plata voastră multă este în ceruri»⁴⁵⁸. *Matei*: «Veniți, binecuvîntații Părintelui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă,

453. I Tim. 1, 9—11.

454. I Tim. 4, 1—3.

455. I Tim. 6, 3—5.

456. II Tim. 3, 1—5.

457. Tit. 3, 3.

458. Matei 5, 3—12.

de la întemeierea lumii, căci flămînd am fost și Mi-ați dat să mîncîm; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit; gol am fost și M-ați îmbrăcat, hoinav am fost și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine»⁴⁵⁹. *Către Romani*: «Dacă avem slujbă, să stăruim în slujbă; dacă unul învață, să se sîrguiască în învățătură; dacă îndeamnă, să fie la îndemnare; dacă împarte altora, să împartă cu firească nevinovăție; dacă stă în frunte, să fie cu tragere de inimă; dacă miluiește, să miluiască cu voie bună. Dreptatea să fie nefățarnică; urîți răul, alipiți-vă de bine, în iubire frățească, unii pe alții iubiți-vă; în cîinste, unii altora dați-vă înțielitate; la sîrguință, nu pregețați; cu duhul fiți fierbinți; Domnului slujiți. Bucurați-vă în nădejde, în suferințe fiți răbdători; în rugăciune, stăruiti. Faceți-vă părtași la trebuințele sfinților, iubirea de străini urmînd. Binecuvîntați pe cei care vă prigonesc, binecuvîntați-i și nu-i blestemați. Bucurați-vă cu cei care se bucură, plîngeți cu cei care plîng. Cugetați același lucru, unii față de alții; nu cugetați la cele înalte, ci lăsați-vă duși spre cele smerite; nu vă socotiți voi înșivă înțelepți. Nu răsplătiți nimănui cu rău pentru rău; purtați grijă de cele bune înaintea tuturor oamenilor. Dacă se poate, pe cit stă în puțința voastră, trăiți în bună pace cu toți oamenii. Nu vă răzbuņați singuri, iubiților, ci lăsați loc miniei (lui Dumnezeu), căci scris este: «A Mea este răzbunarea; Eu voi răsplăti», zice Domnul. Deci, dacă v răzmașul tău este flămînd, dă-i de mîncare, dacă li este sete, dă-i să bea»⁴⁶⁰. «Nu te lăsa biruit de rău, ci biruiește răul cu binele»⁴⁶¹. *Către Corinteni I*: «Nedînd nici o smînteală întru nimic, ca să nu fie slujirea noastră defăimată. Ci întru toate înfățișîndu-ne pe noi înșine ca slujitori ai lui Dumnezeu, în multă răbdare, în necazuri, în nevoi, în strîmtoări; în bătăi, în temnițe, în tulburări, în osteneți, în privegheri, în posturi; în curăție, în cunoștință, în îndelungă-răbdare, în bunătate, în Duhul Sfînt, în dragoste nefățarnică; în cuvîntul adevărului, în puferea lui Dumnezeu, prin armele dreptății, cele de-a dreapta și cele de-a stînga, prin slavă și necinste, prin defăimare și laudă; ca niște amăgitori, deși iubitori de adevăr. Ca niște necunoscuți, deși bine cunoscuți; ca fiind pe pragul morții, deși iată că trăim ca niște pedepsiți, dar nu ucși; ca niște intristați, dar pururea bucurîndu-ne; ca niște săraci, dar pe mulți îmbogățînd; ca unii care n-au nimic, dar toate le stăpînesc»⁴⁶². *Către Corinteni II*: «Deci, fraților, bucurați-vă! Desăvîrșiți-vă, mîngiați-vă, fiți uniți în cuget, trăiți în pace»⁴⁶³. *Către Galateni*: «Iar rodul duhului este:

459. Matei 25, 34—36.

460. Rom. 12, 7—20.

461. Rom. 12, 21.

462. II Cor. 6, 3—10.

463. II Cor. 13, 11.

dragoste, bucurie, pace, îndelungă-răbdare, bunătate, facere de bine, credință, blîndețe, înfrînare, curăție»⁴⁶⁴. *Către Efeseni*: «De aceea, vă rog eu, cel întemnițat pentru Domnul, să umblați cu vrednicie, după chemarea cu care ați fost chemați. Cu toată smerenia și blîndețea, cu îndelungă-răbdare, îngăduindu-vă unii pe alții în iubire. Silindu-vă să păziți unitatea Duhului întru legătura păcii. Este un singur trup și un singur Duh, precum și chemați ați fost la o singură nădejde a chemării voastre»⁴⁶⁵. *Către Efeseni*: «Ci fiți buni între voi și milostivi», iertînd unul altuia, precum și Dumnezeu v-a iertat vouă, în Hristos. Și umblați întru iubire, precum și Hristos ne-a iubit pe noi și S-a dat pentru noi pe Sine, prinos și jertfă lui Dumnezeu, întru miros de bună mireasmă»⁴⁶⁶. *Către Filipeni*: «Deci, cu orice îndemn care este în Hristos, cu orice mîngiere a dragostei, cu orice împărțășire a Duhului, cu orice milostivire și îndurare. Împliniți bucuria mea, ca să gîndiți la fel, avînd aceeași iubire, un suflet, aceeași cugetare; nu faceți nimic din duh de ceartă, nici din mîrire deșartă»⁴⁶⁷. *Către Filipeni*: «Așadar, fraților, cite sînt adevărate, cite sînt de cîinste, cite sînt drepte, cite sînt curate, cite sînt de iubit, cite sînt de nume bun, orice virtute și orice laudă, la acestea să vă fie gîndul. Cele ce ați învățat și ați primit și ați auzit și ați văzut la mine, acestea să le faceți»⁴⁶⁸. *Către Coloseni*: «Așadar, dacă ați învînt împreună cu Hristos, căutați cele de sus, unde se află Hristos, șezînd de-a dreapta lui Dumnezeu; cugetați cele de sus, nu cele de pe pămînt; căci voi ați murit și viața voastră este ascunsă cu Hristos întru Dumnezeu»⁴⁶⁹. «Îmbrăcați-vă, dar, ca aleși ai lui Dumnezeu, sfinți și preaiubiți, cu milostivirile îndurării, cu bunătate, cu smerenie, cu blîndețe, cu îndelungă-răbdare»⁴⁷⁰. *Către Tesaloniceni I*: «Vă rugăm însă, fraților, dojeniți pe cei fără de rînduială, îmbrățați pe cei slabi la suflet, sprijiniți pe cei neputincioși, fiți îndelung răbdători față de toți. Luați seama să nu răsplătească cineva culva răul cu rău, ci întotdeauna să urmați cele bune unul față de altul și față de toți. Bucurați-vă pururea. Rugați-vă neîncetat. Dați mulțumire pentru toate, căci aceasta este voia lui Dumnezeu, întru Hristos Iisus pentru voi. Duhul să nu-l stingeți. Proorociile să nu le disprețuiți. Toate să le încercați; țineți ce este bine; feriți-vă de orice înfățișare a răului»⁴⁷¹. *Către Tit*: «Bătrîni să fie treji, cinstiți, întregi la minte, sănătoși în credință, în dragoste, în

464. Gal. 5, 22—23.

465. Efes. 4, 1—4.

466. Efes. 4, 32; 5, 2.

467. Filip. 2, 1—3.

468. Filip. 4, 8—9.

469. Col. 3, 1—3.

470. Col. 3, 12.

471. I Tes. 5, 14—22.

răbdare; bătrinele de asemenea, să aibă în înfățișare cinstită cuvîntă, neclevetitoare, nerobite de vin mult, să învețe de bine; ca să înțelepțească pe cele tinere, să-și iubească bărbații, să-și iubească copiii; și să fie cumpătate, curate, gospodine, bune, plecate bărbaților lor, ca să nu fie defăimat cuvîntul lui Dumnezeu»⁴⁷². *Către Tit*: «Adu-le aminte să se supună stăpînirilor și dregătorilor, să asculte, să fie gata la orice lucru bun. Să nu defaime pe nimeni, să fie pașnic, să fie îngăduitor, să arate către toți oamenii blîndete»⁴⁷³. *Către Evrei*: «Rămîneți întru dragostea frățească. Primirea de oaspeți să n-o uitați, căci prin aceasta unii, fără ca să știe, au primit în gazdă înșeri. Aduceți-vă aminte de cei închiși, ca și cum ați fi închiși cu ei, aduceți-vă aminte de cei care îndură rele, întrucît și voi sînteți în trup. Cîștăia să fie nunta întru toate și patul neîntinat. Iar pe desfrînați îi va judeca Dumnezeu. Feriți-vă de iubirea de argint și îndestulați-vă cu cele ce aveți»⁴⁷⁴.

Regula 70

Cei cărora li se încredințează predicarea Evangheliei trebuie să se instituie cu rugăciune și binecuvîntare, fie diaconi, fie preoți, (fiind) țără prihană și cu bun nume în viața lor de mai înainte.

Matei: «Aunci a zis ucenicilor lui: Secerișul este mult, dar lucrătorii sînt puțini. Rugați, deci, pe Domnul secerișului, ca să scoată lucrători la secerișul Său»⁴⁷⁵. *Luca*: «Și în zilele acelea, El a ieșit la munte să Se roage și a petrecut noaptea în rugăciune către Dumnezeu. Și cînd s-a făcut ziua a chemat la Sine pe ucenicii Săi și a ales din ei doisprezece, pe care i-a numit Apostoli: pe Simon, căruiu i-a zis Petru, și pe Andrei, fratele lui, pe Iacob și pe Ioan, pe Filip și pe Vartolomeu, pe Matei și pe Toma, pe Iacob al lui Alfeu și pe Simon numit Zilotul, pe Iuda al lui Iacov și pe Iuda Iscarioteanul, care s-a făcut trădător»⁴⁷⁶. *Luca*: «Iar după aceștia, Domnul a ales alții șaptezeci și i-a trimis cîte doi înaintea feței Sale, în fiecare cetate și loc, unde înșuși avea să vină. Și a zis către ei: Secerișul este mult, dar lucrătorii sînt puțini; rugați deci pe Domnul secerișului să scoată lucrători la secerișul Său»⁴⁷⁷. *Papete*: «Cuvîntul cel dintîi l-am făcut, o, Teofile, despre toate cele ce a început Iisus a face și a învăța. Pînă în ziua în care S-a înăl-

țat la cer, poruncind, prin Duhul Sfînt, Apostolilor pe care i-a ales»⁴⁷⁸. *Papete*: «Și au pus înainte pe doi, pe Iosif, numit Varsava, zis și Justus, și pe Matia. Și rugîndu-se au zis: Tu, Doamne, Care cunoști inimile tuturor, arată pe care din aceștia doi L-ai ales, ca să ia locul acestei slujiri și al apostoliei din care Iuda a căzut, ca să meargă în locul lui. Și au tras la sorti, și sorțul a căzut pe Matia, și s-a scotit împreună cu cei unsprezece Apostoli»⁴⁷⁹. *Către Timotei I*: «De poștește cineva episcopie, bun lucru dorește. Se cuvine însă episcopului să fie fără de prihană, bărbat al unei femei, treaz, cuminte, cuvințios, primitor de străini, destoinic să învețe pe alții. Nebețiv, nedeprins să bată, neagonisitor de cîștig urît, ci blînd, pașnic, neîbutor de argint. Bun chivernisitor în casa lui, avînd copii ascultători, cu toată bunăcuvîința. Căci dacă nu știe cineva să-și rînduiască casa sa, cum va purta de grijă Bisericii lui Dumnezeu? Episcopul să nu fie de curînd botezat, ca nu cumva, trufindu-se, să cadă în osînda diavolului. Diaconii să fie de asemenea cucernici, nu vorbind în două feluri, nu dedați la vin mult, neagonisitori de cîștig urît, păstrînd taina credinței în cuget curat. Dar și aceștia să fie mai întîi puși la încercare, apoi, dacă se dovedesc fără prihană, să se diaconească»⁴⁸⁰. *Către Tit*: «Pentru aceasta te-am lăsat în Creta, ca să îndreptezi cele ce mai lipsesc și să așezi preoți prin cetăți, precum ți-am rînduit: de este cineva fără de prihană, bărbat al unei femei, avînd fii credincioși, nu sub învinuire de desfrînare sau neascultare. Căci se cuvine episcopului să fie fără de prihană, ca un iconom al lui Dumnezeu, neîngîmfat, nu grabnic la minie, nu datat la băutura, pașnic, nepoftitor de cîștig urît. Ci primitor de străini, iubitor de bine, treaz la minte, drept, cuvios, înfrînat. Ținîndu-se de cuvîntul cel credincios al învățăturii, ca să fie destoinic și să îndemne la învățătura cea sănătoasă și să mustre pe cei potrivnici»⁴⁸¹.

Nu trebuie ca (episcopul) să fie ușor în privința hirotoniilor, nici să nu hotărască în privința lor fără să se fi informat bine, căci nu este fără primejdie nedocumentarea; ci cel care s-ar face vinovat în privința cuiva să fie arătat, pentru ca nici el să nu se facă părtaș păcătoșului, nici alții să nu fie promovați, ci mai degrabă să învețe să se teamă.

Către Timotei I: «Nu pune prea degrabă mîinile peste nimeni, nici nu te face părtaș la păcatele altora»⁴⁸². «Piră împotriva preotului să nu

472. *Tit* 2, 2—5.473. *Tit* 3, 1—2.474. *Ev.* 13, 1—3.475. *Matei* 9, 37—38.476. *Luca* 6, 12—16.477. *Luca* 10, 1—2.478. *Papete* 1, 1—2.479. *Papete* 1, 23—26.480. *I Tim.* 3, 1—10.481. *Tit* 1, 5—9.482. *I Tim.* 5, 22.

primești, decît din gura a doi sau trei martori. Pe cei ce păcătuiesc, muștră-i de față cu toți, ca și ceilalți să aibă teamă»⁴⁸³.

Cel ales nu trebuie să-și însușească de la sine predicarea, ci să aștepte timpul grației lui Dumnezeu și să înceapă predicarea cînd i se va îngădui, și să predice aceluia pentru (la) care a fost trimis.

Matei: «Pe acești doisprezece i-a trimis Iisus, poruncindu-le lor acestea: În calea păgînilor să nu mergeți și în cetate de samariteni să nu intrați; ci mai degrabă mergeți către oile cele pierdute ale casei lui Israel»⁴⁸⁴. *Matei:* «Și iată, o femeie cananeancă, ieșind în calea Lui, striga, zicînd: Miluiește-mă, Doamne, Fiul Jui David! Fiica mea este rău chinuită de demon. El, însă, nu i-a răspuns nici un cuvînt, și apropiindu-se, ucenicii Lui îl rugau, zicînd: Slobozeste-o, că strigă în urma noastră. Iar El, răspunzînd, a zis: Nu sînt trimis decît către oile cele pierdute ale casei lui Israel»⁴⁸⁵. *Ioan:* «Căci (Eu) de la Dumnezeu am ieșit și am venit; și acum căci n-am venit de la Mine însumi, ci El M-a trimis»⁴⁸⁶. *Fapte:* «Deci cei care se risipiseră dintr-o micina tulburării făcute pentru Ștefan, au trecut pînă în Fenicia și în Cipru și în Antiohia, nimănui grăind cuvîntul decît numai iudeilor»⁴⁸⁷. *Către Romani:* «Pavel, rob al lui Iisus Hristos, chemat de El apostol, rînduit pentru vestirea Evangheliei lui Dumnezeu»⁴⁸⁸. *Către Romani:* «Și cum vor auzi, fără propovăduitor? Și cum vor propovădui, de nu se vor trimite?»⁴⁸⁹. *Către Timotei I:* «Pavel, Apostol al lui Iisus Hristos, după porunca lui Dumnezeu, Mintuitorul nostru, și a lui Hristos, nădejdea noastră»⁴⁹⁰.

Cel care a fost chemat la predicarea Evangheliei trebuie să se supună îndată și să nu ezite.

Luca: «Și a zis către altul: Urmează-Mi. Iar el a zis: Doamne, dă-mi voie întâi să merg să îngrop pe tatăl meu. Iar El i-a zis: Lasă morții să-și îngroape morții lor, iar tu mergi de vestește împărăția lui Dumnezeu»⁴⁹¹. *Către Galateni:* «Dar cînd a binevoit Dumnezeu, Care m-a ales din pîntecele mamei mele și m-a chemat prin harul Său, să descopere pe Fiul Său intru mine, pentru ca să-l binevestesc la nea-

483. I Tim. 5, 19—20.

484. Matei 10, 5—7.

485. Matei 15, 22—24.

486. Ioan 8, 42.

487. Fapte 11, 19.

488. Rom. 1, 1.

489. Rom. 10, 14—15.

490. I Tim. 1, 1.

491. Luca 9, 59—60.

murii, îndată nu am primit sfat de la trup și de la sînge. Nici nu m-am suit la Ierusalim, la Apostolii cei dinainte de mine, ci m-am dus în Arabia și m-am întors iarăși la Damasc»⁴⁹².

Nu trebuie a învăța o altă învățătură (falsă).

Ioan: «Adevărat, adevărat zic vouă: Cel care nu intră pe ușă în staulul oilor, ci sare pe aiurea, acela este fur și tâlhar. Iar cel care intră prin ușă păstor este oilor»⁴⁹³. Și după puțin: «Eu sînt ușa oilor. Toți cîți au venit (înainte de Mine) sînt furi și tâlhari, dar oile nu i-au ascultat»⁴⁹⁴. *Către Galateni:* «Dar chiar dacă noi sau înger din cer v-ar vesti altă Evanghelie decît aceea pe care v-am vestit-o, să fie anatema! Precum v-am spus mai înainte, și acum vă spun iarăși: dacă vă propovăduiește cineva altceva decît ați primit, să fie anatema!»⁴⁹⁵. *Către Timotei I:* «Iar de învățat cineva într-alt chip și nu se ține de cuvintele cele sănătoase ale Domnului nostru Iisus Hristos și de învățătura cea bună după credință, acela este un îngîmfat, care nu știe nimic, suferind de boala discuțiilor și certurilor de cuvinte, din care pornesc: ceartă, pizmă, defăimări, bănuieli nedrepte; gilceville necurmute ale oamenilor stricați la minte și lipsiți de adevăr, care socotesc că elvia este un mijloc de cîștig. Depărtează-te de unii ca aceștia»⁴⁹⁶.

Cei cărora li s-a încredințat să învețe trebuie (să învețe) toate cîte au fost poruncite de Domnul în Evanghelie și de Apostoli, și cîte au rămas prin aceștia.

Matei: «Mergînd învățați toate neamurile, botezîndu-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh, învățîndu-le să păzească toate cîte am poruncit vouă»⁴⁹⁷. *Fapte:* «Și cînd treceau prin cetăți, le învățau să păzească învățăturile rînduite de Apostoli și de preoții din Ierusalim»⁴⁹⁸. *Către Timotei I:* «Acestea să-i înveți și să le poruncești»⁴⁹⁹. *Către Tit:* «Dar tu grăiește cele ce se cuvîin învățării sănătoase»⁵⁰⁰.

Cel care a fost încredințat cu cuvîntul învățării Domnului, dacă ar tăcea ceva din cele necesare spre bunăplăcerea față de Dumnezeu, este vinovat sîngelui celor care au fost primejduiți, adică prin săvîrșirea celor oprite sau și pentru lipsa celor care trebuiau să fie împlinite.

492. Gal. 1, 15—17.

493. Ioan 10, 1—2.

494. Ioan 10, 7—8.

495. Gal. 1, 8—9.

496. I Tim. 6, 3—5.

497. Matei 28, 19—20.

498. Fapte 16, 4.

499. I Tim. 6, 2.

500. Tit 2, 1.

Luca: «Vai vouă, învățători de lege, că ați luat cheia cunoștinței. Voi însăși n-ați intrat, iar pe cei care voiau să intre ia-ți împiedicat»⁵⁰¹. **Fapte**: «Iar cînd Sila și Timotei au venit din Macedonia, Pavel era prins cu totul de cuvînt, mărturisind iudeilor că Iisus este Hristosul. Și stînd ei împotriva și hulind, el scuturîndu-și hainele, a zis către ei: Sîngele vostru asupra capului vostru! Eu sînt curat. De acum înainte mă voi duce la neamuri»⁵⁰². **Fapte**: «Pentru aceea vă mărturisesc în ziua de astăzi că sînt curat de sîngele tuturor. Căci nu m-am ferit să vă vestesc toată voia lui Dumnezeu»⁵⁰³.

Se cuvine ca și cu privire la cele hotărîte nu după poruncă din Scriptură, liecare să îndemne spre mai bine.

Matei: «Că sînt fameni care s-au născut așa din pîntecele mamei lor; sînt fameni pe care oamenii i-au făcut fameni și sînt fameni care s-au făcut fameni ei înșiși, pentru împărăția cerurilor. Cine poate înțelege să înțeleagă!»⁵⁰⁴. **Către Corinteni I**: «Cît despre fecioare, nu am poruncă de la Domnul. Vă dau însă sfatul meu, ca unul care am fost miluit de Domnul să fiu vrednic de crezare. Scotesc deci că aceasta este bine pentru nevoia ceasului de față. Bine este pentru oricine să fie așa (cum se găsește). Te-ai legat cu femeie? Nu căuta dezlegare. Te-ai dezlegat de femeie? Nu căuta femeie»⁵⁰⁵ ș.u.

Nu se cuvine să pună cineva altora sarcină dintre cele pe care însuși nu le împlinește.

Luca: «Vai și vouă, învățători de lege! Că împovărați pe oameni cu sarcini anevoie de purtat, iar voi nu atingeți sarcinile nici cu unul din degetele voastre»⁵⁰⁶.

Se cuvine ca proiestosul cuvîntului să îndâljeze tuturor chipul oricărui bine, făcînd el mai întîi cele ce învață.

Matei: «Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi. Luați jugul asupra voastră și învățați-vă de la Mine, că sînt blînd și smerit cu inima»⁵⁰⁷. **Ioan**: «Deci, după ce le-a spălat picioarele (ucenicilor) și Și-a luat hainele, S-a așezat iar la masă și le-a zis: Înțelegeți ce v-am făcut Eu? Voi Mă numiți pe Mine Învățătorul și Domnul, și bine ziceți, că sînt. Deci, dacă Eu, Domnul și Învățătorul, v-am spălat picioarele, și voi sînteți datori să vă spălați picioarele unii altora; căci v-am dat pildă, ca, precum v-am făcut Eu vouă, să faceți și

501. Luca 10, 52.

502. Fapte 18, 5—6.

503. Fapte 20, 26—27

504. Matei 19, 12.

505. I Cor. 7, 25—27.

506. Luca 11, 46.

507. Matei 11, 28—29.

voi»⁵⁰⁸. **Fapte**: «Toate vi le-am arătat, căci, ostenindu-vă astfel, trebuie să ajutați pe cei slabi»⁵⁰⁹. **Către Corinteni I**: «Fiți următori mie, precum și eu sînt lui Hristos»⁵¹⁰. **Către Timotei I**: «Nimeni să nu disprețuiască tineretele tale, ci fă-te pildă credincioșilor, cu cuvîntul, cu purtarea, cu dragostea, cu duhul, cu credința, cu curăția»⁵¹¹.

Se cuvine ca proiestosul cuvîntului să nu aibă odihnă în lucrările lui, ci propria și deosebita lucrare a grijii încredințate lui să aibă în vedere îmbunătățirea celor care au crezut.

Matei: «Voi sînteți sarea pămîntului; dacă sarea se va strîca, cu ce se va sara? De nimic nu mai e bună decît să fie aruncată afară și călcată în picioare de oameni»⁵¹². **Ioan**: «Tot ce-Mi dă Mie Tatăl va veni la Mine; și pe cel care vine la Mine nu-l voi scoate afară, pentru că M-am pogorit din cer, nu ca să fac voia Mea, ci voia Tatălui Celui Care M-a trimis; ci aceasta este voia Celui Care M-a trimis, ca oricine vede pe Fiul și crede în El să aibă viață veșnică»⁵¹³. **Către Tesaloniceni I**: «Căci care este nădejdea noastră, bucuria sau cununa laudei noastre, dacă nu voi, înaintea Domnului nostru Iisus, întru a Lui venire? Căci voi sînteți slava noastră și bucuria noastră»⁵¹⁴.

Proiestosul cuvîntului este dator să cerceteze satele și toate orașele ce i-au fost încredințate.

Matei: «Și a străbătut Iisus toată Galileea, învățînd în sinagogile lor și propovăduind Evanghelia împărăției și tămăduind toată boala și neputința (în popor)»⁵¹⁵. **Luca**: «Și El umbra prin cetăți și prin sate, propovăduind și binevestind împărăția lui Dumnezeu, și cei doisprezece erau cu El»⁵¹⁶.

Trebuie ca toți să fie chemați la ascultarea Evangheliei, și cu tot curajul să anunțe cuvîntul și să mărturisească întru adevăr, chiar dacă unii ar împiedica și ar prigoni în orice chip pînă la moarte.

Matei: «Ceea ce vă grăiesc la întuneric, spuneți la lumină, și ceea ce auziți la ureche, propovăduiți de pe case. Nu vă temeți de cei careucid trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă»⁵¹⁷. **Matei**: «Nunta era gata, dar cei poftiți n-au fost vrednici. Mergeți dar la răspîntiile drumurilor și

508. Ioan 13, 12—15.

509. Fapte 20, 33.

510. I Cor. 11, 1.

511. I Tim. 4, 12.

512. Matei 5, 13.

513. Ioan 6, 37—40.

514. I Tes. 2, 19—20.

515. Matei 4, 23.

516. Luca 8, 1.

517. Matei 10, 27—28

pe cîți veți găsi, chemați-l la nuntă»⁵¹⁸. Ioan : «Eu am vorbit pe față lumii. Totdeauna am învățat în sinagogă și în templu, unde se adună toți iudeii și nimic nu am vorbit în ascuns»⁵¹⁹. *Fapte* : «Și, aducîndu-i, i-au pus în fața sinedriului, iar arhiereul i-a întrebat, zicînd : Au nu v-am poruncit vouă cu poruncă să nu mai învățați în numele acesta ? Și iată, ați umplut Ierusalimul cu învățătura voastră și voiți să aduceți asupra noastră singele Acestui Om. Iar Petru și Apostolii, răspunzînd, au zis : Trebuie să ascultăm pe Dumnezeu mai mult decît pe oameni»⁵²⁰. *Fapte* : «Decît numai că Duhul Sfînt mărturisește prin cetăți, spunîndu-mi că mă așteaptă lanțuri și necazuri. Dar nimic nu iau în seamă și nu pun nici un preț pe viața mea, numai să împlinesc calea mea și slujba mea, pe care am luat-o de la Domnul Iisus, de a mărturisii Evanghelia harului lui Dumnezeu»⁵²¹. *Către Tesaloniceni I* : «Căci știți voi înșivă, fraților, că venirea noastră la voi n-a fost zadarnică. Ci după ce am suferit și am fost, precum știți, ocăriți în Filipi, am îndrăznit întru Dumnezeu nostru să grăim în fața voastră, cu multă luptă Evanghelia lui Dumnezeu»⁵²².

Trebuie să ne rugăm pentru progresul celor care au crezut și să mulțumim pentru aceasta.

Ioan : «Dar nu numai pentru aceștia Mă rog, ci și pentru cei care vor crede în Mine, prin cuvîntul lor ; ca toți să fie una, după cum Tu, Părinte, în Mine și Eu în Tine, așa și aceștia în Noi să fie una»⁵²³. Și iarăși : «Părinte, voiesc ca undea sînt Eu, să fie împreună cu Mine și aceia pe care Mi i-ai dat»⁵²⁴. *Luca* : «În acest sens, El (Iisus) S-a bucurat cu Duhul și a zis : Te slăvesc pe Tine, Părinte, Doamne al cerului și al pămîntului, că ai ascuns acestea de cei înțelepți și de cei pricepuți și le-ai descoperit pruncilor. Da, Părinte, căci așa a fost înaintea Ta, bunăvoința Ta!»⁵²⁵. *Către Romani* : «Mulțumesc întii Dumnezeului meu, prin Iisus Hristos, pentru voi toți, fiindcă credința voastră se vestește în toată lumea ; că martor îmi este Dumnezeu, Căruia îi slujesc cu duhul meu întru Evanghelia Fiului Său, că neincetat fac pomenire despre voi totdeauna în rugăciunile mele»⁵²⁶. *Către Filipeni* : «Căci martor îmi este Dumnezeu, că vă doresc pe voi toți, cu dragostea lui Hristos Iisus. Aceasta mă rog, ca iubirea voastră să prisosească tot mai mult și mai mult, întru cunoștință și întru orice pricepere. Ca să puteți prețui cele

ce sînt mai de folos și ca să fiți curați și fără poticnire în ziua lui Hristos ; plini de roadele dreptății, care sînt prin Iisus Hristos, spre slava și lauda lui Dumnezeu»⁵²⁷.

Cele realizate cu harul lui Dumnezeu trebuie să fie cunoscute și alora spre slava lui Dumnezeu.

Luca : «Și, întorcîndu-se Apostolii, i-au spus toate cîte au făcut»⁵²⁸. *Fapte* : «Și venînd și adunînd Biserica, au vestit cîte a făcut Dumnezeu cu ei»⁵²⁹. *Către Efeseni* : «Iar ca să știți și voi cele ale mele și ce fac, Tihic, iubitul frate și credinciosul slujitor întru Domnul, vi le va aduce la cunoștință pe toate ; pentru aceasta l-am trimis pe el la voi, ca să afiați cele despre noi»⁵³⁰.

Trebuie să ne îngrijim nu numai de cei prezenți, ci și de cei absenți ; și toate să le facem ca și cum nevoia zidirii ar pretinde (aceasta).

Ioan : «Am și alte oi care nu sînt din staulul acesta. Și pe acelea trebuie să le aduc, și vor auzi glasul Meu și va fi o turmă și un păstor»⁵³¹. *Către Tesaloniceni I* : «De aceea, nemaiputînd răbda, am hotărît să rămînem singuri la Atena. Și am trimis pe Timotei, fratele nostru și slujitorul lui Dumnezeu și împreună-lucrător cu noi în Evanghelia lui Hristos, ca să vă întărească și să vă îndemne în credința voastră»⁵³².

Se cuvine ca aceia care se roagă să fie tratați cu bunăvoință.

Matei : «Pe cînd le spunea acestea, iată un dregător, venînd, l-a închinat, zicînd : Fiica mea a murit de curînd, dar, venînd, pune mîna Ta peste ea și va învia. Atunci Iisus scullindu-Se, a mers după el»⁵³³. *Fapte* : «Și fiind aproape Lida de Iope, ucenicii auzind că Petru este în Lida, au trimis pe doi bărbați la el, rugîndu-l : Nu pregeta să vii pînă la noi. Și Petru, scullindu-se, a venit cu ei»⁵³⁴.

Se cuvine ca aceia care au primit cuvîntul adevărului să fie sprijiniți prin vizitare.

Fapte : «Și, după cîteva zile, Pavel a zis către Varnava : Întorcîndu-ne, să cercetăm cum se află frații noștri în toate cetățile în care am vestit cuvîntul Domnului»⁵³⁵. *Către Tesaloniceni I* : «Iar noi, fraților, fiind despărțiți de voi, o bucată de vreme, cu ochii, nu cu inima, ne-am sîrguit cu atît mai mult, cu mare dor, să vedem fața voastră. Pentru

518. *Matei* 22, 8—9.519. *Ioan* 18, 20.520. *Fapte* 5, 27—29.521. *Fapte* 20, 23—24.522. *I Tes.* 2, 1—2.523. *Ioan* 17, 20—21.524. *Ioan* 17, 24.525. *Luca* 10, 21.526. *Rom.* 1, 8—10.527. *Filip.* 1, 8—11.528. *Luca* 9, 10.529. *Fapte* 14, 27.530. *Efes.* 6, 21—22.531. *Ioan* 10, 16.532. *I Tes.* 3, 1—2.533. *Matei* 9, 18—19.534. *Fapte* 9, 38—39.535. *Fapte* 15, 36.

aceea am voit să venim la voi. Îndeosebi eu, Pavel, — o dată și încă altă dată — dar ne-a împiedicat satana»⁵³⁶. Și după puțin: «De aceea, ne-maiputînd răbda, am hotărît să rămînem singuri la Atena. Și am trimis pe Timotei, fratele nostru și slujitorul lui Dumnezeu și împreună-lucrător cu noi în Evanghelia lui Hristos, ca să vă întărească și să vă îndemne în credința voastră. Ca nimeni să nu se clatine în aceste necazuri, căci singuri știți că spre aceasta sintem puși»⁵³⁷.

Propriu celui care iubeste pe Domnul este ca din multa iubire lafa de cei care invață cu toată stăruința să poarte grijă de ei în orice chip, chiar pînă la moarte, rămîbind neclintit în învățătura deopotrivă în obște și particular.

Ioan: «Păstorul cel bun își pune viața pentru oi»⁵³⁸. «Deci după ce au prîzît, a zis Iisus lui Simon-Petru: Simone, fiul lui Iona, Mă iubești tu mai mult decît aceștia? El a zis: Da, Doamne, Tu știi că te iubesc. Zis-a lui: Paște mieluleșii Mei. Iisus i-a zis iarăși, a doua oară: Simone, fiul lui Iona, Mă iubești? El i-a zis: Da, Doamne, Tu știi că Te iubesc. Zis-a lui Iisus: Păstorește oile Mele. Iisus i-a zis a treia oară: Simone, fiul lui Iona, Mă iubești? Petru s-a intristat, că i-a zis a treia oară: Mă iubești? și i-a zis: Doamne, Tu știi toate. Tu știi că Te iubesc. Iisus i-a zis: Paște oile Mele»⁵³⁹. *Fapte:* «În ziua întâi a săptămîinii (duminică), adunîndu-ne noi să frîngem pîinea, Pavel, care avea de gînd să plece a doua zi, a început să le vorbească și a prelungit cuvîntul lui pînă la miezul nopții»⁵⁴⁰. Și după puțin: «Și suindu-se și frîngînd pîinea și mîncînd, a vorbit cu ei mult pînă în zori și atunci a plecat»⁵⁴¹. «Și cum n-am ascuns nimic din cele folositoare, ca să nu vi le vestesc și să nu vă învăț, fie înaintea poporului, fie prin case, mărturisînd și iudeilor și elinilor pocăința cea întru Dumnezeu și credința în Domnul nostru Iisus Hristos»⁵⁴². «Drept aceea, privegheați, aducîndu-vă aminte că, timp de trei ani n-am încetat noaptea și ziua să vă îndemn, cu lacrimi, pe fiecare dintre voi»⁵⁴³. *Către Tesaloniceni I:* «Căci șiți voi înșivă, fraților»⁵⁴⁴, «osteneala și truda noastră, lucrînd zi și noapte, ca să nu fim povară nici unuia dintre voi, așa v-am propovăduit Evanghelia lui Dumnezeu. Voi sinteți martori și Dumnezeu de asemenea, cit de sfînt și cit de drept și fără de prihană ne-am purtat

între voi credincioșii; ca un părinte pe copiii săi, precum știți, așa v-am rugat și v-am mingiat. Și v-am rugat cu stăruință să umblați cum se cuvine înaintea lui Dumnezeu, Celui Care vă cheamă la împărăția și la mărire Sa»⁵⁴⁵.

Se cuvine ca proiestosul cuvîntului să fie milostiv și compătimitor și îndeosebi lafa de cei ce și-au înrăit sufletele.

Matei: «Și văzînd fariseii au zis ucenicilor: Pentru ce mîncă în-vățătorii voștri cu vameșii și cu păcătoșii? Și, auzînd El, a zis: Nu cei sănătoși au nevoie de doctori, ci cei bolnavi. Deci, mergînd, învățați ce înseamnă: «Milă voiesc, iar nu jertfă», că n-am venit să chem pe cei drepti, ci pe cei păcătoși la pocăință»⁵⁴⁶. Și văzînd mulțimile, I s-a făcut milă de ele, că erau necăjite și rătăcite ca niște oi care n-au păstor»⁵⁴⁷.

Trebuie ca și cu privire la nevoile trupului să ne fie milă lafa de cei care au crezut și să purtăm grijă de ei.

Matei: «Milă îmi este de mulțime, că iată sint trei zile de cînd așteaptă lingă Mine și n-au ce să mînceie; și să-i slobozesc flămînzii nu voiesc, ca să nu se istovească pe drum»⁵⁴⁸. *Marcu:* «Și a venit la El un lepros, rugîndu-l, ingenunchînd și zicînd: Dacă vei vrea, poți să mă curățești. Și făcîndu-i-se milă, a întins mîna și S-a atins de el și i-a zis: «Voiesc, curățește-te»⁵⁴⁹. *Fapte:* «În zilele acelea, înmulțindu-se ucenicii, elenistii cirteau împotriva evreilor, pentru că văduvele lor erau trecute cu vederea la slujirea cea de fiecare zi. Și chemînd cei doisprezece mulțimea ucenicilor, au zis: Nu este drept ca noi, părăsînd cuvîntul lui Dumnezeu, să slujim la mese. Drept aceea, căutați șapte bărbați dintre voi, cu nume bun, plini de Duh Sfînt și de înțelepciune pe care noi să-i rînduim la această slujbă»⁵⁵⁰.

Nu se cuvine ca proiestosul cuvîntului să se arate iubitor al datoriei în îndeplinirea lucrurilor de mai mică importanță și să fie lipsit de rîvnă pentru cele mai importante.

Fapte: «Și chemînd cei doisprezece mulțimea ucenicilor, au zis: Nu este drept ca noi, părăsînd cuvîntul lui Dumnezeu, să slujim la mese»⁵⁵¹. Și după puțin: «Iar noi vom stăruî în rugăciune și în slujirea cuvîntului»⁵⁵².

545. I Tes. 2, 9—12.

546. Matei 9, 11—13.

547. Matei 9, 36.

548. Matei 15, 32.

549. Marcu 1, 40—41.

550. Fapte 6, 1—3.

551. Fapte 6, 2.

552. Fapte 6, 4.

536. I Tes. 2, 17—18.

537. I Tes. 3, 1—3.

538. Ioan 10, 11.

539. Ioan 21, 15—17.

540. Fapte 20, 7.

541. Fapte 20, 11.

542. Fapte 20, 20—21.

543. Fapte 20, 31.

544. I Tes. 2, 1.

Nu trebuie să căutăm să ne lădim, nici să folosim cuvîntul învătăturii spre înlăturarea ascultătorilor, spre informarea propriilor plăceri, adică a trebuințelor; ci unii ca aceștia să fie, cînd vorbesc, ca înaintea lui Dumnezeu spre mărirea Lui.

Matei: «Și toate faptele lor le fac ca să fie văzuți de oameni; că își lătesc filacteriile și își măresc curcubii hainelor lor. Și le place să stea în capul mesei la oșețe și în băncile dinții, în sinagogi. Și să li se plece lumea în piețe și să fie numiți de oameni: Rabbi (învățători). Voi însă să nu vă numiți rabbi, că Unul este învățătorul vostru: Hristos, iar voi toți sunteți frați. Și tatăl al vostru să nu numiți pe nimeni pe pămînt, că Tatăl vostru Unul este, Cel din ceruri. Nici învățători să nu vă numiți, că învățătorul vostru este Unul: Hristos». 553. Ioan: «Învățătura Mea nu este a Mea, ci a Celui Care M-a trimis. De vrea cineva să facă voia Lui, va cunoaște despre învățătura aceasta dacă este de la Dumnezeu sau Eu vorbesc de la Mine Insumi. Cel care vorbește de la sine își caută mărirea sa; iar cel care caută slava Celui Care l-a trimis, acela este adevărat și nedreptate nu este în el». 554. Către Corinteni II: «Căci nu sîntem precum cei mulți, care amestecă cuvîntul lui Dumnezeu, ci grăm că de la Dumnezeu înaintea lui Dumnezeu, în Hristos». 555. Către Tesaloniceni I: «Pentru că îndemnul nostru nu venea din rătăcire, nici din gânduri necurate, nici din înșelăciune, ci după cum am fost socotiți vrednici de Dumnezeu ca să ni se încredințeze Evanghelia, așa vorbim, nu căutăm să plăcem oamenilor, ci lui Dumnezeu, Care ne încercă inimile. Căci niciodată nu ne-am arătat în cuvinte de lingușire, după cum știți, nici cu ascunse porniri de lăcomie; Dumnezeu este martor. Nici n-am căutat mărirea de la oameni, nici de la voi, nici de la alții, deși puteam să fim cu greutate, ca apostoli ai lui Hristos». 556.

Nu se cuvine ca proiestostul cuvîntului să abuzeze de autoritate spre insultarea celor subordonați, și nici să nu se revolte împotriva lor, ci mai degrabă să aibă o atitudine cumpănită de modestie față de ei.

Matei: «Cine, oare, este slujitorul credincios și înțelept pe care l-a pus stăpînului peste slugile sale, ca să le dea hrană la timp? Fericit este slujitorul acela pe care, venind stăpînului său, îl va afla făcînd așa. Adevărat zic vouă că peste toate avuțiile sale îl va pune. Iar dacă acel slujitor, rău fiind, va zice în inima sa: Stăpînul meu întîrzie, și va începe să bată pe cei care slujesc împreună cu el, să mănînce și să bea cu bețivii; veni-vă stăpînului slujitorului acela în ziua cînd nu se aș-

553. Matei 23, 5—10.

554. Ioan 7, 16—18.

555. II Cor. 2, 17.

556. I Tes. 2, 3—6.

teaptă și în ceasul pe care nu-l cunoaște, și-l va tăia (scoate din dreghătorie) și partea lui o va pune cu fățarnicii. Acolo va fi plîngerea și scrișnirea dinților». 557. Ioan: «Voi Mă numiți pe Mine învățătorul și Domnul, și bine ziceți, că sint. Deci, dacă Eu, Domnul și învățătorul, v-am spălat picioarele, și voi sunteți datori să spălați picioarele unii altora; căci v-am dat pildă ca, precum v-am făcut Eu vouă, să faceți și voi». 558. Luca: «Și s-a iscat între ei și neînțelegere: cine dintre ei se pare că este mai mare? Iar El le-a zis: Împărații păgînilor domnesc peste ei și cei care li stăpînesc se numesc binefăcători. Dar între voi să nu fie așa, ci cel mai mare dintre voi să fie cel mai mic, și căpetenia, ca acela care slujește. Căci cine este mai mare: cel care stă la masă sau cel care slujește?» 559. Fapte: «Și trimițînd din Milet la Efes, a chemat la sine pe preoții Bisericii. Și cînd ei au venit la el, le-a zis: Voi știți cum m-am purtat eu cu voi, în toată vremea, din ziua cea dintîi, cînd am venit în Asia, slujind Domnului cu toată smerenia și cu multe lacrimi și încercări care mi s-au împlînat prin neînțeriile iudeilor». 560. Către Corinteni II: «Pentru că voi, înțelepți fiind, îngăduiți bucuros pe cei neînțelepți. Căci de vă robește cineva, de vă mănîncă cineva, de vă ia ce e al vostru, de vă privește cineva cu mîndrie, de vă lovește cineva peste obraz, răbdați. Spre rușinea mea o spun, că noi ne-am arătat slabi» în această privință (latură) 561.

Nu se cuvine ca Evanghelia să se predice din (duh de) ceartă, sau invidie, sau controversă față de unii.

Matei: «Iată Fiul Meu pe care L-am ales; Iubitul Meu intru care a binevoit sufletul Meu; pune-voi Duhul Meu peste El și judecată nearmurilor va vesti. Nu se va certa, nici nu va striga, nu va auzi nimeni pe ulițe glasul Lui». 562. Către Filipeni: «Unii, e drept, vestesc pe Hristos din pizmă și din duh de ceartă, alții însă din bunăvoință. Unii o fac din iubire (către mine), știind că stau aici pentru apărarea Evangheliei; ceilalți, însă, din zavistie vestesc pe Hristos, nu cu gânduri curate, ci socotind să-mi sporească suferința în lanțurile mele». 563.

Nu se cuvine ca în predicarea Evangheliei să se adopte merite omenești, ca să nu ascundă acestora harul lui Dumnezeu.

Matei: «Te slăvesc pe Tine, Părinte, Doamne ale cerului și al pămîntului, că ai ascuns acestea de cei înțelepți și pricepuți și le-ai desco-

557. Matei 24, 45—51.

558. Ioan 13, 13—15.

559. Luca 22, 24—27.

560. Fapte 20, 17—19.

561. II Cor. 11, 19—21.

562. Matei 12, 18—19.

563. Filip. 1, 15—17.

perit pruncilor. Da, Părinte, căci așa a fost bunăvoirea înaintea Ta»⁵⁶⁴. *Către Corinteni I*: «Căci Hristos nu m-a trimis ca să botez, ci să binevestesc, dar nu cu înțelepciunea cuvintării, ca să nu rămână stearpă crucea lui Hristos»⁵⁶⁵. «Și eu, fraților, când am venit la voi și v-am vestit taina lui Dumnezeu, n-am venit ca iscusit cuvântător sau ca înțelept. Căci am judecat să nu știu între voi altceva decât pe Iisus Hristos, și pe Acesta, răstignit. Și întru slăbiciune și cu frică și cu cutremur mare am fost la voi. Iar cuvântul meu și propovăduirea mea nu stăteau în cuvintele convingătoare ale înțelepciunii omenești, ci în dovada Duhului și a puterii. Pentru ca credința voastră să nu fie în înțelepciunea oamenilor, ci în puterea lui Dumnezeu»⁵⁶⁶.

Nu trebuie să se creadă că reușita predicării se realizează prin concepții proprii, ci să fim convinși că totul vine de la Dumnezeu.

Către Corinteni II: «Și o astfel de încredere avem prin Hristos față de Dumnezeu; nu că de la noi înșine sîntem destoinici să cugetăm ceva ca de la noi înșine, ci destoinicia noastră este de la Dumnezeu, Cel Care ne-a și învrednicit să fim slujitori ai Noului Testament»⁵⁶⁷. *Către Corinteni II*: «Și avem comoara aceasta în vase de lut, ca să se învedereze că puterea covârșitoare este a lui Dumnezeu, și nu de la noi»⁵⁶⁸.

Cel căruia i s-a încredințat predicarea Evangheliei nu trebuie să aibă ceva în plus în afară de cele de strictă necesitate.

Matei: «Să nu aveți nici aur, nici argint, nici bani în cingătorile voastre. Nici traisă pe drum, nici două haine, nici încălțăminte, nici toiag; că vrednic este lucrătorul de hrana sa»⁵⁶⁹. *Luca*: «Să nu luați nimic pe drum, nici toiag, nici traisă, nici pînă, nici bani și nici să aveți cîte două haine»⁵⁷⁰. *Fapte*: «Argint, sau aur, sau haină n-am profit de la nimeni. Voi înșivă știți»⁵⁷¹. *Către Timotei II*: «Nici un ostaș nu se încurcă cu treburile vieții, ca să fie pe plac celui care strînge oaste»⁵⁷².

În gînja pentru cele ale vieții nu trebuie să ai raporturi cu cei care se îndeletnicesc pentru acestea cu osteneală.

Luca: «Zis-a Lui cineva din mulțime: Învățătorule, spune-i fratelui meu să împartă cu mine moștenirea. Iar El i-a zis: Omule, cine

M-a pus pe Mine judecător sau împărțitor peste voi?»⁵⁷³. *Către Timotei II*: «Nici un ostaș nu se încurcă cu treburile vieții, ca să fie pe plac celui care strînge oaste»⁵⁷⁴.

Cei care neglijează cu îndrăzneală voile lui Dumnezeu ca să fie pe placul celor care ascultă, făcîndu-se robi ei înșiși aceluia cărora vor să le fie pe plac, cad de sub stăpînirea Domnului.

Ioan: «Cum puteți voi să credeți, cînd primiți mărire unii de la alții, și mărirea cea de la unicul Dumnezeu nu o căutați?»⁵⁷⁵. *Către Galateni*: «Dacă aș mai plăcea oamenilor, n-aș fi rob al lui Hristos»⁵⁷⁶.

Se cuvine ca scopul celui care-și propune să învețe să-l constituie (dorința) de a tinde spre bărbatul desăvîrșit, la măsura vârstei deplinătății lui Hristos; dar fiecare la locul lui.

Matei: «Fiți, dar, voi desăvîrșiți, precum Tatăl vostru Cel ceres desăvîrșit este»⁵⁷⁷. *Ioan*: «Dar nu numai pentru aceștia Mă rog, ci și pentru cei ce vor crede în Mine, prin cuvîntul lor. Ca toți să fie una, după cum Tu, Părinte, în Mine și Eu în Tine, așa și aceștia în Noi să fie una»⁵⁷⁸. *Către Efeseni*: «Și El a dat pe unii ca să fie apostoli, pe alții prooroci, pe alții binevestitori, pe alții păstori și învățători, spre desăvîrșirea sfinților, la lucrul slujirii, la zidirea trupului lui Hristos, pînă vom ajunge toți la unitatea credinței și a cunoașterii Fiului lui Dumnezeu, la starea bărbatului desăvîrșit, la măsura vârstei deplinătății lui Hristos»⁵⁷⁹.

Pe cei îndărătnici trebuie să-i instruiți cu răbdare și blîndețe, recomandîndu-le pocăința, pînă ce s-ar împlini măsura grijii față de ei.

Matei: «Nu se va certa, nici nu va striga, nu va auzi nimeni, pe ulițe, glasul Lui. Treștie strivită nu va frînge și festilă care plînie nu va stînge, pînă ce nu va scoate, spre biruință, judecata»⁵⁸⁰. *Către Timotei II*: «Un slujitor al Domnului nu trebuie să se certe, ci să fie blînd cu toți, destoinic, să dea învățătură, îngăduitor, certînd cu blîndețe pe cei care stau împotriva, că doar le va da Dumnezeu pocăință spre cunoașterea adevărului; și vor scăpa din cursa diavolului»⁵⁸¹.

564. *Matei* 11, 25—26.565. *I Cor.* 1, 17.566. *I Cor.* 2, 1—5.567. *I Cor.* 3, 4—6.568. *II Cor.* 4, 7.569. *Matei* 10, 9—10.570. *Luca* 9, 3.571. *Fapte* 20, 33—34.572. *II Tim.* 2, 4.573. *Luca* 12, 13—14.574. *II Tim.* 2, 4.575. *Ioan* 5, 44.576. *Gal.* 1, 10.577. *Matei* 5, 48.578. *Ioan* 17, 20—21.579. *Efes.* 4, 11—13.580. *Matei* 12, 13—20.581. *II Tim.* 2, 24—26.

Se cuvine ca pentru cei care, din teamă sau evlavie, părăsesc prezența propovăduitorului, (acesta) să înceteze cuvîntul și să nu persiste cu (duh de) ceartă.

Luca: «Și L-a rugat pe El toată mulțimea din ținutul Chergheseniilor să plece de la ei, căci erau cuprinși de frică mare. Iar El, intrînd în corabie, S-a înpoiolat»⁵⁸².

Se cuvine ca să ne îndepărtăm de cel care, din ingratitude, n-au primit predicarea Evangheliei și de la aceștia să nu se primească nici cele pentru nevoia trupului, ca binefacere.

Matei: «Cine nu vă va primi pe voi, nici nu va asculta cuvintele voastre, ieșind din casa sau din cetatea aceea, scuturați-vă praful de pe picioarele voastre»⁵⁸³. Luca: «Și în orice cetate veți intra și nu vă vor primi, ieșind în piețele ei, ziceți: Și praful care s-a lipit de picioarele noastre din cetatea voastră vi-l scuturăm vouă. Dar aceasta să știți, că s-a apropiat împărăția lui Dumnezeu»⁵⁸⁴. Fapte: «Iar cînd Sila și Timotei au venit din Macedonia, Pavel era prinș cu totul de cuvînt, mărturisind iudeilor că Iisus este Hristosul. Și stînd ei împreună și hulînd, ei, scuturîndu-și hainele, a zis către ei: Singele vostru asupra capului vostru! Eu sînt curat. De acum înainte mă voi duce la neamuri»⁵⁸⁵.

Se cuvine să ne îndepărtăm de cei neascultători după ce s-a folosit față de ei tot felul de stăruință (grijă).

Matei: «Ierusalime, Ierusalime, care omori pe proroci și ucizi cu pietre pe cei trimiși la tine, de cîte ori am voit să adun pe fiii tăi, cum adună cloșca puii săi sub aripă, dar nu ai vrut. Iată, se lasă pustie casa voastră»⁵⁸⁶. Fapte: «Iar în simbăta următoare, mai toată cetatea s-a adunat ca să audă cuvîntul lui Dumnezeu. Dar iudeii, văzînd mulțimile, s-au umplut de pizmă și vorbeau împotriva celor spuse de Pavel, hulînd. Dar Pavel și Barnaba, îndrăzînd, ie-au zis: Vouă trebuie să vi se grăiască, mai întîi, cuvîntul lui Dumnezeu, dar de vreme ce îl lepădați și vă judecați pe voi nevrednici de viața veșnică, iată ne întoarcem către neamuri, căci așa ne-a poruncit nouă Dumnezeu: «Te-am pus spre lumină neamurilor, ca să fii Tu spre mîntuire pînă la marginea pămîntului»⁵⁸⁷. Către Tit: «De omul eretic, după înflăia și a doua mustrare, depărtează-te; știind că unul ca acesta s-a abătut și păcătuiește, fiind de sine însuși osîndit»⁵⁸⁸.

582. Luca 8, 37.

583. Matei 10, 14.

584. Luca 10, 10—11.

585. Fapte 18, 5—6.

586. Matei 23, 37—38.

587. Fapte 13, 44—47.

588. Tit 3, 10—11.

Trebuie să puzim față de toți în orice chip activia cuvintelor Domnului, nefăcînd nimic după invitare (cu părtinire).

Către Timotei I: «Te îndemn stăruitor înaintea lui Dumnezeu și a lui Iisus Hristos și a îngerilor Lui celor aleși, ca să păzești acestea, fără a lua o hotărîre dinainte, nefăcînd nimic cu părtinire»⁵⁸⁹.

Se cuvine ca proiestosul cuvîntului să facă și să vorbească cu multă prudență și probare, potrivit scopului de a fi bineplăcut lui Dumnezeu, trebuînd să fie probat și mărturisit și de cei care i s-au încredințat lui.

Fapte: «Voi știți cum m-am purtat cu voi, în toată vremea, din ziua cea dintîi, cînd am venit în Asia, slujînd Domnului cu toată smerenia și cu multe lacrimi și încercări»⁵⁹⁰. Și după puțin: «Argint, sau aur, sau haină n-am poțit de la nimeni. Voi înșivă știți că mîniile acestea au lucrat pentru trebuințele mele și ale celor care erau cu mine»⁵⁹¹. Către Tesaloniceni I: «Voi sînteți martori și Dumnezeu de asemenea, cît de sînt și cît de drept și fără de prihană ne-am purtat între voi credincioșii, precum știți»⁵⁹².

Regula 71

Cîte de același fel se spun despre episcopi și proiestosi

Către Timotei I: «De poțtește cineva episcopie, bun lucru dorește. Se cuvine însă episcopului să fie fără de prihană, bărbat al unei femei, treaz, cuminte, primitor de străini, destoinic să învețe pe alții, nebetiv, nedeprins să bată, neagonisitor de cișțig urit, pasnic, neiubit de argint, bun chivernisitor în casa lui, avînd copii ascultători, cu toată bunăcuviința. Căci dacă nu știe cineva să-și rînduiască a sa casă, cum va purta grijă de Biserica lui Dumnezeu? Episcopul să nu fie de curînd botezat, ca nu cumva, trufîndu-se, să cadă în osînda diavolului»⁵⁹³. Către Timotei I: «Pe cel bătrîn să nu-l înfrunți, ci să-l îndemni ca pe un părinte; pe cei mai tineri ca pe frați; pe femeile bătrîne îndeamnă-le ca pe niște mame; pe cele tinere, ca pe surori, în toată curăția»⁵⁹⁴. Către Timotei II: «Fugi de poțtele tineretilor, și urmează dreptatea, credința, dragostea, pacea cu cei care cheamă pe Domnul din inimă curată. Ferește-te de întrebările nebunești, știind că dau prilej de ceartă. Un slujitor al Domnului nu trebuie să se certe, ci să fie blînd cu toți,

589. I Tim. 5, 21.

590. Fapte 20, 18—19.

591. Fapte 20, 33—34.

592. I Tes. 2, 10—11.

593. I Tim. 3, 1—6.

594. I Tim. 5, 1—2.

destoinic să dea învățătură, îngăduitor, certind cu blindețe pe cei care slau împotrivă»⁵⁹⁵. *Către Timotei II*: «Tu însă ai urmat învățătura mea, năzuința mea, credința mea, îndelunga mea răbdare, dragostea mea, răbdarea mea, prigonirile și suferințele»⁵⁹⁶. *Către Tit*: «Pentru aceasta te-am lăsat în Creta, ca să îndreptezi cele ce mai lipsesc și să așezi preoți prin cetăți, precum ți-am rînduit: De este cineva fără de prihană, bărbat al unei femei, avînd fii credincioși, nu sub învinuire de desfrîinare sau neascultători. Căci se cuvine episcopului să fie fără de prihană, ca un iconom al lui Dumnezeu, neîngîmfat, nu grabnic la minie, nu datat la băutură, pașnic, nepofitor de ciștig urit, ci primitor de străini, iubitor de bine, treaz la minte, drept, curvos, înfrînat, înîndu-se de cuvîntul cel credincios al învățăturii, ca să fie destoinic și să îndemne la învățătura cea sănătoasă și să mustre pe cei potrivnici»⁵⁹⁷.

Despre diaconi

Fapte: «Și au ales pe Ștefan, bărbat plin de credință și de Duh Sfînt, și pe Filip, și pe Prohor, și pe Niçanon, și pe Timon, și pe Parmena, și pe Nicolae, prozelit din Antiohia, pe care i-au pus înaintea apostolilor și, rugîndu-se, și-au pus mîinile peste ei»⁵⁹⁸. *Către Timotei I*: «Diaconii să fie de asemenea cucernici, nu vorbind în două feluri, nu dedați la vin mult, neagonisitori de ciștig urit, păstrînd taina credinței în cuget curat. Dar și aceștia să fie mai întîi puși la încercare, apoi, dacă se dovedesc fără prihană, să se diaconescă. Femeile (lor) de asemenea să fie cuvinçioase, neclevetitoare, cumpătate, credincioase întru toate. Diaconii să fie bărbați ai unei femei, să-și chivernisească bine casele și pe copiii lor. Căci cei ce slujesc bine, rang bun dobîndesc și mult curaj în credința cea întru Hristos»⁵⁹⁹.

Regula 72

Despre ascultători

Se cuvine celor care ascultă pe cei care învață Scripturile să dovedească cele spuse cu privire la învățatori și pe cele în armonie cu Scripturile să le primească, iar pe cele străine să le îndepărteze; și pe cei care persistă în asemenea învățături să-i certe cît mai aspru.

595. *II Tim.* 2, 22—25.

596. *II Tim.* 3, 10—11.

597. *Tit* 1, 5—9.

598. *Fapte* 6, 5—6.

599. *I Tim.* 3, 8—13.

Matei: «Vai omului acelaia prin care vine sminteala!»⁶⁰⁰. La fel și pentru mină și picior⁶⁰¹. *Ioan*: «Adevărat, adevărat zic vouă: Cel care nu intră pe ușă în staulul oilor, ci sare pe aiurea, acela este fur și tâlhar. Iar cel care intră prin ușă păstor este oilor. Aceștia portarul și deschide și oile ascultă de glasul lui și oile sale le cheamă pe nume și le mină afară. Și cînd le scoale afară pe toate ale sale, merge înaintea lor și oile merg după el, căci cunosc glasul lui. Iar după un străin, ele nu merg, ci vor fugi de la el, pentru că nu cunosc glasul străinilor»⁶⁰². *Către Galateni*: «Dar chiar dacă noi sau inger din cer v-ar vesti altă Evanghelie decît aceea pe care v-am vestit-o, să fie anatema! Precum v-am spus mai înainte, și acum vă spun iarăși: Dacă vă propovăduiește cineva altceva decît ați primit, să fie anatema!»⁶⁰³. *Către Tesaloniceni I*: «Proorocile să nu le disprețuiți. Toate să le încercați; țineți ce este bine; ferțiți-vă de orice înfățișare a răului»⁶⁰⁴.

Se cuvine ca aceia care nu au multă cunoaștere a Scripturilor, în roadele Duhului să cunoască caracterul sfinților; și pe cei asemenea să-i primească; iar pe cei care au altfel (de caracter) să-i disprețuiască.

Matei: «Ferțiți-vă de proorocii mincinoși, care vin la voi în haine de oi, iar pe dinlăuntru sint lupi răpitori. După roadele lor îi veți cunoaște»⁶⁰⁵. *Către Filipeni*: «Fraților, faceți-vă următorii mei și uitați-vă la aceia care umblă astfel precum aveți pildă de la noi»⁶⁰⁶.

Cuvîntul adevărului de la cei care merg pe drum drept se cuvine să fie primit ca al Domnului, spre mărirea însuși a celui pe care l-a trimis Iisus Hristos Domnul nostru.

Matei: «Cine vă primește pe voi, pe Mine Mă primește»⁶⁰⁷. *Ioan*: «Cel care-l primește pe cel pe care-l voi trimite Eu, pe Mine Mă primește»⁶⁰⁸. *Luca*: «Cel care vă ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă»⁶⁰⁹. *Către Galateni*: «Și voi nu ați disprețuit încercarea mea, ce era în trupul meu, nici nu v-ați scrisbit, ci m-ați primit ca pe un inger al lui Dumnezeu, ca pe Hristos Iisus»⁶¹⁰.

⚠. Cei care nu ascultă de cei trimiși de Domnul își ridică necinstea nu pînă la aceștia, ci o raportează la Cel care i-a trimis și își atrag judecată mai rea decît cei din Sodoma și Gomora.

600. *Matei* 18, 7.

601. *Matei* 18, 8.

602. *Ioan* 10, 1—5.

603. *Gal.* 1, 8—9.

604. *I Tes.* 5, 20—22.

605. *Matei* 7, 15—18.

606. *Filip.* 3, 17.

607. *Matei* 10, 40.

608. *Ioan* 13, 20.

609. *Iuca* 10, 16.

610. *Gal.* 4, 14.

Matei: «Cînd nu vă va primi pe voi, nici nu va asculta cuvintele voastre, ieșind din casa sau din cetatea aceea, scuturați praful de pe picioarele voastre. Adevărat grăiesc vouă: mai ușor va fi pămîntului Sodomei și Gomorei, în ziua judecării, decît cetății aceleia»⁶¹¹. *Luca*: «Cel care se leapădă de voi se leapădă de Mine»⁶¹². *Către Tesaloniceni I*: «Știți ce poruncă v-am dat, prin Domnul Iisus»⁶¹³. Și după puțin: «De aceea cel care defăimează (cuvîntul meu) nu defăimează un om, ci pe Dumnezeu, Care v-a dat pe Duhul Său cel Sfînt»⁶¹⁴.

Se cuvîne ca învățătura poruncilor Domnului să fie primită ca făgăduință a vieții veșnice și a împărăției cerurilor, și să fie îndeplinită cu răbdare, chiar dacă s-ar socoti că este oboșitoare.

Ioan: «Adevărat, adevărat zic vouă: Cel care ascultă cuvîntul Meu și crede în Cel Care M-a trimis, are viață veșnică și va judecată nu va veni, ci s-a mutat din moarte la viață»⁶¹⁵. *Fapte*: «Și binevestind cetății aceleia și făcînd ucenici mulți, s-au înapoiat la Listra, la Iconiu și la Antiohia, întărînd sufletele ucenicilor, îndemnîndu-i să stăruie în credință și că prin multe suferințe trebuie să intrăm în împărăția lui Dumnezeu»⁶¹⁶ (cerurilor).

Se cuvîne ca mustrarea și certarea astfel să fie primite ca medicament care combate suferința și redă sănătatea. Din aceasta rezultă clar că cei care arată îngăduință, din complexitate excesivă, în boală și nu mustră pe cei care păcătuiesc, strică totul și pun piedică însăși vieții adevărate.

Matei: «De-ți va greși ție fratele tău, mergi, mustră-l pe el între tine și el singur. Și de te va asculta, ai cîștigat pe fratele tău»⁶¹⁷. *Către Corinteni I*: «Adunîndu-vă voi și duhul meu, cu puterea Domnului nostru Iisus Hristos, să dați pe unul ca acesta satanei, spre pierirea trupului, ca sufletul să se mîntuiască în ziua Domnului Iisus»⁶¹⁸. *Către Corinteni II*: «Că scrisoarea aceea, fie și numai pentru un timp, v-a intristat; acum mă bucur, nu pentru că v-a intristat, ci pentru că v-a intristat spre pocăință. Căci v-ați intristat după Dumnezeu, ca să nu fiți păgubiți de către noi. Căci intristarea cea după Dumnezeu aduce pocăință spre mîntuire, fără părere de rău»⁶¹⁹. *Către III*: «Pentru care pricină, mustră-i cu asprime, ca să fie sănătoși în credință»⁶²⁰.

611. *Matei* 10, 14—15.612. *Luca* 10, 16613. *I Tes.* 4, 2.614. *I Tes.* 4, 8.615. *Ioan* 5, 24.616. *Fapte* 14, 21—22.617. *Matei* 18, 15.618. *I Cor.* 5, 4—5.619. *II Cor.* 7, 8—10.620. *III* 1, 13.

Regula 73

Pentru cei căsătorii

Nu trebuie să se despartă bărbatul de femeie sau femeia de bărbat, decît numai pentru desfrînare sau dacă ar fi pledică spre pietate.

Matei: «S-a zis iarăși: Cine va lăsa pe femeia sa, să-i dea carte de despărțire. Eu însă vă spun vouă că oricine va lăsa pe femeia sa, afară de cuvînt de desfrînare, o face să săvîrșească adulter, și cine va lua pe cea lăsată săvîrșește adulter»⁶²¹. *Luca*: «Dacă vine cineva la Mine și nu urăște pe tatăl său și pe mama sa și pe femeie și pe copiii și pe frații și pe surorii, chiar și viața sa însăși, nu poate să fie ucenicul Meu»⁶²². *Matei*: «Iar Eu zic vouă că oricine va lăsa pe femeia sa, afară de vina de desfrînare, și va lua alta, săvîrșește adulter; și cine s-a înșurat cu cea lăsată săvîrșește adulter»⁶²³. *Către Corinteni I*: «Iar celor care sînt căsătorii le poruncesc nu eu, ci Domnul: Femeia să nu se despartă de bărbat; iar dacă s-a despărțit, să rămînă nemăritată, sau să se impuce cu bărbatul său; tot așa bărbatul să nu-și lase femeia»⁶²⁴.

Nu este îngăduit celui care și-a lăsat femeia lui să se căsătorească cu alta, nici celei lăsată de bărbat să se căsătorească cu altul.

Matei: «Iar Eu zic vouă că oricine va lăsa pe femeia sa, în afară de vina de desfrînare, și va lua alta, săvîrșește adulter; și cine s-a înșurat cu cea lăsată săvîrșește adulter»⁶²⁵.

Se cuvîne ca bărbații să-și iubească femeile lor, cu iubirea cu care Hristos a iubit Biserica, dîndu-Se pe Sine pentru ea, pentru ca s-o sfințească.

Către Efeseni: «Bărbaților, iubiți pe femeile voastre, după cum și Hristos a iubit Biserica, și S-a dat pe Sine pentru ea, ca s-o sfințească, curățînd-o cu bala apei prin cuvînt și ca s-o înfățișeze Sfeșii, Biserica mărită, neavînd pată sau zbircitură, ori altceva de acest fel, ci ca să fie sfîntă și fără de prihană. Astfel dar, bărbații sînt datori să-și iubească femeile ca pe înseși trupurile lor. Cel ce-și iubește femeia pe sine se iubește. Căci nimeni vreo dată nu și-a urît trupul său, ci fiecare îl hrănește și îl încălzește, precum și Hristos Biserica, pentru că sîntem mădulare ale trupului Lui»⁶²⁶.

Se cuvîne ca femeile să se supună bărbaților lor, precum și Biserica (se supune) lui Hristos, făcînd (astfel) voia lui Dumnezeu.

621. *Matei* 5, 31—32.622. *Luca* 14, 26.623. *Matei* 19, 9.624. *I Cor.* 7, 10—11.625. *Matei* 19, 9.626. *Efes.* 5, 25—30.

Către Efeseni: «Femeile să se supună bărbaților lor ca Domnului. Pentru că bărbatul este cap femeii, precum și Hristos este capul Bisericii, trupul Său, al cărui Mintuitor și este. Căci precum Biserica se supune lui Hristos, așa și femeile bărbaților lor, întru toate»⁶²⁷. *Către Tit*: «Ca să înțeleptească pe cele tinere, să-și iubească bărbații, să-și iubească copiii. Și să fie cumpătate, curate, gospodine, bune, plăcute bărbaților lor, ca să nu fie defăimat cuvântul lui Dumnezeu»⁶²⁸.

Nu se cuvine ca femeile să se împodobescă pentru înfrumusețare, ci să aibă toată râvna și grija pentru fapte bune.

Către Timotei I: «Asemenea și femeile, în îmbrăcăminte cuviincioasă, făcându-și lor podoabă din sfilă și din cumințenie, nu din păr împletit și din aur sau din mărăgăritare sau din veșminte de mult preț; ci din fapte bune, precum se cuvine unor femei temătoare de Dumnezeu»⁶²⁹.

Se cuvine ca femeile să tacă în biserică, iar acasă să discute cu seriozitate despre bunăplăcerea lafă de Dumnezeu.

Către Corinteni I: «Femeile voastre să tacă în biserici, căci lor nu le este îngăduit să vorbească, precum zice și legea. Iar dacă voiesc să învețe ceva, să întrebe acasă pe bărbații lor, căci este rușinos ca femeile să vorbească în biserică»⁶³⁰. *Către Timotei I*: «Femeia să se învețe în liniște, ca toată ascultarea. Nu îngăduiesc femeii nici să învețe pe altul, nici să stăpânească pe bărbat, ci să stea liniștită. Că Adam a fost zidit întâi, apoi Eva. Și nu Adam a fost amăgit, ci Eva, amăgită fiind, s-a făcut călcătoare a poruncii. Dar se va mintui prin naștere de fii, dacă stăruiește, cu deplină înțelepciune, în credință, în iubire și în sfințenie»⁶³¹.

Regula 74

(Cu privire la) *Văduve*

Se cuvine ca văduva înzestrată cu un corp mai puternic să-și ducă viața cu grija și râvna celor spuse de Apostol, care au fost mărturisite și Tavitici.

Fapte: «Iar în Iope era o ucenică, cu numele Tavita, care, tilcându-se, se zice Căprioară. Aceasta era plină de fapte bune și de milosteniile pe care le făcea»⁶³². Și după puțin: «și I-au înconjurat toate văduvele, plângând și arătând cămășile și hainele pe care le făcea Căprioara,

627. *Efes. 5, 22—24.*

628. *Tit 2, 4—5.*

629. *I Tim. 2, 9—10.*

630. *I Cor. 14, 34—35.*

631. *I Tim. 2, 11—15.*

632. *Fapte 9, 36.*

pe cind era cu ele»⁶³³. *Către Timotei I*: «Văduva care are mai puțin de șazeci de ani să nu fie înscrisă între văduve, și numai dacă a fost femeia unui singur bărbat, bine cunoscută pentru faptele ei bune, dacă adică și-a crescut copiii, dacă a fost primitoare de străini, dacă a spălat picioarele sfinților, dacă a venit în ajutorul celor strimtorați, dacă s-a ținut stăruitor de tot ce este lucru bun»⁶³⁴.

Se cuvine ca văduva care a fost probată cu privire la faptele spuse de Apostol și a ajuns astfel în rîndul (tagma) văduvelor, să stăruiască în cereri și rugăciuni cu postiri noaptea și ziua.

Luca: «Și era și Ana prorocița, fiica lui Fanuel, din seminția lui Așer, înaintă în zile multe, care trăise cu bărbatul ei șapte ani după fecioria sa. Și ea era văduvă în vîrstă de 84 de ani și nu se depărta de la templu, stînjind noaptea și ziua în post și rugăciuni»⁶³⁵. *Către Timotei I*: «Cea cu adevărat văduvă și rămasă singură are nădejdea în Dumnezeu și stăruiește în cereri și în rugăciuni, noaptea și ziua. Iar cea care trăiește în desfătări, deși vie, este moartă»⁶³⁶.

Regula 75

(Cu privire la) *Slugi*

Se cuvine ca slugile să se supună stăpînilor lor după trup spre mărirea lui Dumnezeu cu toată bunăvoința în cele în care porunca lui Dumnezeu nu dezleagă.

Către Efeseni: «Slugilor, ascultați pe stăpînii voștri cei după trup, cu frică și cu cutremur, întru credința inimii voastre, ca și pe Hristos; nu slujind numai înaintea ochilor, ca unii care caută să placă oamenilor, ci ca slugile lui Hristos, făcînd din suflet voia lui Dumnezeu. Slujind cu bunăvoință, ca și Domnului, și nu ca oamenilor, știind fiecare, fie rob, fie de sine stăpin, că faptele bune pe care le va face, pe acelea le va lua ca plată de la Dumnezeu»⁶³⁷. *Către Timotei I*: «Cei care se găsesc sub jugul robiei să-și socotească pe stăpînii lor vrednici de toată cinstea, ca să nu fie hulite numele și învățătura lui Dumnezeu. Iar cei care au stăpîni credincioși să nu-i disprețuiască, sub cuvînt că sînt frați în credință, ci și mai mult să-i slujească, tocmai fiindcă primitorii bunei lor slujiri sînt credincioși și iubiți»⁶³⁸. *Către Tit*: «Slugile să se supună stă-

633. *Fapte 9, 36.*

634. *I Tim. 5, 9—10.*

635. *Luca 2, 36—37.*

636. *I Tim. 5, 5—6.*

637. *Efes. 6, 5—8.*

638. *I Tim. 6, 1—2.*

pînilor lor, să le fie bineplăcute întru toate, să nu le întoarcă vorba; să nu dosească ceva, ci să le arate toată buna credință, ca să facă de cinstire întru toate învățătura Mîntuitorului nostru Dumnezeu»⁶³⁹.

(Cu privire la) *Stăpîni*

Se cuvine ca stăpîinii, amintindu-și de adevărul Stăpîn, cele de care se vor bucura din partea slugilor, să le facă și ei acestora după putere, cu frică de Dumnezeu și cu îngăduință față de aceștia, după imitarea Domnului.

Ioan: «Iisus, știind că Tatăl I-a dat Lui toate în mîni și că de la Dumnezeu a ieșit și la Dumnezeu merge, S-a sculat de la cină, s-a dezbrăcat de haine și, luînd un ștergar, S-a încins cu el. După aceea a turnat apă în vasul de spălat și a început să spele picioarele ucenicilor și să le ștergă cu ștergarul cu care era încins»⁶⁴⁰. Și după puțin: «Voi Mă numiți pe Mine Învățătorul și Domnul și bine faceți, căci sînt. Deci, dacă Eu, Domnul și Învățătorul, v-am spălat picioarele, și voi sînteți datori ca să spălați picioarele unii altora. Căci v-am dat pildă ca, precum v-am făcut Eu vouă, să faceți și voi»⁶⁴¹. Către Efeseni: «Iar voi, stăpînilor, faceți tot așa față de slugi, și încetați cu amenințările, ca unii care știți că Domnul lor și al vostru este în ceruri și că la El nu încapă părținare»⁶⁴².

Regula 76

(Cu privire la) *Copii*

Copiii trebuie să-și cinstească părinții și să li se supună în toate, în care nu se împiedică porunca lui Dumnezeu.

Luca: «Și a zis mama Lui către El: Fiule, de ce ne-ai făcut nouă așa? Iată, tatăl Tău și eu Te căutăm îngrijorați»⁶⁴³. Și după puțin: «Și a coborît cu ei și a venit în Nazaret și le era supus»⁶⁴⁴. Către Efeseni: «Copii, ascultați pe părinții voștri în Domnul, că aceasta este cu dreptate. «Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta», care este porunca cea dintîi în îngăduință: «Ca să-ți fie ție bine și să trăiești ani mulți pe pămînt»⁶⁴⁵.

639. *Tit* 2, 9—10.
640. *Ioan* 13, 3—5.
641. *Ioan* 13, 13—15.
642. *Efes.* 6, 9.
643. *Luca* 2, 48.
644. *Luca* 2, 51.
645. *Efes.* 6, 1—3.

(Cu privire la) *Părinți*

Părinții trebuie să-și crească copiii întru învățătura și certarea Domnului cu toată blîndețea și răbdarea, sub nici un pretext, care s-ar referi la ei, să nu le producă minie și înrîmătură.

Către Efeseni: «Și voi, părinților, nu întăritați la minie pe copiii voștri, ci creșteți-i întru învățătura și certarea Domnului»⁶⁴⁶. Către Coloseni: «Părinților, nu întăritați pe copiii voștri, ca să nu se deznădăduiască»⁶⁴⁷.

Regula 77

(Cu privire la) *Fecioare*

Fecioarele trebuie să se îndepărteze de orice grijă a veacului acestuia, spre a putea, cu toată sîrguința, să placă lui Dumnezeu după putere și după trup, în nădejdea împărăției cerurilor.

Matei: «Sînt fameni care s-au făcut fameni ei înșiși, pentru împărăția cerurilor»⁶⁴⁸. Către Corinteni I: «Ci eu aș vrea ca voi să fiți fără de grijă. Cel necăsătorit se îngrijește de ale Domnului, cum să placă Domnului. Cel care s-a căsătorit se îngrijește de ale lumii, cum să placă femeii. Femeia măritată se deosebește de fecioară: cea nemăritată poartă grijă de cele ale Domnului, ca să fie sfîntă și cu duhul; iar cea care s-a măritat poartă grijă de cele ale lumii, cum să placă bărbatului. Și aceasta o spun chiar în folosul vostru, nu ca să vă întind un lat, ci spre bunăvoință și alipirea neclintită de Domnul»⁶⁴⁹.

Regula 78

(Cu privire la) *Ostași*

Ostașilor nu le este îngăduit să asuprească sau să prască.

Luca: «Și li întrebau și ostașii, zicînd: Dar noi ce să facem? Și le-a zis: Să nu asupriți pe nimeni, nici să pîrîți, ci să vă mulțumiți cu lefitele voastre»⁶⁵⁰.

Regula 79

(Cu privire la) *Dregători și supuși*

Dregătorii trebuie să fie răzbuțitori ai dreptăților lui Dumnezeu. Către Romani: «Căci dregătorii nu sînt făcuți pentru fapte bune, ci pentru cele rele. Voești, deci, să nu-ți fie frică de stăpînire? Fă binele:

646. *Efes.* 6, 4.
647. *Col.* 3, 21.
648. *Matei* 19, 12.
649. *I Cor.* 7, 32—35.
650. *Luca* 3, 14.

și vei avea laudă de la ea; căci ea este slujitoare a lui Dumnezeu spre binele tău. Iar dacă faci rău, teme-te; căci nu în zadar poartă sabia, pentru că ea este slujitoare a lui Dumnezeu și răzbunătoare a miniei Lui, asupra celui care săvârșește răul»⁶⁵¹.

Trebuie să ne supunem înaltelor stăpîniri în cele ce nu împiedică porunca lui Dumnezeu.

Fapte: «Trebuie să ascultăm mai degrabă de Dumnezeu decît de oameni». **Către Romani:** «Tot sufletul să se supună înaltelor stăpîniri, căci nu este stăpînire decît de la Dumnezeu; iar cele ce sînt de Dumnezeu sînt rînduite. Pentru aceea cel care se împotrivesc stăpînirii, se împotrivesc rînduiei lui Dumnezeu. Iar cei care se împotrivesc își vor lua osîndă. Căci dregătorii nu sînt frică pentru fapta bună, ci pentru cea rea. Voiești deci să nu-ți fie frică de stăpînire? Fă binele și vei avea laudă de la ea»⁶⁵². **Către Tit:** «Adu-le aminte să se supună stăpînirilor și dregătorilor, să asculte, să fie gata la orice lucru bun»⁶⁵³.

Regula 80

Ce fel (cum) vrea Cuvîntul să fie creștinii: ca ucenicii ai lui Hristos, formați numai după cele pe care le văd la El sau le aud de la El.

Matei: «Luați jugul Meu asupra voastră și învățați-vă de la Mine»⁶⁵⁴. **Ioan:** «Voi Mă numiți pe Mine Învățătorul și Domnul, și bine ziceți, căci sînt. Deci dacă Eu, Domnul și Învățătorul, v-am spălat picioarele, și voi sînteți datori să spălați picioarele unii altora; căci v-am dat pildă ca, precum v-am făcut Eu vouă, să faceți și voi»⁶⁵⁵.

Ca oi ale lui Hristos, care ascultă numai de glasul Păstorului lor și li urmează Lui totdeauna.

Ioan: «Oile Mele cunosc glasul Meu, și Eu le cunosc pe ele, și ele îmi urmează»⁶⁵⁶. Și apoi: «Iar după un străin, ele nu merg, ci vor fugi de la el, pentru că nu cunosc glasul străinilor»⁶⁵⁷.

Ca mlădițe ale lui Hristos, în care sîntem înrădăcinați și în care aducem roadă și, deci, tot ceea ce facem și avem vrednic Lui îi aparține.

Ioan: «Eu sînt vița, voi mlădițele»⁶⁵⁸.

651. Rom. 13, 3—4.

652. Rom. 13, 1—3.

653. Tit 3, 1.

654. Matei 11, 29.

655. Ioan 13, 13—15.

656. Ioan 10, 3—4.

657. Ioan 10, 5.

658. Ioan 15, 5.

Ca mădulare ale lui Hristos în toată lucrarea poruncilor Domnului sau a harismelor Sfintului Duh, sîntem rînduiți spre vrednicia Capului, care este Hristos.

Către Corinteni I: «Oare nu știți că trupurile voastre sînt mădulele lui Hristos?»⁶⁵⁹. **Către Efeseni:** «Ci ținînd adevărul în iubire, să sporim intru toate, pentru El, Care este capul — Hristos. Din El, tot trupul bine alcătuit și bine încheiat, prin toate legăturile care îi dau tărie, își săvârșește creșterea, după lucrarea săvîrșită pe măsura făcîrui mădular în parte, și se zidește intru dragoste»⁶⁶⁰.

Ca mireasă a lui Hristos, păstrătoare a curăteniei, în care se valorifică singure voințele Mirelui.

Ioan: «Cel care are mireasă este mire»⁶⁶¹. **Către Corinteni II:** «Căci v-am logodit unui singur bărbat ca să vă înfățișez lui Hristos fecioară neprihănită»⁶⁶².

Ca Biserică a lui Dumnezeu, (creștinii sînt) sfinți, și curăți, și implinitori numai a celor ce sînt spre închinarea (adorarea) lui Dumnezeu.

Ioan: «Dacă Mă iubește cineva, va păzi cuvîntul Meu, și Tatăl Meu îl va iubi, și vom veni la el și vom face locaș la el»⁶⁶³. **Către Corinteni II:** «Căci voi sînteți templu al Dumnezeului celui viu, precum Dumnezeu a zis că: Voi locui în ei și voi umbla și voi fi Dumnezeu lor»⁶⁶⁴.

Ca jertfă neprihănită și întregă a lui Dumnezeu, păstrînd lînia dreaptă a pietății deopotrivă în întreg și în parte.

Către Romani: «Vă îndemn, deci, fraților, pentru îndurările lui Dumnezeu, să înfățișați trupurile voastre ca pe o jertfă vie, sîntă, bine plăcută lui Dumnezeu, ca închinarea cea duhovnicească»⁶⁶⁵.

Ca lîi ai lui Dumnezeu care au luat chip după chipul lui Dumnezeu, pe măsura hărăzită oamenilor.

Ioan: «Fiilor, încă puțin timp sînt cu voi»⁶⁶⁶. **Către Gațateni:** «O, copiii mei, pentru care sufăr iarăși durerile nașterii (voastre), pînă ce Hristos va lua chip în voi»⁶⁶⁷.

Ca lumina în lume, așa înclt și pe cei care sînt refractari rătăcii, și pe cei care li se alătură, să-i lumineze spre cunoașterea adevărului, spre a-i face ceea ce trebuie, sau a-i arăta ceea ce sînt.

659. I Cor. 6, 15.

660. Efes. 4, 15—16.

661. Ioan 3, 29.

662. II Cor. 11, 2.

663. Ioan 14, 23.

664. II Cor. 6, 16.

665. Rom. 12, 1.

666. Ioan 13, 33.

667. Gal. 4, 19.

Matei: «Voi sînteți lumina lumii»⁶⁶⁸. *Către Filipeni*: «Întru care străluciți ca niște luminători în lume»⁶⁶⁹.

Ca sarea pămîntului, așa încît cei care se vor face părtași acestora (creștinilor), să se reînnoiască cu duhul spre vestricare.

Matei: «Voi sînteți sarea pămîntului»⁶⁷⁰.

Cuvînt al vieții, care prin omorîrea celor prezente face pe cei ce cred tari în nădejdea vieții, în mod sigur.

Către Filipeni: «Întru care străluciți ca niște luminători în lume, țînînd cu putere cuvîntul vieții, spre lauda mea în ziua lui Hristos»⁶⁷¹.

Cum vrea Cuvîntul să fie cei încredințați cu predicarea Evangheliei: ca apostoli și slujitori ai lui Hristos și iconomi credincioși ai tainelor lui Dumnezeu, împlînînd — lăra să neglijeze — cu fapta și cu cuvîntul numai cele poruncite de Domnul.

Matei: «Iată, Eu vă trimit pe voi ca pe niște oi în mijlocul lupilor»⁶⁷². «Mergînd învățați toate neamurile»⁶⁷³. *Către Corinteni I*: «Așa să ne socotească pe noi fiecare om: ca slujitori ai lui Hristos și ca iconomi ai tainelor lui Dumnezeu. Iar, la iconomi, mai ales, se caută ca să fie aflat cineva credincios»⁶⁷⁴.

Ca propovăduitori ai împărăției cerurilor cu privire la trimiterea Celui Care are stăpînireă morții întru păcat.

Matei: «Și mergînd, propovăduiți, zicînd: S-a apropiat împărăția cerurilor»⁶⁷⁵. *Către Timotei II*: «Eu te îndemn, deci, stăruitor în fața lui Dumnezeu și a lui Hristos Iisus, Care va să judece viii și morții, la arătarea Lui și în împărăția Lui: Propovăduiește cuvîntul (lui Dumnezeu)»⁶⁷⁶.

Ca model și dreptar al pietății, spre îndrumarea pe calea cea dreaptă a celor ce urmează Domnului, dar ca mustrător al pervertirii celor care s-ar arăta în orice fel neascultători.

Către Filipeni: «Uitînd cele ce sînt în urma mea, și țînzînd la cele dinainte, alerg la țîntă, la răsplata dumnezeieștii chemări de sus, întru Hristos Iisus. Așadar, cîți sîntem desăvîrșiți aceasta să gîndim; și dacă gîndiți ceva în altfel, Dumnezeu vă va descoperi și aceea. Dar de acolo unde am ajuns, să urmăim același dreptar, să gîndim la fel»⁶⁷⁷. *Către Timotei I*: «Fă-te pildă credincioșilor cu cuvîntul, cu purtarea, cu dra-

668. *Matei* 5, 14.

669. *Filip.* 2, 15.

670. *Matei* 5, 13.

671. *Filip.* 2, 15—16.

672. *Matei* 10, 16.

673. *Matei* 28, 19.

674. *I Cor.* 4, 1—2.

675. *Matei* 10, 7.

676. *II Tim.* 4, 1—2.

677. *Filip.* 3, 14—16.

gostea, cu duhul, cu credința, cu curăția»⁶⁷⁸. *Către Timotei II*: «Silește-te să te arăți încercat înaintea lui Dumnezeu, lucrător cu față curată, drept învățînd Cuvîntul adevărului»⁶⁷⁹.

Ca ochiul în trup, fiind bun și cu cei buni și cu cei răi, dar îndrumînd mădularele lui Hristos, dînd fiecăruia cele ce-i revin.

Matei: «Luminătorul trupului este ochiul; deci, de va fi ochiul tău curat, tot trupul tău va fi luminat»⁶⁸⁰.

Ca păstori ai oilor lui Hristos care își pun sufletul pentru ele și nu le părăsesc, cînd ar fi timpul potrivit ca să le încredințeze Evanghelia lui Dumnezeu.

Ioan: «Păstorul cel bun își pune viața pentru oi»⁶⁸¹. *Fapte*: «Drept aceea, luați aminte de voi înșivă și de toată turma, întru care Duhul Sfînt v-a pus pe voi episcopi, ca să păstoriți Biserica lui Dumnezeu»⁶⁸².

Ca doctori, cu multă milă, după știința învățaturii Domnului, vindicînd bolile sufletelor, spre îngrijirea sănătății și șederii întru Hristos.

Matei: «Nu cei sănătoși au nevoie de doctor, ci cei bolnavi»⁶⁸³. *Către Romani*: «Datori sîntem noi cei tari să purtăm slăbiciunile celor neputincioși»⁶⁸⁴.

Ca părinți și doici ai propriilor copii, cu multă dispoziție a dragostei întru Hristos, fiind bucuroși să împărțasească acestora nu numai Evanghelia lui Dumnezeu, ci și înseși sufletele lor.

Ioan: «Fiilor, încă puțin timp sînt cu voi»⁶⁸⁵. *Către Corinteni I*: «Căci Eu v-am născut prin Evanghelia în Iisus Hristos»⁶⁸⁶. *Către Tesalonicerii I*: «Precum o doică îngrijește pe fiii săi, astfel, iubindu-vă, eram bucuroși să vă dăm nu numai Evanghelia lui Dumnezeu, ci chiar și sufletele noastre, pentru că ne-ați devenit iubiți»⁶⁸⁷.

Ca împreună-lucrători ai lui Dumnezeu, ce se dedică numai faptelor vrednice de Dumnezeu, pentru Biserica.

Către Corinteni I: «Căci noi ai lui Dumnezeu împreună lucrători sîntem; voi sînteți ogorul lui Dumnezeu, zidirea lui Dumnezeu»⁶⁸⁸.

678. *I Tim.* 4, 12.

679. *II Tim.* 2, 13.

680. *Matei* 6, 22.

681. *Ioan* 10, 11.

682. *Fapte* 20, 28.

683. *Matei* 9, 12.

684. *Rom.* 15, 1.

685. *Ioan* 13, 33.

686. *I Cor.* 4, 15.

687. *I Tes.* 2, 7—8.

688. *I Cor.* 3, 9.

Ca săditori ai mlădițelor lui Dumnezeu, Care nu lasă nimic să se înstrăineze de viață, care este Hristos, nici fără de roadă ; ci îmbunătățesc cu multă grijă pe cele proprii și pe cele aducătoare de roadă.

Ioan : «Eu sînt vița cea adevărată și Tatăl Meu este lucrătorul. Orice mlădiță care nu aduce roadă în Mine, El o taie și orice mlađiță, care aduce roadă, El o curăță, ca mai multă roadă să aducă»⁶⁸⁹. *Către Corinteni I :* «Eu am sădit, Apollo a udat, dar Dumnezeu a făcut să crească»⁶⁹⁰.

Ca iconomi ai Bisericii lui Dumnezeu, care pun în ordine sufletul fiecărui, spre a fi zidiți la temelii apostolilor și profeților.

Către Corinteni I : «După harul lui Dumnezeu, cel dat mie, eu, ca un înțelept moșter, am pus temelii, iar altul zidește. Dar fiecare să ia seama cum zidește ; căci nimeni nu poate pune altă temelie decît cea pusă, care este Iisus Hristos»⁶⁹¹. *Către Efeseni :* «Deci dar nu mai sînteți străini și locuitori vremelnici, ci sînteți împreună cetățeni cu sfinții și casnici ai lui Dumnezeu, zidiți fiind pe temelii apostolilor și a proorocilor, piatra cea din capul unghiului fiind însuși Iisus Hristos. Întru El, orice zidire bine alcătuită crește, ca să ajungă un locaș sînt în Domnul, în Care voi împreună sînteți zidiți, spre a fi locaș al lui Dumnezeu în Duh»⁶⁹². Ce este propriu creștinului ? «Credința care este lucrătoare prin dragoste»⁶⁹³. Ce este propriu credinței ? Învățarea fără distincție a adevărului cuvintelor inspirate de Dumnezeu, fără nici un gînd personal, nici introducerea de vreo nevoie fizică, nici format în vederea pietății, care ar zdruncina (credința). Ce este propriu celui credincios ? De a se organiza în așa fel în această învățare, (încît) să nu îndrăznească să îndepărteze sau să poruncească (ceva). Căci dacă «tot ce nu este din credință este păcat»⁶⁹⁴, cum spune Apostolul, iar «credința, este din auzire și auzirea prin cuvîntul lui Hristos»⁶⁹⁵, tot ce este în afată de Scriptura inspirată de Dumnezeu, nefiind din credință, este păcat. Ce este propriu dragostei față de Dumnezeu ? A păzi poruncile Lui cu scopul preamîririi Lui. Ce este propriu iubirii față de aproapele ? De a nu dori (pretînd) cele ale lui, ci cele ale celui iubit (să fie) spre binele și al sufletului și al trupului. Ce este propriu creștinului ? Ca prin botezul «cel din apă și din Duh»⁶⁹⁶ să se nască de sus. Ce este propriu celui născut din apă ?

689. Ioan 15. 1—2.
690. I Cor. 3. 6.
691. I Cor. 3. 10—11
692. Efes. 2. 19—22
693. Gal. 5. 6.
694. Rom. 14. 23.
695. Rom. 10. 17.
696. Ioan 3. 5.

Acea că, precum Hristos a murit păcatului o dată pentru totdeauna⁶⁹⁷, la fel și acesta este mort și neclintit spre tot păcatul, potrivit cu ceea ce s-a scris, că «toți cîți în Hristos Iisus ne-am botezat, întru moartea Lui ne-am botezat ; deci, ne-am îngropat cu El în moarte, prin botez»⁶⁹⁸. «Cunoșcînd aceștia, că omul nostru cel vechi a fost răstignit împreună cu El, ca să se nimicească trupul păcatului, pentru a nu mai fi robi ai păcatului»⁶⁹⁹. Ce este propriu celui născut din Duh ? Ca acela să devină după măsura dată, care este aceea din care s-a născut, precum este scris, că «Ce este născut din trup, trup este, și ce este născut din Duh, duh este»⁷⁰⁰. Ce este propriu celui care a fost născut de sus ? Să se dezbrace de «omul cel vechi, dimpreună cu faptele lui, și să se îmbrace cu cel nou care se înnoiește, spre deplină cunoștință, după chipul Celui Care l-a zidit»⁷⁰¹, potrivit cu ceea ce s-a spus că toți «cîți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați îmbrăcat»⁷⁰². Ce este propriu creștinului ? Să se curețe de toată întinarea trupului și a duhului, în singele lui Hristos și a desăvîrșii sfințenia în frica lui Dumnezeu⁷⁰³ și în dragostea Domnului, și să nu aibă întinăciune sau zbîrcitură sau ceva dintre cele asemenea, sau să fie sînt și fără de prihană⁷⁰⁴, și astfel să mînce trupul lui Hristos și să bea singele (Lui) ; «căci cel care mînce și bea cu nevrednicie, osînd își mîncă și bea»⁷⁰⁵. Ce este propriu celor care mînce și bea paharul Domnului ? Să păstreze fără întrerupere amintirea Celui Care a murit și a înviat pentru noi. Ce este propriu celor care păstrează o astfel de amintire ? De a nu mai trăi deloc pentru ei, ci pentru «Cel Care a murit și a înviat pentru ei»⁷⁰⁶. Ce este propriu creștinului ? Să prîsosească dreptatea lui mai mult decît a cărturarilor și a fariseilor⁷⁰⁷, după măsura învățăturii Domnului, potrivit Evangheliei. Ce este propriu creștinului ? Să se iubească unii pe alții, precum și Hristos ne-a iubit pe noi⁷⁰⁸. Ce este propriu creștinului ? Să vadă pe Domnul înaintea lui pururea. Ce este propriu creștinului ? Să vegheze în fiecare zi și în fiecare ceas și să fie gata, prin desăvîrșirea străduinței, de a se fi făcut bine plăcut înaintea lui Dumnezeu, știînd că în ceasul în care nu gîndește vine Domnul⁷⁰⁹.

697. Rom. 6. 10.
698. Rom. 6. 3—4.
699. Rom. 6. 6.
700. Ioan 3. 6.
701. Col. 3. 9—10.
702. Gal. 3. 27.
703. II Cor. 7. 1.
704. Efes. 5. 27.
705. I Cor. 11. 29.
706. II Cor. 5. 15.
707. Matei 5. 20.
708. Efes. 5. 2.
709. Luca 12. 40.

· CUVINT ASCETIC II ·

I

Omul a fost făcut după chipul și asemănarea¹ lui Dumnezeu; dar păcatul a urjit frumusețea chipului după ce a atras sufletul spre poftă nestăpînite. Dar Dumnezeu, Care a făcut pe om, este viața adevărată. Așadar, cel care a pierdut asemănarea cu Dumnezeu a pierdut și legătura familiară cu viața; iar cel care este în afară de Dumnezeu nu este în stare să trăiască viață fericită. Să ne întoarcem, așadar, la harul de la început, de care ne-am înstrăinat din cauza păcatului. Și iarăși, să ne înfrumusețăm după chipul lui Dumnezeu, făcîndu-ne asemenea cu Ziditorul, prin «apatie»². Pentru că cel care a imitat în viața lui, atît cît este posibil, «apatia» — calmul firii divine, acesta a restabilit în sufletul lui chipul lui Dumnezeu. Iar cel care s-a făcut asemenea cu Dumnezeu, în modul pe care l-am menționat, a dobîndit cu siguranță și asemănarea vieții dumnezeiești, rămînînd pentru todeauna în fericirea veșnică. Așadar, dacă prin «apatie» redobîndim chipul lui Dumnezeu, iar asemănarea noastră cu Dumnezeu ne acordă viața fără de sfîrșit, să fim indiferenți pentru toate celelalte și să purtăm grijă ca sufletul nostru să nu mai fie tiranizat niciodată de vreo patimă, și duhul nostru să rămînă tare și de neabătut spre asaltările ispitelor, ca să ne facem părtași ai fericirii dumnezeiești³. La această străduință este împreună-lucrătoare fecioria pentru aceia care cultivă această harismă în mod rațional; pentru că harisma fecioriei nu se dobîndește numai prin renunțarea la nașterea de copii; dimpotrivă, toată viața și modul de viață și atitudinea să fie curate, demonstrînd caracterul indiferent al celui necăsătorit spre orice faptă. Pentru că cineva poate să desfrîneze și cu cuvîntul, și cu privirea să săvîrșească adulter, și cu urochea să se întineze și să primească necurăția în inima lui, și cu mîncare exagerată și cu băutură să se sustra-

¹ După textul din ediția J. P. Migne, P. G. vol. 51, col. 809—811.

² For. 1, 26.

³ «Апатия» a fost învățătura caracteristică a stoicilor. Păcatul face pe oameni violenți — «эпанаѣста» — și strică chipul lui Dumnezeu în ei. Dumnezeu este calm — «сладко» — și, din aceasta, deducția că restabilirea chipului Lui, în om, presupune «apatia».

3. I Petru, 1, 4.

gă de la normele cumpătării. Căci cel care în toate acestea se stăpînește pe sine cu cumpătare, în limitele fecioriei, dovedește cu adevărat că harul fecioriei este în el deplin din orice punct de vedere.

II

Așadar, dacă dorim să înfrumusețăm caracterul sufletului nostru prin «apatie» (calmul sufletesc), după asemănarea lui Dumnezeu, ca să dobîndim astfel și viața veșnică, să fim atenți la noi înșine ca nu cumva să facem ceva nevrednic de promisiunea noastră și să fim condamnați pentru aceasta, ca Anania⁴. Pentru că Anania putea, la început, să nu făgăduiască țarina lui Dumnezeu; totuși, fiindcă a fîns spre mărire ome-nească, a închinat (afierosit) țarina prin făgăduința lui Dumnezeu, ca să-și atragă admirația oamenilor pentru dărnicia lui, dar a reținut o parte din valoarea ei; și prin această faptă a lui a provocat împotriva lui o asemenea minie din partea Domnului, al cărui slujitor a fost Petru, încît n-a mai aflat nici răgaz de pocăință⁵.

Așadar, înainte de a da votul vieții ascetice, îi este cu puțință, celui care ar dori-o, să urmeze viața obișnuită și să se căsătorească, lucru care este îngăduit și legal. Dacă însă cineva a dat deja făgăduința lui, se cuvine să se păstreze pe el pentru Dumnezeu ca dăruire sfințită, așa încît să nu-și atragă condamnarea pentru ierosilie, dacă s-ar întina iarăși, făcînd slujitor al vieții comune trupul care a fost afierosit lui Dumnezeu prin făgăduință. Dar spun aceasta, avînd în vedere nu numai un singur fel de patimă cum șocoteșc unii, limitînd faptul fecioriei la singura păzire a trupului, ci în general orice fel de dispoziție pătimașă, așa încît cel care dorește să se păstreze pe sine lui Dumnezeu să nu se înfi-neze cu nici una dintre patimile omenești, cum sînt: minia, invidia și rachiuna, minciuna și mîndria, duh nestăpînit și cuvinte deplăcute, îndepărtarea de la rugăciune și dorirea lucrurilor imaginare, neglijarea poruncilor și împodobirea cu îmbrăcăminte, grijă deosebită pentru față și întîlniri și discuții necuviincioase și inutile. Dar cel care s-a afierosit pe sine lui Dumnezeu în feciorie, se cuvine să se păzească cu atît mai mult de aceste patimi, încît dacă primejdia l-ar face să cadă într-una din acestea și într-un păcat interzis este aproape la fel. Pentru că toate faptele pătimașe întinează într-o oarecare fel curăția sufletului și împiedică viața dumnezeiască.

4. Fapte 5, 1 și u.

5. Fapte 5, 1—5.

Așadar, acestea să le ia aminte cel care s-a retras din lume, ca să nu întineze cu nimic vasul lui Dumnezeu, adică pe sine însuși, prin folosirea pătimașă a lui. Dar se cuvine să reflecteze îndeosebi la aceea: că acela care a ales viața îngerească a depășit limitele firii omenești și s-a rînduit pe sine în viața netrupească, căci semnul distinctiv al naturii îngerești este liberarea de comuniunea căsătoriei, indiferența față de orice altă frumusețe și privirea continuă numai spre fața lui Dumnezeu. Astfel, cei care a trecut în rîndul îngerilor, dacă s-ar întina cu patimi omenești, se aseamănă cu pielea leopardului, al cărui păr nu este nici complet alb, nici în întregime negru, ci poartă pete amestecate după culorile opuse și nu este socotit nici între cele negre, nici între cele albe. Așadar, aceasta să fie singura instrucțiune pentru cei care au preferat viața cumpătată și castă (curată) ⁶.

III

Totuși, fiindcă trebuie să ne ocupăm cu precizie și cu fiecare temă în parte, este necesar să menționăm puțin și despre acestea.

Cei care s-au despărțit de viața obișnuită și se străduiesc pentru o viață mai bună (mai dumnezeiască), să nu se străduiască singuri și fără ajutor, căci se cuvine ca o asemenea viață să aibă mărturie, așa încît să fie în afară de orice bănuială rea; ci, așa cum cere legea duhovnicească, cei care mănîncă pasha (paștele iudaic) să nu fie mai puțini de zece ⁷, astfel și aici cei care se, exercită în viața duhovnicească să nu fie mai puțini de zece, ci chiar mai mulți. Conducător al acestei vieți cinste să fie rînduit unul, care a fost preferat de toți în urma verificării vieții lui, a caracterului și a relației lui lumesti, și după ce, firea porfirină, a fost luată în considerare și vîrsta, pentru că din ceea ce vor oamenii cinstesc mai mult pe cei mai bătrîni. Iar acesta să aibă atît de mare autoritate față de frați, (încît) aceștia să i se supună fără constrîngere și numai de bună voie și din modestie, așa încît să nu poată nimeni din grupare să se opună părerii lui, cînd ar hotărî ceva din cele care contribuie la înfrumusețarea și integritatea vieții. Și, precum poruncește Apostolul, nimeni să nu se împotrivească autorităților, care au fost rînduite de Dumnezeu, pentru că cei ce se împotrivesc rînduiești lui Dumnezeu își vor lua osînda, la fel și aici, ceilalți trebuie să fie convinși că această autoritate i-a fost dată proiestosului ⁸, nu întîmplător, ci din voia

6. Așa cum s-a arătat mai înainte despre viața îngerilor.

7. După obiceiul iudaic, cei care se împărtășeau cu pashă (paștele iudaic) trebuiau să fie cel puțin zece; în unele ediții este menționat numărul *doisprezece*, socotit mai corect.

8. Rom. 13, 1—2.

lui Dumnezeu, așa încît propășirea după Dumnezeu să fie neîmpiedicată, pentru că acesta va arăta ceea ce este folositor de suflet și util, iar frații vor primi cu bunăvoință sfaturile lui bune. Așadar, fiindcă grupa frățească (sinodia) trebuie să fie cu orice chip ascultătoare și supusă proiestosului ⁹, este necesar, înainte de toate, ca acela care a fost ales superior — *αρχιεπίσκοπος* — al acestei vieți să aibă un astfel de caracter încît viața lui să fie exemplu de orice virtute pentru cei care privesc spre el; dar, precum spune Apostolul, trebuie să fie cuminte, cumpătat, primitor de străini, destoinic, să învețe pe alții ¹⁰. Eu cred că astfel trebuie să cercetăm viața lui și nu numai dacă este bătrîn (fiindcă este posibil ca și cu perii albi și cu zbîrcituri să aibă caracter tineresc), ci dacă mai înainte caracterul și manierele lui l-au îmbătrînit în mod cinstit, așa încît orice ar spune sau ar face să fie pentru grupă (sinodie) lege și canoană.

Modul de hrană care se potrivește celor ce trăiesc viața monahală este cel pe care îl arată Apostolul, așa încît să-și mănînce pîinea lor în mod cinstit cu lucrarea minților lor ¹¹. Iar lucrarea să fie împlinită sub supravegherea unui bătrîn, care este știmate pentru sfințenia vieții lui. Iar acesta să repartizeze lucrările care trebuie făcute potrivit cu nevoile care există într-un asemenea mod încît, pe de o parte, să se îmbolnăvească porunca ce s-a dat, ca să ne cîștigăm hrana cu sudori și osteneală ¹², iar pe de altă parte, conduita lor să fie ireproșabilă și absolut corectă, încît să nu existe la acesta nici o nevoie ca să expună în mod public lipsa lor.

Cea mai bună hotărîre și cel mai bun mod de cumpătare să fie acesta: să nu avem ca scop nici plăcerea, nici oboseala cărnii, ci să evităm lipsa de măsură în amîndouă direcțiile, așa încît carnea noastră, nici din prea buna stare să nu se agite, nici din slăbiciune să nu-și poată îndeplini poruncile. Pentru că sufletul este vătămat deopotrivă din ambele extreme, adică și atunci cînd carnea este neștăpînită și sare spre plăceri deplasate sub motivul buneii stări fizice, și atunci cînd, oboșită și slăbită și fără vlagă, este continuu ținută de suferințe. Căci cu această stare a trupului, sufletul nu este sîrguitor să privească spre cele înalte în mod liber, ci este preocupat de senzația durerii și se înclină doborît de suferința trupului.

9. Aici proiestosul trebuie înțeles ca înfiștătorul — starețul — minăstirii. Sf. Vasile înțelegea ca fiecare grupă — cu pînă la 20 de frați — să aibă un proiestos, iar minăstirea, — formată din 5—6 grupe —, să aibă un prim-proiestos, egumen sau stareț, care păstra permanentă legătura cu proiestosul grupelor pentru unitatea de conducere.

10. I Tim. 3, 2.

11. II Tes. 3, 12.

12. Fac. 3, 19.

IV

Așadar, folosirea lucrurilor să fie după nevoia pe care o avem și vinul¹³ să nu fie detestat, dacă este folosit pentru vindecare, dar nici să nu fie căutat fără nevoie. Și toate celelalte lucruri să se servească, de asemenea, după nevoile, și nu după dorințele celor care se exercită (în viața duhovnicească).

Toată viața noastră să fie timp de rugăciune. Dar mai ales, fiindcă trebuie să destindem intensitatea psalmodierii și a ingenuncherilor cu intervale de repaos, să urmăm orele de rugăciuni care au fost rânduie de cei sfinți. Astfel spune marele David: «*La miezul nopții m-am sculat ca să Te laud pe Tine, pentru judecățile dreptății Tale*»¹⁴. Pe David, găsim că-1 urmau și Pavel și Sila, când, la miezul nopții, rugându-se, lăudau pe Dumnezeu în cântări, în temniță¹⁵. La fel spune același profet: «*Seara și dimineața și la amiază*»¹⁶. Dar și coborize Sfântului Duh s-a făcut la al treilea ceas din zi, precum cunoaștem din Faptele Apostolilor, când fariseii au luat în deridare pe ucenici pentru vorbirea diferită în limbi, iar Petru a spus atunci că nu sînt beți cei care vorbesc limbi (diferite), pentru că este abia al treilea ceas din zi¹⁷. Iar ceasul al nouălea ne reamintește de pațina Domnului, care a avut loc pentru însăși viața noastră. Dar fiindcă David spune: «*De șapte ori pe zi Te-am lăudat pentru judecățile dreptății Tale*»¹⁸, dar timpii arătați de rugăciune nu completează numărul de șapte pentru rugăciuni; de aceea trebuie să despărțim rugăciunea de amiază; o parte a ei să fie înainte de masă și a doua după masă, așa încît și noi să lăudăm pe Dumnezeu pe toată durata zilei, respectînd și ca formă acel «de șapte ori pe zi»¹⁹.

Porțile la intrarea în ascetării (mînăstirii) să fie închise pentru femei; dar nici toți bărbații să nu intre, ci numai aceia care obțin aprobare de intrare de la superior (staret). Pentru că lipsa de tact a celui venit provoacă discuții nepotrivite și povestiri nefolositoare și conduc, de la discuții absurde, la gînduri absurde și păgubitoare. Pentru aceasta să avem ca normă obișnuită aceasta: numai superiorul (staretul) să fie

13. În Regula mare a nouăsprezecea se arată că vinul se folosea de către cei care sufereau de stomac.

14. Ps. 118.

15. Faptele 16, 25.

16. Ps. 54, 19.

17. Faptele 2, 15.

18. Ps. 118, 164.

19. După Sf. Vasile, cele șapte timpuri de rugăciune ar fi: miezonoaptea, utrenia, ceasul 9 înainte de amiază, înainte de masa de amiază, după această masă, ceasul 3 după amiază și vecernia (vezi și Regula mare 37). În cultul creștin, cele șapte laude, a căror închinare este Sf. Liturghie, sînt: vecernia, pavecernia, miezonoaptea, utrenia, ceasul 6, ceasul 9 și ceasul 12.

întrebat și să răspundă pentru cele pentru care este nevoie de convorbiri; iar ceilalți să nu răspundă celor care pâlăvrăgesc fără rost, ca să nu se facă părtași la consecințele pâlăvrăgeli.

V

Iar toți să aibă un depozit comun și nimeni să nu spună că este ceva al lui: nici haină, nici încălțăminte, nici orice alt lucru necesar pentru nevoile trupului; ci autoritatea superiorului să repartizeze folosirea acestor lucruri, așa încît să dea din cele comune ceea ce este necesar fiecăruia după porunca proistosului. Căci într-o asemenea viațuire în comun, legea dragostei nu îngăduie prietenii și grupări speciale. Pentru că eforturile făcute în special (din simpatie) pentru orice nevoie păgubesc foarte mult armoniei comune. Așadar, acum se cuvine ca toți să se privească între ei cu aceeași măsură de bunăvoință, iar în toată comunitatea frățească să domnească o singură măsură a dragostei. Iar dacă, totuși, cineva ar fi găsit că are sentimente speciale de dragoste față de un monah care este fratele lui sau rudă, sau față de oricare altul, pentru indiferent ce motiv, acela să se înțeleptească, ca unul care păgubește comunitatea (frățească). Pentru că dragostea exagerată față de o persoană dovedește marea lipsă a acesteia față de ceilalți.

Iar epitimii celui condamnat pentru vreo greșeală să fie pe măsura păcătuirii: oprirea de a participa la cîntarea comună, excluderea lui de la rugăciunile comune și oprirea de a participa la masa (comună). Pentru aceasta, cel care răspunde pentru buna ordine comună va hotărî epitimia pentru cel care păcătuiește, potrivit cu mărimea greșelii. Slujirea comunității frățești să se facă cu rîndul. Cîte doi monahi să îndeplinească în fiecare săptămînă, în mod succesiv, toate lucrările necesare, ca să fie comună și răsplata umilinței, așa încît să nu poată nimeni să depășească pe frați nici la bine, și să se odihnească toți deopotrivă. Pentru că alternarea muncii și odihnei face ca acela care lucrează să nu simtă oboseala. Proistosul frăției să aibă autoritatea, cînd s-ar ivi vreo nevoie, să trimită în afară de mînăstire pe cei care, după părerea lui, ar fi potriviți, și ca să rînduiască pe cei care, în interesul lor, să rămînă înăuntru (mînăstirii) și să se îndeletnicească cu lucrări interioare. Pentru că adeseori, în trupurile viguroase, chiar și cînd se străduiesc pentru înfrînare cu zel deosebit, se dezvoltă într-un anumit fel frumusețea vîrstei și devine astfel motiv de dorință după cei pe care îi întîlnesc. Așadar, dacă este vreunul tînăr în privința vigurozității

trupului, să-și stăpânească cât mai ascuns acest aer de tinerețe și finețe până ce prezentarea lui va ajunge la o stare convenabilă.

La monahi să nu existe nici o urmă de minie sau de ranchiună sau de invidie sau de ceartă și nici o gesticulație, nici mișcare, nici cuvânt, nici reacție a privirii, nici expresie a feței sau altceva, ce ar provoca în mod natural minia celui cu care se găsește împreună. Iar dacă vreunul ar fi găsit vinovat de una dintre acestea, faptul că a suferit mai înainte vreun rău nu poate să justifice păcatul lui; pentru că răul, în orice timp ar fi îndrăznit cineva să-l facă, este tot rău.

Orice formă de jurămintă să fie exclusă din rindul monahilor. În locul jurământului să fie socotit suficient și pentru cel care vorbește, și pentru cel care ascultă, aprobarea cu capul și aprobarea prin cuvânt. Iar dacă cineva nu s-ar încrede în simpla afirmare, își condamnă conștiința lui, fiindcă n-a reușit să fie sincer în discuție, iar pentru aceasta va fi rinduit între cei care au păcătuit și va fi înțelept și pedeapsă vindecătoare. La sfârșitul zilei, când va înceta orice lucrare trupească și duhovnicească, se cuvine ca fiecare să-și cerceteze, cu inima lui, înainte de odihnă, conștiința. Și dacă a făcut ceva ce nu trebuie, sau oprit, fie gând, fie discuție, care nu erau în datoria lui, sau lenevie la rugăciune, sau indiferență la cințare, sau dorință a vieții lumești, să nu ascundă păcatul, ci să-l expună comunității, așa încât prin rugăciune comună să poată fi vindecată boala (patima) aceleia care a căzut într-un asemenea rău²⁰.

20. A se vedea: *Regulile Marii*: 26, 44, 46 și *Regulile mici*: 110, 229, 288.

CUVÎNT ASCETIC III *

I

Vieța ascetică are un singur scop, mintuirea sufletului; se cuvine, deci, ca tot ceea ce ar putea să colaboreze spre acest scop să fie pazit cu teamă, ca poruncă dumnezeiască. Pentru că nici porunciile lui Dumnezeu nu au în vedere altceva, decât numai mintuirea celui care le observă. Așadar, precum cei care fac bine leapădă orice îmbrăcăminte, așa și cei care îmbrățișează viața ascetică, se cuvine să se libereze întâi de orice bun material și să-și ducă apoi viața cu înțelepciune. Deci, ceea ce trebuie făcut în prealabil, și de care creștinul se cuvine să se îngrijească îndeosebi, este să se dezbrace de patimile variate și diferite ale răutății, cu care se întinează sufletul; după aceea, cel care privește spre o viață înaltă și superioară trebuie să se convingă, să renunțe la bunurile lui, pentru că grija și preocuparea de bunurile materiale provoacă multă tulburare în suflet.

Așadar, când mai mulți, care au în vedere același scop al mântuirii, primesc viața în comun, se cuvine să împlinescă înainte de toate aceasta: să aibă, adică, toți o singură inimă, o singură voință și o singură dorință și, așa cum legiferează Apostolul, să formeze toți frații mănăstirii un singur trup format din diferite mădulare¹. Dar aceasta nu poate să fie realizată altfel, decât numai dacă s-ar realiza următoarele: nimic să nu se atribuie cuiva după nume, nici haină, nici vas, nici orice altceva, folosit în viața de obște, așa încât orice lucru să fie destinat pentru o anumită nevoie, și nu după posesorul lui. Și precum haina mică este foarte nepotrivită pentru trupul mai mare, sau o haină mai mare pentru trupul mai mic, cea care este pe măsura fiecăruia, aceasta este și utilă și plăcută, la fel și toate celelalte, patul, salteaua (și plăpumile), haina călduroasă, încălțămintele, să aparțină celui care are nevoie reală, și nu celui care le are. Căci, așa cum medicamentul îl folosește cel rănit (bolnav) și nu cel sănătos, la fel și cele inventate pentru comoditatea trupului nu le gustă (prețuiește) cel care trăiește în belșug, ci cel care are nevoie de îndobitac.

¹ După textul din ediția J. P. Migne, P.G. vol. 31, col. 832—838.

1. I Cor. 12, 12.

II

Dar fiindcă obiceiurile oamenilor sînt variate și nu gîndesc toți oamenii la fel cu privire la cele folositoare, ca să nu se creeze dezordine, fiindcă fiecare ar trăi după voia lui, trebuie să fie scos în evidență (recunoscut) ca superior (stareț) al tuturor cel care după mărturia comună îl depășește pe toți ceilalți în înțelepciune, statornicie și viață austeră, pentru ca virtutea lui să devină bun comun al tuturor imitatorilor lui. Căci, așa cum mulți pictori pictează caracteristicile unei figuri și toate chipurile se aseamănă între ele, fiindcă le-au făcut asemenea cu o singură figură, la fel și aici : multe caractere, dacă privesc spre imitarea aceluiași, în toți va străluci la fel caracterul bun al vieții. Așadar, după ce a fost preferat unul, vor înceta toate voiele proprii ; și toți se vor forma pe viitor după superior, încrezătorii în porunca Apostolului, care cere ca tot sufletul să se supună autorităților superioare și hotărâște ca aceia care se împotrivesc să fie osîndiți². Adevărata și deplină ascultare a celor inferiori față de superior se arată în această : să se abțină nu numai de la cele necuviincioase după sfatul proiestosului, ci chiar pe cele vrednice de laudă să nu le săvîrșească fără aprobarea lui. Căci cumpătarea și toată osteneala trupească sînt de folos la ceva ; dar dacă fiecare ar face ceea ce-i place, urmîndu-și propriile dorințe, și n-ar da ascultare sfatului proiestosului, păcătura este mai mare decît fapta săvîrșită (chiar dacă ar fi vrednică de laudă) «*pentru că cei care se împotrivesc stăpînitii, se împotrivesc rînduiciei lui Dumnezeu*»³ și răsplata ascultării este mai mare decît cea după cumpătarea (valoarea) faptei. Astfel, trebuie ca toți să aibă între ei dragoste comună și egală, așa cum omul de la natură se resimte pentru fiecare mădular al corpului, precum vrea ca tot trupul să fie deopotrivă sănătos, din moment ce suferința oricărui mădular este suferință deopotrivă pentru tot trupul. Inșă așa cum în noi înșine suferința oricărui mădular bolnav influențează tot corpul nostru, dar există și mădulare mai importante decît altele (căci noi suferim în aceeași măsură pentru ochi și pentru un deget de la picior — chiar dacă simțim în mod egal durere), la fel se cuvine ca fiecare frate să arate simpatie și dragoste egală față de toți cei care viețuiesc în comunitate (*chinovitic*) : cu toate acestea va acorda, precum este firesc, cînstire mai mare față de cei mai buni. Dar fiindcă sîntem datori să ne iubim, în general, unul pe altul cu aceeași bună dispoziție, este rău ca în lăuntrul comunității frățești să apară partide și întîlniri speciale prin asociere. Căci cel care

2. Rom. 13, 1—2.

3. Rom. 13, 2.

iubește pe unul mai mult decît pe alții se condamnă pe sine că nu are dragoste deplină față de toți. De asemenea se cuvine ca din comunitatea frățească să lipsească rivalitatea necuviincioasă și prietenia deosebită. Pentru că din rivalitate rezultă vrăjmășie și din prietenie deosebită iau naștere bănuiele și invidii. Căci pretutîndeni lipsă egalității devine pentru cei mai mici început și motiv de invidie și de răutate. Pentru aceasta Domnul ne-a poruncit să imităm bunătatea lui Dumnezeu, Care face ca soarele să lumineze și pentru cei drepti și pentru cei nedrepti. Așadar, precum Dumnezeu produce lumină pentru toți oamenii, la fel și imitatorii lui Dumnezeu să imprăștie față de toți aceeași egală dragoste. Pentru că unde lipsește dragostea, acolo, în general, în locul ei pătrunde ura. Și din moment ce, precum spune Ioan «*Dumnezeu este iubire*»⁴, ura este în mod necesar diavolul. Așadar, precum cel care are iubire, are pe Dumnezeu, la fel cel care are ura nutrește în el pe diavolul. Pentru aceasta se cuvine ca dragostea să fie egală și aceeași din partea tuturor către toți, dar cîntea să se dea fiecăruia precum se cuvine. Cei care s-au legat între ei potrivit acestui principiu nu trebuie să iubească pe rudele lor după trup mai mult. Dar nu se va arăta dragoste mai mare față de rudele de sînge, decît față de alții, nici dacă ar fi vorba de frațele sau fiul sau fiica unui anume monah. Pentru că cel care urmează în cazul dat instinctul lui dovedește că nu s-a debarasat complet de firea lui, ci este condus încă de trup. Iar discuții neîngăduitoare și amestecarea celui fără experiență (nepregătit) în convorbirile dintre alții să nu aibă loc. Ci dacă ar fi ceva folositor spre zidirea sufletelor, numai aceasta se cuvine să se discute ; și chiar cele folositoare să se discute în bună ordine, la timp potrivit, de către acele persoane cărora li s-a îngăduit să discute acestea, iar dacă cineva dintre cei mai mici ar dori să vorbească, să aștepte aprobarea superiorului. Susotirile și vorbiri la ureche și acceptările prin semne cu capul, toate acestea să fie înlăturate, fiind condamnabile, pentru că susoteala produce bănuiala ponegririi, iar acceptarea prin semne cu capul poate fi socotită dovadă că se insinuează ceva, (lucru) ascuns împotriva unui frate. Iar cele asemenea devin început de ură și de bănuială. Dar cînd cineva ar avea nevoie să vorbească altora, măsura Vocii să se adapteze după nevoie, așa încît cu cel care se găsește aproape să se discute cu voce mai joasă și cu cel care se găsește mai departe, cu voce mai puternică. În comunitatea frățească să nu se îngăduie ca vreunul să sfătuiască sau să îndemne pe cineva cu ton tare și poruncitor, fiindcă este insultător. Plecare din minăstire⁵ să nu aibă loc în afară de iesirile rin-

4. I Ioan 4, 16.

5. În text este folosit termenul «*ἀναστρέφω*», adică aschita sau eștăstirea.

duite și necesare. Și pentru că nu există comunități frățești numai de bărbați, ci și de fecioare, toate cele cîte s-au spus (pînă aici) se cuvine să fie comune și pentru unele și pentru altele; dar un lucru se cuvine să se cunoască, anume că viața în minăstirile de femei pretinde mai multă și mai deosebită bunăcuviință și realizare de binefacere și de liniște și de ascultare și de iubire frățească și siguranță în privința ieșirii și supraveghere a convorbirilor și bunăvoință între ele și să nu aibă grupări separate. Căci în toate acestea se cuvine ca viața fecioarelor să se înfăptuiască cu mai multă rivnă. Cea încredințată cu buna ordine să nu caute să se facă agreabilă surorilor, nici să nu se străduiască să aibă recunoștință de la ele pentru (împlinirea) plăcerilor, ci să fie totdeauna respectată și temută și stimată pentru aceasta. Căci trebuie să se știe că aceea va da socoteală înaintea lui Dumnezeu pentru greșelile întâmplate în comunitate, în afară de ceea ce era necesar. Și fiecare (soră) să nu pretindă de la superioară ceea ce este plăcut, ci ceea ce este util și folositor; nici să nu contrazică poruncile (pentru că acest obicei pregătește și aduce după sine anarhia), ci, precum primim poruncile Domnului fără să le cercetăm, fiindcă știm că *«toată Scriptura este însculată de Dumnezeu și de folos»*⁶, la fel și comunitatea frățească să primească fără ezitare poruncile superioarei și să urmeze sfaturile ei din toată inima, nu cu supărare și de nevoie, pentru ca ascultarea ei să devină ca răsplătă. Dar să primească nu numai învățătura care se referă la disciplină, ci și dacă învățătoarea ar interzice postul sau ar sfătui să mănînce hrană întăritoare, sau și dacă ar porunci orice altceva, dacă ar fi necesar, care ar contribui spre ușurare, pe toate să le îndeplinească, cu aceeași bunăvoință, fiind încredințată că ceea ce a spus superioara este lege. Iar cînd ar trebui să se poarte discuție pentru vreo nevoie extraordinară fie cu bărbat, fie cu cel care are grija (pentru aceasta), fie cu oricare altul care ar putea să fie de folos cu ceva pentru lucrul căutat, se cuvine ca discuția să se poarte de superioară, fiind prezente cu ea și una sau două surori, pentru care întîlnirea și convorbirea cu bărbat este fără primejdie pentru viața și vîrstă lor. Iar dacă vreuna ar avea în vedere ceva folositor pentru ea, să spună superioarei și prin aceasta se va vorbi ceea ce trebuie să se vorbească.

REGULILE MARI

(*Ὁποὶ κατὰ πλάτος)

⁶ H Tim. 3, 16.

Cu ajutorul lui Dumnezeu ne-am adunat în acest loc, în numele Domnului nostru Iisus Hristos, noi care ne-am propus unul și același scop, de a ne trăi viața în pietate. Și, pe de o parte, voi doriți limpede să învățați ceva din cele ce ajută spre mîntuire, iar eu, pe de altă parte, sînt nevoit să fac cunoscute poruncile lui Dumnezeu ziua și noaptea, amintindu-mi de Apostolul care spune : *«trei ani ziua și noaptea n-am încetat cu lacrimi să stătuiesc pe fiecare dintre voi»*¹. Pentru toate acestea și fiindcă timpul prezent ne este foarte prielnic, iar locul acesta ne oferă liniștea și desprinderea completă de toate zgomotele lumii din afară, să ne rugăm împreună ca noi să dăm celorlalte împreună lucrători cu noi, la timpul convenit, cele necesare hranei lor, iar voi, după ce ați primit cuvîntul, să dați, ca pămîntul cel bun, roadă de săvîrșită și îmbelșugată de dreptate, precum spune Scriptura².

Deci, vă rog, cu dragostea Domnului nostru Iisus Hristos, Care S-a dat pe Sine pentru păcatele noastre³, să începem, în fine, să purtăm grijă de sufletele noastre ; să ne înfristăm pentru deșertăciunea vieții noastre de mai înainte ; să luptăm pentru fapte bune în viitor spre preamărirea lui Dumnezeu și a Hristosului Său și a Duhului celui întru tot prea cinstit și sfînt. Să nu rămînem în această stare de lenevie și lincezeală. Să nu pierdem pentru totdeauna, din cauza leneviei noastre, ocazia prezentă și să nu aminăm pentru mîine și pentru viitor începerea lucrurilor bune. Fiindcă astfel vom fi găsiți nepregătiți, cu privire la faptele bune, de Cel care cere sufletele noastre și vom fi alungați din bucuria camerei de nuntă și vom vărsa în zadar și fără folos lacrimi, tînguindu-ne atunci cînd pocăința va fi fără folos, pentru timpul vieții noastre pe care l-am întrebuițat rău. *«Acum este timpul potrivit»*, spune Apostolul, *«acum este ziua mîntuirii»*⁴. Acesta este veacul pocăinței, acela al răsplătirii, acesta al răbdării, acela al mîngierii. Acum Dumnezeu este ajutător celor care se întorc din calea cea rea, atunci va fi cercetător infricosător și de neînșelat⁵ al faptelor, al cuvîntelor și al gîndurilor omenești. Acum ne bucurăm de îndelunga răbdare a Lui,

¹ După textul din J. P. Migne, P.G. vol. 31, col. 889/890—901/902.

1. Fapte 20, 31.

2. Luca 12, 42; Matei 13, 23.

3. Tit 2, 14.

4. II Cor. 6, 2.

5. Care nu se înșală și nu poate fi înșelat.

atunci vom cunoaște judecata Lui cea dreaptă, adică atunci când vom învia, unii spre pedeapsa veșnică, iar alții spre viața veșnică, și (când) fiecare va primi după faptele sale. Până când vom amina ascultarea noastră de Hristos, Care ne-a chemat la împărăția Sa cea cerească? Nu ne vom trezi? Nu ne vom întoarce de la viața pe care o trăim în mod obișnuit, la observarea strictă a Evangheliei? Nu vom pune înaintea ochilor noștri acea înfricoșată și măreață zi a Domnului, în care pe cei care pentru faptele lor vor trece de-a dreapta Domnului îi va primi împărăția cerurilor, iar pe cei împinși de-a stînga, fiindcă n-au făcut fapte bune, îi va acoperi gheena focului și întunericul cel veșnic? «Acolo va fi — zice Scriptura — plîngerea și scrișnirea dinților»⁶.

II

Noi spunem, într-adevăr, că dorim împărăția cerurilor, dar nu îngrizim s-o dobîndim cu acele fapte cu care este cu putință să se realizeze aceasta; ci, fără să ne ostenim deloc pentru împlinirea poruncilor Domnului, ne închipuim, cu desertăciunea minții noastre, că vom primi onoruri egale cu cei care s-au împotrivit păcatului pînă la moarte. Cine, stînd în casă sau dormind în timpul semănatului, și-a umplut brațul cu snoopi în timpul secerișului? Cine a cules via pe care n-a plantat-o și n-a cultivat-o? Fructele sînt ale acelora ale cărora sînt și ostenețile; onorurile și cunumiile sînt ale învingătorilor. Cine îl va încununa vreodată pe cel care nici măcar nu s-a înarmat pentru întimpinarea dușmanului? Căci nu trebuie numai să învingi, ci să și lupți legal, după cum spune Apostolul⁷. Aceasta înseamnă să nu se treacă cu vederea nici cel mai mic punct din cite s-au poruncit, ci să se îndeplinească totul așa cum ni s-a poruncit. «Căci fericită este — zice Scriptura — *acea slugă pe care o va găsi Stăpînul, atunci cînd va veni, nu lucrînd oricum s-ar întimpla*», ci «*făcînd așa*»⁸ (cum s-a poruncit); și «*dacă jertfești cu dreptate, dar nu împarți cu dreptate, ai păcătuit*»⁹. Noi însă, socotînd că am îndeplinit o poruncă (intrucît nu pot spune că am și împlinit-o, dat fiind că toate poruncile sînt așa de strîns legate între ele, după înțelesul cel drept al cuvîntului Scripturii, încît prin călcarea unei porunci sînt călcate în mod necesar și toate celelalte), nu așteptăm minia lui Dumnezeu pentru poruncile pe care le-am călcat, ci așteptăm răsplătiri pentru singura poruncă pe care am fi împlinit-o. Cel care a reținut unul sau doi talanți din cei zece care i

6. Matei 25, 30.
7. II Tim. 2.
8. Luca 12, 43
9. Fac. 4, 7.

s-au incredințat spre păstrare, iar pe ceilalți i-a dat înapoi, nu este socotit recunoscător pentru că a înapoiat partea mai mare, ci s-a dovedit nedrept și lacom pentru că a reținut partea mai mică. Dar ce să vorbesc despre reținere, cînd (și) cel căruia i s-a incredințat un talant, și i-a restituit întreg și neatins, a fost condamnat fiindcă n-a adăugat nimic la ce i s-a dat? Cel care a cinstit pe tatăl său zece ani, iar după aceea l-a lovit o singură dată, nu este cinstit ca binefăcător, ci este condamnat ca ucigător de părinți. «*Mergînd — spune Domnul — învajați toate neamurile, povățuindu-le*», nu pe unele să le păzească și pe altele să le neglijeze, ci «*să păzească toate cite am poruncit vouă*»¹⁰. Și Apostolul scrie la fel: «*Nu dăm nimănui vreun prilej de sminteală, ca să nu fie defăimată slujirea, și în toate ne înfățișăm pe noi înșine ca slujitori ai lui Dumnezeu*»¹¹. Căci dacă nu ne-ar fi necesare toate poruncile pentru mîntuire, nici nu s-ar fi scris toate, nici nu s-ar fi dispus ca toate să fie pázite în mod necesar. Ce folos ar avea din toate faptele bune, dacă spunînd nebun fratelui meu, mă fac vinovat gheenei? Ce folos ar avea din libertatea pe care i-ar da-o mai mulți cel care este ținut în sclavie de unul singur? Căci «*cel care face păcat — zice Domnul — este rob al păcatului*»¹². Ce folos ar avea cineva de ar fi ferit de mai multe boli, dacă corpul îi este mistuit de o singură boală?

III

Dar s-ar putea ca cineva să întrebe: cei mai mulți creștini, care nu păzesc toate poruncile, nu vor avea nici un folos pázînd citeva? În cazul acesta e bine să ne aducem aminte de fericitul Petru care, după atitea fapte bune făcute și după ce i s-a zis de atitea ori fericit, pentru o singură greșeală a auzit (aceste cuvinte): «*De nu te voi spăla, n-ai parte cu Mine*»¹³. Nu este nevoie să spun că aceasta nu arată neglijență sau dispreț, ci că este dovadă de cinste și respect (față de Domnul).

Și totuși poate să spună cineva: Scris este că «*Origine va chema numele Domnului se va izbăvi*»¹⁴; așa încît este de ajuns și numai chemarea numelui Domnului pentru ca acel care îl cheamă să se mîntuiască. Să audă însă și acesta ce spune Apostolul: «*Dar cum vor chema pe Cel în Care n-au crezut?*»¹⁵ Iar dacă crezi, ascultă-L și pe Domnul;

10. Matei 28, 19—20.
11. II Cor. 6, 3—4.
12. Ioan 8, 34.
13. Ioan 13, 8.
14. Ioi 3, 5.
15. Rom. 10, 14.

Care zice: «Nu tot cel ce-Mi zice: Doamne, Doamne, va intra în împărăția cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui Meu Care este în ceruri»¹⁶. Însă și acela care face voia Domnului, dar nu așa cum vrea Dumnezeu și nici n-o împlinește din îndemnul dragostei către Dumnezeu, zădărnici își pune zelul în lucrul său, după cuvântul Domnului nostru Iisus Hristos Însuși, Care spune că «ei o fac ca să se arate oamenilor; adevărat vă spun că își iau plata lor»¹⁷. De aici a învățat și Apostolul Pavel să spună că: «chiar dacă aș împărți toată averea și dacă aș da trupul meu, ca să fie ars, iar dragoste nu am, nimic nu mi-ar folosi»¹⁸. În general, eu văd aceste trei diferite ale poruncii pentru nevoia indispensabilă a ascultării. Caci noi ne abatem de la rău, fie că ne înfricoșăm de pedeapsă, și (atunci) sintem în situația sclaviei, fie că împlinim poruncile, urmărind ciștișurile din leafă, pentru folosul nostru propriu și prin aceea sintem la fel cu iefegiii, fie (că împlinim poruncile) pentru binele ca atare din dragostea față de Cel Care ne-a dat Legea, bucurându-ne că ne-am învrednicit să slujim lui Dumnezeu, Cel alt de glorios și bun, și astfel sintem în situația de fii. Și, fără îndoială, cel care împlinește poruncile lui Dumnezeu din teamă și gîndește neîncetat la pedeapsa pentru neglijență, nu va observa numai câteva din aceste (porunci), iar pe altele le va neglija, ci va socoti pedeapsa pentru fiecare greșeală la fel de îngrozitoare pentru el. De aceea se fericește cel care din evlavie se îngrozește, dar rămîne tare în adevăr, putînd să spună: «Pururea văd pe Domnul înaintea mea, fiindcă se găsește de-a dreapta mea, ca să nu mă cîtin»¹⁹, pentru că nu vrea să se neglijeze ceva din ceife ce se datorează. Și «fericit este bărbatul care se teme de Domnul». Pentru ce? Fiindcă «în poruncile Lui se va bucura mult»²⁰. Deci, nu este propriu celor care se tem să disprețuiască vreo poruncă pe care au primit-o sau s-o împlinescă cu neglijență; însă nici lefegiu nu va voi să calce vreo poruncă. Căci cum își va lua plata muncii lui în vie fără să fi împlinit cele convenite? Căci chiar numai un singur lucru de ar lipsi din cele necesare, acesta face fără folos pentru stăpînul viei tot ce s-a lucrat. Căci cine va plătit salariu pentru pagubă celui care a pricinuit-o? Al treilea fel de serviciu este cel făcut din dragoste. Așadar care fiu, dorind să placă tatălui său, după ce l-a bucurat cu lucruri mai importante, ar vrea să-l mîhnească din cauza unor lucruri de

16. Matei 7, 21.
17. Matei 6, 5.
18. I Cor. 13, 3.
19. Ps. 15, 8.
20. Ps. 111, 1.

mai puțină însemnătate? Mai cu seamă amintindu-și de Apostolul care spune: «Și să nu mîhniți pe Duhul cel Sfînt al lui Dumnezeu în Care ați fost pecetluiți»²¹.

IV

Deci, în care parte vor să fie rînduiți cei care au călcat cele mai multe porunci? Căci nici nu-l slujesc lui Dumnezeu ca unui Tată, nici nu l se încred, ca unuia Care făgăduiește lucruri mari, nici nu-l servesc ca unui Stăpîn. «Căci dacă eu sînt Tată — spune Scriptura — unde este cinstea pe care trebuie să-Mi dați? Și dacă eu sînt Domn, unde este teama de Mine?»²². Căci «Cel care se teme de Domnul se va bucura mult în poruncile Lui»²³; «iar prin călcarea legii — spune Scriptura — necinstești pe Dumnezeu»²⁴. Căci cum să așteptăm pentru noi înșine fericirea vieții și cetățenie egală cu sfinții și bucurie cu îngerii înaintea lui Hristos, dacă am preferat viața de plăcere a trupului în locul vieții după poruncile (Domnului)? Cu adevărat închipuiri de minte copilărească sint acestea. Cum voi putea să fiu cu Iov, eu care nici cea mai obișnuită supărare n-am primit-o cu recunoștință (lui Dumnezeu)? Cum voi putea să fiu împreună cu David eu care nu m-am arătat mîrinos față de vrăjmasul meu? Cum voi putea să fiu împreună cu Daniil, eu care nu l-am căutat pe Dumnezeu prin cumpătare continuă și rugăcine stăruitoare? Cum voi putea să fiu cu oricare din sfinți, eu care n-am umblat pe urmele lor? Care arbitru de întreceri ar fi atît de nepriceput încît să socotească vrednici de aceeași cunună pe învingător și pe cel care n-a luptat? Care comandant i-a chemat pe acela care n-au participat la luptă să împartă prada în mod egal cu învingătorii?

Dumnezeu este bun, dar și drept. Iar specificul dreptului este să răsplătească după merit, precum este scris: «Fă bine, Doamne, celor buni și celor drepți la inimă. Iar pe cei care se abat la căi strîmbe Domnul îi va trece la un loc cu cei care fac fărâdelege»²⁵. Dumnezeu este milostiv, dar și judecător. Pentru că «Domnul iubește mila și judecata»²⁶. Pentru aceasta spune: «Mila și judecata își voi cînta Tie, Doamne»²⁷. Noi știm la cine se referă mila, «căci — zice Scriptura — fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui»²⁸. Vezi cît de judicios se folosește El de

21. Efes. 4, 30.
22. Mai. 1, 6.
23. Ps. 111, 1 (trn.).
24. Rom. 2, 23.
25. Ps. 124, 4—5.
26. Ps. 32, 5.
27. Ps. 100, 1.
28. Matei 5, 7.

milă? Nici nu se îndură fără judecată, nici nu judecă fără milă, pentru că «*Domnul este milostiv și drept*»²⁹. Așadar să nu cunoaștem pe Dumnezeu numai pe jumătate și nici să nu luăm iubirea Lui de oameni motiv de neglijență. Pentru aceasta există tunetele, pentru aceasta există trăsnetele, ca să nu se disprețuiască bunătatea (lui Dumnezeu). Acela care face să răsară soarele³⁰ pedepsește și cu orbire³¹. Cel care dă ploaie³², plouă și foc³³. Acelea (soarele și ploaia) arată bunătatea lui Dumnezeu; acestea (orbirea și focul), asprimea Lui. Deci ori să-L iubim pe Dumnezeu pentru motivul celor dintii, ori să ne temem de El pentru cel de al doilea, ca să nu ni se spună și nouă: «*sau disprețuiești bogăția bunății, blindeții și îndelungii răbdări a lui Dumnezeu, nepricepind că bunătatea lui Dumnezeu te duce la pocăință? Ci, după inima ta cea împietrită și nepocăită, îți aduni minie pentru ziua miniei*»³⁴. Așadar fiindcă nu este cu putință să se mintuiască cel care nu face fapte potrivit poruncii lui Dumnezeu și nici nu este fără primejdie de a trece cu vederea ceva din cele poruncite (căci este îndrăzneală groaznică să ne facem judecători ai Legiilor noastre și pe unele legi să le socotim bune, iar pe altele să le respingem), noi, luptători ai pictății, care am ales viața liniștită și lipsită de plăceri (lumești) ca un ajutor pentru păzirea dogmelor evanghelice, să ne punem de acord împreună și să hotărîm, ca să nu ne mai scape din vedere nici o poruncă. Căci, dacă omul lui Dumnezeu trebuie să fie desăvârșit³⁵, (precum este scris și a dovedit-o și cuvîntul în cele de mai sus), este neapărată nevoie să se perfecționeze prin observarea tuturor poruncilor, pînă la măsura staturii depline a lui Hristos³⁶, pentru că și după legea divină, un animal cu defect, chiar dacă ar fi curat, nu se primește spre jertfă lui Dumnezeu. Așadar, acel lucru de care fiecare crede că este lipsit, să-l expună ca să fie examinat în comun. Căci mai ușor va fi aflat lucrul pe care nu-l cunoaștem, prin cercetarea stăruitoare a mai multora, din moment ce credem că, după promisiunea Domnului nostru Iisus Hristos, ne dăruiește aflarea lucrului căutat prin învățătura și luminarea Duhului Sfînt. Deci «*cașa cum mie mi se impune propovăduirea ca o necesitate și va fi vai mie dacă nu propovăduiesc Evanghelia*»³⁷, la fel și pe voi vă așteaptă o primejdie egală dacă veți

29. Ps. 114, 5.
30. Matei 5, 45.
31. IV Regi, 6, 18.
32. Zah. 10, 1.
33. Fac. 19, 24.
34. Rom. 2, 4-5.
35. II Tim. 3, 17.
36. Efec. 4, 13.
37. I Cor. 9, 16.

neglija cercetarea și nu veți da dovadă de zel și stăruință pentru păzirea (poruncilor) ce ni s-au încredințat și pentru împlinirea lor prin fapte. De aceea, zice Domnul: «*Cuvîntul, pe care l-am spus, acela îl va judeca pe el în ziua cea de pe urmă*»³⁸; și «*sluga care n-a cunoscut voia Stăpînului său și a făcut fapte vrednice de bătaie, se va bate pușin; iar cea care a cunoscut și n-a făcut, nici nu s-a pregătit pentru voia Lui, se va bate mult*»³⁹.

Să ne rugăm, deci, ca eu să vestesc cuvîntul fără greșală, iar pentru voi învățătura să devină roditoare. Așadar, fiindcă știm că cuvintele de Dumnezeu inspirate Scripturii vor sta înaintea ochilor noștri deasupra scaunului de judecată a lui Hristos (căci «*Te voi acuza — zice Scriptura — și voi pune păcatele tale înaintea feței tale*»⁴⁰), să fim atenți și cu înțelegere clară la toate cele ce se spun și să ne grăbim să punem în aplicare prin fapte învățăturile divine, pentru că nu știm în ce zi sau oră va veni Domnul nostru.

CAPITOLELE REGULILOR MARI

1. Despre ordinea și înlăturarea poruncilor Domnului.
2. Despre iubirea de Dumnezeu și că îndurarea și puterea pentru păzirea poruncilor: Domnul există la oameni din nașterea lor.
3. Despre dragostea către aproapele.
4. Despre frica de Dumnezeu.
5. Despre nelmprăștierea minții.
6. Că este necesară izolarea de lume.
7. Trebuie să trăim împreună cu cei care simt la fel, au același scop de a plăcea lui Dumnezeu, și că este și greu să primejdios a trăi în singurătate.
8. Despre renunțarea (la lume).
9. Nu trebuie să-și lase averea (cel care se consacră Domnului) rudelor după trup, fără nici o distincție.
10. Căre dintre cei care vin să ducă viața după Dumnezeu trebuie să fie primii, și cînd și în ce mod?
11. Despre sclavi.
12. Cum trebuie să fie primiți cei căsătorii.
13. Că excrețarea tăcerii este de folos neofitilor.
14. Despre cei care s-au afierosit lui Dumnezeu și apoi încearcă să-și retragă făgăduința.
15. Despre primirea și educarea copililor și despre făgăduința fecioarelor.
16. Despre cumpătare.
17. Că și în ris trebuie cumpătate.
18. Trebuie să gustăm din toate cîte ni se pun înainte.
19. Care este măsura înfrînării?
20. Care este modul primirii (oaspeților) la masă?
21. Cum trebuie să stăm pe scaun sau să ne așezăm la masă în timpul prinzului sau al cinei.
22. Ce haină este potrivită pentru creștin.

38. Ioan 12, 48.

39. Ierem 12, 47-48.

40. Ps. 49, 21.

1. După textul din editia J. P. Migne, P.G. vol. 31, col. 901,902-903,906.

23. Despre briu.
 24. Despre moduri în care se cuvine să trăim între noi.
 25. Că este groaznică judecata proiestosului care nu mustră pe cei care păcătuiesc.
 26. Că toate, și cele ascunse ale inimii, să fie arătate proiestosului.
 27. Dacă și proiestosul ar greși vreo dată, trebuie să fie mustrat și el de către cei mai distinși dintre frați.
 28. Cum trebuie să procedeze toți (frații) față de cei neascultători.
 29. Despre cel care lucrează cu mândrie sau cu murmurare.
 30. Cu ce simțăminte trebuie să poarte grijă proiestosii de frați.
 31. Că trebuie să fie primită slujirea de la proiestos.
 32. Cum trebuie să se poarte (călghărul) cu rudele după trup.
 33. Care este modul convorbirii cu surorile.
 34. Cum trebuie să fie cei care împart bunurile fraților în comunitate.
 35. Dacă trebuie să se formeze mai multe comunități de frați în același sat.
 36. Despre cei care se retrag din comunitatea fraților.
 37. Dacă trebuie să se neglijeze lucrul sub pretextul rugăciunii și psalmodiei, și ce timpuri sînt potrivite pentru rugăciune și dacă mai înții trebuie să se lucreze.
 38. Care meserii se potrivesc cu profesiunea noastră.
 39. Cum trebuie să se valorifice (vîndă) cele produse de munca (noastră) și cum se cade să călătorim (în acest scop).

40. Despre negocul cu mărfuri în adunări.
 41. Despre autoritate și despre ascultare.
 42. Cu ce scop și cu ce dispoziție trebuie să lucreze cei ce se ocupă cu lucrul.
 43. Ce fel se cuvine să fie proiestosii și cum să îndrume pe frați.
 44. Cui trebuie să i se îngăduie călătorii și cum să fie examinați cînd se înapoiază.
 45. Pe lângă proiestos trebuie să mai fie unul în măsură să poarte grijă de frați, cînd acela ar lipsi sau ar fi ocupat.
 46. Nimeni să nu ascundă păcatele fraților sau pe ale sale.
 47. Despre cei care nu primesc cele hotărâte de proiestos.
 48. Nu trebuie să fie privite (cercetate) din curiozitate lucrările proiestosului, ci fiecare să fie cu toare aminte la lucrul său.
 49. Despre controversele care ar interveni uneori între frați.
 50. Cum trebuie să procedeze proiestosul la stabilirea epitimțiilor.
 51. Cum trebuie să se îndrepte greșala celui care a păcătuit.
 52. Cu ce dispoziție trebuie să fie primite epitimțiile.
 53. Cum vor îndrepta învățătorii meseriilor pe copiii care gresesc.
 54. Proiestosii comunității de frați să se sfătuiască împreună cu privire la chestiunile comune.
 55. Dacă folosirea artei medicale corespunde scopului pietății.

REGULILE MARI *

II

CU ÎNTREBARE ȘI RĂSPUNS

Întrebarea 1

Despre ordinea și înlănțuirea poruncilor Domnului

Fiindcă Sfînta Scriptură ne-a dat libertatea să întrebăm, înainte de toate trebuie să ne documentăm dacă există vreo ordine și serie în poruncile lui Dumnezeu, așa încît una să fie prima, alta a doua și așa mai departe; sau toate țin una de alta și toate sînt egale între ele în privința cercetării punctului lor de plecare, așa încît celui care ar vrea, îi este îngăduit să înceapă de oriunde vrea, ca într-un cerc.

Răspuns

Întrebarea voastră este veche și a fost expusă de demult în Evanghelii, cînd un cunoscător de legi a venit înaintea Domnului și i-a zis: *«Învățătorule, care este cea dintîi poruncă în lege?»*. Și Domnul i-a răspuns: *«Să iubești pe Domnul Dumnezeu-tău din toată inima ta și din tot sufletul tău și din toată puterea ta și din tot cugetul tău. Aceasta este cea dintîi și cea mai mare poruncă. Iar a doua, asemenea acesteia, (este): să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși»*¹. Domnul însuși a pus ordine în poruncile Sale, stabilind ca întîia și cea mai mare poruncă pe cea despre iubirea lui Dumnezeu, iar ca a doua după ordine, și asemenea aceleia, însă mai mult o îndeplinire a celei dintîi și atîrnătoare de ea, pe cea care privește iubirea aproapeului. Așadar, din cele spuse și din altele asemenea, care sînt relateate în de Dumnezeu inspiratele Scripturi, este cu puțință să ne încredințăm despre ordinea și seria care există în toate poruncile lui Dumnezeu.

* După textul din J. P. Migne, P.G. vol. 31, col. 905/906—1051/1052.

1. Matei 22, 35—39; Marcu 12, 28—31.

Intrebarea 2

Despre iubirea de Dumnezeu și că înclinarea și puterea pentru păzirea poruncilor lui Dumnezeu există la oameni din natura (lor).

Așadar, și ne vorbești mai întâi despre iubirea de Dumnezeu. Că, într-adevăr, trebuie să iubim, am auzit; dar cum se poate împlini aceasta dorim să știm.

Răspuns

I

Iubirea de Dumnezeu nu se poate învăța. Căci nici să ne bucurăm de lumină și să rivnim după viață n-am învățat de la altul, nici să iubim pe cei care ne-au născut sau ne-au hrănit nu ne-a învățat altul. Astfel, deci, cu mult mai mult învățarea iubirii de Dumnezeu nu vine din afară; ci deodată cu întocmirea vieții, adică a omului, ni s-a împlîntat oarecare rațiune ca sămîntă², care are de la sine înclinarea (facultatea) de a-și însuși iubirea. Această sămîntă de rațiune au primit-o și cei care învață poruncile lui Dumnezeu și prin harul lui Dumnezeu devin capabili s-o cultive cu sîrguință, s-o dezvolte cu înțelepciune și s-o ducă la desăvîrșire. Pentru aceasta și noi, după ce am aprobat rivna voastră ca necesară pentru reușita scopului nostru, cu harul lui Dumnezeu și cu ajutorul rugăciunilor voastre, ne vom strădui ca să apîrindem scinteia dragostei de Dumnezeu, care s-a răcit în voi, cu puterea care ne-a fost dată prin Duhul Sfînt. Așadar trebuie să știm că iubirea de Dumnezeu, deși este o singură simplă virtute, prin puterea ei se împlinește și se cuprinde orice altă poruncă. «Căci cel care Mă iubeste pe Mine — zice Domnul — va păzi poruncile Mele»³, și «în aceste două porunci se cuprind toată legea și proorocii»⁴.

Acum nu vom încerca să vorbim despre orice temă cu de-amănuntul pentru că astfel, ocupîndu-ne cu amănuntele, am pierde din vedere adevăratul înțeles al poruncilor, ci, după puterea și în măsura în care se încadrează scopului nostru, vă voi aduce aminte despre iubirea pe care o datorăm lui Dumnezeu; înainte de a începe, vă voi spune, totuși, că Dumnezeu ne-a înzestrat cu puterile (necesare) ca să împlinim toate poruncile pe care ni le-a dat, încît să nu ne revoltăm, ca și cum ni s-ar cere ceva de care acum auzim prima dată, nici să nu ne înșingăm, ca și cum am restitui mai mult decît ni s-a dat. Căci cu aceste puteri, luînd corect și după cuvînt, facem viața noastră virtuoasă prin pie-

tate; dacă însă nu folosim acțiunea lor, alunecăm spre răutate. Iar definirea răutății este următoarea: folosirea rea și împotriva poruncii Domnului a darurilor pe care ni le-a dat Dumnezeu ca să facem binele; după cum tot așa de adevărat, virtutea cerută de Dumnezeu este folosirea acestor daruri ale lui Dumnezeu, cu bună știință, potrivit poruncii lui Dumnezeu.

Astfel stînd lucrul, vom spune la fel și despre iubire. Deci, din moment ce am primit porunca să iubim pe Dumnezeu, avem împlîntată și puterea iubirii, din momentul primei creări a noastre; iar dovada acestui lucru nu există în afară de om, ci fiecare poate s-o dovede de la sine însuși și în sine însuși. Căci noi din natură sîntem doritori de ceea ce este bun și frumos, chiar dacă de cele mai multe ori fiecareia îi pare bun și frumos altceva; și, fără s-o fi învățat, noi avem afecțiune pentru cei ai casei și pentru rudele noastre și arătăm spontan bună dispoziție în fiecare zi, față de binefăcătorii noștri. Deci, ce este mai de admirat decît frumusețea dumnezeiască? Ce cugetare este mai plăcută decît măreția lui Dumnezeu? Ce dar al sufletului este atît de arzător și de nesuportat ca dorul ce vine de la Dumnezeu în sufletul acela care a fost curățit de orice răutate și spune din afect adevărat: «Sînt rînil de dragoste»⁵. Cu totul de neexprimat și de nedescris sînt luminile frumuseții dumnezeiești; cuvîntul nu le poate arăta, urechea nu le poate prinde. Chiar dacă ai arăta splendoarea luceafărului, strălucirea lunii și lumina soarelui, toate sînt fără valoare, ca să exprime măreția lui Dumnezeu, iar în comparație cu lumina cea adevărată, ele rămîn mai în urmă cum rămîne o noapte adîncă și întunecoasă lipsită de lună, în comparație cu o după-amiază strălucitoare. Această frumusețe a măreției lui Dumnezeu nu se poate vedea cu ochii trupesți, ci se poate pricepe numai de către suflet și de minte; la științii pe care i-a luminat a lăsa⁶ în ei îndemnul de nesuportat al iubirii, incl. disperdînd de această viață, ziceau: «vai mie, că exilul meu s-a prîlungit»⁶; «cînd voi ajunge să mă arăt înaintea feței lui Dumnezeu?»⁷; «este cu mult mai bine să mă desfac de trup și să liu cu Hristos»⁸; și iarăși: «Inșetat-a sufletul meu spre Dumnezeu Cel tare și Cel viu»⁹; și: «Acum liberează pe robul Tău, Stăpîne»¹⁰. Tulburări de această viață ca de o temniță, erau nemîngiați în zburciunile lor aceia ale căror suflete le atinsese iubirea dumnezeiască. Nesaturați, deci, de pri-

5. Cînt. 2, 5.

6. Ps. 119, 5.

7. Ps. 41, 2.

8. Filip. 1, 23.

9. Ps. 41, 2.

10. Luca 2, 29.

2. Învățătura despre «*επισημειωθέν σπέρμα*» în creștinism se întîlnește pentru prima dată la Sfîntul Justin Martirul și Filozoful, în *Apologia* 2, 13.

3. Ioan 14, 23.

4. Matei 22, 40.

virea frumuseții dumnezeiești, aceștia făceau rugăciune ca să se extindă la toată viața veșnică contemplarea dulceții Domnului. Astfel, deci, oamenii din natura lor doresc cele bune. În general, bun și vrednic de iubit este ceea ce este bun; iar bun este Dumnezeu; toate doresc binele; așadar toate doresc pe Dumnezeu.

II

Deci ceea ce facem bine, de bună voie, se află chiar din natură în noi, aceia, cel puțin, care n-am fost pervertiți, în cugetele noastre, de răutate. De aceea iubirea de Dumnezeu se cere de la noi ca o datorie indispensabilă; iar lipsa ei este pentru suflet cel mai insuportabil dintre toate relele. Căci înstrăinarea și îndepărtarea de Dumnezeu este mai insuportabilă decât pedepsele care se așteaptă în gheena, și pentru cel care o încearcă este mai grea decît (este) pentru ochi lipsirea de lumină, chiar dacă n-ar fi legată de durere, sau (cum este) lipsirea de viață pentru vietate. Iar dacă iubirea copiilor față de părinți există din natură, aceasta fiind demonstrată și de obiceiurile animalelor neraționale și de înclinarea oamenilor către mame, în primii ani ai vrstei, atunci să nu ne arătăm mai neraționali decît copiii și mai sălbatici decît fiarele, purtîndu-ne fără iubire și ca străini față de Creatorul nostru, pe Care, chiar dacă nu-L cunoaștem cum este, din bunătatea Lui, sintem datorii să-L iubim mai mult ca orice și să-L adorăm și să ne îndreptăm neîncetat cu gîndul către El, cum se îndreaptă copiii spre mamele lor. Însă cel mai important dintre cei-iubiți, din impuls natural, este binefăcătorul. Și aceasta, adică înclinarea către binefăcători, nu este proprie numai oamenilor, ci aproape tuturor animalelor. «*Boul* — spune (Scriptura) — *cunoaște pe stăpînul său, și asinul, ieslea stăpînului său*»¹¹. Dar, fie ca să nu se poată spune despre noi cele ce urmează: «*Israel nu M-a cunoscut și poporul Meu nu M-a înțeles*»¹². Căci ce să spunem despre cine și despre multe alte animale de acestea, cîtă recunoștință arată ele către cei care le hrănesc?

Dacă din natură avem, deci, atîta bunăvoință și iubire față de binefăcători și ne dăm toată osteneala, ca să le răsplătim binefacerile ce ne-au făcut, ce cuvînt poate să înfățișeze în mod demn darurile lui Dumnezeu? Pentru că acestea sînt atît de multe, încît nu se pot număra; și ele sînt atît de mari și în așa fel, încît și unul singur este de ajuns ca să ne facă să datorăm toată recunoștința Celui care l-a dat. Pentru aceasta, voi trece peste celelalte (daruri), care, deși se disting fiecare

prin mărime și strălucire, totuși fiind întrecute în lumină de către cele mai mari, așa cum desigur stelele sînt ascunse de razele solare, apar în mai slabă lumină față de acelea.

III

Nu vom vorbi, deci, despre răsrîitul soarelui și despre cursul lunii, despre temperatura aerului, despre schimbarea anotimpurilor anului, despre apa care cadă din nori și cea care izvorăște din pămînt, chiar despre mare și întreg pămîntul, despre cele ce cresc din pămînt, despre vietățile ce trăiesc în ape, despre păsările și insectele din aer, despre nenumeratele feluri de vietăți, toate cîte au fost întocmite pentru slujirea Vieții noastre. Vom vorbi, totuși, despre ceea ce nu putem trece cu vederea și nici nu-i cu puțință să țănuiască cineva care are minte sănătoasă și judecată dreaptă, despre care este încă mult mai cu neputință de a vorbi în mod demn: că Dumnezeu l-a creat pe om după chipul și asemănarea Sa, l-a învrednicit de cunoașterea Sa, l-a înzestrat, mai presus de toate vietățile, cu rațiune, i-a îngăduit să se desfășoare de nespusele frumuseți ale paradisului și l-a pus stăpîn peste toate cîte se află pe pămînt; și apoi, cînd, fiind înșelat de șarpe, a căzut în păcat și prin păcat în moarte și toate urmările legate de ea, Dumnezeu nu l-a lăsat fără să-i poarte de grijă; ci i-a dat, la început, o lege ca să-l ajute, a rînduit (apoi) ingeri ca să-l păzească și să-l îngrijească, a trimis profeți ca să mustră răutatea și să învețe virtutea, a pus stăvilii pornirilor spre răutate prin amenințări; prin promisiuni i-a trezit dorința spre cele bune; a arătat mai înainte, de multe ori, sfîrșitul răutății și al virtuții cu exemplele diferitelor persoane, ca să se învețe alții; și în ciuda tuturor acestora și a celor asemănătoare nu și-a întors fața de la noi cînd am stăruit în neascultare. Căci bunătatea Domnului nu ne-a părăsit și iubirea Lui față de noi n-am putut s-o împiedicăm; dimpotrivă, cu toate că am ofensat pe Binefăcător cu indiferența noastră față de darurile Lui, am fost rechemăți din moarte și am obținut iarăși viața prin Însuși Domnul nostru Iisus Hristos. Prin aceasta și felul binefacerii devine mult mai minunat: «*Căci în chipul lui Dumnezeu fiind, nu răpire a socotit a fi întocmai cu Dumnezeu, ci S-a golit pe Sine, chip de rob luînd*»¹³.

IV

Chiar slăbiciunile noastre le-a luat asupra Sa (Hristos) și bolile noastre le-a purtat și a fost rănit pentru noi, ca prin rănile Lui să ne vindecăm noi¹⁴; El ne-a răscumpărat din blestem, făcîndu-Se pentru

11. Isaia 1, 3.

12. Isaia 1, 3.

13. Fil. 2, 6—7.

14. Isaia 53, 15.

noi blestem¹⁵; și a suferit cea mai necinstită moarte pentru noi, spre a ne reduce la o viață glorioasă. Și nu s-a mulțumit cu faptul că, fiind morți ne-a făcut vii, ci ne-a dat și demnitatea dumnezeirii și ne-a pregătit locurile de odihnă veșnică, care întrec în măreția bucuriei toată cugetarea omenească. «*Așadar cu ce vom răsplăti Domnului pentru toate cîte ne-a dat nouă ?*»¹⁶. El este însă atât de bun încît nu cere nici o răsplătire, ci se îndestulează numai dacă este iubit pentru cele ce a dat. Cînd cuget toate acestea (ca să-mi exprim simțămîntele mele libere), cad într-o oarecare frică și extaz înfricoșător, ca nu cumva neluînd în seamă rațiunea, sau prin îndeletnicirea cu lucruri deșarte, să cad din iubirea lui Dumnezeu și să devin spre rușine lui Iisus Hristos. Căci cel care acum ne înșeală și se silește cu toată iscusița vicleniei sale ca prin amăgiri lumești să pricinuiască în noi uitarea de Binefăcătorul nostru, prigonindu-ne spre pieirea sufletelor noastre și dînd asalturi asupră-ne, (aceia) va aduce atunci disprețul nostru înaintea Domnului ca o rușine și se va mîndri cu neascultarea și căderea noastră; el cere nici nu ne-a creat, nici n-a murit pentru noi, ne-a făcut, totuși, să-l urmărim întru neascultare și în călcarea poruncilor lui Dumnezeu. Această ofensă împotriva Domnului și această trufie a vrăjmașului îmi pare mai grea decît pedepșele cele din gheena; căci (prin acestea) dăm dușmanului materie pentru mîndrie și ocazie să se ridice împotriva Aceluia Care a murit pentru noi și a înviat și Căruia tocmai pentru aceasta îl datorăm mai mult, precum este scris¹⁷. Numai atît despre iubirea lui Dumnezeu. Fiindcă scopul, cum am amintit mai înainte, n-a fost să spun toate, căci este cu neputință; însă vă fac o scurtă rememorare a capitolelor mai importante care să trezească totdeauna în sufletele voastre iubirea dumnezeiască.

Întrebarea 3

Despre dragostea către aproapele

Vom vorbi deci despre porunca aceea care este a doua și ca ordine și ca putere.

Răspuns

I

Am spus mai înainte că legea cultivă și hrănește puterile care se află în noi ca sămînță. Dar fiindcă am primit poruncă să iubim pe aproapele nostru ca pe noi înșine, (se cade) să știm dacă avem de la Dumnezeu și puterea ca să împlinim această poruncă. Dar cine nu știe că

15. Gal. 3, 13.

16. Ps. 115, 3.

17. Rom. 8, 12.

omul este un animal blînd și sociabil, și nu solitar¹⁸ sau sălbatic? Căci nimic nu este mai propriu naturii noastre decît să fim sociabili între noi, și ne folosim unul de altul și să iubim pe semenul nostru. Și drept urmare a semînței pe care Dumnezeu a pus-o în noi. El cere și fructele, cînd zice: «*Poruncă nouă vă dau vouă: să vă iubiți unul pe altul*»¹⁹. Și fiindcă a voit să îndemne sufletul nostru spre împlinirea acestei porunci, n-a cerut (uceașnicilor) semne și puteri paradoxale ca dovadă că sînt ucenicii Lui (cu toate că și acestora le dăduse puterea prin Duhul Sfînt); iată ce spune: «*Din aceasta vor cunoaște toți că sînteți ucenicii Mei, dacă veți avea dragoste între voi*»²⁰. Și pretutindeni în așa fel leagă (Domnul) aceste porunci, încît binefacerea față de aproapele o referă la Sine. Căci: «*Îlălmînd am fost* — zice El — și Mi-ați dat să mă-nînc.» și celelalte²¹ și apoi adaugă: «*întruclăt ați făcut aceasta unuia dintre acești frați mai mici ai Mei, Mie Mi-ați făcut*»²².

II

Așadar, prin porunca întâia o poate împlini cineva și pe a doua; dar cu a doua ne întorcem îndată la prima: și cel care iubeste pe Domnul iubeste ca o consecință și pe aproapele. Căci «*cel care Mă iubeste pe Mine* — spune Domnul — *va păzi poruncile Mele*»²³. «*Dar aceasta este porunca Mea: să vă iubiți unul pe altul, precum v-am iubit Eu pe voi*»²⁴. Și iarăși, cel care iubeste pe aproapele împlinește și iubirea față de Dumnezeu, Care ia binefacerea ca și cum l-ar fi fost făcută Lui însuși. De aceea, credinciosul serv al lui Dumnezeu, Moise, a arătat atît de mare dragoste către frații săi, încît a preferat să-i fie sters numele din cartea lui Dumnezeu, în care era scris, decît să nu-i ierte poporului păcatul²⁵. Iar Pavel a îndrăznit să roage să fie anatema (lepădat) de la Hristos pentru frații săi, care-i erau rude după trup; căci el voia, după exemplul Domnului, să se aducă pe sine ca preț de răscumpărare pentru mîntuirea tuturor²⁶; dar în același timp știa că este cu neputință să se înstrăineze de Dumnezeu cel care jertfește (refuză) grația lui Dumnezeu din dragostea față de El și ca să îndeplinească pe cea mai mare dintre porunci și că pentru aceasta va trebui să primească mult mai mult decît a dat. Din cele spuse pînă aici s-a dovedit îndeajuns de clar că sfinții au ajuns pînă la această măsură a iubirii față de aproapele.

18. V. Epictet, *Acțiunile* (Disertațiile), 2, 10; «*Omul este un animal blînd și sociabil.*» (ὁ ἄνθρωπος εἶναι «ἄνθρωπος καὶ κοινωνικός»);

19. Ioan 13, 34.

20. Ioan 13, 35.

21. Matei 25, 35.

22. Matei 25, 40.

23. Ioan 14, 23.

24. Ioan 15, 12.

25. Ies. 32, 32.

26. Rom. 9, 3.

Intrebarea 4

Despre frica de Dumnezeu

Răspuns

Pentru cei care abia acum se inițiază în viața de pietate, învățarea prin teama de Dumnezeu este mai folositoare, potrivit sfatului înțeleptului Solomon : «*Frica de Dumnezeu este începutul înțelepciunii*»²⁷. Dar voi, care ați trecut de vârsta copilăriei în Hristos și nu mai aveți nevoie de lapte, ci puteți să desăvârșiți cele dinlăuntrul cu hrana tare a dogmelor, aveți nevoie de porunci mai importante, pentru că în acestea își găsește exprimarea depină toată dragostea în Hristos. Voi însă trebuie să fiți atenți ca nu cumva bogăția darurilor lui Dumnezeu să devină cauza unui blam mai grav al vostru, dacă veți arăta nerecunoștință față de binefăcător ; pentru că : «*de la cel căruia i s-a încredințat mult — spune Scriptura — mai mult se va cere*»²⁸.

Intrebarea 5

Despre neîmprăștierea minții

Răspuns

I

Trebuie să știm că dacă mintea noastră se împrăștie la diferite lucruri, nu putem să împlinim desăvârșit nici o altă poruncă, nici însăși iubirea față de Dumnezeu, nici iubirea față de aproapele. Pentru că nu poate să învețe cineva cu precizie vreo artă sau știință, dacă mered trece de la una la alta, și nici nu este cu putință să învețe una perfect de la altele, fără să cunoască cele ce sînt cerute (ca proprii) pentru împlinirea scopului. Deci, trebuie ca acțiunile să corespundă scopului, pentru că prin procedeele improprii nu se obține nimic drept (rațional), fiindcă nu se poate ajunge scopul fierăriei prin lucrarea olăriei (ceramicii), nici laurii atletici nu se cîștigă prin exercitarea (cîntarea) la fluier. Pentru fiecare scop se cere o muncă anumită și corespunzătoare. De aceea și asceza exercitată după Evanghelia lui Hristos, pentru a plăcea lui Dumnezeu, se face prin îndepărtarea de grijile lumii și prin totala noastră înstrăinare de distracții.

27. *Pilde* 1, 7.
28. *Luca* 12, 48.

Pentru aceasta, desigur, Apostolul, deși căsătoria este îngăduită și este secotită vrednică de binecuvîntare, a pus în antiteză îndatoririle căsătoriei cu grijile care se referă la Dumnezeu, fiindcă după părerea lui nu puteau să meargă împreună una cu alta, zicînd : «*Cel neînsurat se îngrijește de ale Domnului, cum să placă lui Dumnezeu, iar cel însurat se îngrijește de cele ale lumii, cum să placă femeii*»²⁹. La fel le arată și Domnul ucenicilor Săi, după ce le-a stabilit o dispoziție clară și de nezdruccinat, spunînd : «*Voi nu sînteți din lumea aceasta*»³⁰. Și le-a mărturisit că lumea nu este în măsură să primească cunoașterea lui Dumnezeu și nici să separe pe Dubul Sfînt. Căci «*Părinte drepte, — zice El — lumea nu Te-a cunoscut*»³¹ și «*Duhul adevăratului pe Care lumea nu-L poate primi*»³².

II

Așadar trebuie să se elibereze de legăturile iubirii puternice a acestei vîeti cel care dorește cu adevărat să urmeze lui Dumnezeu. Dar aceasta se obține prin totala îndepărtare de lume și cu uitare de vechile obiceiuri. Încît, dacă nu ne vom despărți și de rudeniiile trupești și de legăturile sociale, ca și cum am trece prin stările (obișnuințele) sufletului într-o altă lume, după exemplul celui care a spus : «*Căci destătarea (locuința) noastră este în ceruri*»³³, nu vom putea ajunge scopul de a plăcea lui Dumnezeu, pentru că Domnul a spus hotărît : «*Astfel nici unul dintre voi nu poate să fie ucenicul Meu, dacă nu se leapădă de toate cile ore*»³⁴. După ce vom face aceasta, trebuie să ne păzim inima cu multă grijă³⁵, ca să nu pierdem niciodată cugetul despre Dumnezeu ori să pătăm cu închipuiri deșarte amintirea faptelor minunate ale Lui, ci sfința gîndire de Dumnezeu s-o purtăm pretutindeni, prin neconțință și curată aducere aminte, întipărită în inimile noastre, ca o pecete de neșters. Căci așa ne facem părtași ai iubirii de Dumnezeu, care ne îndeamnă să împlinim poruncile Domnului, și se păstrează însăși de către acestea fără întrerupere și cu fermitate. Și aceasta o arată Domnul în altă parte, cînd zice : «*Dacă Mă iubiți, păziți poruncile Mele*»³⁶. Iar altă dată : «*De veți păzi poruncile Mele, veți rămîne în dragostea Mea*» și încă, ceea ce este mai mișcător : «*Precum Eu am păzit poruncile Tatălui Meu și rămîn în dragostea Lui*»³⁷.

29. *II Cor.* 7, 32—33.

30. *Ioan* 15, 19.

31. *Ioan* 17, 25.

32. *Ioan* 14, 17.

33. *Filip.* 3, 20.

34. *Luca* 14, 33.

35. *Pilde* 4, 23.

36. *Ioan* 14, 15.

37. *Ioan* 15, 10.

III

Prin acestea ne învăță să punem înaintea noastră totdeauna, ca scop al lucrării pe care avem s-o îndeplinim, voia Celui care ne-a dat porunca și să ne îndreptăm sîrghița către scop, precum și zice în alt loc: «*M-am coborît din cer, nu ca să fac voia Mea, ci voia Tatălui Meu Care M-a trimis*»³⁸. Pentru că, precum meseriile vieții (obișnuite), își pun înainte cu precizie, scopuri proprii și după acestea își acomodează lucrările lor parțiale, la fel nu este posibil să facem un lucru deplin în alt mod, dacă nu se săvîrșește după voia celui care ne-a dat porunca, fiindcă și în lucrările noastre proprii există un scop și o rînduială, adică să respectăm poruncile după modul bineplăcut lui Dumnezeu. Dar străduindu-ne cu atenție să împlinim voia lui Dumnezeu, ne vom uni cu El prin aducerea aminte. Căci precum fierarul, cînd face, spre exemplu, o secure, se gîndește la cel care i-a comandat (lucrul) și, avîndu-l în minte, potrivește forma și mărimea cerută de acesta (căci dacă uită de aceasta atunci va face altceva, sau ceva neasemenea obiectului ce a voit să facă), la fel și creștinul își potrivește toată acțiunea sa, mică sau mare, după voia lui Dumnezeu, și-și săvîrșește totodată lucrul său cu atenție, păzește amintirea Celui care a dat porunca și împlinește cele zise: «*Am văzut pe Domnul înaintea mea pururea, pentru că este de-a dreapta mea, ca să nu mă clutin*»³⁹; și împlinește și porunca aceea care s-a dat: «*Ori de mîncăți, ori de beți, ori altceva de faceți, toate spre mărirea lui Dumnezeu să le faceți*»⁴⁰. Însă cel care în lucrarea sa aduce integritatea poruncii, este chiar că acela este slab în privința așterii aminte de Dumnezeu. De aceea, să ne aducem aminte de vocea Celui care spune: «*Nu umplu Eu cerul și pămîntul?*», Domnul zice aceasta: «*Eu sînt Dumnezeu de aproape și nu Dumnezeu de departe*»⁴¹; și aceasta: «*Unde sînt doi sau trei adunați în numele Meu, acolo Eu sînt în mijlocul lor*»⁴²; să facem tot lucrul (nostru) așa cum ar trebui să se întîmple înaintea ochilor Domnului și să împlinim toată gîndirea (noastră), ca și cînd ar fi supravegheată de El. Căci astfel, pe de o parte, va fi în noi o frică continuă, care urăște nedreptatea, precum este scris⁴³ și destrăbălarea și mindria și căile celor răi, iar pe de altă parte, se delăsăvîrșește iubirea, care împlinește cele spuse de Domnul, că: «*Eu nu caut să fac voia Mea, ci voia Tatălui Care M-a trimis*»⁴⁴. Pentru ca să

38. Ioan 6, 38.

39. Ps. 15, 8.

40. I Cor. 10, 31.

41. Ier. 23, 23—24.

42. Malei 18, 20.

43. Ps. 118, 163.

44. Ioan 5, 30.

facă aceasta, sufletul trebuie să aibă încredințarea tare atât că faptele cele bune sînt plăcute Judecătorului și Răsplătitorului vieții noastre, cit și că cele contrare își vor primi judecata de la propriul judecător. Eu însă am părerea că odată cu aceasta ajungem să împlinim poruncile Domnului, nu pentru a plăcea oamenilor. Căci nimeni nu se îndreaptă către cel mai mic, dacă este încredințat că este prezent cel mai înalt, ci, dacă ceea ce se întîmplă este plăcut și primit de persoana mai însemnată, iar celei inferioare i se pare contrar voinței, neplăcut și demn de urgisit, disprețuiește dojana din partea celui mai mic și pune mai mult preț pe aprobarea din partea celui mai mare. Dacă astfel se întîmplă cu oamenii, apoi un suflet cu adevărat treaz și sănătos și încredințat de prezența lui Dumnezeu niciodată nu va părăsi străduința de a face ceva prin care ar deveni plăcut lui Dumnezeu, îndreptîndu-se spre mărirea de la oameni, și nici nu va neglija să împlinească poruncile lui Dumnezeu, ca să servească obiceiului omenesc sau să se lase stăpînit de vreo prejudecată comună, sau să fie afectat (atras) de demnități (omenești). Aceasta a fost și părerea celui care a spus: «*Spusu-mi-au călătorii de lege birfele, dar nu ca legea Ta, Doamne*»⁴⁵; și iarăși: «*Și am grăit întru mărturiile Tale înaintea regilor și nu m-am rușinat*»⁴⁶.

Întrebarea 6

Că este necesară izolarea de lume

Răspuns

I

Pentru păzirea sufletului de alunecări (spre plăceri) este de folos și trăirea în singurătate⁴⁷. Cum este păgubitor a trăi în comuniune cu cei care se arată fără frică și cu dispreț față de păzirea strictă a poruncilor, se constată și din cuvintele lui Solomon, care ne învață: «*Nu te împrieteni cu omul cel minios; nici să nu locuiești la prictețul cel datat miniei, ca nu cumva să înveți căile lui și să tei lături pentru sufletul tău*»⁴⁸; și aceasta: «*Teșiți din mijlocul lor și vă separați*», zice Domnul⁴⁹, la aceiași (înțeles) duce. Deci, ca să nu primim nici prin ochi, nici prin urechi ademineri spre păcat, fără să ne dăm seama, și ca să nu ne deprindem cu el, și ca să nu ne rămînă unele din cele pe care le auzim

45. Ps. 118, 85.

46. Ps. 118, 46.

47. V. Epistola 2, în colecția «Părinții greci ai Bisericii», Tesalonie, vol. I, p. 65: «Incepulul curățirii sufletului este liniștea».

48. Pilde 22, 24—25.

49. II Cor. 6, 17.

și vedem, ca niște forme și întipăririi (imagini) ale lor în suflet, spre nimicire și pleire, și ca să putem să persistăm în rugăciune, trebuie să ne separăm mai întâi cu locuința. Căci astfel vom putea să biruim și obiceiurile noastre de mai înainte, prin care am trăit într-un mod străin de poruncile lui Hristos; (dar această luptă nu este mică, adică să învingă cineva propria-i deprindere; căci obiceiul, care se întărește prin lungimea timpului, primește putere de natură), și așa vom putea șterge pe-teje păcatului atât prin rugăciunea sirguincioasă, cât și prin continuă meditație asupra voiei lui Dumnezeu; iar această meditație și rugăciune nu e posibil să le dobândim ocupându-ne cu multe lucruri care ne distrag sufletul și ne provoacă griji lumești. Iar cuvintele: «*Dacă vorește cineva să vină după Mine, să se lepede de orice*»⁵⁰ fiind le va putea împlini cel care petrece între aceștia? Căci noi trebuie să ne lepădăm de noi înșine, să ridicăm crucea lui Hristos și astfel să-l urmăm. Iar lepădarea de sine este totală uitare a celor trecute și depărtarea de voința proprie, lucru care este foarte greu, ca să nu zic chiar că este imposibil să-l îndepărtăm cel care trăiește după obicei (în lume). Însă trăirea unei astfel de vieți (în lume) este piedică și pentru a-și lua crucea sa și pentru a urma lui Hristos. Căci a fi pregătit de moarte pentru Hristos și a fi morțică membrele ce sînt pe pămînt și a sta înarmat pentru orice pericol care ar veni asupra ta, pentru numele lui Hristos, și a fi indiferent față de viața prezentă, aceasta este a-ți lua crucea; după cum vedem, piedicile cele mari către aceasta ne vin din obiceiurile vieții sociale.

II

Și, afară de toate celelalte multe piedici, sufletul, privind multimea păcătoșilor, ia început nu găsește timp să-și observe păcatele proprii și să se înfrîngă prin cîntă pentru delictele sale, ci, comparîndu-se cu alții mai răi, își face chiar o oarecare închipuire de virtute; apoi, abătut de la mult prețioasa aducere aminte de Dumnezeu, din cauza zgomotelor și afacerilor pe care le creează de obicei viața socială, nu numai că este lipsit de bucuria și plăcerea cea în Dumnezeu și de desfătarea în Domnul de la dulceața cuvintelor Lui, încît nu poate să spună: «*Gîndi-am la Dumnezeu și m-am destătat*»⁵¹; și aceasta: «*Cît de dulci sînt cuvintele Tale pentru cerul gurii mele, mai mult decît mierea pentru gura mea*»⁵², dar se și deprinde cu disprețuirea și uitarea totală a judecăților lui (Dumnezeu), rău mai mare și mai stricăcios decît care nu se poate în-țimpla.

50. Luca 9, 23.
51. Ps. 76, 4.
52. Ps. 118, 103.

Întrebarea 7

Trebuie să trăim împreună cu cei care — simțind la fel — au același scop de a plăcea lui Dumnezeu; și că este și greu și primejdios a trăi în singurătate

Așadar, fiindcă cuvîntul tău ne-a încredințat că viața la un loc cu cei care se poartă cu dispreț față de poruncile Domnului este primejdioasă, vrem să știm acum dacă cel care se desparte de aceștia trebuie să trăiască singur, numai pentru sine, sau să viețuiască împreună cu frații de același cuget, care și-au propus același scop al pietății?

Răspuns

I

Știm că traiul la un loc cu mai multe persoane⁵³ este mai de folos, pentru mai multe motive: întâi, pentru că nici unul dintre noi nu este în stare să-și satisfacă singur cerințele trupului său; iar pentru cîștigarea celor necesare (vieții) avem nevoie unul de altul. Căci precum piciorul are o anumită putere, dar are nevoie și de alta, — căci fără ajutorul celorlalte membre nu găsește pentru viață nici energia proprie îndeajuns de tare sau suficientă pentru nevoile sale, nici nu are cu ce să înlocuiască ceea ce-i lipsește —, la fel și în viața solitară: ceea ce avem de vine fără folos și ceea ce nu avem nu se poate găsi, fiindcă Dumnezeu Creatorul a hotărît să avem trebuință unul de altul, precum s-a scris⁵⁴, ca să ne legăm între noi. Afară de aceasta, nici rațiunea iubirii lui Hristos nu îngăduie ca fiecare să aibă în vedere numai interesul lui. Căci «*iubirea — spune Apostolul — nu caută ale sale*»⁵⁵; în timp ce viața solitară are un singur scop: îngrijirea de trebuințele proprii, fiecare de ale sale. Dar aceasta, în mod clar, contravine legii dragostei, pe care Apostolul a împlinit-o, căutînd nu interesul său, ci al multora, ca să se mintuiască⁵⁶.

Apoi, în această separare nu-și va cunoaște ușor cineva lipsurile sale, din moment ce nu va exista cineva care să-l mustre și să-l îndrepte cu blîndețe și cu inimă bună. Căci mustrarea, chiar și din partea unui vrăjmas, poate să nască, adeseori, dorința de îndreptare la omul de bun simț; iar vindecarea păcatelor se face cu pricepere de către cel care iubește sincer: «*Căci cine iubește — spune (Solomon) — acela ceartă cu*

53. Răspunsul acesta este poate cea mai bună înțelegere a avantajelor vieții în societate. Vezi *Epistola* 295, în colecția «Părinții greci ai Bisericii», 3, p. 322, care recomandă viața în comun a monahilor, ca viața apostolilor.

54. I Cor. 12, 12, s.u.

55. I Cor. 13, 5.

56. I Cor. 10, 33.

grijă»⁵⁷. Un asemenea îndrumător este cu nepuință să găsească cineva în puștie, dacă n-a fost unit cu el mai înainte în viață⁵⁸. Încît se potrivesc eremitului cuvintele Scripturii: «*Vai celui care este singur, că dacă (el) cade nu este altul care să-l ridice*»⁵⁹. Dar și poruncile se împlinesc mai mult și mai ușor cînd sînt mai mulți împreună, de unul singur însă deloc; pentru că în timp ce se îndeplinește una, se împiedică alta. Spre exemplu, cînd cercetăm pe cel boinav, nu putem să primim pe cel străin; cînd dăm și împărțim cele necesare pentru viață (și mai ales cînd aceste slujiri se fac pe timp mai îndelungat) sîntem lipsiți de zelul pentru fapte bune; încît, din cauza aceasta, abandonăm pe cea mai mare și mai necesară poruncă care ne duce la mîntuire, fiindcă nici cel flămînd nu se satură, nici cel gol nu se îmbracă. Așadar, cîntre ar vrea să pună mai presus o viață neactivă și nevrednică decît cea roditoare și întocmai după porunca Domnului?

II

Dar dacă noi toți, care am fost primiți în una (și aceeași) speranță a chemării noastre, formăm un trup care are cap pe Hristos și sîntem membre unii altora, dacă noi nu sîntem legați în mod armonios în Duhul Sfînt, spre zidirea unui singur corp, ci fiecare din noi își alege viața singurată, fără să slujească binelui comun după felul bineplăcut lui Dumnezeu și își îndestuează pofta plăcerii proprii, cum putem — atunci cînd sîntem dezbrinați și împărțiți — să păstrăm legătura reciprocă și slujirea membrilor, unul față de celălalt, sau supunerea lor către capul nostru care este Hristos?⁶⁰ Pentru că nu este cu puțință nici să ne bucurăm cu cel preamărit, nici să compătîmim cu cel ce suferă, în timp ce viața noastră este împărțită, din moment ce în mod firesc nu va putea fiecare să cunoască suferințele aproapelui.

Apoi, fiindcă unul singur nu poate să primească toate darurile spirituale, căci harul Duhului se dă după credința care există în fiecare⁶¹, în viața în comun darul propriu fiecăruia devine dar comun al celor care formează societatea. «*Pentru că unuia i se dă cuvîntul înțelepciunii, altuia cuvîntul cunoașterii, altuia credința, altuia profeția, altuia darurile vîndecărilor*»⁶² ș. a. Deci acela care primește unul din aceste daruri nu-l are pentru sine mai mult decît pentru alții. De aceea în viața în co-

57. *Pilde* 13, 24.

58. Cel care se retrage direct din lume, ca să trăiască în pustie, ca anahoret, este lipsit complet de îndrumător duhovnicesc. Dimpotrivă, anahoretul care se retrage dintr-o comunitate chinovitică, poate să-și păstreze legătura duhovnicească cu îndrumătorul lui din timpul cînd era în frăție.

59. *Eccl.* 4, 10.

60. *I Cor.* 12, 12—27.

61. *Rom.* 12, 16.

62. *I Cor.* 12, 8—10.

mun este necesar ca puterea Duhului Sfînt, care există într-insul, să treacă în același timp la toți. Deci, acela care trăiește singur poate avea întîmplător un dar, pe care îl face totuși fără folos prin nelucrare, îngropîndu-l în sine; cit de mare primejdie implică aceasta știți toți care ați citit evangheliile. Dimpotrivă, în conviețuirea cu mai mulți oameni, fiecare se bucură și de darul său propriu, inmulțindu-l prin împărtășire, dar se bucură și de darurile celorlalți, ca de ale sale proprii.

III

Viața comună posedă și mai multe bunuri pe care nu e ușor a le enumera. Căci pentru păstrarea bunurilor date nouă de Dumnezeu ea este mai folositoare decît singurătatea, iar pentru păzirea de cursa exterioară a dușmanului este mai sigură trezirea din partea celor care veghează, dacă s-ar întîmpla cumva ca vreunul să adoarmă întru acel somn al morții, pentru a cărui îndepărtare de la noi ne-a învățat David a neruga zicînd: «*Luminează-mi ochii mei, ca nu cumva să adorm spre moarte*»⁶³. În plus întocirea de la păcat este mult mai ușoară în viața în comun pentru cel păcătos, fiindcă se rușinează de dezaprobarea făcută în comun de mai mulți, încît i se pot aplica cuvintele: «*Pentru unul ca acesta este de ajuns pedeapsa care (vine) de la mai mulți*»⁶⁴. Dimpotrivă, pentru cel virtuos, prin examinarea și aprobarea faptelor sale din partea mai multora, se creează mare încredere; pentru că, dacă «*tot cuvîntul va sta în gura a doi sau trei martori*»⁶⁵ atunci, desigur, cel care va face faptă bună se va întări și mai mult prin mărturia mai multora.

Dar, în afară de cele pe care le-am spus, de viața solitară se țin și alte primejdii. Prima și cea mai mare este cea a mulțumirii de sine (a vanității). Căci, intrucît nu este nimeni care să-l aprecieze faptele, solitarul va socoti că a ajuns la treapta desăvîrșită a poruncii; apoi ținîndu-și închisă starea sufletului, vesnic în nelucrare, nici despre scăderile sale n-are cunoștință, nici progresul în fapte bune nu și-l cunoaște, pentru că nu i se oferă nici o ocazie pentru împlinirea poruncilor.

IV

Căci prin ce își va arăta umilința sa cel care nu are pe nimeni decît care să se arate mai umilit? Cum își va arăta îndurarea sa cînd este sebarat de comunitatea mai multora? Apoi, cum se va exersa pe sine în abdată, atîta timp cît nimeni nu se opune voii lui? Iar dacă cineva spune că pentru perfecționarea obiceiurilor lui îi ajunge învățarea Sfin-

63. *Ps.* 12, 4.

64. *II Cor.* 2, 6.

65. *Matei* 18, 16.

telor Scripturi, face la fel ca acela care învață să zidească, dar niciodată nu zidește, și ca acela care învață făurăria (lucrarea metalelor), dar nu vrea totuși să practice meseria învățată. Către unul ca acesta ar putea spune Apostolul, că: «Nu cei care aud legea sînt drepti înaintea lui Dumnezeu, ci cei care implinesc legea se vor îndrepta»⁶⁶. Căci iată Domnul, din marea Lui iubire de oameni, nu Se mulțumeste numai cu învățătura dată prin cuvinte, ci, ca să ne dea nouă în mod precis și clar un exemplu de umilință în deplinătatea dragostei, Insuși S-a incins și a spălat picioarele ucenicilor (Săi). Tu, însă, pe cine vei spăla? Pe cine vei servi? Față de cine vei fi cel din urmă, dacă trăiești singur, (numai) cu tine? Cum se va împlini în locuința singuratică acea frumoasă și plăcută locuire împreună a fraților, pe care Duhul Sfînt o aseamănă cu mirul ce-și împărtășie miresele de pe capul arhierului?⁶⁷. De aceea, un cîmp de luptă, un bun drum spre progres, un exercițiu neîntrerupt și o studiere (contemplare) a poruncilor Domnului este locuirea împreună a fraților, care, pe de o parte, are ca scop mărirea lui Dumnezeu, potrivit poruncii Domnului nostru Iisus Hristos, Care zice: «Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca ei să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru cel din ceruri»⁶⁸, iar pe de altă parte, păstrează caracterul sfinților care sînt amintiți în Faptele Apostolilor și despre care s-a scris: «Toți cei care au crezut erau împreună și aveau toate de obște (în comun)»⁶⁹; și iarăși: «Iar mulțimea celor care au crezut era o inimă și un suflet; și nici unul nu zicea că din averile sale este ceva propriu al său, ci toate le erau comune»⁷⁰.

Întrebarea 8

Despre renunțarea la lume

Dacă cineva trebuie să se lepede mai întîi de toate și (apoi) astfel să se apropie de modul de viețuite plăcut lui Dumnezeu

Răspuns

I

Fiindcă Domnul nostru Iisus Hristos, după o dovadă mare și întărită prin mai multe fapte, zice tuturor: «De voiește cineva să vină la Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea sa și să-Mi urmeze Mie»⁷¹; și ia-

răși: «Așadar, fiecîre dintre voi, care nu se lepedă de toate averile sale, nu poate să fie ucenicul Meu»⁷². credem că porunca aceasta se extinde asupra mai multor (lucruri) de care este necesară înstrăinarea. Căci înainte de toate ne lepădăm de diavolul și de poftele cărnii, renunțînd la (faptele) cele ascunse de rușine, la înrudirile după trup, la întovărășirile de oameni și la viața obișnuită care se opune respectării stricte a Evangheliei mintuirii. Și, ceea ce este mai necesar decît toate acestea, acela se lepedă de sine, care se dezbracă de omul cel vechi cu faptele lui⁷³, de cel stricat prin poftele rătăcirii⁷⁴. El se lepedă și de patimile lumești, care pot împiedica scopul pietății. Un asemenea om fi va socoti ca părinți adevărați pe aceia care l-au născut în Hristos Iisus prin Evanghelie⁷⁵, iar ca frați pe cei care au primit același Duh al înfierii și va privi toate averile ca străine, precum și sînt în realitate. Cu un cuvînt, cum poate să mai fie părtaş grijilor lumii cel pentru care s-a răstignit lumea întreagă prin Hristos și, el pentru lume?⁷⁶. Fiindcă Domnul nostru Iisus Hristos cere ca atît ura contra sufletului cît și lepedarea de sine să fie absolută, atunci cînd zice: «Dacă voiește cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea lui», și apoi adaugă: «și să-Mi urmeze»⁷⁷. Și iarăși: «Dacă cineva vine la Mine și nu-și urște pe tatăl lui și pe mămă și pe soți și pe copii și pe frați și pe surori, și chiar sufletul său, nu poate să-Mi fie ucenic»⁷⁸. Astfel renunțarea deplină se dobîndește cu indiferența omului chiar și față de viața proprie și cu încredințarea că îl așteaptă moarte sigură, fîcut să nu se încreadă în sine însuși⁷⁹. (Renunțarea desăvîrșită) începe cu înstrăinarea de toate cele din afară, precum: de averi, de mîrire deșartă, de viață obișnuită (socială), de străduința pentru lucruri nefolositoare, precum ne-au arătat și sfinții ucenici ai Domnului, Iacob și Ioan, care au părăsit pe tatăl lor Zevedeu, ba chiar și luntrea lor, singura lor sursă de mijloace pentru viață și, (de asemenea), Matei, care, sculîndu-se de la masa de vame și urmînd Domnului, a părăsit astfel nu numai veniturile pe care i le aducea oficiul său de vameș, dar a disprețuit și pericolele care trebuiau să urmeze pentru el și pentru cei ai casei lui din partea autorității (de stat) pentru că lăsase socoleliile oficiului de vamă neisprăvite; iar pentru Pavel s-a răstignit lumea întreagă și el însuși pentru lume⁸⁰.

72. Luca 14, 33.

73. Col. 3, 9.

74. Efez. 4, 22.

75. I Cor. 4, 15.

76. Gal. 6, 14.

77. Matei 16, 24.

78. Luca 14, 26.

79. II Cor. 1, 9.

80. Gal. 6, 14.

66. Rom. 2, 13.

67. Ps. 132, 2.

68. Matei 5, 16.

69. Fapte 2, 44.

70. Fapte 4, 32.

71. Matei 16, 24; Luca 14, 27.

II

Astfel, cel care este stăpinit de dorința puternică de a urma lui Hristos nu se mai poate îngriji de cele ale acestei vieți; nici de iubirea părinților sau a rudeniilor, fiind aceasta ar fi contrară poruncilor lui Dumnezeu (căci atunci are loc și (cuvintul): «*dacă cineva vine la Mine și nu urdște pe tatăl și pe mama lui*» și celelalte⁸¹); nici de frica oamenilor, încât din cauza aceasta să lase să i se sustragă ceva din interesele (sale), lucru pe care l-au făcut și sfinții, spunând: «*Trebuie să ascultăm mai mult de Dumnezeu decât de oameni*»⁸², nici de cel care râde de lucrurile bune din afară (de la neamuri), încât să se dea bătut din cauza disprețului lor. Iar dacă cineva doarme să cunoască mai precis și mai clar puterea legată de dorința celor care urmează Domnului, să-și aducă aminte de Apostolul care istorisește lucruri care-l privesc pe dînsul, spre învățătura noastră, și spune: «*Dacă cineva socotește că poate să aibă încredere în carne, eu cu afiti mai mult: tăiat împrejur a opta zi, descendent din neamul lui Israel, din seminția lui Veniamin, evreu din evrei, după lege fariseu, după zel prigoniind Biserica, după dreptatea cea din lege fiind fără prihană; iar cite erau pentru mine cîștig, pe acestea le-am socotit pagubă pentru Hristos. Dar mai ales socotesc că toate sînt pagubă pentru avantajul (cîștigarea) cunoașterii lui Hristos Iisus Domnul nostru, pentru Care m-am păgubit de toate și pe toate le socotesc gunoaie, ca să cîștig pe Hristos*»⁸³.

Căci dacă (să spun un lucru îndrăzneț, dar adevărat), Apostolul a asemănat privilegiile legii, care au fost date de Dumnezeu pentru un anumit timp, cu resturile pe care le elimină corpul omeneș și pe care căutăm să le îndepărtăm cît mai degrabă, fiindcă a socotit că acestea sînt piedici pentru cunoașterea lui Dumnezeu, pentru dreptatea în El și pentru conformarea noastră cu moartea Lui, ce va spune cineva despre obiceiurile dobîndite de oameni? Și de ce este nevoie să fie întărită afirmația cu argumentele noastre raționale și cu exemplele sfinților? Pentru că este posibil să cităm înseși cuvintele Domnului, prin care putem convinge și sufletul cel mai fricos, (Domnul însuși) mărturisind aceasta cu înțelepciune și de nereplicat, fiind zice: «*Așadar, oricare dintre voi care nu se leapădă de toate averile sale, nu poate să-Mi fie ucenic*»⁸⁴; și în alt loc după (cuvintele): «*De voiești să fii desăvîrșit*», a spus mai întîi: «*Mergi, vinde-ți averile și împarte-le săracilor*» și apoi

81. Luca 14, 26.

82. Faptele 5, 29.

83. Filip. 3, 4—8.

84. Luca 14, 33.

a adăugat: «*Vino de-Mi urmează*»⁸⁵. Este clar pentru orice om cu mintea întreagă că și parabola negustorului la același învățămînt conduce. Căci «*asemenea-este* — spune El — *împărăția cerurilor cu omul negustor care caută mărgăritare bune; acesta găsind un mărgăritar de preț mare, a mers de a vîndut toate cîte avea și l-a cumpărat*»⁸⁶.

Este evident, deci, că mărgăritarul de mare preț a fost folosit ca asemănare a împărăției cerurilor, pe care (după cum) ne învăță cuvîntul Domnului, nu ne este cu puțință s-o dobîndim, dacă nu vom jertfi, ca schimb, toate proprietățile pe care le avem la un loc: și avere, și mărire, și neam, și orice altceva ce este căutat de mulți.

III

Apoi Domnul a declarat că este cu neputință să dobîndim ceea ce căutăm, cît timp mintea este împărțită la griji diferite, spunînd: «*Nimeni nu poate să slujească la doi domni*»; și: «*Nu puteți sluji lui Dumnezeu și lui mamona*»⁸⁷. De aceea trebuie să alegem numai o comoară: cea cerească, ca să avem inima în ea, căci «*unde este comoara ta — spune Scriptura, acolo este și inima ta*»⁸⁸. Deci, dacă ne vom păstra vreun bun pămîntesc și oarecare avere pieritoare, fiindcă mintea noastră se îngroapă în acestea ca în jărînă, sufletul nostru, în mod necesar, nu poate să vadă pe Dumnezeu, nici nu poate să fie împins spre dorirea frumuseții cerești și a bunurilor ce ne sînt promise; posesiunea acestora nu este cu puțință s-o dobîndim, dacă o dorință neîntreruptă și mai arzătoare nu ne îndrumă să le căutăm și nu ne ușurează ostentala necesară pentru ele.

Renunțarea este, deci, după cum arată cele spuse, o dezlegare de cătușele acestei vieți materiale și temporale, o eliberare de obligațiile omenești, care ne face mai agili să pornim pe drumul care duce la Dumnezeu; ea este punctul de punere în mișcare fără piedici pentru dobîndirea și folosirea de lucruri mai prețioase «*decît aurul și multe pietre scumpe*»⁸⁹; este, spus într-un cuvînt, o mutare a inimii omenești la petrecerea cerească, încît se poate spune: «*că sălașul nostru este în ceruri*»⁹⁰; dar ceea ce este mai important, ea este începutul asemănării noastre cu Hristos, Care, bogat fiind, S-a făcut sărac pentru noi⁹¹. Dacă nu vom dobîndi această asemănare, va fi cu neputință să ajungem la

85. Matei 19, 21.

86. Matei 13, 45—46.

87. Matei 6, 24.

88. Matei 6, 21.

89. Ps. 119, 11.

90. Filip. 3, 20.

91. II Cor. 8, 9.

modul de viață pe care îl are Evanghelia lui Hristos. Căci va putea fi câștigată vreodată înfrângerea inimii sau umilința minții sau eliberarea de minie, de tristețe, de griji și, într-un cuvânt, de pasiunile pierzătoare de suflet, aflându-te în bogăție, în grijile acestei vieți, în pofta către lucrurile din afară și în îndeletnicirea cu ele? Dar, pe scurt, când unui om nu i se îngăduie să poarte griji, nici chiar de cele necesare, ca de hrană și îmbrăcăminte, după care logică și îngăduire să se sufocă, ca de spini, de grijile răutăcioase ale bogăției, care împiedică rodirea seminței pe care o seamănă cultivatorul în sufletele noastre? Pentru că Domnul nostru spune: *«Iar cele ce au căzut în spini sînt aceia care se sufocă de griji, de bogăție și de plăcerile vieții și nu aduc roadă»*.⁹²

Intrebarea 9

Dacă trebuie ca acela care se unește cu cei care se consacră Domnului să lase averea sa fără nici o distincție rudelor nerecunoscătoare

Răspuns

I

Fiindcă Domnul spune: *«Vinde averile tale și dă-le săracilor și vei avea comoară în cer și vino de-Mi urmează»*⁹³; și iarăși: *«vîndeți averile voastre și dați milostenie»*⁹⁴, pentru aceasta cred că acela care se desparte de ai săi cu un astfel de scop⁹⁵, nu trebuie să disprețuiască averea lui, ci să se străduiască s-o transmită pe toată cu multă atenție, ca bunuri închinat pentru viitor lui Dumnezeu, și s-o administreze cu toată pietatea, sau el însuși, dacă este capabil și cu experiență, sau prin alții, care au fost aleși după atentă cercetare și au dovedit că sînt în măsură să administreze cu credință și prudență, cunoscînd că este primejdios și să lase averea neamurilor, și să lase administrarea ei oricui s-o întimpla. Căci dacă cel căruia i s-a încredințat grija domeniilor împărătești nu este scutit de acuzare, chiar dacă nu și-a însușit nimic din cele încredințate, dar din neglijență pierde ceea ce putea fi câștigat, la ce pedeapsă trebuie să se aștepte că va veni asupra lor aceia care au

administrat cu lene și neglijență cele închinat Domnului? Nu vor fi vinovați de pedeapsa celor neglijenți după cum este scris: *«Blestemat tot cel care face lacrimile Domnului cu neglijență?»*⁹⁶.

II

În tot locul trebuie să ne păzim ca nu cumva, sub motivul îndeplinirii unei porunci, să fim vădiți că am călcat alta; căci nu se cuvîne nici să luptăm, nici să ne certăm cu cei nerecunoscători (răi), pentru că *«robul Domnului nu trebuie să se certe»*⁹⁷; ci cel care este nedreptățit de rudele sale după trup, trebuie să-și aducă amînte cuvîntul Domnului, care zice: *«Nu este nimeni care să-și li lăsat casă, sau frați, sau surori, sau tată, sau mamă, sau femeie, sau copii, sau țarine, nu așa simplu, ci pentru Mine și pentru Evanghelia, care să nu primească în-sușite în lumina aceasta și viața veșnică în veacul viitor»*⁹⁸. Dar celor necerpecuți să li se facă cunoscut păcatul sacrilegiului, după porunca Domnului, care spune: *«Dacă va greși fratele tău, mergi și mustră-l pe el»* ș.c.l.⁹⁹. Ca să ne judecăm însă cu ei înaintea tribunalelor lumesti a oprit cuvîntul pietății, care spune: *«Celui care vrea să se judece cu, lîne și să-și ia haina, dă-i și cămașa»*¹⁰⁰; și *«Îndrăznește oare cineva dintre voi, cînd are vreo pricină cu altul, să se judece înaintea celor nedreptiți și nu înaintea celor sînți?»*¹⁰¹. Dar și înaintea acestora. (a sfinților) vom chema în judecată, avînd în vedere mai mult mîntuirea fratelui decît mărimea averii. Căci și Domnul, cînd a spus: *«Dacă te va asculta»*, a adăugat: *«ai câștigat»*, nu averea, ci *«pe fratele tău»*¹⁰². Totuși, fiindcă adeseori se întîmplă ca însuși pricinuitorul nedreptății să ne cheme pentru dezlegarea diferendului de către arbitri, primîm cercetarea, ca să se clarifice adevărul, fără să luăm noi însă inițiativa, ci numai urmînd pe cei care ne poartă (înaintea) tribunalului, dar nu ca să ne satisfacem pasiunile noastre de minie și ceartă, ci ca să descoperim adevărul. Astfel, desigur, și pe acela, chiar fără s-o vrea el, îl vom scăpa de rele, dar nici noi nu vom călca poruncile, ca (niște) servitori ai lui Dumnezeu, care nu se ceartă și nu iubesc argintul, ci stăruiesc cu fermitate pentru descoperirea adevărului, fără a depăși totuși, în vreun caz, limitele zelului ce ne este permis.

96. Ier. 31, 10.

97. II Tim. 2, 24.

98. Mareu 10, 29—30.

99. Matei 18, 15.

100. Matei 5, 40.

101. I Cor. 6, 1.

102. Matei 18, 15.

92. Luca 8, 14.

93. Matei 19, 21.

94. Luca 12, 33.

95. Matei 25, 14.

Intrebarea 10

Trebuie să-i primim pe toți care vin, sau pe care (dintre ei)? Și trebuie să-i primim îndată, sau după o cercetare, și ce fel de cercetare?

Răspuns

I

Inbitorul de oameni Dumnezeu și Mântuitorul nostru Iisus Hristos vestește și zice: «*Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi*»¹⁰³. De aceea, este periculos să respingem pe aceia care, prin noi, se apropie de Hristos și doresc să poarte jugul cel bun al Lui și povara poruncilor Lui, care ne ridică la cer. Însă nu trebuie să îngăduim ca să se apropie cineva de locul sfintelor Lui porunci chiar cu picioare nespălate, căci precum Domnul nostru Iisus Hristos l-a întrebat pe tânărul care a venit la El despre viața lui de mai înainte și, când a aflat că a fost foarte bună, i-a poruncit să împlinească și ceea ce-i mai lipsea, ca să fie desăvârșit și (abia) atunci l-a îngăduit să-L urmeze; la fel se cuvine, desigur, ca și noi să cunoaștem bine viața de mai înainte a celor care se apropie; și celor care vor fi făcut deja ceva bun să le încredințăm învățături mai depline; iar pe aceia care trec fie de la o viață rea, fie de la o stare de indiferență la viața riguroasă a cunoașterii de Dumnezeu, pe aceștia trebuie să-i cercetăm bine dacă (nu cumva) se grăbesc, (apoi) cum sint în privința caracterului: dacă sint nestatornici și-și schimbă cu ușurință hotărârile.

II

Fîndcă nestatornicia unor astfel de oameni este suspectă, intrucît în afară de faptul că nu se folosesc pe ei înșiși cu nimic, se fac și al-tora cauze de pagubă, ridicînd ocări și minciuni și clevețiri răuicioase împotriva activității noastre. Dar, fiindcă toate se îndreaptă prin siguranță, iar frica de Dumnezeu învinge tot felul de scăderi ale sufletului, nu trebuie să ne decepționăm de ei îndată, ci trebuie să-i conducem la exerciții potrivite, (și astfel), cu timpul și prin ispitire cu exerciții grele să luăm cunoștință de felul judecății lor, încît dacă vom afla ceva sigur (tare) la ei, să fie primiți fără primejdie; iar dacă nu, să fie îndepărtați, fiind încă în afară, pentru ca ispitirea să nu devină pagubă pentru frățiate. Mai trebuie încă să cercetăm dacă vreunul care a fost mai înainte incurcat în păcate, va mărturisii, fără să se rușineze, cele

103. Matei 11, 28.

ascunse de rușine și se face însuși pîrșul său, pe de o parte, făcînd de rușine pe cei cu care a colaborat la faptele rele și totodată îndepărîndu-i pe aceștia, după cuvîntul celui care a zis: «*Depărtați-vă de la mine toți făcătorii de rele*»¹⁰⁴; iar pe de altă parte, dobîndînd siguranță în el pentru viața lui următoare, încît să nu mai cadă în asemenea patimi.

De altfel, modul comun de cercetare pentru toți este să se convingă (de ei) dacă sint gata pentru orice umilință, fără să se rușineze, încît să primească (să îndeplinească) și cele mai nelsemnate lucruri, dacă rațiunea va hotărî că săvîrșirea lor este folositoare. Și cînd, după cercetare completă de către cei care sint în măsură să cerceteze astfel de lucruri, cu bună pricepere fiecare, va fi constatată ca un vas folositor pentru Domnul și pregătît pentru tot lucrul bun¹⁰⁵, (atunci) să se numere cu aceia care s-au încredințat Domnului¹⁰⁶. Dar mai cu seamă celui care vine dintr-o categorie socială strălucită și se grăbește spre umilință, după imitarea Domnului nostru Iisus Hristos, trebuie să i se poruncească cîteva lucruri din acelea care par rușinoase celor din afară (profanilor) și să se observe dacă se prezintă lui Dumnezeu cu deplină convingere, ca un serv care nu se rușinează.

Intrebarea 11

Despre sclavi

Răspuns

Toți sclavii care sint sub jug și se refugiază la comunități (creștine), după ce vor fi sfătuiți și îndreptați, să fie trimiși (îndată) la stăpînii lor, așa cum a făcut fericitul Pavel, care, după ce l-a «născut» pe Onisim prin Evanghelie, l-a trimis înapoi la Filimon¹⁰⁷; și pe sclav l-a încredințat că jugul sclaviei, cînd este purtat într-un mod plăcut Domnului, îl face vrednic de împărăția cerurilor, iar pe stăpîn l-a îndemnat (rugat) nu numai să renunțe la amenințarea celui ce i s-a împotrivit, amintindu-și cuvintele adevăratului Domn, care a spus: «*De veți ierta oamenilor greșelile lor, și Tatăl vostru cel ceresc vă va ierta greșelile voastre*»¹⁰⁸ — și chiar să aibă o comportare mai bună față de el, scriindu-i: «*Căci poate pentru aceasta s-a despărțit el pe un timp, ca să-l ai pe vecie, dar*

104. Ps. 6, 8.

105. II Tim. 2, 21.

106. Pentru încercarea neobișnuită nu se prevede un timp determinat.

107. Filip. 1, 10—12.

108. Matei 6, 14.

nu ca pe o slugă, ci mai presus de rob, ca pe un frate iubit»¹⁰⁹. Totuși, dacă s-ar întimpla ca stăpînal să fie rău și ar da porunci contrare legii și ar sili pe serv să calce porunca adevăratului Stăpîn și Domnului nostru Iisus Hristos, (atunci) trebuie să se lupte ca să nu fie huiit numele lui Dumnezeu din cauza celui serv care a făcut ceva ce nu-i place lui Dumnezeu. Dar lupta se câștigă fie prin faptul că acel sclav se înarmează pentru rîndarea suferințelor ce se pun asupra lui, pentru că ascultă — precum este scris — mai mult de Dumnezeu decît de om¹¹⁰, fie prin aceea că cei care l-au primit iau asupra lor, așa cum îi place lui Dumnezeu¹¹¹, încercările provenite din cauza lui.

Întrebarea 12

Cum trebuie să fie primiți cei căsătorii

Răspuns

Și pe cei căsătorii, care vin spre o viață de acest fel, trebuie a-întreba dacă fac aceasta cu consimțămînt reciproc, după dispoziția Apostolului («*căci bărbatul — spune el — nu este stăpînului corpului său*») ¹¹²; și astfel cel care vine să fie primit înaintea mai multor martori. Pentru că nu este nimic mai de preferat decît ascultarea față de Dumnezeu. Iar dacă cealaltă parte nu este de acord, fiindcă se îngrijește mai puțin cum să-l placă lui Dumnezeu, să-și amintească de Apostolul care spune: «*Dumnezeu ne-a chemat spre pace*» ¹¹³ și să împlinească porunca Domnului, care zice: «*Dacă vine cineva la Mine și nu urăște pe tatăl său și pe mama sa și pe femeie și pe copii*», și celelalte, «*nu poate să-Mi fie ucenic*» ¹¹⁴. Căci nimic nu poate fi mai de preferat decît ascultarea de Dumnezeu. Noi știm însă că scopul vieții caste a învins, adesea, la mulți prin rugăciune stăruitoare și prin post nefăcut public, fiindcă Domnul pe cei care au fost pînă aci cu totul neascultători îi aduce la consimțirea dreptei judecăți ¹¹⁵ adeseori prin nevoie corporală.

109. Filip 1, 15—16.

110. Fapte 5, 29.

111. Prin acest sfat al Sf. Vasile trebuie să se fi creat multe probleme pentru mînistriile chinovnice. Sinodul din Gangra (circa 345) a cercetat problema (can. 3) și sinodul din Calcedon a interzis ca să fie primiți sclavi în mînistrii, fîră consimțămîntul stăpînitorilor (can. 4).

112. I Cor. 7, 4.

113. I Cor. 7, 15.

114. Lc. 14, 26.

115. Se pare că Sf. Vasile a îngăduit primirea vieții monastice și unor căsătorii care n-au avut consimțămîntul celuiălalt sot sau al soției.

Întrebarea 13

*Că exercitarea tăcerii este de folos neofitilor*¹¹⁶

Răspuns

Este bună pentru neofiți și exercitarea tăcerii. Pentru că stăpînindu-și limba vor da dovadă îndestulătoare și de stăpînire de sine și totodată vor învăța prin tăcere, cu mult zel și cu luare aminte, de la aceia care știu să se folosească cu pricepere de cuvînt cum trebuie și a întreba și a răspunde fiecăruia. Pentru că există și un ton al vocii și o simetrie a vorbei și un timp potrivit și o însușire a cuvintelor care e proprie și caracteristică celor pioși, pe care nu poate s-o învețe cineva dacă nu s-a dezbărat de vechile lui obișnuințe. La aceasta contribuie tăcerea, pentru că provoacă uitarea celor vechi, prin nefolosirea lor, și procură timp pentru însușirea celor bune. Încît dacă cineva nu este constrins, fie de o necesitate proprie pentru grija sufletului lui și de o nevoie indispensabilă a lucrului pe care îl îndeplinește, fie de vreo întrebare pusă lui în această privință, să petreacă în tăcere, afară, bineînțeles, de cîntarea psalmilor.

Întrebarea 14

Despre cei care s-au încredințat (afierosit) lui Dumnezeu și apoi încearcă să-și retragă făgăduința

Răspuns

Oricine a fost primit în comunitatea (fraților) și apoi și-a călcat promisiunea trebuie să fie privit ca unul care a păcătuit împotriva lui Dumnezeu, înaintea Căruia și în Care și-a depus acceptarea condițiilor. Căci zice Scriptura: «*Dacă a păcătuit cineva contra lui Dumnezeu, cine se va ruga pentru el?*» ¹¹⁷. Pentru că acela care s-a afierosit pe sine lui Dumnezeu, apoi s-a îndepărtat la altfel de viață, s-a făcut sacrileg, pentru că s-a furat pe sine însuși și a răpit ofranda lui Dumnezeu. Acestora nu mai este rațional să li se deschidă ușa fraților, nici chiar dacă ar veni în trecere pentru găzduire (provizorie). Pentru că este (destul de) clară regula apostolică, care ne poruncește să ne depărtăm de tot cel fără de ordine și să nu avem relații cu el, ca să se rușineze ¹¹⁸.

116. Această Regulă, ca și Regulile: 26, 27, 38, 39, 49, 51, 53, 54, nu trimit la Sfînta Scriptură.

117. I Regi. 2, 25.

118. II Tes. 3, 14.

Intrebarea 15

De la care vîrstă trebuie să se îngăduie a se consacra cineva pe sine lui Dumnezeu și cînd trebuie să fie socotită valabilă promisiunea fecioriei

Răspuns

I

Fiindcă Domnul zice: «Lăsați copiii să vină la Mine»¹¹⁹, iar Apostolul laudă pe cei care a învățat Sfintele Scripturi din copilărie¹²⁰, și poruncește apoi ca să se crească copiii «în învățatura și povața Domnului»¹²¹, de aceea credem că orice timp, chiar și cel al vîrstei celei dintîi, este potrivit pentru primirea celor ce vin (la noi); dar pe cei lipșiți de părinți să-i primim din inițiativa noastră proprie, ca să devenim, după zeul lui Iov, părinții orfanilor¹²²; iar pe aceia care au părinți și sînt aduși de aceștia, îi vom primi înaintea mai multor martori, ca să nu dăm motiv de acuzare acelor care caută (asemenea) motiv, ci toată gura nedreaptă a celor care vorbesc birfeli contra noastră să se astupe. În consecință, trebuie să-i primim, dar nu îndată să-i și numărăm și să-i socotim deopotrivă în corpul ce aparține fraților, încît atacurile pentru vina lor să nu se atribuie vieții pioase a fraților; ci aceștia să fie crescuți în toată pietatea, ca niște copii comuni ai frățietății, și să li se dea separat și locuințe și masă, atît celor de sex bărbătesc cît și celor de sex femeiesc¹²³, încît pe de o parte, să nu dobîndească față de cei mai în vîrstă dintre ei îndrăzneală exagerată (obraznicie) sau apropiere (deschidere) nepotrivită, iar pe de altă parte, să-și păstreze respectul față de cei mai mari decît ei, ca urmare a întîlnirilor rare cu aceștia, și apoi, prin locuința și masa separată a lor, se va evita ca în urma pedepselor ce se impun celor mai perfecți, pentru neglijarea îndatoririlor (cînd se întîmplă să se abată de la ele), să se nască în ei, pe neobservate, ușurătate în păcătuire sau adesea și mîndrie, văzîndu-i pe cei mai bătrîni greșind uneori tocmai în acele (lucruri) pe care ei înșiși le fac bine. Căci cel copil la minte nu se deosebește întru nimic de cel care este copil după vîrstă. De aceea, nu e nici o mirare că adeseori se află aceleași scăderi la amîndoi. (Afară de aceasta s-ar putea întîmpla ca)

119. Marcu 10, 14.

120. II Tim. 3, 15.

121. Etes. 6, 4.

122. Iov 29, 12.

123. Fetele sînt încredîntate surorilor care formează o parte a minăstriei mixte: în epistola 199 a Sf. Vasile cel Mare se stabilește anul al 16-lea sau al 17-lea ca timp pentru participarea deplină a lor la viața frățietății.

cei tineri, în urma petrecerii dese cu cei mai în vîrstă, să treacă să facă, în mod necuviincios și înainte de vreme, lucruri pe care cei mai bătrîni le fac în mod cuviincios, pentru motivul vîrstei.

II

Așadar, pentru această iconomie și pentru decența cuvenită, trebuie să fie separată locuința copiilor de cea a celor mai desăvîrșiți. Astfel, locuința asceților va fi departe de zgomotul studierii învățăturilor, care sînt necesare pentru cei tineri. Totuși, rugăciunile care sînt hotărîte pentru fiecare zi să fie comune și pentru copii și pentru cei mai în vîrstă; căci și copiii se vor obișnui spre reculegere din zelul celor mai desăvîrșiți, și cei mai în vîrstă vor fi sprijinii mai mult în rugăciuni de către aceștia (copii). Însă în privința somnului și a vegherii, a timpului, a măsurii (cantității) și calității hranei, să li se hotărască copiilor exerciții deosebite și diete într-un mod corespunzător; să se așeze peste ei unul mai în vîrstă și mai cu experiență decît ceilalți și bine cunoscut pentru răbdarea lui, încît să îndrepte cu blîndețe părintească și cu cuvinte înțelepte greșelile celor tineri, aplicînd remediu corespunzător pentru fiecare greșeală, așa încît acest remediu să devină și pedeapsă pentru greșeală și o exercitare a apatiei pentru suflet. Spre exemplu: S-a mîniat un tînar pe altul de aceeași vîrstă cu el? Să fie constrîns să-l liniștească și să-i slujească după măsura îndrăzelii lui. Căci deprinderea umilinței tale mînia din suflet, în timp ce îngîmfarea de cele mai multe ori sădește în noi minia. A mîncat înainte de vreme? Să postească cea mai mare parte din zi. A fost surprins mîncînd fără măsură sau necuviincios? În timpul mîncării fiind îndepărtat de cei care mîncă, să fie constrîns să privească pe alții care mîncă cum se cuvine, așa încît să se și pedepsească prin abstenență și să învețe (totodată) cuviința. A zis o vorbă nepotrivită, o insultă la adresa aproapelui, o minciună sau altceva din cele nefăcute? Să se corijeze și prin post și prin tăcere.

III

Încă și studiul științelor trebuie să fie acomodat scopului, așa încît ei să se folosească de numele cele din Scripturi și în locul poveștilor să li se expună istoria faptelor minunate, să fie instruiți în sentințele din Proverbe și să li se ofere premii pentru reținerea numelor și faptelor din acestea, ca să-și ajungă scopul cu plăcere și cu comoditate (recreare), fără suferințe și fără jigniri. Iar atenția spiritului și obiceiul de a nu se îngîmfa și-l vor însuși aceștia cu ușurință printr-o educație bună, dacă vor fi întrebați neconștient de către învățători unde le sînt gîndu-

riile și cu ce se ocupă în cugetele lor. Căci această naivitate (sinceritate) a vrștei, fără viclenie și incapabilă de minciună, trădează cu ușurință secretele sufletului, și ca să nu fie prins continuu de cele oprite, un tânăr de acest fel va fugi de sufletele absurde și se va rechema singur, fără încetare, de la acestea, temindu-se de rușinea (ce i-ar aduce-o) darea lor pe față.

IV

Așadar trebuie ca sufletul să fie îndrumat spre practicarea faptelor bune îndată, de la început, când este încă ușor de format și fraged și, fiind moale ca ceara, primește cu ușurință formele care se presează asupra lui, așa încit, atunci când va veni rațiunea și puterea de a judeca, să înceapă drumul de la primele noțiuni și de la exemplele de pietate, care i-au fost predate, pentru ca rațiunea să arate (sugereze) ceea ce este folositor, iar obiceiul să îndrumeze cu ușurință spre săvârșirea binelui. Atunci trebuie să se primească și votul fiecăriei, pentru că este mai sigur și se dă cu consimțământ și judecată proprie, după ce rațiunea s-a dezvoltat deplin. De atunci și în viitor se dau recompense și pedepse de către judecătorul cel drept și celor care fac bine și celor care păcătuiesc, după meritul faptelor lor. Iar ca martori ai consimțământului să fie luați primații Bisericii¹²⁴, pentru ca prin ei, pe de o parte, să se aducă sfințirea corpului, ca dar lui Dumnezeu, iar pe de altă parte, prin mărturia lor să se întărească ceea ce s-a făcut, după cuvântul Domnului : «*În gura a doi sau trei martori va sta tot cuvântul*»¹²⁵. Căci astfel și graba (zebul) fraților nu va putea să fie blamată, și nici celor care s-au făgăduit pe ei înșiși lui Dumnezeu și apoi au încercat să-și retragă promisiunea nu le va rămâne vreun motiv ca să nu se rușineze. Dar cel care, nu îmbrățișează viața în fecierie, ca unul care nu este în stare să se îngrijească de cele ale Domnului, să fie concediat înaintea acelorași martori. Totuși, când cineva și-a dat făgăduința, după multă cercetare și deliberare, pe care se cade să i se îngăduie să și-o facă singur în mai multe zile, ca să nu-i dăm impresia că-l răpim, atunci, în fine, trebuie să se primească și să se treacă în numărul fraților, având aceeași locuință și același regim cu cei mai desăvârșiți. Dar un lucru pe care am uitat să-l spunem nu este nepotrivit să-l adăugăm acum, și anume : din moment ce în anumite meserii trebuie să se exerseze chiar și copiii, atunci când unii dintre ei dovedesc dexteritate la (astfel de) învățături, să nu-i împiedicăm să petreacă ziua împreună cu învățătorii de meserie ; iar noaptea să-i readucem la cei de aceeași vîrstă cu care trebuie să ia și masa împreună.

¹²⁴ Este evident că se referă la episcopii ; v. Eusebiu, *Istoria bisericească*, 7, 3
¹²⁵ Matei 18, 16.

Întrebarea 16

Dacă pentru cel care vrea să trăiască în pietate este necesară cumpătarea (înfrînarea)

Răspuns

I

Cum că exercitarea cumpătăriei este necesară este clar : întâi pentru că Apostolul numără cumpătarea între roadele Duhului¹²⁶, și apoi fiindcă spune că slujirea se face deplin prin cumpătare¹²⁷, prin cuvintele : «*În ostenele, în privegheri, în posturi, în curățenie*»¹²⁸ ; și în alt loc : «*În osteneală și în trudă, în privegheri adesea, în foame și sete, în posturi adeseori*»¹²⁹, și iarăși : «*Și tot cel care se luptă, se înfrinează de la toate*»¹³⁰. Dar și mortificarea și supunerea (spre ascultare) trupului prin nimic altceva nu se câștigă în așa măsură ca prin înfrinare. Căci focul tinereții și pornirile cele greu de stăpînit prin cumpătare se țin în loc ca printr-un frâu : «*Căci celui nebul nu-i folosește viața voluptuoasă (de plăceri)*»¹³¹, după Solomon. Și ce este mai nebul decît carnea doritoare de plăceri și tinerețea nestăpînită (care poartă pretutindeni) ? De aceea zice Apostolul : «*Și nu vă îngrijiți (a-i împlini) poftele*»¹³² ; și : «*Cea care a trăit în desfrătări a murit de vie*»¹³³. Apoi și exemplul bogatului care trăia în desfrătări ne arată că înfrînarea ne este necesară, ca să nu auzim cîndva (și) noi ceea ce a auzit bogatul, că : «*Tu ai primit cele bune altele tale în viața ta*»¹³⁴.

II

Dar cîl de îngrozitoare este necumpătarea, a arătat și Apostolul, numărînd-o între însușirile apostasiei și zicînd : «*În zilele de pe urmă vor veni timpuri cumplite, căci oamenii vor fi iubitori de sine*»¹³⁵. Și după ce a numărat mai multe feluri de răutate, a adăugat : «*clevețitorii, neînfrînajii*»¹³⁶. Și Esau a fost acuzat pentru neînfrînare ca pentru cel mai mare rău, deoarece pentru o singură mîncare și-a vîndut dreptul de

¹²⁶ Gal. 5, 22.

¹²⁷ II Cor. 6, 3.

¹²⁸ II Cor. 6, 5-6.

¹²⁹ II Cor. 11, 27.

¹³⁰ I Cor. 9, 25.

¹³¹ Pilde 19, 10.

¹³² Rom. 13, 14.

¹³³ I Tim. 5, 6.

¹³⁴ Luca 16, 25.

¹³⁵ II Tim. 1, 2.

¹³⁶ II Tim. 3, 3.

Intii născut¹³⁷. Tot din cauza nestăpînirii de sine s-a întimplat și prima neascultare a omului. Iar pentru înfrinare au fost lăudați toți sfinții. În această privință ne este de folos și întreaga viață a sfinților și fericitorilor și exemplul (dat) de Insuși Domnul prin petrecerea Sa în carne. Moise a primit legea¹³⁸ după îndelungată stăruință în post și rugăciune și a auzit cuvintele lui Dumnezeu «*ca și cum ar vorbi cineva* — zice el — *cu prietenul său*»¹³⁹. Ilie atunci (numai) s-a învrednicit de vederea lui Dumnezeu, cînd și el exercitase în măsură egală înfrinarea¹⁴⁰. Dar ce (să spunem) despre David? Cum a ajuns în stare să vadă lucruri minunate? Nu după a douăzecea zi de post?¹⁴¹ Iar cei trei tineri cum au stîns puterea focului? Nu prin înfrinare?¹⁴² Și întreg felul de viață al lui Ioan n-a început cu înfrinarea?¹⁴³ Cu aceasta (înfrinarea) a început și Domnul să Se descopere pe Sine¹⁴⁴. Prin înfrinare nu înțelegem însă deloc abstenența totală de la mîncare (căci aceasta este un fel de nimicire cu forța a vieții), ci înfrinarea cu afectare de la (lucruri) plăcute, care se face pentru înfrîngerea îngîmfării cărnii și în scopul dobîndirii pietății.

III

Și ca să nu mai lungim noi, cei dispuși spre pietate, este necesară înfrinarea de la (toate) acele (lucruri) pe care doreșc să le guste cei care trăiesc după poftă. Dar exercitarea înfrînării nu se dobîndește (prin reținerea) numai de la singura plăcere a mîncărilor gustoase, ci se extinde și asupra reținerii de la tot ceea ce împiedică binele. Astfel, cel care nu este cu adevărat înfrînat nu-și va stăpîni pîntecele, iar de gloria omenească va fi subjugat, și nu va birui o poftă rușinoasă, fără (a-și stăpîni) pofta după averi sau altă patimă nedemnă, ca mînia, înfristarea sau alte (scăderi) care ajung să subjuge sufletele nedisciplinate. Căci acestea o vedem aproape la toate poruncile, (anume) că se leagă între ele și că este imposibil să fie îndeplinită una fără cealaltă, ceea ce se observă foarte bine îndeosebi în cazul înfrînării. Căci cel înfrînat în privința gloriei este și umilit; și cel care se exercită cu înfrinarea în privința avuției împlinește și măsura evanghelică a sărăciei, și cel care se înfrînează de la mînie și blestem este și calm (moderat). Înfrinarea desăvîrșită impune măsură limbii, limite ochilor și auz fără curiozitate ure-

chilor; iar cel care nu se acomodează acestora este necumpătat și fără friu. Vezi, așadar, cum în jurul acestei singure porunci (a înfrînării) se țin legate între ele toate celelalte, ca într-o horă?

Întrebarea 17

Trebuie cumpătare chiar și în ris

Răspuns

I

Și acel (lucru), care de către mulți nu se bagă în seamă, este demn de poză atentă din partea celor care practică asceza. Căci a se deda cineva unui ris neînfrînat și fără măsură, este un semn al lipsei de stăpînire de sine, al neputinței de a ține în friu emoțiile și că relaxarea sufletului nu este comprimată prin rațiunea severă. Căci a-și arăta revărsarea sufletului printr-un zimbet senin nu este necuviincios, adică numai spre a arăta ceea ce s-a scris: «*Cînd se bucură inima, se înseninează fața*»¹⁴⁵; dar a hohoti cu vocea și a-și scutura involuntar tot corpul, nu este propriu aceluia care este liniștit cu sufletul, nici celui bine crescut și nici celui care este stăpîn pe sine. Acest fel de ris îl dezaprobă și Eccleziastul, ca fiind, în măsură foarte mare, dărimător al statorniciei sufletului; el (Eccleziastul) zice: «*Risul l-am numit nebușenie*»¹⁴⁶ și: «*Ca pîriiții spinilor sub căldare, așa este risul nebușilor*»¹⁴⁷. Se știe că și Domnul a luat asupra Sa afectele necesare ale cărnii și toate cele care poartă mărturia virtuții ca osteneala și cămpătirea pentru cei strămtorați; dar de ris, n-a ris niciodată, după cît (se știe) din istoria Evangheliilor, ba chiar li numește nefericiți pe aceia care sînt cuprinși de el (de ris)¹⁴⁸. Dar să nu ne înșele acest dublu înțeles al «risului». Căci este un lucru obișnuit Scripturii de a numi ris adesea bucuria sufletului și dispoziția senină pe care o procură lucrurile bune, cum zice Sara: «*Ris mi-a făcut mie Dumnezeu*»¹⁴⁹ și (cuvintele) acelea: «*Fericii sînteți cei care plîngeți acum, că voi veți rîde*»¹⁵⁰. Și ceea ce este scris la Iov: «*Gura cea iubitoare de adevăr va s ample de ris*»¹⁵¹. Căci toate aceste expresii au fost folosite pentru seninătatea (ce izvorăște) din bu-

137. Fac. 25, 33.

138. Deut. 9, 9.

139. Ier. 33, 11.

140. III Regi 19, 8.

141. Dan. 10, 3.

142. Dan. 1, 8.

143. Matei 3, 4; Luca 1, 15.

144. Matei 4, 2.

145. Pilde 15, 13.

146. Eccl. 2, 2.

147. Eccl. 7, 6.

148. Luca 6, 25.

149. Fac. 21, 6.

150. Luca 6, 25.

151. Iov 8, 21.

curia sufletului. Așadar, acela care este mai presus de toată patima, care nu se lasă ademenit de plăceri sau care se debarasează de acestea și rămâne înfrinat și tare față de toată stricăcioasa desfătare senzuală, acela este un înfrinat desăvârșit; un astfel (de om) este, bineînțeles, și liber de orice păcat. Cîteodată însă trebuie să ne privim și de la acele lucruri care sînt îngăduite și necesare pentru viață, (anume) cînd privirea se face în folosul fraților noștri. Astfel zice Apostolul: «*Dacă mîncarea smîntește pe fratele meu, nu voi mîncă carne în veci*»¹⁵². Și cu toate că avea dreptul să trăiască din Evanghelie, nu s-a folosit de această autoritate (putere a lui), ca să nu aducă vreo stînjnire Evangheliei lui Hristos¹⁵³.

II

Așadar, înfrînarea este depărtarea de păcat, instrăinarea de poftă, mortificarea corpului pînă la înseși afecțiunile și dorințele naturale; ea este începutul vieții spirituale; ne procură bunurile veșnice și nimicește în sine chiar stimulatorul plăcerii. Căci voluptatea este marea momelă a răului prin care noi oamenii alunecăm ușor spre păcat și de către care tot sufletul este tras spre moarte ca de o undiță. De aceea, cel care nu se lasă slăbit și înfrînt de aceasta reușește să scape de toate păcatele prin înfrînare; dacă însă se ferește de cele mai multe (păcate), dar este stăpînit de unul singur, acela nu este înfrinat, așa cum nu este sănătos cel care este cuprins chiar și de o singură boală trupească și cum nu este liber cel care este sub stăpînirea chiar și (numai) a unui singur. Celelalte virtuți, fiindcă se aducînesc în ascuns, rar ajung să fie văzute de oameni, în timp ce stăpînirea de sine îl face cunoscut pe cel care o posedă, de la prima întîlnire. Căci, precum pe un luptător îl caracterizează corpul puternic și culoarea sănătoasă, la fel și creștinul se trădează că este în realitate luptător (atlet) al poruncilor lui Dumnezeu prin corpul său foarte slăbit și prin fața sa palidă, care sînt urmările înfrînării; pentru că cel înfrinat învinge pe vrăjmașul lui prin slăbiciunea trupului și-și arată puterea lui în luptele (de întrecere) ale pietății, potrivit cuvintelor (Scripturii): «*Cînd sînt slab, atunci sînt tare*»¹⁵⁴. Cîl de folositor este numai să vezi pe un înfrinat! (Căci acesta) de cele necesare pentru viață se folosește puțin și cu zgîrcenie, parc-ar vrea să facă un serviciu silit naturii, este nemulțumit de pierderea de timp pentru mîncare, se scoală îndată de la masă și se duce (grăbit) la lucrul său. De aceea am convingerea că nici un cuvînt nu va mișca sufletul

152. I Cor. 8, 13.

153. I Cor. 9, 12.

154. II Cor. 12, 10.

unui neînfrinat în privința pîntecelui și nu-l va schimba, așa cum (ar putea s-o facă) o simplă întîlnire întîmplătoare cu un înfrinat. Și aceasta va să zică, după cum se pare, a mîncă și a bea într-o mîrire a lui Dumnezeu; așa încît și la masă să strălucească faptele noastre cele bune, spre preamărirea Tatălui nostru celui din ceruri.

Întrebarea 18

Trebuie să gustăm din toate cele cîte ni se pun înainte

Răspuns

Așadar este necesar să se hotărască și aceea că înfrînarea este de neapărată trebuință luptătorilor pentru pietate, în vederea mortificării corpului: «*Tot cel ce se luptă se înfrînează de toate*»¹⁵⁵. Însă ca să nu cădem la un loc (în aceeași greșală) cu vrăjmașii lui Dumnezeu, care sînt înfierai în conștiința lor, și de aceea se rețin de la bucatele pe care le-a creat Dumnezeu, ca să fie primite cu mulțămîtă de către credincioși¹⁵⁶, trebuie, dacă se prezintă dinva ocazia, să gustăm din toate, ca să arătăm acelor care ne văd, că pentru cei curați toate sînt curate¹⁵⁷, că toată creatura lui Dumnezeu este bună și că tot ce se ia cu mulțămîtă nu este de lepădat: «*Pentru că se sfințește prin cuvîntul lui Dumnezeu și prin rugăciune*»¹⁵⁸. Dar și așa se păzește scopul înfrînării, folosind numai atît cît avem trebuință, cele ce sînt mai ieftine și necesare pentru viață, ferindu-ne totodată de urmările păgubitoare ale săturării peste măsură, iar de cele care dispun spre plăcere abținîndu-ne complet. Căci astfel vom tăia și patima celor iubitori de plăceri, vom vindeca pe cei care au conștiința înfierată¹⁵⁹ și, în măsura în care depinde de noi, ne vom libera și pe noi de bănuiala altora, că, așa-zicînd, am aparține la una din cele două categorii. «*Căci pentru ce se judecă — zice (Apostolul) — libertatea mea de altă conștiință ?*»¹⁶⁰. Înfrînarea arată pe omul care a murit împreună cu Hristos și și-a mortificat membrele lui pămîntene¹⁶¹. Aceasta (înfrînarea) știm că este mama înțelepciunii și dătătoare de sănătate; că îndepărtează îndeajuns piedicile (care stau în calea) producerii bogate de fapte bune în Hristos, dacă, desigur, după cu-

155. I Cor. 9, 25.

156. I Tim. 4, 2, 3.

157. Tit. 1, 15.

158. I Tim. 4, 4, 5.

159. Este vorba de adeptii sectei manicheice, care condamnă lumea ca fiind creată de cel rău.

160. I Cor. 10, 29.

161. Col. 3, 3, 5.

vîntul Domnului, grijile acestei lumi, plăcerile vieții și poftele celorlalte lucruri nu înăbușă cuvîntul și îl fac să nu rodească¹⁶². De aceasta (de înfrînare) și demonii fug, după cum însuși Domnul ne-a învățat, că: »*Acest soi nu iese decît prin rugăciune și post*»¹⁶³.

Intrebarea 19

Care este măsura înfrînării?

Răspuns

I

În privința patimilor sufletului există o simplă măsură a înfrînării: îndepărtarea totală de (lucrurile) care duc la plăcere fatală. În privința alimentelor însă, așa cum nevoile oamenilor diferă ale unora de ale altora, după vîrstă, indeletnicire și obișnuința corpului, la fel și măsura și modul de folosire a alimentelor sînt diferite, după caz. Astfel nu e cu putință să fie cuprinși într-o singură regulă toți cei care se exercită în pletare. Avînd însă stabilită măsura pentru acești sănătoși, să lăsăm celor răspunzători cu minuirea acestor probleme să deroge cu înțelepciune de la această măsură pentru cazurile speciale înfîlșite. Căci nu este posibil să vorbim de fiecare caz în parte, ci de cele care depind de învățătura comună și generală¹⁶⁴. Căci întrebarea celor bolnavi prin alimente (hrană), sau a celui extenuat de puteri în urma unei munci neîntrerupte, sau chiar a celui care se pregătește pentru o muncă oboșitoare, cum ar fi o călătorie sau orice altă muncă dintre cele oboșitoare, superiorii s-o rînduiesc totdeauna potrivit cu nevoia, urmînd celui care a zis că: »*Se dădea necăria după trebuința pe care o avea*»¹⁶⁵. Așadar nu este posibil să se legifereze același timp de masă pentru toți, nici același fel sau aceeași măsură (de mîncare); însă scopul comun să fie îndeplinirea trebuinței. Căci umplerea peste măsură a pîntecelui și încărcarea lui cu bucate merită să fie blestemată, deoarece Domnul a spus: »*Vai vouă, care sînteți sătui acum*»¹⁶⁶; și (tocmai) aceasta face corpul greoi pentru lucru, foarte înclinat spre somn și mai dispus spre (lucruri)

162. *Marcu* 4, 19.

163. *Matei* 17, 20.

164. Așa procedează Sf. Vasile la mai multe reguli.

165. *Faptele* 4, 35.

166. *Luca* 6, 25.

păgubitoare. Nu trebuie a face ca scop al mîncării, plăcutul, ci necesarul pentru viață, ferindu-ne de desfrîul plăcerii. Căci a servi plăcerii (senzuale) nu este altceva decît a-și face plăcetele dumnezeu. Deci, deoarece corpul nostru, golindu-se și scurgîndu-se mereu, arată nevoia de umplere, (de aci și aceea că pofta de hrană este naturală), dreapta rațiune a întrebunțării bucatelor poruncește înlocuirea a ceea ce s-a golit, pentru susținerea animalului, fie că lipsa s-ar face de hrană uscată sau umedă.

II

Așadar la masă trebuie să aducem ceea ce ne va scăpa de foame cu pregătire mai simplă. Aceasta o arată însuși Domnul, săturînd mulțimile oboșite, ca să nu slăbească pe drum, precum este scris¹⁶⁷. Căci, deși putea să mărească impresia de minune în pustie, prin inventarea unei mîncări mai luxoase, totuși le-a pregătit o mîncare atît de simplă și de necesitară, încît pîinile au fost din orz, iar la pîine, cîte o bucată de peste¹⁶⁸. Despre băutura însă nu s-a amintit deloc, pentru că toți avem la dispoziția noastră apa de la natura îndejuns pentru nevoile noastre; afară de cazul cînd o astfel de apă ar putea să fie păgubitoare din cauza unei boli, atunci ar trebui ferită după statul (Sfîntului) Pavel către Timotei¹⁶⁹. Dar este limpede că și altele (toate) cite sînt păgubitoare trebuie ferite. Pentru că este neconsecvent ca, pe de o parte, să folosim alimentele pentru întărirea corpului, iar pe de altă parte, prin aceleași alimente să luptăm contra corpului și să-l împiedicăm întru împlinirea poruncii. Dar tocmai acest lucru ne poate servi ca exemplu că trebuie să obișnuim sufletul să fugă de cele păgubitoare, chiar dacă ar produce plăcere. Așadar trebuie să preferăm în tot cazul ceea ce se poate pregăti mai lesne, ca nu (cumva), sub pretextul înfrînării, să alergăm după (lucruri) mai scumpe și mai costisitoare și să pregătim bucatele cu fel de fel de condimente scumpe; ci să alegem ceea ce se poate găsi ușor în fiecare țară, ceea ce este ieftin și se poate pregăti ușor de către cei mulți¹⁷⁰; iar din cele importate să întrebunțăm numai ceea ce este absolut necesar pentru viață, cum este untulelelemn și altele asemenea, și ceea ce poate să servească spre ușurarea necesară a bolnavilor, și aceasta dacă se poate procura fără multă frămîntare, fără tapaj și fără multă alergătură.

167. *Matei* 15, 32.

168. *Ioan* 6, 9.

169. *1 Tim.* 5, 23.

170. În *Epistola* 2, par. 6. Sf. Vasile arăta că pîinea, apa și produsele naturale sînt suficiente pentru creștin.

Intrebarea 20

După ce plan trebuie să pregătim bucate când primim oaspeți

Răspuns

I

Mărirea deșartă, dorința de a plăcea oamenilor și, în general, ceea ce se face pentru a fi văzut se interzice creștinilor în orice caz; căci chiar dacă cineva îndeplinește porunca, dar face aceasta numai ca să fie văzut și preamărit de oameni, el își pierde din cauza aceasta răsplata. Aceia, deci, care din cauza poruncii Domnului au luat asupra lor orice fel de umilință, trebuie să fugă mai cu seamă de orice mărire deșartă. Dar fiindcă vedem că cei din afară (cei din lume) se rușinează de sărăcia umilă și pregătesc mese bogate și cu mult lux, când primesc vreun oaspete, nu temem ca nu cumva un asemenea viciu, fără să vrem, să ne cuprindă și pe noi pe neobservate și să dovedim prin aceasta că ne rușinăm de sărăcia cea fericită de Hristos¹⁷¹. Așadar, precum nu se cuvine să ne procurăm din afară vase de argint, covoare de purpură, pot moale și haine transparente, tot așa nu se cade să gândim la bucate cu totul deosebite de modul nostru de viață. Căci a alerga în toate părțile căutând cele ce nu ne folosesc pentru nevoile noastre elementare, ci au fost născocite pentru plăcerea mizerabilă și pentru vanitatea ruinătoare, este nu numai rușinos și necorespunzător scopului pe care ni l-am propus, ci și aducător de pagubă mare, (atunci) când cei care trăiesc în îmbuibări și-și măsoară fericirea după plăcerile pântecelui, ne văd și pe noi că avem aceleași griji de care sînt ei afectați (stăpîniți). Dacă, deci, îmbuibarea este un rău și poate să fie ocolită, atunci se cade ca să n-o alegem niciodată, căci nimic din cele ce sînt total oprite nu poate să fie bun (folosit) temporar. Risipitorii (cei care trăiesc în plăceri), cei care se ung cu mirurile cele mai scumpe și cei care beau vin rafinat sînt acuzați de către Scriptură¹⁷². Din cauza destrăbălării se spune că o văduvă a murit, trăind încă¹⁷³. Bogatul a fost lipsit de paradis din cauza vieții destrăbălate de aici¹⁷⁴. Așadar, ce avem noi comun cu luxul? Ne-a vizi-

171. Matei 5, 3.
172. Amos 6, 6.
173. I Tim. 5, 6.
174. Luca 16, 23.

tat un străin? Dacă este frate și are același scop în viață, va recunoaște masa sa proprie, pentru că va găsi la noi ceea ce a lăsat acasă. Este însă cumva oboșit de călătorie? (Atunci) atît să-i punem înainte (ca masă obișnuită) cît să-l îndestuleze pentru oboseală.

II

A venit un altul din viața de afară? Să învețe din fapte ceea ce cuvintele nu l-au convins și să ia model și exemplu de mulțumire de sine întru ale mîncării. Să-i rămîină în amintire masa creștinilor și sărăcia de care nu se poate rușina pentru Hristos. Dacă însă nu va lua în seamă frugalitatea (noastră), ci (dimpotrivă) va rîde, a doua oară să nu mai vină să ne necăjească. Noi totdeauna cînd vedem pe unii dintre bogați, care pun gustarea plăcerilor între cele dintîi bunuri, ne întristăm foarte mult pentru ei; pentru că își cheltuiesc toată viața în deșertăciune și-și fac plăcerile dumnezeu; și luîndu-și o parte din bunuri în viața aceasta, nu înțeleg că, prin destrăbălarea de aici, se îndreaptă spre focul cel pregătit pentru ei și pentru arderea în el¹⁷⁵. Și, dacă vom avea vreodată ocazia, nu vom ezita să le expunem chiar lor, în față, acestea. Iar dacă s-ar întîmpla ca noi înșine să cădem în aceleași (păcate) și, după puterea ce-o avem, să căutăm plăcerea și să ne pregătim s-o etalăm, mă tem ca nu cumva să zidim din nou ceea ce dărimăm¹⁷⁶ și să ne condamnăm pe noi înșine prin cele pentru care acuzăm pe alții; iar aceasta se va întîmpla dacă trăim fără sinceritate și ne schimbăm fața după împrejurări; dacă, desigur, nu ne vom schimba și hainele, cînd s-ar întîmpla să convenim cu oameni rufoși! Iar dacă aceasta este (lucru) rușinos, cu mult mai rușinos este să ne schimbăm masa pentru destrăbălați. Viața creștinului este simplă, pentru că el are un singur scop, preamărirea lui Dumnezeu: «Deci, ori de mîncăți, ori de beți, ori alteleva, de faceți, toate spre mărirea lui Dumnezeu să le faceți»¹⁷⁷, spune Pavel, vorbind întru Hristos. Dimpotrivă, viața celor din afară (din lume) este, de multe feluri și variată, pentru că se transformă cînd într-un fel, cînd în altul, după gustul celor cu care se întîlnesc.

175. Matei 25, 41.
176. Gal. 2, 18.
177. I Cor. 10, 31.

III

De aceea și tu dacă-ți pregătești masa cu mulțime de bucate și cu mult zel pentru desfătarea fratelui tău, îl acuzi pe el pentru iubirea de plăceri, și prin cele ce pregătești neînfrînării stomacului să dai pe față pofta lui după plăcerile (ce stau) în acestea. Oare, văzînd felul și modul pregătirii, n-am înțeles adesea cine sau ce este cel așteptat? Domnul n-a lăudat pe Marta «cînd era ocupată cu mult serviciu»; ci a zis: «Tu te îngrijești și te silești mult, de puțin însă este lipsă, sau de un lucru»¹⁷⁸; «de puțin» se referă, desigur, la pregătire, iar de «un lucru», la scop, ca să fie satisfăcută nevoia. Iar ce fel de bucate a pus Domnul înaintea celor cinci mii, nu-ți este necunoscut. Rugăciunea lui Iacov, către Dumnezeu (este): «Dacă-mi vei da mie pline, zice el, pline ca să măînc și haină ca să îmbrac»¹⁷⁹; el n-a zis; «dacă-mi vei da deslătare și lux». Dar ce (spune) înțeleptul Solomon: «Bogăție și sărăcie — spune el — mie să nu-mi dai; ci să-mi dai cele necesare și îndeejune; ca rău cumva fiind sădătul să devin mincinos și să zic: Cine mă vede? Sau sădătul fiind să jur și (apoi) să jur (strîmb) pe numele Dumnezeului meu»¹⁸⁰; astfel, prin «bogăție» el înțelege săturare peste măsură, iar prin «sărăcie», lipsă totală de cele necesare pentru viață; dar prin «moderație», să nu aibă cineva nici mai puțin, nici mai mult decît cele necesare. Dar moderația este una pentru unul și alta pentru altul, după starea corpului și după cerințele corespunzătoare (acestei stări). Căci unul are trebuință de hrană mai multă și mai consistentă (întăritoare) din cauza muncii, iar altul, din cauza slăbiciunii, are nevoie de hrană mai fină, mai ușoară și corespunzătoare în toate; în general însă pentru toți este de trebuință hrana mai ieftină și care se procură mai ușor. Peste tot însă se cere grijă, bunăcuviință la masă, netrecînd niciodată peste limitele nevoii noastre. Dar, cînd se primesc străini, ținta să fie satisfacerea cerută de nevoia fiecăruia dintre oaspeți. Căci (Apostolul) zice: «Cel care, servind de lumea aceasta ca și cum nu s-ar servi»¹⁸¹. Iar cheitaula (ce trece) peste necesitate este abuz. Nu avem bani? Nici nu trebuie să avem. Nu ne sînt pline hambarele? Pentru o zi avem noi hrană; viața ne-o susținem cu mîinile. Așadar, pentru ce să risipim pentru desfătarea celor destrăbălați hrana pe care a dat-o Dumnezeu pentru cei flămîziți? (Făcînd așa) păcătuiam dublu: mîrînd unora emărăciunile sărăciei, alțora pagubele (rezultate) din săturarea peste măsură.

178. Luca 10, 41—42.

179. Fac. 28, 20.

180. Pilde 30, 8—9.

181. I Cor. 7, 31.

Întrebarea 21

Cum trebuie să stăm pe scaun sau să ne așezăm¹⁸² în timpul prinzului sau al cinei?¹⁸³

Răspuns

Fiîndcă porunca Domnului, care ne deprinde pretutindeni cu umilința, zice ca atunci cînd ne așezăm la masă¹⁸⁴ între cei mai distinși să ocupăm locul cel mai din urmă, se cade ca acela care se străduiește să facă toate după poruncă, să nu treacă cu vederea nici această rînduială. De aceea, dacă se așază împreună cu noi la masă și oarecari (oameni) din lume, se cuvine ca, și în acest caz, noi să fim pentru ei exemplu, ca să nu se îngîmfie și să nu caute locul cel dintîi. Cînd însă se adună toți cu același scop, ca în orice ocazie să dea dovadă de umilința lor, atunci cînd li convine fiecăruia să ocupe, după porunca Domnului, locul cel mai din urmă¹⁸⁵; dar ca să nu se busculeze între ei cei care doresc acest (din urmă) loc, o astfel de procedare nu poate fi socotită bună, pentru că ar răsturna ordinea și ar pricinui tumultul. Apoi, nevoind să cedăm unel altuia și certîndu-ne pentru (acest) loc ne asemănăm cu cei care se sfîdesc pentru locul cel dintîi. De aceea și aici, cunoscînd și îngrijindu-ne de ceea ce ne este cuviincios, să lăsăm și ordinea mesei în seama celui care primește, cum ne sfătulește și Domnul, cînd spune că orînduirea acestor lucruri aparține stăpînului casei¹⁸⁶. Căci astfel ne vom tolera unul pe altul cu iubire, făcînd toate cu bunăcuviință și ordine; iar pe de altă parte, nu ne vom arăta prin îndărătnică și vehemență opunere că exercităm umilința numai spre a arăta (aceasta) mulțimii și ca să ne facem plăcuti poporului, ci mai degrabă vom împlini umilința prin ascultare. Căci mîndria se arată mai mult dacă ne opunem decît ocupăm primul loc la poruncă.

182. Sfîntul Vasile, în îndrumările date, a lăsat seama și de obiceiul care se practica în vremea sa, de a se așeza la masă.

183. Se pare că Sfîntul Vasile îngăduia o singură masă pe zi. În cazuri speciale (muncă grea, boală) îngăduia abateri determinate. Vezi: Regula mică (R.M.) 136; Regula Mare (R.M.) 19 și Epistola 2, paragr. 6.

184. Luca 14, 10.

185. Loc. cit.

186. Luca 14, 22; Matei 22, 11—12.

Întrebarea 22

Ce haină este potrivită pentru creștin?

Răspuns

I

Am arătat mai sus că sînt necesare atît umilința și simplitatea, cît și frugalitatea în toate, precum și micimea cheltuielilor, pentru ca din necesitățile corporale să se nască în noi puține îndemnuri spre distracții. De aceleași scopuri trebuie să ne conducem și în privința îmbrăcămîntei. Căci dacă se cuvine ca noi să ne silim să fim cei din urmă dintre toți, atunci, bine înțeles, se cuvine ca și în această privință să preferăm (lucrul) cel mai din urmă. Căci precum iubitorii de glorie urmăresc gloria și prin îmbrăcămîntea pe care o poartă, căutînd cu multă stăruință ca să fie văzuți și invidiați pentru scumpetea îmbrăcămîntei, la fel și cel care s-a hotărît ca să trăiască precum cel din urmă prin umilință, se cade să-și aleagă și dintre toate hainele pe cea mai din urmă. Căci așa cum corintenții sînt învinovați că la ospațul public îi rușinează pe cei săraci¹⁸⁷ prin luxul lor, la fel, desigur, prin comparație, rușinează pe cel sărac cel care se îmbracă mai bine decît ceilalți în întrebunțarea publică și luxoasă a hainelor. Dar, fiindcă Apostolul spune: «Nu căutați cele înalte și umblăți cu cei umiliți»¹⁸⁸, fiecare să se examineze pe sine însuși, (să vadă) ce se potrivește mai bine creștinilor: imitarea acelora care trăiesc în palate împărătești și se îmbracă în haine moi, luxoase, sau imitarea celui care a anunțat înainte și a predicat despre venirea Domnului, decît care mai mare nu s-a ridicat (cineva) dintre cei născuți din femei?¹⁸⁹ Vreau să spun, Ioan, fiul lui Zaharia, a cărui îmbrăcăminte era din păr de cămilă¹⁹⁰. Dar și sfinții mai vechi umblau în cojoace și în pici de capră¹⁹¹.

II

Iar scopul întrebunțării (îmbrăcămîntei) l-a formulat Apostolul printr-o singură propozițiune, spunînd: «Avînd hrană și îmbrăcăminte, să liți mulțumiți cu acestea»¹⁹², ca și cum am avea nevoie numai de acoperirea noastră, și deloc nu și de varietatea și de împodobirea (ce se nasc) din ea spre a cădea în vanitatea cea oprită, ca să nu zic ceva mai

187. I Cor. 11, 22.

188. Rom. 12, 10.

189. Matei 11, 8, 11.

190. Matei 3, 4.

191. Evr. 11, 37.

192. I Tim. 6, 8.

rău. Căci acestea s-au introdus în viață mai firzivi prin născociri deșarte și nefolositoare. Este clar însă că prima întrebunțare de îmbrăcăminte (a fost) cea pe care Dumnezeu însuși a dat-o chiar celor care aveau nevoie (de ea). Și «le-a făcut lor Dumnezeu — zice Scriptura — haine de piele»¹⁹³; căci pentru acoperirea părților rușinoase (ale corpului) ajunge și o astfel de folosire de haine. Dar fiindcă se mai alătură și un alt scop, acela de a ne încălzi prin îmbrăcăminte, este nevoie ca întrebunțarea (îmbrăcămîntei) să aibă ambele (scopuri): și aceea de a acoperi părțile rușinoase ale noastre, și acela de a fi scut împotriva influenței păgubitoare a aerului. Însă, deoarece și dintre haine unele sînt folositoare mai mult, altele mai puțin, trebuie să preferăm pe acelea care se pot acomoda la mai multe întrebunțări, așa ca nici motivul sărăciei să nu se jignească, nici noi să nu avem unele haine pentru ieșirea în public, și altele pentru întrebunțarea casnică; și iarăși, unele vechime de zi și altele de noapte. Dar trebuie să inventăm procurarea unei astfel de îmbrăcăminte care să ne poată ajunge pentru toate: și drept haină trebuincioasă ziua, și drept (inelis) necesar noaptea. De aci urmează că noi trebuie să avem întreolaltă și îmbrăcăminte comună, și că un oarecare semn caracteristic se cuvine să aibă creștinul și în îmbrăcăminte. Căci cele care urmăresc același scop de cele mai multe ori sînt asemenea între ele.

III

Felul de îmbrăcăminte este folositor și pentru aceea că anunță în mod public pe fiecare și-i mărturisește promisiunea (făcută) pentru o viață după Dumnezeu, încit cei cu care ne întîlnim cer de la noi și o acțiune (condută) corespunzătoare. Căci cele necuviincioase și necinstite nu apar în același fel la oamenii de rînd și la aceia care ocupă locuri importante. Căci dacă un cetățean sau un oarecare dintre oamenii de rînd bate sau este bătut în mod public, scapă vorbe necuviincioase, petrece prin circiumi și face alte asemenea fapte rușinoase, (acesta) nu va fi băgat în seamă ușor, socotindu-se că cele întîmplute corespund întregului său mod de viață; însă pe cel care a promis o viață perfectă, dacă va neglija și pe cea mai mică dintre îndatoririle sale, toți îl observă și-i impută aceasta ca o rușine, făcîndu-se ceea ce s-a spus: «Întorcîndu-se vă vor rupe»¹⁹⁴. De aceea, promisiunea făcută prin felul îmbrăcămîntei este ca o oarecare măsură pedagogică pentru cei mai slabi, încit și fără voia lor să se rețină de la fapte rele. Deci, așa cum oșteanul are ceva caracteristic în costumul lui și altcea senatorul, și altul

193. Fac. 3, 21.

194. Matei 7, 6.

iarăși altceva, după care se pot cunoaște demnitățile lor, cum se și întâmplă de cele mai multe ori; tot așa se cuvine și este potrivit ca și creștinul să aibă și în costum ceva caracteristic, și prin îmbrăcămintea cuviincioasă și corespunzătoare să se păstreze modestia poruncită de Apostol, odată rindulnd ca episcopul să fie (îmbrăcat) cuviincios¹⁹⁵, altădată poruncind ca femeile să fie (îmbrăcate) în haine cuviincioase¹⁹⁶, cuviincios înțelegându-se după scopul propriu al creștinismului. Același lucru vreau să spun și despre încălțăminte; încît ceea ce este mai puțin căutat, ceea ce se poate procura mai ușor și corespunde indeajuns scopului necesității, aceea să fie preferat în orice împrejurare.

Intrebarea 23

Despre briu

Răspuns

Că întrebunțarea briului este necesară o spun și sfinții de mai înainte. Așa Ioan își încingea coapsele cu un briu de piele¹⁹⁷; și Ilie încă și mai înainte. Căci s-a scris ca o însușire caracteristică a acestui bărbat, aceasta: «Un bărbat puros și un briu de piele în jurul coapsei sale»¹⁹⁸. Și Petru este arătat că s-a folosit de briu, cum rezultă clar din cuvintele ingerului către el, spunându-i: «Încinge-te și încălță-ți încălțămintele tale»¹⁹⁹. Și Fericitul Pavel se pare că a purtat briu, după cum reiese din profeția lui Agav despre el. Căci el (Agav) zice: «Astfel îl vor lega în Ierusalim pe bărbatul al căruia este briul acesta»²⁰⁰. Și Iov primește poruncă de la Dumnezeu să se încingă. Căci, ca și cum ar fi aceasta un simbol al vitejiei și al pregătirii pentru luptă (de luptă), îi zice: «Încinge-ți coapsele tale ca un bărbat»²⁰¹. Tot așa este evident că purtarea briului a fost obișnuită la toți ucenicii Domnului, deoarece lor (la toți) li s-a interzis să aibă bani în curele (cingători)²⁰². De altfel și acela care e vorba să facă singur vreun lucru, este necesar să fie bine echipat și neimpiedicat în mișcările sale; de aceea și are trebuință de briu, spre a-și strînge veșmintul pe lingă corp; și veșmintul fiind strîns din toate părțile îl va încălzi mai mult și nici nu-l va împiedica în mișcările sale. Fi-

195. I Tim. 3, 2.

196. I Tim. 2, 9.

197. Matei 3, 4.

198. IV Regi 1, 8.

199. Fapte 12, 8.

200. Fapte 21, 11.

201. Iov 38, 3.

202. Matei 10, 9.

indcă și Domnul, cînd se pregătea să siujească învățăceilor Lui, a luat un ștergar și s-a încins (cu el)²⁰³. Iar în ce privește numărul hainelor nu mai este necesar să spunem care, fiindcă aceasta a fost examinată indeajuns în vorbirea noastră despre sărăcie²⁰⁴. Căci dacă cel care are două haine este dator să dea una celui ce nu are²⁰⁵, este clar că este oprită posesia mai multor haine (numai) pentru sine. Așadar, la ce ar folosi celor cărora li s-a interzis să aibă două haine, o lege, în privința întrebunțării lor?

Intrebarea 24

După explicările ce ni s-au dat indeajuns ar fi bine să știm, în continuare, cum se cuvine să trăim între noi (unul cu altul)

Răspuns

Fiindcă Apostolul spune: «*Toute să se facă după cuviință și cu rînduială*»²⁰⁶, șoclim că acel fel de trai este după cuviință și cu rînduială în societatea credincioșilor, prin care se păstrează raportul dintre membrele corpului; așa încît unul să aibă ofical ochiului, cel căruia i s-a încredințat îngrijirea de cele comune și care pe cele ce au fost le probează și pe cele ce vor avea loc le prevede și le analizează; iar altul, să aibă ofical auzului sau al mîinii, ca să audă și să facă cele de trebuință; și așa mai departe, fiecare cu (cele) ale sale. Așadar trebuie să se știe că precum la membre este pericolos pentru fiecare membru de a neglija ceva din cele ce i s-au impus sau de a nu întrebunța pe celălalt (membru) la lucrul pentru care a fost făcut de Dumnezeu Creatorul (căci dacă mîna sau piciorul nu urmează îndrumării ochiului, mîna se va prinde numaidecît de lucruri primejdioase pentru distrugerea corpului întreg, iar piciorul se va lovi sau va da în prăpăstii); iar dacă ochiul se încheie astfel încît nu mai vede, în mod necesar se va distruge și el împreună cu celelalte membre (care vor suferi cele amintite); astfel și pentru superior, neglijența este primejdioasă (fiindcă) el se judecă pentru toți (frații), dar și pentru inferior neascultarea este păgubitoare și dăunătoare; însă cu mult mai primejdioasă este (neglijența sau neascultarea) dacă scandalizează și pe alții. Așadar tot cel care la locul său de strădunță se arată neobosit și împlinesce porunca Apostolului, care zice: «*În sîrguință nu fiți leneși*»²⁰⁷, primește laudă pentru bunăvoința

203. Ioan 13, 4.

204. V. răspunsul precedent unde este vorba și despre sărăcie.

205. Luca 3, 11.

206. I Cor. 14, 40.

207. Rom. 12, 11.

lui; dar, pentru neglijență (primește) cele contrare, adică compasiunea și acel «vai». Căci, așa cum spune Scriptura: «Blestemat să fie tot cel ce face lucrurile Domnului cu neglijență»²⁰⁸.

Intrebarea 25

Că este groaznică judecata proiestosului care nu muștră pe cei care păcătuiesc

Răspuns

I

Cel căruia i s-a încredințat purtarea de grijă comună să se poarte ca și cum ar fi dator să dea socoteală pentru fiecare; și să știe că dacă unul dintre frați ar cădea în păcat, fără ca el să-l fi învățat mai înainte legea lui Dumnezeu, sau, după ce a căzut, acesta stăruie (în păcat), fiindcă nu i-a arătat modul îndreptării, singele acela din minile lui se va cere precum este scris²⁰⁹, și mai cu seamă dacă cu știință a neglijat ceva din cele plăcute lui Dumnezeu și pentru lingușire, acomodându-se vicilor fiecăruia, slăbește integritatea disciplinei. Căci: «Acea — zice Scriptura — care vă numesc fericiți, vă înșală și turbură drumul picioarelor voastre»²¹⁰; însă «cel care vă turbură, își va purta osînda, ori cine ar fi»²¹¹. De aceea, ca să nu suferim aceasta, trebuie să urmăm regulei apostolice în privința convorbirilor cu frații noștri. «Căci niciodată n-am întrebuințat vorbe lingușitoare, precum știți, nici un cuvînt pentru zgîrcenie; Dumnezeu îmi este martor; nici nu am căutat mîrire de la oameni, nici de la voi, nici de la alții»²¹².

II

Deci, cel care este curat de aceste vicii, acela va fi în stare să îndeplinească o misiune de conducere fără rătăcire, într-un mod aducător de răsplăți pentru sine și mîntuitor pentru cei care li urmează. Căci acela care nu umblă după onoruri omenеști și nu se ferește de a muștra pe cei care păcătuiesc, ca să le fie plăcut și drag, ci lucrează în realitate din iubire, acela va vesti cuvîntul cu libertate (cura) în vorbire, cu sinceritate și curăție, pentru că el niciodată nu va voi să viclenească adevărul. De aceea se potrivesc pentru el cuvintele următoare:

208. Ier. 48, 10.

209. Iez. 3, 20.

210. Isaia 3, 12.

211. Gal. 5, 10.

212. I Tes. 2, 5, 6.

«Ci am fost blînzi în mijlocul vostru; precum doica își hrănește copiii ei, la fel fiind doritori de voi, am vrut să vă împărtășim nu numai Evanghelia lui Dumnezeu, ci încă și sufletele noastre»²¹³. Însă acela care nu procedează astfel, este o călăuză oarbă, care nu numai că se aruncă singur în groapă, ci trage cu sine și pe cei care îl urmează. Cît de mare este răul de a te face cauză de rătăcire fratelui în loc să-l conduci pe drumul cel drept se poate vedea și din cele zise. Dar aceasta este o dovadă că și porunca dragostei a rămas neîmplinită; pentru că nici un tată nu părăsește pe copilul său cînd este gata să cadă în fîntînă, sau dacă a căzut nu-l lasă în acea situație nenorocită. Dar, cît este de îngrozitor să lași pe seama pierrii un suflet ce a alunecat în prăpastia păcatelor, nu mai trebuie spus. Superiorul este, deci, răspunzător față de frățietate să vegheze pentru sufletele lor și să poarte grijă de mîntuirea fiecăruia, fiindcă va da seama (pentru aceasta); ba încă într-atîta să se îngrijească, încît să-și arate zelul pentru ei chiar pînă la moarte; dar aceasta, nu numai după porunca generală a Domnului, cu privire la iubirea către toți: «ca cineva să-și pună (jertlească) viața pentru prietenii lui»²¹⁴, ci după modul mai deosebit al aceluia care a zis: «Dorind (mult) de voi, am voit să vă împărtășesc nu numai Evanghelia lui Dumnezeu, ci și sufletele noastre»²¹⁵.

Intrebarea 26

Toate, chiar și cele mai ascunse ale inimii, trebuie să le descoperi proiestosului

Răspuns

Fiecare dintre cei supuși dacă vrea, cu adevărat, să facă progres însemnat și să ducă o viață corespunzătoare poruncilor Domnului nostru Iisus Hristos, trebuie să nu păstreze secretă, în sine, nici o mișcare a sufletului său și să nu spună nici un cuvînt fără să-l fi cercetat cu atenție; ci să-și deschidă tainele inimii lui aceluia dintre frați care sînt încredințați să poarte grijă cu iubire și compasiune de cei bolnavi. Căci așa se va întări ceea ce este lăudabil, răul se va învrednici de vindecarea corespunzătoare; iar din această exercitare reciprocă, prin progres treptat, vom cîștiga desăvîrșirea.

213. I Tes. 2, 7, 8.

214. Ioan 15, 13.

215. I Tes. 2, 8.

Intrebarea 27

Dacă și proiestosul ar greși vreedată, trebuie să fie mustrat și el de către cei mai distinsi dintre frați

Răspuns

Dar, așa cum proiestosul este dator să-i îndrumeze pe frați în toate, la fel sînt datori și ceilalți să-l sfătuiască pe el, dacă ar cădea în bănuiala vreunui delict. Însă, ca să nu se strice ordinea, mustrarea trebuie îngăduită celor care sînt stimați și pentru vîrstă și pentru pricepere. Așadar dacă există ceva vrednic de îndreptat, (atunci) vom folosi atât fratelui, cît și nouă înșine prin el, fiindcă l-am adus la calea cea dreaptă (pe el) care este — așa-zicînd — norma vieții noastre și care, prin corectitudinea lui, va îndrepta perversiunea noastră; dacă unii, însă, se turbură din cauza lui, fără motiv, să fie convingiți, prin descoperirea că cele patru care se pușese în mișcare, în mod greșit, bănuiala lor, nu sînt adevărate, și astfel aceștia să se elibereze de indoiala lor cu privire la el.

Intrebarea 28

Ce atitudine trebuie să aibă toți (frații) față de cel neascultător

Răspuns

I

Pe cel care s-ar afla în stare de lenevie față de ascultarea de poruncile Domnului, mai întîi trebuie să-l compătimească toți ca pe un membru bolnav, iar proiestosul să se străduiască să-i vindece această slăbiciune prin sfaturile sale; dacă totuși acesta perseverează în neascultare și nu primește îndreptarea, atunci proiestosul să-l certe cu mai multă asprime înaintea tuturor fraților și prin tot felul de sfaturi să caute să-i aducă vindecarea. Dacă, însă, după toată multa sfătuire nu se rușinează și nu se ameliorează în conduita lui, atunci, fiindcă el singur își este pieirea, după (cum spune) proverbul — va trebui, deși cu multe lacrimi și suspine — să-l îndepărtăm din corpul nostru, după exemplul medicilor, ca pe un membru infectat și cu totul nefolositor. Căci și aceștia, cînd constată că vreunul dintre membre este cuprins de o boală incurabilă, obișnuiesc să-l îndepărteze prin tăiere sau ardere, pentru ca infecția să nu se lătească mai departe și din cauza legăturii dintre ele să infecteze și părțile de alături. Acest lucru trebuie să-l facem și noi în privința celor care urăsc poruncile Domnului sau împiedică împlinirea lor,

după porunca Domnului însuși, Care zice: «*Dacă ochiul tău cel drept te scandalizează, scoate-l și aruncă-l de la tine*»²¹⁶. Căci umanitatea față de asemenea (oameni) este asemenea bunății celei nesocotite a lui Eli, pentru care a fost pedepsit, fiindcă a aplicat-o la copiii săi, împotriva voinței lui Dumnezeu²¹⁷. Așadar, bunățatea aplicată față de cei răi este trădare de adevăr, cursă pentru comunitate și deprindere cu indiferența față de cele rele; pentru că astfel nu se fac cele ce s-au scris: «*De ce nu ați plins mai bine, ca «acela» care a făcut această faptă să fie scos din mijlocul vostru*»²¹⁸, ci se întîmplă numai decît cele ce urmează: «*Puțin aluat dospesște frîmîntătura întregă*»²¹⁹. «*Pe cei care pîdăuiesc — zice Apostolul — mustură-i înaintea tuturor*» și adaugă îndată și motivul, zicînd: «*Ca și ceilalți să se teamă*»²²⁰.

II

În general, însă, cel care nu primește tratamentul pe care i-l indică proiestosul este inconsecvent cu sine însuși. Căci dacă refuză să asculte și vrea să urmeze voinței sale proprii, de ce mai stă cu acesta? De ce și-l ia de conducător al vieții sale? Dar cel care a primit odată să fie numărat în corpul fraților și a fost aflat de vas corespunzător pentru serviciu, chiar dacă i s-ar părea că trece peste puterile sale porunca, să arunce judecata în seama aceluia care-i poruncește lucruri peste puteri și să arate supunere și ascultare pînă la moarte, aducîndu-și aminte de Domnul. Care a fost ascultător pînă la moarte și moarte de cruce²²¹. Răzvrătirea și nesupunerea dau la iveală multe rele: boala credinței, indoială în speranță și îngîmfare în moravuri. Căci nimeni nu poate fi neascultător, fără să fi disprețuit mai întîi pe sfătuitor, și, desigur, nici cei care crede în promisiunile lui Dumnezeu și are speranță tare în ele, chiar dacă cele poruncile ar fi grele, nu va pregeta niciodată să le îndeplinească, știind bine: «*Că suferințele timpului de acum nu sînt demne să se compare cu mărirea cea viitoare care va să se descopere*»²²². Și cine este încredințat că «*cel ce se umilește se va înălța*»²²³, (acela) arată mai multă grabă decît așteptarea celui care poruncește, deoarece știe că «*suferința noastră cea de acum, ușoară și trecătoare, ne aduce nemăsurată slavă veșnică*»²²⁴.

216. Matei 5, 29.

217. I Regii 3, 13.

218. I Cor. 5, 2.

219. I Cor. 5, 6.

220. I Tim. 5, 20.

221. Filip. 2, 8.

222. Rom. 8, 18.

223. Matei 23, 12.

224. II Cor. 4, 17.

Întrebarea 29

Despre cel care lucrează cu mândrie și murmurare

Răspuns

Nu trebuie să se amestece lucrarea celui care murmură sau își dă aere de mândrie cu lucrarea făcută de cei umiliți cu inima și înfrinți cu duhul; iar cei pioși să nu folosească această lucrare deloc, «căci ceea ce este înalt între oameni, este urlicane înaintea lui Dumnezeu»²²⁵. Dar este și altă poruncă a Apostolului, care zice: «Nici să nu cărțiți, cum au cărțit unii dintre ei și s-au dat morții de către Pierzătorul»²²⁶; și apoi: «Nu cu părere de rău sau de silă»²²⁷. De aceea, lucrul unor astfel de oameni nu se primește și, ca o jertfă pătată, ar fi nepios să fie amestecat cu lucrul celorlalți. Căci, dacă cei care au adus foc străin la sanctuar au îndurat o minie așa de mare²²⁸, cum să nu fie pericolos să accepți un nou lucru provenit de la vrăjmașii lui Dumnezeu (oferit) cu scopul de a împlini poruncile lui? «Căci, ce părtașie — zice Apostolul — are dreptatea cu nedreptatea, sau ce tovarășie poate să aibă credinciosul cu cel necredincios»²²⁹. De aceea se zice: «Cel fără de lege, când îmi jertfește un vițel, este ca și când ar ucide un ciine, și cel care aduce jertfă o pline făcută din Hoarea Tâinii este ca acela care jertfește singe de porc»²³⁰. Pentru aceasta este necesar ca lucrurile leneșului și cirtitorului să fie îndepărtate din comunitatea fraților. Pentru aceasta și proiestoșii²³¹ sînt datori să se îngrijească cu multă atenție în această privință, ca nici ei înșiși să nu calce porunca celui care a zis: «Cel care umblă pe cale neprihănită, acela mî-a slujit mie; (și) n-a jociți îndăuntrul casei mele cel care face mîndrie»²³²; și pe cel care amestecă păcatul în poruncă, și pe cel care întinează lucrul prin lenevie ori prin îngîmfarea că ar putea presta mai mult, ca să rămîna în perversiunea sa, să nu-l încurajeze, iar prin cele ce se primesc de la ei să nu-l împiedice să vie la cunoștința păcatelor sale. De aceea, și proiestosul trebuie să fie încredințat că, dacă nu va îndruma pe fratele său așa cum trebuie, își va atrage asupra-și minie grea și de neînlăturat; căci singele acelaia din minile lui se va cere, precum este scr. s.²³³;

225. Luca 16, 15.

226. I Cor. 10, 10.

227. II Cor. 9, 7.

228. Lev. 10, 1—2.

229. II Cor. 6, 14, 15.

230. Isaia 66, 3.

231. Este vorba de proiestoșii din fiecare comunitate de frați.

232. Ps. 100, 6, 7.

233. Iez. 3, 18.

și cel supus să fie pregătit, astfel încît să nu negligeze nici o poruncă, nici pe cea mai grea, fiind încredințat că mare răsplată (il așteaptă) în ceruri. Pe cel supus, deci, să-l bucure speranța mării, pentru ca lucrul Domnului să se facă cu toată plăcerea și răbdarea.

Întrebarea 30

Cu ce simțăminte trebuie să poarte proiestoșii grijă de frați?

Răspuns

Dar pe proiestos demnitatea să nu-l facă mîndru, că să nu cadă și el din fericirea umilinței²³⁴, sau îngîmfîndu-se să cadă în osînda diavolului²³⁵; ci să fie încredințat că grija de mai mulți este slujire la mai mulți. Decît așa cum cel care îngrijește de mai mulți răniți și curată puroiul fiecărei răni separat și aplică remediile, potrivit cu starea efectivă a răului, fără să ia această slujire ca motiv de îngîmfare, ci mai degrabă de umilință, de zel și de purtare de grijă; la fel și cu atît mai mult cel căruia i s-a încredințat să vindece slăbiciunile fraților, trebuie să arate purtare de grijă și zel, ca un servitor al tuturor și ca unul care trebuie, să dea seamă pentru toți. Căci în acest fel își va împlini scopul său, pe care l-a fixat Domnul cînd zice: «Dacă cineva vrea să fie cel dintîi între voi, acela să fie cel din urmă dintre toți și slujitor tuturor»²³⁶.

Întrebarea 31

Trebuie să fie primită slujirea pe care o oferă proiestosul?

Răspuns

Slujirea corporală²³⁷ pe care o aduc în comunitate cei socotiți superiori să se primească de către cei mulți (frați). Căci cuvîntul umilinței sugerează și celui mai mare să slujească și arată și celui inferior că nu este necuvîntos de a fi servit. Căci la aceasta ne îndrumă exemplul Domnului, Care n-a socotit că ar fi nedemn pentru El să spele picioarele ucenicilor Lui, care (la rîndul lor) n-au îndrăznit să re opună la aceasta. Chiar și Petru, care, din mult respect, la început n-a primit (slujirea Domnului), s-a supus îndată ascultării, auzind ce primejdie poate să atragă după sine neascultarea. De aceea, cel inferior

234. Matei 5, 3.

235. I Tim. 3, 6.

236. Marcu 9, 35; v. și 10, 43—44 și Matei 20, 26—27.

237. Ca și cea duhovnicească.

n-are de ce să se teamă, că s-ar abate de la scopul umilinței, dacă ar fi servit cîndva de unul mai mare. Căci servirea se face adesea mai mult spre învățură și pentru a da un exemplu eficace, decît ca impusă de necesitate. Așadar, prin ascultarea (celui mai mare) și prin imitarea (lui) să-și dovedească (cel mai mic) umilința. Și să nu facă un lucru din îngîmfare și aroganță, dar să se opună sub pretextul umilinței. Căci contrazicerea arată că nu depinzi de nimeni și nu te supui nimănui. Așadar (cel care se opune) mai degrabă dă dovadă de îngîmfare și dispreț, iar nu de umilință și de ascultare în toate. De aceea este necesar să ne încredem celui care a spus: «Să vă îngăduiți unul pe altul din dragoste.»²³³

Intrebarea 32

Cum trebuie a se purta cu cei înrudiți după trup?

Răspuns

I

Celor care au fost primiți odată în comunitatea fraților, proiestosul nu trebuie să le îngăduie ca să-și ia libertatea către ceva; să nu se îndepărteze de frați sub pretextul vizitării rudelor și să ducă o viață fără martori, și nici să nu li se încuviințeze să-și ia griji prin tutoratul neamurilor lor după trup. Căci Scriptura oprește în general ca în comunitate frații să folosească cuvintele: «al meu» și «al tău»; căci «toți cei care au crezut — zice — aveau o inimă și un suflet și nici unul nu zicea de averea lui că este a sa»²³⁹. De aceea, părinții sau frații după trup ai unuia (dintre frați), dacă duc o viață după (poruncile lui) Dumnezeu, să fie îngrijiți de toți frații din comunitate, ca părinți și rude comune. «Căci oricine face — zice Domnul — voia Tatălui Meu Cel din ceruri, acela Îmi este frate și soră și mamă»²⁴⁰. Totuși socotim că grija acestora revine proiestosului comunității fraților. Iar dacă aceștia sînt incurcați într-o viață de lume (obișnuită), atunci nu avem nimic comun cu ei, noi care ne sîrguim stăruitor să facem ceea ce este cinstit și plăcut lui Dumnezeu. Căci, în afară de aceea că lor nu le aducem nici un folos, ne mai umplem și viața noastră de zgomote și neliniște și ne dăm motive să păcătuim. Dar nici pe aceia care odinioară ne-au fost rude și vin să ne viziteze, dacă disprețuiesc poruncile lui Dumnezeu și

238. *Evex.* 4, 2.
239. *Papte* 4, 32.
240. *Matel* 12, 50.

oficiul pietății îl țin drept un lucru de nimic, nu se cuvine a-i primi, ca unui ce nu iubesc pe Domnul, Care a zis: «Cel ce nu Mă iubește, nu păzește cuvintele Mele»²⁴¹. Căci ce părăsire are dreptatea cu nedreptatea? Sau ce tovarășie are credinciosul cu necredinciosul?»²⁴².

II

Dar, mai ales, trebuie ca în tot chipul să ne străduim ca acelor care se găsesc încă în exercitarea virtuților să le luăm toate ocaziile de a păcătui, dintre care cea mai mare este aducerea aminte de viața trecută, ca nu cumva să pătească după cum s-a zis: Ei s-au întors în inimile lor în Egipt²⁴³, ceea ce se întimplă de foarte multe ori și prin relații continue cu rudele după trup. În general, însă să nu se încuviințeze ca (cineva), fie rudă sau străin, să vorbească cu frații dacă nu avem încredințarea despre ei, că discuțiile se vor purta spre edificarea și perfecționarea sufletelor. Dacă, însă este necesar să vorbească cineva cu aceia care au venit odată, aceștia să se facă de către cei cărora li s-a încredințat darul vorbirii, ca unii care au calitatea să spună cu știință și să asculte ceea ce este spre zidirea credinței, cum, cu înțelepciune, învață Apostolul, că nu toți au puterea vorbirii, ci la puțini există acest dar, despre care se spune că: «unuia i se dă prin Duhul (Sfînt) cuvîntul înțelepciunii, iar altuia cuvîntul cunoașterii»²⁴⁴, și în alt loc: «Ca să poată povățui (pe oameni) prin învățatura cea sănătoasă și să înfrunte pe cei care se opun»²⁴⁵.

Intrebarea 33

Cum trebuie să convorbim cu surorile?

Răspuns

I

Cine s-a lepădat odată de căsătorie, este clar că se va lepăda mult mai repede de grijile pe care — cum spune Apostolul — le are cel căsătorit, anume cum să plăcă femeii lui²⁴⁶, și se va curăți cu totul de grija pe care și-o face (cel căsătorit), spre a plăcea femeii, temîndu-se de judecata celui care a zis că: «Dumnezeu a împrăștiat oasele celor

241. *Ioan* 14, 24.
242. *II Cor.* 6, 14, 15.
243. *Num.* 14, 4.
244. *I Cor.* 12, 18.
245. *Tit* 1, 9.
246. *I Cor.* 7, 33.

ce plac oamenilor»²⁴⁷; nici chiar cu un bărbat nu va conveni să se întâlnească spre a-i face plăcere; dar va merge să-l întâlnească, atunci cînd nevoia o impune, ca să-i dovedească interesul pe care, după porunca lui Dumnezeu, îl datorează fiecare aproapelui său. Dar întîlnirea nu trebuie să se îngăduie cu ușurință celor care doresc aceasta; și nici orice timp și orice loc nu este potrivit pentru aceasta. Dar dacă vrem după porunca Apostolului²⁴⁸, să nu fim sminteală pentru nimeni, nici pentru iudei, nici pentru elini, nici pentru Biserica lui Dumnezeu, ci să le facem pe toate cu bunăcuviință și cu rînduială, și toate spre edificare atunci trebuie să alegem, deosebind cum se cuvine, și persoana și timpul și trebuința și locul; numai prin toate aceste măsuri se va îndepărta orice umbră de bănuială rea, și se va face dovada în mod clar de buna-cuviință și de înțelepciunea celor care au fost aleși ca să să se vadă între ei și ar vrea să discute despre lucruri care plac lui Dumnezeu, fie că privesc necesitatea corporală, fie că privesc grija sufletelor. Dar să nu fie mai puțini de doi, de fiecare parte; pentru că o singură persoană cade lesne în bănuială, ca să nu zic mai mult, și are mai puțină putere, dacă ar fi cazul să întărească ce s-a discutat, căci Scriptura declară răscăpat că orice cuvînt este valabil înaintea a doi sau trei martori²⁴⁹; însă nici mai mulți decît trei să nu fie, ca să nu împiedice zelul pentru lucrarea ce se face pentru porunca Domnului nostru Iisus Hristos.

II

Dacă, însă, este nevoie ca unii dintre ceilalți frați din comunitate să spună sau să audă ceva care privește în mod special pe unul, să nu intre ei înșiși în discuție cu ceilalți; ci frați mai bătrîni aleși anume să discute în locul lor cu surori mai bătrîne alese și ele anume, și astfel prin mijlocirea acestora să se facă convorbirea necesară. Dar această rînduială să se observe nu numai cu privire la legăturile femeilor cu bărbații, sau ale bărbaților cu femeile, ci și la legăturile dintre persoanele de același sex. Deci aceștia, pe lîngă pietatea și seriozitatea în toate (problemele), trebuie să fie pricepuți atît la întrebări, cît și la răspunsuri²⁵⁰, și încă trebuie să fie credincioși și înțelepți pentru precizia celor spuse și să împlinească cuvintele: «*El își va rîndui cu judecată vorbele sale*»²⁵¹, așa încît și nevoia celor care și-au pus încrederea în

247. Ps. 52, 6.

248. I Cor. 10, 32.

249. Deut. 19, 15; Matei 18, 16.

250. Ps. 111, 5.

251. Indesebi pentru muncile mai grele — și în mod special în mînăstrile de maici — este nevoie și de oameni din afară, cum ar fi pentru repararea caselor, muncile agricole sau pentru alte lucrări de strictă specialitate.

ei să se isprăvească, și despre cele discutate între ei să existe totodată deplină înțelegere. Dar pentru că de nevoile materiale ale comunității este nevoie și de alții care să le împlinească, și aceștia trebuie să fie aleși cu încercare, să fie înaintați în vîrstă și să fie vrednici cu privire la purtare și moravuri, ca să nu distragă conștiința cuiva spre bănuială neintemeiată. «*Căci pentru ce să fie judecată libertatea mea de altă conștiință?*»²⁵².

Întrebarea 34

Cum trebuie să fie cei care împart bunurile necesare fraților în comunitate?

Răspuns

I

Și dintre cei care împart bunurile necesare înăuntrul fiecărei mînăstriri, în general, să fie unii care să poată îmita pe cei care fac așa cum se spune în Faptele Apostolilor: «*Și dădea fiecăruia după cum avea trebuință*»²⁵³, străduindu-se mult să dovedească milă și mărinimie față de toți, și să nu dea nimănui de bănuît că față de unii vor fi cu părtinire și favorizare, după porunca Apostolului, care spune: «*Nimic să nu faci cu părtinire*»²⁵⁴, și iarăși să nu dea de bănuît că ar fi iubitor de ceartă, pe care același Apostol o dezaproabă ca pe ceva străin pentru creștini, spunînd: «*De se vede cineva că este gilcevitor, (să știe) că noi nu avem astfel de obicei și nici Bisericile lui Dumnezeu nu-l au*»²⁵⁵; deci, din această cauză, nici să nu sustragă cele necesare de la aceia cu care sînt în ceartă, nici să nu dea în plus celor către care înclină. Căci una arată ura față de frați, iar alta arată iubirea părtinitoare, care este prin excelență de condamnat, pentru că prin ea se înlătură unirea dintre frați care se sprijină pe iubire, și în locul ei se furișează bănuiele rău-tăcioase, gelozie, certuri și lincezeală spre activitate.

II

Așadar, pentru cele spuse și pentru multe alte asemenea (împrejurări) care pot interveni, trebuie ca cei care împart cele necesare fraților în comunitate să fie curați, în mod desăvîrșit, de părtinire și iubire de ceartă. În realitate, aceștia înșiși și toți cei care, în alt mod, servesc fraților trebuie să fie convinși în conștiința lor de această dis-

252. I Cor. 10, 29.

253. Fapte 4, 35.

254. I Tim. 5, 21.

255. I Cor. 11, 16.

poziție și să arate un zel atât de mare ca și cum n-ar servi oamenilor, ci Domnului însuși, Care, din marea Lui bunătațe, socotește cinstea și zelul (arătate) față de cei care I s-au consacrat Lui ca și cum I s-ar fi adus Lui însuși și fâgăduiește pentru ele împărăția cerurilor. Căci spune: «*Veniți binecuvîntați Părintelui Meu, de moșteniți împărăția cea gătită vouă de la întemeierea lumii. Căci Intrucit ați făcut (acestea) unuia dintre acești frați ai Mei mai mici, Mie Mi-ați lăcut*»²⁵⁶. Dar, (cei care administrează bunurile comune) să cunoască și pericolul neputării de grijă, aducîndu-și aminte de cel care a zis: «*Blestemat să fie tot cel care face lucrurile Domnului cu neglijență*»²⁵⁷. Căci nu numai că sînt alungați din împărăție, dar vor auzi și acea înfricoșată și groaznică hotărîre a Domnului, spusă celor asemenea lor: «*Duceți-vă de la Mine blestemăților, în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui*»²⁵⁸. Deci, dacă cei care poartă de grijă și slujesc pe alții, dobîndesc un câștig așa de mare pentru zelul lor, iar pentru neglijență primesc o judecată atât de grea, atunci cît de mare se cade să fie străduința celor care s-au obligat să servească, pentru a se arăta demni de denumirea de frați ai Domnului, potrivit învățaturii Domnului, Care zice: «*Căci oricine va face voia Părintelui Meu celui din ceruri, acela îmi este frate și soră și mamă*»²⁵⁹.

III

Așadar, cine nu și-a pus ca scop pentru toată viața lui voia lui Dumnezeu, așa încît, atunci cînd este sîbînot, să-și arate prin zelul său pentru lucrurile Domnului, munca iubirii, iar cînd este bolnav să-și arate toată răbdarea și îngăduința, acela este în pericol. Cel dintîi și cel mai mare pericol rezultă din aceea că este înstrăinat total de Domnul și de societatea fraților lui de care s-a separat el însuși, pentru că nu face voia lui Dumnezeu; al doilea pericol rezultă din aceea că îndrăznește — fără să fie vrednic — să ia parte la cele care au fost pregătite (numai) pentru cei vrednici. De aceea este necesar ca și în această (împrejurare) să ne aducem aminte de Apostolul care a zis: «*Noi, însă, ca împreună-lucrători, vă și rugăm să nu primiți în zadar harul lui Dumnezeu*»²⁶⁰, și cei chemați în locul fraților Domnului să nu batjocoresc un astfel de har al lui Dumnezeu și să nu piardă o atât de mare demnitate prin neglijarea poruncilor lui Dumnezeu, ci mai degrabă să

256. Matei 25, 34, 40.

257. Ier. 48, 10.

258. Matei 25, 41.

259. Matei 12, 50.

260. II Cor. 6, 1.

asculte de același Apostol, care spune: «*Vă rog pe voi, cu cel legat pentru Hristos, să umblați în chip demn de chemarea în care sînteți chemați*»²⁶¹.

Intrebarea 35

Dacă trebuie să se formeze mai multe comunități de frați în același sat

Răspuns

I

Exemplul cu membrele corpului, pe care l-am întrebuințat în mai multe cazuri, poate să ne explice bine și chestiunea aceasta. Fiindcă am arătat deja că pentru corpul care vrea să fie acomodat bine și rațional pentru orice acțiune, este nevoie de ochi și limbă și celelalte organe necesare și indispensabile, atunci (să găsești) un suflet în stare să fie ochi mai multora este (lucru) dificil și anevoios. Căci, dacă observarea strică a ordinii pretinde ca priostolul comunității de frați să fie prevăzător, priceput în vorbire, sobru, milos și cu inimă deplină, căuțător al îndreptărilor lui Dumnezeu, cum să fie posibil ca în același sat să se găsească mai mulți de aceștia? Dar chiar dacă s-ar întimpla vreodată să se găsească doi sau trei, lucru care nu este ușor și nici n-am auzit că s-a întimplat cîndva, este mult mai bine să-și împartă între ei grija și să-și ușureze unul altuia munca, așa încît atunci cînd unul ar lipsi sau ar fi reținut sau împiedicat de alte împrejurări, precum se întimplă adesea să lipească din comunitate unul, adică priostolul, trebuie să fie altul spre mîngîierea (împlinirea) lipsei; sau, dacă nu se întimplă aceasta, să meargă la altă comunitate de frați, care are nevoie de un conducător.

Dar și experiența din viața din afară de mînăstire poate să ne ajute mult în scopul propus. Căci așa cum cei care au experiența artelor comune se uită cu ochi pizmași la rivalii artei lor, fiindcă însăși arta obișnuiește să insufle pe neobservate rivalitatea, așa se întimplă de cele mai multe ori și în viața aceasta (din aceeași comunitate de frați). Căci de unde la început pornesc de la întrecerea în virtute și de la zelul să se întrecă unul pe altul în iubirea de străini și în creșterea numărului celor cu care practicî împreună așeza sau în alte lucruri de acestea, în cele din urmă, în străduința lor, ajung la certuri. De aici, faptul că atunci cînd frații vin să rămînă, se întimplă să se creeze înăuntrul lor, în loc de odihnă, mare îndoială și greutate, fiindcă nu se hotărîsc spre

261. Efes. 4, 1.

ce parte să se îndrepte; căci, pe de o parte, este greu de a-l prefera pe unul, pe de altă parte, nu este cu putință să-i mulțumești pe amândoi, mai ales când, din întâmplare, sînt grăbiți; iar acele care încep a trăi împreună cu ei, le vor cauza mare neliniște, pe cine să aleagă de prostesoși ai vieții lor și pentru că, în general, alegînd pe unii, trebuie să desconsidere pe alții.

II

Astfel se întâmplă ca aceia care se alătură vieții de comunitate frățescă să aibă de suferit chiar din prima zi din cauza mindriei, fiindcă ei nu se comportă ca ucenici, ci obișnuiesc să se facă judecători și cenzori ai fraților din comunitate. Așadar, fiindcă se recunoaște că din separarea locuințelor nu rezultă nici un bine, în timp ce rele (rezultă) atât de multe, a-i separa pe frații unii de alții este cu totuși nefolositor. Iar dacă s-ar fi construit deja o asemenea locuință (separată), trebuie să se dispună îndreptarea răului îndată, și mai ales după cunoașterea din experiență a pagubelor. Căci a persevera în hotărîre, este evidentă iubire de ceartă: «Iar de se vede cineva că este gîlceviitor, — zice Apostolul (apoi să știe) că noi nu avem un asemenea obicei și nici Bisericele lui Dumnezeu (nu-l au)»²⁶². Căci ce motiv ar putea invoca împotriva unii lor? Poate procurarea mijloacelor de trai? Dar acestea se pot procura mult mai ușor în locuința comună, fiindcă o singură lampă, o singură vatră și toate cele asemenea acestora pot fi îndeajuns pentru toți. Pentru că și în asemenea lucruri, ca în oricare altul, trebuie să se urmărească în primul rînd înlesnirea, prin limitarea posesiunii bunurilor necesare la minimum. Apoi, cînd frații sînt separați este trebuința de mulți care să aducă cele necesare din afară, în timp ce atunci cînd trăiesc împreună este nevoie numai de jumătate din ei. Dar cunoașterea toți, fără să v-o spun eu, cit este de greu să se găsească un bărbat care să nu facă de rușine numele lui Hristos atunci cînd călătorește, iar cînd se întîlnește cu lume să se poarte în mod demn de făgăduința lui. Alina de aceasta, cum pot cei care trăiesc despărțiți să edifice pe cei care trăiesc un trai comun, fie îndrumîndu-i pe ei la pace, dacă ar fi vreodată nevoie, fie îndemnîndu-i să păzească celelalte porunci, din moment cînd înșiși, neîtrînd în unire, dau motive de rele tănuiele împotriva lor? Și pe lângă acestea toate, îl mai auzim și pe Apostol scriînd către Filipeni: «Faceți-mi bucuria deplină, ca să cugetați la tel, avînd aceeași iubire, un suflet și un cuget; și nimic să nu faceți din iubirea de ceartă și de

262. I Cor. 11, 16.

263. Sfîntul Vasile are în vedere comunitățile mari, dar nu de grandooarea celor a lui Pabomie.

mărire deșartă, ci din smerenie fiecare să socotească pe celălalt mai deostoinic decît dînsul; și nu se îngrijească fiecare numai de ale sale, ci (fiecare) să poarte grijă și de ale altora»²⁶⁴.

III

Așadar, ce dovadă mai mare de umilință poate să fie decît aceea ca proiesitoșii comunității frățești să se supună unul celuilalt? ²⁶⁵ Căci chiar dacă sînt egali în darurile spirituale, e mai bine să se ia la întrecere în domn acord, așa cum însuși Domnul ne-a arătat cînd a trimis pe ucenici doi cite doi²⁶⁶; căci fiecare din cei doi se va grăbi, desigur, cu bucurie să se supună celuilalt, aducîndu-și aminte de Domnul, Care a zis: «Cel ce se smerește pe sine se va îndalța»²⁶⁷. Dacă însă din întâmplare unul ar fi mai slăbuit, iar celălalt ar fi superior, e mai de folos ca acela mai slab să fie luat sub protecție de către cel mai puternic. Iar dacă nu consimte, aceasta nu este o evidentă neascultare de porunca apostolică care zice: «Să nu caute fiecare numai de ale sale; ci fiecare să poarte grijă și de ale altora?»²⁶⁸. Căci eu socotesc că nu este posibil să se împlinească aceasta, în separare; pentru că astfel fiecare grupare poartă grija numai de ai săi, dezinteresîndu-se complet de ceilalți, lucru care este — așa cum am spus — în mod vădit contrar poruncii apostolice. Și aceasta o mărturisesc adesea sfinții în Faptele (Apostolilor), despre care s-a scris odată că: «Mulțimea celor care au crezut avea o inimă și un suflet»²⁶⁹ și altă dată că: «Toți credincioșii erau împreună și aveau toate în comun»²⁷⁰, din acestea rezultă clar că n-a existat nici o separare între toți, că nu se conduce fiecare de sine, din propria-i autoritate, ci că toți erau conduși de una și aceeași grijă, deși numărul lor ajunsese la cinci mii, între care poate că nu erau puține lucruri ce puteau să împiedice, după judecata oamenilor, unirea. Dar acum, cînd sînt atât de puțini cei care se află în sate singuratiche, ce motiv le-ar îngădui să se separe între ei? Dimpotrivă, dac-ar fi posibil, nu numai cei care sînt la un loc în același sat să rămîna așa, ci și mai multe frății aflate în diferite locuri să se conducă prin o singură îngrijire de către astfel de (oameni) care sînt în stare să administreze afacerile tuturor fără părtinire și cu înțelepciune în unirea Duhului și prin legătura păcii.

264. Filip. 2, 2—4.

265. Aici trebuie să înțelegem situația proiesitoșilor dintr-o comunitate care a rezultat din contopirea altor comunități mai mici.

266. Marcu 6, 7.

267. Luce 13, 14.

268. Filip. 2, 4.

269. Fapte 4, 32.

270. Fapte 2, 44.

Intrebarea 36

Despre cei care se retrag din comunitatea fraților

Răspuns

Cei care au promis odată că vor duce viață în comun, nu se pot separa chiar așa fără motiv. Fiindcă a nu rămâne la hotărârile luate, poate avea două cauze: sau un dezavantaj (ce ar rezulta) din locuirea împreună, sau nestatornicia voinței celui ce-și schimbă (păreră). Astfel, cel care se desparte de frați fiindcă este păgubit, să nu ascundă motivul în sine, ci să dovedească paguba după procedeele pe care ni l-a încredințat Domnul, spunînd: «De-ți va greși fratele tău, mergi și-l muștră între tine și el singur» ș.c.l.²⁷¹. Și dacă se repară ceea ce el pretinde, (atunci) și pe frați i-a cîștigat și societatea lor n-o dezonorează; dacă însă vede că aceștia stăruie în rău și nu primesc îndreptarea, să arate cazul celor competenți să judece asemenea cauze; și numai după mărturia mai multora, numai atunci să se separe. Căci (acum) nu se va mai despărți de frați, ci de străini, deoarece Domnul pe cel ce stăruie în rău îl compară cu un străin și vameș. Căci un asemenea — zice Domnul — «să-ți fie ca un păgîn și vameș»²⁷². Dacă însă, din ușurătate proprie, se separă de comunitatea fraților, (atunci) să-și vindece slăbiciunea lui, sau, dacă nu vrea (să facă aceasta), să nu mai fie primit în comunitatea fraților. Dar dacă pentru vreo poruncă a Domnului un frate merge într-o parte, altul în altă parte, aceștia să nu se separe, ci să-și împlinească fiecare îndatorirea sa. Rațiunea nu admite nici o altă cauză de separare a fraților; mai întîi pentru că se necinstește numele Domnului nostru Iisus Hristos, Care i-a unit; iar apoi, fiindcă nici conștiința fiecăruia nu va putea fi curată față de celălalt, ci se vor bănuși unul pe celălalt. Dar aceasta se împotrivesc fătășilor poruncii Domnului, Care a zis: «De-ți vei aduce darul tău la altar și acolo îți vei aduce aminte că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă darul tău înaintea altarului și du-te mai întîi de te împacă cu fratele tău și atunci vino și-ți adu darul tău»²⁷³.

Intrebarea 37

Dacă trebuie să se neglijeze lucrul sub pretextul rugăciunilor și psalmodiei, și ce timpuri sînt potrivite pentru rugăciune, și mai întîi dacă trebuie să se lucreze.

271. Matei 18, 15.
272. Matei 18, 17.
273. Matei 5, 23—24.

Răspuns

I

Deoarece Domnul nostru Iisus Hristos zice: «Vrednic», nu simplu, fiecare și nici oricine ar fi, ci «lucrătorul este (vrednic) de hrana sa»²⁷⁴, iar pe de altă parte, fiindcă Apostolul poruncește să lucrăm și să facem binele cu mințile noastre proprii, ca să avem să dăm celui care are lipsă²⁷⁵, din acestea rezultă clar că trebuie să lucrăm cu sîrguință. Căci nu trebuie să scotim idealul pietății ca pretext pentru lenevie sau ca mijloc pentru a fugi de muncă, ci ca prilej favorabil de luptă, de muncă mai grele și de răbdare în strîmătorii, ca și noi să putem spune: «În osteneală și în trudă, în privegheri de multe ori, în foame și în sete»²⁷⁶, căci o astfel de conduită ne este folositoare nu numai pentru mortificarea trupului, ci și pentru iubirea față de aproapele, pentru ca Dumnezeu să dea prin noi îndestulare și celor slabi dintre frați, după modelul dat de Apostol în Faptele, unde zice: «În toate v-am arătat că astfel lucrînd se cade să ajutați pe cei slabi»²⁷⁷; și iarăși: «Ca să aveți să dați celui în lipsă»²⁷⁸, ca să ne învrednicim a auzi: Veniți, binecuvîntații Părintelui Meu, de moștenii împărăția cea gătită vouă de la întemeierea lumii; că am flămînzit și Mi-ați dat să mînce; am însetat și Mi-ați dat să beau»²⁷⁹.

II

Și cît de mare rău este nelucrarea, nu este nevoie să spun, din moment ce Apostolul poruncește clar că cel care nu lucrează nici să nu mînce²⁸⁰. Așadar, precum fiecăruia îi este necesară hrana zilnică, tot așa de necesar este (fiecăruia) și lucrul după putere. Căci Solomon n-a scris în zadar, spre laudă, aceasta: «Ea își mîncă plînea în lene»²⁸¹. Și iarăși, Apostolul zice despre sine că: «Nici n-am mîncat în dar plîne de la cineva, ci lucrînd cu osteneală și trudă ziua și noaptea»²⁸², cu toate că, predicînd Evanghelia, avea dreptul să trăiască din Evanghelie. Și Domnul a legat trîndăvia cu răutatea zicînd: «slugă vicleană și leneș»²⁸³. Însă și înțeleptul Solomon nu numai că laudă, prin cele amintite, pe cel care lucrează, ci chiar muștră pe cel leneș, com-

274. Matei 10, 10.
275. Efez. 4, 28.
276. II Cor. 11, 27.
277. Faptele, 20, 35.
278. Efez. 4, 28.
279. Matei 25, 34—35.
280. II Tes. 3, 10.
281. Pilde 31, 27.
282. II Tes. 3, 8.
283. Matei 25, 26.

parindu-l cu victățiile cele mai mici, zicind: «*Mergi la furnică, leneșule*»²⁸⁴. Așadar, trebuie să ne temem ca nu cumva și noi să auzim această condamnare în ziua judecării, cînd (Domnul), Care ne-a dat puterea ca să lucrăm, va cere și lucru corespunzător acestei puteri. Căci el zice: «*Cărula i s-a încredințat mult, mai mult voi cere de la dînsul*»²⁸⁵. Dar fiindcă unii, sub pretextul rugăciunilor și psalmodiei nărășesc mucile, trebuie să se știe că pentru fiecare dintre oricare alte lucruri există timp propriu, după Ecclesiast, care spune: «*Orice lucru își are timpul lui*»²⁸⁶. Pentru rugăciune însă și pentru psalmodie, ca și pentru multe altele, este potrivit tot timpul, așa încît (putem) să lăudăm pe Dumnezeu, în momentul cînd mișcăm minile noastre spre lucrul, citeodată și cu limba, cînd aceasta ar fi cu puțință, dar mai ales este folositor pentru edificarea credinței; iar dacă astfel (cu limba) nu se poate, atunci să lăudăm pe Dumnezeu, cum spune Scriptura²⁸⁷, cu psalmi, cu laude și cu cîntări duhovnicești, în inima noastră și să ne împlinim rugăciunea în timpul lucrului; aceasta se va face, dacă mulțumim Aceluia care ne-a dat puterea minilor pentru lucru și înțelepciunea minții spre înălțarea cunoașterii, și Celui care ne-a dăruit materia, alți aceea din care se fac instrumentele, cit și aceea ce servește artelor, pe care tocmai le practicăm; și dacă ne rugăm ca lucrurile minilor noastre să urmărească scopul de a plăcea lui Dumnezeu.

III

Astfel ne asigurăm și fermitatea sufletului nostru, cînd pentru fiecare lucrare cerem de la Dumnezeu buna reușită a lucrului și cînd îi dăm mulțumire Celui care ne-a dat puterea lucrului și păzim, cum s-a spus mai înainte, scopul de a-l plăcea. Căci dacă acestea nu s-ar face astfel, (atunci) cum ar putea sta împreună cele zise de Apostol: «*Rugați-vă neînclăta*»²⁸⁸ și «*Noaptea și ziua lucrînd*»²⁸⁹? În orice caz, fiindcă mulțumirea în orice timp este cerută și de lege și s-a dovedit necesară pentru viața noastră și după natura noastră și după rațiune, nu trebuie să neglijăm timpurile hotărîte în comunitățile de frați pentru rugăciuni, (timpuri) pe care din necesitate le-am ales, pentru că fiecare timp conține o anume aducere aminte de binefacerile pe care ni le dă Dumnezeu. Astfel: Utrenia s-a hotărît (ca să ne aducem aminte) ca primele mișcări

284. *Plăde* 6, 6.
285. *Luca* 12, 48.
286. *Ecclesiast* 3, 1.
287. *Col.* 3, 16.
288. *I Tes.* 3, 17.
289. *I Tes.* 3, 8.

ale sufletului și ale cugetului nostru să fie consacrate lui Dumnezeu și să nu luăm nici o altă grijă asupra noastră, înainte de a ne fi desfășurat în cugetul nostru (cu gîndul) la Dumnezeu, precum scrie (Scriptura): «*La Dumnezeu am cugetat și m-am bucurat*»²⁹⁰; nici corpul să nu-l mișcăm spre lucru, înainte de a face ceea ce s-a zis: «*Acți către Tine îmi îndrept rugăciunea, Doamne; și dimineața vei auzi glasul meu: dimineața voi sta înaintea Ta și voi aștepta*»²⁹¹. Și iarăși ora a treia (s-a hoărăit) ca să ne ridicăm din somn pentru rugăciune și să-j adunăm pe frați, măcar că sînt împărțiți unii la un lucru, alții la altul; și toți să ne aducem aminte de darul Duhului care pe la ora a treia s-a dat Apostolilor, și astfel toți să se inchine cu o inimă și să devină vrednici să primească și ei sfințenia, și să ceară de la El îndrumare și învățătură spre cele de folos, după (exemplul) celui care a zis: «*Înimă curată zidește întru mine, Dumnezeu, și duh drept înnoiește întru cele dinăuntru ale mele; nu mă lepăda pe mine de la fața Ta și Duhul Tău Cel Sfînt nu-L lua de la mine; dă-mi mie bucuria mîntuirii Tale și cu duh stăpînitor mă întărește*»²⁹²; și în alt loc: «*Duhul Tău cel bun să mă călăuzească în țara (pămîntul) cea dreaptă*»²⁹³. Și astfel să ne reluăm iarăși lucrul nostru.

IV

Și dacă unii, din cauza naturii lucrărilor sau a locurilor, s-ar afla mai departe, ei sînt datorți ca și acolo să împlinească număidecît toate prescripțiile comune fără deosebire²⁹⁴. Căci: «*Unde sînt doi sau trei adunați în numele Meu — zice Domnul — acolo sînt și Eu în mijlocul lor*»²⁹⁵. Am socotit că și la ora a șasea este necesară rugăciunea, după exemplul sfinților care spun: «*Seara și dimineața și la amiază mă voi ruga și voi striga și El va auzi glasul meu*»²⁹⁶, și ca să scîpăm și de atacul demonului de amiază²⁹⁷, să zicem tot la acest timp și psalmul al nouăzecelea. Iar ora a noua ni s-a dat ca necesară pentru rugăciune de către inșii Apostolii, în Fapte, unde se învață că Petru și Ioan s-au suit la timpul «*la ora rugăciunii a noua*»²⁹⁸. Iar terminîndu-se ziua, să

290. *Ps.* 76, 4.
291. *Ps.* 5, 2—3; v. *Ep.* 2, paragraf. 2: «Deci ce este mai fericit decît să imite cineva pe pămînt corul ingerților? Îndată, din zorii zilei să se grăbească la rugăciune ca să laude pe Dumnezeu Ziditorul cu imne și cu cîntări».
292. *Ps.* 50, 12—14.
293. *Ps.* 142, 10.
294. Rugăciunile comune au avut la început caracter particular, R. M. 39, R. m. 154.
295. *Matei* 18, 20.
296. *Ps.* 54, 18.
297. *Ps.* 90, 6.
298. *Fapte* 3, 1.

mulțumim (lui Dumnezeu) pentru toate câte ne-a dat în această zi sau pentru cele pe care le-am săvârșit bine, și să mărturisim ceea ce n-am îndeplinit, ori de am săvârșit vreun păcat cu voie sau fără voie sau chiar din neștiință, cu cuvântul sau cu fapta sau în însăși inima noastră, cerind pentru toate mila lui Dumnezeu prin rugăciune. Căci cugetarea stărui-toare la cele trecute este de mare folos, ca să nu cădem iarăși în ase-menea păcate. De aceea, zice (Psalmistul) : «*Pentru câte ziceți în inimile voastre, să vă căiți în culcușurile voastre*»²⁹⁹.

V

Și iarăși, când începe noaptea, să ne rugăm ca odihna să ne fie neturburată și liberă de inchipuirii fantastice; și la această oră să se zică neapărat psalmul nouăzeci. Iar Paul și Sila ne-au arătat că și la miezuri nopții trebuie să ne rugăm³⁰⁰, precum istoria Faptelor relatează, spunând : «*Iar la miezul nopții, Paul și Sila preamăreau pe Dumnezeu*»³⁰¹. Și psalmistul la fel spune : «*În miezul nopții m-am sculat ca să Te slăvesc, pentru judecățile dreptății Tale*»³⁰². Și iarăși trebuie să ne sculăm pentru rugăciune înainte de a se lumina de ziua, ca să nu ne prindă ziua în somn și în pat, după exemplul celui ce a spus : «*Ochii mei s-au deschis înainte de a se lumina de ziua, ca să meditez la cuvintele Tale*»³⁰³. Nici unul dintre aceste timpuri nu trebuie să fie neglijat de către aceia care s-au hotărât să trăiască cu sîrguință întru mărirea lui Dumnezeu și a lui Hristos însuși. Eu însă cred că o diversitate și varia-te în rugăciuni și psalmodieri la orele hotărâte ar fi folositoare și pen-tru faptul că atunci când este monotonie sufletul devine adesea neatent și oarecum distras; dar schimbîndu-se și variînd psalmodia și lecturile la fiecare oră, se înnoiește darul sufletului și se împrospează atenția.

Întrebarea 38

Fiindcă din ceea ce s-a spus pînă acum s-a dovedit îndeajuns că rugăciunea nu poate fi omisă și că lucrul este necesar, urmează să știm care meserii sînt potrivite cu profesia noastră

299. Ps. 4, 4.

300. V. Epistola 2, paragr. 6 : «Dar ceea ce este pentru ceilalți utrenia, aceasta este pentru aceeași miezonopce pîetății, cînd liniștea de noapte dă sufletului relaxare, pen-tru că atunci nici ochii, nici urechile nu dau inimii audii și vedenii păgubitoare, ci numai cugetul nostru singur se pune pe sine în comuniune cu Dumnezeu».

301. Fapte 16, 25.

302. Ps. 118, 62.

303. Ps. 118, 148.

Răspuns

Nu este ușor să detașăm complet cîteva meserii, fiindcă unele se caută la unii, altele la alții, după natura locurilor și după specificul mărfurilor (articolelor) ce se produc în fiecare țară³⁰⁴. În general însă este posibil să schițăm o alegere a acestora, (anume acelea) care păstrează pacea și liniștea vieții noastre; adică acelea care nu pretind multă osteneală pentru procurarea materiei lor, nici multe greutateți pentru vin-deerea obiectelor gata lucrate, nici care să ducă la întîlniri necuvin-cioase și păgubitoare între bărbați și femei; ci noi trebuie să socotim ca scop caracteristic al nostru, ca în toate să prevaleze simplitatea și ieftinătatea, ferindu-ne să servim poftelor nesăbuite și păgubitoare ale oamenilor prin executarea de lucrări cerute de ei (în acest scop). De aceea, în țesătorie trebuie să ne luăm ca sarcină pregătirea a ceea ce corespunde modului nostru obișnuit de viață, și nu ceea ce inventează cei desfrînați ca să vineze și să atragă în cursă pe tineri. Asemenea și în cizmărie, să punem arta în executarea numai a obiectelor de trebu-ință cerute ca absolut necesare. Dar zidăria, dulgheria, fierăria și agri-cultura sînt ele însele, ca atare, necesare și foarte folositoare pentru viață, și nu (există) nici un motiv propriu ca ele să fie lepădate din par-tea noastră; totuși, dacă cumva fac mult zgomot sau stingheresc unirea vieții fraților, atunci e necesar ca să le evităm și să preferăm în locul lor acele meserii care nici viața nu o distrag, ci o păstrează așa ca să fie plăcută Domnului, nici pe aceia care stăruiesc în exercițiul pîetății nu-i sustrag nici de la timpul psalmodiei, nici de la rugăciune și nici de la buna ordine. Deci, din moment ce nu există nimic în aceste me-serii³⁰⁵ care să păgubească scopului prim al vieții noastre, ele sînt de preferat mîntoira și mai cu seamă agricultura; fiindcă ea ne procură prin sine însăși cele necesare și-i eliberează pe agricultorii de mult um-blet fără rost și de alergătură încoace și-ncolo; afară de cazul cînd, după cum am spus, nu cauzează zgomot mare și turburări fie din partea ve-cinilor, fie din cea a conlocuitorilor.

Întrebarea 39

Cum trebuie să se vîndă cele produse de munca noastră și cum se cade să călătorim (în acest scop) ?

304. Monahii se ocupau cu tot felul de munci manuale. Maj Urziu Peladiu a găsit minăstrea lui Pahomie în Tebaida organizată în asemenea mod. Produsele erau repartizate pentru nevoile fraților și cu resturile din alimente se hrăneau porcii, ca să nu se arunce.

305. Adică în zidărie, dulgherie, cizmărie și agricultură.

Răspuns

Dar trebuie să ne îngrijim ca produsele muncii noastre să nu le expunem (spre vânzare) departe și nici noi să nu ne expunem în public pentru vânzarea lor. Căci starea în unul și același loc este și mai cuviincioasă și mai folositoare, atât pentru edificarea duhovnicească reciprocă a noastră, cât și pentru consecvența statornică a vieții noastre zilnice; de aceea e mai bine să preferăm să vindem la un preț ceva mai mic (fără să ne depărtăm de locul nostru), decît să ieșim din hotarele noastre pentru un câștig neînsemnat. Dar dacă experiența ne arată că aceasta nu se poate, trebuie să alegem și locuri și orașe cu bărbați pioși, pentru ca să nu ne fie fără (nici un) folos călătoria; și la locurile designate (în acest scop) să meargă împreună mai mulți frați, fiecare ducîndu-și produsele muncii lui, și să călătorească împreună, pentru ca să facă drumul cîntînd și rugîndu-se, întîrîndu-se astfel unul pe altul; iar ajungînd la destinație să-și aleagă aceleași locuri pentru cît timp vor rămîne (acolo), pentru ca, pe de o parte, să se supravegheze unul pe altul și să nu piardă nici un timp de rugăciune, nici din zi, nici din noapte, iar pe de altă parte, pentru ca fiecare, fiind împreună cu mai mulți, să poată face față, cu mai puțină pagubă, cumpărătorilor răi și hrăpăreți; pentru că și cei mai violenți se feresc să aibă mai mulți martori ai nedreptății lor.

Întrebarea 40

Despre negoțul cu mărfuri în adunări

Răspuns

Sfînta Scriptură ne învață că nu sînt potrivite pentru negoț (locurile) unde se venerază martirii. Căci nu s-a cuvine creștinilor să se arate în locurile de venerare a martirilor sau în cele slăvurate acestora pentru alt motiv decît numai pentru a se ruga și pentru a-și aduce aminte de statornicia sfinților pentru pietate pînă la moarte, spre a se entuziasma și ei de un asemenea zel, aducîndu-și aminte de groznică minie a Domnului, Care, deși era întotdeauna și în tot locul blind și umilit cu inima, după cum este scris³⁰⁶, a ridicat totuși biciul împotriva celor care vindeau și cumpărau în jurul templului³⁰⁷, deoarece negoțul schimbăse casa de rugăciune în peșteră de tilhari³⁰⁸. Și dacă alții au corupt obiceiul statornic cu privire la sfinți și, în loc să se roage unul

306. Matei 11, 29.

307. Ioan 2, 15.

308. Matei 21, 13; Marcu 11, 17; Luca 19, 46

pentru altul și împreună cu mai mulți să se incline lui Dumnezeu și să-I imploră mila pentru păcatele lor și să-I mulțumească pentru binefacerile Lui și să se edifice unul pe altul prin cuvinte de mîngiere, ce-a ce, după cum știm, încă se practică și se observa pe timpul nostru³⁰⁹, în loc să facă toate acestea, ei au schimbat și timpul și locul în țîrg, în loc de petrecere populară³¹⁰ și în loc comun de negoț; de aceea nu se cuvine ca și noi să-i imităm pe aceștia³¹¹, iar prin participarea noastră să întărim inșeși acele lucruri absurde. Dimpotrivă, trebuie să imităm adunările istorisite în Evanghelii cu privire la Domnul nostru Iisus Hristos și să împlinim cele poruncite de Apostol ca unele care pot fi socotite prototipul acestor adunări. Iar (Apostolul) scrie astfel: «Cînd vă adunați, fiecare dintre voi are psalm, are învățătură, are limbă, are explicare: toate să se facă spre edificare»³¹².

Întrebarea 41

Despre autoritate și despre ascultare

Răspuns

I

Dintre artele îngăduite, fiecare trebuie să exorcite nu pe aceea pe care o posedă sau dorește s-o învețe, ci pe aceea pentru care va fi găsit apt prin examinare. Pentru că cel care s-a lepădat de sine și a depus toată voiața proprie, nu face ceea ce vrea, ci ceea ce i se poruncește. Dar nici rațiunea nu îngăduie ca să-și aleagă din inițiativă proprie ceea ce (socotește) folositor acela care și-a încredințat conducerea (vieții lui) altora, care îl vor rîndui la lucrul de care se vor încredința în numele Domnului ca este potrivit; căci cel care alege un lucru după dorința lui se acuză pe sine însuși, întii de vanitate și apoi că s-a atașat de această artă sau din mărire lumească sau din nădejdea de câștig sau din altă cauză asemănătoare, sau că din lene și neglijență preferă lucrul mai ușor. Dacă cineva are asemenea înclinări dovedește că el nu s-a eliberat încă de răutatea patimilor. Căci nu s-a lepădat de sine cel care do-

309. Sf. Vasile cel Mare își amintește căderea inteligenței creștine din cauza marelui număr de noi membri ai Bisericii, care, după recunoașterea creștinismului de către stat, se botează fără pregătirea (catehizarea) necesară.

310. V. R. M. 39.

311. Petrocerile populare și țîrgurile la martirile creștine se pare că se făceau imitîndu-se sărbătorile idololatrie.

312. I Cor. 14, 26.

rește să-și împlinească plăcerile proprii; nici la afacerile acestei lumi n-a renunțat, dacă este stăpinit de pofta ciștișului și a măririi. Desigur, nici nu și-a mortificat membrele sale cele pămîntești acela care nu suportă truda lucrului; dimpotrivă, dă dovadă de aroganță, din moment ce socotește că judecata sa este mai dreaptă decît holăria mai multora. Dacă însă cineva exercită un meșteșug care n-a fost dezaprobat de comunitate, trebuie să nu-l părăsească; căci a nu pune cineva preț pe cele prezente este dovadă de minte nestatornică și de voință slabă; iar dacă nu are (nici o meserie), să nu-și aleagă singur, ci să primească ceea ce au hotărît cei mai mari, ca să păstreze ascultare în toate. Căci precum s-a arătat că nu este cuviincios să-și aleagă cineva singur meseria, la fel nu este corect de a nu primi ceea ce a fost aprobat de alții. Chiar dacă cineva posedă o artă, dar practicarea ei nu este plăcută comunității de frați, să se lepede de ea îndată, arătînd că spre nici un lucru lumesc nu este înclinat cu patimă. Căci a face cineva numai după voia proprie și numai după cugetele sale, este însușirea a celui care n-are nici o speranță, după cuvîntul Apostolului³¹³; dar ascultarea în toate este demnă de laudă, căci același Apostol laudă pe unii că «*mai întîi s-au dat pe ei Domnului și apoi și nouă după voia lui Dumnezeu*»³¹⁴.

II

Așadar, fiecare trebuie să fie atent la lucrul său și să se îngrijească de el cu dragoste; și să-l împlinească — ca și cum Dumnezeu l-ar privi — cu stăruință neobosită și cu grijă deosebită, încît să aibă curajul să spună totdeauna: «*lată, precum sînt ochii servilor la mîinile domnilor lor, așa (caută și) ochii noștri la Domnul Dumnezeul nostru*»³¹⁵, și să nu se treacă de la un lucru la altul. Căci nici natura noastră nu poate săvîrși mai multe meserii deodată; și este mai de folos să împlinim o (lucrare) cu grijă, decît să începem mai multe fără a le isprăvi. Căci împărțirea interesului la mai multe (lucrări) și trecerea de la una la alta arată sau că există deja o ușurătate de moravuri sau că, dacă nu există, o produce. Dacă, însă, vreodată nevoia ar cere, cel care are priceperea necesară e natural să ajute și altora în meseriile lor; aceasta să nu se facă însă din inițiativă proprie, ci numai dacă este solicitat; iar solicitarea să se facă nu, simplu, fiindcă vrea (cineva), ci numai dacă este (într-adevăr) nevoie; așa cum desigur se întîmplă și cu membrele corpu-

313. I Tes. 4, 13.

314. II Cor. 8, 5.

315. Ps. 122, 2.

lui, cînd, cedînd piciorul, ne sprijinim în mînă. Și iarăși precum este dăunător să schimbi meseria din proprie inițiativă, la fel este vrednic de dojană (faptul) de a nu primi lucrarea ce (ți) se poruncește, așa încît nici vicul iubirii de sine (îngîmfării) să nu se nutrească, nici norma supunerii și ascultării să nu se calce. Dar grija uneltelor rămîne în seama maestrului fiecărei meserii; dacă totuși s-ar întîmpla ca vreodată să fie neglijată o unealtă, atunci grija acelei unelte să se poarte ca de un bun comun al tuturor, de către cei care au văzut-o întîi. Căci deși folosirea uneltelor este particulară (individuală), totuși folosul ce se realizează cu ele este comun. Deci faptul că cineva ar disprețui uneltele altei meserii, fiindcă nu-l interesează pe el personal, constituie dovada că el le socotește ca străine. Dar nici aceia care exercită meserii să nu pună stăpînire deplină pe unelte, așa încît nici proiestosului comunității să nu-i permită folosirea lor la ceea ce el ar dori, sau să-și îngăduie să le vindă, să le schimbe sau să le valorifice în oricare alt mod, sau să mai procure și alte unelte (pe lingă cele ce sînt). Căci cel care a admis odată că nu mai este stăpîn nici al mîinilor lui, fiindcă a încredințat altuia folosirea lor, cum mai poate să procedeze în consecință, dacă păstrează proprietatea uneltelor meseriei și se prevalează de privilegiul autorității absolute asupra lor?

Întrebarea 42

Cu ce scop și cu ce dispoziție trebuie să lucreze cei care se ocupă cu lucrul?

Răspuns

I

Deci trebuie să știm și aceea că cel care lucrează trebuie să lucreze nu ca să-și satisfacă propriile lui nevoi prin lucrul său, ci ca să împlinească porunca Domnului, Care zice: «*Flămînd am fost și Mi-afi dat să mînînc*» s.c.l.³¹⁶. Căci a se îngriji de sine este complet oprit de Domnul, (atunci) cînd zice: «*Nu vă îngrijiți de viața voastră, ce veți mînca, nici de corpul vostru, cu ce vă veți îmbrăca*»³¹⁷, adăugînd și: «*Căci toate acestea le caută păgînii*»³¹⁸. De aceea, fiecare trebuie să

316. Matei 25, 35.

317. Matei 6, 25.

318. Matei 6, 32.

aibă ca scop în lucrul său servirea celor lipsiți, și nu nevoia sa proprie. Căci astfel va scăpa și de acuzația iubirii de sine și va primi de la Domnul și binecuvântarea iubirii de frate, când zice: «Ceea ce ați făcut unuia dintre acești frați ai Mei mai mici, Mie Mi-ați făcut»³¹⁹. Și nimeni să nu socotească că cuvintele noastre ar fi în contradicție cu (ceea ce spune) Apostolul, când zice: «Ca lucrînd să-și mănînce pînea lor»³²⁰. Căci aceasta s-a spus către cei nedisciplinați și leneși, fiindcă este mai bine ca fiecare să-și cîștige hrana singur și să nu împovăreze pe alții, decît să-și petreacă viața în trîndăvie. Căci: «Noi auzim — zice Apostolul — că unii dintre voi umblă în neorînduială, nelucrînd nimic, ci amestecîndu-se în lucrurile altora; iar unora ca aceștia, zice, poruncim și-i rugăm să-și mănînce pînea lor muncînd în liniște»³²¹. Și aceasta: «Noaptea și ziua lucrînd, ca să nu împovărăm pe cineva»³²², duce la același înțeles, deoarece Apostolul, din iubirea față de frați și spre a pune capăt neorînduiei lor (din Biserică), s-a supus pe sine la munci peste ceea ce îi era poruncit. Deci cel care se grăbește spre îndeplinire, să lucreze noaptea și ziua, ca să aibă să dea celui care se află în nevoie³²³.

II

Cel care își pune nădejdea în sine sau în acela care a luat asupra sa grija celor necesare (traului), sau cel care crede că lucrul său, ori cel al partenerului său constituie o bază suficientă pentru susținerea vieții sale, (acela) este în pericol, pentru că și-a pus nădejdea lui în om, să cadă în blestemul ce zice: «Blestemat este omul care își pune nădejdea în om și-și va face sprijin carnea brațului său, și sufletul lui s-ar despărta de Domnul»³²⁴. Căci prin cuvintele: «Cel care-și pune nădejde în oameni», Scriptura oprește să ne punem nădejdea în altul, iar prin (cuvintele): «Și-și va face sprijin carnea brațului său» (oprește) să se încreadă cineva în sine însuși; fiecare din acestea două le numește apostasie de la Domnul și adaugă apoi sfișritul amîndurora: «Căci va fi ca mirsinul³²⁵ cel sălbatic din pustiu; și nu va vedea cînd vor veni cele bune»³²⁶. Astfel, Scriptura arată că a-și pune cineva nădejdea în sine, sau în altul, înseamnă îndepărtare de la Domnul.

319. Matei 25, 40.

320. II Tes. 3, 12.

321. II Tes. 3, 11—12.

322. II Tes. 3, 8.

323. Efes. 4, 28.

324. Ier. 17, 5.

325. Un soi al arbustului care crește în locuri mlăștinoase sau pe lângă mare, asemănător cu cățina roșie sălbatică.

326. Ier. 17, 6.

Întrebarea 43

Cum trebuie să lucrăm ni s-a explicat Îndeajuns, afară doar, ca să mai învățăm ceva pe deasupra acestor lucruri, să mai inventăm ceva; acum vă rugăm să ni se lămurească cum trebuie să fie proiestoșii (stareții) comunității de frați și cum trebuie să-i îndrumeze aceștia pe frați

Răspuns

I

În cele spuse (pînă acum) a fost vorba, pe scurt, și despre aceasta; dar fiindcă doriți — și bine faceți — să se expună mai pe larg partea aceasta (fiindcă de cele mai multe ori ucenicii doresc să simtă pe cel care-i supraveghează sau îi conduce), este necesar să ne ocupăm mai cu atenție de partea aceasta. Deci, trebuie ca proiestosul, aducîndu-și aminte de Apostolul care spune: «Pii plîd credincioșilor»³²⁷, să-și facă viața sa ca exemplu evident de împlinire a fiecărei porunci a Domnului, încît să nu dea celor pe care îi învață nici un motiv să creadă că porunca Domnului este inaplicabilă sau demnă de disprețuit. Mai înțiti, deci, și acesta este în realitate lucrul principal, trebuie să exercite amilînța în iubirea lui Hristos, astfel încît, chiar și atunci cînd tace, exemplul faptelor lui să fie pentru învățatură mai eficace decît orice vorbă. Căci dacă această normă a creștinismului este imitarea lui Hristos, după firea omenească a Lui, atît cît corespunde chemării fiecăruia, (atunci) cei cărora li s-a incredințat conducerea celor mulți trebuie să-i facă, prin mijlocirea lor, pe cei mai slabi să avanseze în imitarea lui Hristos, așa cum spune fericitul Pavel: «Fiți următori ai mei, precum și eu (sînt) al lui Hristos»³²⁸.

II

Așadar, cei dintii proiestoși se cade să se facă model desăvîrșit, îndeplinind măsura umilînței cea predată de Domnul nostru Iisus Hristos. Căci Domnul spune: «Învățați de la Mine că sînt blînd și umilînț cu inimă»³²⁹. Așadar, blîndețea firii și umilînța inimii să-l caracterizeze pe proiestos. Căci dacă Domnul nu S-a rușinat să slujească servitorilor Săi, și a voit să fie serv pămîntului și lutului, pe care El însuși l-a plămădit și l-a prefăcut în om (căci zice): «Eu sînt în mijlocul vostru ca acela care

327. I Tim. 4, 12.

328. I Cor. 11, 1.

329. Matei 11, 29.

servește»³³⁰, ce trebuie să facem noi pentru semenii noștri, ca să vedem că L-am ajuns prin imitare (pe Hristos)? Aceasta la care ne referim este prima pe care trebuie s-o posede proiestosul. Apoi trebuie să fie îndurător și să fie răbdător față de cei care, din lipsă de experiență, ar neglija ceva din îndatoririle lor; dar să nu treacă sub tăcere păcatele, ci să trateze cu blîndețe pe cei care și-ar uita de îndatoriri și să le administreze medicamentele cu toată bunățatea și moderațiunea. Trebuie să fie în măsură să găsească metoda de îngrijire corespunzătoare fiecărei boli, fără să dojenească cu asprime, ci să mustre cu blîndețe și să învețe, precum spune Scriptura³³¹; trebuie să fie vigilent cu privire la cele prezente, prevăzător cu privire la cele viitoare, în stare să se măsore în luptă cu cei tari și să suporte cu răbdare slăbiciunile celor neputincioși, în stare să facă și să spună toate spre perfecționarea celor ce locuiesc împreună cu el. Conducerea să nu și-o ia singur, ci să fie ales de proiestosii celorlalte comunități, după ce va fi dat o probă îndestulătoare despre felul vieții lui din trecut, căci zice (Apostolul): «Și aceștia mai întîi să se cerceteze și, dacă sînt fără prihană, după aceea să servească»³³². Astfel, unui asemenea om să i se încredințeze locul de proiestos și el să facă ordine în comunitate, rînduind împărțirea lucrurilor așa încît fiecare să aibă după aptitudinea sa.

Întrebarea 44

Cui trebuie să se îngăduie călătoriile și cum trebuie să fie examinați cînd se întorc.

Răspuns

I

Călătorie să se îngăduie celui care e în stare s-o îndeplinească fără pagubă pentru sufletul lui și cu folos pentru tovarășii lui de călătorie. Încît, dacă nu se află nici unul apt, este mai bine a suferi în lipsa celor necesare toată apăsarea și strîmtorarea pînă la moarte, decît din cauza unei lipse de întărire trupească să trecem cu vederea o pagubă sigură a sufletului. «Căci e mai bine pentru mine — zice Apostolul — să mor, decît să fac cîineva lala mea deșartă»³³³; și aceasta în lucruri ce se pot omite; cu cît mai mult deci în cele poruncite? Și totuși nici chiar aceasta legea iubirii n-o lasă nemîngiată. Căci dacă s-ar întîmpla ca

330. Luca 22, 27.

331. II Tim. 2, 25.

332. I Tim. 3, 10.

333. I Cor. 9, 15.

înt-o comunitate de frați să nu existe nici unul potrivit pentru trîmțire, atunci frații vecini vor împlini lipsa, făcînd călătorie împreună și fără să se despartă unii de alții, încît atît cel bolnav de suflet, cît și cel slab de trup, să se susțină printr-o astfel de comuniune cu cei mai tari; dar aceasta trebuie să se rînduiească din bună vreme de către proiestos, ca nu cumva ușurarea (în aranjarea unei astfel de călătorii) să devină imposibilă, cînd nevoia ar cere-o, din cauza scurtimii timpului. Dar, după întoarcere, cel care a călătorit să se cerceteze ce a realizat, cu ce fel de oameni s-a întîlnit, ce a discutat cu ei, care a fost gîndul sufletului lui, dacă a petrecut ziua întreagă și noaptea întreagă cu frică de Dumnezeu sau dacă nu s-a abătut cumva și n-a desconsiderat ceva din cele poruncite, fie învins de greutățile externe, fie alunecînd din ușurătate proprie.

II

Și ceea ce s-a făcut bine să se întărească prin aprobare; iar ceea ce s-a făcut greșit să se îndrepte printr-o învățătură stăruitoare și înțeleaptă. Cei care călătoresc numai așa vor deveni mai precauți, gîndindu-se că vor da socoteală (pentru ceea ce fac în timpul călătoriei lor), iar noi vom apărea că ne îngrijim de viața lor chiar și în absența lor. Că aceasta era lucru obișnuit și la sfinți arată istoria Faptelei care ne învață cum Petru, întorcîndu-se la Ierusalim, a dat socoteală celor de acolo în privința legăturii lui cu păgînii³³⁴; și cum Paul și Varnava, cînd s-au întors și au adunat Biserica, au istorisit cele ce făcuse Dumnezeu cu ei³³⁵. În fine, mai trebuie să se știe și aceea că frații trebuie să se ferească în orice mod de alergări, negoțuri și ciștiguri prin înșelăciune.

Întrebarea 45

Pe lingă proiestos trebuie să mai fie unul în măsură să poarte grijă de frați în absența aceluia sau cînd ar li ocupat

Răspuns

I

Fiîndcă se întîmplă ca adesea proiestosul³³⁶ să se despartă de comunitatea frățească, fie din cauza unei slăbiciuni trupești, fie din nevoia unei călătorii sau pentru oricare altă împrejurare, este necesar să fie

334. Fapte 11, 4 s.u.

335. Fapte 15, 4, 12.

336. Proiestosul era obligat să lipsească din minăstire pentru adunări obișnuite ale Proiestosilor sau pentru altele motive binecuvîntate.

și un altul ales, atât cu aprobarea proiestosului cît și a celorlalți³³⁷, care sînt apți pentru aceasta, pentru ca, în lipsa proiestosului, acesta să continue îngrijirea fraților, așa încît cei prezenți să primească sfaturi de la unul (singur); pentru ca nu (cumva), în absența proiestosului, comunitatea frățească să ia o formă democratică, spre dizolvarea regulii și: bunei ordini părăsire; ci să se păzească cele alese cu cercetare spre slava lui Dumnezeu; și astfel să fie unul care să poată răspunde cu pricepere străinilor vizitatori, așa încît, pe de o parte, cei care caută cuvîntul să se edifice în mod demn asupra chestiunii (nedumeririi) lor, iar pe de altă parte, comunitatea să nu sufere rușine. Căci, dacă toți s-ar repezi să vorbească deodată, s-ar face larmă și (așa ceva) este semn de dezordine. Apostolul n-a îngăduit, doar, nici chiar aceluia care au fost invredniciți cu darul învățării să vorbească mai mulți deodată, spunînd în legătură cu aceasta: «Dacă unul are descoperire, cel dinții să tacă»³³⁸; și iarăși dezaprobă inconvenientul unei astfel de dezordine prin cuvintele: «Deci, dacă s-ar aduna toată Biserica la un loc și toți ar grăi în limbi și ar intra învătățați sau necredincioși, n-ar zice că sinteți nebuni?»³³⁹.

II

Dacă străinul (oaspetele) din neștiință ar pune întrebările altuia, cel întreat, chiar dacă er fi în măsură să răspundă, totuși, pentru păstrarea disciplinei, el să tacă și să-l arate pe acela căruia i s-a încredințat acest oficiu; așa cum au făcut Apostolii înaintea Domnului³⁴⁰, pentru că discuția să se desfășoare în ordine și cu bunăcuviință. Căci dacă pentru vindecarea corporilor nu-i este îngăduit oricui să întrebuințeze medicamente (compoziții feruginoase) pentru cei bolnavi, ci numai aceluia care și-a însușit specialitatea după timp îndelungat, prin experiență, prin studierea lucrărilor și prin învățatură din partea unor oameni de știință; ce motiv este că oricine s-ar întimpla să se apuce în grabă de vindecare prin cuvînt? Căci în această (artă) și cea mai mică nebăgare de seamă (poate) aduce cea mai mare pagubă. Căci la acela la care nici împărțirea plinii nu se îngăduie oricui s-ar întimpla, ci slujirea acestor aparține unuia singur, căruia i s-a încredințat în urma unei experiențe, la acela cum să nu fie mult mai necesar ca hrana duhovnicească să se dea celor care o cer, cu discernămint și atenție, de către unul din cei

337. Este vorba de ceilalți prolești; v. «Cuvînt înainte», p. 7.

338. I Cor. 14, 30.

339. I Cor. 14, 23.

340. Ioan 12, 21—22.

mai potriviți pentru această? Este mare necuviință ca acela care este întreat despre judecata lui Dumnezeu, să îndrăznească să răspundă cu obrăznicie și așa la întimplare și să nu-l arate pe cel căruia i s-a încredințat slujirea cuvîntului; pentru că acesta, fiindcă este în general credincios și econom înțelept, a fost ales să împartă și hrana spirituală la timp potrivit³⁴¹, și să-și întocmească cu judecată cuvintele sale, precum este scris³⁴². Dacă însă celui care are să răspundă îi scapă ceva, iar un altul descoperă aceasta, să nu se grăbească să-l corecteze îndată, ci în particular să-i arate ceea ce crede el. Căci aceasta dă celor inferiori motiv să se ridice împotriva celor superiori; încît, chiar dacă cineva ar da un răspuns folositor, dar nu în cadrul îndatoririi lui, se face vinovat de eptimile pentru neorînduială.

Întrebarea 46

Nimeni să nu ascundă păcatele fratelui său, nici pe ale sale

Răspuns

Orice păcat trebuie să fie descoperit proiestosului fie de către însuși cel care a păcătuit, fie de către cei care știu de el, dacă aceștia nu sînt în stare să-l vindecă, după porunca dată de Domnul. Căci o răutate acoperită de tăcere este o boală ascunsă în suflét. Căci așa cum nu putem numi binefăcător pe acela care închide în corp lucrurile primejdioase, ci mai degrabă pe acela care le scoate afară la lumină, cu suferință și intervenție chirurgicală, încît fie că răul este aruncat afară prin vomare, fie că, în general, prin descoperirea bolii se poate cunoaște mai ușor felul vindecării; tot așa, și ascunderea păcatului este ca un ajutor dat morții, pentru cel bolnav. Căci «boldul morții — zice Apostolul — este păcatul»³⁴³; «iar mustrarea ițîșă este mai bună decît prietenia ascunsă»³⁴⁴. De aceea, nimeni să nu tănuiască (păcatele) altuia, ca nu cumva, din iubitor de frate să devină ucigător de frate, și nici (ucigător) de sine însuși (tănuindu-și păcatele proprii). «Căci cel care nu se vindcă prin faptele sale — zice Solomon — este frate cu cel care se pierde pe sine»³⁴⁵.

341. Luca 12, 42.

342. Ps. 111, 5.

343. I Cor. 15, 56.

344. Pilde 27, 5.

345. Pilde 18, 9.

Întrebarea 47

Despre cei care nu primesc cele hotărâte de proistos

Răspuns

Cel care nu primește hotărârile proistosului trebuie să expună acestuia obiecțiile sale deschis (public) sau în particular, dacă are vreun motiv puternic în sensul Scripturii, sau să tacă și să împlinească porunca. Iar dacă singur se rușinează, să folosească pe alții în acest scop ca mijlocitori, încât, dacă porunca ar contraveni Scripturii, să se scape și pe sine și pe frații săi de pagubă; iar dacă se va dovedi că (porunca) a fost dată cu dreptă răjiune se va elibera însuși de îndoiala cea deșartă și periculoasă. «Căci cel care se îndoieste — zice Apostolul — dacă mână, se osindește, fiindcă nu face din credință»³⁴⁶, și nu va da fraților mai simpli niciind prilej de alunecare spre neascultare. «Căci mai de folos este (cuiva) — zice Domnul — să-și lege o piatră de moară de gât și să se arunce în mare, decât să scandalizeze pe unul dintre aceștia mai mici»³⁴⁷. Dacă unii stăruie în neascultare, criticând în ascuns, nedându-și pe față durerea (nemulțumirea) lor, să se îndepărteze din comunitate, pentru că provoacă îndoială între frați, zguduie autoritatea poruncilor și se fac învățători ai neascultării și răzvrătirii. Căci: «Alungă — zice Solomon — pe cel batjocoritor din adunare, și cu el va ieși cearta»³⁴⁸; și iarăși: «Lepădați dar pe cel rău dintre voi», că «puțin aluat doșpește toată făcămintătura»³⁴⁹.

Întrebarea 48

Nu trebuie să fie cercetate din curiozitate lucrările proistosului, ci fiecare să fie cu luare aminte la lucrul său

Răspuns

Ca să nu cadă cineva cu ușurință în această boală a îndoielii, spre paguba și a lui și a altora, trebuie să se observe de către toți frații, ca măsură generală, aceasta: de la bun început, nimeni să nu cerceteze din curiozitate lucrările proistosului și nici să nu se preocupe cu cele ce se întâmplă, afară de aceia care sînt mai apropiați proistosului și după

346. Rom. 14. 23.

347. Matei 18. 6.

348. Pilde 22. 10.

349. I Cor. 5. 13. 6.

grad, și după înțelepciune; pe aceștia îi va folosi proistosul după nevoie, pentru consfătuire și deliberare asupra chestiunilor comune, urmînd indemnului celui care a zis: «Toate să le faci cu sfat»³⁵⁰. Căci, dacă lui i-au incredințat conducerea sufletelor noastre, ca unuia care va da seamă lui Dumnezeu, ar fi cu totul nelogic să nu se încreadă în privința lucrurilor celor mai neînsemnate și să se uple și pe sine de bănuiele nesăbuite contra fratelui său și să dea și altora motiv de (asemenea) bănuieli. De aceea, ca să nu se întîmple aceasta, fiecare să rămînă la starea la care a fost chemat și, dîndu-se cu totul grijii îndatoririlor sale, să nu se intereseze din curiozitate de alte lucrări, imitînd pe sfinții ucenici ai Domnului; pentru că, deși întîlnirea cu samariteanca putea să-i conducă la bănuială, «nici unul dintre ei nu l-a zis: «Ce cauți, sau ce vorbești cu dînsa?»»³⁵¹.

Întrebarea 49

Despre discuțiile contradictorii dintre frați

Răspuns

În privința controverselor dintre frați, cînd unii n-ar fi de acord asupra vreunui lucru, nu trebuie să se sfădească între ei, ci să încredinteze hotărîrea celor mai competenți. Însă pentru ca nici ordinea să nu se strice, întrebînd toți și neconțenit, și nici să nu se dea prilej de vorbărie și pălăvrăgeală, trebuie să fie cineva mai încercat, care să poată fie să supună fraților spre cercetare în comun a controverselor de către mai mulți frați, fie să aducă cauza înaintea proistosului. Căci așa, cercetarea controverselor se va face cu mai mare temeinicie și înțelepciune. Căci, dacă în orice chestiune este necesară cunoașterea și experiența, apoi cu atît mai mult în lucruri ca acestea. Și dacă nimeni nu încredințează instrumentele spre întrebare unor neîndeminatici, cu atît mai mult se cuvine a lăsa folosirea cuvintelor pe seama celor competenți, pentru că aceștia vor fi în măsură să deosebească locul, timpul și felul întrebărilor, și vor căuta ca, atît prin întrebări cuminți și departe de toată cearta, cît și prin ascultare cu înțelepciune, să dea chestiunilor în discuție dezlegările (cele mai potrivite) spre edificarea comunității.

350. Pilde 24. 6.

351. Ioan 4. 27.

Întrebarea 50

Cum trebuie să procedeze proiestosul la stabilirea epitimilor

Răspuns

Dar și epitițiile proiestosul să nu le aplice cu patimă celor care păcătuiesc. Căci a-l muștra cineva pe frate, cu ciudă și cu minie, nu însemnează că-l eliberează de păcat, ci că se aruncă pe sine în delice. De aceea — spune (Apostolul) —: «Cu blîndețe povățuind pe potrivnici». ³⁵² Nici să nu fie aspru, dacă el însuși este disprețuit (de cineva); iar dacă vede că altul este batjocorit, să se arate bun și îngăduitor față de cel care a greșit; dimpotrivă, în acest al doilea caz, să se minie mai tare împotriva răului. Căci, astfel, nu numai că va scăpa de banuiala iubirii de sine, dar va da și o dovadă că el nu urăște pe cel care a păcătuit, ci detestă păcatul, făcînd deosebire între ceea ce îl privește pe el și ceea ce privește pe altul. Nefăcînd însă deosebirea nemulțumirii sale așa cum am spus, ci în mod contrar, este împede că nu se indignează nici pentru Dumnezeu, nici pentru că se primejduiește cel care a păcătuit, ci din iubirea de glorie și din ambiția de a domina. Căci ei (proiestosul) trebuie să arate zel pentru gloria lui Dumnezeu, care se necinstește prin călcarea poruncii; iar pentru mîntuirea fratelui care se află în primejdie. În urma păcatului, să se arate cu milă și iubire frățească (căci): «Sufletul ce păcătuiește, acela va muri». ³⁵³ și la fiecare caz de păcat să se ridice împotriva păcatului, iar prin asprimea certării să-și arate căldura sufletului.

Întrebarea 51

În ce mod trebuie să se îndrepte greșeala celui care a păcătuit

Răspuns

Și îndreptările celor încărcate de greșeli (proiestosul) să le facă după modelul artei medicale, nu minîindu-se împotriva bolnavilor, ci luînd împotriva bolii, ridicîndu-se împotriva patimilor, să vindece bolile sufletului printr-un fel de viață mai aspră, dacă va fi nevoie; spre exemplu: mărirea deșertă, prin impunerea de servicii umiltoare; birfrea, prin tăcere; somnul fără măsură, prin veghere și rugăciuni; trîndăvia corpului, prin muncă; săturarea necuviințioasă, prin post; murmurarea, prin

352. II Tim. 2. 25.
353. Fez. 18. 4.

separare (de ceilalți), așa încît nici unul dintre frați să nu prefere să lucreze împreună cu el, nici să nu amestece lucrul lui cu lucrurile celorlalți, precum s-a spus mai înainte, afară, desigur, de cazul că în urma unei căințe făcută fără să se rușineze, ar dovedi că s-a eliberat de viciu. Numai în acest caz să fie primit rezultatul muncii făcute cu murmurare, dar (nici în acest caz) să nu fie întrebuintat în folosul fraților, ci la altă nevoie. Dar despre acestea s-a spus îndeajuns mai înainte.

Întrebarea 52

Cu ce dispoziție trebuie să fie primite epitițiile

Răspuns

Așa cum am spus că proiestosul trebuie să îngrijească fără patimă pe cei bolnavi, la fel și cei care sînt îngrijiți trebuie să nu primească epitițiile ca manifestare a vrăjmășiei și nici să nu socotească cineva că tiranie grăja pe care i-o poartă proiestosul din milă pentru mîntuirea sufletului lui. Pentru că este rușinos ca bolnavii la trup să nutrească atît de mare încredere în doctori, încît și atunci cînd îi operează, îi cauterizează sau îi necjăzesc cu medicamente amare, ei îi socotesc binefăcătorii lor, iar noi să nu avem același cuget față de medicii sufletelor noastre, pentru că lucrează la mîntuirea noastră printr-o activitate neobosită. În această privință Apostolul spune: «Cine este cel care mă bucură pe mine, dacă nu cel care a fost amărit de mine?» ³⁵⁴ Și iarăși: «Căci iată, chiar aceasta, că v-ați întristat într-un mod plăcut lui Dumnezeu, cit de mare silință a stîrnit în voi» ³⁵⁵. De aceea, avînd în vedere scopul (epitimilor), pe acela se cuvine să-l socotim binefăcătorul nostru care ne pricinuieste o înstrinare plăcută lui Dumnezeu.

Întrebarea 53

Cum vor îndrepta învățătorii meseriilor pe copiii care greșesc

Răspuns

Și învățătorii meseriilor trebuie să cerceteze toate lipsurile și să îndrepte toate greșeliile pe care le fac ucenicii lor în legătura cu meseria. Dar acie delicta care arată perversitate de caracter, ca: neasculta-

354. II Cor. 2. 2.
355. II Cor. 7. 11.

rea, contrazicerea, neglijența în lucru, pălăvrăgeala, minciuna sau orice altceva ca acestea, care nu sînt îngăduite celor pioși, trebuie să fie arătate înaintea eforului care conduce disciplina comună, ca de către aceștia să se stabilească și măsura și modul vindecării păcatelor. Căci dacă epitimia este medicament pentru suflet, nu oricine poate să stabilească epitimii, precum nu poate nici să vindece (oricine), afară numai dacă protestosul însuși a îngăduit aceasta cuiva după multă examinare.

Întrebarea 54

Proiestoșii comunității³⁵⁶ trebuie să se sfătuiască împreună cu privire la chestiunile (comune ale) lor

Răspuns

Este bine ca proiestoșii comunităților³⁵⁷ de frați să se adune cîteodată împreună, în locuri și la timpuri hotărîte, și atunci să-și expună unul altuia întîmplările ieșite din comun, problemele de ordin moral mai dificile și felul în care au procedat cu fiecare, așa încît ceea ce s-a făcut cîndva greșit de către vreunul, să se expună cu încredere (cum era bine) prin judecata mai multora, iar ceea ce s-a făcut bine, să se întărească prin mărturia mai multora.

Întrebarea 55

Dacă folosirea artei medicale corespunde scopului pietății

Răspuns

I

Fiecare artă ne-a fost dată de Dumnezeu ca ajutor pentru natura noastră slabă. Spre exemplu : agricultura ne-a fost dată întrucît cele ce cresc de la sine din pămînt nu sînt îndeajuns pentru satisfacerea nevoilor noastre ; apoi, arta țesutului, fiindcă purtarea îmbrăcămîntei este necesară și pentru bună-cuvîință și pentru apărarea de influența dăunătoare a aerului ; și arhitectura (zidăria) la fel, și tot astfel și arta medicală³⁵⁸. Deoarece corpul nostru, din cauza slăbiciunii lui, este supus la

356. În răspuns se pare că este vorba de proiestoșii comunităților de frați (nu de comunității).

357. În rătăcirile de tipul lui Pahomie, se convoca adunare generală de două ori pe an : la Paști și la 13 august.

358. Este vorba de problema vitală pentru comunitățile de frați ale Sfîntului Vasile, care au fost create, și «xenodochiile» pentru îngrijirea celor bolnavi.

diferite influențe păgubitoare, parte venind din afară, parte născute dinăuntru, prin mîncăruri, și suferă, cînd din cauza abundenței, cînd din lipsă, de aceea ni s-a dat de către Dumnezeu, conducătorul vieții noastre întregi, arta medicală, ca un model pentru vindecarea sufletului, pentru ca prin ea să se taie ceea ce este de prisos și să se adauge ceea ce este de nevoie. Căci, precum n-am fi avut nevoie de inventarea și munca agriculturii, dacă am fi rămas în paradisul desfătărilor, la fel n-am avea nevoie de nici un ajutor medical pentru înlăturarea durerilor, dacă am fi rămas liberi de orice durere, așa cum ne era dat după creare, înainte de cădere. Dar, așa cum, după ce am fost izgoniți în acest loc, și am auzit cuvintele : «*În sudoarea feței tale îți vei minca pîinea ta*»³⁵⁹, după lungă experiență și osteneală în lucrarea pămîntului, am deprins arta agriculturii spre micșorarea suferințelor (rezultate) din acest blestem, fiindcă Dumnezeu ne-a dat cunoașterea și priceperea acestei arte, la fel, fiindcă am primit porunca întoarcerii iarăși în pămînt, din care am fost ludați, și fiindcă am fost uniți cu cărneă cea pătimitoare, care din cauza păcatului a fost condamnată la piere și pentru aceasta este supusă acestor boli, (de aceea) ni s-a dat și ajutorul artei medicale, care ajută, altcît se poate, pe bolnavi.

II

Căci ierburile care sînt potrivite pentru fiecare boală n-au răsărit din pămînt așa la întîmplare, ci s-au produs în mod cert prin voința Creatorului, ca să ne fie nouă de folos. De aceea puterile naturale ce se află în rădăcini și flori, sau în frunze sau în fructe sau în sucuri, și toate cîte din metale și din mare s-au găsit prin ciunioare pentru folosul corpului, toate sînt asemenea aceluia pe care le-am descoperit ca să mîncăm și să bem. Însă ceea ce s-a inventat pe deasupra, fără să fie nevoie și este rod al curiozității și pretinde multă ocupație și ne ține îndreptată spre grija cărnii aproape toată viața, (de așa ceva) creștinii trebuie să se ferească ; iar de arta medicală, dacă ar fi cîndva necesară, trebuie să se îngrijească s-o folosească în așa fel încît să nu-i atribuie ei altă cauza sănătății cît și a bolii, ci să primească folosirea binefăcărilor ei ca rînduită spre mărirea lui Dumnezeu și ca un model al îngrijirii sufletelor. În ce privește ajutoarele artei medicale, să nu ne punem toată nădejdea pentru ușurarea durerilor numai în această artă, ci să știm că Domnul sau nu va lăsa să fim încercați mai mult decît putem suporta^{3,0}, sau, ca atunci cînd citeodată pregătea tină și ungea

359. Fac. 3, 19.

360. I Cor. 10, 13.

pe bolnavi și le porunceă să se spele în Siloam³⁶¹, sau ca altădată când se mărginea la simplă voință Lui, spunind: «*Voiesc, Iii curățit*»³⁶², iar pe unii îi lăsa să lupte cu suferințele, spre a-i face mai probați prin ispitire; la fel se întâmplă și cu noi: câteodată ne ajută în mod nevăzut și în ascuns, când socotește că aceasta este în folosul sufletelor noastre, iar altădată socotește de cuvânt să întrebuițe și mijloace materiale pentru bolile noastre, (astfel) ca prin amnarea vindecării să ne facă mai puternică și mai constantă amintirea binefacerii sau, încă, precum am spus, să ne dea un model de imitat pentru îngrijirea sufletului. Căci precum în privința corpului este necesară fie îndepărtarea a ceea ce este străin, fie adăugarea a ceea ce este nevoie, la fel și în privința sufletului nostru, este necesar să îndepărtăm ceea ce este străin și să primim ceea ce este potrivit cu natura noastră. Pentru că Dumnezeu l-a făcut pe om drept³⁶³ și pe noi ne-a creat spre fapte bune, ca într-o zi să umblăm.

III

Și, desigur, așa cum în cazul artei medicale, pentru vindecarea trupului, suportăm operații, cauterizări și bem medicamente amare, la fel și pentru vindecarea sufletului trebuie să suportăm tăcutura cuvintelor de mustrare și medicamentele cele amare ale epitiimiilor. Aceasta o spune și cuvântul profetic celor care nu s-au îndreptat, mustrându-i: «*Oare nu mai există balsam în Galaad? Ori nu mai este nici un medic acare? De ce nu se ridică vindecare pentru fiica poporului Meu?*»³⁶⁴. Și faptul că vindecarea bolilor învechite se obține prin tratamente diferite și dureroase aplicate timp îndelungat, aceasta constituie un indicium că și păcatele sufletului trebuie să le îndreptăm prin rugăciune stăruitoare, prin cântă îndelungată și printr-o disciplină aspră, pe care și Scriptura ne-o arată ca suficientă pentru însănătoșire. Așadar, pentru faptul că unii nu întrebuițează în mod cinstit arta medicală, nu se cedează să fugim de orice folos pe care ea ni-l poate aduce. Căci dacă cineva neînfrinași în plăceri se folosesc de arta fierului, a coptului sau a țesutului pentru înscodirea deliciilor, trecând peste limitele necesității, nu înseamnă că trebuie să condamnăm toate artele la un loc, ci, dimpotrivă, prin întrebuițarea dreaptă a lor, să muștrăm ceea ce s-a corupt de către aceia. Tot așa și în privința artei medicale, nu este drept ca din cauza unei rele întrebuițări, să denigrăm darul lui Dumnezeu. Căci (dacă) pe de o parte este lucru nesocotit să-și pună cineva toată

nădejdea de însănătoșire a lui (numai) în mâinile doctorilor, cum vedem (că fac) unii dintre nefericiții suferinzi, care nu se dau în lături să-și numească pe doctori chiar mintuitori, pe de altă parte este încăpăținare să fugi complet de orice folos din cele pe care le poate aduce medicina. Dar precum Iezechia n-a socotit șirul de smochine (pus pe rănilile lui) drept cauza principală a însănătoșirii lui³⁶⁵ și nici n-a atribuit acestuia vindecarea corpului său, ci spre preamărirea lui Dumnezeu a adăugat și mulțumire pentru crearea smochinilor, la fel și noi, când primim plăgi de la Dumnezeu, Cel care conduce cu dreptate și înțelepciune viața noastră, îl rugăm întâi să (ne facă să) cunoaștem cauza pentru care ne lovește cu încercări, și apoi să ne scape de suferințe și să ne dea răbdare, în așa fel încât odată cu încercarea (la care simțem sușii) să ne dea și puterea ca s-o putem suporta³⁶⁶.

IV

Darul vindecării care ni se dă fie prin vin și untdelemn, ca în cazul celui căzut între tihari³⁶⁷, fie prin smochine, ca în cazul lui Iezechia³⁶⁸, îl primim cu recunoștință. Și nu vom face nici o deosebire, fie că purtarea de grijă a lui Dumnezeu se face în mod nevăzut, fie că se face printr-unul din mijloacele materiale, care adesea ne conduc mai eficient la cunoașterea harului (ce vine) de la Domnul. Dar fiindcă adesea ne îmbolnăvim pentru pedeșirea noastră, simțem condamnăși să suportăm o vindecare dureroasă și grea ca parte a pedeșii. Așadar, răzuna sănătoasă ne învață să nu fugim nici de operații, nici de cauterizări, nici de suferințele pe care le provoacă medicamentele tari și dureroase, nici de postiri, nici de regim aspru, nici de abțineri de la lucruri vătămătoare; și toate acestea, o repet, ca să se salveze scopul folosului sufletesc, așa încât, avându-l pe acesta ca model să se învețe grija de sine însuși. Există însă pericolul de a cădea în concepția rădăcită că pentru orice boală este nevoie de ajutoarele medicinii. Căci; nu toate bolile ne vin de la natura sau de la o dietă greșită sau din alte cauze corporale, pentru care vedem că medicina este cufiodată de folos, fiindcă adesea bolile sint pedeșe pentru păcatele noastre, venite (asupra noastră) pentru întoarcere. Căci Scriptura spune: «*Pe cine iubeste Domnul, pe acela îl ceartă*»³⁶⁹; și: «*Pentru aceasta mulți sint slabi și bolnavi între voi și mulți mor; căci dacă ne-am judeca pe noi înșine,*

361. Ioan 9, 6, 7.
362. Matei 8, 3.
363. Eccl. 7, 29.
364. Ier. 8, 22.

365. IV Regi 20, 7.
366. I Cor. 10, 13.
367. Luca 10, 34.
368. IV Regi 20, 7.
369. Pilde 3, 12.

(atunci) n-am mai fi judecați. Fiind însă judecați de Domnul, sîntem pedepsiți, ca să nu fim osîndiți împreună cu lumea»³⁷⁰. Așadar, cei de felul acesta, cînd vor cunoaște greșelile lor, fiind liniștiți și uitați de ajutoarele medicale, trebuie să îndure cele trimise asupra lor, după exemplul celui care a zis: «*Indura-voi minia Domnului, căci am păcătuit împotriva Lui*»³⁷¹, și să dea dovadă de îndreptare, prin aceea că fac roade vrednice de cîință și să-și aducă aminte de Domnul, Care spune: «*Iată că te-ai făcut sănătos, de acum să nu mai păcătuiești, ca să nu-ți fie ceva mai rău*»³⁷². Dar bolile mai provin citeodată și la cererea celui rău³⁷³, cînd Stăpînul cel iubitor de oameni pune la luptă ca un împotrivor al acestuia pe un mare luptător și dărimă trufia lui prin răbdarea la cea mai înaltă treaptă a servilor Săi, ceea ce știm că s-a întimplat în cazul lui Iov³⁷⁴. Sau ca exemplu pentru cei nerăbdători se aduc, de către Dumnezeu, (unii) care pot să suporte pînă la moarte, ca în cazul lui Lazăr care, acoperit de astfel de bube³⁷⁵, așa cum se arată în Scriptură, niciodată n-a cerut ceva de la cel bogat și nici nu s-a arătat nemulțumit din cauza stării lui; de aceea a și obținut odihna în sinurile lui Avraam, ca unul ce primise cele rele în viața lui³⁷⁶. Dar mai aflăm și altă cauză pentru care se întimplă bolile la sfinți, ca în cazul Apostolului. Căci, ca să nu se pară că trece peste limitele naturii omenești și ca să nu creadă cineva că el ar fi înzestrat de la natură cu ceva în plus (lucru pe care l-au făcut unii licaonieni, care l-au adus cupuni și lauri)³⁷⁷, era bolnav neconștient, ca să arate că natura lui era cu adevărat omenească.

V

Așadar, ce cîștig pot să aibă de la medicină oamenii de acest fel? Nu este mai degrabă un pericol (pentru ei), ca unui care s-au abătut de la învățătura cea dreaptă ca să se îngrijească de corp? Însă aceia care s-au îmbolnăvit dintr-o dietă rea, trebuie să se folosească de vindecarea corpului ca de un model și exemplu pentru îngrijirea sufletului, precum s-a spus mai înainte. Căci abținerea de la cele păgubitoare, (cerută) de rațiunea medicală, ne este și nouă folositoare, (ca și) alegerea celor folositoare și păzirea poruncilor (ei). Chiar și trecerea corpului de la boală la sănătate să ne fie o mîngiere (incurajare), ca

370. I Cor. 11, 30—32.

371. Mih. 7, 9.

372. Ioan 5, 14.

373. A diavolului.

374. Iov 2, 6.

375. Luca 16, 20.

376. Luca 16, 22, 25.

377. Fapte 14, 13.

să nu ne decepționăm în privința sufletului, ca și cum nu s-ar mai putea întoarce prin cîință de la păcate la integritatea sa proprie. Așadar, nici nu trebuie să fugim cu totul de această artă, nici nu trebuie să ne punem toată nădejdea în ea. Ci precum folosim agricultura, dar roadele le cerem de la Dumnezeu, și precum cirna o încredințăm conducătorului, dar pentru salvarea din mare ne rugăm lui Dumnezeu, la fel și cînd chemăm pe medic, dacă ar fi nevoie, să nu părăsim nădejdea în Dumnezeu. Dar mie mi se pare că această artă contribuie mult și la înfrinare. Căci eu văd că ea suprimă desfătările, disprețuiește săturarea (peste măsură) și înlătură ca nepriitoare varietatea bucatelor dietei și abundența netrebuitoare a condimentelor și în general ea numește sobrietatea ca maiică a sănătății, încît și în această privință îndrumările ei ne sînt folositoare.

Așadar, fie că ne-am folosi cîndva de recomandările medicinei, fie că le-am respinge pentru vreunul din motivele arătate mai înainte, să se păstreze todeauna scopul de a plăcea lui Dumnezeu, să se poarte grijă de folosul sufletului și să se împlinească porunca Apostolului, care spune: «*Deci, ori de mîncăți, ori de beți, ori altceva de faceți, toate spre mărirea lui Dumnezeu să le faceți*»³⁷⁸.

378. I Cor. 10, 31.

CAPITOLELE REGULILOR MICI *

1. Dacă este cu putință sau este de folos cuiva ca să-și îngăduie să facă sau să spună cele pe care le socotește bune, fără mărturia Scripturilor inspirate de Dumnezeu.

2. Ce mărturisire trebuie să-și ceară înire ei cel care doresc să viețuiască împreună după Dumnezeu.

3. Cum vom întoarce pe cel care păcătuiește sau, dacă nu se întoarce, cum trebuie să ne comportăm față de el.

4. Dacă cineva și pentru păcate mici ar strimtora pe frați spunând că trebuie să se se pocăiască, nu cumva și ei este nemilostiv și suprimă dragostea?

5. Cum trebuie să ne pocăiască cineva pentru fiecare păcat.

6. Ce fel (de om) este cel care mărturisește cu cuvîntul că se pocăiește, dar păcatul nu și-l îndreaptă.

7. Care este judecata acelora care apără pe cei care gresesc.

8. Cum trebuie să fie primit cel care se pocăiește în mod sincer.

9. Cum trebuie să ne comportăm față de cel care păcătuind nu se pocăiește.

10. Sufletul care s-a ticălosit în multe păcate, cu ce fel de teamă și cu ce fel de lacrimi trebuie să se despartă de păcate.

11. Cum ajunge cineva să urască păcatele.

12. Cum se va încredința sufletul că Dumnezeu l-a iertat păcatele.

13. Dacă cel care a păcătuat după botez trebuie să deznădăjduiască pentru mîntuirea lui, dacă a făcut multime de păcate sau pînă la ce limită a păcatelor trebuie să nădăjduiască în iubirea de oameni a lui Dumnezeu, prin pocăință.

14. Prin ce roade poate fi dovedită pocăința adevărată.

15. Ce înseamnă: «De cite ori îmi va gresi fratele meu și-l voi ierta lui?»¹.

16. Pentru ce cîteodată sufletul și fără să se străduiască, aproape în mod automat, se reculege, ca și cum a fost cuprins de o durere, iar altădată este alt de insensibil, înclt chiar silindu-se nu se poate reculege.

17. Dacă cineva, în gînd, și-ar aduce amînte să mîninge, apoi s-ar condamna pe sine, oare și acesta se va condamna ca și cel care s-a îngrijit?

18. Dacă se cuvine ca acelaia care a gresit vreo dată în comunitatea frățească să i se încredințeze vreo sarcină, după multă încercare, și, dacă se cuvine, care slujire?

19. Dacă cineva este bănuat de păcat dar nu face aceasta în mod arătat, trebuie să-l și urmărim, ca să se și afle ceea ce se bănuia?

20. Dacă cel care a trăit în păcate trebuie să se ferească să aibă relații cu eterodocșii sau să se separe chiar și de cei care trăiesc rău?

21. De unde vine (imp)prăștierea (mîntii) și glindurile, și cum le vom îndrepta?

22. De unde provin năucirile cele necuvincioase din noapte?

23. Pînă la cîte cuvinte se socotește verbire deșartă?

24. Ce este injuria?

25. Ce este clevetirea?

26. Cel care clevetește pe fratele sau cel care ascultă pe clevetitor și îi suferă, de ce (podeapsă) este vrednic?

27. Dar dacă cineva va cleveti pe prostos, cum trebuie să ne comportăm față de el?

28. Despre cel care răspunde cu glas mai ridicat și cu cuvinte tari.

29. În ce chip ar putea cineva să nu se minie.

30. Cum vom tăia patima poștei rele.

31. Dacă se oprește cu totul risul.

32. De unde provine pofa de somn fără de vreme și fără măsură și cum o vom îndepărta.

33. Cum se demască cel care se străduiește să fie bineplăcut oamenilor.

34. Cum va evita cineva patima de a fi bineplăcut oamenilor.

35. Cum se cunoaște cel mîndru și cum se vindecă.

36. Dacă trebuie să căute cineva cinst.

37. În ce chip ar putea să devină revîntor cel care este lenevos în împlinirea poruncilor.

38. Dacă un frate ar primi poruncă și s-ar împotrivi, dar după aceea s-ar duce de la sine.

39. Dacă cineva ar asculta și (după aceea) ar citiri.

40. Dacă un frate ar mîlni pe frate, cum trebuie să se îndrepte?

41. Dacă cel care a mîhnit n-ar primi și se justifice.

42. Dar dacă cel care a mîhnit și-ar cere iertare, iar cel care a fost mîhnit n-ar vrea să se impace.

43. Cum trebuie să se poarte cineva cu cel care îi trezește pentru rugăciune.

44. Dacă însă cel care a fost trezit s-ar mîlni sau chiar s-ar înturia, de ce (podeapsă) este vrednic?

45. Cel care neglijează să cunoască voile Domnului să nu se pedepsească mai mult decît cel care le-a cunoscut și nu le-a împlinit.

46. Dacă cel care tolerează pe altul să săvîrșească păcat este vinovat de păcat.

47. Dacă trebuie să fim indiferente pentru cei care păcătuiesc.

48. Lăcomia pînă la ce (limită) se judecă?

49. Ce înseamnă a se fâli?²

50. Dacă cineva înlătură hoinele mai scumpe și vrea întotdeauna pe cea mai ieftină, fie bună fie înclăminte, ca și cum i s-ar cuveni, greșește oare, sau de ce patimă doboleş?

51. Ce înseamnă «Raca»?³

52. Cine este doritor de mîrire deșartă și cine se străduiește să placă oamenilor?

53. Ce este întinarea trupului și ce este întinarea sufletului și cum ne vom curăți de acestea, sau ce este sfințenia și cum o vom dobindi?

54. Ce este iubirea de sine și cum se va cunoaște pe sine însuși iubitorul de sine?

55. Ce deosebire este între amarăciune, mînie, iuțime și întăritare?

56. Cine este cel care se înalță cu gîndul, cine este trufșul și cine este cel mîndru, de asemenea cine este orgolșosul și cine îngîmfatul?

57. Dacă cineva ar avea o lipsă (viciu) neîndreptată și prin muștrări repetate împotriva lui s-ar simți lezat, oare este mai bine să fie lăsat în pace?

58. Se condamnă numai cel care a mîlnit în mod deliberat sau și cel care spune ceva complet neadevărat din neștiință?

59. Dacă cineva ar gîndi numai să facă ceva, dar nu ar face, oare și acesta se condamnă ca mincinosul?

60. Despre cel care ar hotărî în grabă să facă ceva din cele care nu-i sînt plăcute lui Dumnezeu.

61. Dacă cineva nu poate să lucreze și nici n-ar vrea să învețe psalmi.

62. Dacă cineva ar face cu ce i s-a încredințat cum a făcut cel care a accusat tainului, se condamnă?

63. Dacă cineva ar face ca aceia care au citit împotriva celor care au venit în urmă, se condamnă?

* După textul din ediția J. P. Migne, P.G., vol. 31, col. 1051/1052 -- 1077/1079.
1. Matei 18, 21.

² 1 Cor. 13, 4.
³ Matei 5, 22.

64. Ce înseamnă a scandaliza și cum ne vom păzi de aceasta?

65. Cum poate să tină cineva adevărul întru nedreptate.

66. Ce este întrecerea (discutarea) și ce este înălțarea.

67. Ce este necurăția și ce este nerușinarea.

68. Ce este propriu minții și ce este propriu indignării judicioase.

69. Despre cel care nici nu măncă nici puțin decât ceilalți, nici nu are corpul neșănit și se plinge totuși că nu poate să lucreze.

70. Cum trebuie să ne purtăm cu cel care se folosește rău de haine și de încălțăminte.

71. Sînt unii care caută înainte de toate pe cea dulce dintre mîncăruri, iar alții preferă pe cea cu cantitate mare, decât pe cea dulce, pentru săturare. Deci cum se cuvine a-i instrui și pe unul și pe alții?

72. Dacă cineva cu prilejul meselor în frățietate s-ar purta cu necuviință, mîncînd și bînd cu lăcomie, se cuvine oare a-i critica?

73. Despre cel care nu din dorința de îndreptare a fratelui mustră pe cel care greșete, ci din pofta lui de răzbunare.

74. Despre cei care ies din comunitatea frățiască și doresc să trăiască viață singularică.

75. Dacă este potrivit să spunem că satana este pricinător oricărui păcat, fie cu gîndul, fie cu cuvîntul, fie cu fapta.

76. Dacă se cuvine ca, așa-zicînd prin iconomie, să mințim pentru ceva ce s-ar părea folositor.

77. Ce este înșelăciunea și ce este năravul rău.

78. Cine sînt iscoditorii de rele.

79. Dacă cineva se acuză conștînt pe sine că se poartă rău cu fratele, cum se va îndrepta?

80. De unde provine faptul că minții îi lipsesc gîndurile bune și grîjile ce plac lui Dumnezeu cu cum (să procedăm) ca să nu pătim aceasta.

81. Dacă se cuvine să fie certați deopotrivă cei cucernici și cei îndilenterți, cînd se ală amîndoi în aceeași greșală.

82. Fiindcă Scriptura relatează că: «pe bătrîn, ca pe mame» (1 Tim. 5. 2) dacă s-ar împlîca ce o bătrînă să cadă în același păcat ca una mai tînără, oare vor fi sub același canon?

83. Dacă cineva, săvîrșind multe fapte bune, ar greși o singură dată, cum vom proceda față de el?

84. Despre cel care are caracter violent și turbulent.

85. Dacă se cuvine a avea ceva propriu în comunitatea frățiască.

86. Dacă cineva ar spune că nici nu iau de la comunitatea frățiască, nici nu dau, ci mă îndestulez cu ale mele, ce atitudine vom observa față de unul ca acesta?

87. Dacă se îngăduie fiecăruia să dea haina lui cea veche sau încălțămîntele, la poruncă.

88. Ce este grija cea lumească?

89. Fiindcă s-a scris: «Răscumărarea sufletului hărbatului este bogăția lui», ce vom face noi, cei la care nu există bogăție?

90. Dacă se îngăduie să avem haină de noapte, fie de pînă, fie de altceva.

91. Dacă un frate care nu are nimic al său ar fi rugat de cineva să-i dea haina pe care o poartă, ce trebuie să facă, chiar dacă cel care a cerut este gol?

92. Fiindcă Domnul a poruncit să vindem averile noastre, ce trebuie să înțelegem cînd facem aceasta?

93. Cel care odăta și-a lăsat averile și a făgăduit să nu mai aibă nimic al său, ce cu gînduri se cuvine să se folosească de cele necesare spre a trăi, adică hainele și hrana?

94. Despre cel care datorînd impozite intră într-o comunitate frățiască.

95. Dacă este în interesul celor care au venit de curînd să înceapă de îndată să învețe din Scripturi.

96. Dacă se cade să se îngăduie oricui ar vrea să învețe carte sau să fie atenți la cei care citesc.

97. Dacă cineva ar spune: vreau să lucesc la voi puțină vreme — se cuvine oare a-i primi?

98. Ce gînd trebuie să aibă proiestosul în cele pe care le poruncește sau le rînduiește.

99. Cu ce dispoziție sultească se cuvine să mustré cel care este în drept să mustré.

100. Pe cei care vin din afară și cer, cum îi vom slobozi.

101. Despre cel cărui a s-a încredințat chivernisirea (bunurilor) și despre cei ce lăter (cerșes).

102. Despre cel care pleacă din comunitatea frățiască pentru orice motiv.

103. Fiindcă se împlîcă ca în unele cazuri chiar unul dintre cei în vîrstă (presviterii) să alunece, se cuvine ca și acesta să fie mustrat?

104. Cum trebuie să se încredințeze purtările de grijă fraților.

105. Dacă se cuvine ca aceia veniți de curînd în comunități frățesti să învețe de îndată meșteșuguri.

106. Ce epitimii se cuvine să se folosească în comunitatea frățiască.

107. Despre cel care spune că are dorință să trăiască într-o comunitate frățiască.

108. Dacă se cuvine că proiestosul, fără să fie prezentă proiestoasa (frătele de suror), să vorbească cu o oarecare soră cele cu privire la întărirea credinței.

109. Dacă se cuvine ca proiestosul să vorbească des cu proiestoasa (stareta).

110. Dacă se cuvine ca atunci cînd o soră se mărturisește unui duhovnic mai în vîrstă să fie de față și o călugărită mai în vîrstă.

111. Dacă o presviteră (stareta) ar fi îndreptățită să protesteze atunci cînd presviterul (starețul) ar dispune să se facă ceva în comunitățile de surori, fără ca starea să fi avut cunoștința.

112. Dacă cineva ar veni la viața cea după Dumnezeu, este oare drept ca proies-

tosul să-l primească pe unul ca acesta fără pățerea fraților.

113. Oare poate cel cărui a s-a încredințat grija sufletelor să păzească și acestuia: «de nu va veți întoarce și nu va veți face ca prindeți?»

114. Dacă se cuvine a asculta de oricine și orice ar porunci.

115. Cum trebuie să ne supunem unul altuia.

116. Pînă unde se cuvine a fi ascultători întru rînduiala de a fi bineplăcuți lui Dumnezeu.

117. Cel care nu se învață întru cele făcute spre porunca ce-i stă înalte în firele zi ci caută să învețe un meșteșug, de ce patimă suferă și dacă se cuvine a-l tolera.

118. Cel care se sîrguiește spre poruncă și lucrează nu ceea ce se poruncește și ceea ce vrea el, ce plată are?

119. Dacă se îngăduie flexăria să-și părească lucrul ce i s-a încredințat și să caute altul.

120. Dacă se cuvine a leși undeva fără înștiințarea proiestosului.

121. Dacă este îngăduit să se renunțe la lucrările mai grele.

122. Dacă cineva, fiind canonisit să nu a binecuvîntare, ar zice că dacă nu iau binecuvîntare nu voi mîlca, oare se cuvine să i se tolereze?

123. Dacă cineva se mîhnește, nelngăduindu-i-se să facă ceea ce nu poate să facă, fiind neiscut, se cuvine oare să i se tolereze?

124. Dacă cineva s-ar întîlni undeva din întimplare cu eretici sau păgîni, se îngăduie să mîncînce împreună cu ei sau să se întrebe de sănătate.

125. Dacă cel cărui a s-a încredințat o lucrare și ar face ceva fără înștiințare, împotriva a ceea ce i s-a poruncit sau peste ceea ce i s-a poruncit, se cuvine oare să păstreze lucrul?

126. Cum poate cineva să nu fie biruit de iubirea dulcilor din bucate.

127. Unii spun că este cu neputință ca omul să nu se mînie.

128. Celui care vrea să se înfrineze peste putere, așa înalt să se împiedice și porunca ce i s-a dat, se cuvine oare să i se îngăduie?

129. Despre cel care postește mult, dar la masă nu poate suporta mîncarea cea de obște.

130. Cum trebuie să se postească atunci cînd ar fi trebuită de post.

131. Cel care nu mîncă de unde mîncă frații, ci cere altceva, oare face bine?

132. Cel care spune: aceasta mă vătămă, și se intristează dacă nu i s-ar da altă (mîncare), ce este de făcut în asemenea caz?

133. Dar dacă ar și citi cineva pentru mîncare?

134. Dar dacă cineva mîniindu-se ar renunța să ia din cele spre trebuință.

135. Dacă se cuvine ca acela care se ostenește să ceară chiar el ceva mai mult decît de obicei.

136. Dacă trebuie să se adune toți la ora mesei, și pe cel care absentează și pe cel care vine după masă, cum îi vom trata.

137. Dacă e bine ca să hotărască cineva să se înfrineze pentru un interval de timp, spre exemplu, de la un anumit fel de mîncare sau băutură.

138. Dacă se cuvine ca în comunitatea frățescă cineva să postească mai mult decît ceilalți.

139. Prelungindu-se postul devenim mai slabi pentru lucru. Așadar, ce se cuvine mai bine: să rămînem în urmă cu lucrul din cauza postului sau să neglijăm postul pentru lucru?

140. Dacă cineva nu s-ar înfrîna de la mîncărurile vătămătoare, ci mîncînd cu lăcomie ar cădea în boală, oare se cuvine să i se acorde îngrijire?

141. Oare se cuvine să se afle străni în ateliere?

142. Dacă se cuvine ca meșterii să primească de la cineva un lucru fără aprobarea proiestosului.

143. Cum sînt datori cei care lucrează să poarte grijă de multele ce le-au fost încredințate.

144. Dar dacă cineva ar pierde ceva din neglijență sau i-ar da o rea întrebuințare din dispreț.

145. Dar dacă cineva cu de sine putere ar împrumuta cuiva (un lucru) sau ar primi ceva.

146. Dar dacă, avînd urgență nevoie, proiestosul ar cere de la acesta o unealtă și el ar refuza (să i-o dea)?

147. Cel care se îndeletnicește cu lucrul chelăriei sau al bucătăriei sau al altui lucru asemenea, dacă n-ar ajunge să fie prezent la înfrînarea cinării de psalmi și a rugăciunii, oare nu-și păgubește cu nimic sufletul?

148. Care este măsura autorității pe care o are în administrarea (alimentelor) cel încredințat cu grija chelăriei.

149. Ce judecată va avea administratorul (de alimente) dacă ar face ceva cu părtinire sau cu ceartă.

150. Dar dacă din neglijență n-ar da frațelui cele spre trebuință?

151. Dacă îi este îngăduit celui care servește să vorbească cu voce mai tare.

152. Despre cel care s-a ostentit peste putere în slujire.

153. A ceea căreia i s-au încredințat lituriile, cum se cuvine să le administreze (și) cum să supravegheze pe lucrătoare.

154. Dacă s-ar întîmpla ca fiind frați puțin și slujind la mai multe surori, din nevoie s-ar separa unul de altul, despărțindu-se la lucrări, oare aceasta este fără primejdie?

155. Cum trebuie să ne comportăm cu cei bolnavi din casa de străini.

156. Cel căruia i s-a încredințat o grijă cum ar fi a chelăriei sau alta asemenea, trebuie să aibă totdeauna această grijă sau se poate și schimba?

157. Cu ce dispoziție sufletească se cuvine să slujească cineva lui Dumnezeu.

158. Cu ce dispoziție sufletească se cuvine să primească cineva epittimia.

159. Cel care se plînge împotriva celui care îi dă canon este josnic.

160. Cu ce dispoziție sufletească sîntem datori să slujim fraților.

161. Cu ce fel de smerenie este dator cineva să primească slujirea de la frate.

162. Ce fel de dragoste se cuvine să avem între noi.

163. În ce chip va putea cineva să ajungă la iubirea față de aproapele.

164. Ce însemnează aceasta: «Nu judecați și nu veți fi judecați»?

165. Cum va cunoaște cineva dacă se pornește împotriva fratelui care greșeste din rivna lui Dumnezeu, sau se mînie.

166. Cu ce stare sufletească se cuvine să ne supunem celui care ne silește la îndeplinirea poruncii.

167. Cum se cuvine să fie sufletul care a fost socotit vrednic să se îndeletnicească cu lucrul Domnului.

168. Cu ce stare sufletească se cuvine să primească cineva haîna sau încălămînta, oricum ar fi.

169. Dacă un frate mai tânăr ar primi poruncă să învețe ceva pe unul mai bătrîn, cum se va comporta față de acesta.

170. Dacă se cuvine să tratăm despoștiv și pe cel care se îndreaptă mai mult și pe cel care se îndreaptă mai puțin.

171. Dacă însă cel mai mic s-ar mîni fiindcă este cîștit mai mult cel mai cu cernic.

172. Cu ce teamă sau cu ce încredințare sau cu ce stare sufletească se cuvine să ne împărțăm cu trupul și singele lui Hristos.

173. Dacă se cuvine ca la ora cînd se cîntă psalmi în casă, să se facă și oarecare vorbire.

5. Luca 6, 37.

6. Matei 5, 41.

7. Rom. 15, 1.

8. Gal. 6, 2.

9. I Cor. 13, 2—3.

174. Cum ar putea cineva să împlinească poruncile Domnului în gînd și cu dorința?

175. Cum se vadește cel care lubeste pe fratele după porunca Domnului.

176. Care sînt vrăjmașii pe care ni s-a poruncit să-i iubim?

177. Cum sînt datori cei puternici să poarte neputințele celor slabi?

178. Ce înseamnă: «spurtați sarcinile unui altuia»?

179. Cum poate cineva fără dragoste să dobîndească atîta credință înclt să mule mîinii sau să dea toate averile săracilor; sau să-și dea trupul său ca să se ardă?

180. Cu ce dispoziție sufletească și cu ce atenție se cuvine să ascultăm cele ce se citesc pentru noi în timpul mesei.

181. Dacă două comunități de frați ar fi aproape una de alta și una este săracă iar cealaltă s-ar arăta mai degrabă dificilă la darea bunurilor, cum se cuvine să se arate cea săracă față de cea care nu dă (bunuri)?

182. Din ce roade se cuvine să se probeze cel care muștră cu milă pe fratele care greșește.

183. Dacă s-ar întîmpla ca unui trăind în comunitate de frați să se dezbine între ei, oare este fără primejdie pentru dragoste să ne comportăm față de el cu îngăduință?

184. Cum poate cineva și cînd mîngie și cînd muștră, au numai să se străduiască să vorbească cu incusință, dar să-și păstreze atîtdinea cuvenită și față de Dumnezeu și față de cel căruia le vorbește.

185. Dacă cineva în timpul unei conversații, vîzînd pe cei care ascultă că stut de acord cu cele spuse de el, s-ar bucura cum se va cunoaște pe sine dacă se bucură din bună dispoziție sau dintr-o onecare patimă a lui.

186. Pentru care prieteni slătem datori să ne punem sufletul.

187. Dacă se cuvine ca fiecare să primească ceva de la rudenie după trup.

188. Cum vom vedea pe cei care au locuit oarecând cu noi sau pe rudenie care vin la noi (în mînăstire).

189. Dar dacă ne-ar și ruga vrînd să ne ducă pe noi la dinșii, se cuvine să-i ascultăm?

190. Oare se cuvine să mîtuim pe rudenie după trup, care doresc mîntuirea lor?

191. Care este cel blînd?¹⁰

192. Care este mîhnirea cea după Dumnezeu și care este mîhnirea lumii?¹¹

193. Care este bucuria în Domnul și ce, dacă facem, se cuvine să ne bucurăm?

194. Ce plîngere (se cade) să luăm asupra noastră, ca să fim socotii vrednici de ferirea (Domnului)?¹²

195. Cum face cineva toate spre slava lui Dumnezeu?¹³

196. Cum mîncîcă cineva și bea spre slava lui Dumnezeu?¹⁴

197. Cum va lucra dreapta ca să nu știe stînga?¹⁵

198. Ce este smerenia și cum o vom dobîndi?

199. Cum se va fi pregătit cineva ca să se arunce și în primejii pentru porunca Domnului?

200. Cei care osteneș mai de mult în lucrul lui Dumnezeu, cum pot să fie de folos celor care au venit de curînd.

201. Cum obține cineva concentrarea în rugăciune.

202. Dacă este posibil să se obțină concentrarea în orice lucru și în orice împrejurare.

203. Pentru faptele îndeplinite după porunca Domnului este o singură măsură.

204. Cum se învrednicește cineva să se facă părtaș al Duhului Sfînt.

205. Cine sînt «cei săraci cu Duhul»?¹⁶

206. Domnul ne poruncește să nu ne îngrijim «ce vom mîncă sau ce vom bea sau ce vom îmbrăca»¹⁷. Care sînt limitele acestei porunci și cum se poate împlini.

207. Cu ce gînd trebuie să se lucreze.

208. Dacă este bine să practicăm în general tăcerea.

209. Cum vom putea să ne temem de judecările lui Dumnezeu.

210. Ce înțelez are podoaba modestă pe care o recomandă Apostolul.

211. Care este măsura dragostei către Dumnezeu.

212. Cum se dobîndește dragostea către Dumnezeu.

213. Care sînt semnele distinctive ale dragostei față de Dumnezeu.

214. Bunătatea și mila în ce se deosebesc una de alta.

215. Cine este făcătorul de pace care se fericește de Domnul?¹⁸

216. În ce se cuvine să ne întoarcem și să ne facem ca pruncii?¹⁹

217. Cum vom primi împărăția lui Dumnezeu ca pruncii.

218. Ce înțelegere se cuvine să cerem de la Dumnezeu.

219. Dacă am primit o binefacere de la cineva, cum vom putea ca și Domnului să-I dăm mulțumirea cuvenită curată și întregă, dar și pe cea către binefăcător și o achităm cu bună cumpănire.

220. Dacă se cuvine să se îngăduie oricui ar vrea să vorbească cu surzorii.

221. Domnul învăță să ne rugăm ca să nu intrăm în ispită²⁰, se cuvine oare să ne rugăm ca să nu cădem în suferințe trupеști?

222. Cine este pîrsul fiercării între noi și cum ne vom împăca cu el?²¹

223. Cel care vrea să postească pentru un motiv bine plăcut lui Dumnezeu, fiindcă nu vrea să se arate astfel oamenilor, ce va face?

224. Dacă există și astăzi unii care lucrează din ceasul întii și alții din ceasul al unsprezecelea, și care sînt aceștia?²²

225. Fiindcă Domnul a spus: «Unde sînt doi sau trei adunați în numele Meu, acolo sînt și Eu în mijlocul lor»²³, cum vom putea să ne învrednicim de aceasta.

226. Fiindcă Apostolul spune: «fiind orărilor, binecuvîntăm, fiind huliți, ne rugăm»²⁴, cum se cuvine să binecuvîntezem orărilor sau ce să se roage cel hilit.

227. Dacă se cuvine ca fiecare să încredințeze și altora cele ce cugetă sau fiind încredințat că ceea ce face place lui Dumnezeu, să păstreze pentru sine.

228. Dacă se cuvine ca în orice lucru să cunoaștem deplin voia celor care se scandalizează, sau există unele în privința cărora nu trebuie să ne afectăm, chiar dacă unii se scandalizează.

229. Dacă se cuvine să mărturisim faptele orite, fără rusine, tuturor sau numai unora, și care sînt aceștia.

230. Ce este slujirea și ce înseamnă slujirea cuvîntătoare?²⁵

231. Dacă un frate ar vicleni împotriva mea și m-ar vrăjmași sau cîntădat și un ucenic oare îmi este înzidit să păzesc

și în privința acestuia poruncile care s-au dat pentru vrăjmași?

232. Dacă cineva fiind nedreptătit de altul n-ar relatea nimănui sub motivul îndelungii răbdări și al nerăutății, ci ar socoti să lase lui Dumnezeu judecata oare face (aceasta) după Domnul?

233. Dacă din toate faptele (făcute cu dreptate) cuiva i-ar lipsi una, oare pentru aceasta nu se mîntuiește?

234. Cum vestește cineva moartea Domnului?²⁶

235. Oare este de folos să învățăm multe din Scripturi?

236. Cîți s-au învrednicit să învețe bine cele patru Evanghelii, cum se cuvine să primească darul (acesta)?

237. Care suflet se îndrumă spre voia lui Dumnezeu.

238. Dacă este cu putință aceasta (adică) să se cînte nîncetat sau să se citească sau să se vorbească cu rivnă despre cuvintele lui Dumnezeu și să nu se lase deloc pauză pentru nevoia ce se înțimplă unora pentru trebuințele mai necutate ale trupului.

239. Care este comoara cea bună și care cea rea.

240. Pentru ce s-a zis că este largă poarta și lată calea care duce la pierz?²⁷

241. Cum este strîmtă poarta și îngustă calea care duce la viață și cum poate să intre cineva prin aceasta?²⁸

242. Ce înseamnă aceasta: «Cu iubire frățească iubiți-vă unii pe alții»²⁹.

243. Ce vrea (să spună) Apostolul cînd zice: «mînăți-vă și să nu greșiți, soarele să nu apună întru minia voastră»³⁰, fi-

10. Matei 5, 5.
11. II Cor. 7, 10.
12. Matei 5, 4.
13. I Cor. 10, 31.
14. I Cor. 10, 31.
15. Matei 6, 3.
16. Matei 5, 3.
17. Matei 6, 31.
18. Matei 5, 9.
19. Matei 18, 3.

20. Luca 22, 46.
21. Matei 5, 25.
22. Matei 29, 1 s.u.
23. Matei 18, 20.
24. I Cor. 4, 12.
25. Rom. 12, 1.
26. I Cor. 11, 26.
27. Matei 7, 13.
28. Matei 7, 14.
29. Rom. 12, 10.
30. Eflex. 4, 26.

îndcă în altă parte spune: «toată amărăciunea, supărarea și mînia să se îndepărteze de la voi»³¹.

244. Ce înseamnă aceasta: «lăsați loc minții»³².

245. Cine este cel înțelept ca șarpele și curat (blind) ca porumbelul³³.

246. Ce înseamnă «dragostea nu se poartă cu necuviință»³⁴.

247. Care este lauda întru Domnul³⁵ și care (este) cea oprită.

248. Dacă Domnul dă înțelepciune și de la El (de la fața Lui) vine cunoașterea și înțelegerea; și dacă prin Duhul dă unuia cuvîntul înțelepciunii, iar altuia cuvîntul cunoașterii³⁶, cum reprezintă Domnul ucenicilor: «chiar și voi stăteți nepricipiți»³⁷ și cum Apostolul acuză pe unii ca reînțelepți³⁸.

249. Ce este cuvios și ce este drept³⁹.
250. Cum dă cineva ceea ce este sfînt cinivilor, sau aruncă mărgăritarele înaintea porcilor; sau cum se întîmplă ceea ce se mai relatează: «ca nu cumva să le calce pe ele în picioarele lor și, întorcîndu-se, să vă sfișie»⁴⁰.

251. Cum Domnul uneori oprește să purtăm pungă și traistă la drum⁴¹ iar altori spune: «înșă acum, cei care are pungă să o ia; asemenea și traistă; și

cel care nu are să-și vîndă haina sa și să cumpere sabie»⁴².

252. Care este plina cea spre ființă⁴³ despre care am fost învățați să ne rugăm în fiecare zi?

253. Ce este talentul⁴⁴ și cum li vom înmulți.

254. Care este masa (de schimb) «ia care îți se cădea — a spus Domnul — să poți argintul»⁴⁵.

255. Unde i s-a poruncit să meargă celui care a auzit: «ia ce este al tău și pleacă»⁴⁶.

256. Care este plata pe care o iau și această la fel cu cel mai de pe urmă.

257. Cine sînt pleava ce se va arde cu foc nestins⁴⁷.

258. Cine este cel condamnat de către Apostol că «se dedă la smerenie fătarnică și la slujirea înșelărilor...»⁴⁸.

259. Cine este cel fierbinte cu duhul⁴⁹.

260. Fiindcă Apostolul spune uneori: «nu fiți fără de minte»⁵⁰, iar alții: «nu vă socotiți înțelepți întru voi»⁵¹, oare este cu putință să nu fie înțelept întru sine cel fără de minte?

261. Cum înșși sfinții cerînd unele lucruri n-au primit de la Domnul.

262. Care este deosebirea între sărăcie (scăpătate) și sărăcie și cum grăiește Da-

vid adevărul cînd spune: «iar eu sărăcit sînt și sărac»⁵².

263. Ce vrea Domnul să învețe cu exemple la care a adăugat pe acesta: «deci așa și fiecare din voi care nu se leapădă de toate averile sale, nu poate să-Mi fie ucenic»⁵³.

264. Ce este curățenia (sinceritatea).

265. Dacă numai către singuri preoții s-a spus aceasta: «dacă îți vei aduce darul tău la altar» s.c.l.⁵⁴.

266. Ce este sarea pe care ne-a poruncit Domnul s-o avem⁵⁵.

267. Dacă unul se va bate mult, iar altul puțin⁵⁶, cum spun unii că nu există sfîrsit al muncii celor pedepșiți?

268. Cu ce înțeles sînt numiți unii «fii ai neascultării» și «copii ai mîniei»⁵⁷.

269. Fiindcă s-a scris: «Făcînd voile trupului și ale cugetelor»⁵⁸ oare unele sînt voile trupului și altele ale cugetelor; și care sînt acestea?

270. Ce înseamnă «lipsiti fiind dar nu dezîndăjditiți»⁵⁹.

271. Oare pentru toate cîte a greșit cineva află curățire prin milostenie?

272. Fiindcă porunca Domnului este să nu ne îngrijim de ziua de mîine⁶⁰, cum să înțelegem drept această poruncă?

273. Ce (anume) dacă ar face cineva buște împotriva Duhului Sfînt⁶¹.

274. Cum se face cineva neburn în veacul acesta?⁶²

275. Dacă poate să împiedice satana hoțărîrea unui Sfînt.

276. Ce înseamnă ceea ce s-a spus de către Apostol: «ca voi să deosebiți care este voia lui Dumnezeu, ce este bun și plăcut și desăvîrșit»⁶³.

277. Care este cămara în care poruncește Domnul să intre cel care se roagă⁶⁴.

278. Cum duhul cui va se roagă, iar mințea lui este fără roadă⁶⁵.

279. Ce înseamnă: «cîntați cu înțelegere»⁶⁶.

280. Cine este cel curat cu inima⁶⁷.

281. Dacă se cuvine să silim să cînte pe o soră care nu vrea.

282. Cine sînt aceia care spun: «am mîncat înaintea Ta și am băut»⁶⁸ și aud: «nu vă știu pe voi»⁶⁹.

283. Oare cel care face voia cui va este părtaș cu acela?

284. Dacă o comunitate de frați ar sărăci din cauza bolilor, oare este jenant să primească de la alții cele spre trebuință? și dacă se cuvine, de la cine să se primească?

285. Dacă se cuvine ca o comunitate de frați care face negot cu altă comunitate să observe prețul adevărat al fiecărui fel.

286. Dacă se cuvine ca pe cel care viețuiește într-o comunitate de frați și a că-

31. *Efes.* 4, 31.

32. *Rom.* 12, 19.

33. *Matei* 10, 16.

34. *I Cor.* 13, 5.

35. *II Cor.* 10, 17.

36. *I Cor.* 12, 8.

37. *Matei* 15, 16.

38. *Rom.* 1, 31.

39. *Th* 1, 8.

40. *Matei* 7, 66.

41. *Luca* 22, 35.

42. *Luca* 22, 36.

43. *Matei* 6, 11.

44. *Matei* 25, 15—2.

45. *Matei* 25, 27.

46. *Matei* 20, 14.

47. *Matei* 3, 12.

48. *Col.* 2, 18.

49. *Rom.* 12, 11.

50. *Efes.* 5, 17.

51. *Rom.* 12, 16.

52. *Ps.* 39, 23.

53. *Luca* 14, 33.

54. *Matei* 5, 23.

55. *Matcu* 9, 49.

56. *Luca* 12, 47—18.

57. *Efes.* 2, 2—3.

58. *Efes.* 2, 2—3.

59. *II Cor.* 4, 8.

60. *Matei* 6, 34.

61. *Matei* 3, 29.

62. *II Cor.* 4, 10.

63. *Rom.* 12, 2.

64. *Matei* 6, 6.

65. *I Cor.* 14, 11.

66. *Ps.* 46, 7.

67. *Matei* 5, 8.

68. *Luca* 13, 26.

69. *Luca* 13, 27.

zut în neputință trupească să-l aducem în casa pentru strălucii⁷⁰.

287. Care sînt roadele vrednice de pocăință⁷¹.

288. Cel care dorește să-și mărturisească păcatele sale se cuvine oare să le mărturisească la toți, și celor care s-ar întâmpla, sau cărora?

289. Ce se cuvine să facă cel care s-a pocăit de un păcat, dar cade din nou în același păcat.

290. Cum sporește cineva întotdeauna în lucrul Domnului.

291. Cine este trestia strivită sau festila aprinsă; și cum cineva pe prima n-o va frînge și pe a doua nu o va stînge⁷².

292. Oare se cuvine ca în comunitatea de frați să existe școală pentru copiii celor care trăiesc în societate?

293. Cum se cuvine să ne purtăm cu cei care se îndepărtează de cele mai mari dintre păcate, dar pe cele mici le fac cu indiferență.

294. Din care cauză decade cineva din pomenirea vesnică a lui Dumnezeu.

295. Din ce semne se cunoaște cel care plutește (cu mintea) în nori.

296. Cum se poate încredința sufletul că este curat de păcate.

297. Cum se cuvine să se întoarcă cineva de la păcat.

298. Oare îngăduie Scriptura ca acelea bune să se facă după propria plăcere?

299. Cum se va încredința sufletul că s-a îndepărtat de iubirea de slavă.

300. Care este echipul întoarcerii, cînd cuvîntul este pentru ceea ce nu se poate vedea.

301. Dar dacă cineva ar spune că «nu mă va mustra conștiința».

302. Oare se cuvine să dăm din iconomisire celor din afară, care sînt lipsiți?

303. Oare se cuvine ca în comunitatea de frați să se asculte de cele spuse de către toți?

304. Dacă rudele celor care s-au rînduit într-o comunitate de frați ar dori să dea ceva pentru aceștia, se cuvine să se primească?

305. Dacă se cuvine să se primească ceva de la cei din afară, fie sub motivul prieteniei, fie sub motivul rudeniei firești.

306. În ce fel se obține nelmprăstierea minții.

307. Dacă se cuvine să se înceapă cântarea de psalmi sau rugăciunea cu rîndul?

308. Oare se cuvine să fie răspălit cel care dă ceva comunității de frați, și dacă ceea ce se dă în schimb (se cuvine) să fie corespunzător a ceea ce s-a dat.

309. Dacă i se întîmplă cuiva cele obișnuite și după fire, se cuvine să îndrăznească să se apropie spre împărtășirea cu cele sfînte?

310. Oare se cuvine ca într-o casă de obște să se facă proscomidii?

311. Oare se cuvine să mergem în vizită, invitîndu-ne oarecari?

312. Oare se cuvine să îndemnăm la rugăciune pe mireni care vin la noi?

313. Oare se cuvine să lucrăm cînd ne vizitează oarecari?⁷³

REGULILE MICI

(Ὅροι καὶ ἐπιτομήν)

70. În ediția Migne după acest capitol se menționează că pînă aici s-a folosit copia autentică adusă din Pont, iar restul de 27 de capitole și epitimile au fost adăugate din Codicele din Cozarea.

71. Matei 3, 8.

72. Matei 12, 20.

73. Grilomont în lucrarea sa: *Histoire du texte des Ascétique de S. Basile*, Louvain, 1953, (p. 180—186) după Regula mică 313 a adăugat încă 5 reguli care s-ar afla în Codicil Vaticanus Gr. 413 și 428. Așa au fost reproduse și în vol. 53 din «Biblioteca Părinților Elimi» (Atena, 1976, p. 360—367); după textul din acest volum am tradus și noi cele 5 reguli, după Regula mică 313, cu aceeași lămurire.

REGULILE MICI *

(*Όροι κατ' ἐπιτροπήν)

CUVINT ÎNAINTE¹

Iubitorul de om Dumnezeu, Care învață pe om cunoașterea², poruncește, prin Apostolul, celor cărora li s-a încredințat darul învățaturii să rămână statornici într-o învățătură³, iar pe cei care au nevoie de edificare din Dumnezeuieștile Scripturi îi sfătuiește prin Moise, spunând: *«Întreabă pe tatăl tău și-ți va vesti fie, și pe cei mai bătrâni ai tăi și-ți vor spune fie»*⁴. De aceea este nevoie ca noi cărora ni s-a încredințat slujirea cuvintului să fim gata în orice timp pentru îndrumarea și perfecționarea sufletelor noastre; și câteodată să mărturisim cu curaj înaintea întregii Biserici, iar alteori să făgăduim în particular fiecăruia dintre cei care vin să ne întrebe după cum vor, atât în privința celor ce se referă la dreapta credință, cit și în privința celor ce se referă la adevărul trăirii pe care o recomandă Evanghelia Domnului nostru Iisus Hristos, întrucât cu aceste două omul lui Dumnezeu se desăvârșește în mod sigur; iar voi să nu lăsați nimic fără roadă, nimic neîndeplinit pentru voi; însă, în afară de cele care se învață îndeobște, să întrebați și în particular despre lucrurile edificatoare și să rânduți toată învățătura vieții spre ceea ce este de folos. Așadar, dacă Dumnezeu ne-a adunat spre acest scop și aici este multă liniște de zgomotele din afară, să nu ne îndreptăm spre altă lucrare oarecare și să nu dăm somnului trupurile noastre, ci să trecem partea rămasă din noapte în cercetarea și examinarea celor necesare, împlinind astfel cele spuse de fericitul David, că: *«În legea Domnului voi cugeta ziua și noaptea»*⁵.

* După textul din P. G. Migne, vol. 31, col. 1079, 1080—1305, 1306.

1. În unele manuscrise nu există acest Cuvint înainte, dar Regulile Mari (R.M.) fac un corp cu Regulile mici (R.m.).

2. Ps. 93, 10.

3. Rom. 12, 7; I Tim. 1, 3.

4. Deut. 32, 7.

5. Ps. 1, 2.

Întrebarea 1

Dacă este cu puțință sau folosește cuiva ca să-și îngăduie să facă sau să spună cele pe care le socotește bune, fără mărturia Scripturilor de Dumnezeu insuflate ?⁶

Răspuns

Domnul nostru Iisus Hristos spune despre Sfântul Duh că «nu va grăi de la sine, ci cîte va auzi pe acestea le va grăi»⁷; iar despre Sine însuși: «nu poate Fiul să facă nimic de la Sine»⁸, și iarăși: «că Eu n-am grăit de la Mine, ci Tatăl Care M-a trimis pe Mine, Acela Mi-a dat poruncă ce să spun și ce să grăiesc și știu că porunca Lui este viața veșnică; deci cele ce grăiesc Eu, precum Mi-a spus Mie Tatăl, astfel grăiesc»⁹. (După aceste cuvinte ale Domnului), cine va fi atît de fără mînte, încît să îndrăznească chiar și să gîndească ceva de la sine, din moment ce, pe de o parte, folosește ca îndrumător pe Sfântul și Bunul Duh, ca să se îndrepteze pe calea adevărului și cu gîndul și cu cuvîntul și cu fapta, iar pe de altă parte, este orb și trăiește în întuneric fără soarele dreptății, adică **Insuși Domnul nostru Iisus Hristos, Care luminează ca și cu niște raze cu poruncile Sale?** Căci Scriptura spune că: «porunca Domnului este strălucitoare, luminează ochii»¹⁰. Dar fiindcă dintre lucrurile și cuvintele care se întorc în noi, unele sînt despărțite de porunca lui Dumnezeu în Sfînta Scriptură, iar altele sînt făcute, pe de o parte, despre cele scrise nu s-a dat nimănui în general vreo putere, nici să facă ceva din cele oprite, nici să lase la o parte ceva din cele poruncite, din moment ce Domnul a poruncit odată și a zis: «**Și vei păzi cuvîntul pe care ți l-am poruncit fie astăzi, nu vei adăuga (ceva) la el și nici nu vei lăsa afară (ceva) din el**»¹¹; «**căci în-iricoșată este așteptarea judecății și proba focului li va mîncă pe cei care vor îndrăzni ceva asemănător**»¹²; iar pe de altă parte, pentru cele făcute, Apostolul Pavel ne-a pus normă, spunînd: «**Toate îmi sînt îngăduite, dar nu toate edifică; nimeni să nu caute numai ale sale, ci fie-care să caute și ale altuia**»¹³. Încît este nevoie ca în orice chip să ne supunem fie lui Dumnezeu, potrivit poruncii Lui, fie unii altora din cauza poruncii Lui; pentru că în Scriptură este scris: «**Supuneți-vă**

6. De aici se vede clar cît de mare importanță acordă Sfîntul Vasile cel Mare Sfîntei Scripturi.

7. Ioan 16, 13.

8. Ioan 5, 19.

9. Ioan 12, 49—50.

10. Ps. 18, 8.

11. Deut. 4, 2. Pasagiul acesta este redat de Sf. Vasile în mod liber.

12. Ebr. 10, 27.

13. I Cor. 10, 23—24.

unii altora, în Irica lui Hristos»¹⁴. Și Dumnezeu zice: «**Cel care dintre voi vrea să fie mare să fie cel din urmă din toți și slugă tuturor**»¹⁵; adică să se instrăineze de dorințele proprii, imitînd pe Hristos însuși, Care spune: «**Fu am coborît din cer, nu ca să fac voia Mea, ci voia Tatălui Care M-a trimis pe Mine**»¹⁶.

Întrebarea 2

Ce mărturisire trebuie să-și ceară între ei cei care doresc să viețuiască împreună după Dumnezeu ?

Răspuns

Trebuie să-și dea mărturisirea pe care Domnul a pus-o înaintea oricui se apropie, cînd a spus: «**De vorește cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, și să-și ia crucea sa și să-Mă urmeze Mie**»¹⁷. Iar cîtă putere are fiecare dintre aceștia, s-a spus la Întrebarea respectivă.

Întrebarea 3

Cum vom întoarce pe cel care păcătuiește, sau, dacă nu se întoarce, cum trebuie să ne comportăm față de el ?

Răspuns

Așa cum ni s-a poruncit de Domnul, care a spus: «**Dacă-ți va greși fratele tău, du-te și ceartă-l pe el între tine și el singur; dacă te va asculta, ai cîștigat pe fratele tău; dacă însă nu va asculta, mai ia cu tine încă unul sau doi, pentru ca pe spusa a doi sau trei martori să se sprijine orice cuvînt; și dacă nu va asculta nici de ei, spune-l Bisericii; iar dacă nici de Biserică nu va asculta, să-ți fie ca un păgîn și vameș**»¹⁸. Dacă, deci, se va face aceasta, «**li ajunge lui pedeapsa aceasta din partea mai multora**»¹⁹, pentru că Apostolul a scris: «**muștră, ceartă, îndeamnă cu toată îndelunga răbdare și învățătura**»²⁰; și iarăși: «**Iar dacă cineva nu ascultă cuvîntul nostru din această epistolă, să-l însemnați și să nu veniți în atingere cu el, ca să se rușineze**»²¹.

14. Efes. 5, 21.

15. Marcu 9, 35.

16. Ioan 6, 38.

17. Matei 16, 24.

18. Matei 18, 15—17

19. II Cor. 2, 6.

20. II Tim. 4, 2.

21. II Tes. 3, 14.

Intrebarea 4

Dacă cineva și pentru păcate mici ar strîmtoa pe frați spunînd că trebuie să se pocăiască, nu cumva și el este nemilostiv și risipește dragostea?

Răspuns

Întrucît Domnul a încredințat că «nici o literă sau nici o virgulă nu va trece din lege, pînă ce se vor împlini toate»²² și a declarat că: «pentru tot cuvîntul deșert pe care-l vor grăi oamenii, vor da socoteală pentru el în ziua judecării»²³, nu trebuie să fie disprețuit nimeni ca mic. Căci «cel ce disprețuiește un lucru — spune Scriptura — va fi disprețuit de acesta»²⁴. De altfel, pe care păcat va îndrăzni cineva să-l numească mic, cînd Apostolul a stabilit clar că «prin călcarea legii necinstești pe Dumnezeu»²⁵. Iar dacă boldul morții este păcatul²⁶, nu în mod concret acesta sau acela, ci în mod nedeterminat orice păcat, nemilostiv nu este cel care ceartă, ci cel care tace, după cum desigur nemilostiv este cel care lasă veninul înăuntru în cel mușcat de șarpe veninos, nu cel care-l scoate. Acesta (cel care nu ceartă) risipește și dragostea; pentru că, precum relatează Scriptura, «cel care cruță toaagul urăște pe fiul său, iar cel care îl iubește, îl pedepsește stăruitor»²⁷.

Intrebarea 5

*Cum trebuie să se pocăiască cineva pentru fiecare păcat și ce roade vrednice de pocăință trebuie să arate?*²⁸

Răspuns

Asumîndu-și rînduială celui care a zis: «Nedreptatea am urît-o și m-am îngreșoșat»²⁹, și făcînd cele spuse în Psalmul al șaselea și în mulți alții și cele mărturisite de Apostolul celor care s-au intristat după Dumnezeu pentru altul care a păcătuit. «Căci, iată — zice (Apostolul) — numai (faptul) acela că v-ați intristat pentru Dumnezeu, cîtă srguință, cîtă apărare, cîtă nemulțumire, cîtă trică, cîtă dorință, cîtă rîvnă, cîtă

22. Matei 5, 18.

23. Matei 12, 36

24. Pilde 13, 13.

25. Rom. 2, 23.

26. I Cor. 15, 55.

27. Pilde 13, 24.

28. R.M. 16 unde nu se întîlnește partea a doua a întrebării; se reia însă și se întîlnește în R.M. 19.

29. Ps. 118, 163.

pedepsă (răzbunare) a stîrnit în voi: prin toate ați arătat că sînteți curași în privința acelei faptе»³⁰. Pentru aceasta, cel ce a greșit, trebuie să înmulțească virtutea contrară (păcatului săvîrșit), cum a făcut Zahau.

Intrebarea 6

Ce fel (de om) este cel care mărturisește cu cuvîntul că se pocăiește dar păcatul nu și-l îndreaptă?

Răspuns

Pentru unul ca acesta socotesc că s-a scris: «Dacă vrăjmașul tău se roagă cu glas tare, să nu te încrezi în el; pentru că șapte viclesuguri sînt în sufletul lui»³¹; și în altă parte: «ca un cîine cînd se întoarce la ceea ce a vomat și devine rău (mînios), la fel este omul, care, din cauza răutății lui se întoarce la păcatul lui»³².

Intrebarea 7

Care este judecata acelor care nu pedepsesc pe cei care greșesc?

Răspuns

După părerea mea este mai grea decît a aceluia despre care s-a zis că: «Mai de tolos i-ar fi aceluia de i s-ar lega de gît o piatră de moară și ar fi aruncat în mare, decît să smîntească pe unul dintre aceștia mai mici»³³. Pentru că acela care a păcătuit nu primește certarea spre îndreptare, ci justificarea spre încurajarea păcatului și îndeamnă și pe alții la asemenea patimi, încît pentru cel care apără (scutește) de păcat, dacă nu va arăta roade vrednice de pocăință, să se aplice cuvintele Domnului: «Dacă ochiul tău cel drept te smîntește, scoate-l pe el și aruncă-l de la tine; căci e mai bine pentru tine să piară unul din membrele tale, decît să fie aruncat tot corpul tău în gheena»³⁴.

Intrebarea 8

Cum trebuie să fie primit cel care se pocăiește în mod sincer?

30. I Cor. 7, 11.

31. Pilde 26, 25.

32. Pilde 26, 11.

33. Luca 17, 2.

34. Matei 5, 29.

Răspuns

Așa cum a învățat Domnul, spunînd că: «cheamă prietenii și vecinii și le zice: a bucurați-vă împreună cu mine, că am găsit oia cea pierdută»³⁵.

Intrebarea 9

Cum trebuie să ne comportăm față de cel care păcătuiește, dacă nu se pocăiește?

Răspuns

Așa cum a poruncit Domnul, zicînd: «Iar dacă nici de Biserică nu va asculta, să-ți fie ție ca un păgîn și ca un vameș»³⁶, și cum a învățat Apostolul, cînd a scris: «Să vă îndepărtați de orice frate, care umblă în neorînduială și nu după predania pe care a primit-o de la noi»³⁷.

Intrebarea 10

Sufletul care s-a ticăloșit în multe păcate, cu ce fel de teamă și cu ce fel de lacrimi trebuie să se despartă de păcate, și cu ce nădejde și dispoziție (sullețească) trebuie să se apropie de Dumnezeu?

Răspuns

Mai întîi trebuie să urască viața lui dezordonată de mai înainte și însăși amintirea ei s-o deteste și să-i repugne; căci Scriptura spune: «nedreptatea am urît și m-am scîrbit, dar am iubit legea ta»³⁸; apoi trebuie să învețe teama de judecata și pedeapsa veșnică, iar ca timp al lacrimilor să cunoască timpul pocăinței, așa cum a învățat David în psalmul șase, făcînd cunoscută curățirea păcatelor prin sîngele lui Hristos întru mărirea milei și a mulțimii îndurărilor lui Dumnezeu, Celui care a zis că: «de vor fi păcatele voastre (negre) cum e cîrmizul, ca zăpada le voi albi, și de vor fi roșii ca purpura, ca lîna le voi albi»³⁹. Atunci luînd autoritatea și puterea de a bineplăcea lui Dumnezeu, (sufletul) spune: «seara vine cu lacrimi, iar dimineața-i bucurie; ai prefăcut plînsul meu în bucurie; luat-ai sacul de pe mine și m-ai încins cu veselie, ca să-ți cînte ție mărirea mea»⁴⁰. Și așa apropiindu-se cîntă

lui Dumnezeu, grînd: «Înălța-Te-voi, Doamne, că m-ai ridicat și n-ai lăsat pe vrăjmașii mei să se bucare împotriva mea»⁴¹.

Intrebarea 11

Cum ajunge cineva să urască păcatele

Răspuns

Ura împotriva cauzelor unor asemenea (păcate) se naște din consecința neplăcută și dureroasă (a acestora). Așadar, dacă cineva se va încredința cit de multe și de mari rele produc păcatele, în mod automat, și din lăuntru (sufletului), încearcă ură față de acestea, așa cum a arătat (psalmistul) care a spus: «Am urît nedreptatea și m-am scîrbit»⁴².

Intrebarea 12

Cum se va încredința sufletul că Dumnezeu i-a iertat păcatele lui?

Răspuns

Dacă se va vedea pe sine în starea celui care a spus: «Am urît nedreptatea și m-am scîrbit»⁴³. Căci Dumnezeu, Care, pentru iertarea păcatelor noastre, a trimis pe Unul Născut Fiul Său, a anticipat astfel iertarea tuturor în măsura, în care depindea de El. Dar fiindcă sfîntul David cîntă mila și judecata⁴⁴ și mărturisește că Dumnezeu este milosiv și drept, este nevoie ca cele spuse de către profeți și de către Apostoli să se împlinească în privința locurilor pentru pocăință, pentru ca judecățile dreptății lui Dumnezeu să se arate și mila Lui să se împlinească spre iertarea păcatelor.

Intrebarea 13

Dacă cel care a păcătuit după botez trebuie să deznădăduiască pentru mîntuirea lui, dacă a făcut mulțime de păcate, plînd la ce limită a păcatelor trebuie să nădăduiască în iubirea de oameni a lui Dumnezeu, prin pocăință?⁴⁵

41. Ps. 29, 1.

42. Ps. 116, 163.

43. Ps. 718, 163.

44. Ps. 100, 1.

45. În întrebarea aceasta există în mod clar influența punctului de vedere general, care a circulat în Biserică pînă la jumătatea veacului al treilea, că pentru anumite păcate nu există pocăință în această viață, și că acela care a săvîrșit asemenea păcate, pentru el trebuie să aibă nădejde în mila lui Dumnezeu, în ziua judecării; punct de vedere greșit și condamnat. V. în această privință: A. D'Ales, L'Edit de Calliste deuxième édition, Paris, 1914, p. 3 ș.u.

35. Luca 15, 6.

36. Malei 18, 17.

37. II Tes. 3, 6.

38. Ps. 118, 163.

39. Isaia 1, 18.

40. Ps. 29, 3, 11, 12.

Răspuns

Dacă este posibil să numărăm mulțimea Indurărilor lui Dumnezeu și să măsurăm mărimea milelor lui Dumnezeu, (atunci), în comparație cu mulțimea și mărimea păcatelor să fie și deznădejdea. Dar dacă păcatele noastre, cum este natural, se întâmplă să le și măsurăm, să le și numărăm, în timp ce mila lui Dumnezeu este de nemăsurat și Indurărilor lui de nenumărat, nu este timp de deznădejde, ci de cunoaștere a milei (lui Dumnezeu) și de condamnare a păcatelor, a căror iertare, precum spune Scriptura, există întru singele lui Hristos. Dar că nu trebuie să deznădăjduim, aceasta am învățat-o în multe locuri și în multe chipuri, dar mai ales din parabolă Domnul nostru Iisus Hristos cea referitoare la fiul care și-a luat de la tatăl său partea de avere și a cheltuit-o în păcate. De cită și de cît de mare sărbătorire s-a făcut vrednică pocăința lui, cunoaștem din înseși cuvintele Domnului⁴⁶. Iar Dumnezeu vorbește (în legătură cu aceasta) și prin Isaia: «De vor fi păcatele (negre), cum e cîrmizul, ca zăpada le voi albi; și de vor fi roșii ca purpura, ca lina le voi albi»⁴⁷. Aceasta trebuie să știm că este adevărat numai dacă pocăința se face în moduli vrednic de luat în considerare, din dispoziția disprețuitoare a păcatului, precum s-a scris și în Veciul și în Noul Testament și rodul este vrednic, așa cum s-a spus la întrebarea în legătură cu aceasta⁴⁸.

Întrebarea 14

Prin ce roade poate fi dovedită pocăința adevărată?

Răspuns

Despre conduita celor care se pocăiesc și despre dispoziția celor care se îndepărtează de păcat și despre sîrguința pentru roade vrednice de pocăință s-a vorbit la locurile potrivite⁴⁹.

Întrebarea 15

Ce înseamnă: «De cîte ori îmi va greși Iratele meu și-i voi ierta lui»⁵⁰; și de cîte ori pot să-l iert?

Răspuns

Puterea de a ierta (păcatele) nu s-a dat fără limite, ci în dependență de ascultarea celui care se pocăiește și de armonia lui cu cel care

46. Luca 15, 13 ș.u.

47. Isaia 1, 18.

48. R.m. 5.

49. V. R.m. 3, ș.u.

50. Matei 18, 21.

se îngrijește de conducerea sufletului lui. Pentru că despre unii ca aceștia s-a scris că: «de se vor uni doi dintre voi pe pămînt, tot lucrul pe care-l vor cere se va da lor de la Tatăl Meu Care este în ceruri»⁵¹. În privința întrebării cite păcate putem să iertăm, (aceasta) nici nu trebuie să se pună, pentru că Noul Testament n-a făcut nici o deosebire⁵², ci făgăduiește iertare de orice păcat celor care se pocăiesc cu adevărat și mai ales pentru că Domnul a făgăduit iertare din partea Sa «pentru tot lucrul»⁵³.

Întrebarea 16

Pentru ce cîteodată sufletul, și fără să se străduiască, aproape în mod automat se reculege, ca și cum a fost cuprins de o durere, iar altă dată este atît de insensibil, încît chiar silindu-se nu poate să se reculeagă.

Răspuns

O asemenea căință este un dar al lui Dumnezeu, fie pentru încălzirea dorinței ca sufletul, gustînd din dulceața unei astfel de dureri, să se străduiască s-o înlăture, fie pentru dovedirea că sufletul poate, printr-o grijă mai stăruitoare, să fie totdeauna în căință, spre nejustificarea celor care au pierdut aceasta prin lenevire. Însă a ne sili și a nu putea să ne căim descoperă, în același timp, și neglijența noastră față de trecut (pentru că nu este posibil ca un om care se trezește pe neașteptate în fața a ceva, să biruie (piedica), fără cugetare și fără mullă și continuu exercitare împreună cu alți oameni) și că sufletul este stăpînit de alte patimi și nu-i este îngăduit să se elibereze de acelea și nici să facă pe cele pe care le vrea, după părerea spusă de Apostol, cînd a zis: «dar eu sînt trupesc, robul de păcat; pentru că nu fac ceea ce vreau, ci fac ceea ce urăsc»⁵⁴ și iarăși: «acum nu mai fac eu aceasta, ci păcatul care locuiește în mine»⁵⁵. Pentru că Dumnezeu a îngăduit ca să ni se împlinească și aceasta spre binele nostru, dacă, desigur, sufletul prin pătimirea celei fără de voie ale lui ar ajunge să cunoască cine este cel care-l stăpînește, și îndată ce s-ar cunoaște pe sine, în cele pe care le slujește fără voia lui, în păcat, și-ar reveni din cursa diavolului, descoperind că mila lui Dumnezeu este gata să ajute celor care se pocăiesc sincer.

51. Matei 18, 19.

52. V. R.m. 293.

53. Matei 18, 19.

54. Rom. 7, 14-15.

55. Rom. 7, 17.

Intrebarea 17

Dacă cineva în gând și-ar aduce aminte să mănânce, apoi s-ar condamna pe sine, oare și acesta se va condamna ca și cei care s-a îngrijit?

Răspuns

Dacă s-ar gândi la mâncare, fără ca natura să-l supere și înainte de timpul mesei, este clară nestabilitatea sufletului, care dovedește și atșarea lui la cele prezente și neglijența lui față de cele bine plăcute lui Dumnezeu. Însă și în acest caz mila lui Dumnezeu este aproape. Fiindcă dacă cineva s-ar judeca pe sine însuși, ia iertare prin pocăința lui, dacă se gîndește la cele viitoare din alunecare, purtînd în cugetul lui cuvîntul Domnului: *«Iată, te-ai lăcut sîndălos, să nu mai greșești, ca să nu fi se întîmple ceva mai rău»*⁵⁶. Dacă, însă, natura silește și foamea stăpînește și dacă simțirea pune în mișcare amintirea pentru mâncare, dar învinge cugetul pentru grija și îndeletnicirea cu lucrurile cele mai înalte, atunci amintirea de mâncare nu este vrednică de condamnat, ci biruința este vrednică de laudă.

Intrebarea 18

Dacă se cuvine ca acela care a greșit vreodată în comunitatea trătească să i se încredințeze vreo sarcină, după multă încercare, și dacă se cuvine, care este slujirea?

Răspuns

Amintindu-ne de Apostolul care a spus: *«Să nu fiți pricină de sminteală nici pentru iudei, nici pentru elini, nici pentru Biserica lui Dumnezeu; precum și eu mă silesc să plac tuturor în toate, căutînd nu folosul meu, ci al celor mulți, ca să se mintuiască»*⁵⁷, sintem datori și noi să avem multă grijă, ca să nu împiedicăm Evanghelia lui Hristos și să nu ne facem piedică celor neputincioși și nici să nu zidim pe alții spre răutate. De aceea, este neapărat ca și în privința unor astfel (de oameni) să cercetăm și să verificăm în ce măsură contribuie ei la zidirea credinței și la sporirea oricărei virtuți întru Hristos.

Intrebarea 19

Dacă cineva este bănuț de păcat, dar nu face aceasta în mod arătat, trebuie să-l și urmărim, ca să se și atle ceea ce se bănuia?

⁵⁶. Ioan 5, 14.

⁵⁷. I Cor. 10, 32-33.

Răspuns

Bănuielele cele rele care iau naștere din intenția cea răuvoitoare sînt condamnate de Apostol⁵⁸. Totuși cel rînduif cu grija tuturor trebuie să-i urmărească pe toți în dragostea lui Hristos și cu dorința să-l vindece pe cel bănuț, ca să se împlinească cele spuse de Apostolul: *«ca să înfățișăm pe tot omul desăvîrșit în Hristos Iisus»*⁵⁹.

Intrebarea 20

Dacă cel care a trăit în păcate trebuie să se ferească să aibă relații cu eterodocșii sau chiar să se și separe de cei care trăiesc rău?

Răspuns

Fiindcă Apostolul a spus: *«să vă feriți de tot fratele care umblă în neorînduială și nu după predania pe care a primit-o de la noi»*⁶⁰, în general este păgubitoare și primejdieoasă pentru fiecare om o legătură în orice lucru oprit, și cu gîndul și cu cuvîntul și cu fapta; dar cei care au trăit în păcate trebuie să fie cu atît mai mult atenți; întii, pentru că sufletul care s-a obișnuit cu păcatul este inclinat în mod obișnuit mai ușor către acesta, apoi fiindcă cei bolnavi cu sufletul au trebuință de mult mai mare asistență și grijă, cum se întîmple desigur ca cei bolnavi cu trupul, cînd îngrijirea lor pretinde o asistență mai amănunțită, ca să nu fie lipsiți de multe ori chiar și de acelea de care au nevoie cei sănătoși. Dar cît de mare este paguba rezultată din raporturile cu cei păcătoși o înfățișează însuși Apostolul, referindu-se la un asemenea caz, cînd zice: *«puțin aluat doșpește toată fămințătura»*⁶¹. Așadar, dacă este atît de mare paguba care vine de la cei care cad în delict morale, ce trebuie să spunem despre cei care învață greșit despre Dumnezeu? Pentru că pe aceștia învățătura greșită nu-i lasă să fie sănătoși nici în celelalte, fiindcă din cauza ei se dedau dintr-odată cu totul patimilor necinstirii, așa cum se arată în multe locuri și chiar în cele spuse în Epistola către Romani: *«și după cum nu s-au îngrijit să aibă pe Dumnezeu în cuget, i-a dat și Dumnezeu în seama minții lor celei rătăcite, ca să facă ceea ce nu se cade; încît sînt plini de toată nedreptate, de desfrînare, de vicieșug, de răutate, de pizmă, de ucidere, de certuri, de înșelătorie, de năravuri rele; pîrători, grătitori de rău, urtori de Dumnezeu, batjocoritori, lăloși, mîndri, scornitori de*

⁵⁸. I Tim. 6, 4.

⁵⁹. Col. 1, 28.

⁶⁰. II Tes. 3, 6.

⁶¹. I Cor. 5, 6.

rele, neascultători de părinți, nechibzuți, călcători ai convențiilor, ne-iubitori, de neîmpăcat, nemilostivi; aceștia, cunoscând dreptatea lui Dumnezeu, n-au înțeles că aceia care fac unele ca acestea sînt vrednici de moarte; dar nu numai că fac acestea, ci și laudă pe făptuitorii (lor).⁶²

Intrebarea 21

De unde (vine) împrăștierea și gîndirile, și cum le vom îndrepta.

Răspuns

Împrăștierea provine din nelucrarea minții, nepreocupîndu-se de cele neccsare. Iar mintea nu lucrează și este fără grijă din cauza necredinței în prezența lui Dumnezeu, care cercetează inimile și rărunchii. Căci dacă ar fi crezut acestea, în mod sigur ar fi făcut ceea ce s-a spus: «Pururea pun pe Domnul înaintea mea; cî, de este la dreapta mea, nu mă voi clătina»⁶³. Dar cel care face aceasta și cele asemenea nici nu va îndrăzni vreedată, nici nu va avea timp să gîndească ceva care nu contribuie la zidirea credinței, chiar dacă s-ar părea că este bun, ca și cum (n-ar fi) din cele oprite și care nu plac lui Dumnezeu.

Intrebarea 22

De unde provin nălucirile cele necuviincioase din noapte?

Răspuns

(Acestea) provin din pornirile curioase ale sufletului din timpul zilei⁶⁴. Dar dacă în indeletnicirea cu judecățile lui Dumnezeu, sufletul se va curăți de asemenea (porniri) și în cuget va avea conținut cele bune și bineplăcute lui Dumnezeu, pe acestea le va avea și în visurile de noapte.

Intrebarea 23

Pînă la cite cuvinte se socotește vorbire deșartă?

Răspuns

În general orice cuvînt care nu contribuie la împlinirea nevoii pe care o avem în Domnul este deșert. Dar primejdia vorbirii deșarte este

62. Rom. 1, 28—32.

63. Ps. 15, 8.

64. V. Omilia la martira Iulita, în vol. 7, p. 212, 19 din colecția «Părinții greci ai Bisericii».

mult mai mare, pentru că, chiar dacă ceea ce s-a spus este bun, dar nu contribuie la întărirea credinței, cel care a vorbit nu numai că nu este scutit de primejdie din cauza cuvîntului bun, dar și intristează pe Duhul Sfînt al lui Dumnezeu, fiindcă cuvîntul n-a fost ziditor. Căci aceasta ne-a învățat cu înțelepciune Apostolul, spunînd: «Nici o vorbă putredă să nu însă din gura voastră, ci numai dacă este vreunul bun pentru întărirea credinței, ca să aducă folos ascultătorilor», și a adăugat aceasta: «Și să nu intristați pe Duhul cel Sfînt al lui Dumnezeu, întru Care ați fost pecetluiti»⁶⁵. Dar cît este de mare răul de a intrista pe Duhul cel Sfînt al lui Dumnezeu, mai este nevoie să spun?

Intrebarea 24

Ce este injuria?

Răspuns

Orice cuvînt care este spus cu intenția de a necinsti pe cineva este injurie, chiar dacă cuvîntul însuși nu pare să fie injurios⁶⁶. Și aceasta rezultă clar din Evanghelie, care spune despre evrei că: «I-au ocărît pe el și i-au zis: Tu ești ucenic al Aceluia»⁶⁷.

Intrebarea 25

Ce este clevetirea?

Răspuns

După părerea mea, în două împrejurări se poate spune ceva rău despre cineva: cînd este nevoie să se sfătuiască cineva cu alții, care sînt iscușiți în asemenea chestiuni, cum ar putea fi îndreptat cel care a păcătuit și cînd ar fi necesar să fie salvați unii care din neștiință pot să se amestece de multe ori cu unul rău, ca și (cum ar fi) bun; pentru că Apostolul poruncește să nu se amestece cineva cu unii ca aceștia⁶⁸ ca să nu-și ia cumva laț sufletului său. Aceasta aflăm că a făcut-o însuși Apostolul, prin cele ce scrie lui Timotei, că «Alexandru țăurarul multe rele mi-a făcut mie; de el să te ferești și tu, pentru că s-a împotrivit foarte mult cuvîntelor noastre»⁶⁹. În afară de o asemenea nevoie, cel care spune ceva împotriva cuiva, ca prin aceasta să-l defaime sau să-l batjocorească, este clevetitor, chiar dacă ceea ce spune ar fi adevărat.

65. Efes. 4, 29—30.

66. Definiția aceasta pare că rezultă din pasajul următor, și nu din însuși înțelesul cuvîntului.

67. Ioan 9, 28.

68. II Tes. 3, 14.

69. II Tim. 4, 14—15.

Intrebarea 26

Cel care clevețește pe frate sau cel care ascultă pe clevețitor și îl suferă, de ce (pedcapsă) este vrednic ?

Răspuns

Amindoi (sint vrednici) de afurisire. «Căci pe cel ce clevețește în ascuns pe aproapele său, pe acela îl voi pierde»⁷⁰, iar în altă parte s-a spus: «să nu ascuți cu plăcere pe cel care clevețește, ca să nu fii aruncat (alară)»⁷¹.

Intrebarea 27

Dar dacă cineva va cleveți pe proiestos, cum trebuie să ne comportăm față de el ?

Răspuns

Judecata acestei comportări este clară din minia lui Dumnezeu față de Mariam, când aceasta a vorbit împotriva lui Moise; Dumnezeu n-a lăsat nepedepsit păcatul ei, chiar dacă însuși Moise s-a rugat pentru ea⁷².

Intrebarea 28

Dacă cineva ar răspunde altuia cu glas ridicat și cu cuvinte tari și, când i s-ar atrage atenția, ar spune că nu are nimic rău în inima lui, trebuie să fie crezut ?

Răspuns

Nu toate patimile sufletului sint evidente la toți, nici chiar la cel care este bolnav, precum nu sint evidente nici patimile corpului. Deci așa cum se întâmplă cu corpul, unde specialiștii au anumite semne pentru bolile ascunse ale lui, pe care bolnavul nu le poate masca, la fel și cu sufletul; și chiar dacă cel care păcătuiește nu simte propria-i boală, trebuie să aibă încredere în Domnul, Care l-a încredințat și pe el și pe cei împreună cu el, că omul cel rău din camera cea rea a inimii lui scoate cele rele⁷³. Pentru că omul rău poate cîteodată să spună un cuvint bun, în mod ipocrit, dar omul bun nu poate niciodată să spună sau să facă ceva rău, în mod ipocrit; căci Scriptura spune că trebuie «să gîndiți cele bune», nu numai înaintea Domnului, ci și «înaintea oamenilor»⁷⁴.

70. Ps. 100, 5.

71. Pilde 20, 13.

72. Num. 12, 10.

73. Matei 12, 35.

74. Rom. 12, 17.

Intrebarea 29

În ce chip ar putea cineva să nu se minie ?

Răspuns

Dacă crede că vede totdeauna în cugetul lui pe Dumnezeu, Care veghează totul, și pe Domnul (Îl vede ca într-o oglindă) că este pretutindeni de față. Căci care șupus ar îndrăzni cîndva să facă înaintea mai marelui său ceva care l-ar nemulțumi pe acesta ? Și chiar dacă n-ar aștepta ascultare de la alții, totuși el să fie pregătit spre ascultare, socotind pe ceilalți (oameni) superiori lui. Așadar, dacă ar căuta ascultare pentru nevoile șale personale, să cunoască că cuvîntul Domnului învață pe fiecare (dintre noi) să slujească aitora; dacă totuși s-ar face vinovat de călcarea poruncii Domnului, nu are trebuință de minie, ci de milă și de împreună compătimire, după cum s-a zis: «cine suferă și ea nu suferă»⁷⁵.

Intrebarea 30

Cum vom tăia patima pottei rele ?

Răspuns

Prin dorința înfocată ca să împlinim poruncile lui Dumnezeu și prin aceasta, pe aceea pe care ne-a învățat că o are cel care a spus: «judecățile Domnului sint adevărate, la fel de drepte; mai dorițe decît aurul și decît piatra foarte scumpă și mai dulci decît mierea și făgurele»⁷⁶. Pentru că dorința lucrurilor mai bune, cînd este însoțită de dreptul și puterea îndulcirii celor dorițe ne silește să disprețuim și să detestăm totdeauna și lucrurile mai mici, precum ne-au învățat toți sfinții; deci cu cît mai mult trebuie să detestăm lucrurile rele și vrednice de rușine ?

Intrebarea 31

Dacă se oprește cu totul risul ?

Răspuns

Din moment ce Domnul condamnă pe cei care rid⁷⁷, este clar că pentru cel credincios nu există niciodată timp de ris, și mai ales în aft

75. II Cor. 11, 29.

76. Ps. 18, 9—10.

77. Luca 6, 23.

de marea mulțime a acelor care necinstesc pe Dumnezeu⁷⁸ prin călcarearea legii, și a acelor care se omoară în păcat; pentru aceștia trebuie să ne întristăm și să plîngem.

Intrebarea 32

De unde provine pofta de somn fără de vreme și fără măsură și cum o vom îndepărta?

Răspuns

Această poftă de somn vine cînd sufletul se face mai leș în privința gîndurilor pentru Dumnezeu și cînd disprețuim judecățile lui Dumnezeu; iar pe aceasta o lepădăm cînd vom cugeta la măreția lui Dumnezeu în mod sincer și demn și cînd dorim voia Lui, ca acela care a spus: «Nu voi da somn ochilor mei și ațipire genelor mele și odihnă timpurilor mele, pînă nu voi găsi loc pentru Domnul, o locuință pentru Dumnezeul lui Iacov»⁷⁹.

Intrebarea 33

Cum se demască cel care se străduiește să fie bineplăcut (oamenilor)?

Răspuns

Cînd, pe de o parte, se arată binevoitor față de cei care-l laudă, iar pe de altă parte, devine greoi față de cei care-l vorbesc de rău. Căci dacă vrea să placă Domnului, să fie pretutindeni și întotdeauna același, împlinind ceea ce s-a spus: «cu armele dreptății în dreapta și în stînga, în cinste și în necinste, în mustrări și în laude, cînd sîntem socotiți înșelători și cînd sîntem socotiți de bună credință»⁸⁰.

Intrebarea 34

Cum va evita cineva patima de a fi plăcut (oamenilor) și de a căuta în toate părțile laudele de la oameni?

Răspuns

Cu încredințarea despre prezența lui Dumnezeu și cu grija nelămpășiată de a fi bineplăcut înaintea lui Dumnezeu și cu dorința fier-

78. Rom. 2, 23.

79. Ps. 131, 4—5.

80. II Cor. 6, 7—8.

binte a fericiților făgăduite de Domnul; căci nimeni nu va greși ca, în prezența stăpînului, să mulțumească slugii celei împreună cu el, necinstind pe stăpîn și condamîndu-se pe sine însuși.

Intrebarea 35

Cum se cunoaște cel mîndru și cum se vindecă?

Răspuns

Se cunoaște din aceea că umbă după cele ce sînt mai presus de el; dar se vindecă, dacă crede în judecata celui care a spus: «Domnul celor mîndri le stă împotriva, iar celor smeriți le dă har»⁸¹. Așadar, se cuvine să știm că, dacă cineva se teme de judecata mîndriei, nu poate să se vindecă de boală, dacă nu s-a debarasat în prealabil de toate eforturile lui pentru înălțare; așa cum nu poate cineva să uite o limbă străină, sau o oarecare meserie, dacă nu încetează cu totul nu numai să facă sau să spună ceva în legătură cu acea meserie, ci chiar dacă nu încetează să audă pe cei care vorbesc și să vadă pe cei care lucrează. Acest lucru trebuie să-l observăm și cu privire la orice răutate.

Intrebarea 36

Dacă trebuie să caute cineva cinste?

Răspuns

Ca să dăm cinste celui cu cinstea⁸² am învățat (de la Apostolul), dar ca să căutăm cinstea am fost oprîți, pentru că Domnul a spus: «Cum poți voi să credeți, cînd primiți mîrire de la alții și mîrirea cea de la unicul Dumnezeu nu o căutați?»⁸³. Așa încît a căuta cineva slava din partea oamenilor este dovadă de necredință și de instrăinare de cinstirea lui Dumnezeu, pentru că Apostolul a spus că «dacă aș mai căuta să plac oamenilor, n-aș fi robul lui Hristos»⁸⁴. Deci, dacă cei care iau cinstea pe care o dau oamenii sînt atît de condamnați, apoi cei care caută cinstea care nu li se dă, au negrăit osîndă.

81. Iac. 4, 6.

82. Rom. 13, 7.

83. Ioan 5, 44.

84. Gal. 1, 10.

Intrebarea 37

In ce chip ar putea să devină rivniitor cel care este lenevos în împlinirea poruncilor

Răspuns

Fiind deplin incredințat de prezența Stăpînului Dumnezeu, Care pe toate le vede și de amenințarea care se întoarce împotriva celui leneș și de nădejdea marii răsplătiri de la Domnul, care s-a făgăduit prin Pavel Apostolul, că fiecare (om) își va lua plăta după osteneala sa⁸⁵. Trebuie însă să fie incredințat despre toate celelalte care sînt relatate în Scriptură, cu scopul că să provoace zel fiecărui (om), adică răbdare spre slava lui Dumnezeu.

Intrebarea 38

Dacă un frate ar primi poruncă și s-ar împotrivi, dar după aceea s-ar duce

Răspuns

Pentru faptul că a contrazis ca un împotrivor, îndemnînd și pe alții spre un astfel de act, să știe că s-a făcut vinovat de aceea osîndire, că adică «*tot omul rău ajîjă răzvrătirea, dar Domnul trimite împotriva lui un sol fără milă*»⁸⁶. Dar să fie incredințat că nu se împotrivește omului, ci iată, Insuși Domnului, Care a spus: «*Cel care vă ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă și cel care se leapădă de voi de Mine se leapădă*»⁸⁷. Și dacă ar simți căință, mai întîi să ia iertare și astfel, dacă i s-ar îngădui, să îndeplinească lucrul⁸⁸.

Intrebarea 39

Dacă cineva ar asculta și după aceea ar cîrți?

Răspuns

Deoarece Apostolul a spus: «*Faceți toate fără cîrtiri și fără șovăieli*»⁸⁹, cel care cîrtește s-a înstrăinat de adunarea fraților și lucrul lui nu mai poate fi folosit de aceștia⁹⁰; este clar că persoana care se aseamănă cu acesta are boala⁹¹ necredinței și îndoială în privința nădejzii.

85. I Cor. 3, 8.

86. Filde 17, 11.

87. Luca 10, 16.

88. V. R.M. 29, unde lucrarea făcută cu murtare nu trebuie să se amestece cu cea a celor supuși.

89. Filip. 2, 14.

90. V. R.M. 38.

91. Așa se interpretează la întrebarea 38.

Intrebarea 40

Dacă un frate ar mîhni pe frate, cum trebuie să se îndrepteze?

Răspuns

Dacă l-a mîhnit așa cum a înțeles Apostolul, cînd a zis: «*V-ați întristat pentru Dumnezeu, ca să nu suferiți din cauza noastră nici o pagubă*»⁹², nu are trebuință de îndreptare cel care a provocat întristarea, ci cel care a fost întristat trebuie să arate semnele distinctive ale întristării lui după Dumnezeu. Dacă, însă, l-a întristat prin lucruri fără importanță, cel care a provocat întristarea, să-și amintească de Apostolul care a zis: «*Dacă fratele tău se întristează pentru vreo mincare, (atunci) tu nu te porți cu cere dragostea*»⁹³, dar recunoscîndu-și o asemenea greșeală, să aplice cuvîntul Domnului: «*Deci de-ți vei aduce darul tău la altar și acolo îți vei aduce aminte că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă darul acolo, înaintea altarului, și du-te de te împacă mai întîi cu fratele tău și apoi vino de-ți adu darul tău*»⁹⁴.

Intrebarea 41

Dacă cel care a mîhnit n-ar primi să se justifice

Răspuns

Trebuie să se îplinească în cazul lui cele spuse de Domnul cu privire la cel care a păcătuit și nu s-a pocăit: «*Jar de nu va asculta nici de Biserică, să-ți fie fie ca un păgîn și ca un vameș*»⁹⁵.

Intrebarea 42

Dar dacă cel care a mîhnit și-ar cere iertare, iar cel care a fost mîhnit n-ar vrea să se împace?

Răspuns

Judecata Domnului în cazul acesta este clară și se poate vedea în parabola slujirii față de altă slugă împreună cu ea, care, deși a fost rugată, n-a voit să arate îngăduință, atunci celelalte slugi, văzînd călele împlinite, le-au adus la cunoștința stăpînului lor, iar stăpînul mîntui-

92. II Cor. 7, 9.

93. Rom. 14, 15.

94. Matei 5, 23—24.

95. Matei 18, 17.

du-se și-a retras darul făcut slugii, pe care a încredințat-o torturilor, pînă ce va restitui tot ceea ce datora⁹⁶.

Întrebarea 43

Cum trebuie să se poarte cineva cu cel care îl trezește pentru rugăciune

Răspuns

Dacă cineva cunoaște paguba pe care o produce somnul, că după somn nici pe el însuși nici sufletul său nu se simte bine, și dacă cunoaște ciștigul privegherii, dar mai ales mărirea cea covârșitoare a apropiării înaintea lui Dumnezeu pentru rugăciune, pe cel care-l trezește fie pentru rugăciune, fie pentru oricare altă poruncă, îl va avea în deosebită atenție, ca pe un binefăcător care-i dăruiește lucruri mari, mai presus de toată dorirea.

Întrebarea 44

Dacă însă cel care a fost trezit s-ar mînia sau chiar s-ar înfuria, de ce (pedeapsă) este vrednic ?

Răspuns

Se va pedepsi cu afurisirea pe timp limitat⁹⁷ și cu oprirea de la mîncare, pentru ca astfel să poată și să se umilească și să înțeleagă de cite și cit de mari bunătăți se lipsește pe sine din cauza nesimțirii lui, și întorcîndu-se să se veselească în harul celui care a zis: «*Mi-am adus aminte de Domnul și m-am bucurat*»⁹⁸. Dacă, însă ar rămîne în nesimțirea lui, să se taie, așa cum se taie din corp un mîdular putred și nesănătos; căci scris este (în Scriptură): «*e. mai bine să piară unul din membrele tale și să nu fie aruncat tot corpul tău în gheena*»⁹⁹.

Întrebarea 45

Dacă cineva după ce a auzit pe Domnul spunînd că «*sluga care a cunoscut voia stăpînului său și n-a făcut, nici nu s-a pregătit pentru voia lui, se va bate mult; iar cea care n-a cunoscut și a făcut (fapte) vred-*

nice de bătăi, se va bate pușin»¹⁰⁰, se va lenevi în cunoașterea voilor Domnului, are oare mîngiere ?

Răspuns

Este clar că unul ca acesta, prefăcîndu-se că n-a avut cunoștință, va avea pedeapsa corespunzătoare păcatului; pentru că Domnul spune: «*De n-aș fi venit și nu le-aș fi grăit, păcat n-ar avea; acuma însă n-au dezinovățire pentru păcatul lor*»¹⁰¹, fiindcă Sfînta Scriptură face cunosculă voia lui Dumnezeu pretutindeni tuturor. Așa încît unul ca acesta nu se osîndește mai ușor, împreună cu cei care n-au cunoscut (voia Domnului), ci se osîndește mai aspru, cu aceia pentru care s-au scris (următoarele): «*sînt asemenea cu aspida*¹⁰²» surdă, care își astupă urechile, care nu va auzi glasul descîntătorilor, fiind fascinată de magicianul mai iscusit»¹⁰³. Dar dacă cel rînduit cu purtarea de grijă a cuvîntului se va lenevi să-l propovăduiască, se judecă ca un ucigaș precum s-a scris»¹⁰⁴.

Întrebarea 46

Dacă cel care tolerează pe altul să săvîrșească păcat este vinovat de păcat ?

Răspuns

O astfel de judecată este arătată prin cuvintele Domnului către Pilat, cînd a zis: «*Cel care M-a dat pe Mine fie are păcat mai mare*»¹⁰⁵. Deci, din aceasta este clar că și Pilat, pentru că a tolerat pe cei care L-au dat pe Domnul, a păcătuit chiar dacă (păcatul se socotește) mai mic. Aceasta se arată clar și de Adam, care a tolerat pe Eva, și Eva care a tolerat pe șarpe; pentru că nici unul dintre aceștia n-a rămas nepedepsit ca nevinovat. Însăși mînia lui Dumnezeu împotriva lor, dacă se cercetează cu atenție, aceasta o dovedește; pentru că, atunci cînd Adam, în loc să-și ceară iertare, a spus: «*femeia pe care mi-ai dat-o (ca să fie) cu mine, aceasta mi-a dat și am mîncat*», Dumnezeu i-a răspuns: «*pentru că ai ascultat de glasul femeii tale și ai mîncat din pomul din care îți poruncisem ca din acesta singur să nu mînci, blestemat va fi pămîntul în toate lucrările tale*»¹⁰⁵ s.a.

100. Luca 12, 47—48.

101. Ioan 15, 22.

102. e. șarpe veninos.

103. Ps. 57, 5—6.

104. Iez. 33, 8.

105. Ioan 19, 11.

106. Fac. 3, 12, 17.

96. Matei 18, 31—34.

97. Spre ex., potrivit epistimei a 4-a, pentru cel care însulă sau contrazice, Sf. Vasile prevede afurisirea pe timp de o săptămînă.

98. Ps. 76, 3.

99. Matei 5, 30.

Intrebarea 47

Dacă trebuie să fim indiferenți pentru cei care păcătuiesc ?

Răspuns

Că nu trebuie să fim indiferenți este clar din poruncile Domnului în Vechiul Testament, unde se spune: «Să cerți cu curaj pe aproapele tău și să nu lei păcat pentru el»¹⁰⁶, iar în Evanghelie (se spune): «De-ți va greși fratele tău, du-te și muștră-l pe el între tine și el singur; dacă te va asculta, ai câștigat pe fratele tău; iar dacă nu va asculta, ia cu tine încă unul sau doi, ca prin gura a doi sau trei martori să stea tot cuvântul. Iar dacă nu va asculta de ei, spune Bisericii; și dacă nici de Biserică nu va asculta, să-ți fie fie ca un păgîn și ca un vameș»¹⁰⁷. Iar cit de mare osîndă atrage păcatul acesta, putem să cunoaștem înții din încredințarea Domnului cu caracter general spunînd: «cel ce nu crede în Fiul, nu va vedea viața, ci mînia lui Dumnezeu va rămîne peste dînsul»¹⁰⁸; apoi din istoriile relatate în Vechiul și în Noul Testament. Pentru că Ahav, cînd a furat limba de aur și «îmbrăcămîntea», minia lui Dumnezeu a căzut peste întreg poporul, deși acesta nu cunoștea nici pe cel care a păcătuit nici păcatul, pînă ce s-a arătat cel mai înainte menționat și a suferit acea înfricoșată pierzare împreună cu toate cîte avea¹⁰⁹. Dar și acel Eli, deși nu-și da odihnă pentru fiii lui, care erau fii răi, și adesea îi sfătua și le spunea: «Nu, copiii mei, nu aud lucruri bune despre voi»¹¹⁰, și mai mult, prin cuvînt le arăta și necuviința păcatului și nescăparea de judecată, totuși, fiindcă nu i-a pedepsit și n-a arătat zelul pe care-l datora față de ei, atît de mult a provocat minia lui Dumnezeu, încît și poporul s-a pierdut împreună cu fiii lui și însuși chivotul s-a luat de către cei de alt neam și el, pe lingă toate acestea, într-un sfirșit groaznic și-a găsit moartea.

Deci, dacă minia lui Dumnezeu a fost atît de mare împotriva celor, care n-au cunoscut pe cel care a păcătuit și împotriva celor care s-au opus și au protestat pentru păcat, ce poate să spună cineva pentru cei care cunosc și tac? Aceștia, dacă nu vor arăta cele relatate de către Apostol corintenților, cînd a spus: «pentru ce n-ați plîns mai bine, că să fi scos din mijlocul vostru pe cel care a făcut o faptă ca aceasta»¹¹¹, și celelalte care au fost mărturisite de dînsul aceleorași, scriînd: «Căci

țată, însuși faptul acela că v-ați intristat pentru Dumnezeu, cîtă sirguință, cîtă apărare, cîtă nemulțumire împotriva celui vinovat, cîtă lîrdă, cîtă dorință, cîtă rivnă, cîtă pedepsire s-a stîrnit în voi. Prin toate ați arătat că sînteți curajși în privința acelor fapte»¹¹², se primejduiesc în orice caz și se supun acum toți împreună la aceeași pierzare sau și mai rea, cu cît este mai rău cel care necinstește pe Dumnezeu, decît cel care a contravenit legii lui Moise, și cel care a îndrăznit același (lucru), cu cel care mai înainte a păcătuit și mai înainte a fost osîndit. Căci dacă «de șapte ori a fost pedepsit cel din Cain și de șapte ori cîte șaptezeci cel din Lameh»¹¹³, deși a făcut același păcat.

Intrebarea 48

Lacomia pînă la ce se judecă ?

Răspuns

Cînd cineva depășește limitele legii este lacom. Aceasta înseamnă, după Vechiul Testament, a se îngriji cineva mai mult de sine decît de aproapele; căci este scris: «să iubești pe aproapele tău, ca pe tine însuși»¹¹⁴. Dar după Evanghelie lăcomie este să se sirguiască cineva mai mult decît cer nevoile de fiecare zi, ca acela care a auzit: «Nebune, în noaptea aceasta vor cere sulțelul tău de la tine; iar cele ce ai gătit, ale cui vor fi?»; la acestea se referă într-un mod mai general: «Așa-i cu acela ce-și adună sieși comori și nu se îmbogățește în Dumnezeu»¹¹⁵.

Intrebarea 49

Ce înseamnă «a se fălă» ?¹¹⁶

Răspuns

Tot ceea ce se ia nu din nevoie, ci pentru împodobire, se socotește «fălire».

Intrebarea 50

Dacă cineva îndătură hainele mai scumpe și vrea întotdeauna pe cea mai lefînă, fie haină fie încălțămînt, ca și cum i s-ar cuveni lui, greșește oare, sau de ce patimă boalește ?

¹¹² II Cor. 7, 11.

¹¹³ Fac. 4, 24.

¹¹⁴ Lev. 19, 18.

¹¹⁵ Luca 12, 20—21.

¹¹⁶ Cuvîntul acesta în Noul Testament se înțînește numai în I Cor. 13, 4. V. Clement, *Pedagogul*, 3, 1.

¹⁰⁶ Lev. 19, 17.

¹⁰⁷ Matei 18, 17—17.

¹⁰⁸ Ioan. 3, 36.

¹⁰⁹ Iosua 7, 21—26.

¹¹⁰ I Regi 2, 24.

¹¹¹ I Cor. 5, 2.

Răspuns

Cel care vrea ceva ca și cum i s-ar cuveni lui, ca să placă oamenilor, este clar că suferă de boala de a plăcea oamenilor, se îndepărtează cu mintea de Dumnezeu, este stăpinit de patima fâlrării și se informează numai de lucrurile ușoare ¹¹⁷.

Întrebarea 51

Ce înseamnă «*ῥακά*»? ¹¹⁸

Răspuns

Este cuvântul popular mai puțin insultător, folosit între prieteni și rude.

Întrebarea 52

Apostolul spune uneori: «să nu umblăm după slavă deșartă» ¹¹⁹, iar altă dată: «nu cu sirguintă fățarnică, ca acei ce vor să placă oamenilor» ¹²⁰. Deci cine este doritor de mărire deșartă și cine este doritor de a plăcea oamenilor?

Răspuns

După părerea mea, doritor de mărire deșartă (vanitos) este cel care face sau spune ceva pentru o ușoară mărire lumească, pe care o dau cei care văd sau aud pe cel care face sau spune ceva; iar doritor să placă oamenilor este cel care, pentru a intra în voia unui om, face ceea ce îi place acestuia, chiar dacă ceea ce face este vrednic de necinste ¹²¹.

Întrebarea 53

Ce este întinarea trupului și ce este întinarea sufletului ¹²², și cum ne vom curăți de acestea; sau ce este stinjenia și cum o vom dobândi.

117. V. R.M. 21, unde se condamnă concepția de a umbla după ultimul loc.

118. Matei 5, 22.

119. Gal. 5, 26.

120. Eies. 6, 6.

121. Din acest răspuns rezultă că cuvântul «*ῥαβδόξος*» — doritor să placă oamenilor — are, din punct de vedere etic, un înțeles rău, josnic, în timp ce cuvântul «*ῥαβδόξος*» — doritor de mărire deșartă — înseamnă simplu, stupid, prostesc.

122. II Cor. 7, 1.

Răspuns

Întinarea trupului este când ne amestecăm cu cei care fac lucruri oprite, iar a sufletului, când rămânem indiferenți față de cei care gândesc sau fac asemenea lucruri; iar curat este cineva când urmează Apostolului care a poruncit să nu mincăm ¹²³ împreună cu unul ca acesta și cite ca acestea, sau când se va mîhni, potrivit celei zise de David: «*Mîhnire mă cuprinde de cei păcătoși, care părăsesc legea ta*» ¹²⁴, și când arată o astfel de mîhnire, ca aceea pe care au arătat-o corinteni, când au fost muștrați că arătau indiferență față de cel care păcătise, chiar dacă în general ei se dovediseră curați de acel lucru. Iar sînțința este să ne făgăduim Sfîntului Dumnezeu cu totul desăvîrșit și fără încetare, în toată vremea, îngrijindu-ne și străduindu-ne pentru cele ce-i sînt bineplăcute Lui. Pentru că animalul cu defect nu se primește între cele oferite spre jertfă; și ceea ce a fost oferit odată lui Dumnezeu este necuviincios și infricosător ca să mai fie întrebuințat pentru nevoi obștești și omenești.

Întrebarea 54

Ce este iubirea de sine ¹²⁵ și cum se va cunoaște pe sine însuși iubitorul de sine?

Răspuns

Multe se spun ca și cum ar fi nepotrivit folosite, cum ar fi: «*Cel ce-și iubește sufletul său, îl va pierde și cel ce-și urăște sufletul său în lumea aceasta, îl va păzi pe el pentru viața veșnică*» ¹²⁶. Deci iubitor de sine este acela care, adică, se iubește pe sine; dar se cunoaște pe sine, dacă, ceea ce face, face pentru sine, chiar dacă ceea ce face ar fi potrivit unei porunci. Căci dacă din comoditate personală ar lăsa ceva din cele de care are trebuință fratele, fie sufletește, fie trupește, este clar că și în altele are răutatea iubirii de sine, al cărei sfîrșit este pierzarea.

Întrebarea 55

Ce deosebire este între amărăciune, minie, iuțime ¹²⁷ și întăritare ¹²⁸.

123. I Cor. 5, 11.

124. Ps. 118, 53.

125. II Tim. 3, 2.

126. Ioan 12, 25.

127. Eies. 4, 31.

128. Faple 15, 39.

Răspuns

Deosebirea între minie și iuțime constă poate între dispoziție (pregătire) și pornire (manifestare), pentru că cel care se iubește are patima numai în pregătire, precum arată cel care a zis: «*Iuțiți-vă și să nu greșiți*»¹²⁹, pe când cel care se minie arată ceva mai mult: «*căci minia lor — zice Scriptura — este după asemănarea șarpelui*»¹³⁰, și «*Irod era minios împotriva celor din Tir și celor din Sidon*»¹³¹. Și cea mai violentă pornire din minie se numește întăritare. Iar amărăciunea arată pregătirea cea mai cumplită a răutății¹³².

Întrebarea 56

Domnul a încredințat că «*acela care se înalță pe sine se va smeri*»¹³³, și Apostolul poruncește: «*să nu gândiți cele înalte*»¹³⁴ și în altă parte spune: «*trufași, mindri, orgolioși*»¹³⁵ și iarăși: «*dragostea nu se mîndrește*»¹³⁶. Deci, cine este cel ce se înalță cu gândul, trufașul, mindrul, orgoliosul și îngîmfatul?

Răspuns

Înalt cu gândul și pe sine înălțându-se este cel care pentru faptele lui se laudă și se mîndrește, ca și fariseul¹³⁷, și care nu se coboară către cei smeriți. Un asemenea ar putea să fie numit și îngîmfat, după greșeala corintenilor¹³⁸. Iar trufaș (este) cel care nu respectă legile, nu se conduce de aceeași normă de viață și nu are aceeași înțelegere¹³⁹ și își inventează o cale proprie a dreptății și pietății. Iar mindru este cel care în privința celor ale sale se laudă și exagerează, ca să apară mai mult decît este în realitate. Iar orgolios este cel care în aparență este fie ca și cel mindru, fie apropiat de acesta, după ce a spus¹⁴⁰ către Apostol: «*S-a trufit, nimic știind*»¹⁴⁰.

129. Eleez. 4, 26.

130. Ps. 57, 4.

131. Fapte 12, 20.

132. «*φύση*» — iuțime — i se atribuie lui Dumnezeu în diferite locuri din V. Testament, pe cînd «*βούλη*» — minie — i se atribuie numai în Apocalipsă.

133. Luca 18, 14.

134. Rom. 11, 20.

135. II Tim. 3, 2.

136. I Cor. 13, 4.

137. Luca 18, 11.

138. I Cor. 5, 2.

139. Filip. 3, 16.

140. I Tim. 6, 4.

Întrebarea 57

Dacă cineva ar avea o lipsă neîndreptată și prin mustrările continui împotriva lui s-ar înrăutăți, oare este mai bine să fie lăsat în pace?

Răspuns

Aceasta s-a spus și în altă parte¹⁴¹, că pe cei care greșesc se cuvine a-i întoarce cu îndelungă răbdare, după chipul arătat de Domnul. Iar dacă mustrarea și condamparea mai multora nu vor fi de ajuns pentru întoarcere, unul ca acesta trebuie socotit ca un păgîn. Însă a lăsa înăuntrul pe cel condamnat de Domnul nu este pentru nimeni fără primejdie, și în nici un chip; pentru că Domnul a spus că este mai bine să piardă cineva un ochi sau o mînă sau un picior; și să intre în împărăție, decît dacă ar cruța pe vreunul din acestea, să fie aruncat întreg în gheena focului, unde este plîngerea și scrișnirea dinților¹⁴²; iar Apostolul încredințează că «*spuțin aluat doșpește toată fămințitura*»¹⁴³.

Întrebarea 58

Se condamnă numai cel care a mințit în mod deliberat sau și cel care spune ceva complet neadevărat din neștiință?

Răspuns

Domnul a condamnat în mod clar și pe cei care păcătuiesc din neștiință, cînd a spus că «*cei care n-a știut, dar a făcut (fapte) vrednice de lovituri, se va bate puțin*»¹⁴⁴.

Întrebarea 59

Dacă cineva ar gândi numai să facă ceva, dar nu ar face, oare și acesta se condamnă ca mincinosul?

Răspuns

Dacă ceea ce a gândit să facă este potrivit poruncii (lui Dumnezeu), nu se condamnă numai ca mincinos, ci și ca neascultător, «*pentru că Dumnezeu cercetează inimile și răunchii*»¹⁴⁵.

141. R.m. 3.

142. Matei 5, 29—30.

143. I Cor. 5, 6.

144. Luca 12, 48.

145. Ps. 7, 10.

Intrebarea 60

Dacă cineva grăbindu-se ar hotărî să facă ceva din cele ce nu-i sînt plăcute lui Dumnezeu, ce se cuvîne mai degrabă, să zădărnicească ceea ce s-a hotărît rău sau, de frica minciunii, să săvîrșească păcatul ?

Răspuns

Apostolul spune : «*nu că doar am fi vrednici să cugetăm în noi înșine ceva ca (venind) de la noi înșine*»¹⁴⁶ și însuși Domnul mărturisește : *Eu nu pot să fac de la Mine nimic*»¹⁴⁷, și iarăși : «*cuvintele pe care vi le grăiesc, nu le grăiesc de la Mine*»¹⁴⁸, și în altă parte spune că «*M-am coborît din cer, nu ca să fac voia Mea, ci voia Tatălui, Care M-a trimis*»¹⁴⁹; potrivit acestor cuvinte, unul ca acesta este dator să se pocăiască, mai înfil, pentru că îndrăznește de la sine să hotărască ceva, ori de ce fel ar fi; căci nici pe cele bune nu se cuvîne să le facă din autoritatea (sa), iar după aceea, și mai cu tărie, fiindcă nu s-a temut să hotărască ceva împotriva a ceea ce-i place lui Dumnezeu. Dar că trebuie să răstoarne hotărîrea luată cu grabă împotriva poruncii lui Dumnezeu, rezultă chiar din cazul Apostolului Petru, care, după ce hotărîse în grabă că : «*nu-mi vei spăla picioarele mele în veci*», atunci cînd a auzit pe Domnul spunînd hotărît : «*de nu te voi spăla, n-ai parte cu Mine*», îndată s-a pocăit și a zis : «*Doamne, (spală-mi) nu numai picioarele, ci și mîinile și capul*»¹⁵⁰.

Intrebarea 61

Dacă cineva nu poate să lucreze și nici n-ar vrea să învețe psalmi¹⁵¹, ce trebuie să se facă cu el ?

Răspuns

Fiindcă Domnul a spus în pildă despre smochinul neroditor : «*stai-e-l pe el, de ce să strice și pămîntul ?*»¹⁵², să i se acorde acestuia toată îngrijirea necesară; dacă însă nu ascultă, se cuvîne să se aplice și în privința lui ceea ce s-a poruncit pentru cel care perseverează în păcat. Pentru că cel care nu lucrează binele se osîndește împreună cu diavolul și cu ingerii lui.

146. II Cor. 3, 5.

147. Ioan 5, 19.

148. Ioan 14, 10.

149. Ioan 6, 38.

150. Ioan 13, 8—9.

151. R.m. 235 și 281.

152. Luca 13, 7.

Intrebarea 62

Dacă cineva ar face cu ce i s-a încredințat cum a făcut cel care a ascuns talantul, se condamnă ?

Răspuns

Cel care deține un dar, de orice fel, al lui Dumnezeu, spre desfătarea lui personală, și nu face bine altora, se condamnă ca și cel care ascunde talantul.

Intrebarea 63

Dacă cineva ar face că aceia care au cîrțit împotriva celor care au venit în urmă, se condamnă ?

Răspuns

Fiecare se condamnă pentru păcatul său, și cei care au cîrțit, pentru cîrțire; însă adesea unii cîrțesc pentru alt motiv; astfel, unii ca gurmanzii și ca aceia care își fac plăcetele lui Dumnezeu, cîrțesc pentru că n-au îndeafulung ca să se sature; iar alții, pentru că au fost cînsiți ca și cei de pe urmă, dînd dovadă de invidie, tovarășa uciderii; și alții, pentru altele.

Intrebarea 64

Domnul nostru Iisus Hristos a grîit : «mai bine i-ar fi, să-și lege o piatră de moară de gît și s-ar arunca în mare, decît să scandalizeze pe unul din aceștia mai mici»¹⁵³; ce este aceea scandaliza ? sau cum ne vom păzi de aceasta, ca să nu vină asupra noastră o judecată îndrăcîșată ca aceasta ?

Răspuns

Cineva scandalizează cînd înfrînge legea cu cuvîntul sau cu lucrul și îndrumează și pe altul spre călcarea legii, cum (a îndrumat) șarpele pe Eva și Eva pe Adam, sau împiedică pe cineva să facă voia lui Dumnezeu, ca Petru pe Domnul, zicînd : «*Fii milostiv cu Tine, Doamne, să nu Ți se împlinje Ție una ca aceasta*» și a auzit : «*Mergi înapoia Mea, satano, îmi ești sminteală, că nu cugești cele ale lui Dumnezeu, ci cele ale oamenilor*»¹⁵⁴; sau întărește gîndul celui slab către ceva din cele oprite, după cum a scris și Apostolul, care a zis : «*căci dacă cineva te va vedea pe tine, care ai cunoștință, așezîndu-te la masa din templul*

153. Matei 18, 6.

154. Matei 16, 22—23.

idolilor, nu se va întări conștiința lui, slabă fiind, spre a mânca jertfe idolești?»; la care adaugă: «De aceea, dacă mîncarea smîntește pe fratele meu, nu voi mânca carne în veac, ca să nu smîntesc pe fratele meu»¹⁵⁵. Dar smînteala se face din mai multe pricini. Căci smînteala se datorează fie celui care scandalizează, fie (smînteala se datorează) celui care se scandalizează. Și chiar în aceste cazuri (smînteala se produce) în mod diferit; căci uneori depinde de neiscușința fie a unuia, fie a celui alt, iar altelei răutatea celor scandalizați se face mai vădită din (înșuși) talmăcirea dreaptă a cuvîntului; și în lucruri (se întîmplă) la fel. Căci cel scandalizat se scandalizează fie pentru că cineva împlinește porunca lui Dumnezeu, fie pentru că cineva folosește după voia (lui) cele ce i s-au pus sub stăpînire. Așadar, dacă oamenii se ridică împotriva celor ce se fac după porunca lui Dumnezeu și se scandalizează din cauza lor (așa cum în Evanghelie unii s-au scandalizat din cauza celor ce se spuneau și se făceau de către Domnul după voia Tatălui), atunci se cuvine a ne aminti de Domnul Care a spus despre unii ca aceștia, cînd ucenicii apropiindu-se, I-au zis: «Știi că Iariseii, auzînd ceea ce ai zis, s-au scandalizat». El le-a răspuns astfel: «toată sădirea pe care n-ai sădit-o Tatăl Meu cîl din ceruri, și va smulge; și lăsați-i pe ei că, sînt îndrumători orbi ai orbilor; și, orb pe orb de va conduce, amîndoi vor cădea în groapă»¹⁵⁶. Și multe ca acestea poate să găsească cineva și în Evanghelii și la Apostol. Dar cînd cineva s-ar poticni sau s-ar scandaliza în privința celor puse sub stăpînire noastră, atunci trebuie să ne aducem aminte de cuvintele Domnului către Petru, cînd a zis: «Așadar, fiilor sînt scutiți; dar pentru ca să nu-l smîntim, arîncă îndîlța și ia cel dintîi pește care-ți va cădea; și deschizîndu-i gura, vei găsi un satîr, i-al pe acela și dă-l acestora pentru Mine și pentru tine»¹⁵⁷; și de cele scrise de Apostol către Corinteni, în care spune: «nu voi mânca carne în veac, ca să nu smîntesc pe fratele meu»¹⁵⁸; și iarăși: «e bine să nu mîntînci carne, să nu bei vin și să nu faci vreun lucru din cauza cărnii fratelui tău s-ar poticni, s-ar smînti sau s-ar slăbi»¹⁵⁹. Dar cel de înfricoșător lucru este ca pentru cele care par că sînt sub stăpînirea noastră să trecem cu vederea pe fratele care se scandalizează pentru acestea arată porunca Domnului. Care oprește smînteala cu totul în orice chip și zice: «vedeți să nu nesocotiți pe vreunul din aceștia mici; pentru că vă spun vouă că îngerii lor vă

155. I Cor. 8, 10, 13.
156. Matei 15, 12—14.
157. Matei 17, 26—27.
158. I Cor. 8, 13.
159. Rom. 14, 21.

pururea țafa Tatălui Meu Care este în ceruri»¹⁶⁰. Dar și Apostolul mărturisese, spunînd uneori: «gîndiți-vă mai bine, ca să nu puneți piedică fratelui sau smînteală»¹⁶¹, iar altelei, prin mai multă întocmire, oprește mai țare necuviința, despre care zice: «căci dacă cineva te va vedea pe tine, care ai cunoștință, așezîndu-te la masă din templul idolilor, nu se va întări conștiința lui, slabă fiind, spre a mânca jertfe idolești? și din pricina cunoștinței tale va pieri fratele cel neputincios pentru care a murit Hristos»; la care adaugă: «Și astfel greșînd fraților și biciuînd conștiința lor slabă, păcătuiești împotriva lui Hristos; de aceea dacă mîncarea smîntește pe fratele meu, nu voi mânca cărnă în veac, ca să nu smîntesc pe fratele meu»¹⁶². Și în altă parte zice: «sau numai eu și Barnava nu avem dreptul de a nu lucra?» și la urmă adaugă: «dar noi nu ne-am folosii de acest drept; cî răbdăm toate, ca să nu aducem vreo stînjnire Evangheliei lui Hristos»¹⁶³. Deci, după ce s-a dovedit că este atît de înfricoșător lucru să smîntești pe frate, din cauza celor pe care sîntem în drept să le facem, apoi te ar putea spune cineva pentru cei care smîntesc prin aceea că fac sau grăiesc cele oprite? Și mai ales cînd cel care smîntește s-ar părea că are mai multă cunoștință sau este socotit în treaptă ierarhică¹⁶⁴, acesta ca un îndreptar și ca un model fiind dator să se înfățișeze celorlalți, chiar dacă ar fi mic, ceea ce s-ar trece cu vederea din cele scrise, fie că ar face ceea ce este oprit, fie că n-ar face ceea ce este poruncit, fie că ar sta liniștit în privința unuia ca acesta, un asemenea și întru această singură își are judecata, încît singele celui care a greșit, zice (Scriptura); din miinile lui se va cere¹⁶⁵.

Întrebarea 65

Cum poate să țînă cineva adevărul întru nedreptate¹⁶⁶.

Răspuns

Cînd de bunurile care i-au fost încredințate de Dumnezeu s-ar folosi rău, după voia sa proprie, ceea ce și Apostolul a dezaprobat, spunînd: «căci noi nu sîntem precum cei mulți care preocupăse cuvîntul lui Dumnezeu»¹⁶⁷; și iarăși: «căci, după cum știți, niciodată nu ne-am fo-

160. Matei 18, 10.
161. Rom. 14, 13.
162. I Cor. 8, 10—13.
163. I Cor. 9, 8, 12.
164. V. R.m. 231, 265.
165. Iez. 3, 18.
166. Rom. 1, 18.
167. II Cor. 2, 17.

losit de măgulire prin cuvinte, nici de dorință de câștig; martor este Dumnezeu; nici nu căutăm slavă de la oameni, nici de la voi, nici de la alții»¹⁶⁸.

Intrebarea 66

Ce este întrecerea și ce este întăritarea¹⁶⁹.

Răspuns

Intrecerea este cînd cineva, pentru a nu apărea mai jos decît altul, se străduiește să facă ceva; iar întăritarea este cînd cineva, din cele ce face cu ostentație sau cu mărire deșartă, cheamă și îndeamnă și pe alții spre cele asemenea. Căci și Apostolul, amintind uneori de întăritare, o pune împreună cu mărirea deșartă, zicînd: «*nimic (să nu faceți) din întăritarea (iubirea de dispută) sau din slavă deșartă*»¹⁷⁰, iar alteori pune înainte slava deșartă, după care interzice cu alt nume și întăritarea, spunînd: «*să nu ne facem iubitori de slavă deșartă, unii pe alții întăritîndu-ne*»¹⁷¹.

Intrebarea 67

Ce este necurăția și ce este nerușinarea?

Răspuns

Ce este necurăția a arătat legea cînd a folosit cuvîntul pentru cele ce se întîmplă fără voia noastră din nevoia firească; iar ce este nerușinarea mi se pare că o arată preînțeleptul Solomon, cînd o numește ceva dulce și nedureros¹⁷²; așa încît nerușinarea este o dispoziție sufletească, ce nu are sau nu poate să suporte durerea luptei, precum neînfrînarea¹⁷³ este cînd cineva nu poate avea stăpînire asupra plăcerilor care îl turbură.

Intrebarea 68

Ce este propriu miniei¹⁷⁴ și ce este propriu indignării judicioase și cum, adesea pornind de la indignare, ne aflăm mîniindu-ne.

168. I Tes. 2, 5—6.

169. La traducerea termenilor «*ἰσχυρὰ*, ceartă, și «*ἰσχυρίζομαι*», intrîgă, am ținut seama și de înțelesul care rezultă din cuprinsul răspunsului.

170. Filip. 2, 3.

171. Gal. 5, 26.

172. Filide 14, 23.

173. Matei 23, 25; I Cor. 7, 5.

174. V. Rm. 53.

Răspuns

Propriu miniei este pornirea violentă a sufletului ca să cugete răul împotriva celui care l-a supărat; iar propriu indignării judicioase este scopul îndreptării celui care a greșit, din dispoziția dezaprobării pentru ceea ce s-a făcut. Dar ca un suflet care a început de la bine să cadă spre rău, nu este ceva de neconceput; căci multe ca acestea ar putea cineva să afle. De aceea se cuvine să ne aducem aminte cuvintele Scripturii, cea de Dumnezeu insuflată, care zice: «*Îngă cărare mi-au pus capcane*»¹⁷⁵, și iarăși: «*și chiar de se luptă cineva, nu se încununează, dacă nu se luptă după lege*»¹⁷⁶, și să ne ferim în toate împrejurările de lipsa de măsură, de lucrul nepotrivit cu vremea și de lipsa de ordine, pentru că din pricina celor amintite, fiecare, chiar și ceea ce părea să fie bun, de multe ori a căzut în rău.

Intrebarea 69

Cum trebuie să ne purtăm față de cel care se plînge că nu poate să lucreze, în timp ce mîncă deopotrivă cu ceilalți, are corpul sănătos și nu suferă de nici o slăbiciune.

Răspuns

Fiecare pretext de nelucrare este pricină de păcătuire; pentru că se cuvine să arătăm sirguintă, pînă la moarte, precum și răbdare. Dar că lenevirea, fiind înjugată cu viclesugul, osîndește pe cel leneș se arată din cuvintele Domnului, cînd zice: «*slugă vicleană și leneșă*»¹⁷⁷.

Intrebarea 70

Cum trebuie să fie învățat cel care se folosește rău de haine și de încălțăminte; căci cel care este muștrat acuză de spirit îngust pe cel care muștră și de cîrtire. Iar dacă după a doua și a treia stătuire cuvenită, stăruie într-o aceeași, ce se cuvine a face cu el.

Răspuns

Apostolul leapădă folosirea rea, zicînd: «*că aceia care se folosesc de lumea aceasta, ca și cum nu s-ar folosi*»¹⁷⁸; căci măsura folosirii

175. Ps. 139, 6.

176. II Tim. 2, 5.

177. Matei 25, 26.

178. I Cor. 7, 31.

este nevoia neapărată a trebuinței; iar cea peste trebuință are boala fie a lăcomiei, fie a iubirii de plăceri, fie a mării deșarte. Iar cel care perseverează în păcat are judecata celui care nu se pocăiește.

Intrebarea 71

Sint unii care caută înainte de toate pe cea mai dulce dintre mîncări, iar alții preferă pe cea cu cantitate mai mare, decît pe cea dulce, pentru săturare. Deci cum se cuvine a-l instrui și pe unii și pe alții?

Răspuns

Toți aceștia sînt bolnavi; unul are boala iubirii de dulceață, altul pe cea a lăcomiei. Dar nici iubitorul de dulceață, nici lăcomul, în oricare lucru, nu este în afară de osîndire. Așadar, de ambii se cuvine se ne îngrijim cu milostenie, pentru tămăduirea bolii. Iar dacă nu se vor vindeca de boală, este clară judecata celor nepocăiți.

Intrebarea 72

Dacă cineva cu prilejul meselor în frățietate s-ar purta cu necuviință, mîncînd și bînd cu lăcomie, se cuvine oare a-l critica?

Răspuns

Unul ca acesta nu păzește porunca Apostolului, care spune: «Ori de mîncăși, ori de beși, ori altceva de faceși, toate întru slava lui Dumnezeu să le faceți»¹⁷⁹, și în altă parte: «toate să se facă cu bună-cuviință și cu rîndulală»¹⁸⁰; și are trebuință de îndreptare. Iu afară numai dacă cineva ar fi silit de nevoia unei oboșeli sau de o grabă; dar și atunci se cuvine să se ferească cu grijă, ca să nu producă sminteală.

Intrebarea 73

Pe cel care nu din dorința de îndreptare a fratelui muștră pe cel care greșește, ci din patima lui de răzbunare, cum se cuvine a-l îndrepta? Dacă, după mai multă sfătuire, rămîne întru aceeași patimă.

179. I Cor. 10, 31.

180. I Cor. 14, 40.

Răspuns

Un asemenea om să fie socotit ca un iubitor de sine și ca un iubitor de mărire, și chipul îndreptării lui să se arate după înțelegerea adevăratei pietăți. Dacă însă rămîne în răutatea lui, este clar (că i se aplică) pedeapsa celor care nu se pocăiesc.

Intrebarea 74

*Ne rugăm a ne învăța din Scriptură dacă pe cei care ies din frățietate și doresc să trăiască viață singuratică sau împreună cu pușini să urmeze același scop al buneii cinstiri de Dumnezeu, se cuvine a-i afurisi*¹⁸¹.

Răspuns

Domnul de multe ori zice: «Fiul de la Sine nu face nimic»¹⁸² și că: «am coborît din cer, nu ca să fac voia Mea, ci voia Tatălui Celui care M-a trimis pe Mine»¹⁸³; și Apostolul mărturisește: «că trupul potteste împotriva duhului și duhul împotriva trupului; iar acestea se împotrivesc una alteia, ca să nu facem cele pe care le dorim»¹⁸⁴; tot lucrul ce se alege după voia proprie este străin cinstitorilor de Dumnezeu. Dar pentru unele ca acestea am răspuns mai pe larg, în cele spuse la Regulile mari¹⁸⁵.

Intrebarea 75

Dacă este potrivit să spunem că satana este pricinuitorul oricărui păcat, fie cu gîndul, fie cu cuvîntul, fie cu faptu.

Răspuns

Cred că în general satana însuși de la sine nu poate să fie pricinuitorul vreunui păcat, dar încearcă să inducă în eroare pe cei neatenți față de neputințele lor, folosind uneori dorințele lor firești, iar alteori patimile oprite. Dorințele firești le folosește așa cum a încercat să facă cu Domnul, cînd Il simțise pe El că era flămînd, zicîndu-I: «De ești Fiul lui Dumnezeu, zi ca pietrele acestea să se facă pîini»¹⁸⁶. Dar folo-

181. «Împotrivă» înseamnă aici a separa sau a lăsa pe cineva să plece; v. R.M. 41.

182. Ioan 5, 19.

183. Ioan 6, 38.

184. Gal. 5, 17.

185. Sf. Vasile aici se referă la întrebarea 7 de la R.M., unde se scoate în evidență vrednicia vieții chinoviale.

186. Matei 4, 3.

seșie și patimile oprite, ca în cazul lui Iuda, pentru că atunci când s-a încredințat că aceasta are boala iubirii de arginți, i-a exploatat această patimă și a aruncat pe iubitorul de arginți în crima trădării pentru treizeci de arginți.

Dar că și cele rele provin de la noi înșine ne-o arată clar Domnul, pentru că zice: «din inimă ies gândurile cele rele»¹⁸⁷. Aceasta se întâmplă însă celor care din lene lasă nelucrate semințele naturale ale bunătaților, așa cum se relatează și în Pilde: «bărbatul neînțelept este ca un teren agricol, și omul fără de minte, ca o vie. Dacă-l lași pe el, se va înfeleni și se va îmburuienă tot și devine părăsit»¹⁸⁸. Deci în sufletul care a fost lăsat nelucrat și a fost părăsit dintr-o astfel de nepurtare de grijă, ca urmare, în mod necesar, răsar spinii și ciulinii și pătimește ceea ce s-a zis: «așteptam să facă struguri și a făcut spinii»¹⁸⁹. Pentru acest suflet s-a zis: «și am răsădit viță Sorih»¹⁹⁰, care înseamnă de bun soi (aleasă). Ceva apropiat de aceasta poate să găsească cineva și la Ieremia, care despre fața lui Dumnezeu grăiește: «Eu am răsădit viță roditoare, toată adevărată; cum te-ai schimbat întru amărăciune, via cea străină?»¹⁹¹.

Intrebarea 76

Dacă se cuvine ca, așa zicând, prin economie, să mințim pentru ceva ce s-ar părea folositor.

Răspuns

Hotărîrea Domnului nu îngăduie aceasta, spunînd odată că minciuna este de la diavol¹⁹², și nearătînd nici o deosebire a minciunii. Și Apostolul mărturisește scriînd: «chiar dacă cineva luptă, nu se încunu-nează, dacă nu se va lupta după lege»¹⁹³.

Intrebarea 77

*Ce este înșelăciunea și ce este năravul rău*¹⁹⁴.

Răspuns

Năravul rău este, precum socotesc, acea primă și ascunsă răutate a caracterului, iar înșelăciunea este iscodirea spre vrăjmășie, cînd ci-

187. Matei 15, 19.
188. Pilde 24, 30—31.
189. Isaia 5, 4.
190. Isaia 5, 2.
191. Ier. 2, 21.
192. Ioan 8, 44.
193. II Tim. 2, 5.
194. Rom. 1, 29.

neva, închipuînd ceva (ca) bun, și aceasta, ca o amăgire punînd-o înaintea cuiva, lucrează printr-însa cele ale vrăjmășiei.

Intrebarea 78

*Cine sînt iscoditorii de rele*¹⁹⁵.

Răspuns

Sînt aceia care, în afară de relele obișnuite și cunoscute celor mulți, născocesc și află și altele.

Intrebarea 79

Dacă cineva se acuză continuu pe sine că se poartă aspru cu tra-tele, cum se va îndrepta.

Răspuns

Acest lucru se întâmplă, așa cum se înțelege de la sine, fie dintr-un sentiment exagerat de superioritate, fie dintr-o mîhnire pe care o provoacă lipsurile celor care sînt datori să fie virtuoși. Pentru că, dacă în locul unui bun nădăjduit, ar găsi cineva împotrivire și mîhnire, aceasta rănește sufletul într-un mod și mai cumplit. Deci, este nevoie de mai multă sirguință, încît, în primul rînd, să temperăm patima mîndriei, iar în al doilea rînd, să arătăm milostivirea noastră, înainte de a fi prea greu, prin rugămînte și prin sfătuire. Iar dacă chipul acesta al tîmăduirii s-ar vădi nelucrător, atunci, deci, să folosim logic și la timp potrivit țîria indignării împreună cu compasiunea, spre folosul și îndreptarea celui care a greșit.

Intrebarea 80

De unde provine faptul că minții îi lipsesc gîndurile bune și grijile ce plac lui Dumnezeu, și cum (să procedăm) ca să nu pătim aceasta.

Răspuns

Fiîndcă David zice: «dormit-a sufletul din neglijență»¹⁹⁶, este clar că aceasta se datorează dormitării sufletului și nesimțirii. Pentru că de sufletul treaz și stăpîn pe sine nu se îndepărtează gîndul bun și grija bineplăcută lui Dumnezeu, ci, dimpotrivă, sufletul observă că nu este lipsit de acestea. Căci dacă ochiul trupului este insuficient să vadă nu-

195. Rom. 1, 30.
196. Ps. 118, 28.

mai puține din zidirile lui Dumnezeu și nu se satură dacă ar vedea ceva o singură dată, ci, chiar și atunci când ar vedea pururea același lucru, nu încetează să-l privească, cu cât mai mult ochiul sufletului, dacă ar fi treaz și stăpîn pe sine, nu este îndeajuns să privească lucrurile minunate și judecățile lui Dumnezeu. Pentru că «*judecățile Tale — zice — sînt ca adîncul cel mare*»¹⁹⁷, și în altă parte: «*minunată este atotștiința Ta pentru mine; s-a întărit și n-o pot pătrunde*»¹⁹⁸, și multe asemenea. Iar dacă-i lipsește sufletului gîndul cel bun, este clar că îi lipsește și luminarea; nu pentru că lipsește cel care luminează, ci pentru că dormitează cel care este dator să se lumineze.

Intrebarea 81

Oare se cuvine să fie certați deopotrivă cei cucernici și cei indiferenți, cînd se alină amîndoi în aceeași greșeală?

Răspuns

Dacă vom fi atenți la dispoziția celui care păcătuiește și la felul păcatului, vom cunoaște și felul canonului. Pentru că, chiar dacă s-ar părea că greșeala este aceeași și a celui cucernic și a celui indiferent, totuși diferența între ei este mare: pentru că cel cucernic, fiindcă este cucernic și se teme și luptă, în același timp, ca să devină bineplăcut lui Dumnezeu, (dar) dintr-o întimplare nefericită și aproape împotriva voinței lui greșește și cade în ispită; pe cînd cel indiferent, fiindcă nu contează nici pe sine, nici pe Dumnezeu și fiindcă nu face deosebire între păcat și virtute, cum arată clar și însuși numele (indiferent — (ἀδιάφορος) se îmbolnăvește de cele dintîi și mai mari rele; adică sau defaimă pe Dumnezeu, sau nu crede în existența Lui. Fiindcă acestea două determină sufletul spre păcat, așa cum mărturisește Scriptura, cînd zice umeri, adică: «*zis-a cel lărd de lege, ca să greșească în sine; nu există frică de Dumnezeu, înaintea ochilor lui*»¹⁹⁹, și în altă parte: «*zis-a cel nebun întru inima lui; nu este Dumnezeu. Stricatu-s-au oamenii și s-au făcut urși în meșteșuguri*»²⁰⁰. Drept aceea, fie că a defăimat pe Dumnezeu, și prin aceasta păcătuiește, fie tăgăduiește însăși existența lui Dumnezeu, și pentru aceasta se strică întru meșteșugurile lui, chiar dacă i s-ar părea că-l mărturisește, pentru că, așa cum spune Scrip-

197. Ps. 35, 6.
198. Ps. 138, 5.
199. Ps. 35, 2.
200. Ps. 13, 1.

tura: «*(ei cu vorba) mărturisesc că îl cunosc pe Dumnezeu, dar cu faptetele lor îl tăgăduiesc*»²⁰¹.

Astfel fiind acestea, socotesc că și felul canonului trebuie să fie diferit în privința unor asemenea (oameni). Pentru că cel cucernic are nevoie de un ajutor local, și numai pentru lucrul în care a greșit este dator să suporte canonul, în timp ce cel indiferent, fiindcă a stricat ceea ce avea bun sufletul lui și fiindcă suferă de acele răutăți care sînt mai generale, fie ca un defăimător, precum am spus, fie ca un necredincios, se cuvine să plîngă, și să fie sfătuit, și să fie certat, pînă ce va putea să creadă fie că Dumnezeu este judecător drept, și să se teamă, fie că Dumnezeu există în realitate, și să se înspăimînte. Însă trebuie să cunoaștem și aceasta, că greșelile celor cucernici se întîmplă adesea și din purtarea de grijă spre folosul lor: pentru că Dumnezeu îngăduie citeodată ca să fie ispiți, pentru ca să se vindece mîndria care i-a cuprins deja, precum este ceea ce s-a spus de către Petru și i s-a întîmplat lui personal.

Intrebarea 82

Fiindcă Scriptura relatează că: «pe presbiteri, îndeamnă-le ca pe mame»²⁰², dacă s-ar întîmpla ca o presbiteră (după vîrstă) să cadă în același păcat ca una mai tînără, oare vor fi sub același canon?

Răspuns

Apostolul a învățat ca pe presbiteri să le cinstim ca pe mame, cu condiția ca să nu facă ceva vrednic de certare; dacă însă s-ar întîmpla vreo dată ca o presbiteră să facă același păcat ca una mai tînără, trebuie să luăm în considerare, în primul rînd, cum am spus, defectele naturale ale vîrstei, și după aceea să stabilim canonul care se potrivește pentru fiecare din cele două vîrste. Spre exemplu, încetineala pentru o bătrînă este aproape firească, dar nu la fel pentru o tînără; după cum este firească pentru o tînără mintea împrăștiată sau tulburarea sau îndrăzneala și cite ca acestea ale tineretii, dar nu și pentru o bătrînă; și se pare a fi ajutate de fierbințeala firească din tinerete. Așa încît, același păcat, încetineala, de s-ar întîmpla, merită un canon mai aspru pentru cea tînără, fiindcă vîrsta ei nu îngăduie aceasta. Și același păcat, spre exemplu, mintea împrăștiată, sau îndrăzneala, sau turburarea, face pe

201. Th. 1, 66.

202. 1 Tim. 5, 2.

203. Aici este prezentată o problemă de disciplină din partea preoștilor, care sînt răspunzători împreună cu preoștoasele pentru îndrumarea morală a celor care viețuiesc singulari.

cea mai în vîrstă vrednică de un canon mai aspru, pentru că vîrsta ei o ajută să fie blîndă și liniștită. Însă în afară de acestea se cuvine să cercetăm și felul păcatului pentru fiecare din cele două persoane, și astfel chipul potrivit al tămăduirii să se aducă printr-un canon corespunzător.

Întrebarea 83

Dacă cineva, săvîrșind multe fapte bune, ar greși o singură dată, cum vom proceda față de el ?

Răspuns

Cum a procedat Domnul cu Petru.

Întrebarea 84

Dacă cineva, avînd caracter violent și turbulent și fiindustrat pentru aceasta, ar spune că Dumnezeu a făcut pe unii buni și pe alții răi, oare spune bine ?

Răspuns

Această înțelegere a fost cunoscută de demult că este ereticească ; pentru că este și hulitoare și nepioasă, și face sufletul să alunece ușor spre păcat. Drept aceea, sau să se îndrepteze, sau să fie scos din mijloc²⁰⁴, ca să nu se întimple : « puțin aluat dospește toată frămîntătura »²⁰⁵.

Întrebarea 85

Dacă se cuvine a avea ceva propriu în frățietate.

Răspuns

Aceasta este împotriva mărturiei din Faptele Apostolilor pentru cei care au crezut, — în care este scris : « nimeni nu zicea că din averile sale este ceva al său »²⁰⁶. Așadar, cel care spune că este ceva al său, s-a făcut pe sine străin de Biserica lui Dumnezeu și de dragostea Domnului, Care a învățat și cu cuvîntul și cu lucrul să ne punem sufletul pentru prieteni, iar nu numai cele din afară²⁰⁷.

²⁰⁴. I Cor. 5, 2.

²⁰⁵. I Cor. 5, 6.

²⁰⁶. Fapte 4, 32.

²⁰⁷. Averea personală, după Sf. Vasile, este bună în sine și trebuie să albească scrop usurarea nevoilor creștinului ; în nici un caz, însă, nu se îngăduie ca monahul să depindă de ea, fiind dator să trăiască după principiile vieții chinovite, unde orice distragere a sufletului este interzisă ; vezi : R. M. 9, 92, 107, 187, 304, 305, 308 ; Epistola 284.

Întrebarea 86

Dacă cineva ar spune că nici nu iau de la frățietate, nici nu dau, ci mă îndestulez cu ale mele²⁰⁸, ce atitudine vom observa față de unul ca acesta ?

Răspuns

Dacă n-ar aplica învățătura Domnului, Care a zis : « să vă iubiți unul pe altul, precum Eu v-am iubit pe voi »²⁰⁹, atunci să observăm porunca Apostolului, care spune : « Scoateți-l pe cel rău din mijloc vostru »²¹⁰, pentru ca să nu se întimple ca în cuvintele : « puțin aluat dospește toată frămîntătura »²¹¹.

Întrebarea 87

Dacă se îngăduie fiecăruia să dea haina lui cea veche sau încălțămîntea unde vrea, la poruncă²¹².

Răspuns

A da sau a primi, chiar și după poruncă, nu este îngăduit fiecăruia, ci numai acelaia căruia, după încercare, i s-a încredințat administrarea. Așa încît acesta, la timpul potrivit fiecăruia, va da și va primi, fie pe cea veche, fie pe cea nouă.

Întrebarea 88

Ce este grija cea lumească ?

Răspuns

Toată grija, chiar dacă n-ar părea să aibă ceva din cele oprite, dacă nu contribuie la pietate, este lumească.

Întrebarea 89

Fiindcă s-a scris : « răscumpărarea sufletului bărbatului este bogălia lui »²¹³, ce vom face noi la care nu există bogăție ?

²⁰⁸. Întrebarea aceasta arată că, probabil, într-una din minăstirile Sfîntului Vasile exista o anumită ordine idioritmăcă.

²⁰⁹. Ioan 13, 14.

²¹⁰. I Cor. 5, 13.

²¹¹. I Cor. 5, 6.

²¹². V. R. M. 91.

²¹³. Plide 13, 8.

Răspuns

Dacă străduindu-ne nu vom putea să ne aducem aminte de răspunsul Domnului către Petru, care era neliniștit în privința aceasta și a zis: «*iată noi am lăsat toate și Ți-am urmat Ție; ce se va întâmpla oare cu noi?*» Iar Domnul i-a răspuns: «*tot cel care a lăsat casă, sau frați, sau surori, sau tată, sau mamă, sau soție, sau copii, sau țarina pentru Mine și pentru Evanghelie, va primi însușit și va moșteni viața veșnică*»²¹⁴. Dacă însă din lenevie n-am făcut aceasta, să arătăm acum sîrguință, iar dacă nu mai este încă nici timp, nici putere, să ne mîngieie Apostolul, care spune: «*nu caut ale voastre, ci pe voi*»²¹⁵.

Întrebarea 90

Se îngăduie să avem haină de noapte, fie de păr, fie de altceva?

Răspuns

Folosirea hainei de păr²¹⁶ are vreme deosebite. Căci folosirea acestora nu este din nevoie trupească, ci pentru obosirea și umilirea sufletului²¹⁷. Dar fiindcă s-a oprit dobîndirea acestor două, să încerce fiecare, pentru sine, dacă ar putea să îngăduie folosirea lor, fără motivul amintit mai înainte.

Întrebarea 91

Dacă un frate care nu are nimic al său, ar fi rugat de cineva să-1 dea haina pe care o poartă, ce trebuie să facă, chiar dacă cel care a cerut este gol?

Răspuns

Fie că este gol, fie că este viclean, fie că cere din nevoie, fie că cere din lăcomie, s-a spus odată că a lua și a da nu s-a dat fiecăruia, ci celui care a fost rînduit pentru această administrare, după încercare. Și să se păzească aceasta: «*Fiecare să rămînă în aceea la care a fost chemat*»²¹⁸.

214. Matei 19, 27, 29; Mateu 10, 29—30.

215. II Cor. 12, 14.

216. V. Cassian, Despre însușitii, I, 2.

217. R. M. 22; Epistola 150, 3.

218. I Cor. 7, 20.

Întrebarea 92

*Fiindcă Domnul a poruncit să vindem averile noastre, ce trebuie să înțelegem cînd facem aceasta; că facem aceasta fiindcă averile noastre vatămă prin natura lor, sau fiindcă provoacă distrugere (grijă) în suflet?*²¹⁹.

Răspuns

Pentru aceasta se cade să spunem, mai întîi, că dacă fiecare dintre avari ar fi rea în sine, n-ar fi fost zidirea lui Dumnezeu, pentru că, după Scriptură: «*oată zidirea lui Dumnezeu este bună și nimic (nu este) de lepădat*»²²⁰; apoi (trebuie să spunem) că porunca lui Dumnezeu nu ne-a învățat să aruncăm averile ca rele și să fugim (de ele), ci să le chivernisim. Și (că) cineva se condamnă nu pentru faptul că a avut avari, ci pentru că a cugetat rău în privința lor, sau pentru că nu s-a folosit bine de ele. Căci dispoziția sufletească nepătimasă și sănătoasă în privința acestora și chivernisirea lor după poruncă ne folosesc la multe și foarte necesare lucruri, uneori spre curățirea păcatelor noastre; drept aceea s-a scris: «*din ceea ce aveți, dați mai bine milostenie și iată, toate vă sînt curate*»²²¹; iar altele spre moștenirea împărăției cerurilor și spre cîștigarea vistieriei care nu se poate lua, potrivit cu ceea ce s-a zis în alt loc: «*Nu te teme, turmă mică, că a binevoit Tatăl vostru Cel din ceruri să vă dea împărăția; vindeți-vă averile voastre și dați milostenie. Faceți-vă puști care nu se învechesc; (adunați-vă) comoară care nu se poate lua, în ceruri*»²²².

Întrebarea 93

Cel care odată și-a lăsat averile și a făgăduit să nu mai aibă nimic al său, cu ce ghînduri se cuvine să se folosească de cele necesare, spre a trăi, adică hainele și hrana?

Răspuns

Trebuie să-și aducă aminte, precum s-a scris, că Dumnezeu este Cel care dă hrană la tot trupul²²³. Însă este necesar să se îngrijească ca să fie, ca un lucrător al lui Dumnezeu, vrednic de hrana lui, chiar dacă în privința aceasta el nu are o însărcinare specială, fiindcă administrarea acesteia se exercită de cel care a fost rînduit în acest scop, cu măsură

219. Se pare că, în general, una din cauzele care au determinat pe mulți să părăsască lumea în vechul al patrulea a fost apăsarea din partea Statului în privința impozitelor. Vezi mai jos, R. M. 94.

220. I Tim. 4, 4.

221. Luca 11, 41.

222. Luca 12, 32—33.

223. Ps. 135, 25.

și la timp potrivit, așa cum este scris: «*Se dădea fiecăruia, atât cât avea nevoie de ea*»²²⁴.

Întrebarea 94

Dacă cineva datorind impozite²²⁵, ar veni într-o comunitate frățască, iar rudele lui ar fi constrânse, cerându-li-se pentru el, oare nu aduce aceasta un conflict și o pagubă aceluia sau aceluia care l-au primit?

Răspuns

Domnul nostru Iisus Hristos a spus celor care L-au întrebat dacă trebuie să plătească dajdie Cezarului sau nu: «*Arătați-mi un dinar; al cui este chipul și scrierea?*» iar când i-au spus «*al Cezarului*», le-a răspuns: «*Dați, deci, cele ce sînt ale Cezarului, Cezarului și cele ce sînt ale lui Dumnezeu, lui Dumnezeu*»²²⁶. Deci, fiindcă din aceasta rezultă clar că poruncilor Cezarului sînt supuși aceia la care se află cele ale Cezarului, dacă cei care au venit într-o frățietate au adus cu ei ceea ce aparține Cezarului, este dator să plătească impozitele; dacă însă a plecat, după ce în prealabil a lăsat toate rudelor lui, să nu fie supărat nici el, nici cei care l-au primit.

Întrebarea 95

Oare este în interesul celor care au venit de curînd să înceapă de îndată să învețe din Scripturi?

Răspuns

Și această întrebare să-și găsească răspunsul din cele spuse mai înainte²²⁷. Căci a fi învățat cineva din Scriptura de Dumnezeu inspirată, potrivit cu nevoile lui, este potrivit și necesar și pentru întărirea pietății și ca să nu se obișnuască pe sine în tradițiile omenești.

Întrebarea 96

Dacă se cade să se îngăduie oricui ar vrea să învețe carte sau să fie atent la cei care citesc?

224. Fapte 4, 35.

225. V. cele arătate la nota 219.

226. Luca 20, 22—25.

227. V. întrebările 235 și 236. În Tebaida toți învățau pe dinafară Scripturile (v. Istoria lausiacă 32, 12).

Răspuns

Fiindcă Apostolul spune: «*că nu faceți cele pe care le doriți*»²²⁸ (să le faceți), este păgubitor să îngăduim cuiva ceea ce, după voia sa, a ales, în orice lucru, ci trebuie să primească orice lucru care a fost aprobat de profeți, chiar dacă ar fi împotriva voii lui. Acestuia i se potrivește însă și păcatul necredinței, căci, în timp ce Domnul a spus: «*Fiți gata, pentru că nu știți în ce oră va veni Fiul Omului*»²²⁹, este clar că el își scrie pentru sine ani de viață.

Întrebarea 97

Dacă cineva ar spune: vreau să folosesc la voi puțină vreme, se cuvine oare a-l primi?

Răspuns

Domnul a spus: «*Pe cei care vine la Mine, nu-i voi scoate afară*»²³⁰, și Apostolul povestește: «*Iar fraților mincinoși, care s-au strecurat (în Biserică), ca să spioneze libertatea pe care o avem noi în Hristos Iisus, ca să ne facem robi (legii), acestora nu le-am dat supunere nici măcar o oră, pentru ca adevărul Evangheliei să se păstreze la voi*»²³¹; deci, potrivit cu acestea, se cuvine să îngăduim aceluia să intre și pentru neșiguranța reușitei; pentru că adesea, după ce s-a folosit de locuire temporară, s-a afierosit pentru toată viața, precum s-a întâmplat adesea; dar și spre arătarea adevărului care este în noi, celui care are, poate, alte bănuieli despre noi. Însă trebuie să observăm disciplina față de el cu mai multă rîvnă, pentru ca și adevărul să se arate și bănuiala oricărei indiferențe să se înlăture. Astfel și noi vom bineplăcea lui Dumnezeu, iar acela sau se va folosi sau se va mustra.

Întrebarea 98

Ce gînd trebuie să aibă proistosul în cele pe care le poruncește sau le rînduiește?

Răspuns

Înainte de a veni la Dumnezeu trebuie să fie ca un slujitor al lui Hristos și ca un iconom al tainelor lui Dumnezeu²³², temîndu-se ca nu cumva sau să zică sau să rînduiască ceva împotriva voii lui Dumnezeu, cea mîrtu-

228. Gal. 5, 17.

229. Luca 12, 40.

230. Ioan 6, 37.

231. Gal. 2, 4—5.

232. I Cor. 4, 1.

risită în Scripturi, și să fie aflat ca martor mincinos lui Dumnezeu sau ca necinstitor de cele sfinte, prin aceea că ar introduce ceva străin de învățătura Domnului, sau ar neglija ceva din cele bineplăcute lui Dumnezeu; iar pentru frați să fie: «*ca o doică ce-și hrănește copiii*»²³³, având la inimă ca să dea fiecăruia după plăcerea lui Dumnezeu și spre folosul de obște al tuturor, nu numai Evanghelia lui Dumnezeu, ci și sufletul său, după porunca Domnului și Dumnezeului nostru Iisus Hristos, Care a zis: «*poruncă nouă vă dau, ca să vă iubiți unul pe altul, cum v-am iubit Eu pe voi*»²³⁴. «*Mai mare dragoste decât aceasta ca să-și pună cineva sufletul său pentru prietenii lui, nimeni nu are*»²³⁵.

Întrebarea 99

Cu ce dispoziție sufletească se cuvine să mustre cel care este în drept să mustre?

Răspuns

Înainte de Dumnezeu se cade să aibă dispoziția pe care ar arătat-o David, când a spus: «*Am văzut pe călcătorii de lege și m-am scîrbit, că n-au pîzit cuvintele Tale*»²³⁶; iar față de cei pe care li ceartă se cuvine să aibă dispoziția pe care ar lua-o tatăl și doctorul, îngrijind pe fiul său cu înțelegere și compasiune, cum rîduiește știința, mai ales atunci când ar suferi, iar felul îngrijirii să fie cu osteneală.

Întrebarea 100

*Pe cei care vin din afară și cer, cum li vom slobози, și dacă fiecare din cei care vor se cuvine să dea pline sau orice altceva*²³⁷, sau trebuie ca și cu aceasta să fie rînduit unul?

Răspuns

Fiindcă Domnul a hotărît că «*nu e bine să ia cineva plînea copiilor și s-o arunce cîinilor*», și fiindcă a aprobat că: «*și cîinii mîncă din firimiturile ce cad de la masa stăpînilor lor*»²³⁸, cel care este rînduit cu distribuirea, să facă aceasta după o experiență. Iar orice frate care face aceasta, împotriva părerii aceluia, să se certe ca un stricător al bunei

233. I Tes. 2, 7.

234. Ioan 13, 34.

235. Ioan 15, 13.

236. Ps. 118, 138.

237. R. M. 91.

238. Matei 15, 26--27.

rînduiei, pînă ce va învăța să-și respecte locul său, cum a spus Apostolul: «*Fiecare să rămîna, fraților, în locul în care a fost chemat*»²³⁹.

Întrebarea 101

*Cel căruia i s-a încredințat administrarea lucrurilor care au fost afierosite Domnului, este oare dator să împlinească aceea, adică: «Oricui cere de la tine dă-i, și pe cel care vrea să se împrumute de la tine să nu-l respingi?»*²⁴⁰.

Răspuns

«*Oricui cere de la tine dă-i, și pe cel care vrea să se împrumute de la tine să nu-l respingi*», este relată că un fel de ispitire, după cum arată urmarea celor cu care se leagă; și pentru cei vicleni trebuie să se aplice porunca aceasta nu ca principiu, ci atunci cînd cer împrumuturile. Pentru că are precădere porunca Domnului (care zice): «*Vindeți-vă averile tale și dă-le săracilor*»²⁴¹, și iarăși: «*Vindeți-vă averile voastre și dați milostenie*»²⁴². Dar dacă nu este fără primejdie să dăm altora ceea ce era rînduit pentru unii, pentru că Domnul spune: «*nu sînt trimis numai la oile pierdute ale casei lui Israel și «nu este bine să ia cineva plînea copiilor și s-o arunce cîinilor*»²⁴³, de ce să nu judece fiecare pentru sine ce este drept?

Întrebarea 102

Dacă se cuvine, sau nu, să oprim cu staturi pe cel care părăsește comunitatea frățească pentru orice motiv și dacă se cuvine, cu ce staturi?

Răspuns

Fiindcă Domnul spune: «*pe cel care vine la Mine nu-l voi scoate afară*»²⁴⁴, și iarăși: «*nu au nevoie de doctor cei sănătoși, ci cei bolnavi*»²⁴⁵, și în alt loc: «*cine dintre voi, avînd o sută de oi, dacă se va rătăci una din ele, nu lasă pe cele nouăzeci și nouă, și, mergînd, caută pe cea rătăcită pînă ce o va găsi?*»²⁴⁶, se cuvine să vindem în orice chip pe cel bolnav și să ne sirguim ca — să zic așa — să punem la locul lui membrul tăiat. Dacă însă ar persista în răutatea lui, oricare ar fi

239. I Cor. 7, 24.

240. Matei 5, 42.

241. Matei 19, 25.

242. Luca 12, 33.

243. Matei 15, 24, 26.

244. Ioan 6, 37.

245. Matei 9, 12.

246. Matei 18, 12; Luca 15, 4.

aceasta, trebuie să-l socotim (lăsăm) ca străin, pentru că s-a scris că : «Tot răsadul pe care nu l-a sădit Tatăl Meu Cel ceresc se va smulge din rădăcină». «Lăsați-i pe ei, sint orbi»²⁴⁷.

Întrebarea 103

Am fost învățați că celor mai bătrâni se cuvine să ne supunem pînă la moarte ; dar fiindcă se întimplă ca în unele cazuri, însuși cel bătrîn²⁴⁸ să alunece, ne rugăm să fim învățați dacă se cade ca acesta să fie mus-trat, și cum, și de către cine ; iar dacă ar disprețui (sfatul), ce trebuie să se facă ?

Răspuns

Un răspuns clar despre acestea s-a dat la Regulile Marii²⁴⁹.

Întrebarea 104

Cum trebuie să încredințăm purtările de grijă ale fraților ; numai starețul singur să facă examinarea, sau și cu voturile fraților ? La tel și în privința surorilor.

Răspuns

Dacă, despre cele ce gîndește fiecare s-a învățat să se încredințeze altora, cu cît mai virtos unele ca acestea se cuvine să se facă cu exami-narea celor iscusiți la aceasta ? Pentru aceea, administrarea lucrurilor lui Dumnezeu trebuie să se încredințeze, după voia lui Dumnezeu, celor care au dovedit deja că pot să administreze, după chipul plăcut Domnu-lui, ceea ce li s-a încredințat. Și, în general, pentru fiecare lucru, este necesar ca proiestosul să-și aducă aminte de Sfînta Scriptură, care spune : «Cu stătuire să le faci pe toate»²⁵⁰.

Întrebarea 105

Oare se cuvine ca pe cei care intră în comunitatea de frați să-i în-vățăm îndată meșteșuguri ?

Răspuns

Aceasta o vor hotărî proiestoșii²⁵¹.

247. Matei 15, 13—14.

248. Despre «presviterii» și «presvitet», s-a vorbit în introducere.

249. Întrebarea 27.

250. Pilde 24 (31), 4.

251. Despre proiestoșii comunității de frați v. introducerea.

Întrebarea 106

Ce epitimii trebuie să folosim în comunitatea de frați pentru întoar-cerea celor care greșesc ?

Răspuns

Durata și felul epitimiilor să se hotărască de proiestoși²⁵², după vi-gorearea trupului, după starea sufletului și după deosebirea greșelii.

Întrebarea 107

Dacă cineva spune că are dorința să trăiască într-o comunitate de frați, dar că este împiedicat să se dea pe sine deodată acestei vieți, pen-tru că trebuie să se îngrijească de rudele după trup sau că adesea tre-buie să plătească impozite²⁵³, oare se cuvine să i se îngăduie intrarea către frați ?

Răspuns

A tăia dorința lucrului bun nu este fără primejdie ; totuși nu se greșește nici dacă celui care a intrat i se dă prilej să cerceteze lucrurile lumii din afară și străine vieții după Dumnezeu. Dar are mai bună nă-dejde cel care intrînd se încredințează pe sine cu totul celor dinăuntru, fără să mai aducă cu sine griji din lumea de afară.

Întrebarea 108

Dacă se cuvine ca proiestosul, lîră să fie prezentă proiestoasa (fră-ției de surori), să îngăduie cuiva să vorbească cu o oarecare soră cele cu privire la întărirea credinței.

Răspuns

În asemenea caz nu se respectă porunca Apostolului, care spune : «Toate să se facă cu bună cuvință și cu rînduială»²⁵⁴.

Întrebarea 109

Dacă se cuvine ca proiestosul să vorbească des cu proiestoasa și mai ales dacă din cauza aceasta se vatămă unii dintre frați.

252. V. cele arătate la nota 251.

253. R. m. 85.

254. I Cor. 14, 40.

Răspuns

Cu toate că Apostolul spune: «*pentru ce să fie judecată libertatea mea de conștiința altuia*»²⁵⁵, este mai bine ca el să fie imitat cînd spune: «*Nu ne-am folosit de acest drept, ca să nu stînjinem Evanghelia lui Hristos*»²⁵⁶; dar dacă este cu puțință, convorbirile împreună să aibă loc cît mai rar și să se termine cît mai repede.

Intrebarea 110

Dacă se cuvine ca atunci cînd o soră se mărturisește unui duhovnic (presbiter mai în vîrstă) să fie de față și o presbiteră (o călugăriță mai în vîrstă)?

Răspuns

Mărturisirea la un duhovnic mai în vîrstă fiind de față o presbiteră (o călugăriță mai în vîrstă) se face mai decent și mai cuviincios, duhovnicul fiind în măsură să arate cu înțelepciune chipul pocăinței și al îndreptării.

Intrebarea 111

Dacă presbiteră ar protesta pe bună dreptate cînd presbiterul^{260a} ar dispune să se facă ceva de către surori, fără ca presbiteră să fi luat cunoștință.

Răspuns

Și (încă) cu foarte multă (dreptate).

Intrebarea 112

Dacă cineva ar veni la viața cea după Dumnezeu, este oare drept ca proiestosul să-l primească pe unul ca acesta fără părerea fraților, sau trebuie ca în prealabil să expună cazul și acestora?

Răspuns

În privința celui care se pocăiește, Domnul învață să se cheme împreună prietenii și vecinii. Așa încît este cu atît mai necesar ca acela care vine să fie primit cu știrea tuturor fraților, pentru ca să se și bucure și să se și roage toți împreună.

^{255.} I Cor. 10, 29.

^{256.} I Cor. 9, 12.

^{260a} Intrebările 110 și 111 presupun existența minăstirilor mixte; aici însă nu se folosește, ca de obicei, termenul de proiestos, ci termenul de presbiter și presbiteră.

Intrebarea 113

Oare poate cel căruia i s-a încredințat grija sufletelor să păzească și aceasta; «de nu vă veți întoarce și nu vă veți face ca pruncii»²⁵⁷, din moment ce are (să se ocupe) cu multe și diferite persoane?

Răspuns

Fiindcă prea înțeleptul Solomon spune: «*pentru orice lucru este vreme prielnică*»²⁵⁸, se cuvine să știm că este vreme potrivită și de smerenie, și de stăpînire, și de muștrare, și de mîngiere, și de milă, și de îndrăzneală, și de bunătate, și de asprime, și în general pentru orice lucru. Așa încît uneori se cuvine să ne arătăm smeriți și să urmărim în umilință pe copii²⁵⁹ și îndeosebi atunci cînd se cere să ne cinstim unul pe altul și să ne îndeplinim îndatoririle noastre unul față de celălalt și (cînd este vorba) de slujirea și de îngrijirea pentru trup, așa cum ne-a învățat Domnul; iar altele se cuvine să ne folosim de autoritatea pe care a dat-o Domnul spre zidire, și nu spre dărîmarea, cînd trebuința cere îndrăzneală. Dar cînd este vremea de mîngiere, se cuvine să arătăm bunătate, iar cînd este vremea de tăiere, se cuvine să arătăm rîvnă, și la fel în fiecare din celelalte.

Intrebarea 114

Domnul a poruncit: «De te va va sili cineva să mergi (cu el) o milă, mergi cu el două»²⁶⁰, și Apostolul învață: «Să vă supuneți unul altuia în Irica lui Hristos»²⁶¹; se cuvine oare a asculta pe oricine și orice ar porunci²⁶².

Răspuns

Deosebirea celor care poruncesc nu trebuie să vătăm ascultarea celor cărora li se dau poruncile, pentru că și Moise n-a ascultat pe Ietro care îl sfătua cele bune²⁶³. Totuși fiindcă există mare deosebire în poruncile care se dau, (căci unele sînt contrare poruncii Domnului, fie pentru că o strică, fie pentru că o întinează în multe chipuri prin amestecarea faptei oprite, altele sînt de acord cu porunca, iar altele chiar dacă nu sînt de acord în mod vădit, ajută totuși și sprijină observarea

^{257.} Matei 18, 3.

^{258.} Eccl. 3, 1.

^{259.} Matei 18, 3.

^{260.} Matei 5, 41.

^{261.} Efes. 5, 21.

^{262.} Rm. 303.

^{263.} Ieg. 18, 19.

ei), se cuvine să ne aducem aminte de Apostolul, care spune: «*Proorociile să nu le disprețuiești. Încercați toate și înțelegeți ce este bun. De tot felul de rău să vă feriți*»²⁶⁴, și iarăși: «*dărîmăm uneltirile și toată trufia ce se ridică împotriva cunoașterii de Dumnezeu și robim toată cugetarea spre ascultarea lui Hristos*»²⁶⁵. Drept aceea, dacă ni s-ar porunci ceva ce este în acord cu porunca Domnului sau contribuie la aceasta, se cuvine s-o primim cu mai multă sîrguință și cu mai multă grijă, ca pe o voie a lui Dumnezeu, împlinind (astfel) ceea ce s-a spus: «*Îngăduindu-vă unul pe altul întru dragostea lui Hristos*»²⁶⁶. Însă cînd cineva ne-ar porunci ceva ce este împotriva poruncii Domnului, care o strică sau o întinează, este vremea să spunem atunci că: «*Se cuvine să ascultăm mai mult de Dumnezeu decît de oameni*»²⁶⁷, amintindu-ne, pe de o parte, de Domnul, Care a spus: «*celui străin nu vor urma, ci vor fugi de el, pentru că nu cunosc glasul celor străini*»²⁶⁸, iar pe de altă parte de Apostolul, care pentru siguranța noastră a îndrăznit să atace chiar pe îngeri, prin cele ce a spus: «*Chiar dacă noi înșine, sau inger din cer v-ar propovădui voadă altă Evanghelie, decît cea pe care am propovăduit-o voadă, să fie anatema*»²⁶⁹. Din acestea învățăm că, chiar dacă cineva ar fi rudă foarte apropiată și chiar dacă ar fi covârșitor de strălucit, împiedicînd ceea ce a fost poruncit de Domnul sau îngăduind să se facă ceea ce este oprit de El, se cuvine să fie evitat și detestat de fiecare dintre cei care iubesc pe Domnul.

Întrebarea 115

Cum trebuie să ne supunem unul altuia?

Răspuns

Așa cum (se supun) slugile stăpînilor lor, după porunca Domnului: «*Cel care dintre voi vrea să fie mare, să fie cel din urmă dintre toți și tuturor slugă*»²⁷⁰, la care adaugă mai cu sfătuire «*precum Fiul Omului n-a venit ca să I se slujească, ci ca să slujească*»²⁷¹ și cum a spus Apostolul: «*Din dragostea Duhului sluiți unul altuia*»²⁷².

264. I Tes. 5, 20—22.

265. II Cor. 10, 5.

266. Etes. 4, 2.

267. Fapte 5, 29.

268. Ioan 10, 5.

269. Etes. 1, 8.

270. Marcu 10, 44.

271. Marcu 10, 45.

272. Gal. 5, 13.

Întrebarea 116

Pînă unde se cuvine a fi ascultători întru rînduiala bunăplăcerii către Dumnezeu?

Răspuns

Apostolul ne-a arătat, punîndu-ne înainte ascultarea Domnului Care: «*S-a lăcut ascultător pînă la moarte, iar moartea (i-a fost) pe cruce*», și cînd mai înainte a spus: «*În voi să fie aceeași simțire, ca și în Hristos Iisus*»²⁷³.

Întrebarea 117

Cel care nu se învață întru cele rînduite spre porunca ce-i stă înainte în fiecare zi, ci caută să învețe un meșteșug, de ce patimă suferă, și dacă se cuvine a-l tolera?

Răspuns

Unul ca acesta este și obraznic și îngîmfat și necredincios, pentru că nu s-a temut de judecata lui Dumnezeu, care a spus: «*Fiiți gata, că la ora cînd nu gîndiți va veni Fiul Omului*»²⁷⁴. Căci, dacă cineva așteaptă pe Domnul în fiecare zi și în fiecare oră, se teme ca să nu treacă ziua de astăzi în zadar (nelucrînd) și mai nimic nu face. Iar dacă ar fi rînduit să învețe o meserie, întru ascultare să aibe răsplata bunăplăcerii către Dumnezeu, și nu condamnarea din cauza amînării.

Întrebarea 118

Cel care se sîrguiește spre poruncă și lucrează nu ceea ce se poruncește, ci ceea ce vrea el, ce plată are?

Răspuns

A vanității. Iar fiindcă Apostolul spune: «*Fiecare dintre noi să placă aproapei lui în (ceea ce este) bine, spre zidire (sufletească)*» și a adăugat mai convingător în ceea ce urmează: «*Căci și însuși Hristos n-a plăcut Sineși*»²⁷⁵, se cuvine ca vanitosul să cunoască primejdia ce-l așteaptă. Dar un asemenea se arată și nesupus.

273. Filip. 2, 8, 5.

274. Luca 12, 40.

275. Rom. 15, 2—3.

Intrebarea 119

Dacă se îngăduie liecăruia să-și părăsească lucrul ce i s-a incredințat și să caute un altul.

Răspuns

Fiindcă, așa cum s-a spus mai înainte, măsura ascultării este moartea, cel care își părăsește lucrul ce i s-a incredințat și caută altul, întâi strică ascultarea și dovedește că nu s-a lepădat de sine; apoi se face cauză și a altor multe rele pentru el și pentru ceilalți. Căci deschide ușa contradicției pentru alții și pe sine se obișnuiește către aceasta. Și fiindcă nu poate să cunoască fiecare ce îi este de folos, de multe ori își alege lucrul ce-i este mai vătămător. În plus, creează între frați suspiciuni viclene, ca și cum ar fi pregătit de mai înainte pentru lucrul pe care îl caută, mai mult decât cei cu care este nevoie să lucreze împreună. Drept aceea, neascultarea este în general rădăcina a multor și mari rele. Dacă însă crede că are oarecare motiv pentru părăsirea lucrului, să-l arate proiestoșilor²⁷⁶ și să-l incredințeze examinării lor.

Intrebarea 120

Dacă se cuvine a ieși²⁷⁷ undeva îndră încuviințarea proiestosului?

Răspuns

Fiindcă Domnul a spus: «căci n-am venit de la Mine Insuini, ci Acela M-a trimis»²⁷⁸, cu cât mai mult se cuvine ca fiecare dintre noi să nu-și îngăduie aceasta. Căci cel care-și îngăduie sieși, este evident că este bolnav de orgoliu și este supus judecării Domnului, Care a zis: «ceea ce înaintea oamenilor este înălțat, este urciune înaintea lui Dumnezeu»²⁷⁹. Și în general este condamnatibil a-și îngădui sieși.

Intrebarea 121

Dacă este îngăduit să se renunțe la lucrurile mai grele.

Răspuns

Cel care iubește cu adevărat pe Dumnezeu și are încredere puternică în plata de la Domnul, nu este mulțumit cu cîte se fac, ci caută

276. Este vorba desigur despre clasa unică a proiestoșilor în comunitate.

277. Este vorba de ieșirile de mică importanță, care nu au legătură cu călătoriile monahilor întreprinse pentru motive importante.

278. Ioan 7, 28.

279. Luca 16, 15.

mereu să adauge la acestea și dorește mai mult. Și chiar dacă i s-ar părea că face ceva peste puterile lui, el nu rămîne fără grijă, ca și cum și-a îndeplinit măsura, ci totdeauna se teme, ca și cum a lipsit de la datoria lui, auzind pe Domnul Care poruncește că: «atunci cînd veți luce toate cele ce vi s-au poruncit, să ziceți: slugi netrebnice sîntem, pentru că n-am făcut decît ceea ce eram datori să facem»²⁸⁰, și auzind pe Apostolul, pentru care s-a răstignit lumea și el pentru lume²⁸¹, și care nu s-a rușinat să spună: «Eu nu mă socotesc că aș fi ajuns (desăvirșirea), ci numai una fac: uitînd pe cele din urmă și îndreptîndu-mă spre cele ce-mi stau înaintea, alerg spre țintă pentru răsplata chemării celei de sus a lui Dumnezeu în Hristos Iisus»²⁸². Acesta, deși avea dreptul, propovăduind Evanghelia, să trăiască din Evanghelie²⁸³ (n-a făcut-o), ci zice: «cu osteneală și trudă am lucrat ziua și noaptea, nu că doar n-am fi avut dreptul, ci ca să vă dăm ca model pe care să-l urmați, pe noi înșine»²⁸⁴. Așadar, cine ar fi atât de nesimțit și necredincios, încît să se mulțumească cu cîte s-au făcut, sau să renunțe la ceva ca mai greu și mai obositor?

Intrebarea 122

Dacă cineva, fiind canonisit să nu ia binecuvîntare²⁸⁵, ar zice că dacă nu iau binecuvîntare, nu voi mîncă, oare se cuvine să i se tolereze?

Răspuns

Dacă o greșeală este vrednică de o astfel de epitimie, ca să se oprească și de la mîncare, desigur, cel care a canonisit va aprecia, dar dacă cineva a fost scotit nevrednic numai de binecuvîntare și, îngăduindu-i-se să mînce, n-ar asculta, să se judece ca un nesupus întru aceasta și ca un certăreț; îndată însă și pe sine să se cunoască și să înțeleagă că nu se vindecă pe sine cel care caută aceasta, ci că adaugă păcat la păcat.

Intrebarea 123

Dar dacă cineva se mîhneste, neîngăduindu-i-se să facă ceea ce nu poate să facă, fiind neiscusit, se cuvine onre să i se tolereze?

280. Luca 17, 10.

281. Gal. 6, 14.

282. Filip. 3, 13—14.

283. I Cor. 9, 14.

284. II Tes. 3, 8—9.

285. Este vorba de binecuvîntarea bisericăscă obișnuită, nu de Sf. Euharistie.

Răspuns

Despre aceasta s-a vorbit în mai multe locuri, că în general este împotriva rațiunii sănătoase ca să lucreze cineva după voința proprie sau să-și îngăduie așa ceva. Și a nu se supune părerii celor mai mulți atrage primejdia nesupunerii și cărtirii.

Intrebarea 124

Dacă cineva s-ar întâlni undeva, din întâmplare, cu eretici sau păgîni, se îngăduie să mîncînce împreună cu ei sau să se întrebe de sănătate?

Răspuns

Obecejal îndeobște de a se saluta, Domnul nu l-a oprit în nici un chip, pentru că a spus: «*Dacă urați sănătate numai prietenilor voștri, ce mare lucru faceți? Au nu și păgînii fac așa?*»²⁸⁶. Dar în ce privește dacă se îngăduie să mîncăm împreună, avem porunca Apostolului în ce împrejurări trebuie să evităm aceasta, pentru că a spus: «*În epistolă v-am scris să nu aveți nici o legătură cu desfrînajii, sau cu lacomii, sau cu răpitorii, sau cu slujitorii de idoli, căci atunci ar trebui să ieșiți din lumea aceasta. Acum însă v-am scris vouă să nu aveți legătură cu cineva care se numește frate, dar este desfrînat, sau lacom, sau slujitor de idoli, sau grăitor de rău, sau bețiv, sau răpitor; cu unul ca acesta nici să nu mîncăți împreună*»²⁸⁷.

Intrebarea 125

Dacă cel căruia i s-a încredințat o lucrare și ar face ceva fără încuviințare împotriva a ceea ce i s-a poruncit sau peste ceea ce i s-a poruncit, se cuvine oare să păstreze lucrul?

Răspuns

A-și lua cineva ceva sieși, în general, nu este plăcut lui Dumnezeu; și nici nu se cuvine, nici nu folosește celor care se sîrguiesc să păstreze legătura păcii; dacă însă ar rămîne în obrăznicia lui, este de folos să i se ia lucrul, pentru că nu observă porunca celui care a spus: «*Fiecare să rămîna, fraților, în acea stare în care a fost chemat*»²⁸⁸, și încă mai

286. Matei 5, 47.

287. I Cor. 5, 9-11.

288. I Cor. 7, 28.

cu îndemn: «*să nu vă socotiți mai înțelepți decît sînteți, ci socotiți-vă cu cumpătare, după măsura credinței pe care a împărțit-o Dumnezeu făcîndu-vă*»²⁸⁹.

Intrebarea 126

Cum poate cineva să nu fie biruit de iubirea dulceților din bucate?

Răspuns

Dacă va hotări să aibă totdeauna criteriul folosului ca îndrumător și dascăl pentru cele ce primește spre trebuință, fie că ar fi dulci, fie că ar fi amare acestea.

Intrebarea 127

Unii spun că este cu neputință ca omul să nu se minie.

Răspuns

Dacă este cu puțință ostașului să nu se minie înaintea împăratului, nici așa nu-și are rațiune ceea ce se spune. Căci dacă fața (prezența) unui om asemenea cu cinstea după fire, pentru superioritatea demnității, a împiedicat patima aceasta, cu cît mai virtos se va întimpla aceasta dacă cineva ar fi încredințat că Dumnezeu veghează mișcările proprii (ale sufletului lui); pentru că Dumnezeu, Care cercetează inimile și rîrunchii, vede mult mai bine mișcările sufletului decît vede un om cele ce se întimplă înaintea lui.

Intrebarea 128

Celui care vrea să se întrineze peste putere, așa încît să se imbiească și porunca ce i s-a dat, se cuvine, oare, să i se îngăduie?

Răspuns

Mi se pare că Intrebarea nu este văzută drept. Căci înfrinerea nu constă în abținerea de la mîncăruri fără nici un sens, în care se întimplă necruțarea trupului cea condamnată de Apostolul²⁹⁰, ci în îndepărtarea totală de voințele proprii. Dar cît este de primejdios să nu îndepălească cineva porunca Domnului din cauza voinței proprii, rezultă clar din cele spuse de Apostol, cînd zice: «*Împlinind dorințele cărnii și ale gîndurilor (noastre); și eram după fire copii ai miniei*»²⁹¹.

289. Rom. 12, 3.

290. Col. 2, 23.

291. Efes. 2, 3.

Intrebarea 129

Cel care postește mult, dar la masă nu poate suporta mîncarea cea de obște, ce este dator a alege mai mult, să postească împreună cu frajii și să mîncece împreună cu ei, sau, fiindcă postește fără măsură, să aibă trebuință de alte bucate la masă ?

Răspuns

Vremea postului nu se determină de voia fiecăruia, ci de trebuința celor ce se cuvin spre pietate, precum și Faptele Apostolilor²⁹² istorisesc și ne învățăm de la alesul David²⁹³. Deci, dacă cineva postește după această rînduieală, în general se învrednicește și să poată. «Căci cel care a dat lăgăduința este vrednic de crezare»²⁹⁴.

Intrebarea 130

Cum se cuvine să se postească atunci cînd trebuința de post ar fi pentru ceva din cele ce se caută spre pietate, precum ceva silnic sau (făcut) cu plăcere ?

Răspuns

Fiindcă Domnul spune: «*Periciți cei ce flămînzesc și insetează de dreptate*»²⁹⁵, tot ceea ce contribuie spre pietate dar nu se îndeplinește cu plăcere și cu sirguință, este primejdios. Așa încît cel care postește fără rîvnă face aceasta cu primejdie, iar a posti în timpul cînd este trebuință de aceasta, Apostolul, împreună cu alte fapte ale lui, spune și pe aceasta, spre învățătura noastră: «*de multe ori în post*»²⁹⁶.

Intrebarea 131

Cel care nu mîncă de unde mîncă frajii, ci caută altceva, oare face bine ?

Răspuns

A căuta cineva hrană, în general, este împotriva poruncii, căci Domnul a spus: «*Nu căutați ce veți mîncă și ce veți bea și nici nu vă îngrijorați*», și a adăugat în mod mai categoric: «*pentru că toate acestea*

292. Fapte 13, 2-3.
293. Ps. 34, 13.
294. Evr. 10, 23.
295. Matei 5, 6.
296. II Cor. 11, 27.

le caută neamurile»²⁹⁷. Dar cel căruia îi este rînduit, i se cade să împlinească cu sirguință aceasta: «*Se da fiecăruia după nevoia pe care o avea fiecare*»²⁹⁸.

Intrebarea 132

Cel care spune: aceasta mă vatămă, și se întristează dacă nu i s-ar da altă (mîncare), ce este (de făcut, în asemenea caz) ?

Răspuns

Se pare că (unul ca acesta) nu s-a încredințat de nădejdea lui Iazăr²⁹⁹ și nici n-a cunoscut dragostea celui căruia³⁰⁰ i s-a încredințat grija tuturor și a lui. Dar, în general, nu are fiecare dreptul să judece singur nici ceea ce îl vatămă, nici ceea ce îl folosește; aceasta se cuvine să se judece de către cel care a fost rînduit să hotărască pentru nevoile fiecăruia, fiindcă acesta caută mai întîi folosul sufletului și astfel, ca a doua grijă, el îconomisește cele spre trebuința trupului, potrivit voinței lui Dumnezeu.

Intrebarea 133

(Ce se va întîmpla) dacă ar și cîrți cineva pentru mîncare ?

Răspuns

Are judecata celor care au cîrțit în pustie³⁰¹. Căci spune Apostolul: «*Să nu cîrțiți, cum au cîrțit unii dintre ei și au pierit prin (mîna) pierzătorului*»³⁰².

Intrebarea 134

Ce se va întîmpla, dacă cineva mîniindu-se ar renunța să ia ceva din cele spre trebuință.

Răspuns

Un asemenea este vrednic să nu ia, chiar dacă ar cere, pînă ce preiostolul ar socoti că s-a vindecat de patima sau, mai de grabă, de patimile lui.

297. Luca 12, 29-30.

298. Fapte 4, 35.

299. Luca 16, 20 s.u.

300. Adică a preiostolului sau a iconomului.

301. Num. 11, 1.

302. I Cor. 10, 10.

Întrebarea 135

Oare se cuvine ca acela care se ostenește să ceardă chiar el ceva mai mult decît (partea) obișnuită ?

Răspuns

Dacă ia asupra-și osteneala pentru răsplata de la Dumnezeu, nu trebuie să caute aici mîngîierea osteneții, ci să se pregătească pe sine pentru răsplata de la Domnul, știind că precum de plata pentru osteneală, la fel și de mîngîierea pentru strămtorare se va învrednici de la Dumnezeu iubitorul de oameni. Iar cel rînduit să facă aceasta : «*ese dă-dea fiecăruia potrivit cu nevoile lui*»³⁰³, trebuie să cunoască în mod necesar pe fiecare din cei care se ostenesc³⁰⁴ și să-i îngrijească precum se cuvine.

Întrebarea 136

Dacă trebuie să se adune toți la ora mesei³⁰⁵, și pe cel care absentează și vine după masă cum îl vom trata ?

Răspuns

Dacă a lipsit din cauza muncii sau a lucrului pe care îl îndeplinește, fiindcă observă porunca celui care a spus : «*fiecare să rămînd, fraților, în locul la care a fost chemat*»³⁰⁶, supraveghetorul bunei rînduiri celei de obște va cerceta și îl va ierta ; dacă însă ar fi putut să ajungă la timp și nu s-a sîrguit, deși cunoștea pedeapsa leneviei, să rămînă nemîncat pînă a doua zi la ora hotărîită.

Întrebarea 137

Dacă e bine ca să hotărîască cineva să se întîrîneze pentru un interval de timp, spre exemplu, de la un anumit fel de mîncare sau băutură ?³⁰⁷

303. *Faple* 4, 35.

304. *R.m.* 19.

305. Se da numai o masă pe zi ; vezi în legătură cu aceasta *R.m.* 21.

306. *I Cor.* 7, 24.

307. *V. Epistola* 199, 28 : Aceasta nu ni s-a părut ridicol că s-a adăugat ca unui dintre copii să se abțină de la cărnuri. Așa încît să socotim demn de laudă a-i învăța pe ei să se abțină de la rușcâni și promisiuni neobstructive.

Răspuns

Fiindcă Domnul a spus : «*nu ca să fac voia Mea, ci voia Celui Care M-a trimis pe Mine*»³⁰⁸, orice hotărîre care a fost luată potrivit vocii proprii este greșită. Acest lucru cunoscîndu-l David, spunea : «*jurat-am-mă și mă voi ține (de jurămînt) ca să păzesc judecățile dreptății Tale*»³⁰⁹, iar nu voiele mele.

Întrebarea 138

Dacă se cuvine să se îngăduie cuiva în comunitatea de frați să absentească sau să privegheze mai mult decît alții, după voia sa ?

Răspuns

Fiindcă Domnul a spus : «*M-am coborît din cer, nu ca să fac voia Mea, ci voia Tatălui Celui care M-a trimis*»³¹⁰, tot ceea ce ar face cineva după voia lui, acel lucru este chiar al celui care l-a făcut, dar străin de pietate ; și există teama ca nu cumva să audă de la Dumnezeu pentru ceea ce se pare că face : «*Spre tine e întoarcerea lui, și tu îl vei stăpîni pe el*»³¹¹. Încă și a voi mai mult în comparație cu alții, chiar în lucrurile bune, este patima iubirii de ceartă, care se întimplă din mărirea deșartă, despre care Apostolul, arătînd-o ca fiind oprită, zice : «*Căci nu cutezăm să ne alăturăm sau să ne asemănăm cu cei care se laudă singuri pe ei*»³¹². Drept aceea, renunțînd la voiele noastre proprii și la dorința de a părea că facem ceva mai mult decît ceilalți se cuvine să ne încredem Apostolului, care ne sfătuește și spune : «*Ori de mîncăți, ori de beți, ori altceva de faceți, toate spre preamărirea lui Dumnezeu să le faceți*»³¹³. Pentru că iubirea de ceartă, mărirea deșartă și vanitatea sînt cu totul străine celor care se luptă după lege lupta cea bună. Pentru aceea spune, neori : «*Să nu alergăm după slavă deșartă*»³¹⁴, iar alții : «*dacă cineva se arată că este prigonitor, noi nu avem obiceiul acesta, nici Bisericile lui Dumnezeu*»³¹⁵ ; și în altă parte : «*sintem datorii să nu ne plăcem nouă înșine*», la care s-a adăugat cu îndemn mai mare : «*Căci și Hristos nu și-a plăcut Sîșei*»³¹⁶. Dacă totuși

308. *Ioan* 6, 38.

309. *Ps.* 118, 106.

310. *Ioan* 6, 38.

311. *Fac.* 3, 16.

312. *I Cor.* 10, 12.

313. *I Cor.* 10, 31.

314. *Gal.* 5, 26.

315. *I Cor.* 11, 16.

316. *Rom.* 15, 1-3.

cineva ar socoti că are trebuință de mai mult, fie în postire, fie în priveghere, fie în orice altceva, să descopere celor care au fost încredințați cu purtarea de grijă obștească motivul acesta, pentru care el socotește că are trebuință de mai mult, și să păzească ceea ce s-a hotărât de către aceștia. Căci de multe ori va trebui să se facă ceea ce este îndestulător trebuinței mai bine în alt chip.

Intrebarea 139

Prelungindu-se postul, devenim mai slabi pentru lucru. Așadar, ce se cuvine mai bine : să rămânem în urmă de lucrul din cauza postului sau să neglijam postul pentru lucru ?

Răspuns

Trebuie să primim și postirea și mîncarea cu gîndul cel cuvenit pietății, pentru ca, atunci cînd ar trebui ca porunca lui Dumnezeu să fie îndeplinită prin postire, să postim, iar cînd iarăși porunca lui Dumnezeu ar cere hrana care întărește corpul, să mîncăm, nu ca gurmanzii, ci ca lucrătorii lui Dumnezeu. Căci se cuvine să păzim ce s-a spus de către Apostol : «Ori de mîncăți, ori de beți, ori altceva de faceți, toate spre preamărirea lui Dumnezeu să le faceți !»³¹⁷.

Intrebarea 140

Dacă cineva nu s-ar înfrîna de la mîncărurile vătămătoare, și mîncînd cu lăcomie ar cădea în boală, oare se cuvine să i se acorde îngrijire ?

Răspuns

Neînfrînarea are evidentă răutate ; și de această patimă este nevoie să ne îngrijim din vreme, cum să fie vindecată. Căci iubitorul de oameni, Dumnezeu, vrînd să arate cît de mare rău este neînfrînarea, a lăsat de multe ori ca și sufletul să se folosească de cele ce vătămă corpul, prin patima neînfrînării, dacă astfel s-ar putea ca prin suferința trupească, pe care o îndură din cauza neînfrînării, să ajungă la cunoașterea pagubei proprii și să se îndrumeze spre înfrînarea în toate. Dar a ne îngriji de trupul celor care suferă din cauza neînfrînării este lucru vrednic de laudă și caracteristic bunătății ; însă acest lucru să se facă după cercetare și cu grija ca nu cumva vindecînd trupul să lăsăm ne-

317. I Cor. 10, 31.

vindecat sufletul. Încît, dacă cineva ar vedea pe unul ca acesta că se învață cu bunăvoință din tămăduirea trupului să se îngrijească și de suflet în patimile sale, acestuia să i se ofere îngrijire trupească ; dacă însă primind vindecarea trupului, s-ar arăta disprețuitor al sufletului, este mai bine ca unul ca acesta să fie lăsat în durerile pe care le pătimește din neînfrînarea sa, dacă astfel, cu trecerea timpului, ar putea ajunge la înțelegerea situației lui și a pedepsei veșnice și și-ar relua grija sănătății sufletului său ; pentru că «fiind judecați de Domnul ne pedepsim, ca să nu fim judecați cu lumea»³¹⁸.

Intrebarea 141

*Oare se cuvine să se ale străini în ateliere sau și dintre cei de aici unii care și-au părăsit locul lor ?*³¹⁹.

Răspuns

În afară de cel care a fost încredințat cu vizitarea celor care lucrează sau cu orînduirea lucrurilor, cel care s-ar afla făcînd aceasta, să i se interzică și intrarea îngăduită, pentru că strică buna rînduială a armoniei membrilor ; să fie așezat într-un loc care este socotit potrivit pentru pedepsire și să lucreze fără distrageri și cu mai mare ostenoală decît cea obișnuită, pînă ce se va învăța să observe ceea ce s-a spus de către Apostol : «fiecare să rămînă în locul în care a fost chemat»³²⁰.

Intrebarea 142

Dacă se cuvine ca meșterii să primească de la cineva un lucru fără părerea celui rînduit cu grija acestor lucruri.

Răspuns

Judecării hoțului sau a celui care colaborează cu hoțul să fie supus fiecare, și cel care dă și cel care primește.

Intrebarea 143

Cum sînt datori cei care lucrează să poarte grijă de uneltele ce le-au fost încredințate ?

318. I Cor. 11, 32.

319. Epistola 22, 2 : «că nu trebuie să treacă de la un lucru la altul».

320. I Cor. 7, 24.

Răspuns

Întii ca de unele care au fost afierosite și închinat lui Dumnezeu, apoi ca de unele fără care n-ar putea să-și arate rîvna neobosită datorată.

Întrebarea 144

Dar dacă cineva ar pierde ceva din neglijență sau i-ar da o rea întrebuire din dispreț ?

Răspuns

Cel care i-ar da o rea întrebuire să fie judecat ca necinstitor de cele sfinte (ierosil), iar cel care a pierdut, ca pricinuitor de ierosilie, fiindcă toate lucrurile sînt afierosite Domnului și închinat lui Dumnezeu.

Întrebarea 145

(Ce se va întîmpla) dacă cineva ar împrumuta cuiva (spre întrebuire) sau ar lua ceva pe răspundere personală ?

Răspuns

Să se judece ca un îndrăzneț și obraznic; pentru că acestea sînt proprii celui care este rînduit cu grija și administratorului.

Întrebarea 146

Dar dacă avînd mare nevoie, preotostolul ar cere de la acesta o unealtă și el ar refuza să i-o dea ?

Răspuns

Cel care pe sine și membrele corpului său le-a închinat slujirii altora întru dragostea lui Hristos, cum va putea să răspundă împotriva pentru uneltele preotostolului cărui îi aparține și grija uneltelor ?

Întrebarea 147

Cel care se îndeletnicește cu lucrul chelăriei³²¹ sau al bucătăriei sau al altui lucru asemenea, dacă n-ar ajunge să fie prezent la rînduiala cîntării de psalmi sau a rugăciunii, oare nu-și păgubește cu nimic sufletul ?

321. Depozit special de alimente al minăstirii.

Răspuns

Fiecare în lucrul său își păzește pravila sa ca un mădular în trup, și el se păgubește neputînd grija de ceea ce i s-a rînduit, și se primejduiește, mai ales, complotînd împotriva obștei. Așa încît cu cugețul lui să împlinescă ceea ce s-a scris că : «*Jăduînd și cîntînd în inimile voastre Domnului*»³²². Iar dacă n-ar reuși să vină și trupește împreună cu ceilalți, să se facă distincție, aplicîndu-se ceea ce s-a spus : «*Fiecare să rămînă în locul în care a fost chemat*»³²³. Se cuvine însă să se asigure ca nu cumva cineva, puțînd să împlinescă la vreme ceea ce s-a poruncit ca exemplu și pentru alții, să se scuze cu ocupația lucrului spre împiedicarea celorlalți și (astfel) să cadă în judecata celor neglijenți.

Întrebarea 148

Care este măsura autorității pe care o are în administrarea (alimentelor) cel încredințat cu grija chelăriei.

Răspuns

În privința celui cărui i s-a încredințat, după încercare, răspunderea acestui lucru, să-și amintească de însuși Domnul, Care a spus : «*Eu nu pot să fac de la Mine nimic*»³²⁴, iar în privința celor pe care i-a primit în grijă să-și amintească nevoia fiecăruia ; pentru că este scris : «*Se dădea fiecăruia după nevoile lui*»³²⁵, iar acest principiu să aibă tărie pentru toți care minuiesc astfel de griji.

Întrebarea 149

Ce judecată va avea administratorul (de alimente) dacă ar face ceva cu părtinire sau cu ceartă.

Răspuns

Fiindcă Apostolul oneori poruncește să nu facem nimic cu părtinire³²⁶, iar alteori hotărăște că : «*dacă cineva se pare că este iubitor de ceartă, (atunci) noi nu avem un asemenea obicei, nici Bisericiile lui Dumnezeu*»³²⁷, un asemenea să fie socotit străin de Biserica lui Dum-

322. Efez. 5, 19.
323. I Cor. 7, 24.
324. Ioan 5, 30.
325. Fapte 4, 35.
326. I Tim. 5, 21.
327. I Cor. 11, 16.

nezeu, pînă ce s-ar îndrepta. Drept aceea se cuvine să se cerceteze cu multă prudență la ce are iscusință fiecare, și astfel să se încredințeze orice lucru, pentru ca nici cei care încredințează cuiva un lucru nepotrivit să se osîndească ca răi chivernisitori ai sufletelor și poruncilor lui Dumnezeu, nici cei cărora li se încredințează să creadă că găsesc de aici scuză pentru păcat.

Întrebarea 150

Dar dacă din neglijență n-ar da fratelui cele spre trebuință?

Răspuns

Judecata aceasta este clară din cuvintele Domnului, Care a spus: «Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în locul cel veșnic, care este pregătit diavolului și îngerilor săi; cîci am lălmîzit și nu Mi-ați dat să mîncine, am însetat...» și celelalte³²⁸; și că «blestemat este tot cel care face lucrurile Domnului cu neglijență»³²⁹.

Întrebarea 151

Dacă îi este îngăduit celui care servește să vorbească cu voce mai tare?

Răspuns

Măsura vocii o hotărăște nevoia celor care ascultă. Așadar, dacă este mai puțin ridicată decît trebuie, ca mai înceată, se apropie de șoptire și este vrednică de blamare³³⁰; dar dacă este mai ridicată decît trebuie, în timp ce cel care ascultă poate să audă și cînd cineva ar vorbi lin, aceea se condamnă pentru că este țipăt; afară numai dacă moleșea celui care ascultă nu ne-ar aduce la nevoia de a ne folosi de strigare, și astfel să-l trezim pe acesta din somn. Căci se povestește că aceasta și Domnul a făcut-o, cum spune Evanghelistul: «Însă Iisus și-a ridicat glasul și a zis: cel ce crede în Mine, nu crede în Mine, ci în Cel ce M-a trimis pe Mine»³³¹.

328. Matei 25, 41—42.

329. Ier. 31, 10.

330. Se pare că se referă la convorbirea necesară la împărțirea hranei care trebuie să fie cu voce mai puțin ridicată și constantă. În timpul mesei se citește ceva din Biblie (R.m. 180).

331. Ioan 12, 44.

Întrebarea 152

Dacă cineva, împlinindu-și slujirea lui din zilele săptămîinii la bucătărie, s-ar osteni peste putere, încît ar fi împiedicat de la lucrul obișnuit pentru cîteva zile, oare se cuvine să i se mai încredințeze o slujbă de acest fel?

Răspuns

S-a spus că se cuvine ca acela căruia i-a fost încredințată chivernisirea lucrurilor să rînduiască poruncile cu socoteală, adică după iscusința și puterea celui care lucrează, ca să nu audă: «cel ce unește osteneală peste poruncă»³³². Însă și cel care primește porunca nu trebuie să contrazică, pentru că ascultarea pînă la moarte are hotarul³³³.

Întrebarea 153

Acea căreia i s-au încredințat lînrurile, cum se cuvine să le administreze (și) cum să supravegheze pe lucrătoare?

Răspuns

Trebuie să administreze lînrurile ca pe un depozit pe care i l-a încredințat Dumnezeu, dar să rînduiască și să chivernisească pentru fiecare soră lucrul cuvenit, fără ceartă și fără pîrtinire.

Întrebarea 154

Dacă s-ar întîmpla ca fiind frați puțini și slujind la mai multe (femei) surori³³⁴, din nevoie s-ar separa unul de altul, despărțindu-se la lucrări, oare aceasta este tîră primejdie?

Răspuns

Dacă această grijă de porunca Domnului este mărturisită și se îndeplinește după Dumnezeu, la fiecare dintre cei care lucrează, în lucrul său, acțiunea de a plăcea către Dumnezeu se îndreptează; iar unirea lor unul față de altul constă în faptul că sînt ca un suflet, gîndesc același lucru, împlinind ceea ce s-a zis de către Apostol: «cîci deși cu trupul lipsesc dintre voi, în duh însă sînt cu voi»³³⁵.

332. Ps. 93, 20.

333. R.m. 28 și R.m. 116.

334. R.m. 33: «dar pentru trebuințele materiale ale comunității se foloseau și alți citivi (din afară). În minăstrile de maici exista de obicei un mic număr de bărbani care se îndeletniceau cu lucrări meșteșugărești (împlari, zidari, săpători etc.).

335. Col. 2, 5.

Intrebarea 155

Fiindcă cei care slujim bolnavilor din casa de străini³³⁶ ne învățăm să slujim cu o astfel de dispoziție sufletească, ca și cum slujim traților Domnului, dacă cel care slujește n-ar fi astfel, cum se cuvine să-l tratăm?

Răspuns

Domnul a spus: «*Cel ce va face voia Tatălui Meu Celui din ceruri, acesta Îmi este frate, soră și mamă*»³³⁷; deci dacă cineva nu este ca acesta, ci păcătuiind, se face vrednic de acea hotărâre că: «*cel care face păcatul este rob păcatului*»³³⁸, mai întâi are trebuință de încurajare și de sfătuire din partea proiestosului. Iar dacă persistă în aceleași, este chiar că asupra lui este judecata Domnului însuși, care a adăugat că: «*robul nu rămâne în casă*»³³⁹ și a Apostolului care poruncește: «*scoateți pe cel rău dintre voi*»³⁴⁰. Căci astfel, pentru cei care slujesc nu va fi supărător, iar pentru cei care împreună viețuiesc va fi înăritor.

Intrebarea 156

Cel cărui a s-a încredințat o grijă cum ar fi a chelăriei sau a altei asemenea grijă, trebuie să aibă întotdeauna această grijă sau se poate și schimba?

Răspuns

Dacă păzește știința bunei ordini și exactitatea pravilei, schimbarea este lucru de prisos, dar mai ales dificil și greu de realizat. Însă este necesar a avea pe cineva care să-l urmeze, care este dator să-și însușească treptat, treptat grija, pentru ca nu cumva atunci cînd trebuința ar cere succesori, găsindu-ne în lipsa acestuia, să ne turburăm, pentru că de multe ori sintem nevoiți să aducem la lucru chiar pe unul care nu are iscusința necesară, și astfel se întimplă ca din nevoie pentru neiscusința unui asemenea și disciplina să se strice și buna rînduială cuvenită să se risipească.

Intrebarea 157

Cu ce dispoziție sufletească se cuvine să slujească cineva lui Dumnezeu și în general care este această dispoziție.

336. R.m. 186.
337. Matei 12, 50.
338. Ioan 8, 34.
339. Ioan 8, 35.
340. I Cor. 5, 13.

Răspuns

Socotesc că buna dispoziție sufletească este dorința puternică, nesăturată, înfiptă și de nestrămutat a bunei plăceri către Dumnezeu. Dar aceasta se obține prin contemplarea³⁴¹ înțeleaptă și neîntreruptă a măreției slavelor lui Dumnezeu, prin gânduri recunoscătoare și prin continuu aducere aminte de binefacerile pe care ni le-a dat nouă Dumnezeu. Prin acestea se împlinește în suflet: «*Să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău, din toată inima ta, din toată puterea ta și din tot cugetul tău*»³⁴², după cel care a zis: «*în ce chip dorește cerbul spre izvoarele apelor, așa dorește sufletul meu spre Tine, Dumnezeule*»³⁴³. Deci cu această dispoziție sufletească se cade să slujim lui Dumnezeu, împlinindu-se ceea ce s-a spus de către Apostol: «*Cine ne va despărți pe noi de dragostea lui Hristos? Necazul sau strîmtorarea, sau prigonitoria, sau golăteala, sau primejdia, sau sabia*» ș.c.l.³⁴⁴.

Intrebarea 158

Cu ce dispoziție sufletească se cuvine să primească cineva canonul?

Răspuns

Cu aceea ce se potrivește fiului bolnav și care luptă pentru viața lui, fiind îngrijit de tată și de doctor; chiar dacă chipul îngrijirii este amar și dureros, se cuvine ca el să aibă încredere în dragostea și iscusința celui care-l îngrijește și să dorească însănătoșirea lui.

Intrebarea 159

Cel care se plinge împotriva celui care îi dă canon este josnic?

Răspuns

Nici primejdia păcatului n-a cunoscut și mai ales pe cea către Dumnezeu, nici cîștigul pocăinței, nici nu s-a încrezut celui care a spus: «*Cel care iubește pedepsește cu grijă*»³⁴⁵, și s-a făcut pe sine străin celui care a zis: «*Certa-mă-va dreptul cu milă și mă va mustra*»³⁴⁶; unul ca acesta constituie o pagubă pentru comunitatea de frați, îndepărtînd pe frați de la lupta lor.

341. Contemplarea ca exercitare mintală.
342. Marcu 12, 30.
343. Ps. 41, 1.
344. Rom. 8, 35.
345. Pilde 13, 24.
346. Ps. 140, 6.

Intrebarea 160

Cu ce dispoziție sufletească sîntem datori să slujim fraților.

Răspuns

Ca și cum am aduce slujirea Insuși Domnului, Care a spus: «*Întrucît ați făcut unuia din acești frați ai Mei mai mici, Mie Mi-ați făcut*»³⁴⁷. Însă la crearea acestei dispoziții contribuie și faptul că aceia care primesc slujirea sînt și ei (oameni) de acest fel. Pentru aceasta se cuvine ca proiestoșii să poarte grijă de ei mai stăruitor, pentru ca să nu slujească pîntecele și plăcerilor, ca niște iubitori de trup, ci ca niște iubitori de Dumnezeu și iubitori de Hristos, prin răbdare desăvîrșită să se facă subiect de laudă lui Dumnezeu, spre ocara diavolului, ca dreptul Iov.

Intrebarea 161

Cu ce fel de smerenie este dator cineva să primească slujirea de la frate?

Răspuns

Așa cum primește sluga slujirea stăpînului și cu smerenia pe care a arătat-o Apostolului Petru, cînd l-a slujit Domnul; din aceasta învățăm și primejdia care amenință pe cei care nu primesc slujirea.

Intrebarea 162

Ce fel de dragoste se cuvine să avem între noi?

Răspuns

Aceea pe care ne-a arătat-o și ne-a învățat Domnul, spunînd: «*iubiți-vă unul pe altul, așa cum v-am iubit Eu pe voi. Mai mare dragoste decît aceea, ca să-și pună cineva sufletul pentru prietenii săi, nimeni nu are*»³⁴⁸. Iar dacă și sufletul trebuie să și-l pună cineva, cu cît mai mult este necesar să arate rivnă în lucrurile mai mici, fără să se intereseze de îndatoriri (dregătorii) omenești, ci lucrînd cu scopul bunei plăceri către Dumnezeu, spre folosul fiecăruia?

347. Matei 25, 40.
348. Ioan 15, 12—13.

Intrebarea 163

În ce chip va putea cineva să ajungă la iubirea față de aproapele?

Răspuns

Mai întii temîndu-se de judecata celor care caică porunca Domnului, Care Insuși a spus că: «*Cel ce nu crede în Fiul, nu va vedea viața, ci minia lui Dumnezeu va rămîne peste dînsul*»³⁴⁹; iar după aceea trebuie să caute să cîștige viața veșnică, pentru că «*porunca Lui este viața veșnică*»³⁵⁰. Dar cea dintîi și mai mare poruncă este: «*să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din toată inima ta și din tot cugetul tău și din toată puterea ta. Și a doua asemenea acesteia: să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși*»³⁵¹; și dorînd să se asemeze Domnului, Celui care a zis: «*poruncă nouă dau vouă, să vă iubiți unul pe altul, așa cum Eu v-am iubit pe voi*»³⁵²; însă și cu aceste rezerve că, adică, dacă binefăcător este fratele îi sîntem datori lui și după om dragostea, pe care și păgînii o păzesc, precum Domnul o arată în Evanghelie, spunînd: «*Și dacă iubiți pe cei care vă iubesc pe voi, ce har este vouă? Că și cei păcătoși iubesc pe cei care-i iubesc pe ei*»³⁵³, iar dacă este făcător de rău, și așa nu numai pentru poruncă, ci și ca pe un binefăcător de mai mari daruri daruri sîntem datori să-l iubim, dacă într-adevăr credem în Domnul, Care a spus: «*fericiți veți fi cînd vă vor ocări pe voi și vă vor prigoni și vor zice tot cuvîntul rău împotriva voastră, minînd pentru Mine. Bucurați-vă și vă veseliți că plata voastră multă este în ceruri*»³⁵⁴.

Intrebarea 164

*Ce înseamnă aceasta «nu judecați și nu veți fi judecați»?*³⁵⁵.

Răspuns

Fiîndcă Domnul odată spune: «*nu judecați și nu veți fi judecați*»³⁵⁶, iar altă dată poruncește să judecăm judecată dreaptă³⁵⁷, nu sîntem opriți în mod absolut să judecăm, ci sîntem învățați să facem deosebire de judecată. Iar pentru care se cuvine a judeca și pentru care nu, ne-a

349. Ioan 3, 36.
350. Ioan 12, 50.
351. Matei 22, 37—39.
352. Ioan 13, 34.
353. Luca 6, 32.
354. Matei 5, 11—12.
355. Luca 6, 37.
356. Luca 6, 37.
357. Ioan 7, 24.

arătat în mod clar Apostolul; în privința celor care sînt în puterea fiecărui și nu sînt poruncite de Scriptură, zicînd: «iar tu pentru ce judeci pe fratele tău?» și iarăși: «să nu ne judecăm, deci, unul pe altul»³⁵⁸; iar în privința celor ce nu-i sînt plăcute lui Dumnezeu, a condamnat pe cei care nu judecă, și însuși a adus judecată de la sine, prin cele ce zice: «Eu însă lipsind cu trupul dintre voi, dar fiind prezent cu duhul, iată ca și cum aș fi fost de față am judecat pe cel ce a făcut aceasta, în numele Domnului nostru Iisus Hristos; așa adunîndu-vă voi și duhul meu, cu puterea Domnului Iisus, să dați pe unul ca acesta satanei, spre pierzarea trupului, ca să fie mintuit duhul lui în ziua Domnului Iisus»³⁵⁹. Deci, dacă stă ceva în puterea noastră, fie că de multe ori lucrul este chiar și nevădit, nu se cuvine să judecăm pe fratele pentru aceasta, după ceea ce s-a spus de către Apostol pentru cele neștiute: «de aceea să nu judecați ceva înainte de vreme, pînă nu va veni Domnul, Care va descoperi cele ascunse ale întunericului și va arăta voințele inimilor»³⁶⁰, iar judecățile lui Dumnezeu a le apăra (răzbuna) este neapărată nevoie, ca să nu-și atragă asupra-și minia lui Dumnezeu, cel care tace; afară numai dacă cineva, făcînd aceleași lucruri ca și cel chemat la judecată, ar fi necoresct să judece pe fratele, auzind pe Domnul, Care zice: «Scoate înții birna din ochiul tău și atunci vei vedea pâlul din ochiul fratelui tău»³⁶¹.

Intrebarea 165

Cum va cunoaște cineva dacă se pornește împotriva fratelui care greșește din rîvna lui Dumnezeu sau din minie.

Răspuns

Dacă pentru fiecare păcat se pătimește ceea ce s-a scris: «Rîvna Ta m-a topit, pentru că vrăjmașii mei au uitat de învățăturile Tale»³⁶², rîvna lui Dumnezeu este evidentă. Încă și aici este trebuință de lucrare iscusită spre întărirea credinței. Această dispoziție sufletească cînd nu există mai dinainte în suflet și nu-l îndrumează, atunci pornirea sufletului se face neormal, și în orice chip nu păzește scopul cinstirii de Dumnezeu.

358. Rom. 14, 10, 13.

359. I Cor. 5, 3—5.

360. I Cor. 4, 5.

361. Matei 7, 5.

362. Ps. 118, 139.

Intrebarea 166

Cu ce stare sufletească se cuvine să ne supunem celui care ne silește la îndeplinirea poruncii?

Răspuns

Cu acea stare cu care se supune copilul cuprins de foame doicii care-l cheamă la masă, și ca orice om care vrea să trăiască, aceluia care îi dă cele necesare pentru viață; dar mai ales și cu mult mai mult cu cit este mai de preț viața veșnică decît cea de acum, «pentru că porunca lui Dumnezeu — spune Domnul — este viața veșnică»³⁶³. Dar ceea ce este în privința piinii mîncarea, aceasta este în privința poruncii lucrarea, pentru că însuși Domnul iarăși a spus: «Mîncarea Mea este să fac voia Tatălui Celui ce M-a trimis»³⁶⁴.

Intrebarea 167

Cum trebuie să fie sufletul care a fost socolit vrednic să se îndeletnicească cu lucrul Domnului³⁶⁵.

Răspuns

Cum a fost cel care a zis: «Cine sînt eu, Doamne, Dumnezeuul meu, și ce este casa mea, că m-ai iubit pe mine?»³⁶⁶ împlinind ceea ce este scris: «Mulțumim Tatălui, Care ne-a învrednicit de partea moștenirii sfinților întru lumină, Care ne-a izbăvit pe noi din stăpînirea întunericului și ne-a adus în împărăția iubitului Său Fiu»³⁶⁷.

Intrebarea 168

Cu ce stare sufletească se cuvine să primească cineva³⁶⁸ haina sau încolțămîntea, oricum ar fi?

Răspuns

Dacă este mai mică sau mai mare decît vîrsta (mărimea) lui, să arate trebuința cu cuviința cuvenită; iar dacă ar fi de părere că este

363. Ioan 12, 50.

364. Ioan 4, 34.

365. Răspunsul Sfîntului Vasile nu ne descoperă înțelesul exact al «lucrului» lui Dumnezeu. Desigur înțelege întreaga viață mînistirească, cuprînzînd și sfintele slujbe și Dumnezeiasca Liturghie.

366. II Regi 7, 18.

367. Col. 1, 12—13.

368. R.M. 22 și R.m. 90.

sărăcăcioasă sau că nu este nouă, să-și aducă aminte de Domnul, Care a spus: «*Vrednic*», nu simpliu oricine, ci «*lucrătorul este vrednic de hrana sa*»³⁶⁹. Și singur pe sine să se examineze dacă a lucrat ceva după vrednicia poruncilor sau făgăduințelor Domnului, și atunci nu va mai căuta alta, ci se va turbura și pentru cea dată, ca și cum ia ceva peste vrednicia lui. Căci ceea ce s-a zis cu privire la hrană se cuvine a avea ca normă pentru orice lucru ce este spre trebuința trupului.

Intrebarea 169

Dacă un frate mei tânăr ar primi poruncă să învețe ceva pe unul mai bătrîn ca vîrstă, cum se va comporta față de acesta ?

Răspuns

Ca unul care împlinește o slujire după porunca Stăpînului Dumnezeu; temîndu-se, adică, să nu cadă sub judecata celui care a spus: «*Blestemat este tot cel care face lucrurile Domnului cu neabgare de seamă*»³⁷⁰, dar păzindu-se ca nu cumva să se orbească (din mîndrie), și să cadă în judecata diavolului³⁷¹.

Intrebarea 170

Oare se cuvine să tratăm deopotrivă și pe cel care se îndreaptă mai mult și pe cel care se îndreaptă mai puțin ?

Răspuns

(Se cuvine să observăm) ceea ce a hotărît Domnul în privința ierării păcatelor, spunînd: «*Se iartă ei păcatele cele multe, pentru că a iubit mult; iar cui se iartă puțin, puțin iubește*»³⁷²; precum și ceea ce a hotărît Apostolul în privința preoților, cînd a spus: «*preoții întîristătorii să se învrednicească de îndoită cinste, mai ales cei care se ostenească în cuvînt și în învățătura*»³⁷³, scotese că această urmărire să se păzească în privința tuturor celor ca acestea.

369. Matei 10, 10.

370. Ier. 31, 10.

371. I Tim. 3, 6.

372. Luca 7, 47.

373. I Tim. 5, 17.

Intrebarea 171

Dacă însă cel mai mic s-ar mîhni, fiindcă este cinstit mai mult cel mai cucernic, cum se cuvine să ne purtăm față de el ?

Răspuns

Unul ca acesta este condamnat în mod clar de parabola din Evanghelie, în care Domnul a spus către cei care s-au întristat, pentru că ceilalți au fost cinstiți deopotrivă cu ei: «*dacă ochiul tău e pîmîntare, pentru că eu sînt bun ?*»³⁷⁴. Și judecata lui Dumnezeu este clară în privința acestuia și a celor asemenea, prin prorocul care spune: «*este disprețuit în fața lui cel viclean, dar cinstește pe cei ce se tem de Domnul*»³⁷⁵.

Intrebarea 172

*Cu ce teamă sau cu ce încredințare sau cu ce stare sufletească se cuvine să ne împărtășim cu trupul și singele lui Hristos ?*³⁷⁷

Răspuns

Intr-adevăr teama ne-o învață Apostolul, zicînd: «*Cel ce mîncîncă și bea cu nevrednicie, judecată sieși mîncîncă și bea*»³⁷⁸, iar încredințarea ne-o produce credința în cuvintele Domnului, Care a spus: «*Acesta este trupul Meu, care pentru voi se dă; aceasta să faceți în amintirea Mea*»³⁷⁹; și a mărturisirii lui Ioan, care a arătat, mai înții, mărimea Cuvîntului și apoi, a expus chipul întrupării, cînd a spus că: «*Cuvîntul trup S-a făcut și S-a sălășluit întru noi, și am văzut slava Lui, slavă ca a Unuia Născut de la Tatăl, plin de har și de adevăr*»³⁸⁰; și Apostolul care a scris că: «*în chipul lui Dumnezeu fiind, n-a socotit deotîntîimea Sa cu Dumnezeu ca lucru răpit și nedrept; dar (totuși) S-a umilit pe Sine, luînd chip de rob, făcîndu-Se asemenea oamenilor; și alîindu-Se după chip ca om, S-a smerit pe Sine, făcîndu-Se ascultător pînă la moarte iar moartea (i-a fost) de cruce*»³⁸¹. Așadar, cînd sufletul va crede în cuvintele acestea și în allele asemenea acestora, și se va încredința despre măreția slavei și se va minuna de covîrșitoarea smerenie și ascultare, că Cel Unul ca Acesta și atît de mare a ascultat pe Tatăl pînă la

374. R.m. 169.

375. Matei 20, 15.

376. Ps. 14, 4.

377. R.m. 109, 110.

378. I Cor. 11, 29.

379. Luca 22, 19.

380. Ioan 1, 14.

381. Filip. 2, 6-8.

moarte pentru viața noastră, atunci socotesc că își va îndrepta starea (sufletească) spre dragostea cea către Dumnezeu și Tatăl: «Care n-a cruștat pe Fiul Său, ci L-a dat pe El pentru noi toți»³⁸²; și cea către cel Unul Născut Fiul Lui, Care a ascultat pînă la moarte, pentru răscurm-părarea și mîntuirea noastră. Și astfel poate să asculte pe Apostol, care a așezat buna cunoaștere a acestora ca oarecare normă pentru cei sănătoși după credință, cînd spune că: «dragostea lui Hristos ne ține uniți unul cu altul pe noi care socotim aceasta, că dacă unul a murit pentru toți, este ca și cum toți au murit. Și (Hristos) a murit pentru toți, pentru ca aceia care trăiesc să nu mai trăiască pentru ei, ci pentru Cel Care a murit și a înviat pentru ei»³⁸³. Această stare și pregătire sufletească se cuvine să aibă cel care se împărtășește cu plînea (cu trupul) și cu singele lui Hristos.

Intrebarea 173

Oare se cuvine ca la ora cînd se cîntă psalmi³⁸⁴ în casă să se facă și oarecare vorbire ?

Răspuns

Nu se cuvine; în afară de cei cărora li s-a încredințat grija și supravegherea bunei ordini și a administrării lucrurilor, și aceasta din nevoia unei trebuințe presante; și nici atunci fără cercetare, ci luîndu-se în considerare și locul și buna rînduială și buna cuviință și evitarea scandalului; iar tuturor celorlalți le este necesară tăcerea. Deci, dacă la ora vorbirii împreună și dintre cei care au porunca învățăturii primul a fost îndemnat să tacă, dacă descoperirea i-ar veni unui oarecare altui, cu cît mai mult la ora cîntării de psalmi tăcerea este necesară pentru cei mulți³⁸⁵.

Intrebarea 174

Cum ar putea cineva să împlinească poruncile Domnului în gînd și cu dorința ?

Răspuns

Practicarea lucrului plăcut și folositor și însăși așteptarea unui asemenea lucru din fire creează în suflet dispoziția către el și dorirea lui.

³⁸² Rom. 8, 32.

³⁸³ I Cor. 5, 14—15.

³⁸⁴ Probabil monahii erau organizați în grupe înăuntrul mînăstirii, astfel se săvîrșeau și sfînte slujbe. V. *ist. Laus*, 7, 2, 5, unde monahii din Nitria trăiau cite unul sau în grupe și cîntările de psalmi se ascultau de fiecare în locuință.

³⁸⁵ Este vorba probabil de aceia care nu puteau să urmărească sfîntele slujbe, pentru că erau ocupați cu vreo altă lucrare necesară.

Deci, dacă cineva va urî și se va scribi de nedreptate și va rămîne curat de orice păcat, pentru că așa cum boala creează în corp nepot-tirea și dezgustul de bucate, la fel și păcatul creează în suflet moliciune și lenevire spre dreptățile lui Dumnezeu; și dacă ar fi încredințat că porunca lui Dumnezeu este viața veșnică și că toate făgăduințele pentru cel care o păzește sînt adevărate, atunci ar ajunge să aibă starea sufletească a celui care a spus că: «judecățile Domnului sînt adevărate; toate-s deopotrivă de drepte; sînt mai dorite decît aurul și decît pietrele foarte scumpe și mai dulci decît mierea și fagurele. De aceea robul tău le păzește pe ele; în păzirea lor este multă răspătimire»³⁸⁶.

Intrebarea 175

Cum se vădește cel care iubește pe fratele după porunca Domnului și cum se arată cel care nu iubește astfel ?

Răspuns

Există două caracteristici principale ale dragostei: mîhnirea și teama pentru acelea din cauza cărora se vatămă cel ce se iubește, și bucuria și nevoița pentru folosul lui. Așadar, fericit este cel care plînge pentru cel care greșește, a cărui primejdie este înfricoșată³⁸⁷; și cel care se bucură pentru cel care se îndreptează, al cărui cîștig este neasemănat, precum s-a scris. Dar, mărturisește și Pavel Apostolul, zicînd: «dacă suferă un membru, suferă împreună cu el toate membrele», după socoteala, întru totul adevărată, a dragostei lui Hristos, și că «dacă un membru este prăfuit», după scopul anume al bunei plăceri către Dumnezeu, «se bucură împreună cu el toate membrele»³⁸⁸. Cel care nu și-a stabilit o astfel de stare sufletească este evident că nu iubește pe fratele.

Intrebarea 176

Care sînt vrăjmașii pe care ni s-a poruncit să-i iubim, și cum vom iubi pe vrăjmași: numai prin binelăceri față de ei, sau și prin această stare sufletească; și dacă aceasta este cu pulință.

Răspuns

Caracteristic vrăjmașului este să vatămă și să pună la cale cele rele. Deci orice om care vatămă pe cineva în orice chip poate să fie

³⁸⁶ Ps. 18, 9—11.

³⁸⁷ Matei 5, 4.

³⁸⁸ I Cor. 12, 26.

numit vrăjmaș, dar în special cei care păcătuiește, pentru că acesta, în măsura în care depinde de el, vatămă în diferite chipuri și întinde curse celui care este împreună cu dînsul sau vine la dînsul. Dar fiindcă omul este alcătuit din trup și suflet, în ce privește sufletul să-i iubim pe unii ca aceștia, muștrîndu-i și sfătuiindu-i și îndemnîndu-i, în orice chip, spre întoarcere; iar în ce privește trupul, să le facem bine, cînd au trebuință de cele necesare pentru viață. Că dragostea se află în buna dispoziție, este clar pentru toți, și că este posibil de obținut, a arătat-o și a învățat-o Domnul, Care a arătat dragostea Tatălui și pe cea a Sa în ascultarea pînă la moarte pentru vrăjmașii Lui, nu pentru prietenii Lui, cum mărturiseste Apostolul, spunînd: «Dumnezeu și-a dovedit dragostea Sa către noi prin aceea că Hristos a murit pentru noi, cînd eram încă păcătoși»³⁸⁹. Și ne îndeamnă pe noi către aceasta, spunînd: «Faceți-vă deci urmași lui Dumnezeu, ca niște copii iubiți, și umblați în dragoste, precum și Hristos ne-a iubit pe noi și S-a dat pe Sine pentru noi ne-ar fi dat poruncă, dacă nu ne-ar fi dat și putere ca s-o împlinim. lucru pe care l-a și arătat spunînd că se găsește, după nevoie, în fire. Căci și animalele sălbatice, în mod natural, iubesc pe binefăcători. Ce binefacere mare ne produce prietenul, în comparație cu cea pe care ne-o procură vrăjmașii? Pentru că din pricina lor primim fericirea Domnului, Care a zis: «fericiți veți fi, cînd vă vor prigoni și vă vor osîndi pe voi și voi vor spune tot cuvîntul rău împotriva voastră, minjînd pentru Mine; bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră este multă în ceruri»³⁹¹.

Intrebarea 177

Cum sînt datori cei puternici să poarte neputințele celor slabi?³⁹²

Răspuns

Dacă a purta înseamnă a ridica și a vindeca, potrivit cu ceea ce s-a scris, că: «Acesta a luat asupra Sa neputințele noastre și bolile noastre le-a purtat»³⁹³, nu ca și cum le-a primit pe acestea asupra Sa, ci ca a vindecat pe cei ce pătimeau, atunci și în cazul acesta, prin analogie, se va înțelege chipul și sensul pocăinței, prin care cei neputințioși vor fi vindecați prin purtarea de grijă a celor puternici.

389. Rom. 5, 8.

390. Efes. 5, 1—2.

391. Matei 5, 11—12.

392. Rom. 15, 1.

393. Isaia 53, 4; Matei 8, 17.

Intrebarea 178

Ce înseamnă «putați sarcinile unul altuia»³⁹⁴ și ce lege vom împlini făcînd aceasta?

Răspuns

Răspunsul este același cu cel spus mai înainte; căci păcatul este greu, ducînd sufletul în lundul iadului; pe care îl ridicăm unul cu altul, și în urmă aducînd la pocăința pe cei care gresesc; dar «a purta» se folosește în mod obișnuit în loc de «a lua»³⁹⁵ și în sate, așa cum de multe ori de la mulți eu însumi am auzit. Iar legea lui Hristos o vom împlini, (potrivit) Celui ce a spus: «n-am venit să chem la pocăință pe cei drepți, ci pe cei păcătoși»³⁹⁶, și ne-a dat lege că «dacă-ți va greși fratele tău, mergi, muștră-l pe el; dacă te va asculta, ai cîștigat pe fratele tău»³⁹⁷.

Intrebarea 179

Cum poate cineva fără dragoste să dobîndească alăta credință, încît să mîte munții, sau să dea toate averile săracilor; sau să-și dea trupul ca să se ardă?

Răspuns

Dacă ne vom aduce aminte de Domnul, Care a zis: «Căci fac, ca să fie văzute de oameni»³⁹⁸, și de răspunsul Lui către cei care l-au zis: «Doamne, Doamne, în numele Tău am proorocit și în numele Tău am izgonit draci și în numele Tău am făcut multe minuni»³⁹⁹, către care a răspuns: «nu vă cunosc pe voi de unde sînteți»⁴⁰⁰, nu pentru că au mințit, ci pentru că au folosit rău darul lui Dumnezeu spre plăcerile proprii, lucru ce este străin de dragostea cea către Dumnezeu, atunci vom putea înțelege fără dificultate ceea zise. Dar ca și un nevrednic să ia harismă sînt dar de la Dumnezeu nu este ceva extraordinar. Căci Dumnezeu, în vremea bunătații și îndelungrăbdării (Sale), rărare soarele Lui și peste cei răi și peste cei buni; și de multe ori această este spre folosul aceluia care a primit harisma, dacă astfel, rușinîndu-se de binătaea lui Dumnezeu, s-ar îndemna spre purtarea de grijă a bunăplăcerii către El, fie și al altora, după ceea ce s-a zis de către Apostol: «unii propovă-

394. Gal. 6, 2.

395. Deci se împlinea aceasta și pe vremea Sf. Apostol Pavel, cînd a scris epistola către Galateni.

396. Marcu 2, 17.

397. Matei 18, 15.

398. Matei 23, 5.

399. Matei 7, 20.

400. Luca 10, 27.

duiesc pe Hristos din pizmă și din iubire de ceartă, iar alții din bunăvoință», la care a adăugat, după puțin: «Ori în ce chip ar fi, fie din prefăcătorie, fie din bună credință, Hristos se propovăduiește, și eu mă bucur de aceasta»⁴⁰¹.

Întrebarea 180

*Cu ce dispoziție sultească și cu ce atenție se cade să ascultăm cele ce se citesc pentru noi în timpul mesei?*⁴⁰².

Răspuns

Cu o dispoziție și atenție mai mare decât plăcerea cu care mișcăm și bem, ca să se arate că mintea nu zboară spre plăceri ale trupului, ci că se veselește mai mult în cuvintele Domnului, după starea celui care a spus: «și (sînt) mai dulci decît mîcra și țagurele»⁴⁰³.

Întrebarea 181

Dacă două comunități de frați ar fi aproape una de alta, și una este săracă, iar cealaltă s-ar arăta dificilă la darea bunurilor, cum se cuvine să se arate cea săracă față de cea care nu dă (bunuri)?

Răspuns

Cei care au fost învățați în dragostea lui Hristos și însuși sufletul să și-l pună unul pentru altul, cum ar putea să fie zgîrciți cu cele pentru trup? Ca și cum am uitat de Cel care a spus: «am flămînzit și nu Mi-ai dat să mîniac» ș.c.l.⁴⁰⁴. Dar dacă s-ar întîmpla aceasta, cei săraci se cuvine să arate răbdare în încredințarea mîngîierii celei din veacul ce va să fie, urmînd pe Lazăr.

Întrebarea 182

Din ce roade se cuvine să se probeze cel care muștră cu mișla pe fratele care greșește?

Răspuns

Mai intii din cele cu totul deosebite ale compasiunii, după ce se spune de către Apostol, că: «de suferă un membru, împreună cu el

401. Filip. 1, 15, 18.

402. Cassian spune că obiceiul acesta își are începutul lui în Capadocia (v. Despre Institutii, 4, 17).

403. Ps. 18, 10.

404. Matei 25, 42.

toate membrele suferă»⁴⁰⁵; și că: «cine se scandalizează și eu (să) nu mă aprind»⁴⁰⁶ și apoi, dacă pentru tot păcatul de asemenea se zdrobește, și pentru toți cei care greșesc, și pentru cei care-i greșesc lui și pentru cei care greșesc altuia, de asemenea, se minnește și plînge, și, cînd muștră, să nu strice chipul cel dat de Domnul.

Întrebarea 183

Dacă s-ar întîmpla ca unii, trăind în comunitate de frați, să se dezbină între ei, oare este fără primejdie pentru dragoste să ne comportăm față de ei cu îngăduință?

Răspuns

Fiindcă Domnul a spus: «Da, Părinte, precum Eu și Tu una sîntem, la fel și aceștia să fie una în Noi»⁴⁰⁷; iar Apostolul a scris: «Un suflet, un cuget»⁴⁰⁸ și Faptele Apostolilor povestesc că «inima și sufletul celor care crezuseră erau una»⁴⁰⁹, cei care se dezbină sînt străini de cele spuse. Iar dragostea, care este după cuvînt, păzește ceea ce s-a spus: «Cel care iubește, cu grijă pedepsește»⁴¹⁰, iar cea care nu este după cuvînt, oricare ar fi, este reprobă, fiindcă Domnul a zis că: «Cel care iubește pe tată sau pe mamă mai mult decît pe Mine nu este vrednic de Mine»⁴¹¹.

Întrebarea 184

Cum poate cineva, și cînd mîngîie și cînd muștră, nu numai să se străduiască să vorbească cu iscusință, dar să-și păstreze atitudinea cuvenită și față de Dumnezeu și față de cei cărora le vorbește?

Răspuns

Dacă cineva își va aduce aminte de Apostolul, care a spus: «Așa să ne socotească pe noi omul, ca pe niște slujitori ai lui Hristos și iconomi ai tainelor lui Dumnezeu»⁴¹², nu va folosi cunoștința lui după cum vrea, ci ca pe o slujire a lui Dumnezeu, în grija față de sufletele răscumpărate prin sîngele lui Hristos, pe care o va împlini cu teamă și cu cutremur față de Dumnezeu, după cel care a zis: «Așa grăm,

405. I Cor. 12, 26.

406. II Cor. 11, 29.

407. Ioan 17, 21.

408. Filip. 2, 2.

409. Fapte 4, 32.

410. Pilde 13, 24.

411. Matei 10, 37; Ioan 21, 15—17.

412. I Cor. 4, 1.

nu ca să plăcem oamenilor, ci lui Dumnezeu, Celui ce încearcă inimile noastre»⁴¹³. Însă se cuvine să ne purtăm cu bună dispoziție și cu îngăduință față de cei care ascultă, împlinind ceea ce s-a spus : «precum doica își îngrijește copiii ei, astfel (și noi), avînd dragoste fierbinte pentru voi, am voit să vă dăm nu numai Evanghelia lui Dumnezeu, ci și sulețele noastre»⁴¹⁴.

Intrebarea 185

Dacă cineva, în timpul unei conversații, văzînd pe cei care ascultă⁴¹⁵ că sînt de acord cu cele expuse de el, s-ar bucura, cum se va purta pe sine, dacă se bucură din bună dispoziție sau dintr-o oarecare patimă a sa ?

Răspuns

Dacă s-ar bucura numai pentru laude, este clar că este mișcat de vreo patimă a sa ; dar dacă s-a încredințat de înțelegerea celor spuse de el din partea celor care-l laudă, lucru care-i dă nădejdea că vor fi supuși, să se bucure, iar apoi după ce se va informa în privința consecințelor binefăcătoare ale cuvintelor lui, sau se va bucura, fiindcă află la aceștia fapte virtuozite corespunzătoare laudelor lor, sau se va mîhni, fiindcă se va încredința că aceia care l-au lăudat nu s-au folosit cu nimic ; atunci să mulțumească lui Dumnezeu, Care l-a socotit vrednic să lucreze ca iubitor de Dumnezeu, și iubitor de frați, fără să caute slavă pentru sine, ci slava lui Dumnezeu și întărirea fraților.

Intrebarea 186

Fiindcă ne-am învățat că se cuvine să avem astfel de dragoste, încît sufletul să ni-l punem pentru prieteni, am dori să învățăm pentru ce fel de prieteni se cuvine să facem aceasta ?

Răspuns

Natural, dispoziția care ne conduce la această îndreptare sau chipul în care se realizează este diferit. Căci de multe ori unele lucruri se cuvine să le primim pentru cei păcătoși, și altele să le facem cu rîvnă pentru cei drepti. Însă am fost învățați să arătăm dragoste pînă la moarte și pentru cei drepti, și pentru cei păcătoși, fără nici o deosebire ; pentru că «Dumnezeu și-a dovedit dragostea Sa către noi prin aceea că

413. I Tes. 2, 4.

414. I Tes. 2, 7—8.

415. Se înțeleg cei care vizitează o comunitate de frați pentru desăvîrșirea lor duhovnicească.

Hristos a murit pentru noi, cînd noi eram încă păcătoși»⁴¹⁶. Iar către sfîntii Apostolul zice că : «precum doica își îngrijește copiii ei, astfel și noi, avînd dragoste fierbinte pentru voi, am dorit mult să vă dăm nu numai Evanghelia lui Dumnezeu, ci și sulețele noastre, pentru că v-ați lăcut iubii nouă»⁴¹⁷.

Intrebarea 187

Oare se cuvine ca fiecare să primească ceva de la rudeniile după trup ?

Răspuns

Este necesar ca rudeniile să dea părțile cuvenite celor ce vin către Domnul și să nu le ia nimic, ca să nu cadă sub judecata ierosolimei^{417 a} ; dacă însă se cheltuiesc acestea în văzul acelora cărora li se pare că le apartin, atunci și pentru aceia înșiși se face de multe ori prilej de îngîmfare, și pentru cei săraci, care au îmbrățișat această viață, se face motiv de întristare⁴¹⁸, încît s-ar întîmpla aceea pentru care au fost mustrați corintenii de către Apostol, cînd a zis : «rușinați pe cei care nu au»⁴¹⁹. Pentru aceasta, dacă cel căruia i s-a încredințat grija Bisericilor dintr-un loc, ar fi credincios și în stare să chivernisească cu înțelepciune, acestuia să i se aducă, după urmarea celor din Faptele Apostolilor, care puneau darurile lor la picioarele Apostolilor⁴²⁰. Dar dacă a chivernisi unele ca acestea nu este (dat) tuturor, ci singuri cei care au fost rînduiți pentru aceasta cu încercare, iconomul va rîndui, cum va socoti, și pentru ce se va aduce de către rudeniile fraților.

Intrebarea 188

Cum vom vedea pe cei care au locuit oarecînd cu noi sau pe rudeniile⁴²¹ care vin la noi (în mîndstire) ?

Răspuns

Cum a arătat și a învățat Domnul, cînd I s-a anunțat : «Mama Ta și frații Tăi stau afară și vor să Te vadă», către care, cu mustrare, a răspuns, zicînd : «cine este mama Mea și cine sînt frații Mei ? Căci cine va

416. Rom. 5, 8.

417. I Tes. 2, 7—8.

417 a. Furt de lucruri sfinte.

418. R.M. 29 și R.m. 85.

419. I Cor. 11, 12.

420. Fapte 4, 34.

421. R.M. 32.

face voia Tatălui Meu Celui din ceruri, acela-Mi este tată, și soră, și mamă»⁴²².

Întrebarea 189

Dar dacă ne-ar și ruga, vrînd să ne ducă pe noi la dîșii, oare se cuvîne să-i ascultăm?

Răspuns

Dacă, într-adevăr, este pentru zidirea credinței, cel care poate să meargă așa, să se trimită după încercare; dacă însă este pentru o îndatorire omenească, să asculte răspunsul Domnului către cel care a zis: «*Îngăduie-mi să merg și să-mi iau rămas bun de la cei din casa mea*»; că «*tot cel ce pune mîna pe plug și se uită înapoi nu este propriu pentru împărăția lui Dumnezeu*»⁴²³; iar dacă cel care a voit numai să-și ia rămas bun a primit un asemenea răspuns, ce se cuvîne să spunem pentru acesta?

Întrebarea 190

Oare se cuvîne să miluim pe rudeniiile după trup, care doresc mîntuirea lor?

Răspuns

Cel care s-a născut din Duhul, după glasul Domnului, și a luat putere să se facă fiul lui Dumnezeu, se rușinează de rudenția sa după trup, dar recunoaște de rudenii pe cei de aceeași credință, despre care a încredințat Domnul, cînd a spus: «*mama Mea și frații Mei aceștia sînt, care ascultă și fac cuvîntul lui Dumnezeu*»⁴²⁴. Și să miluască acesta pe toți care se află departe de Domnul, și pe rudeniiile după trup, dar ca pe toți. Iar dacă cineva care are neputință spre acestea socotește că are apărător al neputinței lui pe Apostol, care spune: «*Aș voi să fiu eu însumi lepădat (anatema) de la Hristos pentru frații mei, rudele mele după trup*»⁴²⁵, să învețe din cele ce sînt arătate în continuare că Apostolul nu cinstește rudeniiile lui după trup, ci pe Israel și legăturile minunate ale lui Dumnezeu cu el; nici fiindcă israeliții erau rudeniiile lui, ci fiindcă rudeniiile lui după trup erau israeliții și fiindcă au fost socotiți vrednici să primească altele și atât de mari și de importante binefaceri din partea lui Dumnezeu. Fiindcă a lor era punerea de fii și slava, a lor punerea de legi și slujirea, fiindcă lor (le-au fost date) așezămînturile și

422. Matei 12, 47—50; Luca 8, 20.

423. Luca 9, 61—62.

424. Luca 8, 21.

425. Rom. 9, 3.

îngăduințele, și ai lor sînt pîrîntii; fiindcă dintr-înșii este Hristos Cel după trup, atîta se cinstește mîntuirea lor; căutînd nu la rudenția (aceea), ci la întruparea pentru dîșii a Domnului, Care a zis: «*Nu sînt trimis îdră numai la oile cele pierdute ale casei lui Israel*»⁴²⁶.

Întrebarea 191

Cine este cel blind?

Răspuns

Cel neclătinat în judecățile (lucurilor) ce se fac cu sîrguință spre buna plăcere a lui Dumnezeu.

Întrebarea 192

Care este mîhnirea cea după Dumnezeu și care este mîhnirea lumii (acesteia)?

Răspuns

Mîhnirea este după Dumnezeu, cînd cineva s-ar mîhni pentru neglijarea unei porunci a lui Dumnezeu, precum s-a scris: «*Mîhnirea m-a cuprins din cauza celor păcătoși care părăsesc legea Ta*»⁴²⁷; iar mîhnirea lumii acesteia este cînd ceva omenească și vrednic lumii ar fi ceea ce ne mîhnește.

Întrebarea 193

Care este bucuria în Domnul, și de ce anume, dacă facem, se cuvîne să ne bucurăm?

Răspuns

A se bucura pentru cele ce se fac după porunca Domnului spre slava lui Dumnezeu, aceea este bucuria în Domnul. Deci cînd observăm poruncile Domnului, sau cînd îndurăm ceva pentru numele Domnului, atunci se cuvîne să ne bucurăm, și să ne bucurăm și unii cu alții.

Întrebarea 194

Ce plîngere (se cade) să luăm asupra noastră, ca să fim socotiți vrednici fericii⁴²⁸ (Domnului)?

426. Matei 15, 24.

427. Ps. 118, 53.

428. Matei 5, 4.

Răspuns

Intrebarea aceasta se cuprinde în (cele spuse despre) mihnirea după Dumnezeu; cînd plîngem pentru cei care păcătuiesc, adică pentru necinstirea lui Dumnezeu, fiindcă prin călcarea legii cineva necinstește pe Dumnezeu, sau pentru cei care se primejdiesc în păcat (*«căci sufletul care păcătuiește»* — spune Scriptura — *«aceia va muri.»*)⁴²⁹, urmînd astfel pe cel care a zis: *«și voi plînge pe mulți dintre cei care au greșit mai înainte»*⁴³⁰.

Intrebarea 195

Cum face cineva toate spre slava lui Dumnezeu?

Răspuns

Cînd ar face toate pentru Dumnezeu, după porunca lui Dumnezeu, și întru nimic n-ar căuta în jur laudele oamenilor, ci pretutindeni și-ar aduce aminte de Domnul, Care a zis: *«Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca să vadă lăptele voastre cele bune și să preamărească pe Tatăl vostru cel din ceruri»*⁴³¹.

Intrebarea 196

Cum mîncă și bea cineva spre slava lui Dumnezeu?

Răspuns

Dacă își aduce aminte de Binefăcătorul lui și are acea dispoziție sufletească ce se mărturisește din starea trupului, că nu mîncă ca (un om) fără grijă, ci ca unul ce are privitor pe Dumnezeu; încă și în înțelegerea împărtășirii mîncării, cînd nu ar mîncă din plăcere ca un rob al pîntecelel, ci ca un lucrător al lui Dumnezeu, pentru întărirea lui în lucrurile (ce se fac) după porunca lui Hristos.

Intrebarea 197

Cum lucrează dreapta, ca să nu știe stînga?

429. Iez. 18, 4.
430. II Cor. 12, 21.
431. Matei 5, 16.

Răspuns

Cînd mintea, cu neîmprăștiată și vie dorință a bunei plăceri către Dumnezeu, se luptă să nu cadă de la ceea ce se cuvine, se luptă după lege. Atunci de la nimeni, de la nici un alt membru, nu ia idee, fără numai pentru ceea ce este de trebuință la lucrul ce îi stă în față, așa cum meșterul, la fiecare lucru, privește numai la aceea uncaltă care îi trebuie lui.

Intrebarea 198

Ce este smerenia și cum o vom dobîndi?

Răspuns

Smerenia este să socotești pe toți oamenii superiori ție, după norma Apostolului. Dar cineva dobîndește modestia, mai întîi, dacă își va aduce aminte de porunca Domnului, Care spune: *«Învățați de la Mine, că sînt blînd și smerit cu inima»*⁴³², (lucru pe care l-a arătat și l-a învățat în multe locuri și în multe chipuri) și (dacă) va crede făgăduinței Lui, că *«Cel care se smerește pe sine, se va înălța»*⁴³³, apoi, dacă deopotrivă și fără întrerupere se va învăța și se va deprinde în orice lucru din cele ale smereniei. Căci chiar așa, prin cercetare continuă va putea să dobîndească obișnuința smereniei, cum știm că se face și în privința meseriilor. Iar acest chip al îndreptării are tărie fiind e cazul să dobîndim orice virtute pe care o poruncește Domnul nostru Iisus Hristos.

Intrebarea 199

Cum se va fi pregătit cineva ca să se arunce⁴³⁴ și în primejdii pentru porunca Domnului?

Răspuns

Mai întîi trebuie să-și amintească că Iusuși Domnul S-a făcut ascultător Tatălui pînă la moarte⁴³⁵ pentru noi; apoi să se încredințeze de puterea poruncii, că este viața veșnică⁴³⁶, precum s-a scris; și după aceea, să creadă Domnului, Care a spus: *«Oricine va voi să-și mintu-*

432. Matei 11, 29.

433. Luca 14, 11.

434. Textul din ediția «Migne» (v. XXXI, col. 1213) în loc de: «*προσβάλλεσθαι*» are «*προσβάλλεσθαι*» iar în nota 77 (col. 1214) se arată că în două cărți vechi este «*προβάλλεσθαι*». Așa cum este redat și în textul corospondător latin — oblicendum — «*προβάλλεσθαι*» corespunde mai bine ideii deprinsă și din răspuns.

435. Filip. 2, 8.

436. Ioan. 12, 50.

iască sufletul său, îl va pierde pe ei, iar cine își va pierde sufletul său pentru Mine și pentru Evanghelie, acesta îl va mîntui pe el⁴³⁷.

Întrebarea 200

Cei care ostenesc mai de mult în lucrul lui Dumnezeu, cum pot să fie de folos celor care au venit de curînd.

Răspuns

Dacă sînt puternici cu trupul, să se arate prin neoboseala rivnei și să se dea exemplu pe ei în orice lucru; iar dacă sînt neputincioși, într-o asemenea stare a sufletului (să se afle), încît și din înfățișare și din orice mișcare să se arate încredințarea lor că Dumnezeu îi privește și Domnul este prezent, și din nenumăratele vorbiri despre dragoste ale Apostolului care spune: «dragostea răbdă mult și se milostivește; dragostea ne pizmuiește, dragostea nu se trufește, nu se mîndrește; nu se poartă cu necuviință, nu caută ale sale (faloase), nu se minie, nu se gîndește la rău, nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr; ea toate le acoperă, toate le crede, toate le nădăjduiește, toate le răbdă; dragostea niciodată nu cade»⁴³⁸. Căci acestea toate și într-un trup neputincios se pot obține.

Întrebarea 201

Cum obține cineva concentrarea în rugăciune?

Răspuns

Fîind convins că Dumnezeu este în fața ochilor lui. Căci, dacă cineva văzînd pe un demnitar sau pe un înțîistătător și discutînd cu el are privirea neîmprăștiată, cu atît mai mult se cuvine ca acela care se roagă lui Dumnezeu să aibă mintea concentrată la Cel care cercetează inimile și rărunchii, împlinînd ceea ce s-a scris: «ridicînd mîini curate, fără de minie și fără de cîrtiri»⁴³⁹.

437. Matru 8, 35.

438. I Cor. 13, 4—8.

439. I Tim. 2, 8. Traducerea «fără cîrtire» pare mai potrivită decît «fără de-îndoială», a cuvîntului «καλοῦσιμα» fiind mai apropiată de înțelesul acestui cuvînt, cu atît mai mult cu cît în unele manuscrise — așa cum se arată în Migne (XXXI, col. 1215, nota 3) — se află «καλοῦσιμα καὶ ἀκαλοῦσιμα».

Întrebarea 202

Este posibil să se obțină concentrarea în orice lucru și în orice împrejurare, și cum o poate obține cineva?

Răspuns

Că este posibil, a arătat-o cel care a zis: «Ochii mei pururea spre Domnul»⁴⁴⁰, și: «Am văzut pe Domnul înaintea mea pururea, pentru că este de-a dreapta mea, ca să nu mă clatin»⁴⁴¹. Iar cum este cu puțință, s-a spus mai înainte că, adică, să nu se lase sufletului timp să se îndepărteze de a cugetarea despre Dumnezeu și despre lucrurile și darurile lui Dumnezeu, și de la mărturisirea și mulțumirea pentru toate.

Întrebarea 203

Pentru faptele îndeplinite după porunca Domnului este o singură măsură pentru toți, sau unul (se cinstește) mai mult și altul mai puțin?

Răspuns

Că nu este o singură măsură pentru toți, ci că unuia i se încredințează și produce mai mult, și altuia, mai puțin, se vede clar din cuvintele Domnului, Care uneori a spus: «iar cea semănată pe pămînt bun, aceasta închipuiește pe cel care aude și înțelege cuvîntul; acesta produce și dă unul o sută, altul șizeci și altul treizeci»⁴⁴²; lucru care se întînește și la cei cărora li s-au încredințat arginții; iar altorii: «unuia i-a dat cinci talanți, altuia doi și altuia unul»⁴⁴³.

Întrebarea 204

Cum se învrednicește cineva să se facă părtaş al Duhului Sfînt?

Răspuns

Domnul nostru Iisus Hristos a învățat zicînd: «De Mă iubiți pe Mine, păziți poruncile Mele; și Eu voi ruga pe Tatăl și vă va da vouă alt Mîngîietor, ca să rămîna cu voi în veac, Duhul adevărului, pe Care lumea nu poate să-L ia»⁴⁴⁴. Așadar, pînă ce nu păzim toate poruncile

440. Ps. 24, 15.

441. Ps. 15, 8.

442. Matei 13, 23.

443. Matei 25, 15.

444. Ioan 14, 15—17.

Domnului, nici nu știam că unii ca aceștia, ca să se mărturisească de El (pentru noi), că: «*voi nu știți din lumea aceasta*»⁴⁴⁵, (până atunci) să nu așteptăm să ne învrednicim de Duhul Sfânt⁴⁴⁶.

Întrebarea 205

Cine sînt «*cei săraci cu Duhul*»?

Răspuns

Domnul spune uneori: «*cuvintele pe care le-am grăit vouă sînt duh și viață*»⁴⁴⁷ și alteori: «*Duhul cel Sfînt vă va învăța pe voi toate câte va voi spune*»; «*căci nu va grai de la Mine, — ci cite va auzi de la Mine, pe acestea le va grăi*»⁴⁴⁸; deci, săraci cu duhul sînt cei care nu pentru altă oarecare cauză au săracii, ci pentru învățătura Domnului. Care a zis: «*du-te, vinde toate cele ai și dă-le săracilor*»⁴⁴⁹. Iar dacă cineva, și sărăcia, pe care s-ar întimpla s-o primească, o va chivernisi după voia lui Dumnezeu, ca Lazăr, și acesta se va învrednici de fericire⁴⁵⁰.

Întrebarea 206

Domnul ne poruncește ca să nu ne îngrijim ce vom mânca sau ce vom bea sau ce vom îmbrăca. Care sînt limitele acestei porunci, sau cum se poate împlini?

Răspuns

Această poruncă este pînă la moarte, ca și toată porunca; pentru că și Domnul a ascultat pînă la moarte, dar se împlineste cu încrederea în Dumnezeu. Pentru că Domnul, oprind acea grijă, a legat-o cu promisiunea (făcînd), zicînd: «*Căci știți Tatăl vostru de ce aveți nevoie mai înainte de a-I cere*»⁴⁵¹. Unul ca acesta al Apostolului care zice: «*Avem în noi încredințarea că sîntem osîndiți la moarte, ca să nu mai nădăjduim în noi înșine, ci în Dumnezeu, Cel care învază morții*»⁴⁵²; după judecata și pregătirea sufletului, murind în fiecare zi, dar fiind păzit cu ajutorul lui Dumnezeu. Pentru aceea spunca cu îndrăzneală: «*că morți*

fiind, iată că trăim»⁴⁵³. Dar la această voință ajută și sîrguința întocmă și dorința nesățioasă pentru poruncile Domnului, pentru că cel care este stăpînit de această dorință nu mai are vreme să se frămînte pentru nevoile trupului.

Întrebarea 207

Așadar, dacă nu trebuie să ne îngrijim de cele necesare pentru a trăi, și există altă poruncă a Domnului, care spune: «*lucrați nu pentru hrana cea pieritoare*»⁴⁵⁴, este de prisos să se lucreze?

Răspuns

Însuși Domnul a lămurit la fiecare loc porunca Sa. Pentru că în primul caz, după ce a oprit să căutam cele necesare pentru a trăi, zicînd: «*nu căutați ce veți mânca sau ce veți bea, căci toate acestea le caută oamenii lumii acesteia*»⁴⁵⁵, a poruncit, zicînd: «*ci căutați împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui*»⁴⁵⁶; iar cum se cuvîna a o căuta, a arătat prin cei care se învrednicesc (de acestea). În al doilea caz, după ce a oprit să lucrăm pentru mîncarea cea pieritoare, ne-a învățat să lucrăm pentru mîncarea ce duce la viața veșnică, (mîncare) care iarăși Însuși a arătat-o în alt loc, zicînd: «*mîncarea Mea este să fac voia Celui Care M-a trimis pe Mine, Tatăl*»⁴⁵⁷. Dar dacă voia lui Dumnezeu este să hrănim pe cel flămînd, să adăpăm pe cel însetat și să îmbrăcăm pe cel gol, atunci toată trebuința este să urmăm Apostolului, care spune: «*în toate v-am arătat că așa muncind trebuie să ajutați celor slabi*»⁴⁵⁸, și să ascultăm pe cel care a învățat: «*mai bine să muncească făcînd cu mîinile sale lucruri folositoare, ca să aibă să dea celui care are trebuință*»⁴⁵⁹. Așadar, din acestea care ne-au fost predate astfel de Domnul, prin Evanghelie și prin Apostol, este clar că se oprește cu totul să se poarte grijă și să se lucreze pentru sineși, ci, după porunca Domnului, se cuvîna să se poarte grijă și să se lucreze mai cu rivnă pentru trebuința aproapelui, mai ales că Domnul primește ca pentru Sine rivna pentru cei care I s-au afierosit Lui și făgăduiește pentru aceasta împărăția cerurilor.

445. *Ioan* 15, 19.

446. Duhul Sfînt este aici singurul dar al lui Dumnezeu care se va da în viitor celor ce viețuiesc după poruncile Lui.

447. *Ioan* 6, 63.

448. *Ioan* 14, 26.

449. *Matei* 19, 21.

450. *Luca* 16, 20 s.u.; *Luca* 6, 20.

451. *Matei* 6, 8.

452. *II Cor.* 1, 9.

453. *II Cor.* 6, 9.

454. *Ioan* 6, 27.

455. *Luca* 12, 29—30.

456. *Matei* 6, 33.

457. *Ioan* 4, 34.

458. *Paple* 20, 35.

459. *Efes.* 4, 28.

Întrebarea 208

Oare este bine să practicăm în general tăcerea⁴⁶⁰ ?

Răspuns

Binele tăcerii se arată cu privire la vreme și cu privire la persoană, precum am fost învățați de Scriptura de Dumnezeu insuflată. Cu privire la vreme, atunci când se zice că: «*Cel înțelept va tăcea în vremea aceea, căci vremea este rea*»⁴⁶¹, și iarăși: «*Am pus strață gurii mele, când cel păcătos se afla înaintea mea*»⁴⁶²; iar cu privire la persoană, atunci când Apostolul scrie: «*dacă altuia care stă i se va descoperi (ceva), atunci cel dinții să tacă*», și iarăși: «*femeile voastre să tacă în biserică*»⁴⁶³, iar, uneori celor mai neînfrințați la limbă și celor care nu pot să păzească aceasta: «*Nici un cuvânt putred să nu iasă din gura voastră, ci numai dacă este vreunul bun, spre întărirea credinței*»⁴⁶⁴, le este necesară tăcerea desăvârșită, pînă ce întru aceasta s-ar vindeca de patima nestăpînirii în cuvinte și ar putea să învețe în timpul acestui tepeas, cînd, ce, și cum se cuvine să vorbească, pentru ca, precum s-a scris: «*Să aducă folos ascultătorilor*»⁴⁶⁵.

Întrebarea 209

Cum vom putea să ne temem de judecările lui Dumnezeu.

Răspuns

Din natură, așteptarea oricărui lucru primejdios provoacă teamă. Căci așa ne temem și de fiarele sălbatice și de autorități⁴⁶⁶, așteptîndu-ne la încercarea unui oarecare rău din partea acestora. Așadar, dacă cineva va crede că sînt adevărate amenințările Domnului și va aștepta încercarea înfricoșată și prea cumplită a acestora, se teme de judecările lui Dumnezeu.

460. R.M. 13.

461. Amos 5, 13.

462. Ps. 38, 1.

463. I Cor. 14, 30, 34.

464. Etes. 4, 29.

465. Etes. 4, 29.

466. Sfîntul Vasile cel Mare se referă la situația din vremea lui, cînd creștinii

care rămăseseră statornici în dreapta credință au avut de suferit mult din partea autorităților care, ca să facă plăcere împăratului Valens, apărător al adepților lui Arie, supuneau la tot felul de chinuri pe cei care nu îmbrățișau arianismul.

Întrebarea 210

Ce înțeles are podoaba modestă pe care o recomandă Apostolul ?

Răspuns

Este vorba de folosirea în scop propriu a unei îmbrăcămînți demne, adaptată fiecărei împrejurări, (adică) vremii, locului, persoanei și trebuinței. Pentru că rațiunea însăși nu recomandă aceeași îmbrăcăminte iarna și vara, nici aceleași haine pentru cel care lucrează și pentru cel care este în (zi de) odihnă, pentru cel care slujește și pentru cel care îngrijește (pe un bolnav), pentru ostaș și pentru cetățeanul de rînd, pentru bărbat și pentru femeie.

Întrebarea 211

Care este măsura dragostei către Dumnezeu ?

Răspuns

Lupta neîntreruptă a sufletului peste puterile lui, ca să facă voia lui Dumnezeu, cu scopul și dorința slavei Lui.

Întrebarea 212

Cum se dobîndește dragostea către Dumnezeu ?

Răspuns

Dacă cu bună știință și cu recunoștință am ajuns să ne încredințăm de binefacerile primite de la El, lucru care există și la necuvîntătoare. Căci vedem cîinii iubind numai pe cel care le dă piine; dar aceasta o învățăm și din cele spuse sub formă de acuzare către Isaia profetul, astfel: «*Fii am născuți și am crescut, dar ei m-au părăsit; boul cunoaște pe proprietarul lui și asinul ieslea stăpînului său; dar Israil nu M-a cunoscut pe Mine și poporul nu M-a înțeles*»⁴⁶⁷. Pentru că, așa cum boului și asinului din binefacerea din partea celui care-l hrănește i se crează de la sine dragostea față de acesta, la fel și noi, dacă vom primi binefacerile cu sensibilitate și cu recunoștință, cum să nu iubim pe Dumnezeu, binefăcătorul unor atît de multe și atît de mari (binefaceri); în mod natural, ca să zic așa, și fără învățatură ia naștere în sufletul sănătos o asemenea bună dispoziție sufletească.

467. Isaia 1, 2—3.

Intrebarea 213

Care sînt semnele distinctive ale dragostei față de Dumnezeu?

Răspuns

Insuși Domnul ne-a învățat pe noi, zicînd: «De Mă iubiți pe Mine, păziți poruncile Mele»⁴⁶⁸.

Intrebarea 214

Bunătatea și milostenia⁴⁶⁹ în ce se deosebesc una de alta?

Răspuns

Fiindcă David spune uneori: «*Bun este Domnul pentru toși*»⁴⁷⁰ și «*Bărbat bun este cel milostiv și care dă hrană*»⁴⁷¹, iar alteleori: «*Fă bine, Doamne, celor buni*»⁴⁷²; iar Ieremia spune: «*Bun este Domnul pentru cei ce se încred în El*»⁴⁷³, mi se pare că bunătatea este mai extinsă spre facerea de bine celor care, în orice chip, au nevoie de ea, în timp ce milostenia este mai restrînsă și urmează normele dreptății în facerile de bine.

Intrebarea 215

Cine este făcătorul de pace care se lăcește de Domnul?

Răspuns

Cel care conlucrează cu Domnul, precum a zis Apostolul: «*ne înălțăm ca mijlocitori, ca și cum Insuși Dumnezeu v-ar îndemna prin noi. Vă rugăm, în numele lui Hristos, împăcați-vă cu Dumnezeu*»⁴⁷⁴. Căci pacea pe care am avea-o în alt chip nu este primită de Domnul⁴⁷⁵, Care a zis: «*Pacea Mea dau vouă; nu precum o dă lumea o dau Eu vouă*»⁴⁷⁶.

Intrebarea 216

În ce se cuvine să ne întoarcem și să ne facem ca pruncii⁴⁷⁷.

468. Ioan 14, 15.
469. Gal. 5, 22.
470. Ps. 141, 9.
471. Ps. 111, 5.
472. Ps. 124, 4.
473. Pslng. 3, 25.
474. II Cor. 5, 20.
475. Rom. 5, 1.
476. Ioan 14, 27.
477. Matei 18, 3.

Răspuns

Pericopa aceasta a Evangheliei ne învață pe noi arătînd scopul pentru care s-a spus aceasta, adică să nu căutăm superioritate, ci să cunoaștem egalitatea de la natură și să iubim deopotrivă, ca egali, pe cei care se cred a fi mai mici întru ceva. Căci astfel sînt și copiii întrei, nefiind încă obișnuți cu răutatea celor cu care sînt în relații.

Intrebarea 217

Cum vom primi împărăția lui Dumnezeu ca pruncii?

Răspuns

Dacă ne vom face ca aceștia pentru învățătura Domnului, adică așa cum este copilul în cele ce învață; nu contrazice, nici nu se arată față de dascăli că știe bine (multe), ci primește cu credință și cu supunere cele ce i s-a predau.

Intrebarea 218

Ce înțelegere se cuvine să cerem de la Dumnezeu, sau cum vom putea să ne învrednicim de aceasta?

Răspuns

Înțelegerea aceasta o învățăm de la Insuși Dumnezeu, prin proorocul care spune: «*Să nu se laude cel înțelept cu înțelepciunea sa, să nu se laude cel puternic cu puterea sa, nici cel bogat să nu se laude cu bogăția lui, ci în aceasta să se laude cel care se laudă, că înțelege și cunoaște pe Domnul*»⁴⁷⁸, și prin Apostolul, care spune: «*ci cunoscînd care este voia Domnului*»⁴⁷⁹. Dar vom putea să ne învrednicim de aceasta dacă vom face ceea ce s-a scris: «*Încețați și aflați că eu sînt Dumnezeu*»⁴⁸⁰ și dacă vom crede că orice cuvînt al Domnului este adevărat: «*Căci dacă nu veți crede*», — zice Scriptura — «*nici nu veți înțelege*»⁴⁸¹.

Intrebarea 219

Dacă cineva ne-ar face un bine, cum vom putea ca și Domnului să-i dăm mulțumire cuvenită, curată și întocgă, și, în același timp, și

478. Ier. 9, 23—24.
479. Efes. 5, 17.
480. Ps. 45, 10.
481. Isaia 7, 9.

binefăcătorului să-i răsplătim cu recunoștința cuvenită, așa încît nici să nu micșorăm nici să nu depășim măsura.

Răspuns

Aceasta se va întimpla, dacă vom fi incredințați că Dumnezeu este căpetenia și împlinitorul⁴⁸² oricărui bine și dacă vom recunoaște în binefăcător pe slujitorul binefacerii lui Dumnezeu.

Intrebarea 220

Oare se cuvine să se îngăduie oricui să vorbească cu surorile; sau, cine, cînd și cum să vorbească cu surorile.

Răspuns

Despre aceasta s-a vorbit la Regulile Mari, că nici un bărbat nu se cuvine să vorbească un bărbat, simplu fiindcă vrea și cum s-ar intimpla, ci numai celui care este în măsură, după încercare, să se folosească; deci cu cît mai virtuos (nu se îngăduie să vorbească) cu femeie? Dacă, însă, cineva își aduce aminte de Domnul, Care a zis: «Tot cuvîntul deșert pe care-l vor grăi oamenii, vor da socotală pentru el în ziua judecării»⁴⁸³, se teme în privința oricărui lucru de judecata aceasta și are deplină încredere în Apostolul, care a zis: «Ori de mincaji, ori de beji, ori altceva de iaceji, toate întru slava lui Dumnezeu să le faceți»⁴⁸⁴, și în altă parte: «toate să se facă spre întărire»⁴⁸⁵, și nu toleraază să se facă nimic în zadar și fără folos. Iar în privința a «cine, cînd și cum», să se caute ca și timpul și locul și persoana să fie potrivite, așa încît din cauza lor să nu se creeze nici bănuiala a ceva rău; ci să se ferească (de a fi) sminteală pentru toți, iar întîlnirea să se facă spre întărirea credinței. Însă Scriptura nu îngăduie să se întîlnească nici chiar o singură persoană cu alta, pentru că zice: «doi sînt mai buni decît unul» și în același timp și mai vrednici de credință: «căci vai de omul singur, pentru că, dacă cade, nu este cine să-l ridice»⁴⁸⁶.

482. Fvr. 12, 2.

483. Matei 12, 36.

484. I Cor. 10, 31.

485. I Cor. 14, 26.

486. Eccl. 4, 9—10.

Intrebarea 221

Domnul învață să ne rugăm ca să nu cădem în ispită; se cuvine oare să ne rugăm ca să nu cădem în suferințe trupești? iar dacă cineva ar cădea, cum va trece peste ele?

Răspuns

Nu s-a făcut distincție între felurile ispitei, ci s-a poruncit în general: «să vă rugați ca să nu cădeți în ispită»⁴⁸⁷. Iar dacă, totuși, cineva va cădea în ispită, se cuvine să ceară de la Domnul ca, odată cu îngăduirea ispitei, să-i dea și tăria s-o îndure pînă la capăt⁴⁸⁸, pentru ca să se îplinească cu noi aceea că: «Cel care rabdă pînă la sfîrșit, acela se va mîntui»⁴⁸⁹.

Intrebarea 222

Cine este pîrșul fiecăruia dintre noi și cum ne vom împăca cu el.

Răspuns

Aici Domnul numește, cu grijă, pîrșul pe cel care uneltește să răpească ceva din cele ce ne aparțin⁴⁹⁰. Dar ne împăcăm cu el, dacă vom păzi porunca Domnului, Care a spus: «Celui care vorește să se judece cu tine și să-ți ia haina, lasă-i lui și cămașa»⁴⁹¹ și la fel (să se procedeze) în privința oricărui lucru ca acesta.

Intrebarea 223

Fiindcă Domnul a spus: «tu însă, cînd postești, unge-ți capul și spală fața ta, ca să nu arăți oamenilor că postești»⁴⁹²; cel care vrea să postească pentru un oarecare motiv bineplăcut lui Dumnezeu, precum se atîă că și stînșii tăceau de multe ori, ce va face din moment ce și fără să vrea (oamenii) îl vad.

Răspuns

Porunca aceasta este pentru cei ipocriți, care îndeplinesc porunca lui Dumnezeu ca să fie văzuți de oameni, ca să-și satisfacă patima de a se face plăcuți oamenilor. Pentru că, în mod cert, porunca Domnului

487. Luca 22, 40.

488. I Cor. 10, 13.

489. Matei 24, 13.

490. Matei 5, 25.

491. Matei 5, 40.

492. Matei 6, 14.

cind se face spre mărirea lui Dumnezeu, de la fire are ca să nu uel-tească spre a se ascunde de cei care iubese pe Dumnezeu, precum a ară-tat Domnul cind a spus că: «nu poate să se ascundă celatea care este asezată deasupra muntelui; nici nu aprind lumina și o pun pe ea sub obroc» ș.c.l.⁴⁹³.

Intrebarea 224

Oare există și ustăzi unii care lucrează din ceasul întâi și alții din ceasul al unsprezecelea, și care sînt aceștia?

Răspuns

Se poate spune că aceasta este foarte bine cunoscută tuturor, din cele relatate în de Dumnezeu însuflata Scriptură că, după mărturia Aposto-lului, sînt mulți care învață Sfintele Scripturi din pruncie, dar că sînt mulți și aceia care, precum Corneliu, folosesc bine îndemmurile natu-rale ale conștiinței lor, însă amină desăvîrșirea în cunoaștere sub pre-țextul lipsei dascălilor. Căci «cum vor crede» — zice Scriptura — «dacă nu vor auzi»⁴⁹⁴. Așadar, dacă s-ar întîmpla ca să fie unii ca și Corneliu, adică neîndeletnicindu-se cu nimic rău, ci, în dorința desăvîrșirii, fac în mod sincer faptele bune care sînt posibile și pe cele ajunse la cunoș- tință le arată nefalsificat, acestora Dumnezeu le dăruiește ceea ce sînt dăruiri) și lui Corneliu, fără să le fi socotit timpul pierdut în nelucrare ca motiv de invinovățire, pentru că, așa cum am spus, nu erau răspun- zători pentru aceasta; dimpotrivă, Dumnezeu este îndestulat cu do- rința lor, care s-a vădit prin sirguințele din diferite împrejurări și în sfîrșit prin cele obținute cu mai mare sirguință.

Intrebarea 225

Fiindcă Domnul a spus: «unde sînt doi sau trei adunați în numele Meu, acolo sînt și Eu în mijlocul lor»⁴⁹⁵, cum vom putea să ne învîdăm nicim de aceasta?

Răspuns

Cei care sînt adunați în numele cuiva, în general sînt datori să cî- noască scopul celui care i-a adunat și să se pregătească pe ei spre tot scop, ca să afle harul binei plăceri și să nu cadă sub judecata răutății sau a leneviei. Pentru că, precum cei chemați de cineva, dacă cei care i-au chemat are scopul să socere, se pregătesc pentru această lucrare, iar

493. Matei 5, 14—15.

494. Rom. 10, 14.

495. Matei 18, 20.

dacă are scopul să zidească, se pregătesc pentru zidire, la fei și cei che- mați de Domnul sînt datori să-și amintească de Apostolul, care zice: «Vă rog pe voi, eu cel legat pentru Domnul, să vă purtați în chip vred- nic de chemarea la care ați fost chemați; cu toată smerenia și blînde- Ńea și îndelunga răbdare, îngăduindu-vă unul pe altul din dragoste, și slîndu-vă să păstrați unirea Duhului prin legătura păcii; un trup și un duh sînteți, precum și ați fost chemați într-o nădejde a chemării voastre»⁴⁹⁶. Dar Domnul ne pune întotdeauna în mod mai clar înireg lucrul prin fegăduința cea către unul, zicînd: «De Mă iubește cineva, va pzi cuvîntul Meu, și Tatăl Meu îl va iubi pe el și vom veni la din- sul și la dînsul vom face lăcaș»⁴⁹⁷. Așadar, precum la acesta se face lă- cașul din pazirea poruncilor, la fel este și în mijlocul celor doi sau trei, dacă se vor pregăti către voia Lui. Iar cei care sînt adunați, nu după vrednicia chemării și nici către voia Domnului, chiar dacă ar socoti că sînt aducați în numele Domnului, ad (aceasta): «Ce mă chemați: Doamne, Doamne, și nu faceți cele ce zic»⁴⁹⁸.

Intrebarea 226

Fiindcă Apostolul spune: «fiind ocărîți, binecuvîntăm, fiind hulîți, ne rugăm»⁴⁹⁹, cum se cuvine să binecuvînteze cel ocărîți, sau ce să se roage cel hulîți?

Răspuns

În general socotesc că Apostolul aici ne învață cele din experiența lui, și anume că se cuvine să fim nerăutăcioși față de toți și să răspun- dăm cu bine pe cei care ne violenesc, așa ca nu numai față de cel care ne ocărăște să facem aceasta, ci și față de tot cel care ne violențește. Împlinind ceea ce s-a zis: «nu te lăsa biruit de rău, ci biruiește raul cu binele»⁵⁰⁰. Dar «a ruga», Scriptura știe să pună nu după întrebuintarea obișnuită a cuvîntului, ci spre întărirea inimii, încît să se încredințeze despre adevăr, ca în aceasta: «mingiați pe poporul Meu, spune Dom- nul»⁵⁰¹. Și Apostolul încă spune: «doresc să vă văd pe voi, ca să vă dau vouă un oarecare dar duhovnicesc spre întărirea voastră; iar aceasta este să mă mingii împreună cu voi prin credința comună a voas-

496. Efes. 4, 1—4.

497. Ioan 14, 23.

498. Luca 6, 46.

499. I Cor. 4, 12—13

500. Rom. 12, 21.

501. Isaia 40, 1.

tră și a mea»⁵⁰², și în altă parte: «dar Dumnezeu, Cel care mîngîie pe cei smeriți, ne-a mîngîiat pe noi prin venirea lui Tit»⁵⁰³.

Intrebarea 227

Oare se cuvine ca fiecare să încredințeze și altora cele ce cugetă sau, fiind încredințat că ceea ce se face place lui Dumnezeu, să păstreze în sine?

Răspuns

Se cuvine să ne aducem aminte hotărîrea lui Dumnezeu, spusă prin prorocul, că: «Vai aceluia care sînt înțelepți în ochii lor și pricepuți înaintea lor»⁵⁰⁴; și de Apostolul care a zis: «doresc să vă vad pe voi, ca să vă dau un oarecare dar duhovnicesc spre întărirea voastră; dar aceasta este să ne mîngîiem împreună cu voi prin credința comună a voastră și a mea»⁵⁰⁵. Pentru aceasta socotesc că este necesar să împărțim cugetele noastre cu cei care sînt de un suflet și au dat dovadă de credință și de înțelegere, încît sau eroarea să se îndrepte, sau ce este drept să se întărească, iar noi să scăpăm de judecata amintită mai sus, cea împotriva celor înțelepți în ochii lor.

Intrebarea 228

Oare se cuvine ca în orice lucru să cunoaștem deplin voia celor care se scandalizează, sau există unele în privința cărora nu trebuie să ne afectăm, chiar dacă unii se scandalizează?

Răspuns

Fiind întrebați, am arătat la locul respectiv⁵⁰⁶ că este deosebite clară în acestea și am dat, atît cît mi-a fost posibil, îndrumări amănunțite despre aceasta.

Intrebarea 229

Oare se cuvine să mărturisim faptele oprite, fără rușine, tuturor sau numai unora, și anume cui?

502. Rom. 1, 11—12.

503. II Cor. 7, 6.

504. Isaia 5, 21.

505. Rom. 1, 11—12.

506. R.m. 64.

Răspuns

Mărturisirea păcatelor are aceeași rațiune pe care o are și arătarea patimilor trupești. Așadar, precum patimile trupului omenii nu le descoperă tuturor, nici celor care se-ar întîmpla, ci celor iscușiți în vindecarea lor, la fel și arătarea păcatelor se cuvine să se facă înaintea celor care pot să le vindece, după cum este scris: «*voi cei tari, să purtați neputințele celor slabi*», adică să le ridicați prin purtarea de grijă⁵⁰⁷.

Intrebarea 230

Ce este slujirea și ce înseamnă slujirea cuvîntătoare.

Răspuns

Slujirea este, după părerea mea, servirea tare, continuă și neclătinată pentru cel adorat; iar diferența între slujirea cuvîntătoare și cea necuvîntătoare ne-o înfațișează Apostolul spunînd citeodată: «*Știi că atunci cînd erai păgîni, erai trîrți, ca unii ce nu-și dau seama, spre idoliți cei fără glas*»⁵⁰⁸, iar altă dată: «*să înfațișați trupurile voastre ca o jertfă vie, sfîntă și plăcută lui Dumnezeu, ca o slujire cuvîntătoare a voastră*»⁵⁰⁹. Deci, cel care este tras, fără voia lui, aduce slujire necuvîntătoare, pentru că, pe de o parte, el nu se îndrumează din îndemnul și intenție proprie, sub îndrumarea rațiunii (cuvîntului), iar pe de altă parte este dus, fără voia lui, unde îl conduce autoritatea celui care îl trage; însă acela care cu minte sănătoasă și cu cugetare bună tinde întotdeauna și în orice împrejurare cu multă grijă către ceea ce place lui Dumnezeu și împlinește aceasta, (acela) observă porunca slujirii cuvîntătoare, potrivit celui care a spus: «*Cuvîntul Tău (legea Ta) este făclie picioarelor mele și lumină cărărilor mele*»⁵¹⁰, și iarăși: «*slătuitorul meu sînt dreptățile (poruncile) Tale*»⁵¹¹.

Intrebarea 231

Dacă un frate ar vicleni împotriva mea și m-ar vrăjmași sau citeodată și un preot⁵¹², oare îmi este îngăduit să păzesc și în privința acestuia poruncile care mi s-au dat pentru vrăjmași?

507. Rom. 15, 1. Aici se desprinde un foarte interesant punct de vedere cu privire la «mărturisire».

508. I Cor. 12, 2.

509. Rom. 12, 1.

510. Ps. 118, 105.

511. Ps. 118, 24.

512. R.m. 64, 265.

Răspuns

Domnul, în poruncile Sale despre vrăjmași, n-a făcut nici o deosebire între un vrăjmaș ori altul, sau între o vrăjmașă sau alta; dar, în plus, a hotărât că același păcat este mai greu cînd este făcut de cel care ocupă o treaptă mai înaltă, cînd a spus către aceștia: «*de ce vezi patul din ochiul fratelui tău, iar birna din ochiul tău n-o simți?*»⁵¹³. Așadar, mai ales în privința unora ca aceștia și a celor care se socotesc că sînt mai slăviți este trebuință de sîrguință și de cercetare, pentru ca și purtarea de grijă datorată lor s-o facem cu convenita îndelungă-răbdare, fie prin mîngiere (rugare), fie prin muștrare și celelalte toate, după porunca Domnului, observîndu-le, să ne păzim pe noi nevinovați și în această parte.

Intrebarea 232

Dacă cineva, fiind nedreptățit de altul, n-ar relatea nimănui sub motivul îndelungii răbdări și al nerăutății, ci ar socoti să lase lui Dumnezeu judecata, oare face (aceasta) după Domnul?

Răspuns

Fiindcă Domnul a spus uneori: «*să iertați, de aveți ceva împotriva cuiva*»⁵¹⁴, iar alteori: «*de-ți va greși fratele tău, du-te, muștră-l pe el între tine și el singur; dacă te va asculta, ai cîștigat pe fratele tău; iar dacă nu te va asculta, mai ia cu tine încă unul sau doi, pentru ca prin gura a doi sau trei martori să se statornicească tot cuvîntul; iar de nu va asculta de ei, spune (aceasta) Bisericii, iar dacă nici de Biserică nu va asculta, să-ți fie ție ca un păgîn și ca un vameș*»⁵¹⁵, se cuvine a arăta roada îndelungii răbdări, aducînd lui Dumnezeu rugăciunea pentru cel năpăstuitor, din sinceră dispoziție sufletească și zicînd: «*Doamne, nu-i socoti lui păcatul*»⁵¹⁶, ca să nu se facă vinovat judecării, ca acela care s-a mîniat împotriva fratelui său; dar, ca urmare, năpăstuitorului să i se dea și mîngiere și muștrare, pentru ca și acela să se libereze de mînia ce vine peste filii neascultării. Iar dacă va neglija și sub motivul așa-zicînd al îndelungii sale răbdări va lăcea, cu dublă greșeală păcătuiește; căci și el însuși calcă porunca cea care spune: «*cu muștrare să muștri pe aproapele tău și nu vei lua pentru ei păcat*»⁵¹⁷, și părtaş

513. Matei 7, 3.

514. Marcu 11, 25.

515. Matei 18, 15—17.

516. Fapte 7, 60.

517. Lev. 19, 17.

celui ce păcătuiește se face prin tăcere, iar pe cel pe care, poate, prin muștrări l-ar fi putut cîștiga precum și Domnul a rînduit⁵¹⁸, pe acesta îl lasă să piară întru răutate.

Intrebarea 233

Dacă din toate faptele, făcute cu dreptate, cuiva i-ar lipsi una, oare pentru aceasta nu se mîntuiește?

Răspuns

Fiindcă sînt multe în Vechiul și în Noul Testament cele care pot să ne informeze pe noi despre aceasta, socotesc că pentru cel credincios este suficientă și singură judecata cu privire la Petru; acesta, după atît de multe și de mari fapte bune, și după atîtea fericiri și laude de la Domnul, pentru că într-una singură s-a părut a nu asculta, și aceasta nici din lene, nici din dispreț, ci din credințioșia și cinstea sa pentru Domnul, pentru aceasta singură aude: «*de nu te voi spăla, nu ai parte de Mine*»⁵¹⁹.

Intrebarea 234

Cum vestește⁵²⁰ cineva moartea Domnului?

Răspuns

Așa cum a învățat Domnul, spunînd: «*dacă vine cineva către Mine, să se lepede de sine și să-și ia crucea sa*»⁵²¹. Și Apostolul a arătat aceeași, mărturisînd: «*Mie mi s-a răstignit lumea și eu lumii*»⁵²²; care lucru, luînd înainte, în însuși botezul l-am mărturisit: «*căci — spune — cîți în Hristos Iisus ne-am botezat, întru moartea Lui ne-am botezat*»⁵²³, la care adaugă, talmăcind ce înseamnă a ne boteza întru moartea Domnului, că, adică, «*omul nostru cel vechi s-a răstignit împreună cu El, ca să se deslițneze trupul păcatului, încît să nu mai fim robi păcatului*»⁵²⁴, ci, curățindu-ne de toată sîrguința cea spre viață, să ne facem vrednici de mărturia Apostolului, care a spus: «*Ați murit și viața voastră este ascunsă cu Hristos în Dumnezeu*»⁵²⁵; încît, încurajîndu-ne,

518. Matei 18, 15.

519. Ioan 13, 8.

520. I Cor. 11, 26.

521. Matei 16, 24.

522. Gal. 6, 14.

523. Rom. 6, 3.

524. Rom. 6, 6.

525. Col. 3, 3.

să spunem cu îndrăzneală: «vine Stăpînul lumii acesteia și în Mine n-are nimic»⁵²⁶.

Intrebarea 235

Oare este de folos să învățăm multe din Scripturi? ⁵²⁷

Răspuns

Frații fiind împărțiți în două categorii mai generale, adică unii fiind încredințați cu îndrumarea, iar alții fiind rînduiți spre supunere și ascultare, cu diferite daruri, socotesc că cel căruia i s-a încredințat îndrumarea și purtarea de grijă a mai multora este dator să știe și să învețe bine toate, pentru ca pe toți să-i învețe voile lui Dumnezeu, arătînd fiecăruia cele ce-i revin lui; iar dintre ceilalți, fiecare aducîndu-și aminte de Apostolul care a spus: «nu vă socotiți mai înțelepți decît se cuvine să fiți înțelepți, ci socotiți-vă cu cumpătare, cum a împărțit Dumnezeu fiecăruia»⁵²⁸, să învețe cu sîrguință și să facă cele ce revin fiecăruia, neinventînd nimic în plus, ca să se învrednicească de glasul Domnului, Care a zis: «Vino, slugă bună; peste puține ai fost credincios, peste multe te voi pune»⁵²⁹.

Intrebarea 236

Cei care s-au învrednicit să învețe bine cele patru Evanghelii, cum se cuvine să primească darul acesta?

Răspuns

Fiindcă Domnul a hotărît ca: «celui căruia i s-a dat mai mult, mai mult îi voi cere»⁵³⁰, (cei care au învățat Evangheliile) sînt datori cu atît mai mult să se teamă și să se sîrguiască, precum a învățat și Apostolul, zicînd: «ca împreună-lucrători ai lui Dumnezeu, vă și rugăm să nu primiți în zadar darul lui Dumnezeu»⁵³¹, iar aceasta se face, dacă vom crede Domnului, Care a zis: «dacă știți acestea, fericiți veți fi dacă le veți și face»⁵³².

526. Ioan 14, 30.
527. R.m. 96.
528. Rom. 12, 3.
529. Matei 25, 21.
530. Luca 12, 48.
531. II Cor. 6, 1.
532. Ioan 13, 17.

Intrebarea 237

Care suflet se îndrumază spre voia lui Dumnezeu?

Răspuns

Cel care a primit propunerea Domnului, Care a zis: «Dacă vine cineva către Mine, să se lepede de sine și să-și ia crucea sa și să-Mi urmeze Mie»⁵³³, Căci dacă cineva nu va reuși mai întîi să se lepede de sine și să-și ia crucea, va afla, pe măsură ce aversează, multe piedici care vin de la sine însuși, (impiedicîndu-l) să urmeze Domnului.

Intrebarea 238

Dacă este cu puțință aceasta, adică să se cînte neîncetat sau să se citească sau să se vorbească cu rîvnă despre cuvintele lui Dumnezeu și să nu se facă deloc pauză pentru nevoia ce se întîmplă unora pentru trebuințele mai necurate ale trupului.

Răspuns

Aceasta ne-o pune în rînduială Apostolul, zicînd: «Toate cu cuviință și după rînduială să se facă»⁵³⁴. Drept aceea se cuvine mai mult să purtăm grijă de buna-cuviință și de buna-rînduială după vreme și după loc.

Intrebarea 239

Care este comoara cea bună și care cea rea?

Răspuns

Înțelegerea oricărei virtuți în Hristos spre slava lui Dumnezeu este comoara bună, iar înțelegerea răutății celor oprite de Domnul este comoara rea. Din acestea rezultă, după proprietățile fiecărui lucruri sau cuvinte, potrivit cuvîntului Domnului⁵³⁵, fie fapte bune, fie fapte rele.

Intrebarea 240

Pentru ce s-a zis că este largă poarta și lată calea care duce la piere? ⁵³⁶.

533. Matei 16, 24; Luca 14, 26.
534. I Cor. 14, 40.
535. Matei 12, 35.
536. Matei 7, 13.

Răspuns

Domnul, din multa iubire de oameni, s-a folosit de numele și cuvintele lucrurilor cunoscute pentru prezentarea învățăturilor adevărului. Deci, așa cum îndepărtarea de calea cea dreaptă pe pământ are multă lățime, la fel, zice Domnul, cel care se îndepărtează de calea ce duce la împărăția cerurilor se află în multa lățime a rătăcirii. Iar aceasta «largă» și «lată», socotesc că este același (lucru). «Căci «latul» și la învățării din afară se numește «larg». Așadar, spațiul, adică locul rătăcirii, al cărei sfârșit este pieirea, este larg.

Intrebarea 241

Cum este strîmtă poarta și îngustă calea⁵³⁷ care duce la viață și cum poate să intre cineva prin această poartă?

Răspuns

Iarăși și aici cuvintele «strîmt» și «îngust» nu spun ceva deosebit unul față de celălalt, ci «îngustimea» dă expresie «strîmtimei», căci calea este cu atît mai strîmtă, cu cît se îngustează, adică cel care călătorește este incomodat din ambele părți, fiindcă orice abatere, fie la dreapta, fie la stînga, este primejdioasă, cum se întîmplă pe o punte unde rîul care curge dedesubt, primește pe cel care se abate din fiecare parte. Pentru aceasta spune David: «aproape de cărare mi-au pus mie capcane»⁵³⁸. Deci, se cuvine ca acela care și-a propus să intre în viață prin poarta cea strîmtă și prin calea cea îngustă să se ferească pe sine de orice îndepărtare și abatere de la poruncile Domnului, împlinind ceea ce s-a scris: «să nu te abați nici la dreapta, nici la stînga»⁵³⁹.

Intrebarea 242

Ce înseamnă aceasta: «Cu iubire îrlăsească iubiți-vă unii pe alții»⁵⁴⁰.

Răspuns

Iubirea se poate exprima după intensitatea dragostei, cînd cel care iubește dorește pe cel iubit și are față de el sentimente călduroase. Așadar, pentru ca iubirea să nu fie superficială, ci lăuntrică și înfocată, s-a zis aceasta: «iubitori cu iubire de frați unul față de altul».

537. Matei 7, 14.
538. Ps. 139, 5.
539. Fapte 4, 27.
540. Rom. 12, 10.

Intrebarea 243

Ce vrea (să spună) Apostolul cînd zice: «mîniați-vă și să nu greșiți! soarele să nu apună întru mînia voastră»⁵⁴¹, fiindcă în altă parte spune: «toată amărăciunea, supărarea și mînia să se îndepărteze de la voi»⁵⁴².

Răspuns

Socotesc că Apostolul aici a folosit cuvîntul imitînd pe Domnul, căci, precum în Evanghelie, Domnul, mai întîi, a spus: «s-a zis celor de demult» aceasta și după aceea a adăugat: «iar Eu vă spun vouă»⁵⁴³ aceasta, la fel și aici Apostolul întîi a amintit legea veche, care a spus celor de atunci: «mîniați-vă și să nu greșiți»⁵⁴⁴, și după puțin a adăugat de la sine ceea ce ni se potrivește nouă, gîcind: «toată amărăciunea, supărarea, mînia și strigarea să se îndepărteze de la voi»⁵⁴⁵.

Intrebarea 244

Ce înseamnă aceasta: «dați loc mîniei?»⁵⁴⁶

Răspuns

Aceasta înseamnă sau: «nu vă împotriviți celui rău»⁵⁴⁷, precum s-a scris, ci celui care te lovește peste obrazul drept, întoarce-i și pe celălalt, ș.c.l., sau: «cînd vă vor prigoni pe voi într-o cetate, fugiți în alta»⁵⁴⁸.

Intrebarea 245

Cine este cel înțelept ca șarpele și curat (neîntinat) ca porumbelul⁵⁴⁹.

Răspuns

Înțelept ca șarpele este cel care cu prudență și cu înțelegerea lucrului posibil de îndeplinit și a buneî îndrumări către ascultare a celor ce aud își chivernisește învățătura; iar cinstit ca porumbelul este cel care nici chiar nu gîndește să se împotrivească celui care uneltește îm-

541. Etes. 4, 26.
542. Etes. 4, 31.
543. Matei 5, 21 ș.u.
544. Ps. 4, 5.
545. Etes. 4, 31.
546. Rom. 12, 19.
547. Matei 5, 39.
548. Matei 10, 23.
549. Matei 10, 16.

potriva lui, ci rămâne statornic spre binefacere, precum poruncește Apostolul spunînd: «iar voi să nu descurați făcînd bine»⁵⁵⁰; căci Domnul trimițînd pe ucenici la propovăduire acestea le-a poruncit: unde era trebuință și de înțelepciune spre a fi convingători și de răbdare (îngăduință) față de uneltitori; pentru ca, precum acolo șarpele a găsit mijlocul să ademenească pe om și să-i vorbească într-un chip așa încît să fie crezut, pentru ca să-l îndepărteze de Dumnezeu și să-l ducă în păcat⁵⁵¹, la fel și noi să alegem și persoana și locul și timpul și în orice caz să întocmim cu judecată cuvintele pentru ca, (pe cei care ascultă) să-i îndepărtăm de păcat și să-i readucem la Dumnezeu; dar să dobîndim răbdarea întru ispite plină în sfîrșit, precum este scris⁵⁵².

Întrebarea 246

Ce înseamnă «dragostea nu se poartă cu necuviință»⁵⁵³.

Răspuns

Aceasta este deopotrivă cu a spune: nu pierde nimic din ceea ce este propriu chipului său. Iar chip al dragostei sînt toate calitățile dragostei pe care le enumeră Apostolul în același loc.

Întrebarea 247

Scriptura spune: «nu vă lăudați și (cuvinte) trufașe să nu grăiți»⁵⁵⁴; iar Apostolul uneori mărturisește: «ceea ce zic, în starea aceasta de lăudăroșenie, nu zic după Domnul, ci ca din nebulie»⁵⁵⁵; și iarăși: «am ajuns la nebulia de a mă lăuda»⁵⁵⁶, deci, care este lauda în Domnul (îngăduită) și care este cea oprită?

Răspuns

Obiecția, după nevoie, a Apostolului față de pătimi este clară. Căci el nu spune acestea ca să se recomande pe sine, ci ca să doboare îndrăzneala trufiei și mîndria unora. Iar lauda în Domnul este cînd cineva nu-și atribuie sieși faptele lui bune, ci Domnului⁵⁵⁷, zicînd: «toate le pot

550. II Tes. 3, 13.

551. Fac. 3, 1 su.

552. Matei 24, 13.

553. I Cor. 13, 5.

554. I Regi 2, 3.

555. II Cor. 11, 17.

556. II Cor. 12, 11.

557. II Cor. 10, 17.

cu ajutorul lui Hristos»⁵⁵⁸; iar (lauda) oprită ar avea un înțeles dublu, sau potrivit cu aceasta: «păcătosul se făleşte cu poftele sufletului său»⁵⁵⁹, și cu aceasta: «ce se făleşte cu răutatea cel puternic»⁵⁶⁰ și sau potrivit cu aceasta: «toate faptele lor le fac, ca să fie văzute de oameni»⁵⁶¹, dorînd să fie lăudați pentru toate cîte fac, ca și cum să fie lăudați de inșeși (lucrurile) cele făcute. Unui ca acestuia ar putea fi și hoți de cele sfînte (ierosili), însușindu-și cele dăruite lui Dumnezeu și răpînd pentru ei slava datorată lui Dumnezeu.

Întrebarea 248

Dacă Domnul dă înțelepciune, și de la El vine cunoașterea și înțelegerea⁵⁶² și dacă prin Duhul dă unuia cuvîntul înțelepciunii, iar altuia cuvîntul cunoașterii⁵⁶³, cum mustră Domnul pe ucenici, zicînd: «chiar și voi sînleți nepricepuți?»⁵⁶⁴, și cum Apostolul acuză pe unii ca neînțelepți?⁵⁶⁵.

Răspuns

Dacă cineva știe bunătatea lui Dumnezeu, Cel care vrea ca toți oamenii să se mîntuiască și să vină la cunoștința adevărului⁵⁶⁶, și dacă a învățat purtarea de grijă a Duhului Sfînt, în împărțirea și lucrarea darurilor lui Dumnezeu, acesta cunoaște că înțirierea înțelegerii nu se datorează lipsei de grijă a binefăcătorului, ci necredinței celor ce primesc binefacerea. Și pe bună dreptate se dojenește cel neînțelegător, ca acela care își închide ochii cînd răsare soarele, ca să trăiască în întuneric, și nu privește în sus, ca să nu se lumineze.

Întrebarea 249

Ce este cuvios și ce este drept?⁵⁶⁷.

Răspuns

Socotesc că este cuvios ceea ce se cuvine și se datorează de către cei inferiori superiorului, potrivit principiului superiorității (ierarhic),

558. Filip. 4, 13.

559. Ps. 9, 23.

560. Ps. 51, 1.

561. Matei 23, 5.

562. Pilde 2, 6.

563. I Cor. 12, 8.

564. Matei 15, 16.

565. Rom. 1, 31.

566. I Tim. 2, 4.

567. Th 1, 8.

iar drept este ceea ce se dă fiecăruia ca răsplată pentru vrednicia lucrurilor. Și în privința celui cuvios recunoștința și plata este numai pentru (lucrurile) cele foarte bune, dar în privința celui drept se cercetează și se răsplătesc și cele rele.

Intrebarea 250

Cum dă cineva ceea ce este sfânt cîinilor, sau aruncă mîrgăritarele înaintea porcilor? sau cum se întîmplă ceea ce se mai relatează: «ca nu cumva să le calce pe ele în picioarele lor și întorcîndu-se să vă sîrșie»⁵⁶⁸.

Răspuns

Aceasta o lămurește Apostolul în cele spuse de el către iudei, zîcînd: «tu, care te lauzi cu legea, necinstești pe Dumnezeu prin călcarea legii»⁵⁶⁹. Așadar, aici Domnul a oprit necinsteirea cu care necinstim sîntele cuvinte ale Domnului prin călcarea legii. Din cauza acestei călcări de lege se întîmplă ca și cei din afară de credință să socotească bune de disprețuit învățăturile Domnului, și pentru înseși acelea să se ridice mai cu îndrăzneală împotriva noastră, ca și cum l-ar rupe prin ocări și muștrări pe cel care le calcă.

Intrebarea 251

Cum Domnul oprește uneori să purtăm pungă și traistă în drum⁵⁷⁰, iar alteori spune: «însă acum, cel care are pungă să o ia, asemenea și traistă; și cel care nu are să-și vîndă haina sa și să cumpere sabie»⁵⁷¹.

Răspuns

Aceasta o lămurește Însuși Domnul cînd spune că: «încă și aceasta trebuie să se împlinească cu Mine: și cu cei lăra de lege s-a socotit»⁵⁷². Pentru că îndată după împlinirea proorociei pentru sabie, zice lui Petru: «întoarce sabia ta la locul ei, căci toți care iau sabia, de sabie vor muri»⁵⁷³, ca să nu fie poruncă, «însă acum, cel care are pungă s-o ia»⁵⁷⁴.

568. Matei 7, 6.
569. Rom. 2, 23.
570. Luca 10, 4.
571. Luca 22, 36.
572. Luca 22, 37; Isaa 53, 12.
573. Matei 26, 52.
574. Luca 22, 36.

adică «va lua»⁵⁷⁵, (pentru că astfel scriu cele mai multe manuscrise), ci ca proorocie, fiindcă Domnul a spus mai înainte că Apostolii, uitînd de darurile și legea Domnului, vor trebui să îndrăznească (să se apuce) și de săbii. Și că Scriptura se folosește de multe ori de forma porunci-toare a cuvîntului, în locul celei: proorocești, se vede clar în multe locuri, cum ar fi acesta: «copiii lui să ajungă ortani», și: «diavolul să stea la dreapta lui»⁵⁷⁶, și cîte altele asemenea.

Intrebarea 252

Care este pîinea cea spre ființă despre care am fost învățați să ne rugăm să ni se dea în fiecare zi?

Răspuns

Cînd cel care lucrează își aduce aminte de Domnul, Care a spus: «nu vă îngrijorați în sufletul vostru ce veți mânca sau ce veți bea»⁵⁷⁷ și de Apostolul, care ne poruncește ca să lucrăm pentru ca să avem să dăm celui care are trebuință⁵⁷⁸, va lucra nu pentru trebuința sa, ci pentru porunca Domnului (fiîndcă «vrednic este lucrătorul de hrana sa»)⁵⁷⁹, atunci pîinea cea de toate zilele, adică cea care este de trebuință naturii noastre pentru viața de fiecare zi, nu și-o atribuie sieși, ci se roagă pentru ea lui Dumnezeu; și arătînd nevoia lipsei lui, mîncîncă astfel ceea ce i s-a dat de către cel rînduit cu încercare să facă în fiecare zi aceasta: «se dădea fiecăruia după trebuința pe care o avea»⁵⁸⁰.

Intrebarea 253

Ce este talentul și cum îl vom înmulți? ⁵⁸¹.

Răspuns

Socotesc că pilda aceasta s-a spus cu privire la orice dar al lui Dumnezeu, ca fiecare, darul cu care a fost inzestrat să-l aibă de la Dumnezeu, pe acesta să-l înmulțească spre facerea de bine, aducînd folos mai multora. Căci nimeni nu este nepărtășit de bunătatea lui Dumnezeu.

575. «Apti» după codicele Veza; cf. E.P.E. vol. 9, p. 301.
576. Ps. 108, 5, 8.
577. Matei 6, 25.
578. Efes. 4, 28.
579. Matei 10, 10.
580. Fapte 4, 35.
581. Matei 25, 15.

Intrebarea 254

Care este banca la care Domnul a spus că «și se cădea fie să pui argintul»⁵⁸².

Răspuns

Parabolele nu împlinesc cele expuse după forma lor exterioară, ci conduc mintea la fapt. Deci, așa cum argintul are rînduială să fie dat bancherilor pentru ciștig (căci sînt, așa cum știm, în Alexandria, cei care primesc și fac aceasta)⁵⁸³, astfel este nevoie ca acela care a primit orice fel de dar să-l împărtășească celui care are trebuință, sau să facă ceea ce s-a spus de către Apostol cu privire la cuvînt: «acestea transmite-le la oameni credincioși, care să fie destoinici să învețe și pe alții»⁵⁸⁴. Căci nu numai cu privire la cuvînt s-a obișnuit să se facă aceasta, ci și cu privire la orice lucru; pentru că unii au puterea, iar alții au primit iscusința iconomieii.

Intrebarea 255

Unde i s-a poruncit să meargă celui care a auzit: «ia ce este al tău și pleacă»⁵⁸⁵.

Răspuns

Poate acolo unde li s-a poruncit să meargă și aceluia care au stat de-a stînga, cei care au fost osîndiți pentru că n-au făcut fapte bune. Dar tot cel care pizmăiește pe frate este mai rău decît cel care nu face nimic, pentru că Scriptura, în multe locuri, are obiceiul să pună alături de ucidere, pizma⁵⁸⁶.

Intrebarea 256

Care este plata pe care o iau și aceștia⁵⁸⁷, la fel cu cei mai de pe urmă.

Răspuns

Poate că aceea ca să nu fie blamată cineva pentru lucrurile bune pe care le-a făcut este comun tuturor celor care ascultă. Pentru că încununarea aparține celor care s-au luptat după lege lupta cea bună, celor

582. Matei 25, 27.

583. Alexandria este dată ca exemplu, fiindcă acolo văzuse Sf. Vasile bănci importante și bancheri, Egiptul fiind în acel timp țară bogată, mare exportatoare de cereale.

584. II Tim. 2, 2.

585. Matei 20, 12.

586. Rom. 1, 29; Gal. 5, 21.

587. Matei 26, 14; R.m. 253.

care au săvîrșit alergarea, celor care au păzit credința⁵⁸⁸, întru dragostea Domnului nostru Iisus Hristos. Dar se poate ca plata convenită să fie și cele înșutite, pe care Domnul a făgăduit că le vor lua în vremea de acum cei care, pentru porunca Lui, au lăsat oricare din lucrurile de aici; așa înclt «ia ce este al tău»⁵⁸⁹, să se fi spus pentru aceștia; dar, pe de altă parte, pentru că cei cărora li s-a părut că s-ar osteni mai mult, au pizmuț pe cei care au luat plată egală cu ei, (aceștia) nu vor moșteni și viața veșnică, ci iau acum (părțile) cele înșutite, iar în veacul viitor se vor osîndi pentru pizmă și vor auzi aceea, adică: «pleacă».

Intrebarea 257

«Cine este pleava ce se va arde cu foc nestins»⁵⁹⁰.

Răspuns

Cei care sînt de trebuință celor vrednici de împărăția cerurilor, așa cum este pleava pentru griu, cei care nu fac aceasta în buna dispoziție a dragostei către Dumnezeu și a celei către aproapele, fie în darurile duhovnicești, fie în binefacerile trupești, și astfel se lasă pe ei nedesăvirșiți (aceștia sînt pleava).

Intrebarea 258

Cine este cel condamnat de către Apostol, pentru că «se dedă la smerenie tăfarnică și la slujirea îngerilor» ș.c.l.⁵⁹¹.

Răspuns

Mi se pare că ceea ce se spune mai jos lămurește problema cercetată în acest loc; căci mai jos se arată «disprețului trupului»⁵⁹², dar aceștia sînt manihei și toți cei asemenea cu ei.

Intrebarea 259

Cine este «cel herbinte cu duhul»⁵⁹³.

588. II Tim. 4, 7.

589. Matei 20, 14.

590. Matei 3, 12.

591. Col. 2, 18.

592. Col. 2, 23.

593. Rom. 12, 11.

Răspuns

Cel care împlinește voia lui Dumnezeu în dragostea Domnului nostru Iisus Hristos cu înfocată bunăvoință, cu dorință de nesăturat și cu sîrguință nelenevoasă, precum spune Scriptura: «*Întru poruncile Lui va voi foarte*»⁵⁹⁴.

Întrebarea 260

Fiindcă Apostolul spune uneori: «*nu fiți fără de minte*»⁵⁹⁵, iar alteori: «*nu vă socotiți înțelepți întru voi*»⁵⁹⁶, oare este cu puțință să nu fie înțelept întru sine cel fără de minte?

Răspuns

Orice poruncă își are hotarul ei. Fiindcă la: «*nu fiți fără de minte*», adaugă: «*ca să cunoașteți ce este voia lui Dumnezeu*», iar la: «*nu fiți înțelept întru tine*», adaugă aceasta: «*teame-te de Dumnezeu și fuți de orice rău*»⁵⁹⁷. Prin urmare, fără de minte este cel care nu înțelege voia Domnului, iar înțelept întru sine este tot cel care se folosește (numai) de gândurile lui și nu urmează cu credință cuvintelor lui Dumnezeu. Deci, dacă cineva vrea să nu fie nici fără de minte, nici înțelept întru sine, se cuvine să înțeleagă voia Domnului prin credința cea întru Dnsul, și în frica lui Dumnezeu să urmeze pe Apostolul care zice: «*dărimdăm uneltirile și toată trufia ce se ridică împotriva cunoașterii lui Dumnezeu, și robim toată cugetarea spre ascultarea lui Hristos*»⁵⁹⁸.

Întrebarea 261

Fiindcă Domnul a făgăduit că: «*toate câte veți cere rugîndu-vă cu credință, veți primi*»⁵⁹⁹, și iarăși: «*dacă doi dintre voi se vor uni pe pămînt în privința unui lucru pe care-l vor cere, li se va face lor*»⁶⁰⁰, (atunci) cum înșiși sfinții cerînd unele lucruri n-au primit, ca și Apostolul cînd spune: «*pentru aceasta de trei ori am rugat pe Domnul ca să-l depărteze de la mine*»⁶⁰¹ și nu i-a fost împlinită cererea; dar și Ieremia Proorocul și însuși Moise?

594. Ps. 111, 1.
595. Eies. 5, 17.
596. Rom. 12, 16.
597. Fapte. 3, 7.
598. II Cor. 10, 3.
599. Matei 21, 22.
600. Matei 18, 19.
601. II Cor. 12, 8.

Răspuns

Domnul nostru Iisus Hristos a spus în rugăciune: «*Părinte, de este cu puțință, să treacă de la Mine paharul acesta*»⁶⁰², apoi a adăugat: «*dar nu voia Mea să se facă, ci voia Ta*»⁶⁰³, se cuvine deci, să știm mai întii, că nu tot ceea ce dorim ne este făgăduit să cerem și că, în general, nu știm să cerem nici chiar ceea ce ne este de folos. «*Pentru că și aceea pentru care ne rugăm nu știm cum trebuie să o cerem*»⁶⁰⁴. Încît se cuvine ca și cererile noastre să le facem cu multă prudență, potrivit voii lui Dumnezeu; însă cînd nu ne va asculta, se cuvine să știm că este nevoie fie de stăruință, fie și de răbdare, după pilda Domnului, prin care am fost învățați că trebuie totdeauna să ne rugăm și să nu ne supărăm, după cum s-a spus de El în alt loc, că: «*pentru stăruința lui se va scula și-i va da lui cîte-i trebuie*»⁶⁰⁵; fie de îndreptare și de sîrguință, după ceea ce s-a zis de către Dumnezeu către oricare prin proorocul care a spus: «*cînd veți întinde mîinile voastre către Mine, Îmi voi întoarce lafa Mea de la voi; și de veți înmulți rugăciunea, nu vă voi asculta pe voi. Căci mîinile voastre sînt pline de sînge; spălați-vă și veți fi curați*»⁶⁰⁶. Dar că și acum se fac, și mîinile multora sînt pline de sînge nu trebuie să se îndoiască cei care cred în acea judecată a lui Dumnezeu, pe care a hotărît-o împotriva celui cărui a s-a poruncit să vestească poporul, dar a tăcut, zicînd că: «*sîngele celui care a greșit, din mîinile străjerului se va cere*»⁶⁰⁷. Că acest lucru este adevărat și de netrecut a credința Apostolul care a spus: «*eu sînt curat de acum de sîngele tuturor, pentru că nu m-am lenevit să vă vestesc toată voia lui Dumnezeu*»⁶⁰⁸. Iar dacă cel care numai a tăcut se găsește vinovat pentru sîngele celui care a greșit, ce poate să spună cineva pentru cei care, prin ceea ce fac sau prin ceea ce vorbesc, smintesc pe alții? Dar uneori se întîmplă ca și pentru nevrednicia celui care cere să nu se împlinească cererea, ca în cazul lui David, cînd s-a rugat să zidească casă lui Dumnezeu și a fost împiedicat, care de bună plăcere cea către Dumnezeu nu era instrăinat, dar n-a fost socotit vrednic și de acel lucru. Încă și Ieremia se pare că n-a fost ascultat, pentru răutatea acelorora pentru care se ruga. Dar de multe ori, fiindcă din cauza neglijenței noastre trece timpul la care se cuvine să se facă cererea, sîntem găsiți că cerem fără de vreme și în zadar.

602. Matei 26, 39.
603. Luca 22, 42.
604. Rom. 8, 26.
605. Luca 11, 8.
606. Ieala 10, 15—16.
607. Iez. 9, 18.
608. Fapte 20, 26—27.

Iar în privința aceea că: «*pentru aceasta de trei ori am rugat pe Domnul ca să-l îndepărteze de la mine*»⁶⁰⁹, se cuvine să știm că sînt multe și diferite motivele din cauza cărora sînt provocate durerile noastre truștii sau cele care vin din afară; pentru că Dumnezeu sau le aduce asupra noastră, sau le îngăduie pentru o mai bună economie a scăpării (ușurării) noastre de ele. Așadar, dacă cine ar cunoaște (aceasta), că prin rugăciune și cerere scapă de nevole, rugîndu-se, ar fi ascultat, ca și cei doi orbi din Evanghelie și cei zece leproși și mulți alții; dacă însă cineva nu va cunoaște motivul pentru care a căzut în ispită (pentru că de multe ori se cuvine ca și prin răbdare să ajungă la înțelegerea scopului celor venite asupra lui) și, trebuind să rabde plină în sfîrșit, s-ar strădui să suporte suferința, nu este ascultat, fiindcă nu vine în sprijinul scopului iubirii de oameni a lui Dumnezeu.

Iar cu privire la: «*dacă doi dintre voi se vor uni*», aceasta o lămuirește însăși pericopă. Căci pentru cel care mustră pe cel care a greșit și pentru cel muștrat se face cuvîntul; pentru că Dumnezeu nu voiește moartea păcătoșului, ci să se întoarcă și să fie viu⁶¹⁰, dacă cel muștrat se va umili cu sufletul și va veni în împlinirea scopului celui care-l muștră pentru tot lucrul, adică pentru tot păcatul, de care, dacă ar cere iertare, li se va da lor de către iubitorul de oameni Dumnezeu; căci dacă cel muștrat nu se va pune de acord cu cel care muștră, nu se mai face iertare, ci legătura potrivit cu ceea ce se arată mai jos: «*cite veți lega pe pămînt, vor fi legate în cer*»⁶¹¹, împlinindu-se judecata aceea că: «*dacă și de Biserică nu va asculta cel muștrat, să-i fie ție ca un păgîn și ca un vameș*»⁶¹².

Intrebarea 262

Scriptura așază între faptele lăudate sărăcirea (scăpătarea) și sărăcia, ca în acel loc: «*fericiți cei săraci*»⁶¹³, și în alt loc: «*dorința celor săraci o ai auzit, Doamne*»⁶¹⁴, și iarăși: «*cel sărăcit și cel sărac vor lăuda numele Tău*»⁶¹⁵; care este deosebirea între sărăcire (scăpătare) și sărăcie, și cum grăiește David adevărul cînd spune: «*iar eu sărăcit sînt și sărac*»⁶¹⁶.

609. II Cor. 12, 8.

610. Iez. 33, 11.

611. Matei 18, 18.

612. Matei 18, 17.

613. Matei 5, 3.

614. Ps. 9, 38.

615. Ps. 73, 21.

616. Ps. 39, 18.

Răspuns

Aducîndu-ne aminte de Apostolul, care a spus despre Domnul că: «*pentru noi a sărăcit, bogat fiind*»⁶¹⁷, socotim că sărăcit (scăpătat) este acela care din bogăție a ajuns în lipsă, iar sărac este acela care de la început găsindu-se în lipsă și-a chivernisit această situație cu bună plăcere în Domnul. Iar David mărturisește că este sărăcit și sărac, înțelegînd poate persoana Domnului, care este arătat ca sărăcit, după aceea: «*care pentru noi a sărăcit, bogat fiind*»⁶¹⁸, iar ca sărac, întrucît ca om nu era fiul unui bogat, ci al teslarului⁶¹⁹. Însă David a spus cea de mai sus, poate, pentru că știa, ca și Iov⁶²⁰, să nu păzească averea lui ca teaur și să nu privească bogăția ca proprietate a lui, ci să administreze toate după voia Domnului.

Intrebarea 263

Ce vrea Domnul să ne învețe cu exemplele la care a adăugat aceasta: «*deci așa și fiecare din voi, care nu se leapădă de tot ce are, nu poate să-Mi fie ucenic*»⁶²¹. Căci dacă cel care vrea să zidească un turn, sau să se lupte cu alt împărat este dator să se pregătească, fie pentru zidire fie pentru război, iar dacă ar fi lipsit de puterea necesară, fie să nu pună temelii de la început, fie să se roage pentru pace, la fel și cel care ar vrea să se facă ucenic al Domnului este dator să renunțe (la toate ale sale), iar dacă s-ar încredința că aceasta este (lucru) greu pentru el, li este îngăduit ca de la început să nu se facă ucenic al Domnului?

Răspuns

Scopul Domnului în exemplele acestea este nu ca să dea putere să se facă ucenic al Domnului, sau nu, ci ca să arate neputința bunei plăceri către Dumnezeu la cei care sînt imprăstiați (turburăți) cu sufletul; pentru că la aceștia (sufletul) se primejduiește să fie înrobît cu ușurință de neltirile diavolului și se dovedește vrednic de ocară și de ris din cauza nefîplinirii celor care păreau că sînt urmărite cu rivnă. Aceasta s-a rugat prorocul să nu o pătimească (atunci) cînd a zis: «*ca să nu se bucure cîndva de mine vrăjmașii mei; și cînd ar aluneca picioarele mele, ei să se îtlească împotriva mea*»⁶²².

617. II Cor. 8, 9.

618. II Cor. 8, 9.

619. Matei 13, 55.

620. Iov 1, 21.

621. Luca 14, 33.

622. Ps. 37, 17.

Întrebarea 264

Fiindcă Apostolul spune : «ca să fiți curăți»⁶²³ ; și iarăși : «ci ca din curățenie»⁶²⁴, ce este curățenia ?

Răspuns

Curat socotesc că este lucrul neamestecat și curățit cu totul de tot ce este potrivnic, dar adunat și rînduit spre singură bunăcîmstirea de Dumnezeu; dar nu numai (atîl), ci și spre cele ce se caută cu de-a dînsul spre scopul acesteia în fiecare vreme și (în fiecare) lucru, astfel încît cel care este rînduit la ceva să nu se mai preocupe nici de cele mai apropiate fapte, nici chiar de rudele de sînge. Dar aceasta rezultă clar ca prima din însăși rînduiala (cuvintelor), pentru că la : «ci ca din curățenie», se adaugă aceasta : «ca de la Dumnezeu grăm înaintea lui Dumnezeu întru Hristos»; iar a doua apare din aceasta : «nu vă socotiți mai înțelepți decît se cuvine să fiți înțelepți, ci înțelepțiți-vă, în cumpănare, după măsura de credință pe care a dat-o Dumnezeu fiecărui»⁶²⁵, și din cele care sînt adăugate la acestea.

Întrebarea 265

Dacă numai către preoți s-a spus aceasta : «dacă îți vei aduce darul tău la altar și acolo îți vei aduce aminte că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă darul tău acolo, înaintea altarului și du-te de te împacă mai întîi cu fratele tău și apoi, venind, adu darul tău»⁶²⁶, sau și către toți ; și cum își aduce fiecare dintre noi darul la altar ?

Răspuns

A înțelege aceasta ca adresîndu-se în mod special și autentic preoților ar fi ca o consecință, fiindcă s-a scris că : «iar voi preoții ai Domnului vă veți numi, slujitorii lui Dumnezeu toți»⁶²⁷, și : «jertfa de laudă Mă va slăvi»⁶²⁸, și iarăși : «jertfa lui Dumnezeu (este) duhul umilit»⁶²⁹. Iar Apostolul spune : «să oferiți trupurile voastre ca pe o jertfă vie, sîntă, bineplăcută lui Dumnezeu, slujirea voastră cea cuvîntătoare»⁶³⁰. Fle-

623. Filip. 1, 10.
624. II Cor. 2, 17.
625. Rom. 12, 3.
626. Matei 5, 23—24
627. Isaia 61, 6.
628. Ps. 49, 23.
629. Ps. 50, 18.
630. Rom. 12, 1.

care dintre acestea este comun tuturor, (de aceea) și este necesar ca fiecare dintre noi să dobindească una ca aceasta.

Întrebarea 266

Ce este sarea pe care ne-a poruncit Domnul s-o avem, cînd a zis : «Aveți sare întru voi și trăiți în pace unii cu alții»⁶³¹. Încă și Apostolul spune : «vorbirea voastră să fie todeauna plăcută, cu sare dreasă»⁶³².

Răspuns

Și aici înțelesul este clar prin legăturile fiecărui capitol. Căci din cuvintele Domnului învățăm să nu dăm nici un motiv de despărțire și de depărtare unul de altul, ci todeauna să ne păstrăm în legătura păcii⁶³³ spre unitatea Duhului; iar din cuvintele Apostolului, aducîndu-și aminte cineva de cel care a spus : «oare se va mîncă pîinea fără sare ? sau este oare gust și în cuvinte deșarte ?»⁶³⁴ se va învăța să-și chivernisească cuvintele spre zidirea credinței, «ca să dea har celor care ascultă»⁶³⁵, (și) folosindu-le, la vreme potrivită și cu rînduiala cuvenită, cei care le ascultă să devină mai supuși.

Întrebarea 267

Dacă unul se va bate mult, iar altul puțin⁶³⁶, cum spun unii că nu are sîrșit munca celor (pedepșiți) ?

Răspuns

Cele care par că au fost spuse cu înđoială și în chip acoperit în unele locuri ale Scripturii de Dumnezeu însușate se lămuresc din cele mărturisite în alte locuri. Domnul spune uneori că hotărîre că «aceștia vor merge la osîndă veșnică»⁶³⁷, iar alteori trimite pe unii «în locul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui»⁶³⁸ și alteori numește «Gheena focului» și adaugă : «unde viermele lor nu moare și focul nu se stinge»⁶³⁹; și încă mai de demult a spus pentru unii, prin pro-

631. Matei 9, 50.
632. Col. 4, 6.
633. Efes. 4, 3.
634. Iov. 6, 6.
635. Efes. 4, 29.
636. Luca 12, 47—48.
637. Matei 25, 46.
638. Matei 25, 41.
639. Matei 9, 47—48.

orocul, că viermele lor nu va muri și focul lor nu se va stinge⁶⁴⁰. Faptul că acestea și unele ca acestea se găsesc în multe locuri ale Scripturii de Dumnezeu insuflăte este una și aceeași meșteșugire a diavolului, că adică mulți dintre oameni, ca și cum uită de atâtea și atâtea cuvinte și hotărâri ale Domnului, își semnează singuri loruși sfârșit muncii ca să îndrăznească mai mult la păcat. Căci dacă munca veșnică va avea cindva sfârșit, în mod sigur va avea sfârșit și viața veșnică. Căci dacă în privința vieții (veșnice) nu primim să cugetăm aceasta, ce motiv ar fi ca să dăm sfârșit muncii veșnice? Căci adaosul de veșnic se referă în mod egal la ambele. Căci zice: «și vor merge aceștia la osindă veșnică, iar drepții la viață veșnică»⁶⁴¹. Așadar, mărturisindu-se acestea astfel, se cuvine să se știe că și «se va bate mult» și «se va bate puțin»⁶⁴² nu arată sfârșit, ci deosebire a muncii. Căci dacă Dumnezeu este judecător drept nu numai al celor buni, ci și al celor răi, dînd fiecăruia după fapta lui, se poate ca unul să fie vrednic de focul cel neștins, și acesta să-l ardă mai domol sau mai mult, iar altul (vrednic de viermele cel fără de sfârșit, și acesta, de asemenea, îi va produce durere mai cu blîndețe sau mai cu violență, după vrednicia fiecăruia; și altul (vrednic de gheendă, care are, în realitate, munci diferite; și altul (vrednic de întunericul cel mai din afară, unde unul este numai în plîngere, iar altul și în scrișnirea dinților, (care) din intensitatea durerilor se face. Și că întunericul «cel mai din afară» arată că, în realitate, există și un oarecare (întuneric) mai dinăuntru. Și ceea ce se spune în Pilde⁶⁴³: «In iundul iadului», arată că într-adevăr sînt unii în iad, dar nu în fundul iadului, care îndură (adică) o pedepsă mai ușoară. Această s-ar putea spune acum și în privința patimilor trupului. Căci unul care suferă de friguri, împreună cu simptomele frigurilor suferă și de alte patimi; iar altul suferă numai de friguri, dar și acesta nu la fel ca altul, și altul nu suferă de friguri, ci se chinuiește de durerea unui oarecare membru (al corpului), și acesta de asemenea (suferă) mai mult sau mai puțin decît altul. Dar și aceasta s-a spus de Domnul, adică «mult» și «puțin», după întrebunțarea obișnuită (a cuvintelor), precum și alte oarecare ca acestea. Căci știm că de multe ori un asemenea chip al cuvintului este folosit și cu privire la cel chinuții de o oarecare neputință; cum ar fi cînd zicem despre cel care suferă numai de friguri sau se plînge numai de ochi, minunîndu-ne că au suferit atîtea sau că au răbdat atîtea nevoi. Încît, repet, se va bate «mult» și «puțin» nu se referă la întinderea sau împlinirea timpului, ci la deosebirea pedepsei.

640. *Isaia* 66, 24.641. *Mat. 25*, 46.642. *Lucea* 12, 47—48.643. *Pilde* 9, 18.

Întrebarea 268

Cu ce înțeles sînt numiți unii «fii ai neascultării»⁶⁴⁴ și «copii ai miniei»⁶⁴⁵.

Răspuns

Domnul numește de obicei copiii și fiii ai cuiva pe aceia care fac voile lui, fie că aceasta este bun sau rău. Căci spune: «dacă ați fi copii ai lui Avraam, ați face faptele lui Avraam»⁶⁴⁶; și «voi sînteți din tatăl vostru, diavolul, și vreți să faceți poftele tatălui vostru»⁶⁴⁷. Așa încît cel care lucrează faptele neascultării se și face fiu al neascultării. Dar s-ar putea spune că, așa cum diavolul se numește nu numai păcătos ci și însuși păcatul, pentru că, precum știu, s-a făcut începător al păcatului, la fel diavolul, pentru același motiv, s-ar putea numi și neascultare. Iar copil al miniei este cineva după ceea ce s-a făcut pe sine vrednic de minie. Căci precum pe cei vrednici ai Domnului și pe cei care fac lucrurile luminii și ale zilei Apostolul i-a numit fii ai luminii și ai zilei⁶⁴⁸, la fel, ca o consecință, se cuvine să înțelegem și aceasta: «am fost copii ai miniei»⁶⁴⁹. Încă se cuvine să știm că fiul neascultării este și copil al miniei, fiindcă Domnul a spus hotărît că «cel care nu ascultă de Fiul nu va vedea viața, ci mînia lui Dumnezeu rămîne peste el»⁶⁵⁰.

Întrebarea 269

Fiindcă s-a scris: «încînd voile trupului și ale cugetelor»⁶⁵¹, oare unele sînt voile trupului și altele ale cugetelor, și care sînt acestea?

Răspuns

Apostolul enumeră într-un loc una cite una voile trupului, spunînd: «iar faptele trupului sînt cunoscute, ca: adulter, destrîinare, necurăție, destrăbălare, închinare la idoli, fermecătorie, vrăji, certuri, zavistii, mînie, gilcevi, eresuri, pizmuri, ucideri, beții, distracții necuviințioase și cele asemenea cu acestea»⁶⁵²; și în alt loc, într-un mod mai cuprinzător, spune că: «dorința trupului este vrăjmașă lui Dumnezeu,

644. *Efes.* 5, 6.645. *Efes.* 2, 3.646. *Ioan* 8, 39.647. *Ioan* 8, 44.648. *I Tes.* 5, 5.649. *Efes.* 2, 3.650. *Ioan* 3, 36.651. *Efes.* 2, 3.652. *Gal.* 5, 19—21.

pentru că nu se supune legii lui Dumnezeu, căci nici nu poate»⁶⁵³; iar voile cugetelor ar putea să fie gîndurile care nu sînt mărturisite de Scriptură, cum sînt acelea pentru care s-a zis: «noi surpăm gîndurile și toată trulia care se ridică împotriva cunoașterii lui Dumnezeu», și înțelesurile ce nu se înrobesc întru ascultarea lui Dumnezeu⁶⁵⁴. Pentru aceasta este necesar și vrednic de încredere ca totdeauna și pretutindenți să se păzească ceea ce s-a spus de către David: «și judecățile Tale sînt slatul meu»⁶⁵⁵.

Intrebarea 270

Ce însemnează «lipsiți fiind, dar nu deznădăjduiți»?⁶⁵⁶

Răspuns

Apostolul, arătînd adevăratele încrederea lui în Dumnezeu din compararea cu înțelegerea omenească, expune pe fiecare din cele ce se cuprind în această pericopă astfel: în privința înțelegerii omenești spune: «în toate fiind presați»; iar în privința încrederii în Dumnezeu, adaugă: «dar nu strîmtorați»; iarăși în privința înțelegerii omenești (zice): «fiind lipsiți», dar în privința încrederii în Dumnezeu, (adaugă) aceasta: «nu deznădăjduiți», și celelalte asemenea. Asemenea sînt cele spuse de el și în altă parte: «ca fiind pe pragul morții, deși lată trăim; ca (niște) săraci, dar îmbogățind pe mulți; ca unii care nu au nimic, dar posedă toate»⁶⁵⁷.

Intrebarea 271

Fiindcă Domnul a spus: «în afară de acestea, dați averile voastre milostenie, și, iată, toate vă sînt curate»⁶⁵⁸, oare pentru toate cîte a greșit cineva altă curățire prin milostenie?

Răspuns

Însăși urmarea celor expuse lămurește ceea ce s-a zis. Căci, zicînd mai înainte: «(voi) curățați partea din afară a paharului și a blidului, dar lăuntru vostru este plin de răpire și viclenie»⁶⁵⁹, a adăugat după aceea: «în afară de acestea, dați averile voastre milostenie și, iată, toate

653. Rom. 8, 6—7.

654. II Cor. 10, 5.

655. Ps. 118, 24.

656. II Cor. 4, 8.

657. II Cor. 6, 9—10.

658. Luca 11, 41.

659. Luca 11, 39.

vă sînt vouă curate», adică toate acestea cîte le greșim și viclenim prin răpire și lăcomie. Aceasta ne-o pune înainte și Zaharia zicînd: «iată jumătate din averile mele le dau săracilor și, dacă am păgubit cuiva ceva, întorc împătrit». Prin urmare, toate păcatele de acest fel, care este cu puțință să fie șterse și pentru care este cu puțință să se restituie înmulțit, în acest chip se curăță; dar însuși chipul acesta, zic, nu-și este sieși îndestul pentru curățire, ci este trebuință, mai întîi, de mila lui Dumnezeu și de singele lui Hristos, intru care și de toate celelalte (păcate) avem izbăvire⁶⁶⁰, făcînd pentru fiecare roade vrednice de pocăință⁶⁶¹.

Intrebarea 272

Fiindcă este porunca Domnului să nu ne îngrijorăm de ziua de mîine⁶⁶², cum trebuie înțelesă această poruncă? Căci vedem că avem multă sirguință de aceea ce ne sînt spre trebuință, încît punem de o parte și pe cele ce pot să ne ajungă pentru mai multă vreme.

Răspuns

Cel care a primit porunca Domnului, Cel care a zis: «Căutați mai întîi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui» și s-a încredințat de adevărul făgăduinței Lui, pentru că a completat: «și toate acestea se vor adăuga vouă»⁶⁶³, acela nu-și încarcă sufletul cu grijile vieții care înăbușă cuvîntul și îl fac fără roadă; ci, cu lupta cea bună a bunăplăcerii către Dumnezeu luptîndu-se, se încrede în Domnul, Care a spus: «vrednic este lucrătorul de hrana sa»⁶⁶⁴, și nu mai inventează nimic pentru aceasta; ci lucrează și se îngrijește nu pentru el, ci pentru porunca lui Hristos, precum a arătat și a învățat Apostolul zicînd: «toate vi le-am arătat vouă, căci ostenindu-vă astfel, se cuvine să ajutați pe cei slabi»⁶⁶⁵. Căci a se îngriji cineva pentru sine este păcat al iubirii de sine, iar a se îngriji și a lucra pentru porunca Domnului este laudă a iubitorului de Hristos și a poruncii iubirii de frate.

660. Efez. 1, 7.

661. Luca 3, 8.

662. Matei 6, 34.

663. Matei 6, 33.

664. Matei 10, 10.

665. Fapte 20, 35.

Intrebarea 273

Ce ar trebui să facă cineva ca să hulească împotriva Duhului Sfânt ? ⁶⁶⁶

Răspuns

Din hula de atunci, pe care au hulit-o fariseii, împotriva cărora s-a stabilit și judecata aceasta, este clar că și acum hulește împotriva Duhului Sfânt cel care atribuie celui potrivit lucrările și roadele Duhului Sfânt; lucru pe care îl pătimim cei mai mulți, când, de multe ori, disprețuind primejdia, pe cel sîrguitor îl numim vanitos, iar celui care arată rîvnă bună, mințind, îi atribuim minie, și când spunem altele ca acestea, mințind cu gânduri viclene.

Intrebarea 274

Cum se face cineva nebun în veacul acesta ? ⁶⁶⁷

Răspuns

Dacă se va teme de judecata Domnului, Cel care a zis: «vai celor înțelepți întru sineși și celor știutori înaintea lor» ⁶⁶⁸, și va imita pe cel care a spus: «Ca un dobitoac m-am făcut înaintea Ta» ⁶⁶⁹, și lepădînd orice părere de înțelepciune, nu va găsi ceva din gândurile sale ca bun și nici nu va cugeta ceva dintru început, înainte de a se fi obișnuit din însăși porunca Domnului către ceea ce este plăcut lui Dumnezeu, fie cu lucrul, fie cu gîndul, fie cu dorința, Apostolul spunînd: «și o astfel de încredere avem prin Hristos față de Dumnezeu; nu că de la noi înșine sintem destoinici să cugetăm ceva ca de la noi înșine, ci destoinicia noastră este de la Dumnezeu» ⁶⁷⁰, Cel care învață pe om cunoștința ⁶⁷¹, precum este scris.

Intrebarea 275

Dacă poate să împiedice satana hotărîrea unui sfînt, pentru că s-a scris: «cu Pavel mi-am propus să viu și o dată și de două ori, dar ne-a împiedicat pe noi satana» ⁶⁷².

666. Mateu 2, 29.
667. I Cor. 3, 18.
668. Isaia 5, 21.
669. Ps. 72, 22.
670. II Cor. 3, 4—5.
671. Ps. 93, 10.
672. I Tes. 2, 18.

Răspuns

Dintre realizările în Domnul, unele se împlinesc la gîndul și cu aprobarea sufletului, iar altele se realizează de trup, fie cu rîvnă, fie cu răbdare. Deci, cite se află în gîndul și aprobarea sufletului, pe acestea nu-i este cu puțință satanei să le împiedice în nici un chip; dar în realizările prin lucrare treacăsc de multe ori însuși Dumnezeu îngăduie să se facă împiedicare, spre încercarea și probarea celui ce se împiedică, pentru ca să se vădească, fie schimbîndu-se din intenția bună, ca aceia semănați pe piatră, care au primit cuvîntul cu bucurie, dar, la puțină vreme, făcîndu-se oarecare supărare, s-au îndepărtat ⁶⁷³, fie rămînînd statornic în cele bune ca să se arate cu rîvna faptelor bune, ca însuși Apostolul care, de multe ori, propunîndu-și să meargă la romani, a fost împiedicat, cum însuși a mărturisit ⁶⁷⁴, dar n-a încetat să dorească, pînă cînd n-a împlinit ceea ce-și propusese; și cu răbdare, ca Iov care, atîtea pătîmind de la diavolul, care îl constrîngea să grăiască ceva hulă sau nu mulțumească lui Dumnezeu, și pînă la cele mai din urmă nenociri (calamități), nu s-a îndepărtat de judecata pioasă și de a gîndi drept despre Dumnezeu. Căci despre el Scriptura spune: «In toate acestea Iov n-a greșit nimic cu buzele sale înaintea lui Dumnezeu și n-a consimțit să hulească (împotriva) lui Dumnezeu» ⁶⁷⁵.

Intrebarea 276

Ce însemnează ceea ce s-a spus de către Apostol: «ca voi să desăbiți care este voia lui Dumnezeu, ce este bun și plăcut și desăvîrșit» ? ⁶⁷⁶

Răspuns

Multe sint cele pe care Dumnezeu le voiește: unele prin îndelungă răbdare și bunătate, care sint și se numesc bune; iar altele, care se numesc rele, prin minie, din cauza păcatelor noastre. «Pentru că Eu sint — zice — Cel care iac pace și zidesc rele» ⁶⁷⁷. Dar zicînd rele nu înțelege cele pentru care sintem pedepsiți, ci cele prin care ne înțelegem. Dar acelea care ne înțelegem și ne aduc la întoarcere prin chinuire, (acelea) au în vedere binele. Așadar, cite le vrea Dumnezeu îndelung-răbdînd și milostivindu-se, pe acestea sintem datori să le vrem și să le urmăm și noi. Pentru că spune Domnul: «Iți milostivi precum Tatăl vostru este

673. Luca 8, 13.
674. Rom. 1, 13.
675. Iov 1, 22.
676. Rom. 12, 2.
677. Isaia 45, 7.

milostiv»⁶⁷⁸. Încă și Apostolul spune : «Iși dar următorii lui Dumnezeu, ca niște Iii iubii, și umbrași întru iubire, precum și Hristos ne-a lubit pe noi»⁶⁷⁹. Dar câte le aduce asupra noastră cu minie pentru păcatele noastre, acestea fiind numite rele, precum am spus, pentru cuvîntul chinurii, în nici un chip nu ne este îngăduit nouă să le facem. Căci, fiindcă voia lui Dumnezeu este ca de multe ori să se distrugă oamenii prin foamete sau prin ciumă sau prin război sau prin altceva ca acestea, nu se cuvine ca noi să slujim volii acesteia. Pentru că pentru acestea Dumnezeu s-a folosit și de slujitori răi, după ceea ce s-a zis că, adică : «*trimis-a asupra lor urgia miniei Lui ; minie, urgie și necaz, trimiteră prin ingeri răi*»⁶⁸⁰. Deci întii se cuvine să cercetăm ce este voia bună a lui Dumnezeu ; apoi, cînd vom cunoaște că este bună, să cercetăm dacă această (voie) bună este și plăcută lui Dumnezeu. Pentru că există ceva, care, prin însăși rațiunea sa, este și voia lui Dumnezeu, este și bun ; cînd se face, însă, de persoană neîndreptățită (pentru asemenea lucru) și la vreme nepotrivită, (lucrul) nu este deloc bineplăcut lui Dumnezeu. Spre exemplu era voia lui Dumnezeu și era lucru bun să se aducă laudă lui Dumnezeu, dar nu era plăcut lui Dumnezeu să facă aceasta urmașii lui Datan și Aviron⁶⁸¹ ; și iarăși, este voia lui Dumnezeu și este lucru bun să facă (cineva) milostenie, dar ca să facă cineva aceasta pentru a fi proslăvit de oameni, nu este de loc bineplăcut lui Dumnezeu⁶⁸². Și iarăși, era voia lui Dumnezeu și era lucru bun ca ucenicii să propovăduiască prin ceea ce au auziseră la ureche⁶⁸³, dar ca ei să spună ceva înainte de vreme, nu era deloc bineplăcut lui Dumnezeu. Căci Domnul le-a poruncit, zicînd : «*nimănui să nu spuneți ce ați văzut, pînă cînd Fiul Omului va învia din morți*»⁶⁸⁴. Și, în general, toată voia cea bună a lui Dumnezeu atunci este și bineplăcută cînd se va împlini cu ea ceea ce s-a zis de către Apostolul : «*toate spre slava lui Dumnezeu să le faceți*»⁶⁸⁵ ; și : «*toate să se facă cu cuviință și după rînduială*»⁶⁸⁶. Și iarăși cînd ar fi ceva și voia lui Dumnezeu și ar fi și bun și ar fi și plăcut, nici așa nu se cuvine a fi fără de grijă, ci să se trudească și să aibă grijă ca acest (lucru) să fie desăvîrșit și fără nici o lipsă, uneori după măsura lucrului ce se face, dacă se face după comandă (poruncă), iar alteori după puterea celui care-l face. Căci zice : «*să iubești pe Domnul Dum-*

nezeul tău, din toată inima ta, din tot sufletul tău, din tot cugetul tău și din toată puterea ta și pe aproapele tău ca pe tine însuși»⁶⁸⁷, precum și Domnul a învățat în Evanghelia cea după Ioan. (Trebuie să observăm) și toată porunca, precum este scris : «*Căci fericită este sluga pe care venind stăpînului ei o va afla făcînd așa*»⁶⁸⁸.

Intrebarea 277

Care este cămara în care poruncește Domnul să între cei care se roagă.

Răspuns

Cămară, în mod obișnuit, numim o casă goală și separată, în care punem ceea ce am vrea să depozităm, sau o casă în care este cu puțință să ne ascundem, precum se relatează și la prorocul : «*du-te, poporul meu, întră în cămara ta, ascunde-te*»⁶⁸⁹. Dar puterea poruncii o lămu-rește contextul, fiindcă cuvîntul este adresat către cei care sînt bolnavi de patima de a fi plăcuți de oameni. Încît, dacă cineva este supărat de acea patimă, face bine cînd se retrage la rugăciune și se izolează, pînă ce va putea să ia deprimerea ca să nu fie atent la laudele oamenilor, ci să privească numai la Dumnezeu, după cele ce s-au spus : «*iată, precum sînt ochii robilor la minile stăpînilor lor, precum sînt ochii slujnicei tinere la minile stăpînei sale, așa sînt ochii noștri către Domnul Dumnezeu nostru*»⁶⁹⁰. Iar dacă cineva, cu darul lui Dumnezeu, este curat de patima aceea, nu are nevoie să ascundă lucrul cel bun ; lucru pe care învățîndu-l însuși Domnul, zice : «*nu poate cetatea să se ascundă cînd stă deasupra muntelui ; nici nu aprind tîclic și o pun pe ea sub obroc, ci o pun în stesnic și luminează tuturor celor din casă. Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încît să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru cel din ceruri*»⁶⁹¹. Aceiași înțeles li au și cele cu privire la milostenie și la post, care se află în același loc, și în general cu privire la orice lucru al pietății.

678. Luca 6, 36.

679. Efes. 5, 1—2.

680. Ps. 77, 54.

681. Num. 16, 1 s. u.

682. Matei 6, 2.

683. Matei 10, 27.

684. Matei 17, 9.

685. I Cor. 10, 31.

686. I Cor. 14, 40.

687. Marcu 12, 30. Am redat textul după ediția Bibliiei din 1975 ; la Sf. Vasile este : «— din tot sufletul tău, din toată virtutea ta, din toată puterea și din tot cugetul tău...».

688. Matei 24, 46.

689. Isaia 26, 20.

690. Ps. 122, 2.

691. Matei 5, 14—16.

Întrebarea 278

*Cum duhul cuiva se roagă, iar mintea lui este fără roadă*⁶⁹².

Răspuns

Aceasta s-a spus pentru cei care înalță rugăciuni în limbă necunoscută celor care ascultă. Câci zice: «*Dacă mă rog cu limba, duhul meu se roagă, dar mintea mea este fără roadă*». Pentru că, atunci când cuvintele rugăciunii sînt necunoscute celor prezenți, mintea celui care se roagă este fără roadă, nefolosind nimic; dar cînd cei prezenți înțeleg rugăciunea care poate să folosească celor care ascultă, atunci cel care se roagă are ca roadă îmbunătățirea celor care se folosesc (ascultînd). La fel este cu orice lectură a cuvintelor lui Dumnezeu. Câci s-a scris: «*ci numai dacă este vreun cuvînt bun spre zidirea credinței*»⁶⁹³.

Întrebarea 279

*Ce înseamnă: «cîntați cu înțelegere»?*⁶⁹⁴

Răspuns

Ceea ce este la mîncăruri gustul calității fiecărui fel de mîncare, aceasta este înțelegerea cuvintelor Sfîntei Scripturi. Pentru că spune: «*cerul gurii gustă bucatele, iar mintea înțelege cuvintele*»⁶⁹⁵. Deci, dacă cineva își rînduiește sufletul din puterea fiecărui cuvînt, cum își rînduiește gustul din calitatea fiecărui fel de mîncare, unul ca acesta a împlinit porunca cea care spune: «*cîntați cu înțelegere*»⁶⁹⁶.

Întrebarea 280

*Cine este cel curat cu inima?*⁶⁹⁷

Răspuns

Cel care nu este vinovat de lepădarea poruncii lui Dumnezeu sau de omiterea sau de neglijarea (ei)⁶⁹⁸.

692. I Cor. 14, 14.

693. Eies. 4, 29.

694. Ps. 46, 7.

695. Iov 12, 11.

696. Ps. 46, 8.

697. Matei 5, 8.

698. R. m. 296. După Sf. Vasile toate poruncile pot fi observate.

Întrebarea 281

*Dacă se cuvine să silim să cînte pe sora care nu vrea*⁶⁹⁹.

Răspuns

Dacă nu vine să cînte cu rivnă și dacă nu se vedește la ea buna dispoziție a celui care a spus: «*ci sint de dulci gîtlejului meu cuvintele Tale, mai dulci decît mierea în gura mea*»⁷⁰⁰, și dacă nu socotește pagubă mare lenea (nelucrarea), atunci sau să se îndrepteze sau să se scoată afară, pentru ca puțin aluat să nu strice toată frămîntătura⁷⁰¹.

Întrebarea 282

*Cine sint aceia care spun: «am mîncat înaintea Ta și am bătut» și aud: «nu vă știu pe voi»?*⁷⁰²

Răspuns

Poate că sint aceia pe care i-a descris Apostolul chiar în persoana sa, zicînd: «*de aș grăi în limbile oamenilor și ale îngerilor și celelalte: «și dacă aș avea toată cunoașterea și toată credința; și dacă aș împărți (spre hrană) toată averea mea; și dacă aș da trupul meu ca să fiu ars, dar dragoste nu am, nimic nu folosesc*»⁷⁰³; dar aceasta s-a învățat Apostolul de la Domnul. Care a zis pentru unii: «*Căci fac ca să fie văzuți de oameni. Adevărat grăiesc vouă, își iau plata lor*»⁷⁰⁴. Câci ceea ce nu se face pentru dragostea către Dumnezeu, ci pentru lauda de la oameni, oricum ar fi, nu află lauda pietății, ci are judecata plăcerii de oameni, sau a plăcerii de sineși, sau a iubirii de ceartă, sau a pizmei, sau a oricărei cauze ca acestea. Drept aceea Domnul numește un lucru ca acesta lucru al nedreptății, zicînd către cei care au spus aceasta: «*mîncat-am înaintea ta*»⁷⁰⁵ și cele ce urmează: «*depărtați-vă de la mine toți lucrătorii de nedreptate*». Câci, cum nu sint lucrători de nedreptate cei care se folosesc de darurile lui Dumnezeu spre desfătarea propriilor plăceri? Aceștia sint aceia despre care Apostolul spune: «*nu*

699. Cel care pune această întrebare trebuie să fie protestosul unei mînăstiri mixte, adică cel care răspunde și de ordinea din comunitatea de femei, bineînțeles prin mijlocirea înfîlștătoarei acestei comunități.

700. Ps. 118, 103.

701. Gal. 5, 9.

702. Luca 13, 26—27.

703. I Cor. 13, 1—3.

704. Matei 23, 5.

705. Luca 13, 26—27.

sîntem precum cei mulți care neguțătoresc cuvîntul lui Dumnezeu»⁷⁰⁶, și iarăși: «socotesc că evlavia este mijloc de cîștig»⁷⁰⁷, și multe asemenea, de care Apostolul ni s-a arătat nouă că era curat prin cele ce zice: «nu ca să plăcem oamenilor, ci lui Dumnezeu Cel care ne încearcă inimile noastre; pentru că nici odinioară n-am folosit față de voi cuvînt de lingusire, nici pornire ascunsă de lăcomie; martor e Dumnezeu; nici nu căutăm mărirea de la oameni, nici de la voi, nici de la alții»⁷⁰⁸.

Întrebarea 283

Oare cel care face voia cuiva este părtaș cu acela?

Răspuns

De credem Domnului care spune că: «tot cel care face păcatul este rob păcatului»⁷⁰⁹, și iarăși: «voi sînteți din tatăl vostru diavolul, și vreți să faceți poftele tatălui vostru»⁷¹⁰, știm că nu este simplu părtaș, ci socotește stăpîn al său și tată pe acela al cărui lucru îl face, după glasul Domnului. Dar și Apostolul mărturisese acesteia clar, zicînd: «nu știți că acelaia căruia vă dați robi spre supunere, sînteți robi acelaia căruia vă supuneți, adică ai păcatului spre moarte sau ai ascultării spre dreptate?»⁷¹¹.

Întrebarea 284

Dacă o comunitate de frați⁷¹² ar sărăci dintr-o împrejurare sau boală, oare este supărător să ia de la alții cele spre trebuință? Și dacă se cuvine, de la care să se primească?

Răspuns

Cel care își aduce aminte de Domnul. Care a spus: «intrucît ai făcut unuia din acești frați ai Mei mai mici, Mie Mi-ați făcut»⁷¹³, folosește multă grijă cu mai multă rîvnă și sirguintă, ca să fie vrednic spre a se rîndui ca frate al Domnului. Așadar, dacă cineva ar fi unul ca

706. II Cor. 2. 17.

707. I Tim. 6. 5.

708. I Tes. 2. 4—6.

709. Ioan 8. 34.

710. Ioan 8. 44.

711. Rom. 6. 16.

712. Aceasta se poate întîmpla unei comunități care își asigură veniturile dintr-o anumită indestimare, cum ar fi agricultura, pentru care pot interveni și cauze ce depășesc pe om, ca inundații, secetă ș.a. Asemenea comunități pot ajunge în strîmtorări.

713. Matei 25. 40.

acesta, să nu se jeneze luînd, ci să mulțumească. Dar de la care se cuvine să ia, cînd și cum, cel rînduit cu purtarea de grijă cea de obște se cuvine să hotărăască, aducîndu-și aminte de David, care a spus: «untuleleam al păcătoșului să nu ungă capul meu»⁷¹⁴, și: «cel ce umblă în cale fără prihană, acesta îmi slujește»⁷¹⁵.

Întrebarea 285

Dacă se cuvine ca o comunitate de frați, care face negoț cu altă comunitate, să observe prețul adevărat al liecruului tel?⁷¹⁶

Răspuns

Dacă Scriptura îngăduie ca frații să cumpere și să vindă între ei, nu am ce să spun; căci a ne împărtași (ajuta) unul pe altul spre trebuință, învățăm după ceea ce s-a scris: «prisosința voastră să împlinească lipsa acelora, ca și prisosința acelora să împlinească lipsa voastră, ca să fie potrivire»⁷¹⁷; deci, dacă s-ar întîmpla, cîndva, o asemenea nevoie, se cuvine ca acela care cumpără să fie cu mai multă grijă decît cel care vinde, ca să nu dea un preț mai mic decît valoarea (lucrului). Iar amîndoi să-și aducă aminte de cel care a zis: «nu e bine să păgubești pe bărbatul (omul) drept»⁷¹⁸.

Întrebarea 286

Oare se cuvine ca pe cel care viețuiește într-o comunitate irățească și a căzut în neputință trupească să-l aducem în casa pentru străini?

Răspuns

Se cuvine să se țină seama de fiecare loc și de intenția celui respectiv, pentru folosul cel de obște spre slava lui Dumnezeu⁷¹⁹.

Întrebarea 287

Care sînt roadele vrednice de pocăință?

714. Ps. 140. 5.

715. Ps. 100. 6.

716. R.M. 39.

717. II Cor. 8. 13—14.

718. Pilde 17. 26.

719. În unele manuscrise, cum este cel din Pont, cu întrebarea 286 se termină Regulile mici; în majoritatea manuscriselor, cum este și cel din Cezareea, există 315 întrebări. Acest număr există și în ediția Migne, vol. 31.

Răspuns

Lucrurile dreptății protivnice păcatului, pe acestea se cuvine să le roadească cel care se pocăiește, făcînd ceea ce s-a spus: «*Aducînd roada în orice lucru bun*»⁷²⁰.

Întrebarea 288

Cel care dorește să-și mărturisească păcatele sale, oare se cuvine să le mărturisească la toți și celor care s-ar întimpla, sau cui anume?

Răspuns

Scopul iubirii de oameni a lui Dumnezeu cu privire la cei care greșesc este clar, potrivit cu ceea ce s-a scris, că: «*nu vreau moartea păcătoșului, ci să se întoarcă și să fie viu*»⁷²¹. Așadar, fiindcă și chipul întoarcerii se cuvine să fie corespunzător păcatului și fiindcă roadele se cade să fie vrednice de pocăință, precum s-a scris: «*faceți roade vrednice de pocăință*», ca să nu se întimpla sub motivul lipsei roadelor amănințarea, arătată ca o consecință, că «*tot pomul care nu face rod bun se taie și se aruncă în foc*»⁷²², este necesar să ne mărturisim păcatele celor încredințați cu iconomia tainelor lui Dumnezeu⁷²³. Pentru că așa au făcut și cei mai vechi care se pocăiau pe vremea sfinților. Căci este scris în Evanghelie că își mărturiseau păcatele lor lui Ioan Botezătorul⁷²⁴, iar în Fapte, că se mărturiseau Apostolilor, de care se și botezau toți⁷²⁵.

Întrebarea 289

Se se cuvine să facă cel care s-a pocăit de un păcat, dar cade din nou în același păcat.

Răspuns

Faptul că cineva s-a pocăit o dată și a săvîrșit din nou același păcat arată că nu a curățit complet cauza primă a celui păcat, din care, ca dintr-o rădăcină oarecare, răsar din nou, în mod necesar, cele asemenea. Căci, așa cum, dacă cineva ar fi vrut să taie ramurile unui pom, lăsînd rădăcina, rădăcina rămasă odrăștește din nou aceleași, deloc mai puțin, la fel, fiindcă unele păcate nu-și au începutul în ele însele, ci răsar din altele, este toată nevoia ca acela care vrea să se curețe de

720. Col. 1, 10.
721. Ier. 33, 11.
722. Luca 3, 9—10.
723. I Cor. 4, 1.
724. Matei 3, 6.
725. Fapte 19, 18.

ele să scoată cauzele cele dinții ale acelor păcate; cum este cearta sau invidia, care nu încep de la sine, ci încolțesc din rădăcina iubirii de slavă. Căci din dorința de slavă din partea oamenilor se ceartă cu cel cărui îi merge bine și pizmăiește pe cel care-l depășește în renume. Așadar, dacă cineva fiind lovit (stăpînit) odată de mîndrie sau de ceartă, va cădea din nou în acestea, să se cunoască pe sine ca pe cea dinții cauză a invidiei sau certii, (anume) iubirea de mîrire, șe care este bolnav în profunzime. De aceea, se cuvine să se vindece pe sine de patima iubirii de mîrire prin cea contrară, (adică) prin exercitățile umilinței (căci exercitarea umilinței este îndeletnicirea către lucrurile de mai puțină însemnătate), pentru ca astfel, ajungînd în buna dispoziție a umilinței, să nu mai cadă în odrăslirile amintite mai sus ale iubirii de mîrire; și (aceasta se potrivește) la fel pentru fiecare din păcatele asemănătoare cu acestea.

Întrebarea 290

*Cum sporește cineva totdeauna în lucrul Domnului?*⁷²⁶

Răspuns

Fie înmulțind darul ce i s-a dat, prin folosul și sporul celor ajutați de el, fie arătînd mai multă râvnă în lucrul Domnului, în comparație cu sirguințele omenești.

Întrebarea 291

*Cine este trestia strivită sau feștila aprinsă și cum cineva pe prima n-o va trînge și pe a doua n-o va stinge?*⁷²⁷

Răspuns

Trestia strivită, socotesc, este cel care, deși are oarecare patimă, face (totuși) porunca lui Dumnezeu; pe acesta nu se cuvine să-l frîngem sau să-l tăiem, ci mai degrabă să-l vindecăm, cum a învățat Domnul, cînd a zis: «*Iuați aminte ca milostenia voastră să n-o faceți înaintea oamenilor, ca să liți văzuți de ei*»⁷²⁸. Și Apostolul poruncește zicînd: «*toate să le faceți fără de cîrtiri și fără de îndoieli*»⁷²⁹; și în altă parte: «*nu faceți nimic din duh de ceartă sau din mîrire deșartă*»⁷³⁰; iar feștila aprinsă este cînd cineva ar face porunca nu din do-

726. I Cor. 15, 58.
727. Matei 12, 20.
728. Matei 6, 1.
729. Filip. 2, 14.

rință infocată și rivnă desăvârșită, ci mai cu lenevire și mai fără vlagă pe acesta nu se cade să-l oprim, ci mai degrabă să-l însuflețim prin aducerea aminte a judecăților lui Dumnezeu și a făgăduințelor Lui.

Întrebarea 292

Oare se cuvine ca în comunitatea de frați să existe școală⁷³¹ pentru copiii celor care trăiesc în societate ?⁷³²

Răspuns

Apostolul a spus : «*părinților, nu îndrățiți la mînie pe copiii voștri, ci creșteți-i întru învățătura și certarea Domnului*»⁷³³. Deci, dacă cei care îi aduc, îi aduc cu acest scop, iar cei care-i primesc au pregătirea ca să poată crește pe cei aduși în învățătura și certarea Domnului, să păzească ceea ce s-a poruncit de Domnul cînd a spus : «*lăsați copiii să vină la Mine și nu-i oprîți pe ei ; căci a unora ca aceștia este împărăția cerurilor*»⁷³⁴. Dar fără acest scop și fără această nădejde socotim că nici lui Dumnezeu nu-I este plăcută aceasta, iar nouă (nu ne este) nici cuviincioasă, nici de folos.

Întrebarea 293

Cum se cuvine să ne purtăm cu cei care se îndepărtează de cele mai mari dintre păcate, dar pe cele mici le fac cu indiferență.

Răspuns

Mai întii se cuvine să știm că nu se face în Noul Testament această deosebire (între păcate)⁷³⁵. Căci singura hotărîre pentru toate păcatele se află, după cum a spus Domnul, (în aceea) că : «*cel care face păcatul este rob al păcatului*»⁷³⁶ ; și iarăși : «*cuvîntul pe care l-am grăit, acela*

730. Filip. 2, 3.

731. În unele ediții se găsește termenul «dascăl» ; în alte ediții se găsește termenul «școală». În ediția Migne s-a preferat termenul «dascăl» ; în nota 72, col. 1287 (vol. 31) se arată manuscrisele în care se găsește termenul «școală» («*διδασκαλειον*») în loc de «*διδασκαλον*»). Ținîndu-se seama de realitățile, că în majoritatea mînștirilor au existat școli, poate fi preferat termenul «școală», așa cum au procedat și cei care s-au îngrijit de ediția : «*Părinții greci al Bisericii*» (v. vol. 9, p. 363) după care ne-am condus la traducerea prezentă.

732. R.M. 15.

733. Efes. 6, 4.

734. Luca 18, 16.

735. Despre judecata lui Dumnezeu 7, dar în Epistolele canonice către Amfilochie se face distincție între păcate.

736. Ioan 8, 34.

il va judeca pe el în ziua cea de apoi»⁷³⁷ ; și, fiindcă Ioan a anunțat că : «*cel care nu ascultă pe Fiul nu va vedea viață, ci mînia lui Dumnezeu rămîne peste el*»⁷³⁸, neascultarea își are amenințarea nu în deosebirea păcatelor, ci în nesupunere. Dar, pe scurt, dacă avem îngăduința să deosebim păcatele în mici și mari, în mod indiscutabil trebuie să se accepte de fiecare, că mare este acela care stăpînește pe fiecare, și mic este acela pe care îl stăpînește fiecare ; precum este la luptători (atleți), învingător este cel mai puternic, iar cel care a fost bîruit este mai slab decît cel care a învins, oricare ar fi. Deci, se cuvine pentru oricine greșește orice fel de păcat să păzească judecata lui Dumnezeu. Care a zis că : «*de-ți va greși ție fratele tău, mergi, muștră-l pe el între tine și el singur. Și de te va asculta, ai cîștigat pe fratele tău ; iar de nu te va asculta, ia cu tine încă unul sau doi, ca din gura a doi sau trei martori să se statornicească orice cuvînt ; și de nu-i va asculta pe ei, spune-l Bisericii ; iar de nu va asculta nici de Biserică, să-ți fie ție ca un păgîn și ca un vameș*»⁷³⁹. Dar să se păzească în toate ceea ce s-a spus de către Apostolul : «*Pentru ce nu v-ați plîns mai degrabă, ca să fie scos din mijlocul vostru cel care a săvîrșit această faptă*»⁷⁴⁰. Căci se cuvine ca îndelunga răbdare și milostivirea să urmeze asprimii.

Întrebarea 294

Din care cauză decede cineva din pomenirea veșnică a lui Dumnezeu ?

Răspuns

Dacă cineva uită de binefacerile lui Dumnezeu și se află nerecunosător față de binefăcător.

Întrebarea 295

Din ce semne se cunoaște cel care plutește (cu mintea) în nori ?

Răspuns

Cînd cineva nu se îngrijește de cele bine plătute lui Dumnezeu ; pentru că prorocul zice : «*văzut-am mai înainte pe Domnul înaintea mea pururea, că de-a dreapta mea este ca să nu mă clatin*»⁷⁴¹.

737. Ioan 12, 48.

738. Ioan 3, 36.

739. Matei 18, 15—17.

740. I Cor. 5, 2.

741. Ps. 15, 8.

Intrebarea 296

Cum se poate încredința sufletul că este curat de păcate?

Răspuns

Dacă cineva și-ar însuși dispoziția (sufletească) a lui David, când spune: «nedreptatea am urît și am disprețuit»⁷⁴², sau ar cunoaște dacă a dobîndit întru sine ceea ce s-a poruncit de către Apostolul care a spus: «drept aceea omorîți măduarele voastre de pe pămînt, ca: desfrînarea, necurăția, patima, pofta rea și lăcomia, care este o închinare la idoli; pentru acestea vine mînia lui Dumnezeu»⁷⁴³, unde, lăbind această judecată împotriva a tot păcatul, a adăugat și: «peste filii neascultării», ca să poată spune: «*inima îndărătnică nu s-a lipit de mine; pe cel rău care se îndepărta de mine nu l-am cunoscut*»⁷⁴⁴. Iar cineva se cunoaște pe sine, că s-a așezat pe sine într-o asemenea dispoziție sufletească, dacă și față de cei care greșesc va lua aceeași împreună înfricoșată pătimire cu sfinții; pentru că David spune: «*văzui-am pe cei nepricepuți și m-am făcut (numai) apă, pentru că n-au pîzit cuvintele Tale*»⁷⁴⁵; iar Apostolul zice: «*cine este bolnav și eu să nu fiu bolnav; cine se smîntește și eu să nu ard?*»⁷⁴⁶. Căci dacă, după adevărul Cuvîntului, sufletul este mai bun decît trupul, dar vedem că în privința trupului orice întinare ne scribește și ne produce oroare și că vederea oricărei suferințe adînci și oricărei mașinațiuni (răutăcioase) ne produce stringere de inimă și mîhnire, cu cît mai mult se cuvine ca pe cele spuse mai sus să le suferă iubitorul de Hristos și iubitorul de frate pentru cei care greșesc, cînd ar vedea sufletul celor care greșesc ca rînit și sfîșiat de fiare sălbatice și arătînd ca (niște) puroaie sîngerînd și (ca) putreziciuni. Căci și David zice că: «*fărădelegile mele au covîrșit capul meu; ca-o povară grea au apăsat peste mine; și-au infectat și au putrezit rînila mea din cauza prostiei mele; chinul m-am și m-am glîrbovit de tot (pînă la sfîșit); toată ziua mîhnindu-mă umblam*»⁷⁴⁷; iar Apostolul zice: «*boldul morții este păcatul*»⁷⁴⁸. Așadar, dacă cineva s-ar învăța ca astfel să așeze sufletul său potrivit cu cele zise mai înainte, fie în privința păcatelor proprii, fie ale celorlalți, atunci să fie încredințat că este curat de păcat.

742. Ps. 118, 163.

743. Col. 3, 5—6.

744. Ps. 100, 3—5.

745. Ps. 118, 168.

746. II Cor. 11, 29.

747. Ps. 37, 4—6.

748. I Cor. 15, 56.

Intrebarea 297

Cum se cuvine să se întoarcă cineva de la păcat?

Răspuns

Rîvnind dispoziția (sufletească) a lui David care, mai întîi zicînd: «*fărădelegea mea am cunoscut și păcatul meu nu l-am ascuns*», a spus: «*voi mărturisii împotriva mea fărădelegea mea Domnului*»⁷⁴⁹; iar după aceea, povestind starea lui prin psalmul al șaselea și prin alți (psalmi), dar în chipuri diferite; iar prin Apostolul învățîndu-se cele pe care le-a mărturisit corintenilor, pentru păcat străin, zicînd că: «*Intristarea cea după Dumnezeu lucrează pocîlnia spre mîntuire, fără părere de rău*», și cînd a adăugat semnele distinctive ale întristării: «*căci, iată, însăși aceasta, că v-ați întristat după Dumnezeu, cîtă siguranță a lucrat în voi, ba încă și dezinovărire și mîhnire și teamă și dorință și rîvnă și răz-bunare! Intru totul ați arătat că voi înșivă sînteți curați în acest lucru*»⁷⁵⁰. Astfel, din acestea rezultă clar că se cuvine ca nu numai să fugim de păcat și să suferim acestea pentru cei care greșesc, ci și să ne îndepărțăm de înșii cei care greșesc; pentru că David a arătat și aceasta, cînd a zis: «*depărtați-vă de la mine toți cei care lucrați fărădelegea*»⁷⁵¹; iar Apostolul a poruncit ca nici să nu mîncăm împreună cu unul ca acesta⁷⁵².

Intrebarea 298

Oare îngăduie Scriptura ca lucrurile bune să se facă după propria plăcere?

Răspuns

Cel care își place sieși, place omului; căci și el este om ca fiecare. Așadar, precum «*blestemat este omul care către om rădăduiește și își va face sprijin trupul brațului său*»⁷⁵³, lucru care arată încredere în sine, la care mai adaugă: «*și sufletul lui se va îndepărta de Domnul*», la fel și acela care place altuia sau face ceva după plăcerea sa, decade (slăbește) din pietate, dar cade în plăcerea de oameni. «*Căci Iac — zice Domnul — ca să fie văzuți de oameni*». «*Adevărat grăiesc vouă, își iau plata lor*»⁷⁵⁴. Dar și Apostolul mărturisește: «*dacă aș mai plăcea oame-*

749. Ps. 31, 5.

750. II Cor. 7, 10—11.

751. Ps. 6, 8.

752. I Cor. 5, 11.

753. Ier. 17, 5.

754. Matei 6, 5; 23, 5.

nilor, n-aș fi rob al lui Hristos»⁷⁵⁵. Însă există o și mai groaznică amenințare în Scriptura de Dumnezeu insuflată, care spune că: «Dumnezeu a risipit oasele celor ce plac oamenilor»⁷⁵⁶.

Intrebarea 299

Cum se va încredința sufletul că s-a îndepărtat de iubirea de slavă?

Răspuns

Cînd va urma Domnului, Care a spus: «Așa să lumineze lumina voastră înaltea oamenilor, încît să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri»⁷⁵⁷, și Apostolului care a poruncit că: «ori de mîncăși, ori de beji, ori altceva de faceți, toate spre slava lui Dumnezeu să le faceți»⁷⁵⁸; așa încît, cel evlavios, nici mărirea de aici, nici cea viitoare căutînd-o, ci preferînd înaintea tuturor dragostea cea către Dumnezeu, să aibă îndrăzneală să spună, față de cele înfățișate, aceasta: «nici cele de acum, nici cele viitoare nu vor putea să ne despartă de noi de dragostea lui Dumnezeu cea întru Hristos Iisus, Domnul nostru»⁷⁵⁹, din moment ce însuși Domnul nostru Iisus Hristos a zis: «Iar Eu nu caut mărirea Mea»⁷⁶⁰, și că: «cel care grăiește de la sine, mărirea sa o caută», iar «cel care caută mărirea Celui care l-a trimis, acela este adevărat»⁷⁶¹.

Intrebarea 300

Care este chipul întoarcerii⁷⁶², cînd cuvîntul este pentru ceea ce ne se poate vedea?

Răspuns

Chipul întoarcerii se arată clar în acea întrebare în care se spune cum se cuvine să ne întoarcem de la păcate; iar pentru cel care nu poate fi văzut, să ne aducem aminte cuvîntul Domnului, că: «nimic nu este ascuns care să nu se cunoască»⁷⁶³, și că: «din prisosul inimii grăiește gura»⁷⁶⁴.

755. Gal. 1, 10.
756. Ps. 52, 7.
757. Matei 5, 16.
758. I Cor. 10, 31.
759. Rom. 8, 38—39.
760. Ioan 8, 50.
761. Ioan 7, 18.
762. R.m. 297.
763. Matei 10, 26.
764. Matei 12, 34.

Intrebarea 301

Dar dacă (cineva) ar spune că «nu mă va mustra conștiința»?

Răspuns

Aceasta se întîmplă și în privința patimilor trupești; pentru că sînt multe neputințe de care nu-și dau seama cei care suferă; ci se încred mai degrabă în diagnosticul doctorilor, decît să dea atenție faptului că ei înșiși nu sînt nimic. Astfel, și în privința patimilor sufletului, adică în privința păcatelor, chiar dacă cineva nu s-ar condamna pe sine, nesimțîndu-și păcatul, se cuvine totuși să se încreadă în cei care pot să vadă mai mult cele ale lui; aceasta o arată Sfinții Apostoli, cînd, fiind încrezători în dispoziția lor sinceră față de Domnul și auzind că: «unul din voi Mă va preda pe Mine», s-au încrezut mai mult cuvîntului Domnului și nu erau de acord zicînd: «oare pot fi eu, Doamne?»⁷⁶⁵, dar mai clar ne învață pe noi Sfîntul Petru, care din înfocată umilință se lepăda de slujirea Stăpînului și Dumnezeului și Învățătorului, dar, din încrederea adevărului cuvintelor Domnului, auzind că: «de nu te voi spăla pe tine, nu ai parte împreună cu Mine», zise: (Doamne, spală-mi) nu numai picioarele, ci și mîinile și capul»⁷⁶⁶.

Intrebarea 302

Oare se cuvine să dăm din iconomisire celor din afară, care sînt lipsiți?⁷⁶⁷

Răspuns

Fiîndcă Domnul a spus: «nu sînt trimis decît către oiile cele pierdute ale casei lui Israel» și că «nu este bine să se ia plînea copiilor și să se arunce cîinilor»⁷⁶⁸, cele rînduite pentru cei consacrați lui Dumnezeu nu e nevoie să le cheltuim indiferent pentru cine. Dacă este cu putință să se facă ceva ce s-a zis de către femeia cea lăudată pentru credință: «da, Doamne, căci și cîinii mînîncă din fîrîmăturile care cad de la masa stăpînilor lor»⁷⁶⁹, atunci să hotărască iconumul cu aprobarea de oște a celor mai mari decît el (în ordinea ierarhică), pentru ca din prisosință, precum este scris, soarele să răsăre peste cei răi și (peste) cei buni⁷⁷⁰.

765. Matei 26, 21—22.
766. Ioan 13, 8—9.
767. R.m. 100, 101; Epist. 150, 3.
768. Matei 15, 24, 26.
769. Matei 15, 27.
770. Matei 5, 43.

Intrebarea 303

Oare se cuvine ca în comunitatea de frați să se asculte de cele spuse de către toți ?

Răspuns

Intrebarea aceasta prezintă multă dificultate pentru răspuns. Intii, pentru că a spune toți cite ceva este dovadă evidentă de neorinduală, și Apostolul zice: «iar proorocii să vorbească doi sau trei, iar ceilalți să dea dovadă de politețe (să judece)»⁷⁷¹; și același (lucru) la împărțirile darurilor, rânduind ordine proprie fiecăruia din cei care vorbesc, prin ceea ce a spus: «fiecăruia, precum Dumnezeu a împărțit măsura credinței»⁷⁷²; și prin pilda membrilor corpului arată că partea celui care vorbește este separată, dar și mai precis lămurește (aceasta) cind spune: «cel care învață, în învățatură (să se sirguiască), cel care se roagă, în rugăciune», și celelalte⁷⁷³; încit din acestea este clar că nu sînt îngăduite toate tuturor, ci fiecare să rămînă în chemarea sa și să-și împlinească mai cu sirguintă ceea ce i s-a încredințat de Domnul. Așadar, se cuvine ca proiestosul obștei și cel care poruncește tuturor, după multă încercare (experiență), să ia în mîini sarcina aceasta și pentru fiecare să vegheze, precum se cuvine, cu grijă, pentru ca, în mod plăcut lui Dumnezeu și potrivit cu apitudinea și puterea fiecăruia, să rînduiască și să poruncească spre folosul cel de obște; iar ascultătorii, păzindu-se buna rînduală și ascultarea, cunoscîndu-și măsura proprie să-și aducă aminte de Domnul, Care a spus: «oile Mele ascultă glasul Meu și Eu le cunosc pe ele și îmi urmează; și Eu le dau lor viață veșnică»⁷⁷⁴, și mai înainte a spus: «dar celui străin nu vor urma și vor fugi de el, pentru că nu cunosc glasul acelor străini»⁷⁷⁵; (să-și aducă aminte) și de Apostolul care a spus: «dacă cineva învață într-alt chip și nu se ține de cuvintele cele sănătoase ale Domnului nostru Iisus Hristos și de învățatura cea bună după credință, acela (este) un înglîmfat, care nu știe nimic»⁷⁷⁶, iar după cele ce s-au întîmplat, a adăugat: «depărtează-te de unii ca aceștia»⁷⁷⁷; iar în alt loc spune: «proorociile să nu le disprețuiești»; «toate să le încercați; finești ce este bun; de orice înfățișare a răului să vă feriți»⁷⁷⁸. Așa încit, dacă se spune ceva după porunca Domnului, sau care îndrumează spre porunca Dom-

771. I Cor. 14, 29.

772. Rom. 12, 3.

773. Rom. 12, 7—8.

774. Ioan 10, 27—28.

775. Ioan 10, 5.

776. I Tim. 6, 3—4.

777. I Tim. 6, 5.

778. I Tes. 5, 20—22.

nului, chiar dacă ar avea amenințare sau moarte, se cuvine a asculta; iar dacă este ceva împotriva poruncii sau vătămă porunca, chiar dacă și înger din cer sau vreunul dintre Apostoli ar porunci, chiar dacă și făgăduință de viață ar avea, și chiar amenințare cu moarte, se cuvine ca nicidecum să nu se asculte, fiindcă Apostolul spune: «chiar noi înșine, sau înger din cer v-ar vesti altă Evanghelie decît cea pe care am vestit-o vouă, să fie anatema!»⁷⁷⁹.

Intrebarea 304

Dacă rudele celor care s-au rînduit într-o comunitate de frați ar dori să dea ceva pentru aceștia, se cuvine să se primească ?⁷⁸⁰

Răspuns

Grija și examinarea acestei (chestiuni) aparține proiestosului. Însă, după părerea mea, socotesc că neprimirea acestor daruri ferește de sminteală pe cei mulți și este mai folositoare pentru zidirea credinței. Căci din primire întii se întîmplă să se aducă de multe ori și ocara obștii; apoi se dă și prilej de mîndrie rudeniei celor care au adus darul. În afară de acestea, ceea ce Apostolul a spus despre cei care mîncă și beu cele ale lor în obște, se potrivește și aici, adică «rusinați pe cei care nu au»⁷⁸¹, și multe ca acestea. Deci, survenind atîtea motive pentru păcătuire, este bine să nu se primească asemenea daruri, dar se îngăduie proiestosului să hotărască și de la cine se cuvine să se primească, și cum se cuvine să se administreze⁷⁸².

Intrebarea 305

Dacă se cuvine să se primească ceva de la cei din afară, fie sub motivul prieteniei, fie sub motivul rudeniei tirești.

Răspuns

Intrebarea aceasta are aceeași putere cu intrebarea: oare de la rudenii se cuvine să se ia ceva ?⁷⁸³.

779. Gal. 1, 8.

780. R.m. 85, 92, 305.

781. I Cor. 11, 22.

782. Cassian, Despre Instituții 4, 4.

783. R.m. 304.

Întrebarea 306

În ce fel se obține neîmprăștierea minții?

Răspuns

Dacă cineva ar obține mîntea alesului David, care a spus uneori: «Văzui-am mai înainte pe Domnul înaintea mea pururea, că este de-a dreapta mea, ca să nu mă clatin»⁷⁸⁴; iar alții: «ochii mei sînt pururea spre Domnul, că El va scoate din laț picioarele mele»⁷⁸⁵, și alții: «întă, precum sînt ochii robilor spre mîinile stăpînilor lor, precum sînt ochii slujniciei tinere spre mîinile stăpînei sale, așa sînt ochii noștri spre Domnul Dumnezeuul nostru»⁷⁸⁶. Și pentru ca printr-un exemplu mai mic, cu mai mult zel, să ne îngrijim să dobîndim pe cele mai mari, fiecare să se socotească în sine, după cum se găsește înaintea celor de față, și, chiar de ar fi egali în cinste, să aibă în vedere cum se străduiește să dobîndească pentru sine necondamnarea și în privința poziției, a mersului și a mișcării fiecărui membru, și în privința felului vorbirii. Deci, așa cum ne străduim ca în raporturile cu oamenii să păstrăm o ținută exterioră de bună cuviință, la fel, și cu mult mai mult, dacă cineva este încredințat că are pe Dumnezeu supraveghetor, Care cercetează inimile și rărunchii, precum este scris⁷⁸⁷, și pe Unul Născut, Fiul lui Dumnezeu, Care împlinește făgăduința: «unde vor fi doi sau trei adunați în numele Meu, acolo sînt în mijlocul lor»⁷⁸⁸; și pe Duhul Sfînt Care stă de față și împarte darurile și lucrează⁷⁸⁹, și pe ingerii observatori ai fiecăruia după ceea ce s-a zis de Domnul: «vedeți să nu disprețuiți pe vreunul din aceștia mici, căci zic vouă că Ingerii lor, în ceruri, pururea văd lața Tatălui Meu, Care este în ceruri»⁷⁹⁰; atunci cu mult înmulțit și mai cu tărie se va lupta ca să dobîndească pietatea bineplăcută, iar astfel neîmprăștierea minții se întărește mai puternic și mai sigur. Dar încă și dacă s-ar strădui să împlinească aceasta: «voi binecuvînta pe Domnul în toată vremea; pururea lauda Lui în gura mea»⁷⁹¹, și aceasta: «voi cugeta în legea Lui ziua și noaptea»⁷⁹², pentru că prin cugetare constantă și neîntreruptă și prin contemplarea voințelor și măririlor lui Dumnezeu mintea nu va găsi vreme de împrăștiere (rătăcire).

784. Ps. 15, 8.

785. Ps. 24, 6.

786. Ps. 122, 2.

787. Ps. 7, 10.

788. Matei 18, 20.

789. I Cor. 12, 11.

790. Matei 18, 10.

791. Ps. 33, 1.

792. Ps. 1, 2.

Întrebarea 307

Dacă se cuvine să se înceapă cîntarea de psalmi sau rugăciunea cu îndul?

Răspuns

Aceasta să se păzească ca bună rînduială în mulțimea chestiunilor importante, pentru ca nici lucrul să nu fie socotit de mică importanță și de neglijat, nici regularitatea (urmarea) a unei și a două persoane să nu dea bănuială de mîndrie egumenului și de dispreț celorlalți.

Întrebarea 308

Oare se cuvine să fie răspătit cel care dă ceva comunității de frați, și dacă ceca ce se dă în schimb (se cuvine) să fie corespunzător a ceea ce s-a dat?

Răspuns

Întreagă această întrebare este omenească. Iar dacă se cuvine să se dea dovadă de recunoștință, examinarea în privința primirii celor ce se dau și a răspătirii celui care a dat să fie rezervată celui care administrează.

Întrebarea 309

Dacă cuiva i se împlină cele obișnuite și după fire, se cuvine să îndrăznească să se apropie spre împărtășirea celor sfinte?

Răspuns

Apostolul a arătat că cei care s-au îngropat împreună cu Hristos întru Botez⁷⁹³ este mai bun decît firea și decît obiceiul, spunînd, în locul cel pentru botezul cu apa, după cele ce se află înainte: «cunoscînd aceasta, că omul nostru cel vechi a fost răstignit împreună cu El, ca să se nimicească trupul păcatului, ca să nu mai fim robi ai păcatului»⁷⁹⁴; iar alții poruncind: «drept aceea, omorîți măduarele voastre, cele referitoare la omul pămîntesc: desfrînarea, necurăția, patima, pofta rea și lăcomia, care este o închinare la idoli, pentru care vine mînia lui Dumnezeu peste fiii neascultării»⁷⁹⁵, iar alții, formulînd o limită, spune: «iar cei ai lui Hristos și-au răstignit trupul împreună cu patimile și cu poftele»⁷⁹⁶. Dar eu știu că acestea s-au dobîndit cu darul

793. Rom. 6, 4.

794. Rom. 6, 6.

795. Col. 3, 5—6.

796. Gal. 5, 24.

lui Hristos și de bărbați și de femei prin credința cea adevărată în Hristos. Dar a se apropia cineva de cele sfinte, fiind în necurățenie, sintem învățați și din Vechiul Testament, că este mai înfricoșată judecata⁷⁹⁷. Iar dacă aici este ceva mai mult decât templul⁷⁹⁸, Apostolul mai înfricoșat, adică, ne va condamna pe noi, zicînd: «*cel care mîncă și bea cu nevređnicie, ostîndă mîncîncă și bea pentru sine*»⁷⁹⁹.

Intrebarea 310

Oare se cuvine ca într-o casă de obște să se facă proscomidia?

Răspuns

Precum nici un vas de obște Scriptura nu îngăduie să se aducă în cele sfinte, la fel (nu îngăduie) nici ca să se săvîrșească cele sfinte în casă de obște; pentru că Vechiul Testament, după porunca lui Dumnezeu, opește în mod clar să se facă ceva asemănător, iar Domnul spune: «*aici este mai mult decât templul*»⁸⁰⁰; iar Apostolul zice: «*n-aveți oare case ca să mîncăți și să beți? Ce să vă zic? Să vă laud? Pentru că eu v-am dat vouă ceea ce am și primit*» și celelalte⁸⁰¹. Din acestea ne învățăm că nici cina cea de obște să n-o mîncăm și s-o bem în biserică, nici Cina cea dumnezeiască să n-o necinstim în casă, în afară de cazul cînd ar fi nevoie, cînd cineva ar alege un loc mai curat sau casă la vreme potrivită.

Intrebarea 311

Oare se cuvine să mergem în vizită, invitîndu-ne oricine?

Răspuns

Vizitarea este lucru plăcut lui Dumnezeu; dar se cuvine ca acela care vizitează să fie prudent, ascultător și înțelept la răspunsuri, împinînd ceea ce s-a zis: «*vorbirea voastră să fie plăcută, cu sare dreasă, ca să știți cum trebuie să răspundeți fiecăruia*»⁸⁰². Iar a face vizită fie pentru motiv de rudenie, fie pentru prietenie este lucru străin făgăduinței noastre.

797. Lev. 15.
798. Matei 12, 6.
799. I Cor. 11, 29.
800. Matei 12, 6.
801. I Cor. 11, 22—23.
802. Col. 4, 6.

Intrebarea 312

Oare se cuvine să îndemnăm la rugăciune pe mirenii care ne vizitează?

Răspuns

Dacă sint credincioși, se cuvine s-o facem, fiindcă Apostolul a scris către ei: «*rugați-vă și pentru mine, ca să mi se dea mie cuvînt întru deschiderea gurii mele, ca să grăiesc cu îndrăzneală taina lui Dumnezeu*»⁸⁰³.

Intrebarea 313

Oare se cuvine să lucrăm cînd ne vizitează cineva?

Răspuns

Nimic din cele ce se fac după poruncă nu se cuvine să se întrerupă pentru cei care intră înăuntru, din datorie prietenească, afară numai dacă vreo sîrguință deosebită de suflet ar depăși (prin importanță) sîrguința trupească după porunca Domnului, fiindcă Sfinții Apostoli, în Faptele, spun: «*nu este drept ca părăsind noi cuvîntul lui Dumnezeu să slujim la mese*»⁸⁰⁴.

Intrebarea 314*

Dacă se cuvine creștinului, sau este lucru fără de reproș, ca să se tolosească de doctori.

Răspuns

Sfînta și de Dumnezeu inspirată Scriptură istorisește despre regele Iezechia că, îmbolnăvindu-se, aude de la Dumnezeu prin profetul (Isaia) : Luați o turtă de smochine și puneți-o pe rană⁸⁰⁵, și despre (regele) Asa⁸⁰⁶ că, în boala sa, căutînd pe doctori a miniat pe Dumnezeu; (din acestea) înțelegînd că nu este o singură motivare, nici aceeași pen-

803. Efez. 6, 19.

804. Faptele 6, 2.

* În colecția «Biblioteca Părinților Eilini și Scriitorilor Bisericești» editată de «Școala Apostolică a Bisericii Greciei», opera ascetică a Sfîntului Vasile cel Mare formează volumul 53. Textul folosit a fost cel din colecția J. P. Migne, P.G. vol. 31, s-a ținut însă seama și de îndreptările și îmbunătățirile adăugate de J. Gribomont în lucrarea sa: *Histoire du texte des Anciennes de S. Basile*, Louvain, 1953, folosind manuscrisele Vaticanus Gr. 413 și 428. În aceste manuscrise, pe lângă cele 313 Reguli mici existente în J. P. Migne, se găsesc încă 5 Reguli (intrebări și răspunsuri), deci în total 318. Textul acestor 5 Reguli fie reproduce idei din alte Reguli, fie face simplă trimitere la asemenea Reguli (așa cum se va vedea).

805. IV Regl 20, 7.

806. II Cron. 16, 12.

tru bolile trupești, cîteodată, pentru altă cauză, Dumnezeu ori iartă, ori provoacă suferințe.

Căci, fie pentru ca cineva, drept fiind, să fie distins și pus în lumină strălucitoare ca Iov, căruia i s-a spus din partea lui Dumnezeu, adică cel care-L reprezenta, arătîndu-i și motivul pentru care a fost încredințat ispitei: «Găsești tu, cu adevărat, cusur judecării Mele sau ca să te arăți drept?»⁸⁰⁷; fie pentru ca prin răbdarea durerilor să se învrednicească de mîngiere în viața viitoare, ca Lazăr, despre care Avraam spune că a primit cele reie în viața lui, motiv pentru care aici se mîngie⁸⁰⁸. Sau pentru ca cineva, aflîndu-se în păcate și înșelînd pe mulți, este dat de gol prin boală, potrivit celor spuse de Apostol: «Căci cel care mînlînc și bea cu nevrednicie, oșîndă își mînlînc și bea, de aceea, mulți dintre voi sînt neputincioși și bolnavi și mulți au murit»⁸⁰⁹. Sau pentru ca, fiind pedepsit, să se întoarcă (îndrepte): «Căci, fiind judecați de Domnul, sîntem pedepsiți, ca să nu fim oșîndiți împreună cu lumea»⁸¹⁰; lucru ce se potrivește celor care, suferind, nu se vor îndrepta, a căror îndărătnicie în răutate minunînd pe profet, îl face să spună: «Tu îi bași și ei nu simt durerea; Tu îi pierzi și ei nu vor să ia învățatură»⁸¹¹. Sau pentru ca, (așa) ca în exemplul bolii trupului, răutatea păcatelor să fie descoperită chiar celui care a păcătuit, de multe ori fără să știe, și nu prietenului lui în vizită, nici celui încercat de propriile răutăți, așa cum este cazul paralticului, căruia Domnul, în Evanghelie, îi spune: «Iată, te-ai făcut sănătos. De acum să nu mai păcătuiesti, ca să nu-ți fie ceva mai rău»⁸¹². Dar (se întîmplă) ca infirmitățile, de multe ori, să fie lăsate și pentru scoaterea în evidență a bunății și puterii lui Dumnezeu, pentru ca Dumnezeu să fie preamărit, ca în cazul orbului din naștere, despre care fiind întrebat Domnul: «cine a păcătuit: acesta sau părinții lui, de s-a născut orb?», a răspuns spunînd: «Nici ei n-a păcătuit, nici părinții lui, ci ca să se arate în el lucrurile lui Dumnezeu»⁸¹³. Iar de multe ori și pentru dovedirea firii omenеști, slăbiciunea trupului este rînduită ca dovadă a puterii lui Dumnezeu, așa cum însuși Apostolul spune despre sine: «Și pentru ca să nu mă trufesc cu înălțarea descoperirilor, datu-mi-s-a mie un ghim-

807. Iov 40, 8.

808. Luca 16, 20.

809. I Cor. 11, 29—30.

810. I Cor. 11, 32.

811. Jer. 5, 3.

812. Ioan 5, 14.

813. Ioan 9, 2—3.

pe în trup, un Inger al satanei să mă bată peste obraz»⁸¹⁴. Așadar, într-adevăr, cînd cineva, pentru ceva din cele spuse, căzînd în boală ar privi către doctori, ca și cum ar nesocoti judecata lui Dumnezeu, trîndu-se în zadar, disprețuiește pe Dumnezeu, dar dacă vreodată ar fi necesar ca însuși sufletul să se corijeze prin îngrijirea trupeză, anume cînd s-ar primi învățătura Domnului spre vindecarea propriilor patimi, așa cum primește cel bolnav sfatul doctorului, atunci dispun că este îngăduit celui bolnav cu trupul să ceară îngrijirea (doctorului) și să dovedească prin aceasta folos în privința vindecării pentru suflet, lucru pe care îl spune Domnul celor care nu s-au simțit datori să-l facă, din dispreț (față de doctor), zîcînd: «Au doară nu mai este balsam în Galaad? Au doară nu mai este acolo doctor? De ce nu se vindecă fiica poporului Meu?»⁸¹⁵; pentru ca din compararea sîrguinței pentru ceva de mai mică însemnătate să apară mai înfricoșătoare neglijența pentru ceva de mai mare importanță. Căci Domnul știe să se folosească, în diferite împrejurări, de cele mai însemnate, ca în parabole, pentru evidențierea (înfățișarea) celor mai importante, iar cîteodată (se folosește) și de cei mai răi, ca în pilda referitoare la «cum trebuie să se roage (cineva) totdeauna»⁸¹⁶.

Întrebarea 314

*Dacă se cuvine creștinului — sau este lucru fără de reproș — ca să se folosească de doctori?**

Răspuns

În cele expuse pe larg (la Regulile Mari) am spus îndeajuns, la capitolul 20⁸¹⁷.

Întrebarea 54**

Se cuvine ca aceia care au fost rînduiți să stea în truntea comunității (protestoșii) să se sfătuiască împreună cu privire la chestiunile comune?

814. II Cor. 12, 7.

815. Jer. 8, 22.

816. Luca 18, 1.

* Vezi Întrebarea de mai înainte.

817. Este vorba de R.M. 55; cap. 20 la care se face trimitere corespunzătoare semne împărțirii din Codicele Vatican, din care a luat Gr̄bomont aceste întrebări, în plus față de cele 313 din colecția J. P. Migne.

** Este întrebarea care formează R.M. 54.

Răspuns

Ni s-a spus pe larg la capitolul 19⁸¹⁸.

Intrebarea 48

Dacă trebuie să nu se cerceteze din curiozitate lucrările proiesto-sului⁸¹⁹.

Răspuns

Ni s-a spus și despre aceasta în cele expuse pe larg la capitolul 19.

Intrebarea 315

Care este deosebirea între vanitate (mândrie deșartă) și iubirea de mărire.

Răspuns

Socotesc că vanitatea este cînd se urmărește mărirea prin lucruri deșarte, iar iubirea de mărire cînd se face un lucru important și apreciat, dar se face pentru propria mărire, și nu pentru mărirea lui Dumnezeu, cum spune Domnul: «Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încît să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri»⁸²⁰, și cum poruncește Apostolul, că: «ori de mîncați, ori de beți, ori altceva de faceți, toate spre slava lui Dumnezeu să le faceți»⁸²¹.

Intrebarea 316

Prin ce strgîntă poate cineva să se achite de acestea?

Răspuns

Prin învățarea mării celor făgăduite, precum spune Apostolul, că «pătimirile vremii de acum nu sînt vrednice de mărimea ce nu se va descoperi»⁸²², și că «cele ce se văd sînt trecătoare, iar cele ce nu se văd sînt veșnice»⁸²³.

Intrebarea 317

Care este măsura ascultării.

818. Capitolul se referă, de asemenea, la împărțirea din Codicele Vatican.

819. Este intrebarea care formează R.M. 48, răspunsul face trimitere tot la cap. 19.

820. Matei 5, 16.

821. I Cor. 10, 31.

822. Rom. 8, 18.

823. II Cor. 4, 18.

Răspuns

Moartea, așa cum spune Apostolul despre însuși Domnul nostru Iisus Hristos, că S-a făcut ascultător pînă la moarte⁸²⁴, pentru ca, spre exemplu, dacă ar fi poruncă grea (obositoare) de a contribui la pietate, cineva, chiar dacă ar fi primejdie de moarte, ar socoti mai de laudă să moară pentru poruncă decît să neglijeze împlinirea poruncii din teama de moarte, așa cum însuși Apostolul arată că «și-a pus viața în primejdie, ca să îplinească lipsa voastră în slujirea către mine»⁸²⁵.

Intrebarea 318

Dacă trebuie să avem și să citim Scriptura cea de Dumnezeu inspirată.

Răspuns

Intrebarea aceasta se cuprinde în prima întrebare.

824. Filip. 2, 8.

825. Filip. 2, 30.

EPITIMII¹

1. Dacă cineva fiind sănătos cu trupul ar neglija rugăciunile sau învățarea psalmilor², invocând cu vicleșug dezinvoiașirea de păcate, acesta să se afurisească³ sau să postească o săptămână.

2. Dacă cineva ar fi mustrat, cu dragoste, pentru o greșală și n-ar primi mustrarea rugându-se și cerînd iertare, cu tot respectul cuvenit, pentru cele ce a greșit, și acesta să se afurisească o săptămână.

3. Dacă cineva cunoaște greșeala cuiva și nu-l va îndrepta pe el sau nu-l va mustra în pace cu dragostea cea întru Hristos, ci cu supărare, ca și cum (ar fi) mai degrabă biruitor al fratelui decît lămăduitor al cauzei păcătoșilor, și acesta să se afurisească împreună cu cei mustrați pentru păcătuire două săptămâni, fiindcă a mustrat ca un vrăjmaș și nu ca un frate.

4. Dacă cineva disprețuiește sau contrazice, cînd i se poruncesc de către un frate cele după puterea (lui), și nu se supune cu toată bucuria cea întru Hristos, ca și cum el l-ar înstrui pe acesta, de asemenea să se afurisească o săptămână.

5. Dacă cineva ar flecări sau ar spune glume, nepăzind cu trică și cu cutremur învățătura fericitului Apostol și a Evangheliilor, și acesta să se afurisească o săptămână.

6. Dacă cineva în afară de «da» și «nu» ar face alt jurămînt, și acesta să se afurisească o săptămână.

7. Dacă cineva ar ierta fratelui care l-a greșit și, după ce a trecut un timp l-ar ocări, ca și cum l-ar lastrui, și acesta să se afurisească o săptămână, ca unul fără miță de semeni și ca unul ce se bucură de răul altuia.

8. Dacă cineva ar ierta cuiva greșeala și l-ar vedea pe acesta purtîndu-se cu indiferență și nu cu zădărnire de inimă și prin multe lacrimi milostivînd pe Domnul, să-l roage și să-l facă atent să se pocăiască și să arate fapte de pocăință. Iar dacă făcîndu-se acestea el nu s-ar îngriji de mîntuirea sa, unul ca acesta să se despartă cu totul de cei cu care are împreună: «Căci puțin a luat despote toată frămîntătura»⁴, după sfîntul care a spus (aceasta).

9. Dacă cineva ar ieși cînd nu obligă trebuințele necesare, umbînd fără rost, unul ca acesta să se afurisească: pentru ca să se odihnească în casă picioarele lui, precum este scris⁵.

10. Dacă cineva, din întâmplare, s-ar mînia⁶ și n-ar ruga îndată pe fratele pe care l-a amărît ca să-l ierte greșeala pe care a săvîrșit-o față de el, să se afurisească și acesta pe o săptămână.

11. Dacă cineva ar fi insultat de un frate și fiind rugat de tovarășia (fratilor) n-ar ierta greșeala, să-și amintească de cel ce a spus: «dacă cineva are plîngere

impotivă cuiva (să ierte) precum și Hristos a lătat»⁷.

12. Dacă cineva ar ieși din mînăstire neluînd blagoslovenie sau fără să fie trimis de arhimandrit cu binecuvîntare, să fie nelpărtășit.

13. Dacă cineva ar avea ceva (propriu) în mînăstire sau în afară de mînăstire, să fie nelpărtășit.

14. Dacă cineva se însoțește cu cineva ca să iasă din mînăstire pentru un alt oarecare (lucru) rău, să fie nelpărtășit.

15. Dacă vreunul dintre șefii dormitoarelor ală pe cineva că face turburarea sau discută în dormitor, și nu-l alungă afară din localitate, acesta să fie lipsit de binecuvîntare.

16. Dacă cineva ar fi lipsit de binecuvîntare din cauza pedepsirii și din dispreț nu s-ar justifica și ar primi binecuvîntare, să se afurisească.

17. Dacă cineva ar pune ceva la mese șesi sau altuia, fără să fi fost înțeles de arhimandrit, să fie lipsit de binecuvîntare.

18. Dacă cineva fără acoperămîntul capului face un lucru în orice loc, să fie lipsit de binecuvîntare.

19. Dacă cineva ar sta de vorbă cu un străin venit în timpuri sau cu unul din ai săi, fără să fi luat aprobare de la arhimandrit, cu excepția celor rînduiri la această sarcină, să fie lipsit de binecuvîntare.

20. Dacă cineva ar sustrage ceva de la un frate și l-ar ascunde, să fie lipsit de binecuvîntare.

21. Dacă cineva, fără să fie pedepsit, ar minca neluînd binecuvîntare să se afurisească.

22. Dacă cineva nu și-ar lua binecuvîntarea la rîndul său, să fie fără binecuvîntare; dar dacă din cauza vreunei trebuințe n-a ajuns, să se justifice.

23. Dacă cineva ar fi găsit noaptea singur cu cineva sau schimbîndu-și locul unde doarme fără încuviințarea celor rînduiri supraveghetori, să se afurisească.

24. Dacă cineva se trece pe sine la alt lucru fără să fi primit aprobare, să fie lipsit de binecuvîntare.

25. Dacă cineva va schimba ceva cu altul, sau va dăruia fără aprobarea arhimandritului, să fie lipsit de binecuvîntare.

26. Dacă cineva ar fi găsit vorbind seara după Tatăl nostru⁸, să se afurisească.

27. Dacă cineva dintre cei sănătoși doarme afară de biserică, să fie aluzit.

28. Dacă cineva, mincînd la masă, ar flecări, să fie ridicat la rugăciune.

29. Dacă cineva ar ajunge fără binecuvîntare și fiind amărît ar învîta el pe cei care l-a pedepsit, sau contrazicîndu-l n-ar arăta condescendență, să se afurisească. Iar dacă ar spune că este pedepsit pe nedrept, să aducă la cunoștință arhimandritului cauza și să se primească ceea ce va hotărî de către acesta.

30. Dacă cineva are împotivă cuiva mînire și disprețuind nu s-ar împăca înainte de slujbă sau nu spune cauza arhimandritului sau celui însărcinat cu supravegherea, să se afurisească.

31. Dacă cineva în ziua de aducere a jertfei se oprește pe sine de la împărțirea fără aprobarea arhimandritului, să fie lipsit de binecuvîntare.

32. Dacă cineva discută din Scripturi din dorința de întrecere, să fie lipsit de binecuvîntare; iar dacă persistă după ce i s-a interzis, să se afurisească ca un neputș și neascultător.

33. Dacă cineva spoliă haina fie a altuia, fie a sa fără aprobarea arhimandritului, să fie lipsit de binecuvîntare.

34. Dacă cineva lipsește de la mese fără să spună motivul, să rămîna fără mîncare. 35. Dacă cineva va pierde ceva și negăsindu-l nu va aduce la cunoștință arhimandritului, să fie lipsit de binecuvîntare.

1. Epitimiile sînt date după textul din ediția J. P. Migne, P. G., vol. 31, col. 1305/1306 — 1315/1316. Trimiterile la textele biblice sînt folosite după textul din «Biblioteca Părinților și Scriitorilor Bisericești Elini», vol. 53, Atena, 1976, p. 370—374.

2. Pr. 140, 4.

3. Afurisirea sau separarea de cei cu care cel ce a greșit forma o comuniune se înțelege în general ca oprire de la împărțire.

4. Matei 5, 37.

5. Gal. 5, 9.

6. Pilde 7, 11.

7. Matei 5, 42.

8. Col. 3, 13.

9. Matei 6, 9.

36. Dacă doi ar fi găsiți adeseori împreună, apropiindu-se unul de altul și poruncindu-li-se nu s-ar despărți, să se afurisească pînă se vor îndrepta.

37. Dacă cineva n-ar ajunge seara la «Tatăl nostru»¹⁹, în afară de vreun motiv, să stea în piciora la rugăciune pînă ce vor adormi toți.

38. Dacă cineva în vremea împărțaniei avind mîhnire față de vreun frate nu-i dă acestuia pacea, să se afurisească.

39. Dacă cineva ar muta pe un frate de la rîndul slujbirii, în afară de cei cărora li s-a încredințat acea grijă, să fie lipsit de binecuvîntare.

40. Dacă cineva știe pe vreun frate care vrea să plece în ascuns din mînășire și nu va aduce la cunoștință arhimandritului sau proiesthoșilor, să se afurisească.

41. Dacă cineva s-ar ridica de la masă fără incuviîntarea arhimandritului, să stea în piciora la rugăciune pînă la vecernie.

42. Dacă cineva după împărțirea ar cere de la slujbă pînă ce vor lua toți binecuvîntare, în afară de o nevoie omenească, să mînceie separat.

43. Dacă vreunul face pe cineva să fie lipsit de binecuvîntare fără motiv, să fie și el lipsit de binecuvîntare.

44. Dacă cineva ar fi găsit vorbind în chihli, cu excepția celor care locuiesc în acesteia sau a celor care fac liniște, să fie lipsit de binecuvîntare.

45. Dacă cineva s-ar afla clevetind împotriva cuiva sau ar auzi despre oarecari clevetitori și nu-i va mustra sau nu-i va pîr arhimandritului, să se afurisească împreună cu aceștia.

46. Dacă cineva ar face glume sau ar flecări, să fie lipsit de binecuvîntare.

47. Dacă cineva ar fi găsit vorbind în grădină cu cineva, sau recitînd psalmi, sau dormind, în afară de cei care lucrează sau de cei care supraveghează, să fie lipsit de binecuvîntare.

48. Dacă cineva ar ieși la locul porta-

rului fără îngăduința supraveghetorilor, să fie lipsit de binecuvîntare, iar dacă ar ieși la locul gardianului (paznicului), să se afurisească.

49. Dacă cineva ar da ceva în afară sau ar primi (ceva) fără aprobarea arhimandritului, să se afurisească.

50. Dacă cineva, întîmpinînd pe vreunul dintre străinii care se înaloză, îi va vorbi în afară de darea păcii, cu excepția celor rînduiți pentru aceasta, să fie lipsit de binecuvîntare.

51. Dacă cineva face supărare arhimandritului pentru rînduirea săptămînală la slujbă, în afară de chelar sau de începătorii săptămînilor, să fie lipsit de binecuvîntare; așa înct începătorii săptămînilor și cei răspunzători de orice trebuit să se îngrijească cu sîrguință de rînduirea la slujbă în fiecare zi a săptămînilor, ca să nu cadă în judecata lenevirii.

52. Dacă cineva vine fără motiv la bucătărie sau la chelărie cu excepție celor rînduiți cu supravegherea și a celor care poartă grijă de buna rînduire, să fie lipsit de binecuvîntare.

53. Dacă cineva, fiind trezit de oarecare la vremea slujbei sau a citirii, s-ar supăra, să se afurisească.

54. Dacă cineva intră în bolniță fără motiv după cercetarea cea (făcută) pentru cele necesare de dimineață, în afară de cei care fac liniște și de cei cărora li s-a încredințat această grijă, să fie lipsit de binecuvîntare.

55. Dacă cineva, fără incuviîntarea bolnicerului, intrînd se odihnește în bolniță, să fie lipsit de binecuvîntare; dar dacă este suferînd sau bolnav, să spună mai întîi bolnicerului.

56. Dacă cineva dintre cei suferinzi își schimbă locul unde doarme, fără incuviîntarea bolnicerului, să se afurisească.

57. Dacă cineva dintre cei rînduiți să servească la bolniță oferă ceva unui frate

fără aprobarea bolnicerului: să fie lipsit de binecuvîntare.

58. Dacă vreunul dintre bolnavi va fi găsit că se mută fără incuviîntarea bolnicerului sau a unuia dintre cei rînduiți să slujească (la bolniță), să fie lipsit de binecuvîntare.

Epitimii pentru călugărie

1. Cea care s-ar jura cu orice fel de jurămînt, să se afurisească două săptămîni.

2. Cea care ar huli pe vreuna din bătrînele (prezbiterile) cărora li s-a încredințat să hotărască cu privire la lucrurile din mînășire, să se afurisească o săptămîni.

3. Cea care ar spune ceva în taină împotriva unei surori, care nu este de față, cu scopul de a o ponegri, să se afurisească o săptămîni.

4. Cea care a ponegrit pe careva cu orice fel de ocără, să se afurisească o săptămîni.

5. Oricare alta s-ar găsi susținînd în afară de cele bătrîne (prezbiterile) cărora li s-a încredințat să slujească, să se afurisească o săptămîni.

6. Cea care fără nici o nevoie constrîngătoare, provocînd discuție fără rost, ar flecări, să se afurisească o săptămîni.

7. Cea care vorbește glumă sau rîde neconvîncînd, să se afurisească o săptămîni.

8. Cea care aflîndu-se în îndeplinirea unei slujbirii și avînd o nevoie constrîngătoare, ar vorbi cu cea de aproape, sau cu strigare sau cu vorbire îndrăzneală, să se afurisească o săptămîni.

9. Cea care apără pe cea care a fost condamnată pentru o greșală de la cele ce s-au încredințat, după prealabilă încercare, ca să administreze și să poarte de grijă (de lucruri), să se afurisească, împreună cu aceea căreia i-a luat apărarea, două săptămîni.

59. Dacă cineva, în afară de arhimandrit, ar fi găsit scriînd culiva sau primînd scrisori, să fie afurisit.

60. Dacă cineva trimite cuiva vreun dar, sau primește ceva de oriunde, cu excepția arhimandritului, să fie lipsit de binecuvîntare.

10. Cea care va vorbi cu cineva dintre cei care vin de afară, înainte de a i se fi îngăduit de către cea căreia li s-a încredințat grija pentru toată buna rînduire, să se afurisească o săptămîni.

11. Cea care se va găsi murmurînd din cauza lipsei lucrurilor necesare, sau din cauza oboselii, muncilor, să se afurisească o săptămîni.

12. Cea care se împotrivesc poruncii celor cărora li s-a încredințat grija, să se afurisească o săptămîni.

13. Cea care din dispreț, sub pretextul aparent al înșiștii, n-ar îndepîrta porunca, să se afurisească o săptămîni.

14. Cea care ar vrea să se împodobescă, după prima și a doua slăvitire, să se mustră înalțea proiesthoșului.

15. Cea care fără incuviîntarea celor cărora li s-a încredințat grija aceasta, ar merge la mama sau la sora sa, să se afurisească o săptămîni.

16. Cea care va întoarce ochii în mod tîlăcios, provocînd mîhnire celei de aproape, să se afurisească o săptămîni.

17. Cea care după încheierea adunării ar vorbi cu vreuna din femeile de afară, să se afurisească două săptămîni.

18. Cea care trece de la un lucru la alt lucru fără porunca celor care au grija (acestea), să se afurisească o săptămîni.

19. Cea care ar refuza epătima, sau contrazice, sau cîrtește, neconoscînd totuși ei înșiși din îndreptare, să se afurisească două săptămîni.

Capitolele constituțiilor (ascetice)¹

1. Se cuvine ca rugăciunea să fie avută în vedere înainte de toate.

2. Despre supravegherea gândurilor și că trupul nu este rău, cum au socotit unii.

3. Nu se cuvine să avem convorbiri cu femeii, fără supraveghere.

4. Se cuvine să potrivim cumpătarea după puterea trupului și că munca trupească este bună și legitimă.

5. Se cuvine ca ascetul să se îndeletnicească cu lucrări potrivite.

6. Nu se cuvine ca ascetul să stea de vorbă cu toți oamenii nesupravegheați.

7. Nu se cuvine să aibă loc ieșiri dese și necontrolate.

8. Asceților nestatornici nu trebuie să li se acorde încrederea și libertatea de a vorbi, dar și de cei asemenea să se poarte grijă.

9. Se cuvine ca ascetul să nu dorească cu nici un chip să devină clericul sau superiorul fraților.

10. Nu se cuvine să dorim cele bune din vanitate (mărire deșartă).

11. Despre timpul potrivit pentru vorbiri.

12. Nu se cuvine ca ascetul să încline spre glume.

13. Despre bunătațe și în ce mod se formează dragostea.

14. Despre înțelepciune.

15. Despre credință și nădejde.

16. Despre umilință.

17. În câte chipuri iau naștere gândurile rele.

18. Către oălugării care vietuiesc în comun (chinovitic).

19. Se cuvine ca ascetul să treacă la viața ascetică ca examinare hotărâtă, și despre supunere.

20. Nu se cuvine să se urmărească înțetinerea de convorbiri cu rudele care trăiesc în viața civilă, sau să se poarte grijă de lucrurile aceluia.

21. Nu se cuvine să se separe (nimeni) de comunitatea frățească spirituală.

22. Despre supunere mai pe larg.

23. Se cuvine ca ascetul să ia asupra sa cu multă plăcere chiar lucrările disprețuite.

24. Nu se cuvine ca ascetul să dorească cinstiri și demnități.

25. Despre modestie și simplitate în felurile de mâncare.

26. Cel care tinde spre desăvârșire nu va putea să păgubească progresul.

27. Nu se cuvine ca ascetul să aibă îndeletniciri (private).

28. Se cuvine ca proleptosul să distribuie cu bunăvoință părătească celor de sub ascultarea sa cele ce li se cuvin.

29. Nu se cuvine să se formeze grupări de doi sau trei frați în sistemul ascetic.

30. Nu se cuvine ca ascetul să caute să-și aleagă (după gust) îmbrăcămintea.

31. Se cuvine ca proleptosul să potrivească cele rînduite după puterea corpului; și despre cel care își ascud puterea.

32. Se cuvine ca frații să nu se înfrizeze cînd celor mai slabi li se încredințează ceva mai ușor.

33. Nu se cuvine ca proleptoșii să încurajeze pe asceții care părăsesc (din nesupunere) propria comunitate frățească, sau pe unii ca aceștia să-i primească în viața chinovitică.

34. Nu se cuvine ca ascetul care trăiește în sistemul chinovitic să aibă în proprietate personală bunuri materiale.

CONSTITUȚIILE ASCETICE *

(* Ασκητικαί διατάξεις)

Către cei care locuiesc chinovitic și singuri

Introducere

I

După ce ai redobîndit, prin Hristos, ușurința de a înțelege și ai înălțat mintea deasupra dorințelor, plăcerilor și grijilor lumești și după ce te-ai străduit cu rîvnă să separe și să smulgi, cu orice chip, gîndul de la patimile trupești, de multe ori ne-ai împărțășit gîndurile, căutînd să înveți cum trebuie să duci la capăt lupta începută, fără să fii stăpînit vreodată de plăcerile trupești care asaltează sufletul prin trup. Ai dorit după aceea să știi care este cel dintîi lucru pe care se cuvine să-l evite cineva înainte de toate, apoi pe care (să-l evite) după primul, și pe care dintre lucrurile bune trebuie să le dorească cu ardoare, așa încît prin veghere atentă să evite săvîrșirea lucrurilor ce nu se cuvin, iar prin rîvnă să obțină împlinirea celor bune.

Mi-ai cerut, după aceea, ca să-ți expun în scris părerea mea în privința aceasta. Pentru aceasta m-am și grăbit, ca să nu pierd din vedere rîvna ta cea bună; ci să întăresc chiar buna dispoziție a ta și s-o confirm cu propriile mele sfaturi; dar nu fiindcă ofer învățătură potrivită pentru obiectul discuției, ci ca să nu ascund sub tăcere, ca în țărînă, ceea ce există, și ca să evit, astfel, pedeapsa care a fost pronunțată pentru cei care a ascuns talentul în pămînt.

Fără îndoială, căsătoria este, de obicei, pentru oameni, motivarea antrenării lor în dorințele, plăcerile și grijile lumești. Căci nimeni nu poate descoperi o dorință mai puternică și mai constrîngătoare, existînd în natura trupului, decît dorința bărbaților pentru femeie, sau a femeilor pentru bărbat; și e chiar foarte natural, pentru că de la natură se tînde către nașterea descendenților. Ei bine, fiindcă are putere excep-

1. Textul este după ediția J. P. Migne, P. G., vol. 31, col. 1315/1316—1319/1320.

* Textul după J. P. Migne, P. G., vol. 31, col. 1321/1322 — 1427/1428.

țională, căsătoria trebuie să poarte și o sarcină mai grea. Căci nici chiar grijile care se întâmplă oamenilor pe neașteptate nu sînt mai grele decît acelea care vin cu grămada din cauza căsătoriei, precum spune Sf. Pavel, că, adică «*cel căsătorit se îngrijește de cele ale lumii*»¹, fiind năpădit de grijă. Într-adevăr, cel necăsătorit poate să se întrețină singur pe sine și nevoile legate de trup, sau poate chiar să le și înfrunțe, pentru că are puterea să se convingă ușor spre aceasta; dar cel care are grija soției și a copiilor nu este stăpînul părerii lui, ci lucrează de nevoie după plăceri și — fiindcă se ocupă cu îngrijirea copiilor — este invadat de griji nenumărate, pe care vom putea să le enumerăm mai pe larg altă dată.

II

Așadar, cel care dorește mult să fie liber de legăturile lumii evită căsătoria ca pe cătușe; iar după ce evită aceasta, își închină viața lui Dumnezeu și acceptă fără rezervă viața castității, așa încît să nu poată să se mai întoarcă la căsătorie, ci să lupte cu orice chip pentru castitate, luptînd contra naturii și, mai ales, contra pasiunilor mai violente ale ei. Căci, după ce devine un astfel de iubitor al lui Dumnezeu, fiindcă dorește să se împărtășească de liniștea (apatia) Aceluia, oricît de puțin și fiindcă dorește să guste sfințenia duhovnicească, calmul, liniștea, buna dispoziție și desfătarea și bucuria care rezultă din acestea, veghează cu grijă să-și țină gîndul departe de orice patimă materială și trupească, care tulbură sufletul, și cercetează cele dumnezeiești cu privirea curată și neumbrită a sufletului, umplîndu-se, fără să se sature, din lumina care vine de acolo. Și, după ce a exersat sufletul într-o asemenea obișnuință și stare, devine familiar lui Dumnezeu, atît cît îngăduie «*asemănarea*» și se face iubit și foarte dorit de Acesta, fiindcă a îndurat lupta mare și greu de cîștigat și a avut bucuria să intre în legătură cu Dumnezeu cu mintea curățită de amestecul celor materiale și desprinsă de frecventarea patimilor lumesti. Este potrivit, deci, și just ca acela care s-a înălțat la o asemenea obișnuință, prin exercitarea de care am amintit mai înainte, să nu mai coboare iarăși prin excitațiile cărnii la practicarea pasiunilor ei; să nu accepte nici aburii care se ridică de acolo, ca să nu se întunece astfel ochiul sufletului ca de o piclă foarte adîncă și să nu decadă din contemplarea dumnezeiască, așa cum se irită privirea cugetului de fumul patimilor.

1. I Cor. 7, 33.

CAPITOLUL I

SE CUVINE CA RUGĂCIUNEA
SĂ FIE AVUTĂ ÎN VEDERE ÎNAINTE DE TOATE

I

Orice faptă, iubitul, și orice cuvînt al Mîntuitorului nostru Iisus Hristos este normă de pietate și de virtute. Pentru aceasta, desigur, S-a și intrupat, înfățișînd ca într-un tablou pentru noi pietatea și virtutea, pentru ca privind la acest tablou să imităm fiecare, după putere, originalul (arhetipul). Căci pentru aceasta poartă însuși corpul nostru, pentru ca să imităm și noi, pe cît se poate, viața Lui. Așadar, tu, cînd auzi cuvîntul și fapta Lui, să nu ascuți cu indiferență și simplu, oricum ar fi, ci să pătrunzi în fondul sensurilor; să devii părtaş aceluia care l-au transmis după înțelesul tainic. Pentru că, într-adevăr Marta primește bine pe Domnul, iar Maria se așază lîngă picioarele Lui²; dar amîndouă surorile aveau bunăvoință. Să separi acum lucrurile; Marta s-a apucat să pregătească cele necesare pentru satisfacerea trebuinței Lui trupesti, iar Maria s-a așezat lîngă picioarele Lui și l-a ascultat cuvintele. Deci una și-a achitat conștiința față de ce se vedea, alta a slujit la ce nu se vedea. Pentru că într-adevăr cel prezent era și om și Dumnezeu, același Stăpîn care a acceptat bunăvoința ambelor femei. Dar Marta, fiindcă era copleșită de oboseală, a rugat pe Domnul să intervină, pentru ca sora ei s-o ajute la slujire, zicînd: «*Spune-I să se ridice și să slujească cu mine*». Domnul, însă, răspunzînd, i-a zis: «*Marto, Marto, te îngrijești și pentru multe te silești; dar un lucru trebuie; Maria, totuși, partea cea bună și-a ales, care nu se va lua de la ea*»³. Fiindcă nu ne găsim aici ca să ne odihnim în patură și să hrănim pîntecele, ci am venit ca să vă hrănim cu cuvîntul adevărului și cu înțelegerea tainelor. Așadar, pe una n-a îndepărtat-o de la lucrul ei, iar pe cealaltă a acceptat-o pentru devotament. La amine acum că pentru amîndouă femeile au fost pregătite două părți; una este inferioară, fiindcă a ales pe cea corporală — și totuși foarte utilă — slujirea; cealaltă este superioară și mai duhovnicească, fiindcă s-a înălțat prin înțelegerea tainelor.

Tu, cel care ascuți, să iei acestea în mod duhovnicesc și să alegi pe care o vrei. Dar dacă vrei să slujești, să slujești în numele lui Hristos. Pentru că Acesta a spus: «*Întrucl ai făcut unuia dintre acești frați ai*

2. Luca 10, 38 -39.

3. Luca 10, 40-42.

Mei, mai mici, Mje Mi-ai făcut»⁴. Pentru că dacă ai primit pe străini și ai ajutat pe săraci și ai mîngîiat pe cei în suferință și ai dat ajutor celor aflați în stare de nevoie și calamitate, și ai servit pe cei bolnavi, toate acestea Hristos le primește ca făcute Lui însuși. Dacă totuși vrei să imiți pe Maria care a lăsat slujirea trupului și s-a ridicat la contemplarea obiectivelor duhovnicești, să faci aceasta cu consecvență și sinceritate. Lasă trupul, lasă agricultura, bucătăria și pregătirile, și așază-te lîngă picioarele Domnului și ascultă cuvintele Lui, ca să devii părtaş al tainelor dumnezeirii. Pentru că (contemplarea) învățaturii lui Iisus este mai înaltă decît slujirea trupului.

II

Ai primit deci, iubitele, exemple și dovada ; să imiți ceea ce vrei ; poți să devii sau slujitorul săracilor sau iubitorul învățaturii lui Hristos. Dar dacă ai putea să le imiți pe amîndouă, din amîndouă părțile vei primi roada mîntuirii. Deci, primul vine cuvîntul duhovnicesc, iar toate celelalte al doilea, «pentru că Maria» — spune Mîntuitorul — «partea cea bună a alea». Așadar, dacă și tu dorești să fii adept al lui Hristos, să te așezi la picioarele Lui și să-I primești Evanghelia ; vei lăsa acolo toată averea ta și vei trăi fără grijă ; vei uita atunci chiar propriul tău corp și astfel vei putea să urmezi învățătura Lui, ca să imiți pe Maria și să ciștiți cea mai înaltă mare.

*Iar cînd te rogi, să fii atent să nu ceri unele în locul altora și să pro-
voci mînia Domnului ; și să nu ceri bani, mîrire lumească, putere sau
orice altceva dintre cele rezultate din acestea, ci, să ceri împărăția lui
Dumnezeu, și El îți va procura toate cele de trebuință trupului, precum
spune însuși Domnul : «Căutați (mai întîi) împărăția lui Dumnezeu și
dreptatea Lui și toate acestea se vor adăuga vouă»⁵. Iar pentru rugă-
ciune, iubitele, există două moduri : primul este cel al preamăririi cu
umilință, iar al doilea, care urmează acestuia, este al cererii. Așadar,
cînd te rogi, să nu începi îndată cu cererea ; altfel devii bănuît în pri-
vința intenției, că te rogi lui Dumnezeu constrîns de nevoie. La începutul
rugăciunii, deci, uită-te pe tine însuși, pe soție, pe copii ; lasă pămîntul,
întinde brațele spre cer ; lasă toată făptura văzută și nevăzută și
începe să preamărești pe Cel care a făcut toate ; iar cînd îl preamă-
rești pe Acesta, să nu-ți rătăcească mintea încoace și încolo, nici să nu
băsmăștii ca păgînii, ci să alegi din Dumnezeieștiile Scripturi și să zici :
«Te binecuvîntez, Doamne, Cel îndelung-răbdător, Cel fără de rădute,*

4. Matei 25, 10.
5. Matei 6, 33.

*Care în fiecare zi ai îndurate pentru greșelile mele și Care ne-ai dat
nouă tuturor posibilitatea pocăinței. Căci pentru aceasta treci sub tă-
cere și ne ierți, Doamne, ca să Te preamărim pe Tine, Care dai, din iu-
bire, mîntuire neamului nostru, uneori însușind teamă, alteori indem-
nînd, alții folosind pe profeți și, în cele din urmă, cercetîndu-ne prin
venirea Hristosului Tau. Pentru că Tu ne-ai creat pe noi, și nu noi. Tu
ești Dumnezeu nostru»⁶.*

III

*Iar cînd vei preamări, după Scripturi, precum poți, și vei înălța
laudă către Dumnezeu, atunci să începi și să spui, cu umilință : «Eu,
Doamne, nu sînt vrednic să vorbesc înaintea Ta, pentru că sînt tare
pocătos». Și chiar dacă conștiința ta nu te mustră încă pentru vreun
rău, se cuvine să spui, totuși, așa, fiindcă nimeni nu este fără de păcat
în afară de Dumnezeu și pentru că, în timp ce săvîrșim multe păcate,
pe cele mai multe nici nu le cunoaștem. Pentru aceasta Apostolul
spune : «Conștiința nu mă acuză de nimic, dar cu aceasta nu m-am în-
dreptat»⁷, adică săvîrșesc multe păcate, dar nu le sesizez. Pentru
aceasta și profetul spune : «Cine va pricepe greșelile»⁸. Așa înțit nu
vei minți dacă te numești tu însuși păcătos, pentru că păcătuiești și
numai prin aceea că-ți pui în gînd să zici : nu sînt păcătos ; așadar, mai
degrabă spune : sînt mai păcătos decît toți, intrucît calc porunca dum-
nezeiască, care rînduiește : «cînd veți face toate (cele poruncite) să spu-
neți : sîntem slugi netrebnice, pentru că am făcut ceea ce eram datori
să facem»⁹. Astfel se cuvine să ai în mintea ta totdeauna aceasta : sînt
netrebnic, și aceasta : «cu smerenie să se socotească unul pe altul mai
de cînstă decît el însuși»¹⁰. Așadar, să te rogi lui Dumnezeu cu teamă
și cu umilință. Iar cînd vei adresa cuvînt de umilință să spui : «Mulțum-
mescu-ți Ție, Doamne, că Te-ai îndurat pentru păcatele mele și m-ai
lăsat nepedepsit pînă acum ; pentru că eram vrednic să sufăr încă de
mult nenumărate asemenea (pedepse) și să fiu îndepărtat de fața Ta,
dar iubirea Ta îngăduitoare s-a îndurat față de mine ; îți mulțumesc,
deși nu sînt în măsură să mulțumesc îngăduinței Tale» ; iar cînd vei
implini pe cele două, și preamărirea și umilința, atunci să ceri ceea ce
ai nevoie să ceri ; dar nu bogăție cum cereai mai înainte, nici mîrire lu-
mească, nici sănătatea trupului. Căci Cel care te-a creat și te, îngri-
jește de mîntuirea ta, cunoaște ce-i trebuie fiecăruia, sănătatea sau*

6. Ps. 99, 2.
7. I Cor. 4, 1.
8. Ps. 18, 13.
9. Luca 17, 10.
10. Filip. 2, 3.

boala : ci să ceri, așa cum s-a poruncit, împărăția lui Dumnezeu¹¹. Căci pentru nevoile trupului tău, precum s-a spus mai înainte, acesta se va îngriji. Pentru că Împăratul nostru este foarte exigent și se minie dacă cineva i-ar cere ceva fără importanță, dacă cineva dintre noi L-ar ruga pentru lucruri ce nu se cuvin. Așadar, în rugăciunea ta să nu-ți arăți disperarea, ci să ceri pentru tine lucruri vrednice de împăratul Dumnezeu. Iar când ceri cele bineplăcute lui Dumnezeu, să nu încetezi, până când vei obține cele cerute. Căci la aceasta a făcut Domnul aluzie în Evanghelie, când a spus : «Cine dintre voi, avînd un prieten și se va duce la el în miez de noapte și-i va zice : Prietene, împrumută-mă cu trei piini, că a venit din cale un prieten la mine și n-am ce să-i pun înainte ; iar acela, răspunzînd dinăuntru, să-i zică : Nu mă da de osteneală. Acum ușa este încuiată și copiii mei sînt în așternut cu mine. Nu pot să mă scol să-ți dau. Zic vouă : Chiar dacă sculîndu-se, nu i-ai dat pentru că-i este prieten, dar, pentru îndrăzneala lui, sculîndu-se, îi va da că-i îi trebuie.¹²

IV

Domnul ne dă exemplul ca să ne învețe să fim tari și rîvnitori în credință. Adică folosește exemplul omenesc, ca să înveți să nu te lași copleșit de oboseală vreodată, încît, atunci cînd vei cere și nu vei primi, să nu încetezi pînă ce vei primi, dacă, desigur, vei cere, așa cum s-a spus, cele ce Dumnezeu dorește. Și să nu spui, sînt păcătoși și nu sînt ascultat. De aceea, în mod sigur, ca să nu deznădăduiești, să spui (meren) : «chiar dacă nu-i va da pentru că-i este prieten, dar, pentru îndrăzneala lui, îi va da cît îi trebuie.¹³ Și chiar dacă va trece o lună, un an, trei ani, patru ani sau și mai mulți, pînă ce vei primi, să nu încetezi, ci să ceri, cu credință, lucrînd totdeauna binele. Pentru că adeseori cîte unul dintre noi în tinerețe a urmărit înțelepciunea, după aceea pe furiș s-a strecurat plăcerea, s-au pus în mișcare plăcerile după natură, a slăbit rugăciunea, vinul devine stăpînul tinereții, se pierde înțelepciunea (cumpătarea) și omul devine altul decît cel care trebuie. Astfel se produc schimbările, fiindcă nu ne împotrivim patimilor cu gînd curajos. De aceea, se cuvine ca fiecare să pună la contribuție toate puterile lui și să roage cu îndrăzneală pe Dumnezeu să-i stea într-ajutor. Pentru că dacă cineva din lenevie se lasă stăpînit de patimi și se predă vrăjmașilor, cu acesta Dumnezeu nu se aliază și nici nu-l ascultă ; căci, lăsîndu-se stăpînit de păcate, s-a îndepărtat pe sine de Dumnezeu.

Pentru că cel care vrea să fie ajutat de Dumnezeu nu-și părăsește datoria ; și cel care nu-și părăsește datoria nu este părăsit niciodată de ajutorul dumnezeiesc. Se cuvine, așadar, ca să nu-l condamne conștiința pentru nimic și astfel să ceară ajutorul dumnezeiesc. Dar să nu ceară (ajutorul) cu indiferență, ci cu mintea concentrată, pentru că, altfel, nu numai că nu va primi ceea ce a cerut, ci mai degrabă va minia pe Stăpîn. Pentru că dacă cineva care, stînd și vorbind înaintea șefului, stă drept, cu multă teamă, avînd nemișcată și privirea externă și cea internă a sufletului, pentru ca nu cumva să-și atragă vreo neplăcere, cu atît mai mult se cuvine ca înaintea lui Dumnezeu să stea cu teamă și frică, avînd îndreptată toată atenția numai către El și în nici o altă parte. Pentru că El nu privește numai pe omul exterior, ca oamenii, ci cercetează și pe cel interior. Așadar, dacă stai înaintea lui Dumnezeu, așa cum se cuvine, și îi oferi toate puterile tale, să nu încetezi pînă ce vei primi ceea ce ai cerut ; dar dacă conștiința ta te acuză ca mîndru și dacă, deși poți, nu te rogi concentrat, să nu îndrăznești să stai înaintea lui Dumnezeu, pentru ca să nu devină rugăciunea te păcat. Dacă însă, fiind slăbit de păcat, nu poți să te rogi cu stăruință, constrînge-te atît cît poți și stai stăruitor înaintea lui Dumnezeu, avînd mintea concentrată către El și rugîndu-L (să fie) alături de tine ; și Dumnezeu iartă, fiindcă nu poți să stai așa cum trebuie înaintea lui Dumnezeu, nu din dispreț, ci din slăbiciune. Dacă în acest fel te silești spre tot lucrul bun, să nu încetezi pînă ce nu vei primi ceea ce ceri, ci să bați cu răbdare la ușa Lui, cîntînd împlinirea cererii tale. «Căci oricine cere ia — spune Scriptura — cel ce caută găsește și celui care bate i se va deschide.¹⁴ Căci ce altceva vrei să dobîndești decît numai mîntuirea de la Dumnezeu ?

V

Dorești să știi, iubitule, cum aveau răbdare sfinții și nu deznădăduiau ? Dumnezeu a chemat pe Avraam, cînd era mai tînăr, și i-a mutat din pămîntul asirienilor în Palestina, zicîndu-i : «Iată, îți voi da ție pămîntul acesta și urmașilor tăi ; și vor fi ca stelele cerului urmașii tăi, care nu vor putea li numărați.¹⁵ Și a trecut număr mare de ani și au atras îmbătrînirea firii lui și s-a apropiat moartea, dar el n-a spus : Doamne, totdeauna mi-ai făgăduit copii și ai prezis că voi fi tată tuturor neamurilor. De bătrînețe impulsurile firii mele sînt moarte, iar Sara, femeia mea, de bătrînețe nu mai are de mult ceea ce este caracteristic femeii în fiecare lună ; așa încît făgăduința ta este mincinoasă.

11. Matei 6, 33.

12. Luca 11, 5-8.

13. Luca 11, 8.

14. Luca 11, 10.

15. Fac. 13, 15-16.

Pentru că doi bătrâni, ce nădejde (să mai) avem? N-a spus acestea, nu le-a gândit, ci a rămas nezdruinciat în credință, și într-adevăr, după vîrstă îmbătrîniseră, dar nădejdea era tînără: trupul mergea spre slăbiciune și producea deznădejde, dar credința întărea și sufletul și trupul. Dumnezeu — spunea — este cel care a făgăduit, Stăpînul firii și nu se poate întîmpla altfel. El face posibile și pe cele cu neputință, pentru că El face și schimbă toate, așa cum vrea. Să imiți, deci, credința lui Avraam. Într-adevăr, atunci cînd firea a slăbit și impulsurile cărnii au amorțit, atunci a luat viață făgăduința lui Dumnezeu. Însușește-ți exemplele. Dar noi ne rugăm un an și încetăm stăruința; postim doi ani și renunțăm. Așadar, să nu slăbim în așteptarea făgăduinței lui Dumnezeu. Căci Cel care a făgăduit aceluia că-i va înmulți urmașii, ne va făgădui și nouă că ne va împlini dorința, dacă cerem fără încetare. Pentru că spune (Scriptura): «*Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi*»¹⁶. Pentru că în timp ce tu erai departe de El, obosit și apăsător de sarcina foarte grea a păcatului, El S-a milostivit de tine și te-a chemat, ca să te ușureze de sarcină și să-ți dea odihnă în viitor, și tu să nu te încrezi în El? Acum, însă, chiar dacă am vrea să tăcem, vom fi muștrați de conștiința noastră; căci n-avem încredere în El, fiindcă — așa-zicînd — n-ar putea să ne odihnească, și ezităm să luăm asupra noastră jugul Lui cel comod și ușor și să intrăm în împărăția cerurilor prin poarta cea strîmtă, ci preferăm mai degrabă să luăm asupra noastră povara grea a păcatelor și prin dorințele plăcerii noastre să urmăm calea fără îngrădiri și să intrăm prin poarta largă spre pierzare. Dar, va spune cineva, în repetele rînduri am cerut și n-am primit. Aceasta s-a întîmplat, în orice caz, fie pentru că ai cerut într-un fel cum nu s-ar fi convenit, fie cu necredință, fie cu mintea împrăștiată, fie lucruri care nu-ți erau de folos. Dar chiar dacă uneori ai cerut lucruri care erau spre folosul tău, n-ai stăruit în cerere. Pentru că Scriptura spune: «*Prin răbdarea voastră vă veți mîntui sulețele voastre*»¹⁷, și: «*Cel care va răbda pînă la sfîrșit, acela se va mîntui*»¹⁸.

VI

Dumnezeu cunoaște inima celor care se roagă. Așadar — va spune cineva — ce nevoie are Dumnezeu de cererea noastră? Nu știe El de ce avem trebuință? Deci, ce nevoie (este) de cerere? Dumnezeu cunoaște, într-adevăr, ceea ce ne trebuie și ne procură din belșug toate

bunurile materiale, spre a ne bucura de ele, și, fiindcă este bun, plouă și peste cei buni și peste cei nedrepti și face să răsără soarele Său și peste cei răi și peste cei buni¹⁹, și înainte ca să le cerem noi; totuși, credința și faptele virtuții și împărăția cerurilor nu le vei primi dacă nu le vei cere cu osteneală și cu multă stăruință. Pentru că se cuvine ca mai întîi să le dorești și după aceea să le ceri în mod sincer, cu credință și răbdare, oferind toate puterile tale, și în nici un caz să nu fii acuzat de conștiința proprie ca cerînd fie cu neglijență, fie cu lenevie; și atunci vei primi cînd va vrea Domnul; pentru că El știe mai bine cele ce-ți sînt de folos. Și poate pentru aceasta amină să împlinească cererea ta, gîndind la sîrguința ta către El, și ca să cunoști ce importanță are darul lui Dumnezeu și să păzești cu frică ce ți s-a dat. Pentru că orice dobîndește cineva cu trudă multă, se îngrijește ca să-l păzească, pentru ca nu cumva pierzîndu-l să piardă astfel și osteneala lui mare, și disprețuind darul lui Dumnezeu să devină nevrednic de viața veșnică. Căci ce ar fi folosit Solomon dacă ar fi luat cu ușurință darul înțelepciunii și l-ar fi pierdut?

VII

Așadar să nu-ți pierzi curajul dacă nu ți se va împlini îndată cererea ta. Căci dacă Stăpînul cel bun ar ști că, primind îndată darul, nu-l vei pierde, ar fi gata să ți-l procure chiar înainte de a-l cere. Acum însă procedează așa (amină) din grija față de tine. Căci dacă cel care a primit un talant și l-a păstrat întreg a fost condamnat pentru că n-a cîștigat nimic cu el, cu cît mai mult va fi pedepsit cel care l-a pierdut²⁰. Știînd acestea, că, mai curînd sau mai tîrziu, o să primim (totuși) să rămînem mereu mulțumitori Domnului, pentru că toate cite le face Stăpînul, pentru mîntuirea noastră le rînduiește; numai să nu ne descurajăm și să încetăm să cerem. Căci pentru aceasta a spus Domnul parabola despre văduvă, care cu perseverența ei l-a înduplecat pe judecătorul nedrept²¹; pentru ca și noi, prin stăruință necurmetă, să primim cele cerute de noi. Căci prin aceasta se vădește și credința și dragostea noastră față de Dumnezeu, cînd, și fără să se împlinească îndată cererea noastră, continuăm să-l mulțumim. Așadar, să-l mulțumim fără încetare, ca să ne învrednicim să dobîndim bunurile Lui veșnice, pentru că Lui I se cuvine mărirea în vecii vecilor. Amin.

19. Matei 5, 45.

20. Matei 25, 25—30.

21. Luca 18, 2—5.

16. Matei 11, 28.

17. Luca 21, 19.

18. Matei 10, 22.

CAPITOLUL II

DESPRE SUPRAVEGHEREA GÎNDURILOR
ȘI CĂ TRUPUL NU ESTE RĂU
CUM AU SOCOTIT UNII

I

Înainte de orice și cu orice chip trebuie stăpînită rațiunea, avînd neadormită supravegherea gîndului, așa încît să nu îngăduie sufletului să incline cu ușurință, din cauza dorințelor nerăționale, către acțiuni contrare ale trupului. Căci vederea trupului este ochiul, iar vederea sufletului este mintea (care este) de aceeași natură cu el; dar nu așa ca existînd unul în celălalt, ci sufletul și mintea se identifică, pentru că mintea este puterea naturală de rațiune a sufletului, iar nu ceva din afară. Căci atunci cînd sufletul — precum îl stimulează inteligența lui, — care a fost sădită în el în mod natural de Sfînta Treime cînd l-a creat — reflectă la cele bineplăcute și necesare, atunci îndată se eliberează de influențele păgubitoare ale trupului; după cum, presimțind și înfrînînd pornirile dezordonate ale trupului, redobîndește liniștea ce i se cuvine și, fără nici o piedică, se atășează gîndurilor conforme cu natura ei, căci, potrivit puterii care există în ea, contemplează cu intensitate sfînta și adorata Treime și reflectă la inaccesibilitatea mării dumnezeiești, din cauza extraordinarei ei străluciri, la curățenia fericirii, la infinitatea înțelepciunii, la constanța și plăcerea liniștii, la natura nepăsătoare și de neclătînat. Căci acelaia ce nu i se poate întîmpla nimic neprevăzut, pentru că deține cunoașterea celor întîmplate și a tuturor celor care s-ar putea întîmpla, și are în mîinile sale toate, acelaia căruia nimic nu i se poate împotrivi sau este în măsură să prevadă totul, la acela este logic să existe liniște și netulburare continuă. Pentru că tulburările în gîndurile oamenilor le provoacă, prin natura lor, împrejurările neașteptate și neprevăzute. Așa încît cel care nu se tulbură de nici o răutate și are toată virtutea și tot binele care urmează, acela pe drept va cîștiga bucuria neclătînată și veșnică. Pentru că bucuria urmează virtutea și bunătatea, precum spune profetul: *«veseli-se-va Domnul de lucrurile Lui»* ²².

II

Așadar, sufletul care-și păstrează mintea cu vegherea și forțele ce-i aparțin se va afla în gîndurile amintite mai înainte și va exercita caracterul său spre ceea ce este corect și drept, cinstit și pașnic. Dar

22. Ps. 103, 32.

cînd va înceta să reflecteze și să privească cu atenția cele ce se cuvîin, atunci patimile trupului, ca și clinii răi și îndrăzneți care pierd din vedere supravegherea, se trezesc și atacă cu forța sufletul, fiecare dintre patimi încearcă în mod diferit ca să-l divizeze, repartizîndu-și sieși o parte din puterea lui vitală. Căci știu că sufletul, deși este unul și același, are (totuși) două puteri: una este cea vitală a trupului, iar cealaltă este cea care are în vedere cele ce există, pe care o și numim rațiune. Dar puterea vitală a trupului, fiindcă trupul și sufletul sînt unite, există de la natură, în temeiul unirii, și nu dintr-o dispoziție; căci așa cum soarele nu este în măsură să nu lumineze lucrul către care și-a trimis razele, la fel și sufletul nu poate să nu dea viață trupului în care va fi creat. Totuși puterea speculativă este pusă în mișcare de voință (din dispoziție). Așadar, dacă, în general, sufletul se învoiește cu puterea lui speculativă și rațională să vegheze, precum spune profetul: *«nu va dormita cel ce te păzește»* ²³, atunci el adoarme patimile trupului în două moduri: pe de o parte, le cumințește și le calmează prin înfățișarea lucrurilor celor mai bune și mai convenabile, cu care se îndeletnicește, iar pe de altă parte, prin grija lui, (supraveghînd) liniștea trupului. Dacă însă sufletul va adopta lenevia și prin aceasta nu va pune în lucrare partea lui de veghere, atunci patimile trupului vor găsi inactivă puterea vitală, o vor împărți, și, fiindcă nu va exista nimeni ca să supravegheze și să împiedice răul (patimile), vor antrena sufletul spre propriile lor plăceri și acțiuni. Așa încît patimile trupului sînt violente atunci cînd puterea rațională care există în noi lîncezește, dar sînt ascultătoare atunci cînd aceasta reacționează și dispune. Așadar, nu este de condamnat trupul la aceia care vor să gîndească corect despre el. Se cuvine deci ca prin expunerea părerii mele să dezmințim și părerile greșite ale aceluia care gîndesc rău despre trup. Căci, iubitule, așa cum calul este lucru bun și cu cit este mai viol și mai impetuos de la natură, cu atît este mai bun, el are totuși nevoie de cineva care să-l înfrîneze și să-l conducă pentru că este lipsit de gîndire; iar atunci cînd cel care-l înfrînează este călare pe el, calul se va forța să facă uz de natura lui.

III

Dacă, așadar, călărețul va folosi cum trebuie viciuina calului, își servește interesul, își împlinește scopul, se salvează pe sine însuși, și calul se dovedește foarte bun în vederea folosirii; dacă însă călărețul va conduce rău calul tînăr, animalul adeseori se abate din drum, pe unde nu există drum, iar atunci cînd revine la drumul normal, citeodată îl

23. Ps. 120, 3.

aruncă jos chiar pe cel care este călare, și neîndemânarea celui care ține friul îi poate pune în primejdie pe amândoi. Așa să gîndești și pentru suflet și pentru trup. Căci trupul n-a primit pornirile lui naturale fără motiv, ci în general spre cele bune și de folos fiecăruia ; dar este lipsit de gîndire rațională, pentru ca sufletul să fie cîstit cu virtuțile gîndirii. Căci dacă sufletul folosește, așa cum se cuvine, pornirile trupului, salvează și trupul și este și el însuși în afară de primejdie ; dacă însă va neglija lucrarea conducerii și, cuprins de somnul neglijenței, va abandona îndrumarea trupului, atunci acesta, fiindcă este lipsit de gîndire rațională, se îndepărtează de la drumul drept și antrenează spre același rău sufletul, nu din propria-i răutate, ci din cauza acelei indiferențe (a sufletului). Căci, dacă patimile trupului n-au putut să fie subjugate de suflet, pe bună dreptate trupul va fi răspunzător ; dacă însă el s-a făcut ascultător multora, care s-au străduit să-l stăpînească, trupul este nevoit față de cel care au încercat să-l acuze de (a fi) căpetenie a răutății, iar răspunzător pentru lipsa de grijă este sufletul, ca acela căruia îi revine conducerea asupra trupului, dar nu fiindcă acesta ar avea de la natură răul în sine, ci pentru că-i lipsește binele care a fost instituit în el. Căci viciul nu este nimic altceva decît lipsa virtuții.

CAPITOLUL III

NU SE CUVINE SĂ AVEM CONVORBIRI CU FEMEII,
FĂRĂ SUPRAVEGHERE

I

Despre supravegherea gîndurilor și despre înfrînarea patimilor trupului, despre destinderea și odihna omului interior și despre cunoașterea și studiarea îndatoririlor lui am vorbit mai înainte, pe cît a fost posibil, îndeajuns. Dar este nevoie nu numai de supravegherea gîndurilor, ci chiar de ferirea de a vorbi despre ele, pe cît este posibil, mai ales, celea care — fiindu-ne apropiate —, ne readuc în minte patimile și astfel agită și tulbură gîndirea și provoacă în suflet lupte și războaie. Căci războiul care, fără voia noastră, vine asupra noastră, ni-l asumăm de nevoie ; la primul război și înfrîngerea poate să fie iertată, dar să ne rugăm să nu se întîmple aceasta cu luptătorii care urmează pe Hristos ; la al doilea (război) însă înfrîngerea, în afară de faptul că-l face pe om de batjocură, îl lipsește și de iertare. Se cuvine deci să evi-tăm, cît se poate mai mult, relațiile și întîlnirile cu femeile, în afară dacă

vreo nevoie indispensabilă ar face întîlnirea de neevitat. Dar și atunci cînd s-ar produce o asemenea nevoie, să ne păzim ca de foc, și să ne despărțim cu hotărîre și cît mai iute posibil. Să ai în minte ce spune despre aceasta Înțelepciunea : *«Oare va pune cineva foc în sinul lui îdră ca veșmintele lui să nu ardă ? sau va merge cineva pe cărbuni aprinși, îdră să-și frigă tălpile ?»*²⁴.

II

Dar dacă cineva ar spune că nu este păgubit de întîlnirile și de relația cu femeile, acesta sau nu are natură bărbătească, și acesta este lucru foarte curios (cu totul rar), fiindcă se găsește între natura bărbătească și cea femeiească (așa cum sînt eunucii), cel care din naștere sînt incapabili pentru unirea cu femeia, dacă, desigur, acceptăm că și aceia sînt imposibili și fără vreo zvicnire către femei, pentru că — așa cum spune Înțeleptul — *«dorința eunucului, inapt pentru unirea cu femeia, este să defloreze fecioara»*²⁵, sau, dacă ar avea natură bărbătească, nu-și dă seama, fiindcă fiind scîldat în patimi, imită pe aceia care se infurie și vociferază și socotesc că nu au nici o suferință (patimă), în timp ce starea lor este groaznică. Dar să admitem imposibilul, că ar exista cineva care n-ar fi înțepat de pasiune bărbătească. Chiar dacă personal n-ar avea dorință, el nu poate să convingă cu ușurință și pe alții că nu are ; iar cînd cineva scandalizează pe alții, fără să aibă de cîștigat ceva, știm că nu este lipsit de primejdie pentru cel care face așa ceva. După aceea trebuie să avem în vedere și o altă latură că, anume, chiar dacă bărbatul și-ar păstra gîndurile curate, nu poate să susțină că și femeia este deasupra patimilor trupesti ; căci de multe ori, dacă nu-și poate aduna gîndul și se încălzește în dorință, aceasta i se va întîmpla din cauza celui cu care a avut convorbiri, fără supraveghere. Și acesta, într-adevăr, nu se rănește, el rănește totuși de multe ori, fără să-și dea seama. Și o tînră care disimulează, așa-zicînd, iubirea duhovnicească, mergînd continuu la un ascet, începe să fie cuprinsă de păcat prin ochi și prin priviri nestăpînite, este roasă de privirea celui de lîngă ea și cu gînduri necurate își distruge curăția lăuntrică de care se îndrăgostește cu înfocare îndeosebi cel tînr căsătorit. Așadar, ca să nu se întîmple nimic din cele amintite, se cuvine să ne ferim, dacă într-adevăr este cu putință, și, în general, dacă nu este cu putință, să evităm cel puțin convorbirile dese și prelungite și întîlnirile cu femei, nu fiindcă urîm genul feminin, ferească Dumnezeu, nici pentru că renegăm rudenia cu acelea ; dimpotrivă, se cuvine să le apropiem și să le ajutăm după putință, în

24. Pilde, 6, 27—28.

25. Înț. Str. 20, 3.

general pe fiecare (femeie), ca una ce participă la firea omenească, dar îndeosebi pe acelea care au luat asupra lor luptele castității, ca surori împreună luptătoare cu noi; dar să fim atenți, ca nu cumva întâlnirea să ne readucă în memorie patima pe care reușisem s-o îndepărtăm și s-o depășim.

CAPITOLUL IV

SE CUVINE CA SĂ POTRIVIM CUMPĂTAREA
DUPĂ PUTEREA TRUPULUI, IAR MUNCA TRUPEASCĂ
ESTE BUNĂ ȘI LEGITIMĂ

I

Așadar, se cuvine să avem stăpânire și asupra plăcutului. Căci educarea plăcutului este înlăturarea pasiunilor, iar înlăturarea pasiunilor este liniștea și seninătatea sufletului, iar liniștea sufletului este izvorul cel mai productiv de virtuți. Dar cea mai bună cumpătare a plăcutului este cea potrivită fiecăruia după puterea trupului. Căci unora oboseala poruncită nu le-a produs supărare, ci le-a dat mai degrabă bună dispoziție decât mîhnire, datorită solidității și neobișnuitei construcții și puteri a trupului, și ceea ce pentru aceștia era ușor de suportat, pentru alții a devenit cauză de primejdii. Pentru că între trupuri poate să găsească cineva atîta deosebire cîtă există între aramă și fier, pe de o parte, și bucățelele de lemn pe de altă parte. Așa încît cumpătarea se cuvine să fie practică ținîndu-se seama de puterea existentă. Căci virtuțile, cînd sînt obținute numai în suflet, au aceeași valoare pentru toți, precum bunăvoința, indulgența, modestia, bunătatea, dragostea frățească, sinceritatea, dragostea de adevăr, compasiunea, amabilitatea, filantropia; dar pe acestea le numim virtuți proprii sufletului, pentru că, desigur, la dobîndirea și însușirea lor trupul nu contribuie cu nimic mai mult pentru suflet, decît numai că se face pentru el camera de deliberare în care sînt discutate virtuțile și sînt luate hotărârile. Totuși cumpătarea se cuvine să fie limitată pentru fiecare om după puterea lui trupească, așa încît nici să nu contribuim mai puțin decît îngăduie puterea reală, nici să nu ne forțăm peste putere. Pentru că și aceasta, socotesc, se cuvine s-o avem în deosebită atenție, ca nu cumva, adică, să consumăm rezistența trupului cu excesul cumpătării și să-l facem nepuțincios să împlinească actele importante. Pentru că Dumnezeu cînd a creat pe om, n-a voit ca el să fie nelucrător și nemîșcător, ci să fie activ pentru îndatoriri, căci pe Adam l-a așezat în paradis poruncind

du-i ca să-l lucreze și să-l păzească²⁶ (căci chiar dacă în poruncă ar fi sens de teorie, totuși înțelesul special al ei a fost vrednic de zel și studiu), iar după căderea lui de acolo i-a poruncit să-și mînce pîinea în sudoarea feței²⁷. Iar că cele spuse pentru Adam au fost spuse și pentru toți descendenții lui rezultă clar din aceasta: Că Dumnezeu a hotărît împotriva lui (Adam) și moartea cînd a spus: *«pămînt ești și în pămînt te vei întoarce»*²⁸, și că toți urmașii lui au devenit părtași și el întru totul la această nenorocire. Se cuvine așadar să nu se intervină cu ceva contra naturii și contra celor hărăzite de Făcătorul naturii, ci, fiecare respectînd aceste hotărîri, să aibă corpul capabil să activeze și să nu fie niciodată extenuat prin excese. Acesta cred că este modul cel mai bun pentru activitate, să păstreze fiecare cu fidelitate legile rînduite.

II

De altfel, chiar din mulțimea mărturiilor Sfintei Scripturi putem să stabilim ceea ce s-a spus. Căci Sfînta Scriptură poruncește într-adevăr ca să lucrăm și să ne mișcăm cu trupul și mai degrabă să sprijinim neputința unora decît să folosim ajutorul altora, dar să nu-l secătăm și să nu-l slăbim cu asceză exagerată. Și pentru aceasta, îți voi prezenta ca martor mult mai vrednic de încredere pe Sfîntul Pavel, care spune: *«Auzim că unii de la voi umblă fără rînduială, nelucrînd nimic»*²⁹; dar confundînd nelucrarea cu neorînduiala, spune: *«că noi n-am fost fără rînduială la voi, nici n-am mîncat de la cineva pîine în dar, ci cu muncă și cu trudă am lucrat noaptea și ziua»*³⁰, și mai mult decît aceasta: *«mîinile acestea au lucrat pentru trebuințele mele și ale celor care erau cu mine»*³¹; și în alte părți: *«ca să-și mînce pîinea lor muncînd»*³², și: *«ca să trăiți în liniște, să faceți fiecare ale sale și să lucrați cu mîinile voastre»*³³.

Se cuvine ca ascetul să fie străin de orice înfumurare, și, cînd merge pe o cale efectiv frecventată, să nu se incline (privind) nici într-o parte, nici într-alta; adică nici comoditatea să n-o îmbrățișeze, nici trupul să nu-l extenzeze prin cumpătare exagerată. Pentru că, dacă era bine ca să neglijăm trupul și să fie un mort viu, Dumnezeu în orice caz dintru început ne-ar fi construit astfel; dar dacă nu ne-a construit așa,

26. Fac. 2. 15.

27. Fac. 3. 19.

28. Fac. 3. 19.

29. II Tes. 3. 11.

30. II Tes. 3. 7-8.

31. Faple 20. 34.

32. II Tes. 3. 12.

33. I Tes. 4. 11.

totdeauna am făcut ceea ce a hotărât bine; și fiindcă ne-a creat bine, toți cîți nu păstrează pe cît este posibil ceea ce a fost bine construit, păcătuiesc.

III

Așadar ascetul pios un lucru să reflecteze: ca nu cumva viciul să se instaleze în sufletul lui din neglijență, ca nu cumva curățenia și atenția gîndului către Dumnezeu să înceteze, ca nu cumva sfințenia Duhului și luminarea care vine de acolo în suflet să se întunece. Pentru că, dacă cele menționate se dezvoltă bine, pasiunile trupului nu vor găsi în nici un caz prilej să se trezească atunci cînd sufletul se îndeletnicește cu cele de mai sus și nu oferă prilej trupului pentru trezirea pasiunilor. Căci dacă de multe ori, cînd reflectăm, cu gînd stăruitor, ceva pentru viață, vederea și urechea rămîn impasibile și întreg sufletul este atent la gîndire, lăsînd senzațiile izolate, cu atât mai mult nu vom avea timp să gîndim la patimi, dacă dragostea dumnezeiască prinde vigoare în sufletul nostru. Dar chiar dacă cumva acestea s-ar răzvrăti puțin, ele vor fi liniștite îndată cu superioritatea sufletului. Căci spune-mi, ce este mai bine, să imităm pomii fructiferi, care și pe ei se umplu plină sus și pe alții îi bucură de roadele lor, sau să ne facem asemenea plantelor care se ofilesc de căldură și secetă, și să fim — după profet — sfeclă pe jumătate coaptă³⁴, care nu poate să fie întrebuițată nici pentru nevoile familiei (deși avem în noi de la natură puterea pentru tratamentul care ne este necesar), și să urmărîm adevărul pe jumătate, numai pentru suflet, nu și pentru trup? Căci dacă am fi fost stabiliți fără trup, ar fi fost necesar să cercetăm ceea ce este mai de preț numai pentru suflet; dar fiindcă omul este dublu, dublă se cuvine să fie și căutarea virtuții, obținînd-o și prin oboselile trupului și prin exercităriile sufletului. Dar oboselile trupului nu sînt nelucrarea, ci munca.

IV

În orice caz se cuvine ca și aceasta s-o avem în vedere, ca să nu ne lăsăm antrenat în slujirea plăcerilor, sub pretextul trebuinței trupului. Căci dacă era posibil să îndeplinim muncile trupului, suportînd o lipsă continuă, aceasta ar fi (fost) extraordinar; dar fiindcă foarte puține trupuri pot să se mențină cu asemenea regim, se cuvine să postim cu măsură și să procurăm trupului întărirea care-i este necesară, fără ca plăcerea să comande în privința alimentelor, ci gîndirea să stabilizească precis trebuința, așa cum un doctor cunoscător al îndatoririlor

(cu experiență) tratează o boală fără nici o dificultate. Așadar, cînd sufletul va dobîndi această dispoziție, cel care mîncîncă nu va apărea deloc mai prejos în înțelegere decît cel care nu mîncîncă, iar în privința scopului urmărit își va impune sieși nu numai postul continuu, ci chiar inaniția, și cu procurarea celor necesare pentru corp va avea lauda unei foarte bune economii. Căci educarea bine făcută trupului și cumpătarea în mod obișnuit nu înfierbîntă dorințele și nu produc dorințe de neînfrînat. Pentru că aceasta provine din poftă nesățioasă și din voluptate. Așadar acestea, (urmate) pe cît este cu puțință după legile naturii și mărturiile dumnezeieștii Scripturi, vor fi suficiente ca să întărească pe cel care stă înaintea noastră spre examinare. Totuși fiindcă se cuvine să întărim cele spuse nu numai cu sfaturi orale, ci să și confirmăm sfatul cu exemple practice, vom merge la însăși viața după trup a Mîntuitorului, pe care a lăsat-o ca model și exemplu de virtute pentru toți cei care doresc să trăiască pios; așa încît ceilalți, văzînd acele exemple, să trăiască într-un mod asemănător cu acestea, fără să denatureze în nici un caz originalul (arhetipul) prin deosebirea imitării. Dar că Mîntuitorul a lăsat propria Lui viață ca model al celei mai bune vieți pentru toți care doresc să I se supună Lui, ascultați-L chiar pe El învîțînd despre aceasta: «*Dacă-Mi slujește cineva — spune — să-Mi urmeze*»³⁵, neînțelegînd urmarea după trup (ceea ce ar fi imposibil tuturor, știindu-se că Domnul se află acum cu trupul în ceruri), ci imitarea vieții Lui, cu strictețe, cît este posibil.

V

Așadar, cum a trăit și cum s-a comportat Mîntuitorul nostru? El n-a săvîrșit nici un păcat³⁶. Căci, cum s-ar putea ca dreptatea să fie învînsă de păcat? Sau cum s-ar putea ca minciuna să învingă adevărul? Sau cum s-ar putea ca forța să fie învînsă în luptă de slăbiciune? Sau cum s-ar putea ca inexistența să aibă stăpînire peste existență? Căci lui Dumnezeu, Care exista de totdeauna, iar existența Lui nu are hotar, nu I se poate pune limită; în timp ce păcatul există ca un început nu poate fi conceput cu o asemenea însușire; deci, înțelegîndu-se existența (păcatului) numai pe timpul cît lipsește binele în cei care săvîrșesc păcatul, mai degrabă decît în cele săvîrșite rău, se întîmplă cu răutățile ca și cu întunecimea spirituală, care se împrăstie cu lumina dreptății; pentru că lumina luminează în întuneric³⁷; și întunericul ducează pînă la încetarea faptelor rele. Căci atunci cînd sînt părăsite pap-

35. Ioan 12, 26.

36. I Petru 2, 22.

37. Ioan 1, 5.

tele rele, dispere totodată și existența păcatului. «Căci — conform Scripturii — *păcatul lui va fi căutat și nu se va afla*»³⁸; iar dacă pedeapsa pentru păcate încă se păstrează pentru cei ce păcătuiesc, și pedeapsa pentru nedreptăți este fără sfârșit. Așadar, Domnul «*păcat n-a săvârșit, nici viclesug în gura Lui nu s-a aflat*»³⁹; dar El a procurat multe exemple de răbdare, îngăduință, cinste, blîndețe, filantropie, bunătate, modestie, înțelepciune și, în general, de orice virtuți care sînt relateate clar în Evanghelii. Într-adevăr răbdarea și îngăduința Lui sînt demonstrate prin aceea că a suportat ispitirile, care ascundeau totdeauna exagerări, care aveau loc imediat, fapte urite anterioare și prin aceea că le demonstra în mod pașnic, ca să-i îndepărteze de răutate; dar (în general), nu se apăra și nu ataca, ci se străduia să înfrîngă răutatea aceluia care se binefaceri, iar rezistența răutății lor, cu daruri de bunuri și, în sfîrșit, prin faptul că a acceptat să fie răstignit pentru aceia care L-au răstignit. Iar, blîndețea și bunăvoința lui Iisus S-au dovedit prin faptul că primea pe toți cu bunătațea corespunzătoare Lui și da curajul conversației (relației) cu El nu numai celor mai importanți dintre oameni, ci și aceluia care se obișnuiseră și doreau să facă cele mai necinstite fapte. Așadar, astfel se apropie desfrînații și vameșii, nu ca să-i mărească patima luxului sau a zgîrneniei, ci ca să steargă patima sufletului. Și nu erau tulburări de conștiința perversității atît de mult, pe cît luau curaj din nădejdea vindecării; pentru că aflau și cea mai înaltă experiență a nădejdi. Dar care sînt dovezile filantropiei și milei Lui? Într-adevăr, uneori folosea masa întinsă în pustie pentru cei obosiți din lipsă, dar îi primea în două moduri: și cu abundența celor necesare și cu felul aprovizionării contrar oricărei așteptări⁴⁰; alteori se milostivea de mulțimile care se aflau (înaintea Lui), pentru că erau necăjite și rătăcite ca oile fără păstor⁴¹ și vindea slăbiciunile trușești, restabilind membrele mutilate, vindeca infirmitățile, dezlega bolile sufletesti și legăturile de nedezlegat ale păcatelor și instrumentele schimburilor constrîngătoare (nedrepte), pe care le-au făcut cu tatăl păcatului, diavolul. Iar pentru modestia (umilița) Lui, cît de mari sînt dovezile? Căci nu numai că a preferat să fie investit cu corp, ci S-a și făcut și S-a numit, după felul care exista, Copil al unor părinți modesti; adică S-a făcut Copil al mamei Lui, dar a fost Copil al celui care

a fost socotit tatăl Lui⁴². Iar înțelepciunea Lui se constată din faptul că, pe de o parte, a mustrat pe saducheeii care încercau să ia în deridere învierea cu povestea celor șapte frați care au murit ca soți ai uneia și aceeași femei⁴³, iar pe de altă parte, a rușinat pe ucenicii fariseilor împreună cu irodianiî cînd L-au ispitit întrebînd «*dacă trebuie să dăm dajdie Cezarului sau nu*»⁴⁴ și au primit răspunsul ingenios, care putea să producă nedumerirea lor în ambele (sensuri); pentru că a poruncit nu să dea, ci să restituie «*Dați — așadar, a spus — Cezarului cele ce sînt ale Cezarului*»⁴⁵, pentru că moneda era a Cezarului, al cărui chip și inscripție le purta.

VI

Acestea sînt faptele pe care le-am relatat, dar există infinit mai multe; totuși cîte și cît de importante sînt cele ale trupului, pentru care îndeosebi avem și exemplu? Într-adevăr, în vîrsta copilăriei (Mîntuitorul) era supus părinților⁴⁶ și suporta cu ei, liniștit și ascultător orice oboseală trușească. Căci (aceștia) erau oameni drepti și evlavioși, dar nu înstăriți, ci lipsiți chiar și de cele necesare (mărturie este ieslea care le-a servit ca adevărată locuință)⁴⁷; ei îndurau neîntrerupte oboșeli trușești, asigurîndu-și în acest mod cele necesare. Iar Iisus, fiindcă li se supunea — precum spune Scriptura — le dovedea totdeauna ascultarea, participînd la ostenele lor. Dar, treptat-treptat, venind timpul descoperirii binefacerilor indispensabile și dumnezeiești, El și-a ales ucenici în vederea propovăduirii împărăției cerurilor, însă nu s-a stabilit într-un loc, ca trupul să se odihnească iar slujirea s-o îndeplinească alții, ci a călătorit neîntrerupt pe jos, slujind în același timp cu ucenicii, așa cum Iisus a spus: «*tată Eu sînt în mijlocul vostru, ca cel care slujește*»⁴⁸ și, «*după cum și Fiul Omului n-a venit să I Se slujească, ci ca El să slujească*»⁴⁹. Citeodată spăla picioarele ucenicilor săi, alteori rămînea mai mult timp, învățînd într-un loc, dar (în general) mergea neobosit din loc în loc, (făcînd toate acestea) pentru mîntuirea noas-

42. Matei 13, 55.

43. Matei 22, 25.

44. Matei 22, 17.

45. Matei 22, 21.

46. Luca 2, 51.

47. Luca 2, 7.

48. Luca 22, 27.

49. Matei 20, 28.

38. Ps. 9, 35.

39. Isaia 53, 9; 1 Petru 2, 22.

40. Matei 13, 32 s.u.

41. Matei 9, 36.

tră. O dată a folosit un asin⁵⁰, și aceasta, se pare, numai pentru puțin, dar nu ca să odihnească trupul, ci ca să se împlinească prin fapte profeția. Iar Apostolii ce-au făcut? N-au imitat pe Stăpîn? Nu s-au supus ei fără încetare la oboșeli? Să privim la Pavel care lucra fără încetare, călătorind continuu, pe uscat, pe mare, a trecut prin primejdii, a suferit răutăți, a fost alungat, a fost biciuit, a fost bătut cu pietre; la toate ispitirile a răspuns cu ardoarea sufletului și cu forța trupului. Dacă totuși prin excese și-a slăbit puterea trupestă, nu va fi încununat pentru cele de mai sus.

Asadar este bine ca acela care imită prin virtuți sufletești și prin exerciții trupesti viața Stăpînului și a ucenicilor Lui și a Apostolilor să-și păstreze trupul activ și să-l folosească în slujirea celor mai bune fapte. Pentru că acțiunea (misiunea) sufletului este să dea preferință faptelor bune cîte se împlinesc și cu colaborarea trupului, iar acțiunea (misiunea) trupului (este) să înfăptuiască pe acelea cărora sufletul le dă preferință. Dar cînd trupul slăbește și nu mai este în stare să lucreze, faptul rămîne neterminat, ascuns în intenție, ca un vlăstar care se ofilește în pămînt și nu mai ajunge să fie de folos celor care l-au plantat.

VII

Dar, va spune cineva, și Domnul a postit mai mult timp, ca și Moise și profetul Ilie. Ia aminte însă și la acestea, că Domnul nostru numai o singură dată a făcut aceasta, și Moise și Ilie la fel; iar tot restul timpului au îngrijit trupul după rînduiala cuvenită și l-au păstrat activ și exercitîndu-l permanent cu străduințe și osteneți, au realizat astfel strălucitoare virtuți ale sufletului cu colaborarea trupului, după ce au reușit să facă mai întîi viața lor reală pecete și desăvîrșire a vieții sufletești. Astfel a făcut Moise, astfel a făcut Ilie și însuși Ioan, care potrivit economiei planului nedezvăluit al lui Dumnezeu a trăit timp îndelungat în pustie, dar după ce s-a împlinit planul lui Dumnezeu, el a venit în lume, unde a predicat și a botezat — acestea aparțin vieții practice — și din cauza curajului față de Irod și-a încheiat lupta. Aceasta a făcut-o tot catalogul sfinților și însuși Iisus, pentru ca din toate părțile să devină clar, și din legile firii și din învățătura Dumnezeieștilor Scripturi și din faptele tuturor sfinților și din felul vieții Mintuitorului nostru și din rînduiala vieții celor cuvioși, că este bine și avantajos ca mai degrabă să întărim corpul decît să-l părăsim și mai bine să-l facem în stare de fapte bune decît să-l facem nelucrător cu voința noastră.

CAPITOLUL V

SE CUVINE CA ASCETUL SĂ SE INDELETNICEASCĂ CU LUCRĂRI POTRIVITE

Fără îndoială, se cuvine ca ascetul să se ocupe cu lucrări potrivite, cele care, adică, nu au nici o legătură cu negustoria și cu petrecerile îndelungate și cu cliștigel necinstit, cele pe care le putem executa, în general, într-un spațiu acoperit, așa încît și lucrarea să se facă și liniștea să se păstreze. Dar dacă totuși o nevoie indispensabilă ar impune îndeplinirea unei lucrări în loc descoperit, nici aceasta să nu împiedice înțelepciunea. Pentru că înțeleptul adevărat, care are trupul (drept) sală de meditație și de locuință sigură a sufletului, chiar dacă s-ar afla din întâmplare în piață, sau la bîlci, sau la munte, sau pe cîmp, sau în mijlocul unei mari mulțimi, el își concentrează mintea în sine și reflectează la cele ce i se potriveșc lui. Căci este posibil ca ascetul stînd în casă, cu gîndurile să pătească afară și aflîndu-se în piață să fie liniștit, ca și cum ar fi în pustie, îndreptîndu-și gîndul numai spre sine și spre Dumnezeu și să nu accepte în simțuri tulburările care din simțuri lovesc în suflet.

CAPITOLUL VI

NU SE CUVINE CA ASCETUL SĂ STEA DE VORBA CU TOȚI OAMENII NESUPRAVEGHEAT

I

Se cuvine ca nici să nu ne încredem în toți oamenii, nici să nu ne dăm pe față sau să ne descoperim fără nici o precauție. Căci cel care trăiește după Dumnezeu are pe mulți care-l pîndesc, și deseori înșiși cei apropiați (ai casei) sînt spionii vieții lui. Asadar, se cuvine să nu avem înțîlniri cu cei din afară, pe care nu i-am cunoscut. Căci, dacă Mintuitorul, precum spune Evanghelia, nu S-a încrezut în toți (pentru că spunea că «*Insuși Iisus nu Se încredea în ei*»⁵¹); dacă El, Cel curat, Cel căruia nu I se poate aduce nici o învinuire, Cel ireproșabil, Cel Drept, Cel întru totul virtuos (se comportă astfel); cum noi, cei păcătoși, care aluncăm ușor, care nu ne ajungem totdeauna scopul, fie din cauza slăbiciunii fizice, fie din cauza celui care luptă mai dinainte împotriva noastră în mod pervers și fără încetare, dacă ne vom încredința oame-

nilor ciudați, nu vom atrage asupra noastră acuzații răutăcioase și nu vom întări mașinațiile împotriva noastră? Căci adeseori cei perversi încearcă să ponegrească și pe cele făcute bine și nu suportă să lase fără ponegrire chiar greșelile cele mai mici.

II

Se cuvine, așadar, ca relațiile cu cei din afară să aibă loc cu prudență; pentru că prin ele celor retrași din viață, din lipsă de experiență a gindurilor, le-ar putea surveni și altă suferință. Căci ei socotesc că nu s-a schimbat părerea celor care și-au schimbat felul de viață, ci că s-a schimbat firea omenească a lor; și nu gindesc că aceștii sînt frămîntați în ei de aceleași patimi și că le înving cu puterea sufletului și cu instrăinarea lor de plăceri, ci socotesc că patimile au fost smulse complet din natura trupului lor. Pentru aceasta, deci, dacă duhovnicul ar cădea chiar și numai într-o mică greșeală, îndată toți, și cei care mai înainte îl lăudau și îl admirau cu multă căldură, se fac acuzatori aspri și demonstrează că laudele anterioare ale lor nu erau adevărate. Căci așa cum atunci cînd un luptător ar aluneca, adversarul îndată se ridică, îl lovește și îl doboară, la fel și aceia, cînd văd pe cel care își duce viața în exercitarea virtuții că se îndepărtează oricît de puțin de la bine, îl acuză cu injurii și calomnii, ca și cum ar arunca cu mii de săgeți, fără să țină seama că ei înșiși sînt răniți în fiecare zi cu săgeți ale patimilor. Căci luptătorii virtuții, deși sînt atacați de patimi asemănătoare, nu sînt influențați de ele decît în mică măsură sau de obicei deloc, cu toate că sînt atacați de cel potrivnic mai puternic decît aceia. Pentru că într-adevăr aceștia au recunoscut lupta împotriva aceluia, și că urmare pentru cel rău este mare victoria ca să-i învingă, dar mai importantă este rana dacă el este învins, fiindcă este învins definitiv în toate celelalte laturi ale virtuții; dimpotrivă, războiul împotriva celor care se încredințează vieții lumești este disprețuit, pe de o parte, pentru că cei mai mulți dintre aceștia, în mod inevitabil, aleargă către înfrîngere, fiind atrași de diferite plăceri și de dorințe către păcat, procurându-și acestuia victoria ușoară împotriva lor, iar pe de altă parte, pentru că și aceia care se arată că se opun oarecum păcatului, cu diferite pretexte, se retrag ușor din luptă și, întorcînd spatele și adoptînd o atitudine îndărătnică, poartă multe și rușinoase urme ale înfrîngerii.

III

Dar dacă, cîteodată, unii sînt împinși de dorința plăcerilor lumești și ar fi putut să reziste războiului celui rău, ei nu ajung totuși să ducă la capăt asemenea lupte, cu toate că luptele lor sînt inferioare în măsură înfinită în comparație cu luptele ascetilor. Pentru că unul se străduiește să-și păstreze drepturile și luptă stăruitor în controversele pentru situațiile existente, în timp ce altul cedează și drepturile sale celor care le contestă, împlinindu-se aceea: «*De la cel care ia ale tale nu cere înapoi*»⁵². Într-adevăr, unul a întors lovitură cînd a fost lovit, și nedreptatea cînd a fost nedreptățită, și crede că astfel se află la egalitate, în timp ce altul rabdă atât de mult, pînă ce provoacă dezgust celui care nedreptățește sau celui care lovește. Unul (ascetul) se străduiește să pună stăpînire pe toate plăcerile trupului, în timp ce altul (cel din lume) se bucură de plăceri fără să se sature. Așadar, cum poate fi socotit luptător omul din lume în comparație cu ascetul? Dar să se țină seama și de altceva, care se întîmplă de obicei celor care poartă grijă de viața prezentă atunci cînd se cercetează cele cu privire la acești. Căci atunci cînd ascetul, după îndelungată postire socotește că e bine să întărească corpul cu hrană, aceștia vor, ca și cum ascetul este fără trup și imaterial, sau să nu primească deloc hrană, sau să primească foarte puțin.

IV

Și chiar dacă văd pe ascet că nu disprețuiește cu totuși corpul, ci îl îngrijește potrivit cu nevoia lui reală, ei denigrează, calomniază și califică pe unii ca mlncioși și gurmanzi, întinzînd astfel injuria de la unul și de la o rea conduită a unuia, la toți, fără să țină seama că ei mîncîncă de două ori, iar uneori de trei ori pe zi alimente foarte consistente și grase și că se îndoaipă cu cantități enorme de cărnuri și beau peste măsură vin, și astfel cad pe sub mese, ca și cîinii care au fost lăsați liberi după îndelungate privațiuni. Dar adevărații acești folosesc hrană slabă și puțin nutritivă și o dată pe zi; într-adevăr, fiindcă ei știu să trăiască cu disciplină și să se hrănească cu măsură și cum se cuvine, ei satisfac în mod rațional nevoia trupului la ora mesei cu conștiința curată. Pentru aceasta se cuvine, desigur, să nu fie judecată libertatea noastră de altă conștiință. Pentru că, dacă noi ne hrănim cu multumire, pentru ce sîntem ponegriti pentru cîte multumim (lui Dumnezeu) noi, care preferăm lipsa și moderația hranei cu atîta plăcere, cu cîia nici aceia nu iau parte la strălucite și variate dineuri? Dar dacă unul dintre

oamenii amintiți ar fi cunoscut pentru înțelepciunea și pietatea lui și prin bunăcuvință duce viața noastră, a sta la masă cu un asemenea (om) nu este nerațional, dacă nevoia ar impune aceasta.

CAPITOLUL VII

NU SE CUVINE SĂ AIBĂ LOC IEȘIRI DESE ȘI NECONTROLATE

I

Nu se cuvine nici sub motivul vizitării și întinării fraților să aibă loc ieșiri multe și dese, (pentru că și aceasta este o invenție diavolească, din moment că cu acest procedeu se străduiește vrăjmașul să slăbească statornicia noastră și disciplina vieții și să ne arunce în iubirea de plăceri și în gânduri dezordonate), ci să ne întreținem cu noi înșine în liniște și să reflectăm ca să îndreptăm păcatele sufletului. Căci cel care a părăsit de curând lumea cu firea ei este într-adevăr demn de laudă pentru înclinarea lui spre cele bune, dar n-a ajuns totuși desăvârșit în virtuți, ci adeseori nu este în stare să conceapă modul săvârșirii lor, ci este nevoie să se cerceteze pe sine în liniște, ca să vadă bine pasiunile și pornirile dezordonate ale sufletului și să lupte cu curaj împotriva lor și să îndrepte cu gânduri mai bune pe cele dezordonate; pentru că ordinea sufletului este condiția virtuții. Așadar, cei care voiajează continuu și trece dintr-o parte într-alta, cei care totdeauna risipește și distruge atașarea și concentrarea sufletului și se obișnuiește puțin câte puțin să se întoarcă spre plăcerile trupului, cum va putea să se vadă pe sine clar sau să cunoască pe cele ce nu sînt bune sau să le îndrume pe acestea spre ceea ce se cuvine, în timp ce el încă ațîță sufletul spre plăceri violente ?

II

Se cuvine, așadar, ca fiecare să rămână liniștit și să-și treacă timpul în mod obișnuit în propria-i locuință, ca să aibă aceasta ca dovadă a curăteniei lui; să nu se închidă însă complet, ci să și iasă cînd este nevoie, însă în mod deschis, încît să nu-și creeze probleme de conștiință, ci să viziteze pe cei mai buni și mai de folos frați prin austeritatea vieții lor, luînd exemple de virtuți din întîlnire folositoare, ieșind așa cum am spus, cu măsură și într-un mod de nereproșat. Pentru că adeseori ieșirea, după ce înlătură neglijența ce se instalase în suflet și procură oarecare reconfortare și ușurare însuflețită bună dispoziție pentru reluarea luptelor pentru pietate. Dar dacă cineva se mîndrește că nu iese din cameră, să știe că se mîndrește pentru un lucru sec. Căci nici neîeșirea nu este bună de la sine, nici ieșirea din timp în timp nu face bine sau rău,

ci atașarea sigură și neclintită la bine constituie un lucru important, după cum contrariul, nestatornicia, constituie un lucru rău. Dar dacă cineva stabilește în mod sigur binele în sufletul lui și prin exercitare îndelungată dobîndește experiența conducerii pasiunilor și temperează neînfrînările trușești și pune stăpînire pe dereglările sufleteste, iar prin curajul pe care i-l dă controlul asupra gîndului, ar dori să iasă mai des, spre a face bine și să viziteze pe frați, acesta are un motiv în plus să iasă, pentru ca pînă la urmă să se înfrînească în sfîșnic, să procure tuturor lumina îndrumării faptelor bune; numai dacă ar avea curajul, ca și prin vorbă și prin faptă, să se arate pe sine celor cu care se întreține ca școală a virtuților; astfel se va salva și pe sine, precum a spus Apostolul: «*ca nu cumva alora propovăduind, eu însumi să mă fac netrebnic*»⁵³.

CAPITOLUL VIII

ASCETILOR NESTATORNICI NU TREBUIE SĂ LI SE ACORDE ÎNCREDEREA ȘI LIBERTATEA DE A VORBI, CI DE CEI ASEMENEA SĂ NE FERIM

I

Într-adevăr, se cuvine să ne ferim de cei nestatornici, care pleacă de la ei la alți frați, asaltînd din plăceri continui și stăruitoare minăstirile și, sub pretext de așa-zisă dragoste frățească, își satisfac plăcerile cărnii; dar nu au ca podoabă în sufletele lor nici siguranță, nici statornicie, nici ordine, nici înțelepciune, ci tot ceea ce este ciudat și josnic, fiind plini de continuu visare și nejudecată, de înșelăciune și prefăcătorie, de vorbărie mincinoasă și lăudăroșenie înșelătoare. Aceștia sînt neînștruiți în vorbă și neînfrînați la pîntece; în suflet sînt mereu nehotărîți și schimbători de ici-colo; gîndurile le au asemenea zborului lilieciilor; nicodată nu privesc spre ceea ce este drept, ci zboară oblic și schimbînd mereu direcția; una lasă să se întrevadă de la primele mișcări și către altceva se îndreaptă prin schimbarea părerii împotriva oricărei așteptări; încep multe și nu continuă (pînă la capăt) nimic.

II

Dar se aseamănă și cu animalele de povară, care se învîrtesc în jurul pietrelor de moară și, cu toate că umblă timp îndelungat, se găsesc mereu în același loc; și într-adevăr, trupul se obosește, dar ele nu se îndepărtează deloc de spațiul mic și acela, învîrtindu-se mereu

în jurul patimilor trupului, nu fac nici un progres în privința înălțării spirituale, ci aleargă într-un cerc fără sfârșit și înțelețnicindu-se mereu cu dorințele și plăcerile trupesti, trec de la acestea iarăși la aceleași și nu se îndepărtează de sclavia răutății din cauza perversității intenției lor. Aceștia scot în evidență chipul oii ca momeală pentru cei care văd și ascund în ei lăcomia și mîrșăvia și vulpea perfidă, dar se străduiesc să atragă spre răutatea lor pe mulți; cei care nu știu să-și îndrumeze gîndul și urmează cu ușurință și îndrumarea bună și pe cea rea și tot ceea ce ar indica cineva ca drept sau posibil; și pe aceștia, așadar, se străduiesc să-i împingă spre propria lor prăpastie, socotind deformarea acestora ca propria lor justificare și asocierea acestora la perversitate ca micșorare a gravității relexor făcute. De aceștia, deci, se cuvine să se poarte grijă prin orice chip, ca să nu vatem pe alții prin transmiterea întinării sufletești, și chiar ei, fiind respinși de pretutindeni, se vor întoarce cîteodată spre bine, luînd ca îndrumător rușinea și ca sfătuitoare pentru îndepărtare de răutate averșiunea fraților serioși. Căci aceasta a învățat și Pavel cînd a vorbit despre cei care nu lucrau nimic, ci umblau fără rînduială: «*pe acela să-l însemnați și să nu aveți cu el nici un amestec ca să-i fie rușine*»⁵⁴.

CAPITOLUL IX

SE CUVINE CA ASCETUL SĂ NU DOREASCĂ
ÎN NICI UN CHIP SĂ DEVINĂ CLERICUL
SAU SUPERIORUL FRĂȚILOR

Într-adevăr se cuvine ca ascetul să nu dorească în nici un chip să devină clericul sau superiorul fraților^{54a}. Pentru că boala aceasta este diabolică și delictul este dovada iubirii de mîrire, care este semnul distinctiv al celei mai înalte răutăți a diavolului. Căci și acela din această patimă a căzut în mîndrie; și cel care se lasă condus de această patimă suferă la fel cu acela. Ca urmare această patimă pe cei pe care pune stăpînire îi face să devină calomnatori, certăreși, ponegritori, nerușinați, lingușitori, plăsmuitori de neadevăruri, servili peste măsură, josi-nici, aroganți și provocatori de nenumărate tulburări. Căci un asemenea (om) își bate joc de cei vrednici și îi calomniază, iar adeseori se va ruga pentru moartea lor, pentru ca, în lipsa celor buni pentru lucru, vorurile să se îndrepte spre el. Va linguși încă pe cei în drept să avan-

54. // *Tex.* 3. 4.

54 a. Prin această recomandare, Sfințul Vasile cel Mare înțelegea ca monahii să fie mereu modesti, așteptînd ca pentru asemenea vrednici și demnități să fie dorit de frați, de obștea fraților.

seze pe cineva cleric și pentru aceasta va fi servil; dar devine îndrăzneț față de cei mai mici dacă se opun. Așadar va umeli șiretlicuri, va provoca multe agitații și suspiciuni și va distruge liniștea sufletului. Și Dumnezeu păcii va fi alungat, nemaigăsind unde să se odihnească. Cunosînd așadar paguba, să evităm inconvenientul dorinței. Dar dacă Dumnezeu va alege pe cineva pentru aceste lucrări, cel priceput știe cum să procedeze ca să fie recunoscut cel vrednic, fără ca în noi înșine să tindem către așa ceva, sau să provocăm în suflet dorința [aceasta]. Căci și aceasta este o boală foarte grea a sufletului și îndepărtare de faptele bune.

CAPITOLUL X

NU SE CUVINE SĂ DORIM CELE BUNE DIN VANITATE

I

Se cuvine să evităm indeosebi mîndria, care nu ne îndepărtează de la început să reluăm ostenețile (căci astfel răul ar fi mai mic), ci după ostenele ne răpește coroanele, și punînd stăpînire pe noi ne împiedică mintuirea; instalează împotriva noastră în apropierea boltei cerești legiunile ei, ambiționîndu-se să doboare virtuțile, care au fost înălțate pînă la ceruri. Căci după ce vede pe cel care călătorește pe drumul pietății că și-a umplut corabia gîndirii lui cu felurite virtuți, atunci pune în mișcare uraganul ei și se luptă să răstoarne și să scufunde încărcătura corăbiei. Căci după ce a convins gîndirea corăbierului împărăției de sus să privească spre cele de jos și spre mîririle omenești, îndată întoarce în afară toată bogăția sufletului și trăgînd pe pămînt temelile virtuților, provoacă ostenele pînă la cer de înalte, pentru că face să se ceară de la oameni răsplata pentru ostenețile care au fost împrăștiate, în timp ce trebuia să se privească numai spre Dumnezeu și la El adunînd faptele noastre (bune), de la El să primească răsplata după dreptate. Însă noi am preferat să lucrăm pentru slava oamenilor în loc să urmărim cu zel cele bune pentru Dumnezeu, și cerem de la oameni răsplata goală a laudei; dar astfel, în mod logic și pe bună dreptate, pierdem răsplătirile dumnezeiești, pentru că nu ne-am ostentat pentru Dumnezeu, ci am lucrat pentru oameni. Așadar, după ce, de la aceștia, în locul răsplăților culegem paguba răsplăților, ce vom cere de la Dumnezeu pentru care n-am voit să lucrăm deloc? Și că aceasta este adevărat, ascultă Sfînta Evanghelie, care spune pentru cei care fac lucruri bune, ca să placă oamenilor: «*Adevărat grăiesc vouă: își lau răsplata lor*»⁵⁵.

II

Așadar, să evităm vanitatea, cinele răpitor al bogăției sufletești, vrăjmașul agreabil al sufletelor noastre, viermele virtuților, jefuitorul cu plăcere al faptelor noastre bune, cel care a uns cu miere otrava înșelăciunii ce-i este familiară și a întins către cugetele oamenilor paharul aducător de moarte, pentru ca — știu — să se îndoaie pe nesăturate, din patimă. Căci slava lumească este plăcută pentru cel neînstruiți. Dar altfel ea pregătește pe cei pe care pune stăpânire să păcătuiască cu ușurință și prin judecată dreaptă. Căci cel care dorește slavă întoarce judecățile ca să-i fie favorabile; și acestea socotește el cinstit ceea ce-l face admirat de către primii veniți. Dacă cei răi și fără minte admiră răul și cel lăudat va face, în orice caz, ceea ce crede că aplaudă judecătorii faptelor lui, atunci vanitatea nu este numai omoritorul faptelor bune, ci și îndrumătorul către cele rele. Pentru aceasta trebuie să privim către cuvântul drept și către Dumnezeu, îndrumătorul bun al cuvântului drept, și să mergem astfel precum ne arată Dumnezeu; iar dacă unii laudă acest drum, să nu socotim lauda lor mare lucru, ca și cum privim spre un lăudător ceresc, ci numai să ne bucurăm împreună cu ei pentru prețuirea dreaptă a faptelor bune; iar dacă alții blamează, să nu ne clătinăm deloc, ci să-i compătîmim pe aceia care nu știu să judece drept și îndură cel mai înfricoșător întineric al gândirii.

CAPITOLUL XI

DESPRE TIMPUL POTRIVIT PENTRU VORBIRI

Așadar, acestea sînt cele ce formează sumarul faptelor pe care nu le-am expus după mărirea propriei lor virtuți, ci după măsura puterii noastre; însă și celelalte virtuți care înfrumusețează felul obișnuit (de viață), cum sînt cuvinte potrivite la timp potrivit și cu scop folositor, socotesc că este ușor tuturor să le cunoască. Iar cuvintele folositoare sînt discuțiile, la timp potrivit, despre virtute, sau acelea care au în vedere o nevoie existentă și urgentă sau și acelea care, într-un fel, tind spre zidirea ascultătorilor; celelalte cuvinte (vorbiri) să fie evitate, ca inutile și păgubitoare.

CAPITOLUL XII

ASCETUL NU TREBUIE SĂ INCLINE SPRE GLUME

Se cuvine ca ascetul să se abțină de la orice glumă. Căci de multe ori se întimplă ca aceia care se ocupă cu cele asemenea să se rătăcească de la cuvântul drept, pentru că sufletul se împrăstie în rîs și slăbește

înțelepciunea și concentrarea gândirii. Iar adeseori răul după mersul lui ajunge și la un limbaj rușinos și la cea din urmă lipsă de cuviință, așa încît să nu se pună de acord în același timp cumpătarea sufletului și înclinarea spre glumă. Iar dacă vreodată ar fi nevoie să se creeze o bună dispoziție prin cuvinte, ca să se înlăture (ușureze) o durere, cuvîntul vostru să fie plin de har duhovnicesc și dres cu sarea evanghelică, ca să exale parfumul bunei dispoziții de înțelepciune interioară și să bucure pe ascultător și cu destinderea și cu harul înțelepciunii.

CAPITOLUL XIII

DESPRE BUNĂTATE
ȘI ÎN CE MOD SE FORMEAZĂ DRAGOSTEA

Ascetul trebuie să fie indeosebi plin de bunătate, fiindcă de duhul bunății sau s-a împărțășit sau dorește să se împărțășească. Și se cuvine ca cel străin de acest duh să fie asemănat celui care s-a instrăinat. Iar dacă ar fi necesar vreodată să ne indignăm împotriva superiorului nostru nepăsător, indignarea să fie logică. Pentru că de instrumente cu tăiș se folosesc și ucigașii, se folosesc și doctorii. Unii însă fiindcă minuesc instrumentul cu minie și cu cruzime, săvîrșesc lucruri cu totul absurde, omorînd pe semenii lor; în timp ce doctorii, fiindcă folosesc instrumentele tăioase cu rațiune, procură cea mai mare binefacere, căci salvează pe cei aflați în primejdie. Astfel și cel care a învățat să se indigneze în mod rațional aduce mare folos celui împotriva căruia îndreaptă indignarea lui, fiindcă repară nepăsarea sau răutatea; pe cînd cel care este stăpînit de patima miniei, niciodată nu săvîrșeste ceva bun. Din acestea rezultă clar că indignarea la timp potrivit este necesară și celor care poartă foarte mult grijă de bunătate. Fiindcă și Noie, care a fost mărturisit ca cel mai blînd dintre toți oamenii⁵⁶, cînd i-a cerut-o momentul, s-a indignat și a ajuns la un asemenea punct de tulburare, încît să-și manifeste indignarea prin uciderea celor din același neam, o dată cînd au fabricat vitelul (de aur)⁵⁷, altă dată cînd s-au întinat prin lipirea de Baal-Peor⁵⁸. Așa încît este posibil ca și cel blînd să se indigneze, așa cum hotărăște rațiunea, și să nu distrugă virtutea blîndeții. Dar ca să rămînă cineva inflexibil sau să nu se indigneze, așa cum este logic, nu înseamnă că blîndețe, ci inactivitatea naturii. Iar blîndeții li urmează precum ceva natural toleranță, pentru că blîndeța este mama toleranței. Dar în cei cu adevărat blînzi există deopotrivă și

56. Num. 12, 3.

57. Ies. 32, 27, 24.

58. Num. 25, 5.

bunătațe, însă nu și în cei care au caracterul distrus, pentru că bunătața este materia blîndeții. Dar cînd acestea se combină între ele și se unesc, formează împreună cea mai bună dintre virtuți, dragostea.

CAPITOLUL XIV

DESPRE ÎNTELEPCIUNE

Întelepciunea trebuie să fie în fruntea tuturor faptelor; pentru că fără întelepciune orice, chiar și ceea ce pare bun, se schimbă în răutate cînd se face la timp nepotrivit și fără măsură. Dar cînd cuvîntul și întelepciunea fixează timpul și măsura pentru lucrurile bune, cîștigul din folosirea lor este minunat și pentru cei care dau și pentru cei care primesc.

CAPITOLUL XV

DESPRE CREDINȚA ȘI NĂDEJDE

Tuturor întreprinderilor să le premeargă credința în Dumnezeu și să urmeze (însoțească) optimismul, așa încît cu credința să întărim puterea sufletului și cu optimismul să fim bine dispuși pentru faptele bune; pentru că fără ajutorul de sus nici urmărirea celor bune din partea oamenilor nu poate fi dusă la capăt, dar nici harul de sus nu vine la cel lipsit de rivnă; dimpotrivă, pentru ca virtutea să fie deplină, trebuie ca ambele să fie unite, adică și buna dispoziție omenească și întărirea care coboară de sus prin credință.

CAPITOLUL XVI

DESPRE UMILINȚA

Pentru toate faptele săvîrșite de noi, sufletul să prezinte motivări Stăpînului, socotind logic că, în general, nimic nu se realizează cu propria lui putere. Căci o asemenea dispoziție sufletească ne inspiră umilință. Iar umilința este tezaurul virtuților. Acestea sînt de la noi pentru tine, cum ar spune cineva, semîntețele cuvîntelor despre virtute; iar tu, luîndu-le de aci, să ne restituți multă roadă și să împliniști cuvîntul Întelepciunii, care îndeamnă să dăm motivări (sfaturi) celor înțelepți, ca să se facă mai înțelepți ⁵⁹.

CAPITOLUL XVII

ÎN CITE CHIPURI IAU NASTERE GINDURILE RELE ÎN SUFLET

I

Fiindcă am cercetat deja cele despre gînduri, dar n-am distins în cite chipuri încolțesc cugete rele în gîndurile bune, am socotit să adăugăm acum și aceasta, așa încît cercetarea acestei părți să fie deplină. Așadar, există două chipuri potrivit cărora cugetele rele provoacă tulburări în gîndurile bune: sau sufletul din cauza propriei lui neglijențe se înșală cu privire la lucrurile care nu se cuvin și se gîndește la lucruri neraționale, sau diavolul se străduiește cu vrăjmașii săi să-i inspire cu orice chip în minte lucruri neraționale și s-o îndepărteze de la contemplarea și de la cugetarea lucrurilor lăudabile. Așadar, cînd sufletul lasă în nelucrare concentrarea și intensitatea gîndirii și dorește cele ce se întîmplă să-i iasă în cale, atunci gîndul este purtat către lucrurile pe care și le reamintește fără o ordine și cunoaștere corespunzătoare, și preocupîndu-se mai mult cu acestea trece de la rătăcirii la rătăcirii mai mari și de multe ori prin gînduri către cele rușinoase și necuviincioase în cele din urmă se distruge. Dar neglijența de acest fel și dezordinea sufletului trebuie să le îndreptăm și să le restabilim cu atenția mai puternică și neîntreruptă a minții și să întoarcem mintea totdeauna la lucrul prezent prin cugetarea despre lucrurile bune.

II

Iar cînd diavolul ar încerca să ne atace și s-ar grăbi să dezlîntuie cu multă violență, ca niște săgeți înroșite în foc, gîndurile lui împotriva sufletului fără grijă și liniștit, și să-l ardă pe neașteptate și să-l facă să-și reamintească pentru multă vreme și stăruitor acelea pe care le-a suferit o singură dată; atunci trebuie ca aceste curse să le primim în față cu veghere și atenție gata de înfruntare, așa cum face luptătorul care evită cu o precauție foarte precisă și cu iuteala trupului loviturile adversarilor, și să oțerim în rugăciunile și în invocările ajutorului de sus sîrșitul războiului și îndepărtarea săgeților. Pentru că aceasta ne-a învățat-o Pavel, zicînd: «Luaiți pavăza credinței cu care veți putea să stîngeți toate săgețile cele arzătoare ale vicleanului»⁶⁰. Așadar, chiar dacă în timpul acestor rugăciuni ni s-ar sugera închipuiri (vițiuni) rele, sufletul să nu înceteze să se roage și să nu creadă că el poartă răspunderea pentru sugestiile rele ale vrăjmașului, ca și pentru imaginațiile ciudatului scamator; dimpotrivă, să fie convins că imagi-

nația cugetelor rele se datorează obrăzniciei inventatorului de răutate și să redublăm îngenuncherea și să rugăm pe Dumnezeu să distrugă pentru aceasta bariera rea a cugetelor neraționale, așa încît, fără obstacole, cu puterea minții să treacă îndată și neimpiedicat spre Dumnezeu, fără a fi întrerupt vreodată de asaltările amintirilor rele. Iar dacă influența păgubitoare a gândurilor ar deveni mai puternică din cauza nerusînării vrăjmașului, nu trebuie să ne dăm bătăuți și nici să nu ne oprim la mijlocul luptelor noastre, ci să răbdăm pînă atunci pînă cînd Dumnezeu va vedea perseverența noastră și ne va lumina cu harul Duhului, care pe vrăjmaș să-l pună pe fugă, iar mintea noastră s-o purifice și s-o umple de lumină dumnezeiască și să facă în așa fel încît gândul nostru să slujească lui Dumnezeu cu liniște netulburată și cu plăcere.

CAPITOLUL XVIII

CĂTRE CĂLUGĂRII CARE VIEȚUIESC CHINOVITIC

I

Așadar, am vorbit mai înainte, atît cît a fost posibil, pentru fiecare ascet și pentru cel care a îmbrățișat viața retrasă, cum, anume, trebuie să exercite sufletul spre ce este bun și să îndrumeze trupul spre ceea ce se cuvine, pentru ca să poată să imprime în noi pe filosoful (înțeleptul) desăvîrșit. Totuși fiindcă mai mulți așceți trăiesc în chinovii (mai mulți la un loc), unde îndeamnă unul sufletul celuilalt către virtute și prin compararea faptelor se îndeamnă spre desăvîrșire morală, am socotit că este drept să-i îndrumăm și pe aceștia prin cuvinte. Dar trebuie să cunoască întîi cît de mare și de important este bunul pe care îl urmăresc și după aceea să primească îndemnul către acest bun, ca să dovedească bunăvoință și rîvnă corespunzătoare importanței faptului. La început, așadar, se întorc la bunul după natură, pentru că îmbrățișează comuniunea și viețuirea împreună. Căci comuniunea perfectă de viață, după mine, există acolo unde nu mai sînt proprietari, contradicțiile de păreri au dispărut, iar orice tulburare și contestare și ceartă au fost îndepărtate, și unde toate sînt comune; inimile, cugetele, trupurile și acele prin care se hrănesc și se îngrijesc trupurile, comun este Dumnezeu, comun este tot ceea ce duce spre pietate, comună este mintuirea, comune sînt luptele, comune sînt ostenelele, comune sînt coroanele, unde mulți formează unul și unul nu este singur, ci în mai mulți.

II

Ce poate să fie egal cu acest fel de viață? Ce este mai fericit? Ce este mai prețios decît reunirea și unirea? Ce este mai plăcut decît combinarea caracterelor și sufletelor? Oamenii de neamuri diferite și din țări diferite au acționat și s-au unit într-o altă de desăvîrșită unitate, încît să poată fi socotiți un suflet în multe trupuri, și trupurile multe să apară ca organe ale unui singur cuget. Cel slab la trup are pe mulți care îl ajută cu bunăvoință; cel bolnav și abătut cu sufletul are pe mulți care îl îngrijesc și îl redresează. Sînt deopotrivă robi unul altuia, sînt stăpîni unii altora și cu libertate de neînvins se străduiesc să-și dovedească recproc ceea mai desăvîrșită slujire, pe care n-a reușit s-o producă vreo nenorocire de forță majoră (calamitate), care provoacă multă neliniște celor care conduc, dar a fost înfăptuită cu plăcere de libertatea de opinie; pentru că dragostea supune pe cei liberi unul altuia, și asigură libertatea fiecăruia cu alegere personală. Asemenea acestora ne-a voit Dumnezeu dintru început și asemenea lor ne-a creat. Aceștia ne reamintesc vechiul bun, pentru că trec în umbră păcatul protopărintelui Adam; căci n-ar exista împărțiri și neînțelegeri între oameni dacă păcatul n-ar fi împărțit firea în două. Așadar, aceștia sînt imitatori adevărați ai Mintuitorului și ai vieții Lui după trup. Căci, precum Acela, formînd un tot cu ucenicii, a făcut toate comune și pe Sine — Apostolilor, la fel și aceștia, cîți observă desigur cît mai corect buna rînduială a vieții — imită cu exactitate viața Apostolilor și a Domnului. Aceștia rîvnesc viața îngerilor, păzind ca și aceia, cu exactitate viața în comun. La îngerii nu există ceartă, nici discuție, nici contradicție. Toate aparțin fiecăruia și toți imagazinează pentru ei înșiși toate bunurile. Căci bogăția îngerilor nu este materie care se descrie, care să se facă bucăți, dacă ar trebui să se împartă la mai mulți, ci este creație nematerială, bogăție a minții.

III

Și pentru aceasta, bunurile rămîn întregi ca ale fiecăruia și pe toți îi face bogății deopotrivă, fiind indiscutabil socotite ca o realizare proprie a lor. Căci contemplarea celui mai înalt bun și posesia celei mai clare dintre virtuți este agoniseala (comoara) îngerilor, către care este îngăduit tuturor să privească și fiecare să ia întreaga cunoaștere și posesie a lor. Asemenea acestora sînt aceștia adevărați; ei nu urmăresc cele pămîntești, ci caută cele cerești, și toți, fiecare în parte, dobîndesc întreg acest tezaur pentru ei înșiși prin distribuire care nu separă în părți. Căci este vorba de posesia virtuții și de bogăția faptelor și de lăcomia vrednică de laudă și de răpire fără (a provoca) vărsare de la-

crimi și de lăcomia care se încununază, unde cel care nu este harnic este vinovat. Toți răpesc și nimeni nu este păgubit și pentru aceasta pacea este răsplătită (premiată) cu bogăția. Aceștia răpesc de la înaintași bunurile împărăției anunțate, pentru că prezintă viața lor virtuoasă și comuniunea lor cu o copie exactă a felului de viață și a situației de dincolo. Aceștia au realizat sărăcia în mod desăvârșit pentru că nu au nimic propriu, ci toate aparțin tuturor. Aceștia au arătat cu înțelepciune cât de mari bunuri ne-a adus întruparea Mîntuitorului, pentru că firea dublă a oamenilor, care a fost făcută bucuți a fost readusă, atît cît a depins de ei, la ea însăși și la Dumnezeu. Pentru că acesta a fost, pe scurt, scopul coborîrii după trup a Mîntuitorului: să readucă firea omenească la ea însăși și la El; și după ce va șterge reaua împărțire în două, să restabilească vechea unire, așa cum un foarte bun doctor reunește prin remedii salvatoare corpul care a fost despărțit în multe părți^{60 a}.

IV

Am relatat acestea, nu ca să arăt dorința mea de glorie și să înalț prin cuvinte realizările celor care viețuiesc chinovitic (căci cuvintele nu au putere atît de mare, încît să laude lucrurile mari, ci mai degrabă să le umbrească prin slăbiciunea expunerii), ci ca să relatez după putere și să arăt mulțimea și mărimea realizării. Căci ce ar putea să ajungă la egalitate, prin comparație cu acest bun? Pentru că, acolo unde există un tată care imită pe Tatăl cereș și mulți copii care se străduiesc cu rivnă să se depășească unul pe altul prin acte de condescendență față de înfîlștător, acolo copiii trăiesc în bună înțelegere între ei și primesc pe tată cu faptele lor virtuozitate, fără să atribuie firii cauza viețuirii împreună, ci pentru că împlinesc cuvîntul îndrumător și păzitor al viețuirii în comun mai sigur decît firea și pentru că se țin uniți prin legătura Sfîntului Duh. Așadar, cu ce chip din lume ar putea să fie reprezentată puterea (acestei) realizări? Cu nici un chip de pe pămînt; singur chipul cel de sus rămîne. Tatăl Cel de sus este calm, fără pasiune, și El îi atrage pe toți (numai cu cuvîntul). Copiii Tatălui de sus nu sînt întinați; curățenia i-a făcut fii și pe aceștia. Dragostea unește cele de sus; dragostea i-a unit și pe aceștia între ei. În realitate, însuși diavolul depune armele în fața acestei falange, pentru că este insuficient pentru atît de mulți luptători, care se rînduiesc în ordine de luptă împotriva lui bine înarmați și reuniți, dar atît de bine strînși între ei, prin dragoste și proiectați de Duhul (Sfînt), ca un baraj, încît nici cea mai mică dintre săge-

^{60 a} b. După comparația făcută de Sf. Vasile cel Mare, rezultă că în vremea lui (în a doua jumătate a veacului IV), existau doctori chirurzi, bine apreciați.

țile lui nu reușește să se strecoare. Ia aminte, împreună cu mine la lupta cu suflet unit a celor șapte Macabei și vei găsi că aceștia erau uniți mai cald. Referindu-se la aceștia, prorocul David a exclamat în psalmi: «*Iată acum ce este bun și ce este frumos decît numai a locui frații împreună*»⁶¹, și înțelegea prin «bun», viața stîmată și prin «frumos», plăcerea care ia naștere din buna înțelegere și din unire. Toți cîți trăiesc această viață cu exactitate, mi se pare că imită cea mai înaltă virtute.

CAPITOLUL XIX

SE CUVINE CA ASCETUL SĂ TREACĂ LA VIAȚA ASCETICĂ CU EXAMINARE HOTĂRÎTĂ, ȘI DESPRE SUPUNERE

Pentru cei care au minte pătrunzătoare, prin expunerea caracteristicilor vieții ascetice, cuvîntul a înfrumusețat îndrumarea (canonul) vieții. Dar fiindcă se cuvine ca pentru frații mai simpli să fie expuse și mai clar regulile acestei vieți, cu referire la fiecare, către aceasta ne vom și îndrepta acum.

Așadar, cel care vine la o astfel de viață, înainte de toate, trebuie să aibă o gândire fermă și neclintită și de nezdrunțat și o asemenea bună dispoziție încît duhurile răutății să n-o atace și să n-o schimbe și să arate perseverența martirilor cu tărie de suflet pînă la moarte; în plus, trebuie să fie atașat poruncilor lui Dumnezeu și să fie ascultător superiorilor (stareților); căci aceasta este sinteza vieții (ascetice). Adică, așa cum Dumnezeu, Care este și se socotește demn să fie numit Tatăl tuturor, cere ascultare absolută de la cei care-I slujesc, la fel și părințele duhovnicesc între oameni, care adaptează poruncile lui la legile lui Dumnezeu, pretinde ascultare indiscutabilă. Căci dacă cel care se consacră unei lucrări mecanice, care ne este folositoare pentru viața prezentă, se supune intru totul tehnicianului și nu-l contrazice deloc în dispozițiile lui, nici chiar cînd acesta ar lipsi puțin din apropierea lui, ci tot timpul este cu ochii la maestru și primește mîncarea și băutura și felul de viață pe care acela i-l hotărăște, cu atît mai mult cei care vin să învețe pietatea și egalitatea, după ce se conving pe ei înșiși că vor putea să dobîndească de la superior (stareț) această cunoaștere, vor oferi superiorilor disciplină deplină și ascultare absolută în orice, și nu vor cere explicații pentru porunci, ci vor îndeplini lucrul care li s-a poruncit; dar dacă n-ar ști ceva din cele care contribuie la mîntuire, se va îngădui să întrebe și să învețe în mod cuviincios și cu respectul cuvenit. Dar fiecare om trebuie să se străduiască, încît să nu fie înjosită mareația

⁶¹ Psalm 132, 1.

sufletului prin revolta plăcerilor. Căci, cum ar mai putea sufletul care a fost absorbit jos de plăcerea cărnii, să privească cu ochiul liber spre lumina cu care se înrudește și se înțelege ușor? Pentru aceasta trebuie înainte de toate să exercite cumpătarea, care este paznicul sigur al înțelepciunii și nu îngăduie gândirii stăpâne să rătăcească ici și colo. Căci, precum apa țîșnește drept spre suprafață prin canale sub presiune și nu poate să se împrăstie aiurea, la fel și cugetarea oamenilor; căci cumpătarea, ca un canal impenetrabil, care este presat din toate părțile, se va înălța în cele din urmă, ca din frica de a se mișca, spre dorința celor mai înalte, fiindcă nu are unde să se împrăstie. Căci nu este cu puțință vreedată ca să stea fix cel care a primit de la creator firea de a se mișca fără încetare; iar cînd este împiedicat să se miște către cele deșarte, este cu neputință să nu urmeze drumul drept al adevărului. Dar cumpătarea socotim că însemnează nu numai abținerea de la mincăruri (fiindcă aceasta o realizează și mulți dintre filosofi elini), ci înainte de toate nedistrarea ochilor. Căci ce folos este dacă te abții de la mincăruri, dar mîncîci cu ochii pofta adulterului, sau cu voința ta ascuți la urechile strigăte deșarte și diavolești? Nu folosește la nimic să te abții de la mincăruri, dar să nu te abții de la aroganța mindriei și vanității și de la alte pătimi. Într-adevăr, la ce folosește să fii cumpătat la mincăruri, dar să nu te abții de la gânduri rele și deșarte? Pentru aceasta și Apostolul a spus: «*Mă tem ca nu cumva să abat gîndurile voastre*»⁶². Așadar să fim cumpătați, de la toate acestea, pentru ca să nu ajungă și la noi acuzația Domnului, că strecurăm jînjarul și inghițim cămila⁶³.

CAPITOLUL XX

NU TREBUIE SĂ SE URMĂREASCĂ INTREȚINEREA DE CONVORBIRI
CĂRUDELE CARE TRĂIESC ÎN VIAȚA CIVILĂ,
SAU SĂ SE POARTE GRIJĂ DE LUCRURILE ACESTORA

I

Așadar, se cuvine ca de neamuri și de prieteni și de părinți să fim separați cu starea sufletescă, așa cum vedem pe cei morți că lipsesc dintre cei vii. Căci acela care cu adevărat s-a încredințat luptelor virtutii și a renunțat la toată lumea, împreună cu cele ce li aparțin ei, și ca să mă exprim mai deplin, s-a răstignit pe sine, acela a murit pentru lume și pentru toți cei din lume, fie că sînt părinți, fie că sînt frați, fie

62. II Cor. 11, 3.
63. Matei 23, 24.

că aparțin rudeniei de a treia sau de a patra sau de o mai îndepărtată treaptă. Așadar, dacă părinții se separă de viața (lumească) și îmbrățișează viața copilului, ei sînt rude cu adevărat, dar nu mai ocupă locul de părinți, ci locul de frați. Căci cel mai adevărat părinte, primul, este Tatăl tuturor, iar al doilea după Acela este superiorul (starețul) vieții duhovnicești. Dar dacă neamurile rămîn să păstreze viața de mai înainte, ele sînt parte a lumii de care noi ne-am separat și nu se asemănă deloc cu cei care au lepădat pe omul trupesc și au refuzat reconcilierea cu aceștia. Iar cei care acceptă cu sîrguință prietenia celor din lume, să se îndeletnicească tot timpul împreună cu ei, instalează în sufletul lui, prin înțeluire (convorbire) permanentă, stările sufletești ale acestora. Și atunci, după ce mintea lui a fost cuprinsă din nou de gîndirea lumească, îi slăbește rezistența cea bună, se desparte de gîndirea duhovnicească, îi revine în suflet indispoziția anterioară și este rănit de cel vrăjmas, care tulbură viața duhovnicească prin rudenie după trup.

II

Așadar, pentru neamuri să dorim cele mai bune (lucruri), dreptatea, numele bun și pietatea și pe acelea pe care noi le socotim cinstite. Căci acestea e bine să ni le dorim și nouă, ca și aceluia al căror interes este să beneficieze de la noi. Noi însă să ne debarasăm gîndurile de grijă și preocuparea pentru aceia. Căci diavolul, vîndînd că am lepădat orice grijă lumească și ne îndreptăm bine înarmați spre cer, viră în noi ideea pentru neamuri, ne pregătește să purtăm grijă de afacierile lor și astfel face ca gîndul nostru să se preocupe cu grijii lumesti; care anume, este averea neamurilor și dacă este îndeajuns sau lipsește, care sînt cîștigurile pe care le realizează din tranzațiile lor, și cît crește averea lor, care sînt pagubele ce li se întîmplă din împrejurări nefericite ale vieții și cu cît se micșorează averea existentă; și li face să se bucure de bunăstarea lor, dar să se neliniștească de nereușitele lor; să aibă împreună cu ei aceiași vrăjmași (chiar dacă după porunca lui Dumnezeu nu trebuie să avem nici un vrăjmas⁶⁴), și se bucură împreună cu prietenii, care nu privesc după cum se cuvine, de multe ori, familiaritatea duhovnicească, dar se bucură chiar de cîștigurile nedrepte și ilegale ale lor și își viră iarăși în cuget toate preocupările rele ale problemelor lumesti, pe care, după ce le-am îndepărtat, le-am primit în gîndurile noastre duhovnicești, și după ce cultivă din nou în suflet gîndirea pămintescă și lumească, suprimă pe ascetul lăuntric și pregătește pe curajosul care poartă numai pe deasupra forma ascetului, dar nu mai

64. Matei 5, 44.

este deloc preocupat de virtuți. Iar de multe ori, din cauza interesului (favoritismului) puternic pentru neamuri, ascetul îndrăznește să săvârșească și ierosilie, ca să remedieze nevoia neamurilor. Pentru că toate cite s-au strâns pentru sfinți, care s-au afierosit pe ei înșiși lui Dumnezeu, sînt socotite și privite ca sfinte și adevărate ofrande. Așadar, cel care își însușește ceva dintre acestea devine ierosil (necinstitor de cele sfinte).

III

Așadar, după ce am cunoscut paguba de nesuportat pe care o provoacă bunăvoința față de neamuri, să ne îndepărtăm de grija lor, ca să nu fie ea o armă diavolească. Pentru că însuși Domnul a oprit legătura și familiaritatea de acest fel, cînd n-a îngăduit unuia din ucenicii Lui nici chiar să-și ia rămas bun de la cei ai casei lui, iar altuia nici să îngroape trupul mort al tatălui său. Așadar, celui care a vrut să-și ia la revedere de la neamurile lui I-a spus că: *«Nimeni care pune mîna pe plug și se uită îndrădănit nu este potrivit pentru împărăția lui Dumnezeu»*⁶⁵, iar celuilalt care a voit să-și îngroape pe tatăl său, i-a spus: *«Urmează-Mi»*⁶⁶, și *«Lasă morții să-și îngroape morții lor»*⁶⁷. Deci, cu toate că amîndoi au părut că cereau lucruri foarte raționale și foarte drepte, Mîntuitorul n-a consimțit și pentru nimic în lume n-a lăsat pe ucenicii împărăției cerurilor să se despartă de El, pentru ca să nu fie abătuiți de înclinarea stărilor sufletești pămîntești și trupești și să facă sau să cugete ceva nedemn de grija înaltă și cerească; pentru că nu se îngăduie celor ce poartă grija celor cerești să se îndeletnicească cu lumea, după ce au abandonat-o și după ce uget au devenit supraoameni. Dar dacă cineva ar întrea cum, atunci, legea poruncește să ne îngrijim de neamuri, spunînd: *«De cei de un neam cu tine nu te ascunde»*⁶⁸, și la fel și Apostolul: *«Dacă cineva nu poartă grijă de ai săi și mai ales de ai casei sale, s-a lepădat de credință și este mai rău decît un necredincios»*⁶⁹, acestuia îi vom da răspuns scurt, că dumnezeiescul Apostol a spus aceasta pentru cei din lume, care au bogăție materială și pot să îndulcească lipsa neamurilor. De asemenea și legea spune acestea, și ca să fii mai scurt, față de cei vii, nu față de cei morți, fiindcă cei morți într-adevăr nu au o asemenea obligație.

65. Luca 9, 62.

66. Luca 9, 59.

67. Luca 9, 60.

68. Isaia 58, 7.

69. I Tim. 5, 8.

IV

Dar tu ai murit și te-ai răstignit pentru toată lumea. Pentru că ai lepădat bogăția materială și ai iubit sărăcia, te-ai făcut ofrandă lui Dumnezeu și ai devenit obiect de preț al lui Dumnezeu. Deci, ca un mort ești liber de orice obligație față de neamuri și ca un sărac nu ai nimic ca să le oferi. Nici chiar de roadele muncii tale manuale nu-ți este îngăduit să dispui pentru oameni, pentru că nu mai ai putere nici asupra corpului tău, ca ofrandă (făcută lui Dumnezeu), ci trebuie să trăiești numai împreună cu aceștia, pentru că și aceștia sînt întru totul afierosiți lui Dumnezeu. Așadar, cum îți s-ar potrivi ție cuvintele care au fost amintite de Sfintele Scripturi? Sau cum nu vei păcătuți dacă ai contra-veni făgăduințelor tale cu privire la viața ascetică?

CAPITOLUL XXI

NU SE CUVINE SĂ SE SEPARÉ NIMENI DE COMUNITATEA FRĂTEASCĂ SPIRITUALĂ

I

Intr-adevăr și despre aceasta trebuie să fim încredințați în mod clar, căci cel care a intrat o dată în legătură și împreună-viețuire într-o comunitate frățească duhovnicească, nu mai poate să se retragă și să se despartă de cei cu care s-a legat. Pentru că, dacă oamenii unindu-se adeseori în comuniune chiar de viață materială nu pot, din cauza înțelegerilor asupra cărora s-au pus de acord, să se despartă, sau — altfel — cel care ar face aceasta este supus, ca vinovat, la sancțiunile stabilite (de legi), cu atît mai mult cel care s-a angajat la împreună-viețuire duhovnicească, (angajare) care este de nedezlegat și veșnică, nu poate să se separe și să se despartă pe sine de aceia cu care s-a unit. Iar dacă ar face-o, se expune pe sine celor mai grele pedepse de sus ale lui Dumnezeu. Căci dacă o femeie care s-a căsătorit și are unire trupească cu bărbatul ei, și ar fi dovedită complotînd împotriva lui, se condamnă la moarte, cu atît mai mult se face vinovat pentru separare cel care s-a unit în comuniune duhovnicească, avînd ca martor și mijlocitor pe însuși Duhul Sfînt.

II

Așadar, precum mădularele trupului, care sînt unite cu legătură fizică, nu pot să se separe de corp, sau, dacă se separă, ceea ce s-a separat moare, la fel și ascetul, fiindcă este legat de comunitatea frățească și

este legat cu legătura Duhului, care este legătură mai puternică decât legătura fizică, nu are dreptul să se separe de ceilalți cu care s-a legat. Iar dacă ar face aceasta este mort în suflet și este lipsit de harul Duhului, pentru că a contravenit convenției frățești întărită de Acesta. Și dacă cineva ar spune că unii dintre frați sînt rai, — fiindcă n-ar putea să-i acuze, fără îndoială, pe toți, din moment ce n-au făcut comuniunea cu scop rău, așa încît toți să fie rai conform înțelegerii — dacă, deci, ar spune că unii frați sînt rai și din neatenție dezorganizează binele, neglijează bunacuvința, nu observă disciplina care este proprie ascetilor și pentru aceasta trebuie să se separe de ei, acesta n-a înțeles îndeajuns justificarea pentru separare; pentru că nici Petru sau Andrei sau Ioan nu s-au detașat de restul Apostolilor din cauza răutății lui Iuda, nici alt apostol n-a recurs la această justificare ca motiv ca să se despartă, și nici n-a fost împiedicat în ascultarea lui față de Hristos de răutatea aceluia; dimpotrivă, s-au supus învățaturii Domnului și au urmat pietatea și virtutea, fără ca, desigur, să se îndrepte spre răutatea aceluia. Astfel cel care ar pretinde că a fost nevoit să se despartă de comuniunea duhovnicească din cauza celor rai, n-a găsit bună justificarea pentru nestatornicia lui, ci este pămînt pietros, unde, din cauza nestatorniciei cugetului lui, nu poate să prindă rădăcină cuvîntul adevărului; și n-a rezistat în viața virtuții din cauza asaltării micii ispite sau a nestăpînirii patimilor, și îndată s-a uscat tînrul vlăstar al învățaturii de căldura mare a patimilor; ci, concepînd după propria-i informare pretexte ușoare și neîndestulătoare pentru apărare înaintea scaunului de judecată al lui Hristos, se înșală cu ușurință și pe sine. Căci nimic nu este mai ușor (pentru om) decît să se înșele pe sine, fiindcă fiecare se socotește hărăzit să-și fie sieși judecător, socotînd că cele plăcute sînt și folositoare.

III

Așadar, un astfel de om care va judeca alături de adevăr, să fie blamat ca făcîndu-se motiv de sminteală pentru mulți, adică îndemnînd totdeauna cu exemplul lui rău spre rivnirea unor acțiuni asemănătoare și făcîndu-se moștenitorul aceluia «vai»: «*Mai bine i-ar fi lui să-și atîrne de gît o piatră de moară și să îl arunce în adîncul mării*»⁷⁰. Căci atunci cînd sufletul se va obișnui cu îndepărtarea de cele vrednice, se umple cu multă necumpătare, lăcomie și imbuibare, minciună și tot felul de lucru necinst; și în cele din urmă se prăpădește în prăpastia răutății, fiind încercat cu cele mai josnice răutăți. Așadar acela care este instituit îndrumător al acestor oameni să aibă în vedere pentru cîte suflete se face

vinovat de piere, mai ales atunci cînd n-ar fi în stare să ia asupra-și nici răspunderea propriului său suflet. Căci pentru ce unul ca acesta nu imită mai degrabă pe marele Petru și nu se face pentru ceilalți exemplu de adevărată credință și de luptă pentru cele bune, așa încît cu strălucirea luminii faptelor lui și cei care se găsesc în întunericul răutății să fie îndrumați spre mai bine? Și apoi dreptul Noe⁷¹ n-a spus înaintea lui Dumnezeu: trebuie să fug de lume, căci toți sînt rai, ci mai degrabă a rezistat ca un atlet și curajos, și în adîncul răutății și-a păstrat neclătinată pietatea, și n-a cîrțit deloc împotriva lui Dumnezeu, ci cu răbdare și cu nezdrcinută tărie în luptă cu valurile impietății și-a salvat barca pietății. Și Lot în Sodoma⁷² în timp ce se învîrtea în mare impietate, nelegiuire și nedreptate, și-a păstrat virtutea întreagă, fără să fie abătută în vreo parte de ispitele rele; ci, dimpotrivă, în mijlocul omorîtorilor de oaspeți, și a celor care, disprețuiau mult și contraveneau legilor naturale și-a păstrat neîntinată sfințenia, el, pe cît i-a fost cu putință, a îndemnat la aceasta și pe alții, învățînd binele prin fapte înainte (de a-l învăța) prin cuvînte. Tu, însă, aduci ca pretext neglijențele fraților, fie că sînt reale, fie că sînt inventate de tine, concepînd îndepărtarea (apostazia) și imaginînd contravenirea Sfîntului Duh, și pregătești calomnierea fraților ca pierdea pentru răutatea ta și pentru lenevia ta în ostenelele cele pentru virtute.

IV

Așa încît, cel care a fost astfel înțelept prin exemple, să accepte cu plăcere unirea Duhului, pe care a primit-o cînd a fost instruit ca prunc în învățătura cerească. Căci nici nu s-a întimplat ca unul din degetele mîinii să fi suferit ceva din cele dureroase, și celălalt s-a și pregătit să suporte cu curaj tăierea; însă mai întîi va dispărea durerea tăierii și apoi rămîne el ferm, așa încît să împlinească pentru corp lipsa degetului care a fost primejduit, iar mina să nu piardă în întregime membrele ei fizice și să fie lipsită astfel de rînduiala respectivă, care a fost socotită potrivită și de natură^{72a}. Să raportezi acum exemplul la cazul ascetului și să cercetezi cît de mare durere și neorînduială provoacă prin tăiere (desprindere) celor cu suflete sensibile și cum se pregătește pe sine ca mort și rupt de viață. Iar că superiorul (starețul) nu va dori să îndrumeze pe ucenicul lui spre răutate, așa încît îndrumarea rea a dascălului să devină pentru ucenic pretext de separare și îndepărtare, să reflectăm, dacă dorești astfel: Ce este tatăl? și ce este dascălul? Și

71. Fac. 6, 9.

72. Fac. cap. 19.

72 a. Se poate înțelege că armonia între membrele corpului se stabilește din chiar momentul concepției.

unul și altul stăt dascăli (pentru copiii). Dar unul se roagă și dorește cu rîvnă cele mai bune pentru copil, iar celălalt le dorește pentru ucenici. Căci natura părinților este să se roage ca fiii lor să devină cît se poate mai buni și mai înțelepți, mai cinstiți și mai cumpătați, așa încît copiii să realizeze progrese, iar părinții să se mindrească prin raportarea către ei a virtuților copilului. Profesorii (maestrii) de gimnastică, de altă parte, se îngrijesc ca aceia pe care îi pregătesc să devină foarte curajoși și îndemnatici în mod excepțional, așa încît, pe de o parte, cu furia corporală și cu experiența să lupte așa cum trebuie și să cîștige victorii strălucite împotriva adversarilor, iar pe de altă parte, lupta lor bine disciplinată să devină un merit clar al maestrilor. Căci este în firea oricărui dascăl să vrea ca ucenicii lui să-și însușească cu toată precizia cele ce i s-au predat. Așadar, din moment ce astfel este firea părinților, cum nu se va ruga și dascălul sfințeniei ca ucenicul lui să se dovedească în mod desăvîrșit fără răutate și înțelept în înțelepciunea duhovnicească? Și mai ales cînd știe în mod clar că după ce ucenicul ajunge astfel, acesta și de oameni va fi lăudat și de la Hristos va primi cununii strălucite, pentru că pe ucenicii Lui, sau mai bine pe frații Lui⁷³, cum prefera Hristos să-i numească, i-a făcut, prin grija Lui, vrednici de familiaritate față de El.

V

Dar să analizăm și celălalt (aspect), anume, dacă ucenicul devine rău din cauza îndrumării lui, rușinea dascălului, la festivitatea universală a judecării, va fi jalnică; și acesta nu numai că va fi rușinat înaintea tuturor puterilor cerești, ci va fi și pedesit. Pentru care motiv, deci, s-ar putea ca superiorul (starețul) să nu vrea ca ucenicul lui să devină cinstit și îngăduitor? Dar și după alt chip este nefolositoare pentru dascăl răutatea ucenicului. Anume fiindcă amîndoi au înțeles să ducă împreună viața comună, ucenicul împărtașește dascălului, primul, roadele răutății la care el ar participa, așa cum șerpii veninoși trec (descarcă) veninul înții în cei care îi încălzesc; așa încît să fie clar din orice punct de vedere, că, — și din natura lucrurilor și din folosul pentru cel care învață —, acesta va dori și se va strădui, în orice chip, ca ucenicul lui să devină cinstit și milosiv. Căci, dacă dascălul este stăpînit de răutate și perversitate, către acest scop va îndruma și pe ucenicii pe care îi învață; iar dacă, dimpotrivă, este dascăl de virtute și dragoste, nu cred că el va dori ca ucenicul lui să ajungă la un rezultat opus străduințelor lui. Așadar, pentru cel care dorește să se despartă de felul duhovnicesc (de viață) orice justificare ar putea fi socotită dreptă. Dar

73. Matei 12, 49.

s-a arătat că motivul unei asemenea hotărîri a lui (de a se separa) este neînfrînarea patimilor, indiferența (lipsa de compasiune) față de suferințe și ușurința și nestatornicia judecării lui. Căci acesta n-a auzit despre prorocul David că «*iericiji sînt cei ce păzesc Judecata*»⁷⁴; cei care păzesc nu cei care risipesc (suprimă). Aceștia sînt cei care s-au asemănat celor neînțelepți, care au așezat pe nisip, adică pe convingere nehotărîtă, temelia zidirii duhovnicești, pe care o destramă și o risipesc puține picături ale ispitelor și un scurt torent al ascultărilor celui rău (diavolului), după ce a fost distrusă temelia.

CAPITOLUL XXII

DESPRE SUPUNERE MAI PE LARG

I

Am explicat în măsura în care a fost posibil, cum se cuvine să păzească unirea de nedezlegat cel care s-a unit o dată cu modul de viață duhovnicesc. Acum vom vorbi din nou despre supunere; mai înainte am relatat lucrurile pe scurt, acum le vom expune mai pe larg și vom arăta cîtă supunere cere cuvîntul Scripturii de la asceți față de protestos, și de însăși Sfînta Scriptură mă voi folosi ca să lămuresc măsura acestei (supuneri). Apostolul Pavel, în Epistola către Romani, poruncește să se supună tuturor înalțelor stăpîniri, stăpînirilor lumești, nu celor duhovnicești⁷⁵; și a lămurit aceasta cu cele pe care le-a adăugat, cînd a vorbit despre dări (impozite) și despre stăpîniri, și a explicat că acela care se împotrivesc, și în cel mai mic lucru, stăpînirii, se împotrivesc lui Dumnezeu⁷⁶. Așadar, dacă legea dumnezeiască a atribuit atât de mare supunere din partea celor credincioși față de dregătorii lumii acesteia, care au primit autoritate după lege omenească — cu toate că atunci aceștia trăiau nepios —, cît de mare supunere trebuie să arate ascetul față de acela care a fost făcut dregător de Dumnezeu și a primit autoritate de la legea Aceluia? Așadar, cum nu se va împotrivi poruncii lui Dumnezeu cel care se împotrivesc superiorului (starețului)? De altfel și Apostolul poruncește în mod categoric să ne supunem superiorilor duhovnicesți intru toate, căci spune: «*Ascultați pe conducătorii voștri și vă supuneți lor, fiindcă ei priveghează pentru sufletele voastre, avînd să dea de ele seamă, ca să facă aceasta cu bucurie și nu suspînînd, lu-*

74. Ps. 105, 3.

75. Rom. 13, 1.

76. Rom. 13, 7, 2.

*cu care n-ar fi spre folosul vostru»*⁷⁷. Așadar, dacă lipsa supunerii față de normele vieții ascetice este păgubitoare, trebuie să urmărim ceea ce ne este mai folositor. Căci ceea ce este nefolositor pricinulește — știm — mare pagubă, (dar) și energia pentru pocăință și îndreptare.

II

Se cuvine, deci, să rivnim îndeosebi supunerea sfinților, pe care au arătat-o ei față de Dumnezeu, dară vrem cu adevărat să arătăm supunere după chipul cel drept, folosind ca îndestulător acest exemplu pentru cazul nostru. Și să nu socotească nimeni că vrem să întărim supunerea față de egumeni, folosind exemple exagerate și că îndrăznesc să compar în chip nesocotit supunerea față de oameni cu supunerea față de Dumnezeu. Pentru că n-am recurs să fac o asemenea comparație de la mine, ci fiind sprijinit de înseși Dumnezeuștiile Scripturii. Căci ia aminte ce spune Domnul în Evanghelii, când hotărăște supunere pentru ucenicii Lui: *«Cine vă primește pe voi, pe Mine Mă primește»*⁷⁸, și în altă parte: *«Cel care vă ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă, și cel care se leapădă de voi, se leapădă de Mine»*⁷⁹. Iar că ceea ce s-a spus pentru Apostoli, s-a îngăferat pentru toți cei care vor conduce (Biserica), după aceștia, este posibil să se demonstreze cu multe mărturii neîndoielnice ale dumnezeieștii Scripturi și cu alte dovezi foarte clare. Așa încit și noi vom înlocui cuvintele noastre în conformitate cu legile dumnezeiești, socotind că trebuie să avem supunerea sfinților față de Dumnezeu ca model al supunerii față de proiesțoi.

Așadar, cum au arătat Sfinții supunerea lor Stăpînului? Să amințesc pe Avraam care a primit poruncă să-și lase casa, averea, proprietățile, neamurile, prietenii și în plus să dorească cele opuse: înfrinarea, necunoscutul, rătăcirea, sărăcia, tomerile, primejdiile și cîte greutăți urmează pe cei înstrăinați, și că, fără întâzriere, el s-a supus și și-a părăsit bunăstarea și liniștea preferind în locul lor oboseala și rătăcirea.

III

Vezi, deci, pe cel mai desăvîrșit ascet, disprețuitor al oricărei fericiți lumești pentru Dumnezeu? Dar, să trecem la cele ce urmează: Într-adevăr, el ocupă Palestina, locul făgăduit de Dumnezeu spre ședere; dar, seceta cuprinzînd țara, s-a refugiat în Egipt, unde și-a pierdut soția; însă nu s-a descurajat, nici n-a cîrfîit împotriva planurilor lui Dumnezeu,

socotind acestea ca răsplătiri ale supunerii lui; ci a suportat cu răbdare, nu o singură dată, chiar și pe aceasta ce i s-a întîmplat din partea regelui gherarilor, (socotită) cea mai gravă dintre toate nedreptățile. Căci a hotărît, fără ezitare, să se supună lui Dumnezeu; n-a cercetat ce plănuieste Dumnezeu pentru el, ci cum să dovedească o supunere cît mai desăvîrșită și fără reproș. Cu siguranță, pentru aceasta a și avut, în cele din urmă, de la Dumnezeu pe Isaac, care a fost răsplătirea și darul rugăciunii și credinței; dar cînd l-a văzut pe acesta că a înaintat în vigoarea tinereții și că ar procura părinților lui bune speranțe pentru succesiunea și înmulțirea descendenților lor, atunci, după atitea nădejdi, Avraam a primit poruncă de la Dumnezeu să urce pe un munte înalt și să aducă jertfă lui Dumnezeu pe cel pe care i l-a dat. Atunci a primit acel glas îngrozitor și sarcina înfricoșătoare și porunca și zgomotul peste puterea firii, și a suportat-o liniștit, fără să-și piardă rațiunea și fără să-și piardă curajul, ci și cum ar fi trebuit să jertfească un oarecare miel, astfel cu mîntea liniștită și netulburată, a purtat jugul ascultării și a mers cu copilul să împlinească porunca, fără ca, — nici chiar în acest caz —, să comenteze hotărîrea lui Dumnezeu sau să-L critice; dimpotrivă a fost atent numai la sine, cum să împlinească, fără vreo lipsă, ascultarea. Astfel și-a atras și coroana strălucită și a stabilit și pentru toată lumea coloană de sprijin pentru credință și supunere. Fără îndoială ar fi posibil să ne referim și la ascultarea celorlalți străluciți sfinți ai Vechiului Testament, pentru ca aceștia să învețe supunerea fără contestare; totuși, ca să nu lungim prea mult cuvîntul, vom îndruma pe fiecare, care dorește să se învețe, la studierea Sfințelor Scripturi și ne vom referi la ucenicii Mintuitorului, arătînd cum s-au supus și cum au poruncit. Iisus le-a spus cînd se găsea încă la începutul uceniciei și așteptau ca, în curînd, Stăpînul să domnească și socoteau că și ei nu se vor mai osteni deloc, nici nu vor mai fi primejduiți, nici nu vor mai lucra, ci vor domni cu Hristos și vor participa împreună cu El la mărirea împărătească și la supraveghere și la cinstire. Și aceasta o dovedește Petru dojenind pe Iisus, cînd le vorbea despre însăși patima Sa (ce urma să I se întîmple). Căci, spune Scriptura: *«Și Petru, luîndu-L la o parte, a început să-L dojenească, zicîndu-I: Milostiv fii Ție, Doamne! Să nu-Ți fie Ție aceasta!»*⁸⁰, arătînd prin aceasta că nimeni nu rămtnea în vreun fel în situație rea; dar aceasta o dovedesc și fiii lui Zevedei, cînd au trimis pe mama lor să roage pe

77. Evr. 13, 17.
78. Matei 10, 40.
79. Luca 10, 16.

80. Matei 16, 22.

Domnul ca să le facă favoarea de a sta la loc de cinste unul de-a dreapta și altul de-a stînga Lui. Căci dacă n-ar fi crezut că va domni îndată, n-ar fi îndrăznit să-I ceară aceasta, avînd în minte scaunul Mintuitorului de-a dreapta Tatălui din ceruri.

IV

Așadar ce a spus celor care așteptau și nădăjdau acesteia? *«Iată Eu vă trimit pe voi ca pe niște oi în mijlocul lupilor»*⁸¹. Și în timp ce au auzit un lucru atît de mult opus față de nădejdea lor, ei n-au zis: cu alte nădejdi Te-am urmat, și ce lucruri opuse celor nădăjduite ne poruncești? plăcere, (cômoditate) așteptam și ne trimiți în primejdii? cinstii am nădăjduit și la necinstiri ne împingi? domnie așteptam, și ne poruncești să fim prigoniiți și să fim slujitorii tuturor? Nimic din acestea n-au spus, cu toate că au auzit mai multe și mai rele decît cele relatate, precum: *«Atunci vă vor da pe voi spre asupra și vă vor ucide și veți fi urlîți de toate neamurile, din pricina numelui Meu»*⁸²; *«Încă și la dregători și la regi veți fi duși pentru Mine»*⁸³. Și în timp ce au auzit toate acestea împotriva așteptării lor, au aplecat gîtul cu înțelegere, au primit jugul și au mers cu hotărîre la primejdii, în adunări publice, la disprețuiri, la lapidări^{84 a}, la loviri cu bastonul, la necinstiri, la răstigniri, la morți dierite; și au îndurat toate acestea cu atîta bunăvoie, încît se bucurau și sârbătoreau în mod fericit, atunci cînd se învredniceau să fie părtași la patimile lui Hristos; căci precum relatează Scriptura: *«se bucurau că s-au învrednicit să sufere ocară pentru numele Lui»*⁸⁴. O asemenea supunere se cere să arate și ascetii după Dumnezeu față de egumen^{84 a}; căci așa cum s-a arătat mai înainte, Hristos a pregătit pe ucenici ca să imprime oamenilor acest fel de viață. Pentru că starețul (categorul) nu este nimic altceva decît cel care ține locul Mintuitorului și mijlocește între Dumnezeu și om și oferă lui Dumnezeu mîntuirea celor care i s-au încredințat lui.

81. Matei 10, 16.

82. Matei 24, 9.

83. Matei 10, 18.

84 a. Loviri cu pietre.

84. Fapte 5, 41.

84 a. Prin «egumen», Sfîntul Vasile cel Mare înțelege pe cel care conducea una din mînistirile din cuprinsul așezămîntului, în care puteau fi mai multe asemenea mînistiri; conducătorul întregului așezămînt, deci al tuturor egumenilor și proiestorilor, era starețul sau categorul (καθηγορουμενος).

V

Și aceasta o învățăm de la Însuși Hristos, cînd a instituit pe Petru ca păstor, după El, al Bisericii Lui, cînd i-a zis: *«Petre, Mă iubești tu mai mult decît aceștia? Paște oile Mele»*⁸⁵, dar a împărțit putere egală tuturor păstorilor și dascălilor care vor urma după aceștia. Și dovedea acesteia (puterii egale) este că toți leagă și dezleagă la fel ca și acela. Așadar, precum oile se supun păstorului, îndreptîndu-se în direcția pe care le-o arată păstorul, la fel trebuie să se supună și ascetii, după Dumnezeu, stareților (catehumenilor), fără să comenteze poruncile cînd sînt curate de păcat, ci să le împlinească cu toată bunăvoința și rîvna. Căci așa cum cel care creează sau cel care zidește folosește fiecare instrument al artei lui, după voia lui, iar instrumentul nu poate să spună că nu va îndeplini lucrarea pentru care îl mînuiește artistul, ci se supune mîinii care îl conduce, la fel se cuvine ca și ascetul, ca instrument care contribuie prin artist la completarea zidirii duhovnicești, trebuie să se supună în toate în care egumenul socotește că nu e bine să conducă el, ca să nu păgubească desăvîrșirea lucrării duhovnicești, neprocurîndu-și propria-i trebuință. Și așa cum instrumentul nu hotărăște el ce lucrare trebuie să facă în artă, la fel și ascetul trebuie să nu-și aleagă singur lucrările, ci să lase dorința lui la înțelepciunea și judecata artistului. Pentru că înțelepciunea starețului (categorul) știe să cerceteze, cît mai exact posibil, caracterul și patimile și dorințele sufletuși și să stabilească în mod coresponsuzător ceea ce li trebuie fiecăruia. Pentru aceasta se cuvine, într-adevăr, ca nimeni să nu se împotrivescă dispozițiilor lui, ci să fie încredințat că cunoașterea și îngrijirea personală este mai grea decît toate, pentru că din fire există în oameni iubirea de sine și fiecare om este lipsit de judecată dreaptă din cauza grijii deosebite față de sine; în timp ce cunoașterea și îngrijirea din partea altei persoane este mai ușoară, pentru că patima iubirii de sine la cei care judecă pe alții nu constituie piedică pentru o dreaptă cunoaștere (un diagnostic bun). Căci, dacă în sistemul ascetic se pune la temelie această armonie, cu ușurință va domni pacea între acești și mîntuirea va fi obținută prin dragostea și buna înțelegere dintre toți.

CAPITOLUL XXIII

SE CUVINE CA ASCETUL SĂ IA ASUPRA SA
CU MULTĂ PLĂCERE ȘI LUCRĂRILE DISPREȚUITE

Se cuvine, deci, ca ascetul să ia asupra sa și lucrări mai puțin prețuite, cu multă râvnă și bună plăcere, cunoscând că tot ceea ce se face pentru Dumnezeu nu este (lucru) mic, ci mare și duhovnicesc și vrednic de ceruri și ne procură răsplătiri cerești. Așadar, chiar dacă ar trebui să însoțească animalele de povară, care transportă bunurile pentru nevoile comunității frățești, nu trebuie să se împotrivescă, amintindu-și de Apostoli, cum s-au supus cu plăcere poruncii Domnului, ca să aducă minzul (de asin) și socotind că și cei pentru care au primit îngrijirea animalelor de povară sînt frații Mîntuitorului; dar bunăvoința și râvna pentru acestea se referă la Domnul, Care a spus: «*Intruclt ați făcut unuia dintre acești frați ai Mei, prea mici, Mie Mi-ați făcut*»⁸⁶. Iar dacă obține răsplătiri pentru cei mai mici, cu atât mai mult le va obține pentru cei alesi, numai să nu socotească slujirea ca pretext al neglijenței, ci să se aibă în vedere pe sine cu deosebită atenție, ca să devină folositor și pentru el și pentru confracții lui. Iar dacă ar fi nevoie să îndeplinească vreuna dintre lucrările mai puțin prețuite, să știe că și Mîntuitorul a slujit pe ucenicii Lui și n-a socotit (lucru) nedemn să facă pe cea mai disprețuită dintre lucrări și că este mare lucru pentru om să devină imitator al lui Dumnezeu, pentru că urcă prin înseși aceste lucrări umiltoare la înălțimea a ceea ce are o imită. Așadar, cine ar putea să spună că este umilitor ceva dintre cele pe care le-a făcut Dumnezeu?

CAPITOLUL XXIV

ASCETUL NU TREBUIE SĂ DOREASCĂ CINSTIRI ȘI DEMNITĂȚI

I

Ascetul în nici un caz nu trebuie să dorească cinstiri. Pentru că dacă a dorit în această viață răsplătirile oboselelor și faptelor lui, este nefericit din cauza retribuției, din moment ce pierde cele veșnice pentru cele trecătoare; iar dacă a preferat ca aici să nu lupte, nu va primi coroane în cer, că se cuvine ca nu numai să nu dorească cinstiri, ci, chiar cînd i s-ar oferi, să le refuze și să le îndepărteze, pentru ca să nu devină cinstea de aici micșorarea cinstirii de sus. Căci întreaga

86. Matei 25, 40.

viață prezentă este pentru lucrări și lupte, în timp ce cea viitoare este pentru încoronări și răsplătiri, așa cum spunea marele Pavel, cînd era pe punctul să termine viața de aici și să treacă la cea de dincolo: «*Lupta cea bună m-am luptat, căldătoria am săvîrșit, credința am păzit. De aceea, mi s-a gătit cununa dreptății, pe care Domnul îmi va da-o*» — nu aici, ci — «*în ziua aceea, El, Dreptul Judecător*»⁸⁷. Și iarăși Mîntuitorul spune: «*În lume necazuri veți avea*»⁸⁸. Și din nou, același Pavel spune că: «*prin multe suferințe trebuie să intrăm în împărăția lui Dumnezeu*»⁸⁹. Așadar, dacă vrei să împărățești în lumea viitoare, să nu doarești aici plăcere și cinstire, iar dacă ai avea necaz în lumea aceasta din pricina cuvîntului, adică a adevărului, să știi că vei împărăși după aceea; căci această răsplată a fost hotărîită pentru necazul de aici în schimbul binelui. Iar dacă, totuși, nu vei avea necaz, să nu aștepti coroane acolo, pentru că n-ai purtat aici luptele și ostenelele care sînt hotărîte pentru coroane.

II

Așadar, ascetul să nu dorească sub nici o formă onoruri și nici să fie primul între ceilalți. «*Căci oricine se înalță pe sine va fi umilit, iar cel care se smerește pe sine va fi înălțat*»⁹⁰. Dacă ascetul se va înălța pe sine, există Cel mare și puternic Care îl va umili și poate să-l coboare pînă la iad; dar dacă se va smeri pe sine, va fi înălțat în chip strălucit și impresionant, pentru că Dumnezeu înalță pe cel smerit după puterea ce îi este proprie. Așadar, ascetule, privește în sus la Cel Care înalță, într-adevăr, bine și nu deznădăjdui pentru cele prezente; pentru că ești luptătorul și lucrătorul lui Hristos, Care te-a format să lupti toată ziua și să suporti arșița soarelui toată ziua. Cum, nici nu s-a terminat ziua și cauți odihna? Așteaptă seara, sfîrșitul vieții de aici, pentru ca, venind stăpînul casei să-ți numere salariile tale. Căci, făcîndu-se seară, a zis stăpînul viei către îngrijitorul său: «*Cheamă pe lucrători și dă-le plata*»⁹¹, și nu la mijlocul zilei, nici plata la început. Așteaptă, deci, sfîrșitul vieții și atunci vei primi salariile după merit. Iar acum să ocupi ultimul loc, pentru ca atunci să primești pe cel dinții⁹²

87. II Tim. 4, 7—8.

88. Ioan 16, 33.

89. Faple 14, 22.

90. Luca 14, 11.

91. Matei 20, 8.

92. Luca 14, 10.

CAPITOLUL XXV

DESPRE MODESTIE ȘI SIMPLITATE ÎN FELURILE DE MÎNCARE

Într-adevăr ascetul trebuie să nu dorească varietate de mîncăruri și nici sub falsa aparență a cumpătării, schimbarea felurilor de mîncare, pentru că aceasta răstoarnă buna ordine obișnuită și provoacă tulburări, iar cel care aduce în felul ascetic de viață asemenea motive de tulburare se face moștenitorul aceluia «vai»; Dar, chiar dacă o asemenea mîncare, cea sărată, preferată de sfinții părinți în locul altui condiment, este foarte puțină ca să completeze cina împreună cu apa și legumele, să nu se invoce ca pretext evlavie vanitoasă, și să se ceară, — ca și cum se renunță la carne —, feluri de mîncare mai alese și de mai bun gust; dimpotrivă, (ascetul) să moaie pe neobservate o mică bucată de pline în fiertura de buruienii sărată și să consume aceasta cu toată mulțumirea. Căci acea bucătică (de pline) dacă ar fi aruncată în altă apă sau în legume, dacă ar fi cazul, nu arată voluptate, ci este în realitate cea mai exactă și mai aspră cumpătare. Așadar, lucrurile de acest fel, ascetul pietății să nu și le însușească, pentru că ne abținem de la cele asemenea nu ca iudaizantii ^{92 a}, ci evitînd săturare deplină din vanitate.

CAPITOLUL XXVI

PE CEL CARE TINDE SPRE DESĂVÎRSIRE,
IEȘIREA NU VA PUTEA SĂ-L PĂGUBEASCĂ

I

Dacă ascetul ar spune că se va tămă prin ieșirile sau prin călătoriile care se întreprind pentru îngrijirea de cele necesare comunității, și pentru aceasta refuză să iasă, el n-a înțeles încă exactitatea ascultării și nici nu s-a convins că, pentru asemenea neozii, singur faptul (că nu iese) nu desăvîrșește. Să privească, deci, exemplele sfinților, cum s-a realizat ei ascultare desăvîrșită, fără să se împotrivescă sau să poarte controversă, nici în cel mai neînsemnat lucru, pentru vreuna din aceste porunci care se îndeplinesc atât de greu, și să învețe ascultarea desăvîrșită. Dacă totuși, vreunul se va tămă cu adevărat, să roage comuni-

92 a. Cei care interpretau literal.

tatea frățescă să roage pe Dumnezeu pentru el și el însuși să ceară de la Dumnezeu cu nădejde nezdruincinată să-l facă instrument puternic și util pentru toate faptele duhovnicești și pentru toate slujirile trupești care tind către fapte bune. Atunci și Domnul, Care privește cu bună-voință, fără îndoială, rivna celor care caută binele, va acorda puterea, pentru că Însuși a îndemnat pentru cerere și a spus aceasta: «Cereți și vi se va da; căutați și veți afla; bateți și vi se va deschide. Că oricine cere la, cel care caută află, iar celui care bate, i se va deschide.» ⁹³; iar în alt loc se relatează: «De este cineva din voi lipsit de înțelepciune, să ceară de la Dumnezeu, Care dă tuturor de-a dreptul și nu înfruntă; și se va da lui. Să ceară însă cu credință, fără să aibă nici o îndoială» ⁹⁴. Și în toate împrejurările în general, cînd, fie mintea se găsește în dificultate pentru ascultare desăvîrșită, fie satana împiedică, fiindcă slăbește mintea și împiedică bunăvoința, să rugăm pe Dumnezeu folosind acest remediu, să ne dea aptitudinea pentru realizări, să străpungă trupurile noastre ⁹⁵ cu frica de Dumnezeu și să facă mintea noastră neclătinată, așa încît să nu fie stăpînită de dorințele și plăcerile trupești. Pentru că, atunci cînd mintea este distrată, dorințele trupești se dezvoltă în suflet și provoacă diferite tulburări în cugete și ne fac să devenim lenevoși în privința faptelor bune.

II

Așadar, să nu refuzăm să-și aducă fiecare contribuția lui pentru cerințele comune și necesare trupului, ci să rugăm pe Dumnezeu să primim puterea conlucrării. Căci dacă toți ar refuza, imitînd pe înaintași, cine va împlini cele necesare (pentru comunitatea frățescă)? Și într-un alt chip, dintr-un exemplu, merită să ne învățăm aceasta. Anume, ostașul care este rînduit de curînd într-un batalion nu se străduiește să întoarcă pe ceilalți ostași către obiceiul lui, ci el se adaptează la felul de viață al batalionului. Așadar, se cuvine ca și cel care este rînduit în sistemul duhovnicesc să nu dorească să întoarcă pe ceilalți către felul lui (de viață), ci el să-și adapteze felul lui la moravurile și rînduielei sistemului (duhovnicesc).

93. Matei 7, 7—8.

94. Iacov 1, 5—6.

95. Ps. 118, 120.

CAPITOLUL XXVII

ASCETUL NU TREBUIE SĂ AIBĂ
INDELETNICIRI PARTICULARE

Ascetul nu poate să se impuțernicească pe sine nici pentru moment ca să se indelețnicească cu lucrurile lui particulare, căci nici un instrument nu poate să fie mișcat fără maestru, nici un mădular al corpului nu poate să fie separat, pentru oricât de puțin, de corpul întreg, sau să fie mișcat împotriva părerii maestrului din lăuntru și a celui care are supravegherea întregului corp; la fel nici ascetul nu are dreptul să facă ceva sau să lucreze împotriva părerii proiestosului. Iar dacă ar spune că nu poate să îndeplinească cele ce i s-au poruncit, sub motivul slăbiciunii trupului, să încredințeze stărețului (categorumenului) examinarea slăbiciunii lui. Altfel, după ce a luat în considerare și ceea ce (spune) Scriptura, să se îndemne pe sine spre împlinirea celor poruncite, ca și cum ascultă ce spune Scriptura: «Nu v-ați împotrivit încă plină la sînge, în lupta voastră cu păcatul»⁹⁶ și: «Îndreptați minile cele ostenite și genunchii cei slăbănogiți»⁹⁷.

CAPITOLUL XXVIII

SE CUVINE CA PROIESTOSUL SĂ DISTRIBUIE
CU BUNĂVOINȚĂ PĂRINTEASCĂ CELOR
DE SUB ASCULTAREA SA CELE CE LI SE CUVIN

Și însuși stărețul (categorumenul), ca părinte care poartă grijă de copiii lui adevărați, va cerceta nevoia fiecăruia și va repartiza, după posibilități, grija și îngrijirea corespunzătoare; și va grupa pe membrul cu adevărat slăbit cu sufletul sau cu trupul, cu dragostea și cu bunăvoința potrivită tatălui.

CAPITOLUL XXIX

NU TREBUIE SĂ SE FORMEZE GRUPARI
DE DOI SAU TREI FRAȚI ÎN SISTEMUL ASCETIC

Se cuvine ca frații să aibă dragoste între ei, dar să nu formeze prietenii speciale între doi sau trei. Căci aceasta nu este dragoste, ci altitudine și împărțire și dovadă de răutate a celor ce se unesc. Căci

96. Evr. 12, 4.
97. Evr. 12, 12.

dacă aceștia ar iubi ce este comun bunei conduite, ar avea dragoste comună și egală față de toți; dacă însă se separă și se despart și formează grupare înlăuntru grupării, unirea unor asemenea prieteni este rea, li unește vreun motiv străin comunității, lucru care este inovație potrivnică bunei ordini păstrate. Așadar, nu trebuie nici prietenii de acest fel să fie îngăduite, nici din sentimentul dragostei să se lege cineva cu fratele care are scopuri josnice și strică rânduilele bunei conduite comune; însă, în măsura în care toți stăruiesc în bine, să se împărțeașcă fiecare frate și să fie unit cu toți. Dar dacă vreunul, care ar dori să se împotrivescă stării existente, ar antrena (în cădere) pe un frate, acesta la început să fie sfătuit în taină de către cel care se poartă corect, ca fiind bolnav în glăduri; dacă însă n-ar vrea să se îndrepte (fiind sfătuit) în particular, să mai fie luați și alți frați, mai înțelepți, cu scopul îndreptării lui, precum spune Sfânta Evanghelie: «iar de nu te va asculta, ia cu tine încă unul sau doi»⁹⁸. «Dacă nu ascultă nici de aceștia, boala sufletului (lui) să fie adusă la cunoștința proiestosului; și dacă nici de proiestos nu ascultă, să fie socotit ca un păgîn și ca un vameș»⁹⁹, și să fie îndepărtat de păstor, ca oala ce suferă de boală contagioasă, ca să nu imprumute boala și celorlalți. Iar dacă nu este vătămat nimeni din exemplul lui rău, numai atunci, și după o prealabilă instruire, i se va arăta îndelungă răbdare, în nădejdea îndreptării. Dar îndelunga răbdare (intervine) în privința lui ca să nu se taie (din comunitate), iar nu ca el să nu fie înțelept și învățat prin epitimii (usturătoare) canonice.

CAPITOLUL XXX

ASCETUL NU TREBUIE SĂ CAUTE
SĂ-ȘI ALEAGĂ (DUPĂ GUST) IMBRĂCĂMINTEA
ȘI ÎNCĂLȚĂMINTEA

Așadar, să nu cerem îmbrăcăminte și încălțăminte alese, ci să preferăm pe cele mai ieftine, pentru ca să arătăm și în aceasta smerenie și să nu ne dorim eleganți și egoiști și iubitori de mărire. Pentru că cel care dorește să fie înțeles este străin de dragoste și de smerenie.

98. Matei 18, 16.
99. Matei 18, 17.

CAPITOLUL XXXI

SE CUVINE CA PROIESTOSUL SĂ POTRIVEASCĂ CELE RINDUITE
DUPĂ PUTEREA CORPULUI FIECĂRUIA ;
ȘI DESPRE CEI CARE ÎȘI ASCUND PUTEREA

Proiestosul trebuie să fie atent ca nu cumva să dea porunci peste puterea trupului și astfel să provoace la contradicție pe cel care nu este în stare să le îndeplinească. Să cerceteze, deci, ca un tată binevoitor și cinstit față de toți, puterile trușesti ale fiecărui, și după aceea să împartă și să fixeze poruncile. Vor primi deci cea mai mare judecată cei care tăgăduiesc puterea reală a trupului, care le-a fost dată de Dumnezeu și care se poartă cu totul necuviincios față de proiestoși și nu se supun celor ce le sînt poruncite. Căci dacă pentru proiestos este deosebit de primejdios să ascundă talantul cuvîntului și să nu arate fiecărui judecata ce va urma pentru păcat, cu altă mai mult este primejdios să suprime și să ascundă cineva puterea trupului, pe care o primește de la Dumnezeu spre folosul comun.

CAPITOLUL XXXII

FRAȚII NU TREBUIE SĂ SE INTRISTEZE
CÎND CELOR MAI SLABI
LI SE ÎNCREDINTEAZĂ CEVA MAI UȘOR

Așadar, frații să nu se întristeze și să nu se indigneze cînd proiestosul ar repartiza celor mai neputincioși slujiri corespunzătoare și i-ar menaja, dacă astfel ar impune nevoia; ci cei mai puternici să menajeze pe membrii mai slabi, care au nevoie de menajare, și astfel să împlinească dragostea duhovnicească. Căci nici piciorul nu se va întoarce în trup împotriva mîinii, sau s-o constrîngă pe aceasta pentru slujirea lui, nici mîna întregă nu va impune greutatea funcțiunii ei degetului mic; ci fiecare mădular pune în lucrare puterea pe care a primit-o de la natură și poartă (astfel) pînă la capăt și pe (mădularele) cele mai slabe. Păstrîndu-se această rînduială în sistemul duhovnicesc, se va dovedi că în realitate sîntem trupul lui Hristos și mădulare (fiecare) în parte¹⁰⁰, pentru că păzim todeauna armonia legăturii și uniunea cea mai plăcută între noi.

100. I Cor. 12, 27.

CAPITOLUL XXXIII

PROIESTOȘII NU TREBUIE SĂ DEA CURAJ ASCETILOR
CARE PĂRĂSESC (DIN NESUPUNERE)
PROPRIA LOR COMUNITATE FRĂȚEASCĂ,
ȘI PE UNII CA ACEȘTIA SĂ NU-I PRIMEASCĂ
ÎN VIAȚA CHINOVITICĂ

I

Așadar, trebuie ca și proiestoșii grupărilor duhovnicești, care practică dragostea unul față de celălalt și cei care își asumă grija unul față de celălalt, să nu anuleze unul hotărîrile celuilalt, nici să nu primească simplu și fără examinare pe frații care se despart de ceilalți. Pentru că aceasta este amestec general și destrămare și distrugere a lucrării duhovnicești. Căci cei mai înțelepți dintre frați, fiind stăpîniți de frica de Dumnezeu, rămîn cu statornicie în bine, în timp ce aceia mai leneși și mai neglijenți sînt instruiți și îndrumați spre bine și de rușinea din partea oamenilor și de nevoia ce se impune de oameni. Deci, dacă cel lenes ar vedea că îi este cu puțință să evite, fără să fie pedepsit, ostentivitatea ce se impune în felul (de viață) pe care și l-a ales o dată și să treacă la altul și să trăiască fără măsură și cumpătare, va îndrăzni cu ușurință, iar cel care îl primește pe el cu ușurință se face vinovat de pierderea lui. Iar răul acesta, dacă s-ar întinde, de multe ori îndepărtează de drumul drept și corect și pe cei care merg bine; și pierderea tuturor se va îngrămădi la acela care dă motive pentru alumeșării. Așadar, ca să nu se întimplă aceasta, pe frații care se îndepărtează (de comunitate) sau să-i sfătuiți și să-i readucem acolo de unde s-au îndepărtat sau, dacă nu ne ascultă, să ne păzim și să evităm societatea lor și să îndemnăm la aceasta pe toți frații; așa încît, fie că aceia se vor înțelepți ei înșiși din această mustrare și se vor înapoi la comunitatea lor frățească și vor fi îndrumați de păstorul pe care-l părăsiseră, fie, dacă aceia persistă în tăgăduirea comunității duhovnicești, alții, cel puțin, după ce li vîd pe ei cît de dezgustători au ajuns, se vor înțelepți din exemplele lor și vor evita să-i imite, îndepărtînd rușinea.

II

Că acestea nu sînt cuvintele mele, ci cuvinte înțelepte ale Duhului, o voi dovedi citînd înseși cuvintele lui Pavel, cu care a pedepsit pe cei neînfrînați împreună cu alții și a supus la epitimii pe bețivi și pe ocăritori; căci spune: «Dacă vreunul, numindu-se frate, va fi destrinat

sau lacom, sau închinător la idoli, sau ocărilor, sau bețiv, sau răpitor, cu unul ca acesta nici să nu ședeți la masă»¹⁰¹. Iar în altă parte se referă la cei care nu lucrează, ci își risipesc timpul, și poruncește: «Pe cel asemenea să-l însemnați și să nu mai aveți cu el nici un amestec»¹⁰². Dar este cu totul clar că cel care violează armoniile Duhului își îngăduie lucruri mai rele decât ocăritorii și bețivii și leneșii. Așa încât bine cere Scriptura să împiedicăm și să îndepărtăm pe cei care strică buna ordine duhovnicească de societatea celor care o respectă. Numai atunci se cuvine să rămână nemustrată separarea vreunui frate, cînd s-ar face cu asentimentul proiestosului pentru un oarecare scop.

CAPITOLUL XXXIV

ASCETUL CARE TRĂIEȘTE ÎN SISTEMUL CHINOVITIC
NU TREBUIE SĂ AIBĂ BUNURI MATERIALE PROPRII

I

Așadar, se cuvine ca ascetul, care a îmbrățișat comuniunea duhovnicească expusă mai înainte, să fie liber de orice posesie de bunuri materiale. Pentru că dacă n-ar face aceasta, înții strică exactitatea comuniunii prin averea lui particulară, și apoi produce în sarcina lui grave dovezi de necredință, pentru că nu crede în Dumnezeu că fi va hrăni pe cei adunați în numele Lui și că nu înțelege cuvintele lui David: «Tîndr am fost și am îmbătrînit, și n-am văzut pe cel drept părăsit, nici seminția lui cerînd pîine»¹⁰³, fie, adică (pîinile) intelectuale ale minții, fie cele sensibile cu care se hrănește corpul. Căci dacă Hristos se află între doi sau trei adunați în numele Lui¹⁰⁴, cu atît mai mult se află acolo unde adunarea este mai numeroasă și mai populată. Deci nimic din cele necesare nu ne va lipsi, din moment ce Hristos se află în mijlocul nostru, așa cum, desigur, nici israeliții n-au fost lipsiți de cele necesare în pustie, sau, chiar dacă ne-ar lipsi ceva, ca să fim încercați, este mai bine să fim săraci, dar aproape de Hristos, decît să avem toate bogățiile vieții și să fim lipsiți de comuniunea Lui. Căci averea de acest fel nu vătămă numai în aceasta, ci ne păgubește încă mai mult; întrucît cel care se străduiește să realizeze ceva personal nu pregătește nimic altceva decît separarea și apostazierea; căci dacă n-ar privi spre aceasta, ce dorește să realizeze, din moment ce știe că ucenicii lui

Hristos cu ajutorul harului Lui aveau totdeauna, din abundență, toate cele necesare? Este clar, deci, că unul ca acesta pregătește tăierea și omortrea sufletului lui, că, în schimbul monezilor de puțină valoare, își vinde mintuirea, că — să-mi fie îngăduit — devine al doilea Iuda, pentru că începe de la furt (adică de la avere mică) și ajunge la trădare; pentru că și el trădează cuvîntul adevărului, așa cum acela (a trădat), desigur, pe Domnul. Căci atunci cînd rînduiala (canonul) vieții chinovitice ar hotărî să nu ne separăm de felul de viață pe care l-am îmbrățișat, nici să nu realizăm avere personală, nici să nu negociem în vreun fel ceva pe ascuns sau în paguba fraților, devenind exemplu rău pentru cei care doresc să se mintuiască, atunci, dacă vreunul ar disprețui teama de Dumnezeu și legile Duhului Sfînt, înții săvîrșește furt (pentru că furt este averea personală care s-ar realiza în orice mod și de oriunde), apoi, gîndind la apostaziere (îndepărtare și separare), cum să nu trădeze un asemenea om cuvîntul adevărului și să nu devină al doilea Iuda, trădînd, în ce-l privește, adevărul? Așadar, se cuvine ca să evităm, cu orice chip, realizări de bunuri personale, în afară de cele ce aparțin chinoviei, și să nu păstrăm astfel numai mîntea neîntinată, ci să curățim și omul lăuntric de toate întinăciunile și de gîndurile necurate și rele, care înconvoaie lăcașul lăuntric al Duhului, și de înșelăciune, prefăcătorie, răutate și ceartă, care dezdădăcinează dragostea și îndepărtează pe Dumnezeu din sufletul oamenilor de acest fel. Pentru că, dacă Dumnezeu este iubire¹⁰⁵, cel care nu are iubire este lipsit de harul dumnezeiesc.

II

Fiecare ascet trebuie să-și întărească sufletul cu deplină smerenie și sfințenie și promptitudine pentru fapte bune și astfel să-și concentreze gîndul spre cele prezente, fiind atent ca nu cumva în timpul prezent să nu reușească să îndeplinească vreuna din voile lui Dumnezeu și să distrugă puterea acestei vieți. Pentru că această stare a sufletului ne va elibera de orice formă de instabilitate și ne va face să urmăm toate cele bune cu pietate și gîndire statornică, instituind în sufletul nostru înainte de toate acestea: că Dumnezeu este bun și autorul tuturor celor bune, dar în nici un caz autorul răului, și că noi încă sîntem supuși, ca să fim îndreptați, la îngrijire mai aspră. Căci Dumnezeu, ca doctor al sufletelor omenești, procură, potrivit cu natura bolilor, pu-

101. I Cor. 5, 11.

102. II Tes. 3, 14.

103. Ps. 36, 25.

104. Matei 18, 20.

105. I Ioan 4, 8.

tere corespunzătoare medicamentelor, ca să curețe, cînd va fi necesar, cea mai adîncă răutate. Așadar, după ce vom întări aceasta în conștiința noastră, să fim recunoscători totdeauna, fiind eliberați de neglijență, chiar dacă mai sîntem încercați cu îngrijire mai aspră. Dar răbdarea încercării în ispitiri este semnul distinctiv, în mod excepțional, al pușinor oameni, care urmează exemplul (prototipul) lui Avraam.

Toate cîte au fost înfățișate pînă acum le-a dăruit harul lui Dumnezeu smereniei minții mele, ca să vă întăriți voi, care ați îmbrățișat viața chinovitică. Așa cum a dovedit cuvîntul și a înțeles bine mintea mea, nici un fel de viață între oameni nu poate fi aflată, nici mai strălucită, nici mai plăcută, nici mai înaltă decît această viață (chinovitică). Dar fiindcă adresăm îndemn, după putere, și celor care au îmbrățișat viața (pustnică) solitară, iar scopul ambelor categorii de monahi este același, adică de a fi bineplăcuți lui Hristos, și fiindcă învățămintele pentru ambele (categorii) sînt asemenea, să dăm lectură cuvîntului și pentru aceia; fiindcă este posibil, ca și de acolo, prin același cuvînt, să se ajungă la ceva folositor, putînd să facă (să apară) mai strălucitoare și mai frumoasă viețuirea în acest fel.

Cuvînt pentru informare despre exercitarea ascezei

(λόγος εις τήν άσκησιμον τής άσκησεως)

«Fiindcă Domnul nostru Iisus Hristos a poruncit: «Ceea ce vă grăiesc la întuneric spuneți la lumină și ceea ce auziți la ureche, propovăduiți de pe case» (Matei 10, 27), și Apostolul, arătînd ca înfricoșătoare judecata tăcerii, spune despre acestea preoților efesienilor: «Pentru aceasta vă mărturisesc în ziua de astăzi că sînt curat de sîngele tuturor. Căci nu m-am ferit să vă vestesc tot adevărul și voia lui Dumnezeu» (Fapte 20, 26, 27). Dar ne-a poruncit ca și noi să facem același lucru, în cele ce scrie: «Amintește-te acestea și îndeamnă stăruitor înaintea lui Dumnezeu» (II Tim. 2, 14). Dar fiindcă nu mi s-a rînduit ca să mărturisesc în față tuturor despre cele poruncite de Domnul, am socotit necesar să vă scriu vouă tuturor, pentru dragostea cea întru Hristos, ca și pe mine să mă liberez de judecată și pe voi să vă informez despre cele pomenite vouă în numele Domnului nostru Iisus Hristos, pentru ca nici voi să nu cădeți din neștiință vreodată în boldul morții (I Cor. 15, 56), care este păcatul, sau să lăsați la o parte vreo poruncă a Domnului, despre care s-a scris că: «porunca Lui este viața veșnică» (Ioan 12, 53); și să vă îndepărtați de acestea (precum) spune Domnul: «Cel care nu ascultă de Fiul nu va vedea viața, ci mînia lui Dumnezeu rămîne peste el» (Ioan 3, 36); nici noi nu vom fi găsiți vinovați, pentru tăcere, de sîngele celor care și-au găsit moartea din cauza păcatului. Aici însă vom adăuga și judecata (rațiunea) acestui lucru: înții, cauza și primejdia acestei atît de mari neînțelegeri și separări a Bisericii și a fiecăruia (în parte) în privința lucrării; al doilea, dovezile din de Dumnezeu inspirată Scriptură despre Cel care va judeca cu asprime și fără milă toată călcarea poruncii lui Dumnezeu; încît, chiar dacă cineva ar socoti că a împlinit cele mai multe, dacă totuși ar fi neglijat cîndva puține sau chiar o singură oarecare dintre porunci, sau cel care ar fi căzut în greșeală rămînînd liniștit cu indiferență și nu va fi dovedit rîvnă bună după judecata lui Dumnezeu, și pentru această singură (greșeală) i se va da pedeapsă; cîci și dacă din neștiință i s-ar întimpla cuiva ceva asemenea, nici în acest caz nu scapă nepedepsit.

La acestea, se va adăuga mărturisirea bunei cinstiri a lui Dumnezeu și Tatăl și a Unuia născut Fiului Său și Dumnezeu și a Sfintului Duh. După aceea, cunoașterea celor ce ni s-au pus înainte ca învățăminte de Scriptură : (cele) de care trebuie să ne îndepărtăm, dar mai ales cele alături de care trebuie să rămănem cu fidelitate, cele care indeamnă (aspiră) la viața veșnică și împărăția cerurilor ; și să se urmeze pînă la capăt cele foarte bune ale fiecărui grad sau tagmă (ordin), de asemenea în mod egal, după ceea ce este propriu (fiecărui). În plus, așa cum este caracterul scurt și concis al creștinului — avînd modelul ca poruncă — așa să vă străduiți să ne dați învățatură din Sfintele Scripturi , și, la fel, să adoptați caracter asemănător proiestoșilor cuvîntului învățaturii lui Dumnezeu ; prin aceștia se luminează rațiunea exactă și cu grijă curățită a disciplinei ; și, ca să spun astfel, aceasta va face să strălucească aici demnitatea celor următori (ucenicilor).

Urmînd cu consecvență acestora, se vor adăuga nouă toate (cîte sînt necesare) pentru trăirea vieții după Dumnezeu : am răspuns, fiind întrebat de frați ; am făcut să ajungă la dragostea voastră cea întru Hristos exemplele tuturor acestora, ca să se îplinească în voi ceea ce s-a spus de către Apostol, anume : *«Acestea le încredințează la oameni credincioși, care vor fi destoinici să învețe și pe alții»* (II Tim. 2, 2).

ANEXE

EPISTOLE ASCETICE

EPISTOLA 2 *

Către prietenul Grigorie

I

Am recunoscut scrisoarea ta, ca și cei care recunosc pe copiii prietenilor lor după asemănarea pe care aceștia o au cu părinții lor. Căci să nu spui că înfățișarea (configurația) locului nu determină și o importantă punere în mișcare, prin provocarea, în sufletul tău, a unei anumite dispoziții ca să trăiești împreună cu noi. Înainte de a cunoaște ceva despre modul și forma vieții noastre, aceasta fiind în realitate propria ta gândire, demnă îndeosebi de sufletul tău, care ia în calcul toate cele pămîntești, așa încît nimic (să nu lipsească) în compararea fericii care ne așteaptă potrivit făgăduințelor.

Dar eu, cite fac eu însumi în această pustie noaptea și ziua, mă rușinez să le descriu, căci am părăsit într-adevăr viața de lume (civilă), ca pricinuitoare de nenumerate rele, dar n-am reușit să mă părăsesc pe mine însumi. Dimpotrivă, sînt la fel cu cei care merg la mare și sub pretextul lipsei de experiență la navigație sînt neliniștiți și sînt cuprinși de rău de mare; sînt incomodați de mărimea corăbiei, pentru că din cauza ei se balansează mult, și cînd trec de acolo în barcă sau în vaporas, au din nou rău de mare și sînt amețiți, pentru că răul de mare și amăreala bilei (vomarea) li însoțesc pretutindeni. Ceva asemănător se întîmplă și cu noi. Atîta timp cît purtăm cu noi patimile din noi (care

* Epistola aceasta a fost scrisă de Sfîntul Vasile cel Mare la puțin timp după epistola 14, în anul 360 sau 361. Prietenul său, Sf. Grigorie, îi răspunsese la acea epistolă că frumusețile naturale ale localității pe care Sf. Vasile o adăugase la proprietatea sa din Pont, nu-l entuziasmaseră atît de mult și că ceea ce-l interesa pe el era să cunoască modul de viață al Sfîntului Vasile și al asceților care viețuiau împreună cu el.

În răspunsul său, Sf. Vasile i-a trimis această lungă scrisoare, care a fost concepută, se pare, ca un ghid al vieții unei chinovii ascetice. Principiile care guvernau concepțiile ascetice ale Sfîntului Vasile erau în acel timp foarte aspre. Ca tînăr, era stăpînit de idealurile vieții ascetice în pustie. Mai tirziu și-a schimbat însă concepțiile. A mutat comunitatea ascetică din pustie la oraș și i-a stabilit caracter filantropic, temperînd în aceleși timp, într-o oarecare măsură, asprimea.

În urma acestei scrisori, Sfîntul Grigorie și-a vizitat prietenul în Pont și a rămas împreună cu el mai mult timp. Au studiat împreună teologia hristologică, au întocmit o antologie din lucrările lui Origen și au schițat regulile monahale.

și nu lăcașul în noi), sîntem pretutindeni în aceleași neliniști; așa înclt n-am cîștigat nimic important din această pustie¹.

În orice caz cite va trebui să facem și cite ne vor face în stare să urmăm pașii Celui Care ne-a arătat drumul mîntuirii, prin cuvintele: «*Dacă vrca cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie*» (Matei 16, 24), sînt următoarele:

II

Trebuie să ne străduim să păstrăm mintea în stare de liniște. Pentru că aceasta este ca ochiul care prin neîncetata lui mișcare, cînd întorcîndu-se spre cel din dreapta și din stînga, cînd întorcîndu-se, cu regularitate, în sus și în jos, nu poate să vadă clar ceea ce se află înaintea lui, ci privirea lui trebnie să se fixeze ferm către obiectul privit, dacă e cazul să stabilească un aspect clar al lui; astfel și mintea omului, cînd este purtată de nenumărate griji lumești nu este în stare să fixeze adevărul. Pe acela, spre exemplu, care nu s-a înfășurat cu legăturile căsătoriei, îl tulbură dorințele furioase și pasiunile greu de stăpînit și lubirile dezesperante; dar pe acela care este deja legat cu soție și stăpînește altfel de neliniște, cum este, în cazul celui fără copii, dorința copiilor, în cazul celui care are copii, protejarea soției, grija de casă, supravegherea slugilor, paguba din convenții, certurile cu vecinii, procesele la tribunal, riscurile din negoț, oboselele buneii lucrări a ogoarelor. Fiecare zi care vine aduce cu ea o examinare deosebită a sufletului. Și nopțile, care liberează de grijile zilei, vrăjesc mintea cu visările (imaginațiile) lor. Iar de acestea există o singură scăpare, separarea de toată lumea. Dar separarea de lume nu înseamnă simplu îndepărtarea trupezăscă de ea, ci desprinderea sufletului de simpatia față de trup, în așa măsură încît cineva să devină fără țară, fără casă, fără prieten, sărac, fără avere personală, fără mijloace de întreținere, fără întreprinderi, fără relații sociale, necunosător al învățămîntelor omenești, gata să primească în inimă impresii care iau naștere din învățătura dumnezeiască. Dar pregătirea inimii pentru aceasta este dezvățarea celor învățate din obiceiul rău, care o stăpîneau deja. Căci nici pe tăblița de ceară nu este posibil să scrie cineva, dacă n-a înlăturat mai întii literele care erau scrise pe ea mai înainte; nici sufletul nu este cu putință să fie aprovizionat cu dogmele dumnezeiești, dacă n-au fost scoase (mai întii) preocupările lui din obicei. Spre acest scop, așadar, pustia ne procură cel mai mare folos, îmbîlînzînd patimile noastre și dînd gin-

1. Sfîntul Vasile folosește acest limbaj față de prietenul lui, nu numai pentru motive de smerenie, ci și din ironia obișnuită între cei apropiați.

dului odihna ca să le dezrădăcineze desăvîrșit din suflet. Căci, așa cum animalele sălbatice sînt ușor de condus cînd sînt îmbîlînzite, la fel și plăcerile, mîniile și supărările rele, veninoase împotriva sufletului, cînd sînt îmbîlînzite prin liniște și încetează să mai irite prin continuă excitație, devin ușor de învins prin puterea rațiunii. Prin urmare, locul trebuie să fie exact cu specificul nostru, îndepărtat de relația cu oamenii, așa încît legătura exercitării (ascezei) să nu depindă de nici una din grijile (nevoile) externe. Iar exercitarea pietății hrănește sufletul cu gîndiri dumnezeiești. Așadar ce este mai fericit decît să imite cineva pe pămînt tovărășia (corul) îngerilor? O dată cu zorii zilei să se grăbească la rugăciune, ca să laude pe Ziditorul cu imne și cîntări! Apoi, după ce soarele va lumina clar, să se întoarcă la lucrări, în timp ce rugăciunea să-l însoțească toată vremea! Așa încît să facă plăcute lucrările lui cu imne ca și cu sarea! Pentru că îndulcirile inemelor avantajează starea sufletescă în care predomină bucuria, și nu supărarea. Așadar, începutul purificării sufletului este liniște, potrivit căreia nici limba nu discută chestiuni (fapte) omenești, nici ochii nu privesc trupurile parfumate și armonioase, nici urechea nu atrage atenția sufletului spre ascultarea melodiilor care sînt compuse pentru a produce plăcere (voluptate), sau spre cuvintele oamenilor glumeți și hazlii, ceva care are, prin excelență, puterea să dezorganizeze marea atențiune a sufletului, pentru că mintea, cînd nu este împrăștiată către cele din afară și nu se răspîndește prin simțuri către lume, se întoarce la sine și de la sine se înalță către înțelegerea lui Dumnezeu. Dar îndată ce frumusețea este înconjurată de splendoare și este luminată de Acela, uită chiar și propria ei natură; nu antrenează sufletul spre grija pentru hrană, nici spre îngrijirea pentru îmbrăcămintă, ci, eliberată de grijile pămîntului, toată atenția ei trece la dobîndirea bunurilor veșnice, adică la: cum să dobîndească înțelepciunea și curajul, dreptatea și prudența², precum și atîtea alte virtuți, care se clasează în cele generale de mai sus, care fac în stare bărbatul bun să îndeplinească toate îndatoririle vieții.

III

Dar cele foarte importante pentru aflarea îndatoririlor este și studierea Scripturilor inspirate de Dumnezeu, căci în acestea se cuprind și (sfaturile) poruncile referitoare la faptele și viețile fericitorilor băbrați, transmise în scris ca chipuri vii ale conduitei bineplăcute lui Dumnezeu, puse

2. Aceste virtuți formau tetractul eticii grecilor (elinelor) anticității clasice. (Tetract era și numărul zece care rezulta din numerele: 1 + 2 + 3 + 4, socotit fundamentul tuturor lucrurilor în doctrina lui Pytagora).

înaintea oamenilor pentru imitarea faptelor bune ale lor. Astfel, deci, fiecare om pentru ceea ce simte că-i lipsește, găsește plina binecuvîntată spre remediul bolii ca și de la o oarecare clinică obștească, dacă s-a consacrat imitării corespunzătoare.

Și într-adevăr prietenul înțelepciunii deschide fără întrerupere istoria lui Iosif și învață de la acesta faptele înțelepte, aflînd la el nu numai simplă înfrînare în fața plăcerilor, dar și înclinare în mod statornic spre virtute. Iar curaj (bărbăție) învață de la Iov, care nu numai cînd viața lui s-a schimbat într-o situație cu totul opusă, cînd a ajuns dintr-odată din bogat sărac și din cu copii buni fără copii, a rămas neclintit, păstrînd totdeauna neumilit cagetul sufletului, și n-a fost cuprins de mînie nici cînd prietenii care au venit să-l consoleze aprobau și măreau nenorocirile lui. Iarăși, dacă reflectează cineva cum s-ar putea să devină în același timp blind și mîrinimos, așa încît mînia s-o folosească împotriva păcatului, iar bunătatea față de oameni, va găsi pe David într-adevăr viteaz în acte de bravură războinică, dar blind și neclintit în răzbuinarea împotriva vrăjmașilor. Un asemenea a fost și Moise, care înălța cu mînie statura lui față de cei care păcătuiu împotriva lui Dumnezeu, dar calmomiile împotriva lui însuși le luă în susținere ca bunăte de suflet. Și în general, așa cum pictorii, cînd pictează chipuri după modele, se străduiesc să transmită caracterul modelului tehnicii lor (pentru a realiza un tablou frumos), la fel și cel care se străduiește să se realizeze pe sine desăvîrșit în fiecare fel de virtute, trebuie să privească la viețile sfinților, ca și cel care lăucează și finisează statui, și să-și însușească bunătatea aceloră prin imitare.

IV

La rîndul lor, rugăciunile, urmînd lecturile, află sufletul mai întinerit și mai viguros, așa încît (acesta) se pune în mișcare către Dumnezeu din plăcere. Dar rugăciunea bună este aceea care inspiră în suflet adevărata noțiune (cunoaștere) a lui Dumnezeu. Iar lăcașul lui Dumnezeu este acesta, să nu aibă nimeni pe Dumnezeu stabilit în lăuntru lui din amintire. Și devenim biserică ale lui Dumnezeu atunci cînd în lăuntru amintirii nu se desprinde de grijile lumeste și mintea nu se tulbură de patimile neașteptate. Iubitorul de Dumnezeu se retrage la Dumnezeu — evitînd toate cele de mai sus și alungînd patimile care îl provoacă la necumpănare și stăruie în îndeletnicirile care conduc la virtute.

V

Iar înainte de toate trebuie să se îngrijească să nu se amestece în discuții, cînd nu cunoaște, ci, să întrebe, fără ceartă, să răspundă fără dispreț, să nu întrerupă convorbirea cînd ar spune ceva folositor, nici să nu dorească să intercaleze ostentativ cuvîntul lui, observînd echilibrul cuvîntului și al ascultării; să învețe (de la altul) fără rușine și să învețe (pe altul) fără invidie; și, dacă ar fi învățat de altul, să nu ascundă (aceasta), ca femeile ușurice care prezintă pe copiii născuți din flori ca ai lor, ci să arate cu recunoștință pe tatăl cuvîntului. Iar tonul vocii să-l potrivească așa încît nici urechea să nu-l scape din cauza slabei lui intensități și nici spărătura să nu fie din cauza marii lui intensități. Să exteriorizeze cuvîntul după ce mai întîi a examinat în sine ce anume e cazul să spună. Să fie binevoitor în discuții și plăcut în vorbiri, să nu urmărească să se facă agreabil prin glumă, ci să-și păstreze farmecul prin sfătuire binevoitoare (generoasă). Să înlăture asprimea totdeauna, chiar și atunci cînd este absolut necesar să mustrii. Căci, dacă vei arăta de la început modestie și smerenie, te vei face agreabil celui care are nevoie de vindecare. Dar, de multe ori, ne este folositor și modul mustrării profetului care, lui David, cînd păcătuse, nu i-a pronunțat hotărîrea de condamnare, ci folosind o persoană imaginară, s-a instituit judecatorul propriului lui păcat; așa încît după ce el însuși a pronunțat dinainte judecata împotriva sa, să nu mai poată să acuze pe cel care a blamat.

VI

Gîndirii umilite și împovărate îi urmează privirea întristată și înjosită, înfățișarea nelngrijită, păr nelngrijit, îmbrăcăminte murdară, așa încît lele pe care le fac cei care poartă doliu cu prefăcătorie, acestea ni se înfățișează în mod automat. Tunica (să fie) strînsă cu cureaua pe corp; iar înțingerea să nu fie deasupra stomacului, lucru care este femelesc, și nici lăbărțată, așa încît tunica să fie filfite, ceea ce este lucru prostesc. La fel, mersul să nu fie nici încet, ca să arate lenevirea sufletului, nici vioi și de paradă, ca să exprime pasiunile lui puternice. Destinația îmbrăcăminte este una, aceea ca să îndeplinească acoperirea trupului în mod satisfăcător, pe timp de iarnă și de vară, și să nu urmărească nici strălucirea în privința culorii, nici finețea și suplețea în privința confecționării; căci aceasta să n-o urmărească nimeni, adică culori deschise la îmbrăcăminte, spre a egala în îmbrăcăminte împodobirea femeiască, pe care acelea o adaptau, vopsindu-și obraji și părul cu culori tehnice. Dar și în grosime tunica să fie în așa fel încît să nu

fie nevoie de îmbrăcăminte ajutătoare, ca să încălzească pe cel ce o poartă. Iar încălțăminte să fie ieftină după valoare, dar să acopere în-deajuns nevoia.

Dar, ca să scurțăm, așa cum în îmbrăcăminte se cuvine ca oricine să urmărească necesarul, la fel și în hrană pîinea să satisfacă nevoia pentru sănătate și apa să vindece setea, precum, de asemenea, și produsele naturale care ajută să se păstreze tăria corpului pentru nevoite indispensabile. Să mănince, dar fără să arate lăcomie sălbatică, ci păstrînd pretutîndeni statornicia și bunăvoința și cumpătarea în fața plăcerilor. Nici atunci (cînd mănîncă) să nu aibă mîntea oprită de la gîndirea despre Dumnezeu, ci să ia motiv pentru preamărirea Lui de la natura alimentelor și de la structura corpului ce le primește, cum au fost concepute de Cel care a rînduit toate felurile diferite de alimente corespunzătoare particularităților corpurilor. Înainte de masă să se facă rugăciuni adaptate dărmicilor lui Dumnezeu, și acelea pe care le dă acum și acelea pe care le va stringe pentru viitor. La fel și rugăciunile de după masă, care cuprind mulțumirea pentru cele date și cererea pentru cele făgăduite. Să fie stabilită o oră precisă pentru masă, aceeași în fiecare zi, așa încît din cele douăzeci și patru de ore ale zilei și nopții, numai aceasta să fie destinată corpului, iar timpul celorlalte ascetul să-l folosească în lucrări ale minții (gîndirii). Iar somnul să fie ușor și acomodat, urmînd în mod natural măsura hranei, dar să fie întrerupt în mod deliberat pentru studierea problemelor importante. Pentru că încredințarea somnului greu, care, prin relaxarea membrilor, procură prilej pentru închipuirii neraționale, poartă pe cei care dorm în acest mod la moarte zilnică. Dar ceea ce este pentru alții zorii zilei, aceasta este pentru asceții pietății miezul nopții, cînd liniștea nopții procură recreere în suflet; pentru că atunci nici ochii, nici urechile nu comunică inimii auzului și spectacole păgubitoare, ci singură mîntea comunică de la sine cu Dumnezeu și se îndreaptă pe sine prin amintirea păcatelor, dar își pune sieși hotărîri pentru îndepărtarea răului și cere de la Dumnezeu colaborarea (ajutorul) pentru terminarea celor cercetate.

EPISTOLA 22

Despre desăvîrșirea vieții monahilor (creștinilor) *

I

Dintre multe lucruri pe care le arată Scriptura inspirată de Dumnezeu și pe care trebuie să le realizeze cei care s-au hotărît să fie bineplăcuți lui Dumnezeu, am socotit necesar să menționez acum, într-o scurtă enumerare, numai pe acelea pe care în prezent le discuțăm între voi, așa cum am învățat din Sfînta Scriptură, expunînd pentru fiecare dovada care este ușor de înțeles pentru cei care se îndeletnicesc cu lectura (Sfîntei Scripturi), care vor fi în măsură s-o facă înțeleasă și altora.

Creștinul trebuie să se socotească părtaș (vrednic) chemării cerești ¹ și să se poarte în chip vrednic de Evanghelia lui Hristos ².

Creștinul nu trebuie să fie ușuratic ³ și să nu se lase îndepărtat de cineva de la amintirea lui Dumnezeu și de la voile și judecățile Lui. Creștinul trebuie să devină în toate mai presus de judecățile după lege, nici să nu jure, nici să nu mintă ⁴.

Nu trebuie să defăimeze ⁵, nici să nu batjocorească ⁶, nici să nu se certe ⁷, să nu se răzbune singur ⁸, să nu răsplătească răul cu rău ⁹, nici să nu se mînie ¹⁰.

Trebuie să fie îndelung-răbdător ¹¹, și să mustră la timp potrivit pe cel ce se răzbumă ¹², nu însă din patima răzbumării, ci din dorința îndreptării fratelui, după porunca Domnului ¹³.

* Această epistolă a fost scrisă la anul 364, cînd Sf. Vasile a silit ca preot în Cezareea. Expune pe scurt concepția învățăturii morale a Evangheliei. Multe dintre aceste sfaturi se găsesc și în Regulile Morale și în Regulile Mari și Regulele mici.

1. *Evr.* 3, 1.
2. *Filep.* 1, 27.
3. *Iacov* 12, 29.
4. *Matei* 5, 34.
5. *Tit* 3, 2.
6. *I Tim.* 1, 13.
7. *II Tim.* 2, 24.
8. *Rom.* 12, 19.
9. *Rom.* 12, 17.
10. *Matei* 5, 22.
11. *Iacov* 5, 8.
12. *Tit* 2, 15.
13. *Matei* 18, 15.

Nu trebuie să spună ceva împotriva fratelui care nu este de față, cu scopul de a-l cleveti, ceea ce este calomnie, chiar dacă ar fi adevărate cele spuse ¹⁴.

Trebuie să disprețuiească pe cel care calomniază pe fratele ¹⁵. Nu trebuie să spună vorbe de rușine ¹⁶.

Nu trebuie să rîdă și nici să nu tolereze pe cei care rîd ¹⁷.

Nu trebuie să vorbească cuvinte rele, spunînd ceva care nici la folosul celor care ascultă nu duce, nici la familiaritatea necesară și îngăduință cu Dumnezeu nu contribuie ¹⁸. Așa încît și cei care lucrează să se îngrijească, atît cît este posibil, să lucreze cu liniște și să se adreseze cu cuvinte cuvîntoase celor care sînt încredințați să rînduiească cuvîntul cu discernămint spre zidirea credinței, ca să nu întristeze Duhul cel Sfînt al lui Dumnezeu.

Nu se cuvine ca vreunul care vine de la alții să îndrăznească să se apropie sau să vorbească cuiva dintre frați, înainte ca aceia care au primit sarcina supravegherii în toate să fie cercetați cum place lui Dumnezeu spre folosul comun.

Nu trebuie să fie robît de vin ¹⁹, nici să nu fie stăpînit de patima pentru mîncare de carne ²⁰, nici, în general, să nu devină lacom pentru orice mîncare sau băutură ²¹, pentru că cine se luptă, se înfrînează de la toate ²².

Din cîte se dau fiecăruia spre folosire, nu trebuie să aibă nimic ca al său propriu sau să înmagazineze ²³, ci fiind atent cu grijă pentru toate, ca și cum aparțin lui Dumnezeu, să nu disprețuiească nimic din cîte întimplător sînt aruncate sau puse deoparte. Nimeni să nu socotească ceva ca al său (proprietate), ci ca fiindu-i încredințat de Dumnezeu spre slujirea fraților care formează o inimă și o simțire ²⁴, astfel și să gîndească și să facă toate, și fiecare (să rămîna) în rîndul cetei sale ²⁵.

14. *II Cor.* 12, 20 și *I Petru* 2, 1.

15. *I Petru* 3, 16; *Iacov* 4, 11.

16. *Efes.* 5, 4.

17. *Luca* 6, 21 ș.n.; *Iacov* 4, 9.

18. *Efes.* 4, 29.

19. *Tit* 2, 3.

20. *Rom.* 14, 21.

21. *II Tim.* 3, 4.

22. *I Cor.* 9, 25.

23. *Fapte* 4, 32.

24. *I Cor.* 9, 19.

25. *I Cor.* 15, 23.

II

Nu trebuie să cîrtească ²⁶, nici de strimtorare din lipsa celor necesare, nici de oboseală din muncă, pentru că în orice împrejurare, judecata o au cei cărora li s-a încredințat puterea (autoritatea) corespunzătoare.

Nu trebuie să facă strigare sau altă manifestare sau mișcare, în care se manifestă mînie ²⁷ sau îndepărtare de încredințarea că Dumnezeu este de față ²⁸.

Glasul să fie potrivit după împrejurare.

Nu trebuie să răspundă cuiva sau să facă ceva cu obrăznicie și dispreț ²⁹, ci să dovedească în toate și față de toți îngăduință ³⁰ și cînstă ³¹.

Nu trebuie să facă semne din ochi cu viclenie sau să folosească altă formă sau mișcare a unui membru (a corpului), care întristează pe frate sau dovedește dispreț ³².

Nu trebuie să se împodobească în îmbrăcăminte sau încălțăminte, ceea ce dovedește desertăciune (mîndrie) ³³.

Trebuie să folosească lucruri simple pentru nevoile corpului.

Nu trebuie să cheltuiască nimic mai mult decît cele necesare sau pentru lux, ceea ce este abuz (necumpătare).

Nu trebuie să caute cinstiri și să urmărească întîietate ³⁴.

Trebuie ca fiecare să socotească pe toți ceilalți mai de cînstă decît pe sine ³⁵. Nu trebuie să fie răzvrătit (nesupus) ³⁶.

Cel care poate să lucreze, dacă nu lucrează, nu trebuie să mîninge ³⁷, ci chiar și cel care se îndeletnicește cu ceva dintre faptele spre mărirea lui Hristos, trebuie să se forțeze pe sine pentru împlinirea lucrului după putere ³⁸.

Fiecare trebuie să facă toate prin examinarea proiestoșilor cu cuvîntul și învățătura, chiar și mîncarea și băutura, așa încît și acestea să se facă spre slava lui Dumnezeu ³⁹.

26. *I Cor.* 10, 10.

27. *Efes.* 4, 31.

28. *Evr.* 4, 13.

29. *Tit* 3, 2.

30. *Filip.* 4, 5.

31. *Rom.* 12, 10 și *I Petru* 2, 17.

32. *Rom.* 14, 10.

33. *Matei* 6, 29 și *Luca* 12, 27.

34. *Marcu* 9, 35.

35. *Filip.* 2, 3.

36. *Tit* 1, 10.

37. *II Tes.* 3, 10.

38. *I Tes.* 4, 11.

39. *I Cor.* 10, 31.

Nimeni nu trebuie să treacă de la o lucrare la alta fără examinarea celor care au puterea (autoritatea) să rînduiască asemenea lucruri, în afară de cazul cînd pe cineva, pe neașteptate, l-ar chema o nevoie urgentă în ajutorul celui lipsit de puteri.

Trebuie ca fiecare să rămînă la ceea ce a fost rînduit și să nu treacă din proprie inițiativă la lucrări străine, afară de cazul cînd cei care au răspunderea pentru asemenea (situații) ar socoti că cineva are nevoie de ajutor.

Nimeni nu trebuie să se găsească în alt atelier decît cel al său.

Nu trebuie să facă ceva față de cineva din duh de contradicere sau ceartă.

III

Nu trebuie să fie invidios pentru succesul altuia, nici să nu se bucure pentru defectele cuiva ⁴⁰.

În dragostea lui Hristos, trebuie să se intristeze și să se mîhnească pentru defectele fratelui, dar să se bucure pentru realizările lui ⁴¹.

Nu trebuie să fie indiferent pentru cei care păcătuiesc sau să stea liniștit pentru ei ⁴².

Cel care mustră trebuie să mustre cu toată îndelunga-răbdare ⁴³, cu frică de Dumnezeu și cu scopul să întoarcă pe cel păcătos ⁴⁴.

Cel mustrat sau pedepsit trebuie să fie primit cu bunăvoință, cunoscînd folosul său în îndreptare.

Cînd cineva este acuzat, nu trebuie ca altul să contradică pe acuzator înaintea aceluia sau a altor cițiva. Dar dacă vreodată s-ar întimpla ca acuzația să apară cuiva nedreaptă, (acesta) de la sine să ia cuvîntul pentru cel acuzat și, fie să-l lămurească, fie să se lămurească.

Trebuie ca fiecare, în măsura în care fie este posibil, să liniștească (imblînzească) pe cel care are vrăjmășie împotriva lui. Nu trebuie să se păstreze ranchiună împotriva celui care a păcătuit și se căiește, ci să fie iertat din inimă ⁴⁵.

Trebuie ca acela care spune că se pocăiește pentru păcat, să se întristeze nu numai pentru păcat, ci să și facă roade vrednice de pocăință ⁴⁶.

40. I Cor. 3, 6.
41. I Cor. 12, 26.
42. I Tim. 5, 20.
43. II Tim. 4, 2.
44. Iacov 5, 20.
45. II Cor. 2, 7.
46. Luca 3, 8.

Cel care a fost pedepsit pentru păcate anterioare și a fost găsit vrednic de iertare, dacă va greși din nou. Își pregătește sieși judecata mîniei dumnezeiești mai rea (aspră) decît cea dinainte ⁴⁷.

Cel care după prima și a doua muștrare persistă în greșeala lui ⁴⁸, trebuie să fie arătat prostosului, pentru ca astfel, fiind mustrat de mai mulți, să se rușineze ⁴⁹. Dar dacă nici astfel nu se va îndrepta, să se taie ca smîntea la celorlalți și «să fie privit ca un păgîn și ca un vameș» ⁵⁰, spre siguranța celor care lucrează instruirea ascultării, potrivit celor spuse: «Cînd se prăbușesc cei fără de lege, se Intricoșează cei drepți» ⁵¹. Dar trebuie să se și plîngă pentru el, ca de un mădular tăiat din corp.

Soarele nu trebuie să apună peste mînia fratelui ⁵², ca nu cumva noaptea să-i ducă la deplină învrăjbită și în ziua judecării să-i copleșească delictul neînălțurat.

Nu trebuie să aștepte prilej potrivit pentru îndreptarea lui ⁵³, pentru că nu este sigur pentru ziua de mîine; în realitate mulți plînuiesc multe pentru ziua de mîine, dar n-o mai apucă (ajung).

Nu trebuie să abuzeze de încălcarea peste măsură a pîntecelui, de la care provin închipuirile (imaginațiile) de noapte.

Nu trebuie să se forțeze la lucru peste măsură și să depășească limitele moderației, potrivit Apostolului, care a spus: «Ci, avînd hrană și îmbrăcăminte, cu aceasta vom fi îndestulați» ⁵⁴, pentru că abundența, dincolo de necesitate, produce chipul avarității (lăcomiei), iar lăcomia a fost declarată ca închinare la idoli ⁵⁵.

Nu trebuie să fie avar ⁵⁶, nici să nu strîngă lucruri nefolositoare, de care nu are nevoie.

Cel care se alătură lui Dumnezeu, să îmbrățișeze sărăcia pentru totdeauna și să fie străpuns (fixat) în teama de Dumnezeu, potrivit celui care a spus: «Străpunge cu firea Ta trupul meu, că de judecările Tale m-am temut» ⁵⁷.

Să dea Domnul ca să primiți cele spuse, cu toată înțelegerea, așa încît să dovediți roade vrednice de Duhul spre slava lui Dumnezeu, prin grația lui Dumnezeu și cu ajutorul Domnului nostru Iisus Hristos. Amin.

47. Evr. 10, 26 ș.u.

48. Tit 3, 10.

49. Tit 2, 8.

50. Matei 18, 17.

51. Pilde 29, 16.

52. Elex. 4, 26.

53. Matei 24, 44 și Luca 12, 40.

54. Tim. 6, 8.

55. Col. 3, 5.

56. Marcu 10, 23 și Luca 18, 24.

57. Pr. 118, 120.

INDICE SCRIPTURISTIC

Facerea

- 1, 26 — p. 198
- 2, 15 — p. 483
- 3, 1 — p. 422
- 3, 12 — p. 333
- 3, 16 — p. 375
- 3, 17 — p. 335
- 3, 19 — p. 201, 297, 483
- 3, 21 — p. 259
- 4, 7 — p. 212
- 4, 24 — p. 337
- 6, 9 — p. 509
- 9, 22 — p. 68
- 13, 15 — p. 42, 475
- 19 — p. 509
- 19, 24 — p. 216
- 21, 9 — p. 249
- 25, 33 — p. 248
- 28, 20 — p. 256
- 36, 2 — p. 68

Iesirea

- 18, 19 — p. 365
- 20, 13 — p. 164
- 32, 24 — p. 497
- 32, 27 — p. 497
- 32, 32 — p. 225
- 33, 11 — p. 348
- 33, 12 — p. 80

Leviticul

- 5, 17 — p. 80
- 10, 1 — p. 266
- 15 — p. 458
- 19, 17 — p. 336, 416
- 19, 18 — p. 337

Numerii

- 11, 1 — p. 373
- 12, 1 — p. 80
- 12, 3 — p. 497
- 12, 10 — p. 328
- 14, 4 — p. 269
- 15, 30 — p. 82
- 15, 32 — p. 79
- 16, 1 — p. 440
- 20, 10 — p. 80
- 25, 5 — p. 497

Deuteronomul

- 4, 2 — p. 316
- 9, 9 — p. 248
- 17, 12 — p. 83
- 19, 15 — p. 270
- 32, 7 — p. 38, 315
- 33, 11 — p. 60

Iosua

- 7 — p. 39
- 7, 21 — p. 336

Indecătorii

- 21, 25 — p. 75

I Regi

- 2, 3 — p. 422
- 2, 12 — p. 81
- 2, 24 — p. 81, 336
- 2, 25 — p. 81, 243
- 3, 13 — p. 265

II Regi

- 7, 18 — p. 387

III Regi

- 13 — p. 68
- 19, 8 — p. 248

IV Regi

- 1, 8 — p. 260
- 6, 18 — p. 216
- 20, 7 — p. 299, 459

II Paralipomena

- 16, 12 — p. 459

Iov

- 1, 5 — p. 80
- 1, 7 — p. 82
- 1, 21 — p. 431
- 1, 22 — p. 439
- 2, 6 — p. 300
- 6, 8 — p. 433
- 8, 21 — p. 249
- 12, 11 — p. 442
- 29, 12 — p. 244
- 38, 3 — p. 260
- 40, 8 — p. 460

Psalmi

- 1, 2 — p. 38, 315, 456
- 4, 4 — p. 280
- 4, 5 — p. 421
- 5, 2 — p. 279
- 6, 8 — p. 241, 451
- 7, 10 — p. 341, 456
- 9, 23 — p. 423
- 9, 35 — p. 466 (486)
- 9, 38 — p. 430
- 12, 4 — p. 76, 233
- 13, 1 — p. 352
- 14, 4 — p. 73, 389
- 15, 1 — p. 443
- 15, 8 — p. 214, 228, 326, 403, 456
- 18, 8 — p. 316
- 18, 9 — p. 329, 391
- 18, 10 — p. 394
- 18, 11 — p. 237
- 18, 12 — p. 74
- 18, 13 — p. 473
- 24, 6 — p. 456
- 24, 15 — p. 403
- 29, 1 — p. 321
- 29, 5 — p. 320
- 32, 5 — p. 215
- 31, 5 — p. 451
- 33, 1 — p. 456
- 34, 13 — p. 372
- 35, 2 — p. 352
- 35, 25 — p. 45, 524
- 37, 4 — p. 450
- 37, 17 — p. 431
- 38, 1 — p. 408
- 39, 18 — p. 430
- 39, 23 — p. 311
- 41, 1 — p. 383
- 41, 2 — p. 221
- 45, 10 — p. 409
- 46, 7 — p. 311, 442
- 49, 21 — p. 217
- 49, 23 — p. 432
- 50, 12 — p. 279
- 50, 18 — p. 432
- 51, 1 — p. 423
- 52, 6 — p. 270
- 52, 7 — p. 74, 452
- 54, 18 — p. 279
- 54, 19 — p. 202
- 57, 4 — p. 340
- 57, 5 — p. 335
- 72, 22 — p. 438
- 73, 21 — p. 430
- 76, 3 — p. 334
- 76, 4 — p. 230, 279
- 77, 54 — p. 440
- 80, 6 — p. 279
- 93, 10 — p. 315, 438
- 93, 20 — p. 381
- 99, 2 — p. 473
- 100, 1 — p. 215
- 100, 3 — p. 450
- 100, 5 — p. 328
- 100, 6 — p. 266, 445

- 102, 18 — p. 86
- 103, 32 — p. 478
- 105, 3 — p. 511
- 108, 5 — p. 425
- 108, 8 — p. 425
- 110, 1 — p. 321
- 111, 1 — p. 214, 215
- 111, 5 — p. 270, 291, 408
- 121, 8 — p. 89, 426
- 113, 23 — p. 60
- 114, 3 — p. 216
- 115, 3 — p. 224
- 118, 24 — p. 415, 436
- 118, 28 — p. 351
- 118, 46 — p. 220
- 118, 53 — p. 339, 399
- 118, 62 — p. 202, 280
- 118, 85 — p. 229
- 118, 103 — p. 230, 443
- 118, 105 — p. 415
- 118, 106 — p. 375
- 118, 120 — p. 519, 539
- 118, 139 — p. 386
- 118, 148 — p. 280
- 118, 158 — p. 360, 450
- 118, 163 — p. 228, 318, 320, 321
- 119, 5 — p. 221
- 120, 3 — p. 42, 479
- 122, 2 — p. 284, 441, 456
- 124, 4 — p. 215, 408
- 131, 4 — p. 330
- 132, 1 — p. 503
- 132, 2 — p. 234
- 135, 25 — p. 357
- 138, 5 — p. 352
- 139, 5 — p. 420
- 139, 6 — p. 347
- 140, 4 — p. 464
- 140, 5 — p. 445
- 140, 6 — p. 383
- 142, 10 — p. 279
- 144, 9 — p. 408
- 144, 13 — p. 85, 88

- 129, 5 — p. 221
- 120, 3 — p. 42, 479
- 122, 2 — p. 284, 441, 456
- 124, 4 — p. 215, 408
- 131, 4 — p. 330
- 132, 1 — p. 503
- 132, 2 — p. 234
- 135, 25 — p. 357
- 138, 5 — p. 352
- 139, 5 — p. 420
- 139, 6 — p. 347
- 140, 4 — p. 464
- 140, 5 — p. 445
- 140, 6 — p. 383
- 142, 10 — p. 279
- 144, 9 — p. 408
- 144, 13 — p. 85, 88

Pildele lui Solomon

- 1, 7 — p. 226
- 2, 6 — p. 423
- 3, 12 — p. 299
- 4, 23 — p. 67, 227
- 6, 6 — p. 278
- 6, 8 — p. 481
- 7, 11 — p. 464
- 9, 9 — p. 95, 498
- 9, 18 — p. 434
- 13, 8 — p. 355
- 13, 13 — p. 318
- 13, 24 — p. 35, 232, 318, 383, 395
- 14, 23 — p. 346
- 15, 13 — p. 249
- 17, 5 — p. 69

- 17, 11 — p. 332
- 17, 26 — p. 445
- 18, 9 — p. 291
- 19, 10 — p. 247
- 20, 13 — p. 328
- 22, 10 — p. 292
- 22, 24 — p. 259
- 24, 4 — p. 362
- 24, 6 — p. 293
- 24, 30 — p. 330
- 26, 11 — p. 319
- 29, 16 — p. 539
- 30, 8 — p. 256
- 31, 27 — p. 277

Eclesiastul

- 2, 2 — p. 249
- 3, 1 — p. 278, 365
- 4, 9 — p. 410
- 4, 10 — p. 35, 232
- 7, 6 — p. 249
- 7, 23 — p. 91
- 7, 29 — p. 298

Cintarea cntărilor

- 2, 5 — p. 221

Isaia

- 1, 2 — p. 407
- 1, 3 — p. 77, 222
- 1, 18 — p. 320
- 3, 12 — p. 262
- 5, 2 — p. 350
- 5, 21 — p. 414, 438
- 7, 9 — p. 409
- 10, 15 — p. 429
- 26, 20 — p. 441
- 40, 1 — p. 413
- 40, 7 — p. 439
- 51, 20 — p. 484
- 53, 4 — p. 392
- 53, 9 — p. 486
- 53, 12 — p. 424
- 53, 15 — p. 223
- 58, 7 — p. 506
- 61, 6 — p. 432
- 66, 3 — p. 266
- 66, 24 — p. 433

Ieremia

- 2, 21 — p. 350
- 5, 3 — p. 460
- 8, 22 — p. 298, 461
- 9, 23 — p. 409
- 4, 3 — p. 349
- 17, 5 — p. 286, 450
- 23, 23 — p. 228
- 31, 10 — p. 70, 239, 380, 388
- 48, 10 — p. 262, 272

Pingierile lui Ieremia

- 3, 25 — p. 408

Iezechiei

- 3, 18 — p. 266, 345, 429
- 3, 20 — p. 262
- 16, 4 — p. 294, 400
- 33, 8 — p. 335
- 33, 11 — p. 430, 446

Daniel

- 1, 8 — p. 248
- 10, 3 — p. 248

Amos

- 5, 13 — p. 406
- 6, 6 — p. 254

Mifeia

- 7, 9 — p. 300

Ioii

- 3, 5 — p. 213

Zaharia

- 10, 1 — p. 216

Maloahi

- 1, 6 — p. 215

Cartea lui Baruh

- 3, 28 — p. 92

Intelepciunea lui Isus,

Fiul lui Sirah

- 19, 2 — p. 73
- 20, 3 — p. 481

I Macabei

- 2, 18 — p. 57

Matei

- 3, 4 — p. 248, 258, 260
- 3, 6 — p. 446
- 3, 7 — p. 102
- 3, 8 — p. 117, 312
- 3, 12 — p. 310, 427
- 3, 13 — p. 120
- 3, 16 — p. 157
- 4, 1 — p. 139
- 4, 3 — p. 349
- 4, 17 — p. 101
- 4, 23 — p. 173
- 5, 3 — p. 165, 254, 267, 308, 430
- 5, 4 — p. 391, 399

- 5, 6 — p. 105, 119, 372
 5, 7 — p. 140, 215
 5, 8 — p. 311, 442
 5, 9 — p. 144
 5, 10 — p. 160
 5, 11 — p. 385, 392
 5, 13 — p. 173, 194
 5, 14 — p. 412, 441
 5, 16 — p. 234, 400, 452, 462
 5, 17 — p. 136
 5, 18 — p. 318
 5, 20 — p. 137, 197
 5, 21 — p. 421
 5, 22 — p. 303, 338, 464, 535
 5, 23 — p. 107, 276, 333
 5, 25 — p. 309, 411
 5, 29 — p. 265, 319, 341
 5, 30 — p. 334
 5, 31 — p. 187
 5, 37 — p. 125
 5, 38 — p. 143
 5, 40 — p. 239
 5, 41 — p. 365
 5, 42 — p. 361
 5, 43 — p. 106, 453
 5, 44 — p. 150, 307, 505
 5, 45 — p. 216, 477
 5, 46 — p. 127
 5, 47 — p. 370
 5, 48 — p. 181
 6, 1 — p. 118, 447
 6, 2 — p. 121, 440
 6, 3 — p. 308
 6, 5 — p. 214, 451, 495
 6, 6 — p. 311
 6, 7 — p. 149
 6, 8 — p. 404
 6, 9 — p. 465
 6, 11 — p. 310
 6, 13 — p. 157
 6, 15 — p. 146, 241
 6, 18 — p. 70
 6, 19 — p. 139
 6, 21 — p. 237
 6, 22 — p. 195
 6, 24 — p. 78, 103, 141
 6, 25 — p. 285, 425
 6, 29 — p. 537
 6, 33 — p. 405, 436, 472, 474
 7, 1 — p. 146
 7, 5 — p. 144, 416
 7, 6 — p. 386
 7, 8 — p. 296, 424
 7, 9 — p. 149, 519
 7, 13 — p. 309, 419
 7, 14 — p. 420
 7, 15 — p. 94, 127, 185
 7, 20 — p. 393
 7, 21 — p. 108, 214
- 7, 6 — p. 310
 8, 3 — p. 298
 8, 17 — p. 382
 9, 10 — p. 145
 9, 11 — p. 177
 9, 14 — p. 116
 9, 16 — p. 117
 9, 18 — p. 175
 9, 35 — p. 537
 9, 36 — p. 486
 9, 37 — p. 168
 9, 47 — p. 433
 10, 5 — p. 170
 10, 7 — p. 194
 10, 8 — p. 152
 10, 9 — p. 180, 260
 10, 10 — p. 142, 277, 388, 425, 437
 10, 14 — p. 133, 182, 186
 10, 16 — p. 157, 194, 421
 10, 18 — p. 345
 10, 22 — p. 42, 476
 10, 23 — p. 58, 158
 10, 25 — p. 64
 10, 26 — p. 452
 10, 27 — p. 107, 440
 10, 28 — p. 112, 159
 10, 32 — p. 107
 10, 37 — p. 62, 104, 395
 10, 40 — p. 512
 10, 42 — p. 134
 11, 9 — p. 238
 11, 12 — p. 71
 11, 25 — p. 156, 188
 11, 28 — p. 132, 192, 282, 287, 401
 12, 1 — p. 126
 12, 6 — p. 458
 12, 11 — p. 116
 12, 14 — p. 158
 12, 18 — p. 179
 12, 19 — p. 191
 12, 20 — p. 136, 312, 447
 12, 25 — p. 154
 12, 35 — p. 328
 12, 36 — p. 318, 410
 12, 49 — p. 510
 12, 50 — p. 268, 272, 382
 13, 11 — p. 90
 13, 13 — p. 76
 13, 19 — p. 110
 13, 20 — p. 135
 13, 23 — p. 211
 13, 45 — p. 237
 13, 55 — p. 431, 487
 14, 19 — p. 149
 14, 25 — p. 109
 15, 11 — p. 132
 15, 12 — p. 344
 15, 13 — p. 362
 15, 16 — p. 423
 15, 19 — p. 163, 350
- 15, 22 — p. 170
 15, 24 — p. 361, 453
 15, 26 — p. 360
 15, 32 — p. 253
 16, 17 — p. 84
 16, 21 — p. 114, 130
 16, 22 — p. 345, 513
 16, 24 — p. 104, 234, 317, 417, 410, 530
 16, 27 — p. 101
 17, 9 — p. 440
 17, 20 — p. 252
 17, 24 — p. 131
 17, 26 — p. 344
 18, 3 — p. 138, 305, 308, 365, 408
 18, 5 — p. 535
 18, 6 — p. 61, 292, 508
 18, 7 — p. 130, 185, 539
 18, 10 — p. 365, 456
 18, 12 — p. 241
 18, 15 — p. 146, 239, 276, 317, 336, 416, 449
 18, 16 — p. 233, 246, 270, 521
 18, 17 — p. 320, 333, 430
 18, 19 — p. 323, 428
 18, 20 — p. 228, 309, 412, 524
 18, 21 — p. 302, 322
 18, 31 — p. 334
 19, 9 — p. 187
 19, 12 — p. 172, 191
 19, 16 — p. 153
 19, 21 — p. 61, 237, 404
 19, 25 — p. 361
 19, 27 — p. 356
 20, 1 — p. 309
 20, 8 — p. 517
 20, 12 — p. 426
 20, 14 — p. 310, 427
 20, 15 — p. 398
 20, 25 — p. 128
 20, 28 — p. 138, 267
 21, 7 — p. 488
 21, 12 — p. 129
 21, 13 — p. 282
 21, 22 — p. 428
 22, 8 — p. 174
 22, 11 — p. 257
 22, 17 — p. 487
 22, 27 — p. 39
 22, 35 — p. 219
 22, 37 — p. 195, 385
 22, 40 — p. 220
 23, 5 — p. 178, 393, 423, 443, 451
 23, 6 — p. 69
 23, 12 — p. 265
 23, 13 — p. 94
 23, 23 — p. 139
 23, 24 — p. 58, 504
- 23, 33 — p. 104, 114, 346
 23, 37 — p. 129, 182
 24, 4 — p. 135
 24, 9 — p. 514
 24, 13 — p. 411, 423
 24, 23 — p. 162
 24, 32 — p. 118
 24, 35 — p. 85
 24, 44 — p. 179
 24, 46 — p. 441
 25, 1 — p. 163, 117
 25, 14 — p. 153, 238, 403
 25, 15 — p. 310, 425
 25, 21 — p. 418
 25, 23 — p. 119
 25, 25 — p. 477
 25, 26 — p. 277, 347
 25, 27 — p. 426
 25, 30 — p. 212
 25, 34 — p. 142, 166, 277
 25, 35 — p. 70, 225, 285
 25, 40 — p. 286, 384, 444, 472, 516
 25, 41 — p. 74, 85, 165, 235, 380, 433
 25, 42 — p. 86, 394
 25, 46 — p. 33
 26, 6 — p. 134
 26, 20 — p. 110
 26, 21 — p. 453
 26, 26 — p. 124
 26, 29 — p. 429
 26, 30 — p. 143
 26, 32 — p. 424
 26, 35 — p. 102
 27, 46 — p. 160
 28, 19 — p. 93, 115, 129, 171, 194, 213
- 28, 28 — p. 219
 28, 30 — p. 383, 441
 13, 37 — p. 62
- Luca
 1, 6 — p. 115
 1, 13 — p. 109
 1, 15 — p. 248
 2, 7 — p. 487
 2, 19 — p. 476
 2, 29 — p. 221
 2, 36 — p. 189
 2, 48 — p. 190
 3, 7 — p. 111
 3, 8 — p. 437, 446, 538
 3, 11 — p. 146, 261
 3, 14 — p. 191
 4, 25 — p. 114
 4, 26 — p. 104
 5, 30 — p. 127
 6, 12 — p. 168
 6, 20 — p. 404
 6, 22 — p. 160
 6, 24 — p. 163
 6, 25 — p. 249, 252, 329
 6, 29 — p. 143
 6, 30 — p. 491
 6, 32 — p. 385
 6, 36 — p. 140
 6, 37 — p. 108, 413
 7, 47 — p. 388
 8, 1 — p. 173
 8, 13 — p. 157, 439
 8, 14 — p. 238
 8, 16 — p. 120
 8, 20 — p. 425, 398
 8, 37 — p. 162
 8, 39 — p. 148
 9, 3 — p. 180
 9, 10 — p. 175
 9, 23 — p. 230
 9, 59 — p. 170, 506
 10, 3 — p. 424
 10, 16 — p. 185, 332, 512
 10, 20 — p. 93
 10, 21 — p. 174
 10, 34 — p. 299
 10, 38 — p. 110
 10, 41 — p. 135, 471
 10, 41 — p. 235
 10, 52 — p. 172
 11, 5 — p. 174
 11, 5 — p. 172
 11, 10 — p. 475
 11, 31 — p. 139
 11, 41 — p. 357
 11, 43 — p. 153
 11, 50 — p. 133, 133
 11, 51 — p. 244
 11, 53 — p. 336
 11, 59 — p. 339, 356
 11, 64 — p. 138, 366
 11, 17 — p. 282
 11, 25 — p. 150, 416
 12, 33 — p. 361
- 12, 40 — p. 197, 358, 367, 370
 12, 42 — p. 211, 201
 12, 43 — p. 212
 12, 45 — p. 112, 116
 13, 47 — p. 61, 217, 311, 335, 433
 12, 48 — p. 82, 226, 278, 341, 416
 12, 54 — p. 188
 13, 1 — p. 113
 13, 7 — p. 342
 13, 15 — p. 138
 13, 24 — p. 163
 13, 26 — p. 443
 13, 27 — p. 393
 13, 30 — p. 69, 237, 317
 15, 11 — p. 401
 14, 26 — p. 82, 187, 242, 319
 14, 27 — p. 234
 14, 33 — p. 277, 235, 431
 14, 3 — p. 145
 15, 6 — p. 320
 15, 13 — p. 322
 16, 11 — p. 119
 16, 15 — p. 368
 16, 20 — p. 300, 460
 16, 23 — p. 254
 16, 25 — p. 217
 17, 2 — p. 319
 17, 10 — p. 73, 367, 473
 17, 34 — p. 117
 18, 1 — p. 149, 461
 18, 2 — p. 477
 18, 6 — p. 448
 18, 9 — p. 131
 18, 14 — p. 275, 340
 18, 22 — p. 137
 19, 41 — p. 144
 20, 21 — p. 436
 20, 22 — p. 458
 20, 34 — p. 162
 21, 19 — p. 134
 22, 10 — p. 134, 389
 22, 24 — p. 179
 22, 27 — p. 268
 22, 31 — p. 161
 22, 35 — p. 210
 22, 40 — p. 411
 22, 42 — p. 429
 22, 46 — p. 358
 23, 1 — p. 92
 1, 1 — p. 92
 1, 5 — p. 487
 1, 14 — p. 399
 2, 15 — p. 262
 2, 24 — p. 469
 2, 25 — p. 339
 3, 3 — p. 196

3, 6 - p. 197
 3, 10 - p. 199
 3, 27 - p. 125
 3, 28 - p. 130
 3, 26 - p. 336, 415, 427
 3, 6 - p. 351
 4, 22 - p. 115
 4, 27 - p. 284
 4, 34 - p. 495
 5, 14 - p. 312, 113, 324, 480
 5, 19 - p. 342, 343
 5, 24 - p. 189
 5, 28 - p. 191
 5, 30 - p. 115, 379
 5, 31 - p. 137
 5, 44 - p. 181
 6, 5 - p. 142
 6, 8 - p. 144
 6, 9 - p. 24
 6, 37 - p. 172, 349, 361
 6, 38 - p. 76, 224, 317, 349, 375
 6, 42 - p. 193
 6, 35 - p. 125, 132
 6, 60 - p. 91
 7, 1 - p. 198
 7, 16 - p. 174
 7, 18 - p. 452
 7, 23 - p. 147
 7, 28 - p. 399
 8, 28 - p. 118
 8, 34 - p. 124, 213, 363, 441, 449
 8, 42 - p. 170
 8, 44 - p. 391
 8, 47 - p. 129
 9, 4 - p. 298
 9, 28 - p. 327
 9, 29 - p. 171, 193
 10, 3 - p. 192
 10, 7 - p. 266, 454
 10, 11 - p. 176, 195
 10, 16 - p. 175
 10, 27 - p. 88
 11, 53 - p. 158
 12, 21 - p. 290
 12, 26 - p. 280
 12, 38 - p. 217, 149
 12, 42 - p. 87
 12, 43 - p. 387, 401
 13, 3 - p. 190
 13, 4 - p. 261
 13, 5 - p. 114
 13, 6 - p. 94
 13, 7 - p. 417, 451
 13, 13 - p. 179
 13, 14 - p. 355
 13, 17 - p. 418
 13, 20 - p. 133

13, 27 - p. 111
 13, 34 - p. 227, 369
 13, 35 - p. 128
 14, 13 - p. 493, 461
 14, 17 - p. 10
 14, 23 - p. 220, 415
 14, 24 - p. 209
 15, 10 - p. 229
 15, 12 - p. 384
 15, 13 - p. 207
 15, 19 - p. 404
 15, 22 - p. 355
 16, 1 - p. 187
 16, 5 - p. 107
 16, 12 - p. 99
 16, 13 - p. 316
 16, 31 - p. 161
 16, 33 - p. 117
 17, 20 - p. 154, 174
 17, 21 - p. 395

Fapte

1, 1 - p. 169
 1, 6 - p. 111
 2, 4 - p. 127
 2, 15 - p. 202
 2, 44 - p. 234, 275
 3, 1 - p. 229
 3, 6 - p. 152
 3, 7 - p. 428
 4, 27 - p. 420
 4, 32 - p. 78, 268, 354, 395, 536
 4, 34 - p. 397
 4, 35 - p. 272, 271, 338, 373, 374, 379, 424
 5 - p. 84
 5, 1 - p. 119
 5, 3 - p. 193
 5, 17 - p. 139
 5, 27 - p. 174
 5, 29 - p. 236, 242, 266
 5, 40 - p. 160
 5, 41 - p. 514
 6, 1 - p. 177
 6, 2 - p. 459
 6, 5 - p. 184
 7, 59 - p. 161
 7, 60 - p. 416
 8, 18 - p. 171
 9, 36 - p. 87
 9, 38 - p. 175
 9, 39 - p. 189
 10, 13 - p. 110
 10, 15 - p. 154
 11, 4 - p. 289
 11, 19 - p. 170
 12, 8 - p. 260
 12, 20 - p. 340
 13, 2 - p. 372
 13, 40 - p. 112

13, 44 - p. 182
 14, 13 - p. 369
 14, 21 - p. 189
 14, 22 - p. 517
 14, 39 - p. 379
 15, 4 - p. 131
 16, 15 - p. 134
 16, 25 - p. 289
 17, 30 - p. 192
 18, 5 - p. 172
 19, 18 - p. 486
 20, 7 - p. 176
 20, 17 - p. 179
 20, 18 - p. 183
 20, 26 - p. 429
 20, 30 - p. 75
 20, 31 - p. 211
 20, 33 - p. 180
 20, 34 - p. 483
 20, 35 - p. 142, 173, 277
 405, 437
 21, 10 - p. 121
 25, 14 - p. 147
 27, 35 - p. 149

Romani

1, 1 - p. 170
 1, 8 - p. 174
 1, 11 - p. 414
 1, 13 - p. 439
 1, 18 - p. 345
 1, 28 - p. 76, 113, 164, 326
 1, 29 - p. 350, 426
 1, 30 - p. 351
 1, 31 - p. 140, 310, 423
 1, 32 - p. 83
 2, 1 - p. 147
 2, 4 - p. 103, 219
 2, 6 - p. 65
 2, 13 - p. 234
 2, 23 - p. 106, 215, 318, 329, 424
 2, 28 - p. 137
 4, 19 - p. 109
 4, 20 - p. 88
 5, 1 - p. 408
 5, 8 - p. 392, 397
 6, 3 - p. 122, 197, 417
 6, 4 - p. 457
 6, 16 - p. 77, 444
 6, 20 - p. 112, 124
 7, 14 - p. 125, 323
 8, 6 - p. 78, 436
 8, 12 - p. 224
 8, 15 - p. 92
 8, 18 - p. 74, 265, 492
 8, 26 - p. 429
 8, 32 - p. 390
 8, 35 - p. 105, 383
 8, 38 - p. 452
 9, 3 - p. 225
 10, 10 - p. 87

10, 14 - p. 170, 213, 412
 10, 17 - p. 196
 11, 20 - p. 340
 11, 22 - p. 80
 12, 1 - p. 193, 309, 415, 432
 12, 2 - p. 128, 439
 12, 3 - p. 155, 371, 418, 454
 12, 6 - p. 150
 12, 7 - p. 166, 315
 12, 8 - p. 119
 12, 10 - p. 420, 537
 12, 11 - p. 73, 261, 427
 12, 12 - p. 92
 12, 16 - p. 232, 258, 428
 8, 10 - p. 344
 8, 13 - p. 250
 9, 6 - p. 345
 9, 12 - p. 364
 9, 14 - p. 369
 9, 15 - p. 61, 288
 9, 16 - p. 216
 9, 25 - p. 247, 251, 536
 9, 26 - p. 73
 9, 27 - p. 493
 10, 1 - p. 114, 266
 10, 10 - p. 113, 373, 537
 10, 13 - p. 158, 161, 297, 299
 10, 23 - p. 316
 10, 29 - p. 251, 271, 364
 10, 31 - p. 119, 228, 255, 301, 308, 348, 375, 410, 440, 452, 462
 10, 32 - p. 270, 324
 10, 33 - p. 231
 11, 1 - p. 128, 173, 287
 11, 3 - p. 151
 11, 12 - p. 387
 11, 16 - p. 271, 274
 11, 22 - p. 129, 258, 455, 458
 11, 25 - p. 124
 11, 26 - p. 117, 309
 11, 27 - p. 123
 11, 29 - p. 197, 389, 460
 11, 30 - p. 300
 11, 32 - p. 377
 12 - p. 415
 12, 7 - p. 152
 12, 8 - p. 232, 310, 423
 12, 11 - p. 456
 12, 12 - p. 205, 231, 232
 12, 18 - p. 269
 12, 25 - p. 77
 12, 26 - p. 391, 395, 538
 12, 27 - p. 522
 13, 1 - p. 94, 443
 13, 2 - p. 307
 13, 3 - p. 214
 13, 4 - p. 303, 337, 340

I Corinteni

1, 10 - p. 135
 1, 17 - p. 180
 1, 26 - p. 156
 2, 14 - p. 64
 2, 3 - p. 78
 2, 6 - p. 196, 538
 3, 8 - p. 332
 3, 9 - p. 195
 3, 18 - p. 438
 4, 1 - p. 194, 359, 305, 446
 4, 4 - p. 473
 4, 5 - p. 147, 386
 4, 7 - p. 148
 4, 11 - p. 399
 4, 12 - p. 107, 413
 4, 15 - p. 195, 235
 5, 1 - p. 144
 5, 2 - p. 261, 336, 340, 354, 440
 5, 4 - p. 186
 5, 6 - p. 325, 341, 355
 5, 9 - p. 370
 5, 9 - p. 339, 451, 524
 5, 13 - p. 292, 382
 6, 1 - p. 143, 239

6, 9 - p. 164
 6, 15 - p. 195
 7, 4 - p. 242
 7, 4 - p. 346
 7, 10 - p. 187
 7, 20 - p. 356
 7, 24 - p. 361, 374, 377, 379
 7, 25 - p. 172
 7, 28 - p. 370
 7, 29 - p. 118
 7, 31 - p. 256, 347
 7, 32 - p. 191
 7, 33 - p. 269, 470
 8, 4 - p. 131
 8, 5 - p. 344
 8, 13 - p. 250
 9, 6 - p. 345
 9, 12 - p. 364
 9, 14 - p. 369
 9, 15 - p. 61, 288
 9, 16 - p. 216
 9, 25 - p. 247, 251, 536
 9, 26 - p. 73
 9, 27 - p. 493
 10, 1 - p. 114, 266
 10, 10 - p. 113, 373, 537
 10, 13 - p. 158, 161, 297, 299
 10, 23 - p. 316
 10, 29 - p. 251, 271, 364
 10, 31 - p. 119, 228, 255, 301, 308, 348, 375, 410, 440, 452, 462
 10, 32 - p. 270, 324
 10, 33 - p. 231
 11, 1 - p. 128, 173, 287
 11, 3 - p. 151
 11, 12 - p. 387
 11, 16 - p. 271, 274
 11, 22 - p. 129, 258, 455, 458
 11, 25 - p. 124
 11, 26 - p. 117, 309
 11, 27 - p. 123
 11, 29 - p. 197, 389, 460
 11, 30 - p. 300
 11, 32 - p. 377
 12 - p. 415
 12, 7 - p. 152
 12, 8 - p. 232, 310, 423
 12, 11 - p. 456
 12, 12 - p. 205, 231, 232
 12, 18 - p. 269
 12, 25 - p. 77
 12, 26 - p. 391, 395, 538
 12, 27 - p. 522
 13, 1 - p. 94, 443
 13, 2 - p. 307
 13, 3 - p. 214
 13, 4 - p. 303, 337, 340

II Corinteni

1, 8 - p. 157, 160
 1, 9 - p. 235, 404
 1, 10 - p. 345
 2, 2 - p. 295
 2, 5 - p. 145
 2, 6 - p. 233, 317
 2, 7 - p. 538
 2, 15 - p. 132
 2, 17 - p. 178, 432, 444
 3, 4 - p. 180, 438
 3, 5 - p. 87, 342
 4, 8 - p. 456
 4, 17 - p. 265
 4, 18 - p. 462
 5, 14 - p. 124
 5, 15 - p. 197
 5, 20 - p. 408
 6, 1 - p. 272, 418
 6, 2 - p. 103, 213
 6, 3 - p. 128, 166, 213, 247
 6, 7 - p. 330
 6, 9 - p. 405, 436
 6, 14 - p. 266, 269
 6, 17 - p. 229
 7, 1 - p. 104, 338
 7, 6 - p. 102, 414
 7, 7 - p. 107
 7, 8 - p. 186
 7, 9 - p. 333
 7, 10 - p. 308, 451
 7, 11 - p. 395, 319, 337
 7, 32 - p. 227
 8, 2 - p. 140
 8, 5 - p. 284
 8, 9 - p. 237, 443
 8, 13 - p. 435
 9, 7 - p. 266
 10, 3 - p. 428
 10, 4 - p. 58, 82
 10, 5 - p. 83, 110, 366, 436
 10, 12 - p. 375

10, 17 — p. 310, 422
 11, 2 — p. 193
 11, 3 — p. 504
 11, 19 — p. 179
 11, 27 — p. 247, 277, 372
 11, 29 — p. 329, 395, 410
 12, 7 — p. 461
 12, 8 — p. 428
 12, 10 — p. 250
 12, 10 — p. 356
 12, 20 — p. 164, 136
 12, 21 — p. 144, 400

Galateni

1, 6 — p. 135
 1, 8 — p. 94, 185, 455
 1, 10 — p. 181, 331, 452
 1, 15 — p. 171
 2, 18 — p. 255
 3, 13 — p. 224
 3, 15 — p. 88
 3, 27 — p. 123, 197
 1, 14 — p. 39
 4, 19 — p. 193
 4, 31 — p. 117
 5, 6 — p. 86, 196
 4, 9 — p. 443, 464
 5, 10 — p. 282
 5, 13 — p. 366
 5, 15 — p. 134
 5, 17 — p. 350, 359
 5, 19 — p. 164, 435
 7, 20 — p. 77
 5, 21 — p. 426
 5, 22 — p. 167, 247, 408
 5, 24 — p. 437
 5, 26 — p. 338, 346, 375
 6, 1 — p. 136
 6, 2 — p. 307, 393
 6, 10 — p. 103
 6, 14 — p. 417

Efesenii

1, 7 — p. 447
 1, 8 — p. 366
 5, 2 — p. 311
 2, 3 — p. 115, 116, 371, 437
 2, 8 — p. 148
 2, 19 — p. 196
 2, 20 — p. 94
 2, 21 — p. 95
 4, 1 — p. 167, 273, 413
 4, 2 — p. 87, 268
 4, 3 — p. 77, 78, 133
 4, 11 — p. 181
 4, 13 — p. 90, 216
 4, 15 — p. 193
 4, 22 — p. 235
 4, 24 — p. 390

4, 25 — p. 125
 4, 26 — p. 340, 421, 539
 4, 28 — p. 142, 277, 286, 405, 425
 4, 29 — p. 126, 327, 406, 442, 536
 4, 30 — p. 92, 215
 4, 31 — p. 164, 310, 339, 537
 5, 1 — p. 106, 392, 440
 5, 2 — p. 197
 5, 6 — p. 435
 5, 11 — p. 145
 5, 17 — p. 310, 409, 428
 5, 19 — p. 379
 5, 21 — p. 317, 365
 5, 22 — p. 188, 189
 5, 25 — p. 167
 3, 1 — p. 187
 8, 4 — p. 191, 244, 448
 6, 5 — p. 169
 6, 6 — p. 337
 6, 11 — p. 73
 6, 12 — p. 37
 6, 16 — p. 499
 6, 16 — p. 150
 6, 18 — p. 117
 6, 19 — p. 459
 6, 21 — p. 175

Filipeni

1, 8 — p. 175
 1, 10 — p. 106, 241, 432
 1, 15 — p. 121, 179, 242, 304
 1, 23 — p. 221
 1, 27 — p. 533
 1, 29 — p. 148
 2, 1 — p. 167
 2, 2 — p. 158, 275, 395
 2, 3 — p. 73, 138, 346, 448, 473
 2, 6 — p. 92, 389
 2, 8 — p. 265, 367, 401, 663
 2, 12 — p. 116
 2, 14 — p. 332, 447
 2, 15 — p. 194
 2, 25 — p. 133
 3, 4 — p. 157, 236
 3, 14 — p. 57, 65, 120, 368
 3, 16 — p. 340
 3, 17 — p. 185
 3, 20 — p. 227, 237
 4, 5 — p. 537
 4, 13 — p. 423

Coloseni

1, 10 — p. 436
 1, 12 — p. 387
 1, 17 — p. 92
 1, 23 — p. 160

1, 28 — p. 325
 2, 3 — p. 87
 2, 5 — p. 381
 2, 11 — p. 123, 137
 2, 18 — p. 147
 2, 18 — p. 310, 427
 2, 23 — p. 371
 3, 1 — p. 167
 3, 3 — p. 251, 417
 3, 5 — p. 104, 450, 457, 539
 3, 9 — p. 125, 197, 235
 3, 13 — p. 465
 3, 16 — p. 279
 3, 21 — p. 191
 4, 2 — p. 148
 4, 6 — p. 89, 111, 433, 458

I Tesaloniceni

1, 6 — p. 132
 2, 1 — p. 174, 176
 2, 3 — p. 178
 2, 4 — p. 119, 396, 444
 2, 5 — p. 152, 153, 262, 346
 2, 7 — p. 195, 263, 369, 397
 2, 9 — p. 177
 2, 10 — p. 183
 2, 15 — p. 121
 2, 18 — p. 438
 2, 19 — p. 173
 3, 1 — p. 175
 4, 2 — p. 186
 4, 11 — p. 483, 537
 4, 13 — p. 192, 284
 4, 15 — p. 162
 5, 3 — p. 116
 5, 5 — p. 435
 5, 14 — p. 72, 167
 5, 16 — p. 149
 5, 17 — p. 278
 5, 20 — p. 185, 366, 434
 5, 23 — p. 95

II Tesaloniceni

2, 7 — p. 76
 2, 10 — p. 113
 2, 15 — p. 115
 3, 1 — p. 150
 3, 4 — p. 494
 3, 6 — p. 94, 320, 375
 3, 7 — p. 483
 3, 8 — p. 277, 278, 286, 367
 3, 10 — p. 142, 537
 3, 12 — p. 201
 3, 13 — p. 122
 3, 11 — p. 141, 243, 317, 427, 524
 4, 2 — p. 538

I Timotei

1, 1 — p. 170
 1, 3 — p. 315
 1, 5 — p. 119
 1, 9 — p. 165
 1, 13 — p. 535
 2, 4 — p. 86
 2, 8 — p. 150, 402
 2, 9 — p. 141, 188, 260
 3, 1 — p. 169, 183
 3, 2 — p. 201
 3, 6 — p. 267, 388
 3, 8 — p. 184
 3, 10 — p. 288
 4, 2 — p. 251
 4, 4 — p. 149, 357
 4, 12 — p. 173, 195, 287
 5, 1 — p. 183
 5, 2 — p. 353
 5, 5 — p. 189
 5, 6 — p. 247, 254
 5, 8 — p. 506
 5, 17 — p. 388
 5, 19 — p. 170
 5, 20 — p. 265, 539
 5, 21 — p. 271, 379
 5, 23 — p. 253
 6, 2 — p. 171
 6, 3 — p. 454
 6, 4 — p. 325, 340
 6, 5 — p. 444
 6, 8 — p. 258
 6, 17 — p. 142
 6, 18 — p. 139, 140
 6, 20 — p. 89

II Timotei

1, 2 — p. 247
 1, 8 — p. 108
 1, 15 — p. 161

2 — p. 212
 2, 2 — p. 426
 2, 3 — p. 57
 2, 4 — p. 127, 139, 180, 181
 2, 5 — p. 64, 118, 347
 2, 14 — p. 126
 2, 15 — p. 195
 2, 16 — p. 241
 2, 22 — p. 194
 2, 24 — p. 143, 239, 535
 2, 25 — p. 288, 294
 3, 1 — p. 163
 3, 2 — p. 339, 340
 3, 4 — p. 536
 3, 12 — p. 157
 3, 15 — p. 74, 244
 3, 16 — p. 208
 3, 17 — p. 216
 4, 1 — p. 194
 4, 2 — p. 317
 4, 4 — p. 149
 4, 7 — p. 427, 517
 4, 14 — p. 327

Tit

1, 5 — p. 169
 1, 8 — p. 310, 423
 1, 9 — p. 269
 1, 13 — p. 186
 1, 15 — p. 251
 1, 16 — p. 108
 1, 16 — p. 353
 2, 1 — p. 171
 2, 2 — p. 168
 2, 3 — p. 536
 2, 4 — p. 188
 2, 8 — p. 539
 2, 9 — p. 190
 2, 14 — p. 211

3, 1 — p. 192
 3, 2 — p. 537
 3, 3 — p. 165
 3, 10 — p. 182

Filimon

2, 6 — p. 223

Evrei

3, 1 — p. 535
 4, 13 — p. 537
 10, 26 — p. 538
 10, 27 — p. 316
 11, 37 — p. 238
 12, 2 — p. 410
 12, 4 — p. 520
 13, 1 — p. 168
 13, 17 — p. 512

Iacov

1, 5 — p. 519
 2, 23 — p. 57
 4, 9 — p. 536
 5, 50 — p. 538

I Petru

2, 1 — p. 536
 2, 17 — p. 537
 2, 22 — p. 485, 586
 4, 18 — p. 80

II Petru

1, 4 — p. 198

I Ioan

4, 8 — p. 525
 4, 16 — p. 207

A

Adam: p. 67, 68, 188, 335, 343, 482, 483
 Aetius: p. 75
 Aqev: p. 121, 260
 Ahaia: p. 132
 Ahar: p. 79
 Ahav: p. 336
 Alexandria: p. 426
 Alfeu: p. 168
 Ana (prootocia): p. 189
 Anania: p. 113, 199
 Andrei: p. 134, 168, 508
 Antofia: p. 170, 184, 186
 Apollo: p. 196
 Arabia: p. 171
 Asa: p. 459
 Asia: p. 157, 160, 161, 179, 183
 Așer: p. 189
 Atona: p. 175, 176
 Aviron: p. 440
 Avraam: p. 61, 88, 102, 117, 138, 300, 435, 460, 512, 513, 526

B

Baal-Peor: p. 497
 Barnaba: p. 182
 Betanie: p. 134
 Betsaida: p. 101

C

Capernaum: p. 131
 Cezareea: p. 445
 Chefa: p. 131
 Cipru: p. 170
 Corneliu: p. 153, 412
 Creta: p. 169, 184

D

Damasc: p. 171
 Daniil: p. 68, 216
 Detan: p. 440
 David: p. 61, 73, 74, 76, 202, 233, 248, 320, 351, 360, 372, 375, 408, 420, 429, 430—431, 436, 451—452, 456, 503, 524, 533

E

Efes: p. 161, 179
 Egipt: p. 512
 Eli: p. 80—81, 265, 336
 Epafrodit: p. 133
 Ermo ghen: p. 161

Esau: p. 68, 247
 Eunomius: p. 75
 Eva: p. 188, 335, 343

F

Fanuel: p. 189
 Felix: p. 147
 Fenicia: p. 129, 170
 Festus: p. 147
 Fighel: p. 161
 Filimon: p. 241
 Filip: p. 142, 168, 184
 Filipi: p. 174

G

Galaad: p. 461
 Galatia: p. 142
 Galileea: p. 120, 157—158
 Ghergheseni: p. 182
 Gomora: p. 133, 185—186
 Grigorle: p. 529

H

Ham: p. 68
 Horazin: p. 101

I

Iacob (vărul lui Iisus): p. 143, 156, 168, 235
 Iacob (al lui Alfeu): p. 168
 Iacov: p. 256
 Iconiu: p. 166
 Ieremia: p. 350, 408, 428, 429
 Ieroboam: p. 68
 Ierusalim: p. 113, 114, 121, 129, 130, 143, 171, 174, 182, 289
 Ietro: p. 365
 Iezechia: p. 299, 459
 Isus Navi: p. 79
 Iliu: p. 113, 143, 248, 260, 488
 Ioan (Botezătorul): p. 116, 120, 121, 260, 446, 488
 Ioan (fiul lui Zaharia): p. 143, 168, 235, 248, 258, 279, 389, 441, 508
 Iona: p. 139, 176
 Iope: p. 175, 188
 Iordan: p. 120
 Iosif: p. 169
 Iov: p. 61, 215, 244, 249, 260, 300, 439, 460, 532
 Irod: p. 154, 340, 488
 Isaia: p. 114, 152, 322, 407, 459

Israel și Israil (neamul lui—): p. 68, 137, 170, 361, 399, 407, 453
 Israel (ținut): p. 113
 Lida: p. 175
 Iuda (Iscariotul): p. 350, 508
 Iudul (neam): p. 109, 157—158, 174, 182
 Iudeea: p. 121, 157

J

Iustus: p. 168

L

Lazăr: p. 300, 373, 394, 404, 460
 Lide: p. 175
 Lidia: p. 134
 Liștra: p. 186
 Lot: p. 68, 509

M

Macabei (cei șapte): p. 503
 Macedonia: p. 132, 172, 182
 Mamoa: p. 103
 Maria (sora Martei): p. 134, 471—472
 Mariam: p. 79, 328
 Marta: p. 134, 256, 471
 Matei: p. 168, 235
 Matia: p. 169
 Milet: p. 179
 Moise: p. 60, 79, 80, 114, 131, 147, 248, 328, 337, 365, 428, 488, 532
 Muntele Mășinilor: p. 124

N

Nabucodonosor: p. 68
 Nazaret: p. 190
 Nicanor: p. 184
 Nicodim: p. 147
 Nicolae: p. 184
 Nipive: p. 139
 Noe: p. 68, 509

O

Onisim: p. 241
 Origen: p. 529

P

Palestina: p. 512
 Parmena: p. 184
 Paul: p. 280, 289

Pavel: p. 147, 160, 170, 172, 175—176, 182, 214, 225, 235, 241, 253, 260, 391, 438, 470, 488, 494, 499, 517, 523
 Petru: p. 114, 120, 127, 131, 150, 152—154, 161, 168, 174—176, 199, 202, 213, 260, 267, 279, 289, 343—344, 356, 417, 424, 453, 508—509, 513, 515

P

Pilat: p. 113, 335
 Pont: p. 445, 529
 Prohor: p. 184
 Pytagora: p. 331

S

Samuel: p. 61
 Sara: p. 249
 Sarepta Sidonului: p. 114
 Sidon: p. 101, 349
 Sila: p. 172, 182, 280
 Siloam: p. 298
 Simon (Leprusul): p. 134
 Simon (Vrăjitorul): p. 151
 Simon (Zilotul): p. 156, 168
 Sodoma: p. 133, 185—186, 509
 Solomon: p. 91, 139, 141, 226, 229, 231, 256, 277, 291—292, 346, 365, 477

Ș

Ștefan: p. 161, 184

T

Tabita: p. 188
 Teofil: p. 168
 Tihic: p. 175
 Timon: p. 184
 Timotei: p. 172, 175—176, 182, 253, 327
 Tir: 101, 340
 Tit: p. 102
 Toma: p. 168

V

Varnava: p. 131, 175, 289
 Vartolomeu: p. 168
 Veliar: p. 103
 Veniamin: p. 137

Z

Zaharia: p. 109, 437
 Zaheru: p. 319
 Zevedeu: p. 235, 513

C U P R I N S U L

Cuvînt înainte

Studiu introductiv	9
Asceticele	35
Prealabilă înfățișare ascetică	57
Cuvînt ascetic I	60
Cuvînt despre asceză	72
Cuvînt despre judecata lui Dumnezeu	74
Cuvînt despre credință	87
Tabelul Regulilor morale	96

Regulile morale

<i>Regula 1.</i> Despre pocăință și care este timpul pocăinței, despre calitățile ei și despre roadele ei	101
<i>Regula 2.</i> Despre orice împotrivor și că este curat studiul celor care vor să fie bineplăcuți lui Dumnezeu	103
<i>Regula 3.</i> Despre dragostea față de Dumnezeu și care este dovada acesteia	105
<i>Regula 4.</i> Care este cinstirea lui Dumnezeu și care este necinstirea	105
<i>Regula 5.</i> Despre dragostea oamenilor între ei și despre calitățile acesteia	106
<i>Regula 6.</i> Trebuie să avem curaj în mărturisirea lui Dumnezeu și a lui Hristos însuși	107
<i>Regula 7.</i> Nu le este îndestulătoare pentru mîntuire mărturisirea Domnului celor care calcă poruncile Lui	108
<i>Regula 8.</i> Despre credință și despre învățarea cuvintelor Domnului	108
<i>Regula 9.</i> Despre cunoașterea și recunoașterea celor ce ni se impun	110
<i>Regula 10.</i> Care este sfîrșitul păcatului și care (este) cel al poruncii lui Dumnezeu	112
<i>Regula 11.</i> Despre judecățile lui Dumnezeu și despre teama de acestea	112
<i>Regula 12.</i> Despre contravenirea și contradicerea sau ascultarea și păzirea voințelor lui Dumnezeu	114
<i>Regula 13.</i> Despre promptitudinea în orice timp și despre studierea fără amîinare a celor care se înstruiesc spre bunăplăcerea lui Dumnezeu	115
<i>Regula 14.</i> Despre plăcerea fiecăruia dintre cei care termină lucrul în parte	116
<i>Regula 15.</i> Nu trebuie să se laude (cineva) cu realizările altora și să-și neglijeze pe ale sale	117
<i>Regula 16.</i> Despre cei care caută să folosească ceva din ceea ce este comun celor buni și nu se determină pe ei	117
<i>Regula 17.</i> Cum trebuie să se dispună cu privire la timpul prezent	117
<i>Regula 18.</i> Despre modul și dispoziția celor care se preocupă de porunca lui Dumnezeu	118

<i>Regula 19.</i> Despre cel care împiedică și care este împiedicat către porunca lui Dumnezeu	120
<i>Regula 20.</i> Despre Botez și care este rațiunea și puterea Botezului	122
<i>Regula 21.</i> Despre împărțășirea cu trupul și singele lui Hristos și care este rațiunea acesteia	123
<i>Regula 22.</i> Cum se instrăinează cineva de Dumnezeu și prin ce se face familiar lui Dumnezeu	124
<i>Regula 23.</i> Despre cei care se dau bătuți și pe care păcate le detestă (urăsc)	125
<i>Regula 24.</i> Despre minciună și despre adevăr	125
<i>Regula 25.</i> Despre pălăvrăgeală și despre folosirea cuvintelor serioase	125
<i>Regula 26.</i> Trebuie să se facă uz întii de mărturiile din Scriptură pentru stabilirea celor făcute sau spuse pentru noi, și după aceea și de cele cunoscute de obicei	126
<i>Regula 27.</i> Despre asemuirea după putere față de Dumnezeu și față de sfinți	127
<i>Regula 28.</i> Este deosebire între bărbații buni și cei vrăjmași	128
<i>Regula 29.</i> În ce mod ne angajăm (prin cuvinte) profesiunea	128
<i>Regula 30.</i> Despre cinstirea celor oferite de Dumnezeu	129
<i>Regula 31.</i> Despre folosirea celor atribuite (încredințate) sfinților	129
<i>Regula 32.</i> Despre datorii și restituiri	129
<i>Regula 33.</i> Despre cei care scandalizează și cei ce sînt scandalizați	130
<i>Regula 34.</i> Se cuvine ca fiecare să ia ca proprie măsură, pentru a se așeza între alții, modelul celor buni	132
<i>Regula 35.</i> Despre cei care disprețuiesc cele bune	132
<i>Regula 36.</i> Despre cinstirea și buna dispoziție pentru cei sfinți	133
<i>Regula 37.</i> Despre cei care, potrivit puterii, se îndeamnă la puține	134
<i>Regula 38.</i> Cum trebuie să se facă buna primire	134
<i>Regula 39.</i> Despre fermitatea în cele bune	135
<i>Regula 40.</i> Despre cei care învață altceva (fals)	135
<i>Regula 41.</i> Despre tăierea (îndepărtarea) celor care fac scandal și despre îngăduința față de cei mai slabi	135
<i>Regula 42.</i> Despre lămurirea Domnului cu privire la cel care împlinește legea	136
<i>Regula 43.</i> Despre deosebirea poruncilor legii și ale Evangheliei	136
<i>Regula 44.</i> Că este ușoară sarcina Domnului, dar apăsător păcatul	137
<i>Regula 45.</i> Despre egalitate și smerenie	138
<i>Regula 46.</i> Despre studierea faptelor mai mari și mai mici	138
<i>Regula 47.</i> Despre bogăție și sărăcie și despre cei ce urmează acestora	139
<i>Regula 48.</i> Despre binefacerea fraților și despre lucrarea pentru aceasta	140
<i>Regula 49.</i> Despre cel care judecă și se judecă pe sine, sau și pe altul	142
<i>Regula 50.</i> Despre pace și făcătorul de pace	144
<i>Regula 51.</i> Cum trebuie să fie cel care încearcă să îndrepte pe aproapele	144
<i>Regula 52.</i> Despre întristarea pentru cei care păcătuiesc și cum trebuie să ne întretinem (în discuție) cu ei; și cînd să fie muștrați sau cînd să fie primiți	144
<i>Regula 53.</i> Despre judecata celor ce păstrează ranchiună față de cei încredințați ca să fie judecați	146
<i>Regula 54.</i> Despre a judeca și a face discriminare	146

<i>Regula 55.</i> Despre dispoziția (sufletească) și mărturisirea harurilor lui Dumnezeu și despre mulțumirea pentru ele	148
<i>Regula 56.</i> Despre rugăciune și când, și ce, și cum, și pentru cine trebuie să ne rugăm	148
<i>Regula 57.</i> Despre mândria pentru cele înfăptuite	151
<i>Regula 58.</i> Despre dobândirea harurilor lui Dumnezeu și (despre) împărțirea lor	151
<i>Regula 59.</i> Despre cinstirea și mărirea (gloria) lumească	153
<i>Regula 60.</i> Despre deosebirea harurilor lui Dumnezeu și acordul celor distinși cu acestea, sau celor care sînt rinduiți sub aceștia	154
<i>Regula 61.</i> Despre joshnicia ca oameni a celor care au primit harul lui Dumnezeu	156
<i>Regula 62.</i> Despre cei care se minie și când trebuie să ne retragem și când să ne împotrivim și cum trebuie să răspundem vrăjmașilor	156
<i>Regula 63.</i> Despre timiditate și curaj după împrejurări	159
<i>Regula 64.</i> Despre bucuria cea în pătimirile pentru Hristos	160
<i>Regula 65.</i> Cum trebuie să ne rugăm și în ce scop	160
<i>Regula 66.</i> Despre cei care părăsesc pe cei care luptă pentru pietate și despre cei ce luptă împreună cu aceștia	161
<i>Regula 67.</i> Despre cei care se întristează pentru cei care mor	161
<i>Regula 68.</i> Despre deosebirea dintre veacul acesta (prezent) și cel viitor	162
<i>Regula 69.</i> Despre cei oprți de Scriptură împreună și după conexitate sau cei îngăduiți (aprobați)	163
<i>Regula 70.</i> Despre cei care se indeletnicesc cu predicarea Evangheliei și pe cine și ce învață și cum trebuie ca unii ca aceștia să reușească ei înșiși mai întii; și cum să fie curajoși în predicare și cum să se îngrijească de cei care li s-au încredințat și cu ce dispoziție (sufletească) și de care dintre cele mai importante, să se ocupe mai întii; și cum să se păstreze curați de cei care, în cea mai mare parte, urmează indeaproape principiilor viciilor și cu ce măsură să conducă pe cei care învață și cum să atace pe cei care se opun (rezistă), și ce mod să potrivească celor care renunță de frică și cum să se îndepărteze de cei care din ingratitudine nu se coboară (să se justifice); și cum și pe cine să hirotonească, sau să îndepărteze pe cei hirotoniți; și că se cuvine ca fiecare dintre proiestoși să fie răspunzător pentru el însuși și pentru cei încredințați lui spre învățare despre cele pe care le face și le spune	168
<i>Regula 71.</i> Despre cei rinduiți după adeziune sub proiestoși	183
<i>Regula 72.</i> Cum se cuvine să deosebească cei care învață pe duhovnicii dascăliilor de cei care nu sînt asemenea, și cum să fie dispuși (ce atitudine să ia) față de aceștia, sau să primească cele de la aceștia	184
<i>Regula 73.</i> Despre cei căsătoriți	187
<i>Regula 74.</i> Despre văduve	188
<i>Regula 75.</i> Despre sclavi și stăpini	189
<i>Regula 76.</i> Despre copii și părinți	190
<i>Regula 77.</i> Despre fecioare	191
<i>Regula 78.</i> Despre soldați	191
<i>Regula 79.</i> Despre conducător și supuși	191
<i>Regula 80.</i> Cum vrea cuvîntul să fie în general creștinii și cum proiestoșii	192

Cuvînt ascetic II	198
Cuvînt ascetic III	205
Regulile Mari	
Cuvînt înainte	210
<i>Regula 1.</i> Despre ordinea și înlăntuirea poruncilor Domnului	219
<i>Regula 2.</i> Despre iubirea de Dumnezeu și că închinarea și puterea pentru păzirea poruncilor Domnului există la oameni din natura lor	220
<i>Regula 3.</i> Despre dragostea către aproapele	224
<i>Regula 4.</i> Despre frica de Dumnezeu	226
<i>Regula 5.</i> Despre neîmprăștierea minții	226
<i>Regula 6.</i> Că este necesară izolarea de lume	229
<i>Regula 7.</i> Trebuie să trăim împreună cu cei care, simțind la fel, au același scop de a plăcea lui Dumnezeu, și că este și greu și primejdios a trăi în singurătate	231
<i>Regula 8.</i> Despre renunțarea (la lume)	234
<i>Regula 9.</i> Nu trebuie să-și lase averea (cel care se consacră Domnului) rudelor după trup, fără nici o distincție	238
<i>Regula 10.</i> Care dintre cei care vin să ducă viața după Dumnezeu trebuie să fie primiți și când și în ce mod	240
<i>Regula 11.</i> Despre sclavi	241
<i>Regula 12.</i> Cum trebuie să fie primiți cei căsătoriți	242
<i>Regula 13.</i> Că exercitarea tăcerii este de folos neofiților	243
<i>Regula 14.</i> Despre cei care s-au afierosit lui Dumnezeu și apoi încearcă să-și retragă făgăduința	243
<i>Regula 15.</i> Despre primirea și educarea copiilor și despre făgăduința fecloarelor	244
<i>Regula 16.</i> Despre cumpătate	247
<i>Regula 17.</i> Că și în ris trebuie cumpătate	249
<i>Regula 18.</i> Trebuie să gustăm din toate cîte ni se pun înainte	251
<i>Regula 19.</i> Care este măsura înfrînării	252
<i>Regula 20.</i> Care este modul primirii (oaspeților) la masă	254
<i>Regula 21.</i> Cum trebuie să stăm pe scaun sau să ne așezăm la masă în timpul prînzului	257
<i>Regula 22.</i> Ce haină este potrivită pentru creștin	258
<i>Regula 23.</i> Despre briu	260
<i>Regula 24.</i> Despre modul în care se cuvine să trăim între noi	261
<i>Regula 25.</i> Că este groaznică judecata proiestosului care nu mustră pe cei care păcătuiesc	262
<i>Regula 26.</i> Că toate, și cele ascunse ale inimii, să fie arătate proiestosului	263
<i>Regula 27.</i> Dacă și proiestosul ar greși vreodată, trebuie să fie mustrat și el de către cei mai distinși dintre frați	264
<i>Regula 28.</i> Cum trebuie să procedeze toți (frații) față de cel neascultător	264
<i>Regula 29.</i> Despre cel care lucrează cu mindrie sau cu murmurare	266
<i>Regula 30.</i> Cu ce simțăminte trebuie să poarte grijă proiestoșii de frați	267
<i>Regula 31.</i> Că trebuie să fie primită slujirea de la proiestos	267
<i>Regula 32.</i> Cum trebuie să se poarte (călugărul) cu rudele după trup	268
<i>Regula 33.</i> Care este modul convorbirii cu surorile	269

<i>Regula 34.</i> Cum trebuie să fie cei care împart bunurile fraților în comunitate	271
<i>Regula 35.</i> Dacă trebuie să se formeze mai multe comunități de frați în același sat	273
<i>Regula 36.</i> Despre cei care se retrag din comunitatea fraților	276
<i>Regula 37.</i> Dacă trebuie să se neglijeze lucrul sub pretextul rugăciunii și psalmodiei, și ce timpuri sînt potrivite pentru rugăciune și dacă mai întii trebuie să se lucreze	276
<i>Regula 38.</i> Care meserii se potrivesc cu profesiunea noastră	280
<i>Regula 39.</i> Cum trebuie să se valorifice (vîndă) cele produse de munca (noastră) și cum se cade să călătorim (în acest scop)	281
<i>Regula 40.</i> Despre negoțul cu mărfuri în adunări	282
<i>Regula 41.</i> Despre autoritate și despre ascultare	283
<i>Regula 42.</i> Cu ce scop și cu ce dispoziție trebuie să lucreze cei ce se ocupă cu lucrul	285
<i>Regula 43.</i> Ce fel trebuie să fie proiestosii și cum să îndrume pe frați	287
<i>Regula 44.</i> Cui trebuie să i se îngăduie călătorii și cum să fie examinați cînd se înapoiază	288
<i>Regula 45.</i> Pe lingă proiestos trebuie să mai fie unul în măsură să poarte grijă de frați, cînd acela ar lipsi și ar fi ocupat	289
<i>Regula 46.</i> Nimeni să nu ascundă păcatele fraților sau pe ale sale	291
<i>Regula 47.</i> Despre cei care nu primesc cele hotărîte de proiestos	292
<i>Regula 48.</i> Nu trebuie să fie privite (cercetate) din curiozitate lucrările proiestosului, ci fiecare să fie cu luare aminte la lucrul său	292
<i>Regula 49.</i> Despre controversele care ar interveni uneori între frați	293
<i>Regula 50.</i> Cum trebuie să procedeze proiestosul la stabilirea epitimiilor	294
<i>Regula 51.</i> Cum trebuie să se îndrepte greșeala celui care a păcătuit	294
<i>Regula 52.</i> Cu ce dispoziție trebuie să fie primite epitimiile	295
<i>Regula 53.</i> Cum vor îndrepta învățătorii meseriilor pe copiii care greșesc	295
<i>Regula 54.</i> Proiestosii comunității de frați să se sfătuiască împreună cu privire la chestiunile comune	296
<i>Regula 55.</i> Dacă folosirea artei medicale corespunde scopului pietății	296

Capitolele Regulilor mici

<i>Cuvînt înainte</i>	315
<i>Regula 1.</i> Dacă este cu puțință sau este de folos cuiva ca să-și îngăduie să facă sau să spună cele pe care le socotește bune, fără mărturia Scripturilor inspirate de Dumnezeu	316
<i>Regula 2.</i> Ce mărturisire trebuie să-și ceară între ei cei care doresc să viețuiască împreună după Dumnezeu	317
<i>Regula 3.</i> Cum vom întoarce pe cel care păcătuiește sau, dacă nu se întoarce, cum trebuie să ne comportăm față de el	317
<i>Regula 4.</i> Dacă cineva și pentru păcate mici ar strîmtora pe frați spunînd că trebuie să se pocăiască, nu cumva și el este nemilostiv și suprimă dragostea?	318
<i>Regula 5.</i> Cum trebuie să se pocăiască cineva pentru fiecare păcat	318
<i>Regula 6.</i> Ce fel (de om) este cel care mărturisește cu cuvîntul că se pocăiește, dar păcatul nu și-l îndreaptă	319

<i>Regula 7.</i> Care este judecata acelor care apasă pe cei care greșesc?	319
<i>Regula 8.</i> Cum trebuie să fie primit cel care se pocăiește în mod sincer?	319
<i>Regula 9.</i> Cum trebuie să ne comportăm față de cel care păcătuiind nu se pocăiește?	320
<i>Regula 10.</i> Sufletul care s-a ticăloșit în multe păcate, cu ce fel de teamă și cu ce fel de lacrimi trebuie să se despartă de păcate?	320
<i>Regula 11.</i> Cum ajunge cineva să urască păcatele?	321
<i>Regula 12.</i> Cum se va încredința sufletul că Dumnezeu i-a iertat păcatele?	321
<i>Regula 13.</i> Dacă cel care a păcătuit după botez trebuie să deznădăjduiască pentru mîntuirea lui, dacă a făcut mulțime de păcate, sau pînă la ce limită a păcatelor trebuie să nădăjduiască în iubirea de oameni a lui Dumnezeu prin pocăință	321
<i>Regula 14.</i> Prin ce roade poate fi dovedită pocăința adevărată	322
<i>Regula 15.</i> Ce înseamnă: «De cite ori îmi va greși fratele meu și voi ierta lui?»	322
<i>Regula 16.</i> Pentru ce citeodată sufletul și fără să se străduiască, aproape în mod automat, se reculege, ca și cum a fost cuprins de o durere, iar altădată este atît de insensibil încît chiar silindu-se nu se poate reculege	323
<i>Regula 17.</i> Dacă cineva, în gînd, și-ar aduce aminte să mînințe, apoi s-ar condamna pe sine, oare și acesta se va condamna ca și cel care s-a îngrijit?	324
<i>Regula 18.</i> Dacă se cuvine ca aceluia care a greșit vreodată în comunitatea frățească să i se încredințeze vreo sarcină, după multă încercare, și, dacă se cuvine, care slujire?	324
<i>Regula 19.</i> Dacă cineva este bănuît de păcat, dar nu face aceasta în mod arătat, trebuie să-l și urmărim ca să se și afle ceea ce se bănuia?	324
<i>Regula 20.</i> Dacă cel care a trăit în păcate trebuie să se ferească să aibă relații cu eterodocșii sau să se separe chiar și de cei care trăiesc rău?	325
<i>Regula 21.</i> De unde (vine) împrăștierea (mîntii) și gîndurile, și cum le vom îndrepta?	326
<i>Regula 22.</i> De unde provin nălucirile cele necuviincioase din noapte?	326
<i>Regula 23.</i> Pînă la cite cuvinte se socotește vorbire deșartă?	326
<i>Regula 24.</i> Ce este injuria?	327
<i>Regula 25.</i> Ce este clevetirea?	327
<i>Regula 26.</i> Cel care cleveteste pe fratele sau cel care ascultă pe clevetitor și îl suferă, de ce (pedeapsă) este vrednic?	328
<i>Regula 27.</i> Dar dacă cineva va cleveti pe proiestos, cum trebuie să ne comportăm față de el?	329
<i>Regula 28.</i> Despre cel care răspunde cu glas mai ridicat și cu cuvinte tari	328
<i>Regula 29.</i> În ce chip ar putea cineva să nu se minie	329
<i>Regula 30.</i> Cum vom tăia patima poftei rele	329
<i>Regula 31.</i> Dacă se oprește cu totul rîsul	329
<i>Regula 32.</i> De unde provine pofta de somn fără de vreme și fără măsură și cum o vom îndepărta	330
<i>Regula 33.</i> Cum se demască cel care se străduiește să fie bineplăcut oamenilor	330

<i>Regula 34.</i> Cum va evita cineva patima de a fi bineplăcut oamenilor	330
<i>Regula 35.</i> Cum se cunoaște cel mândru și cum se vindecă	331
<i>Regula 36.</i> Dacă trebuie să caute cineva cinste	331
<i>Regula 37.</i> În ce chip ar putea să devină rivnitor cel care este lenevos în împlinirea poruncilor	332
<i>Regula 38.</i> Dacă un frate ar primi poruncă și s-ar împotrivi, dar după aceea s-ar duce de la sine	332
<i>Regula 39.</i> Dacă cineva ar asculta și (după aceea) ar cirti	332
<i>Regula 40.</i> Dacă un frate ar mîhni pe frate cum trebuie să se îndrepte?	333
<i>Regula 41.</i> Dacă cel care a mîhnit n-ar primi să se justifice	333
<i>Regula 42.</i> Dar dacă cel care a mîhnit și-ar cere iertare, iar cel care a fost mîhnit n-ar vrea să se împace?	333
<i>Regula 43.</i> Cum trebuie să se poarte cineva cu cel care îl trezește pentru rugăciune	334
<i>Regula 44.</i> Dacă însă cel care a fost trezit s-ar minia sau chiar s-ar înfuria, de ce (pedeapsă) este vrednic?	334
<i>Regula 45.</i> Cel care neglijează să cunoască voile Domnului să nu se pedepsească mai mult decît cel care le-a cunoscut și nu le-a împlinit	334
<i>Regula 46.</i> Dacă cel care tolerează pe altul să săvîrșească păcat este vinovat de păcat	335
<i>Regula 47.</i> Dacă trebuie să fim indiferenți pentru cei care păcătuiesc	336
<i>Regula 48.</i> Lăcomia pînă la ce (limită) se judecă?	337
<i>Regula 49.</i> Ce înseamnă a se făli?	337
<i>Regula 50.</i> Dacă cineva înlătură hainele mai scumpe și vrea întotdeauna pe cea mai ieftină, fie haină, fie încălțăminte, ca și cum i s-ar cuveni, greșește oare, sau de ce patimă boalește?	337
<i>Regula 51.</i> Ce înseamnă «Raca»?	338
<i>Regula 52.</i> Cine este doritor de mărire deșartă și cine se străduiește să placă oamenilor?	338
<i>Regula 53.</i> Ce este întinarea trupului și ce este întinarea sufletului și cum ne vom curăți de acestea, sau ce este sfințenia și cum o vom dobîndi?	338
<i>Regula 54.</i> Ce este iubirea de sine și cum se va cunoaște pe sine iubitorul de sine?	339
<i>Regula 55.</i> Ce deosebire este între amărăciune, minie, iuțime și întăritare?	339
<i>Regula 56.</i> Cine este cel care se înalță cu gîndul, cine este trufașul și cine este cel mîndru, de asemenea cine este orgoliosul și cine îngîmfatul?	340
<i>Regula 57.</i> Dacă cineva ar avea o lipsă (viciu) neîndreptată și prin muștrări repetate împotriva lui s-ar simți lezat, oare este mai bine să fie lăsat în pace?	341
<i>Regula 58.</i> Se condamnă numai cel care a mințit în mod deliberat sau și cel care spune ceva complet neadevărat din neștiință?	341
<i>Regula 59.</i> Dacă cineva ar gîndi numai să facă ceva, dar nu ar face, oare și acesta se condamnă ca mincinosul?	341
<i>Regula 60.</i> Despre cel care ar hotărî în grabă să facă ceva din cele care nu-i sînt plăcute lui Dumnezeu	342

<i>Regula 61.</i> Dacă cineva nu poate să lucreze și nici n-ar vrea să învețe psalmi?	342
<i>Regula 62.</i> Dacă cineva ar face cu ce i s-a încredințat cum a făcut cel care a ascuns talantul, se condamnă?	343
<i>Regula 63.</i> Dacă cineva ar face ca aceia care au cirtit împotriva celor care au venit în urmă, se condamnă?	343
<i>Regula 64.</i> Ce înseamnă a scandaliza și cum ne vom păzi de aceasta?	343
<i>Regula 65.</i> Cum poate să țină cineva adevărul întru nedreptate	345
<i>Regula 66.</i> Ce este întrecerea (discutarea) și ce este întăritarea	346
<i>Regula 67.</i> Ce este necurăția și ce este nerușinarea	346
<i>Regula 68.</i> Ce este propriu miniei și ce este propriu indignării judicioase	346
<i>Regula 69.</i> Despre cel care nici nu mîncă mai puțin decît ceilalți, nici nu are corpul nesănătos și se plînge totuși că nu poate să lucreze	347
<i>Regula 70.</i> Cum trebuie să ne purtăm cu cel care se folosește rău de haine și de încălțăminte	347
<i>Regula 71.</i> Sînt unii care caută înainte de toate pe cea dulce dintre mîncăruri, iar alții preferă pe cea cu cantitate mare, decît pe cea dulce, pentru săturare. Deci cum se cuvine a-i instrui și pe unii și pe alții?	348
<i>Regula 72.</i> Dacă cineva, cu prilejul meselor, în frățietate s-ar purta cu necuviință, mîncînd și bînd cu lăcomie, se cuvine oare a-l critica?	348
<i>Regula 73.</i> Despre cel care nu din dorința de îndreptare a fratelui muștră pe cel care greșește, ci din patima lui de răzbanare	348
<i>Regula 74.</i> Despre cei care ies din comunitatea frățască și doresc să trăiască viață singuratică	349
<i>Regula 75.</i> Dacă este potrivit să spunem că satana este pricinuitoarea oricărui păcat, fie cu gîndul, fie cu cuvîntul, fie cu fapta	349
<i>Regula 76.</i> Dacă se cuvine ca, așa-zicînd, prin economie să mințim pentru ceva ce s-ar părea folositor	350
<i>Regula 77.</i> Ce este înșelăciunea și ce este năravul rău	350
<i>Regula 78.</i> Cine sînt iscoditorii de rele	351
<i>Regula 79.</i> Dacă cineva se acuză continuu pe sine că se poartă rău cu fratele, cum se va îndrepta?	351
<i>Regula 80.</i> De unde provine faptul că minții îi lipsesc gîndurile bune și grijile ce plac lui Dumnezeu și cum (să procedăm) ca să nu pățim aceasta	351
<i>Regula 81.</i> Dacă se cuvine să fie certați deopotrivă cei cucernici și cei indiferenți, cînd se află amîndoi în aceeași greșală	352
<i>Regula 82.</i> Fiindcă Scriptura relatează că: «pe bătrîne, ca pe mame» (I Tim. 5, 2), dacă s-ar întîmpla ca o bătrînă să cadă în același păcat ca una mai tînără, oare vor fi sub același canon?	353
<i>Regula 83.</i> Dacă cineva, săvîrșind multe fapte bune, ar greși o singură dată, cum vom proceda față de el?	354
<i>Regula 84.</i> Despre cel care are caracter violent și turbulent	354
<i>Regula 85.</i> Dacă se cuvine a avea ceva propriu în comunitatea frățască	354
<i>Regula 86.</i> Dacă cineva ar spune că nici nu iau de la comunitatea frățască, nici nu dau, ci mă îndestulez cu ale mele, ce atitudine vom observa față de unul ca acesta?	355

<i>Regula 87.</i> Dacă se îngăduie fiecăruia să dea haina lui cea veche sau încălțăminte, la poruncă	355
<i>Regula 88.</i> Ce este grija cea lumească	355
<i>Regula 89.</i> Fiindcă s-a scris: «Răscumpărarea sufletului bărbatului este bogăția lui» ce vom face noi, cei la care nu există bogăție?	355
<i>Regula 90.</i> Dacă se îngăduie să avem haină de noapte, fie de păr, fie de altceva	356
<i>Regula 91.</i> Dacă un frate care nu are nimic al său ar fi rugat de cineva să-i dea haina pe care o poartă, ce trebuie să facă, chiar dacă cel care a cerut este gol?	356
<i>Regula 92.</i> Fiindcă Domnul a poruncit să vindem averile noastre, ce trebuie să înțelegem când facem aceasta?	357
<i>Regula 93.</i> Cel care odată și-a lăsat averile și a făgăduit să nu mai aibă nimic al său, cu ce gânduri se cuvine să se folosească de cele necesare spre a trăi, adică hainele și hrana?	357
<i>Regula 94.</i> Despre cel care datorind impozite intră într-o comunitate frățească	358
<i>Regula 95.</i> Dacă este în interesul celor care au venit de curind să înceapă de îndată să învețe din Scripturi	358
<i>Regula 96.</i> Dacă se cade să se îngăduie oricui ar vrea să învețe carte sau să fie atent la cei care citesc	358
<i>Regula 97.</i> Dacă cineva ar spune: vreau să locuiesc la voi puțină vreme — se cuvine oare a-l primi?	359
<i>Regula 98.</i> Ce gând trebuie să aibă proiestosul în cele pe care le poruncește sau le rînduiește	359
<i>Regula 99.</i> Cu ce dispoziție sufletească se cuvine să mustre cel care este în drept să mustre	360
<i>Regula 100.</i> Pe cei care vin din afară și cer, cum îi vom slobozi?	360
<i>Regula 101.</i> Despre cel căruia i s-a încredințat chivernisirea (bunurilor) și despre cei ce cer (cerșesc)	361
<i>Regula 102.</i> Despre cei care pleacă din comunitatea frățească pentru orice motiv	361
<i>Regula 103.</i> Fiindcă se întâmplă ca în unele cazuri chiar unul dintre cei în vîrstă (presviteri) să alunece, se cuvine ca și acesta să fie muștrat?	362
<i>Regula 104.</i> Cum trebuie să se încredințeze purtările de grijă fraților	362
<i>Regula 105.</i> Dacă se cuvine ca aceia veniți de curind în comunități frățești să învețe de îndată meșteșuguri	362
<i>Regula 106.</i> Ce epitimii se cuvine să se folosească în comunitatea frățească	363
<i>Regula 107.</i> Despre cel care spune că are dorință să trăiască într-o comunitate frățească	363
<i>Regula 108.</i> Dacă se cuvine ca proiestosul, fără să fie prezentă proiestoasa (frăției de surori), să vorbească cu o oarecare soră cele cu privire la întărirea credinței	363
<i>Regula 109.</i> Dacă se cuvine ca proiestosul să vorbească des cu proiestoasa (stareța)	363
<i>Regula 110.</i> Dacă se cuvine ca atunci cînd o soră se mărturisește unui duhovnic mai în vîrstă să fie de față și o călugăriță mai în vîrstă	364

<i>Regula 111.</i> Dacă o presviteră (stareță) ar fi îndreptățită să protesteze atunci cînd presviterul (starețul) ar dispune să se facă ceva în comunitățile de surori, fără ca stareța să fi avut cunoștință	364
<i>Regula 112.</i> Dacă cineva ar veni la viața cea după Dumnezeu, este oare drept ca proiestosul să-l primească pe unul ca acesta fără părerea fraților?	364
<i>Regula 113.</i> Oare poate cel căruia i s-a încredințat grija sufletelor să păzească și aceasta: «de nu vă veți întoarce și nu vă veți face cu pruncii?»	365
<i>Regula 114.</i> Dacă se cuvine a asculta de oricine și orice ar porunci	365
<i>Regula 115.</i> Cum trebuie să ne supunem unul altuia	366
<i>Regula 116.</i> Pînă unde se cuvine a fi ascultători întru rînduiala de a fi bineplăcuți lui Dumnezeu	367
<i>Regula 117.</i> Cel care nu se învață întru cele rînduite spre porunca ce-i stă înainte în fiecare zi, ci caută să învețe un meșteșug, de ce patimă suferă și dacă se cuvine a-l tolera?	367
<i>Regula 118.</i> Cel care se sirguiește spre poruncă și lucrează nu ceea ce se poruncește, ci ceea ce vrea el, ce plată are?	367
<i>Regula 119.</i> Dacă se îngăduie fiecăruia să-și părăsească lucrul ce i s-a încredințat și să caute altul	368
<i>Regula 120.</i> Dacă se cuvine a ieși undeva fără aprobarea proiestosului	368
<i>Regula 121.</i> Dacă este îngăduit să se renunțe la lucrările mai grele	368
<i>Regula 122.</i> Dacă cineva, fiind canonisit să nu ia binecuvîntare, ar zice că dacă nu iau binecuvîntare nu voi minca, oare i se cuvine să i se tolereze?	369
<i>Regula 123.</i> Dacă cineva se mîhnește, neîngăduindu-i-se să facă ceea ce nu poate să facă, fiind neiscusit, se cuvine oare să i se tolereze?	369
<i>Regula 124.</i> Dacă cineva s-ar întîlni undeva din întîmplare cu eretici sau păgîni, se îngăduie să mînce împreună cu ei sau să se întrebe de sănătate?	370
<i>Regula 125.</i> Dacă cel căruia i s-a încredințat o lucrare și ar face ceva fără încuviințare, împotriva a ceea ce i s-a poruncit sau peste ceea ce i s-a poruncit, se cuvine oare să păstreze lucrul?	370
<i>Regula 126.</i> Cum poate cineva să nu fie biruit de iubirea dulceților din bucate	371
<i>Regula 127.</i> Unii spun că este cu neputință ca omul să nu se mînie	371
<i>Regula 128.</i> Celui care vrea să se înfrîneze peste putere, așa încît să se împiedice și porunca ce i s-a dat, se cuvine oare să i se îngăduie?	371
<i>Regula 129.</i> Despre cel care postește mult, dar la masă nu poate suporta mîncarea cea de obște	372
<i>Regula 130.</i> Cum trebuie să se postească atunci cînd ar fi trebuință de post	372
<i>Regula 131.</i> Cel care nu mîncă de unde mîncă frații, ci cere altceva, oare face bine?	372
<i>Regula 132.</i> Cel care spune: aceasta mă vatămă și se întristează dacă nu i s-ar da altă (mîncare), ce este de făcut în asemenea caz?	373
<i>Regula 133.</i> Dar dacă ar și cîrți cineva pentru mîncare?	373
<i>Regula 134.</i> Dar dacă cineva mîniindu-se ar renunța să ia din cele spre trebuință?	373

<i>Regula 135.</i> Dacă se cuvine ca acela care se ostenește să ceară chiar el ceva mai mult decât de obicei	374
<i>Regula 136.</i> Dacă trebuie să se adune toți la ora mesei, și pe cel care absentează și pe cel care vine după masă, cum îi vom trata?	374
<i>Regula 137.</i> Dacă e bine ca să hotărască cineva să se înfrineze pentru un interval de timp, spre exemplu, de la un anumit fel de mâncare sau de băutură	374
<i>Regula 138.</i> Dacă se cuvine ca în comunitatea frățească cineva să postească mai mult decât ceilalți	375
<i>Regula 139.</i> Prelungindu-se postul devenim mai slabi pentru lucru. Așadar, ce se cuvine mai bine: să rămănim în urmă cu lucrul din cauza postului sau să neglijăm postul pentru lucru?	376
<i>Regula 140.</i> Dacă cineva nu s-ar înfrina de la mâncărurile vătămătoare, ci mâncând cu lăcomie, ar cădea în boală, oare i se cuvine să i se acorde îngrijire?	376
<i>Regula 141.</i> Oare se cuvine să se afle străini în ateliere?	377
<i>Regula 142.</i> Dacă se cuvine ca meșterii să primească de la cineva un lucru fără aprobarea proiestosului	377
<i>Regula 143.</i> Cum sînt datori cei care lucrează să poarte grijă de multele ce le-au fost încredințate	377
<i>Regula 144.</i> Dar dacă cineva ar pierde ceva din neglijență sau i-ar da o rea întrebuintare din dispreț?	378
<i>Regula 145.</i> Dar dacă cineva cu de la sine putere ar împrumuta cuiva (un lucru) sau ar primi ceva?	378
<i>Regula 146.</i> Dar dacă, avînd urgentă nevoie, proiestosul ar cere de la acesta o unealtă și el ar refuza (să i-o dea)?	378
<i>Regula 147.</i> Cel care se îndeletnicește cu lucrul chelăriei sau al bucătăriei sau al altui lucru asemenea, dacă n-ar ajunge să fie prezent la rînduiala cîntării de psalmi și a rugăciunii, oare nu-și păgubește cu nimic sufletul?	378
<i>Regula 148.</i> Care este măsura autorității pe care o are în administrarea (alimentelor) cel încredințat cu grija chelăriei	379
<i>Regula 149.</i> Ce judecată va avea administratorul (de alimente) dacă ar face ceva cu părtinire sau cu ceartă	379
<i>Regula 150.</i> Dar dacă din neglijență n-ar da fratelui cele spre trebuință?	380
<i>Regula 151.</i> Dacă îi este îngăduit celui care servește să vorbească cu voce mai tare	380
<i>Regula 152.</i> Despre cel care s-a ostenit peste putere în slujire	381
<i>Regula 153.</i> A ceea căreia i s-au încredințat lînurile, cum se cuvine să le administreze (și) cum să supravegheze pe lucrătoare	381
<i>Regula 154.</i> Dacă s-ar întîmpla ca fiind frați puțini și slujind la mai multe surori, din nevoie s-ar separa unul de altul, despărțindu-se la lucrări, oare aceasta este fără primejdie?	381
<i>Regula 155.</i> Cum trebuie să ne comportăm cu cei bolnavi din casa de străini	382
<i>Regula 156.</i> Cel căruia i s-a încredințat o grijă cum ar fi a chelăriei sau alta asemenea, trebuie să aibă totdeauna această grijă sau se poate și schimba?	382

<i>Regula 157.</i> Cu ce dispoziție sufletească se cuvine să slujească cineva lui Dumnezeu	382
<i>Regula 158.</i> Cu ce dispoziție sufletească se cuvine să primească cineva epitimia	383
<i>Regula 159.</i> Cel care se plînge împotriva celui care îi dă canon este josnic	383
<i>Regula 160.</i> Cu ce dispoziție sufletească sîntem datori să slujim fraților	384
<i>Regula 161.</i> Cu ce fel de smerenie este dator cineva să primească slujirea de la frate	384
<i>Regula 162.</i> Ce fel de dragoste se cuvine să avem între noi	384
<i>Regula 163.</i> În ce chip va putea cineva să ajungă la iubirea față de aproapele	385
<i>Regula 164.</i> Ce însemnează aceasta: «Nu judecați și nu veți fi judecați»?	385
<i>Regula 165.</i> Cum va cunoaște cineva dacă se pornește împotriva fratelui care greșește din rîvna lui Dumnezeu sau se minie	386
<i>Regula 166.</i> Cu ce stare sufletească se cuvine să ne supunem celui care ne silește la împlinirea poruncii	387
<i>Regula 167.</i> Cum se cuvine să fie sufletul care a fost socotit vrednic să se îndeletnicească cu lucrul Domnului	387
<i>Regula 168.</i> Cu ce stare sufletească se cuvine să primească cineva haina sau încălțămîntea, oricum ar fi	387
<i>Regula 169.</i> Dacă un frate mai tînăr ar primi poruncă să învețe ceva pe unul mai bătrîn, cum se va comporta față de acesta	388
<i>Regula 170.</i> Dacă se cuvine să tratăm deopotrivă și pe cel care se îndreaptă mai mult și pe cel care se îndreaptă mai puțin	388
<i>Regula 171.</i> Dacă însă cel mai mic s-ar mîhni fiindcă este cinstit mai mult cel mai cucernic	389
<i>Regula 172.</i> Cu ce teamă sau cu ce încredințare sau cu ce stare sufletească se cuvine să ne împărtășim cu trupul și singele lui Hristos	389
<i>Regula 173.</i> Dacă se cuvine ca la ora cînd se cîntă psalmi în casă să se facă și oarecare vorbire	390
<i>Regula 174.</i> Cum ar putea cineva să îplinească poruncile Domnului în gînd și cu dorința?	390
<i>Regula 175.</i> Cum se vedește cel care iubește pe fratele după porunca Domnului	391
<i>Regula 176.</i> Care sînt vrăjmașii pe care ni s-a poruncit să-i iubim	391
<i>Regula 177.</i> Cum sînt datori cei puternici să poarte neputințele celor slabi	392
<i>Regula 178.</i> Ce înseamnă: «Purtați sarcinile unul altuia»	393
<i>Regula 179.</i> Cum poate cineva fără dragoste să dobîndească atîta credință încît să mute munții sau să dea toate averile săracilor; sau să-și dea trupul său ca să se ardă	393
<i>Regula 180.</i> Cu ce dispoziție sufletească și cu ce atenție se cuvine să ascultăm cele ce se citesc pentru noi în timpul mesei	394
<i>Regula 181.</i> Dacă două comunități de frați ar fi aproape una de alta și una este săracă, iar cealaltă s-ar arăta mai degrabă dificilă la darea bunurilor, cum se cuvine să se arate cea săracă față de cea care nu dă (bunuri)?	394
<i>Regula 182.</i> Din ce roade se cuvine să se probeze cel care muștră cu milă pe fratele care greșește	394

<i>Regula 183.</i> Dacă s-ar întâmpla ca unii trăind în comunitate de frați să se dezbine între ei, oare este fără primejdie pentru dragoste să ne comportăm față de ei cu îngăduință?	395
<i>Regula 184.</i> Cum poate cineva și când mîngîie și când muștră, nu numai să se străduiască să vorbească cu iscusință, dar să-și păstreze atitudinea cuvenită și față de Dumnezeu și față de cei cărora le vorbește	395
<i>Regula 185.</i> Dacă cineva în timpul unei conversații, văzînd pe cei care ascultă că sînt de acord cu cele spuse de el, s-ar bucura, cum se va cunoaște pe sine dacă se bucură din bună dispoziție sau dintr-o oarecare patimă a lui?	396
<i>Regula 186.</i> Pentru care prieteni sîntem datori să ne punem sufletul	396
<i>Regula 187.</i> Dacă se cuvine ca fiecare să primească ceva de la rudeniile după trup	397
<i>Regula 188.</i> Cum vom vedea pe cei care au locuit oarecînd cu noi sau pe rudeniile care vin la noi (în minăstire)	397
<i>Regula 189.</i> Dar dacă ne-ar și ruga vrînd să ne ducă pe noi la dînșii, se cuvine să-i ascultăm?	398
<i>Regula 190.</i> Oare se cuvine să miluim pe rudeniile după trup, care doresc mîntuirea lor?	398
<i>Regula 191.</i> Care este cel blînd	399
<i>Regula 192.</i> Care este mîhnirea cea după Dumnezeu și care este mîhnirea lumii?	399
<i>Regula 193.</i> Care este bucuria în Domnul și ce, dacă facem, se cuvine să ne bucurăm?	399
<i>Regula 194.</i> Ce plîngere (se cade) să luăm asupra noastră, ca să fim socotiți vrednici de fericirea (Domnului)?	399
<i>Regula 195.</i> Cum face cineva toate spre slava lui Dumnezeu?	400
<i>Regula 196.</i> Cum mîncîcă cineva și bea spre slava lui Dumnezeu?	400
<i>Regula 197.</i> Cum va lucra dreapta ca să nu știe stînga?	400
<i>Regula 198.</i> Ce este smerenia și cum o vom dobîndi?	401
<i>Regula 199.</i> Cum se va fi pregătit cineva ca să se arunce și în primejdii pentru porunca Domnului?	401
<i>Regula 200.</i> Cei care ostenesc mai de mult în lucrul lui Dumnezeu, cum pot să fie de folos celor care au venit de curînd	402
<i>Regula 201.</i> Cum obține cineva concentrarea în rugăciune	402
<i>Regula 202.</i> Dacă este posibil să se obțină concentrarea în orice lucru și în orice împrejurare	403
<i>Regula 203.</i> Pentru faptele îndeplinite după porunca Domnului este o singură măsură	403
<i>Regula 204.</i> Cum se învrednicește cineva să se facă părtaş al Duhului Sfînt	403
<i>Regula 205.</i> Cine sînt «cei săraci cu Duhul»?	404
<i>Regula 206.</i> Domnul ne poruncește să nu ne îngrijim «Ce vom minca sau ce vom bea sau ce vom îmbrăca». Care sînt limitele acestei porunci și cum se poate împlini	404
<i>Regula 207.</i> Cu ce gînd trebuie să se lucreze	405
<i>Regula 208.</i> Dacă este bine să practicăm în general tăcerea?	406
<i>Regula 209.</i> Cum vom putea să ne temem de judecățile lui Dumnezeu	406
<i>Regula 210.</i> Ce înțeles are podoaba modestă pe care o recomandă Apostolul	407

<i>Regula 211.</i> Care este măsura dragostei către Dumnezeu	407
<i>Regula 212.</i> Cum se dobîndește dragostea către Dumnezeu	407
<i>Regula 213.</i> Care sînt semnele distinctive ale dragostei față de Dumnezeu	408
<i>Regula 214.</i> Bunătatea și milostenia în ce se deosebesc una de alta?	408
<i>Regula 215.</i> Cine este făcătorul de pace care se ferește de Domnul	408
<i>Regula 216.</i> În ce se cuvine să ne întoarcem și să ne facem ca pruncii	408
<i>Regula 217.</i> Cum vom primi împărăția lui Dumnezeu ca pruncii	409
<i>Regula 218.</i> Ce înțelegere se cuvine să cerem de la Dumnezeu	409
<i>Regula 219.</i> Dacă am primit o binefacere de la cineva, cum vom putea ca și Domnului să-I dăm mulțumirea cuvenită curată și întreagă, dar și pe cea către binefăcător să o achităm cu bună cumpănire	409
<i>Regula 220.</i> Dacă se cuvine să se îngăduie oricui ar vrea să vorbească cu surorile	410
<i>Regula 221.</i> Domnul învață să ne rugăm ca să nu intrăm în ispită, se cuvine oare să ne rugăm ca să nu cădem în suferințe trupești?	411
<i>Regula 222.</i> Cine este pîrișul fiecăruia dintre noi și cum ne vom împăca cu el	411
<i>Regula 223.</i> Cel care vrea să postească pentru un motiv bineplăcut lui Dumnezeu, fiindcă nu vrea să se arate astfel oamenilor, ce va face?	411
<i>Regula 224.</i> Dacă există și astăzi unii care lucrează din ceasul întii și alții din ceasul al unsprezecelea, și care sînt aceștia	412
<i>Regula 225.</i> Fiindcă Domnul a spus: «unde sînt doi sau trei adunați în numele Meu, acolo sînt și Eu în mijlocul lor», cum vom putea să ne învrednicim de aceasta?	412
<i>Regula 226.</i> Fiindcă Apostolul spune: «fiind ocăriți, binecuvîntăm, fiind huliiți, ne rugăm», cum se cuvine să binecuvînteze cel ocărit sau ce să se roage cel hulit?	413
<i>Regula 227.</i> Dacă se cuvine ca fiecare să încredințeze și altora cele ce cugetă sau, fiind incredințat că ceea ce face place lui Dumnezeu, să păstreze pentru sine	414
<i>Regula 228.</i> Dacă se cuvine ca în orice lucru să cunoaștem deplin voia celor care se scandalizează, sau există unele în privința cărora nu trebuie să ne afectăm, chiar dacă unii se scandalizează	414
<i>Regula 229.</i> Dacă se cuvine să mărturisim faptele oprite, fără rușine, tuturor sau numai unora, și care sînt aceștia	414
<i>Regula 230.</i> Ce este slujirea și ce însemnează slujirea cuvîntătoare	415
<i>Regula 231.</i> Dacă un frate ar vicleni împotriva mea și m-ar vrăjmași sau citeodată și un preot, oare îmi este îngăduit să păzesc și în privința acestuia poruncile care s-au dat pentru vrăjmași?	415
<i>Regula 232.</i> Dacă cineva fiind nedreptățit de altul n-ar relata nimănui sub motivul îndelungii răbdări, și al nerăutății, ci ar socoti să lase lui Dumnezeu judecata, oare face (aceasta) după Domnul?	416
<i>Regula 233.</i> Dacă din toate faptele (făcute cu dreptate) cuiva i-ar lipsi una, oare pentru aceasta nu se mîntuiește?	417
<i>Regula 234.</i> Cum vestește cineva moartea Domnului	417
<i>Regula 235.</i> Oare este de folos să învățăm multe din Scripturi?	418
<i>Regula 236.</i> Cîți s-au învrednicit să învețe bine cele patru Evanghelii, cum se cuvine să primească darul (acesta)?	418

Regula 237. Care suflet se îndrumă spre voia lui Dumnezeu	419
Regula 238. Dacă este cu puțință aceasta, (adică) să se cînte neîncetat sau să se citească sau să se vorbească cu rivnă despre cuvintele lui Dumnezeu și să nu se lase deloc pauză pentru nevoia ce se întîmplă unora pentru trebuințele mai necurate ale trupului	419
Regula 239. Care este comoara cea bună și care cea rea	419
Regula 240. Pentru ce s-a zis că este largă poarta și lată calea care duce la pieire	419
Regula 241. Cum este strîmtă poarta și îngustă calea care duce la viață și cum poate să intre cineva prin aceasta	420
Regula 242. Ce înseamnă aceasta: «Cu iubire frățească iubiți-vă unii pe alții»	420
Regula 243. Ce vrea (să spună) Apostolul cînd zice: «mîniați-vă și să nu greșiți, soarele să nu apună întru mînia voastră», fiindcă în altă parte spune: «toată amărăciunea, supărarea și mînia să se îndepărteze de la voi»	421
Regula 244. Ce înseamnă aceasta: «lăsați loc miniei»	421
Regula 245. Cine este cel înțelept ca șarpele și curat (blind) ca porumbelul	421
Regula 246. Ce înseamnă «dragostea nu se poartă cu necuviință»	422
Regula 247. Care este lauda întru Domnul și care (este) cea oprită	422
Regula 248. Dacă Domnul dă înțelepciune și de la El (de la fața Lui) vine cunoașterea și înțelegerea; și dacă prin Duhul dă unuia cuvîntul înțelepciunii, iar altuia cuvîntul cunoașterii, cum reproșează Domnul ucenicilor: «chiar și voi sînteți nepricepuți» și cum Apostolul acuză pe unii ca neînțelepți	423
Regula 249. Ce este cuvios și ce este drept?	423
Regula 250. Cum dă cineva ceea ce este sfînt ciinilor, sau aruncă mărgăritarele înaintea porcilor; sau cum se întîmplă ceea ce se mai relatează: «ca nu cumva să le calce pe ele în picioarele lor și, întorcîndu-se, să vă sfișie»	424
Regula 251. Cum Domnul uneori oprește să purtăm pungă și traistă la drum, iar alții spune: «însă acum, cel care are pungă să o ia; asemenea și traistă; și cel care nu are să-și vîndă haina sa și să cumpere sabie»	424
Regula 252. Care este piinea cea spre ființă despre care am fost învățați să ne rugăm în fiecare zi?	425
Regula 253. Ce este talantul și cum îl vom înmulți	425
Regula 254. Care este masa (de schimb) «la care ti se cădea — a spus Domnul — să pui argintul»	426
Regula 255. Unde i s-a poruncit să meargă celui care a auzit: «ia ce este al tău și pleacă»	426
Regula 256. Care este plata pe care o iau și aceștia la fel cu cei mai de pe urmă	426
Regula 257. Cine sînt pleava ce se va arde cu foc nestins	427
Regula 258. Cine este cel condamnat de către Apostol că «se dedă la smerenie fățarnică și la slujirea îngerilor»?	427
Regula 259. Cine este cel fierbinte cu duhul?	427

Regula 260. Fiindcă Apostolul spune uneori: «nu fiți fără de minte», iar alții: «nu vă socotiți înțelepți întru voi», oare este cu puțință să nu fie înțelept întru sine cel fără de minte?	428
Regula 261. Cum înșiși sfinții cerînd unele lucruri n-au primit de la Domnul	428
Regula 262. Care este deosebirea între sărăcire (scăpătare) și sărăcie și cum grăiește David adevărul cînd spune: «iar eu sărăcit sînt și sărac»	430
Regula 263. Ce vrea Domnul să învețe cu exemplele la care a adăugat pe acesta: «decî așa și fiecare din voi care nu se leapădă de toate averile sale, nu poate să-Mi fie ucenic»	431
Regula 264. Ce este curățenia (sinceritatea)	432
Regula 265. Dacă numai către singuri preoții s-a spus aceasta: «dacă îți vei aduce darul tău la altar» ș.c.l.	432
Regula 266. Ce este sarea pe care ne-a poruncit Domnul s-o avem	433
Regula 267. Dacă unul se va bate mult, iar altul puțin, cum spun unii că nu există sfîrșit al muncii celor pedepsiți?	433
Regula 268. Cu ce înțeles sînt numiți unii «fii ai neascultării» și «copii ai mîniei»	435
Regula 269. Fiindcă s-a scris: «Făcînd voile trupului și ale cugetelor», oare unele sînt voile trupului și altele ale cugetelor; și care sînt acestea?	435
Regula 270. Ce înseamnă lipsiți fiind, dar nu deznădăjduiți	436
Regula 271. Oare pentru toate cite a greșit cineva află curățire prin milostenie?	436
Regula 272. Fiindcă porunca Domnului este să nu ne îngrijim de ziua de mîine, cum să înțelegem drept această poruncă?	437
Regula 273. Ce (anume) dacă ar face cineva hulește împotriva Duhului Sfînt?	438
Regula 274. Cum se face cineva nebun în veacul acesta?	438
Regula 275. Dacă poate să împiedice satana hotărîrea unui Sfînt	438
Regula 276. Ce înseamnă ceea ce s-a spus de către Apostol: «ca voi să deosebiți care este voia lui Dumnezeu, ce este bun și plăcut și desăvîrșit»	439
Regula 277. Care este cămara în care poruncește Domnul să între cel care se roagă	441
Regula 278. Cum duhul cuiva se roagă, iar mîntea lui este fără roadă	442
Regula 279. Ce înseamnă: «cîntați cu înțelegere»	442
Regula 280. Cine este cel curat cu inima	442
Regula 281. Dacă se cuvine să silim să cînte pe o soră care nu vrea	443
Regula 282. Cine sînt aceia care spun: «am mîncat înaintea Ta și am bătut» și aud: «nu vă știu pe voi»	443
Regula 283. Oare cel care face voia cuiva este părtaș cu acela?	444
Regula 284. Dacă o comunitate de frați ar sărăci din cauza bolilor, oare este jenant să primească de la alții cele spre trebuință?; și dacă se cuvine, de la cine să se primească?	444
Regula 285. Dacă se cuvine ca o comunitate de frați care face negoț cu altă comunitate să observe prețul adevărat al fiecărui fel	445
Regula 286. Dacă se cuvine ca pe cel care viețuiește într-o comunitate de frați și a căzut în neputință trupească să-l aducem în casa pentru străini	445

<i>Regula 287.</i> Care sînt roadele vrednice de pocăință	445
<i>Regula 288.</i> Cel care dorește să-și mărturisească păcatele sale se cuvine oare să le mărturisească la toți, și celor care s-ar întîmpla, sau cărora ?	446
<i>Regula 289.</i> Ce se cuvine să facă cel care s-a pocăit de un păcat, dar cade din nou în același păcat	446
<i>Regula 290.</i> Cum sporește cineva întotdeauna în lucrul Domnului	447
<i>Regula 291.</i> Cine este trestia strivită sau festila aprinsă; și cum cineva pe prima n-o va frînge și pe a doua nu o va stinge ?	447
<i>Regula 292.</i> Oare se cuvine ca în comunitatea de frați să existe școală pentru copiii celor care trăiesc în societate ?	448
<i>Regula 293.</i> Cum se cuvine să ne purtăm cu cei care se îndepărtează de cele mai mari dintre păcate, dar pe cele mici le fac cu indiferență	448
<i>Regula 294.</i> Din care cauză decade cineva din pomenirea veșnică a lui Dumnezeu	449
<i>Regula 295.</i> Din ce semne se cunoaște cel care plutește (cu mintea) în nori	449
<i>Regula 296.</i> Cum se poate încredința sufletul că este curat de păcate	450
<i>Regula 297.</i> Cum se cuvine să se întoarcă cineva de la păcat	451
<i>Regula 298.</i> Oare îngăduie Scriptura ca acelea bune să se facă după propria plăcere ?	451
<i>Regula 299.</i> Cum se va încredința sufletul că s-a îndepărtat de iubirea de slavă	452
<i>Regula 300.</i> Care este chipul întoarcerii, cînd cuvîntul este pentru ceea ce nu se poate vedea	452
<i>Regula 301.</i> Dar dacă cineva spune că «nu mă va muștra conștiința»	453
<i>Regula 302.</i> Oare se cuvine să dăm din iconomisire celor din afară, care sînt lipsiți ?	453
<i>Regula 303.</i> Oare se cuvine ca în comunitatea de frați să se asculte de cele spuse de către toți ?	454
<i>Regula 304.</i> Dacă rudele celor care s-au rinduit într-o comunitate de frați ar dori să dea ceva pentru aceștia, se cuvine să se primească ?	455
<i>Regula 305.</i> Dacă se cuvine să se primească ceva de la cei din afară, fie sub motivul prieteniei, fie sub motivul rudeniei firești	455
<i>Regula 306.</i> În ce fel se obține neîmprăștierea minții	456
<i>Regula 307.</i> Dacă se cuvine să se înceapă cîntarea de psalmi sau rugăciunea cu rîndul	457
<i>Regula 308.</i> Oare se cuvine să fie răsplătit cel care dă ceva comunității de frați, și dacă ceea ce se dă în schimb (se cuvine) să fie corespunzător a ceea ce s-a dat	457
<i>Regula 309.</i> Dacă i se întîmplă cuiva cele obișnuite și după fire, se cuvine să îndrăznească să se apropie spre împărtășirea cu cele sfinte ?	457
<i>Regula 310.</i> Oare se cuvine ca într-o casă de obște să se facă proscomidii ?	458
<i>Regula 311.</i> Oare se cuvine să mergem în vizită, invitîndu-ne oarecari ?	458
<i>Regula 312.</i> Oare se cuvine să îndemnăm la rugăciune pe mireni care vin la noi ?	459
<i>Regula 313.</i> Oare se cuvine să lucrăm cînd ne vizitează oarecari ?	459
<i>Regula 314.</i> Dacă se cuvine creștinului, sau este lucru fără de reproș, ca să se folosească de doctori	459

<i>Regula 314.</i> Dacă se cuvine, creștinului sau este lucru fără de reproș, ca să se folosească de doctori	461
<i>Regula 54.</i> Se cuvine ca aceia care au fost rînduiți să stea în fruntea comunității (proiestosii) să se sfătuiască împreună cu privire la chestiunile comune ?	461
<i>Regula 48.</i> Dacă trebuie să nu se cerceteze din curiozitate lucrările proiestosului	462
<i>Regula 315.</i> Care este deosebirea între vanitate (mindrie deșartă) și iubirea de mărire	462
<i>Regula 316.</i> Prin ce sirguință poate cineva să se achite de acestea ?	462
<i>Regula 317.</i> Care este măsura ascultării	462
<i>Regula 318.</i> Dacă trebuie să avem și să citim Scriptura cea de Dumnezeu inspirată	463
<i>Epitimii</i>	464
<i>Epitimii pentru călugărițe</i>	467
Constituțiile ascetice	469
<i>Introducere. Către cei care locuiesc chinovitic și singuri</i>	469
Cap. I. Se cuvine ca rugăciunea să fie avută în vedere înainte de toate	471
Cap. II. Despre supravegherea gîndurilor și că trupul nu este rău cum au socotit unii	473
Cap. III. Nu se cuvine să avem convorbiri cu femei, fără supraveghere	480
Cap. IV. Se cuvine ca să potrivim cumpătarea după puterea trupului, iar munca trupească este bună și legitimă	482
Cap. V. Se cuvine ca ascetul să se îndeletnicească cu lucrări potrivite	489
Cap. VI. Nu se cuvine ca ascetul să stea de vorbă cu toți oamenii nesupravegheat	489
Cap. VII. Nu se cuvine să aibă loc ieșiri dese și necontrolate	492
Cap. VIII. Asceților nestatornici nu trebuie să li se acorde încrederea și libertatea de a vorbi, ci de cei asemenea să ne ferim	493
Cap. IX. Se cuvine ca ascetul să nu dorească în nici un chip să devină clerical sau superiorul fraților	494
Cap. X. Nu se cuvine să dorim cele bune din vanitate	495
Cap. XI. Despre timpul potrivit pentru vorbiri	496
Cap. XII. Ascetul nu trebuie să încline spre glume	496
Cap. XIII. Despre bunătate și în ce mod se formează dragostea	497
Cap. XIV. Despre înțelepciune	498
Cap. XV. Despre credință și nădejde	498
Cap. XVI. Despre umilință	498
Cap. XVII. În cite chipuri iau naștere gîndurile rele în suflet	499
Cap. XVIII. Către călugării care locuiesc chinovitic	500
Cap. XIX. Se cuvine ca ascetul să treacă la viața ascetică cu examinare hotărîită și despre supunere	503
Cap. XX. Nu trebuie să se urmărească întreținerea de convorbiri cu rudele care trăiesc în viața civilă, sau să se poarte grijă de lucrurile acestora	504
Cap. XXI. Nu trebuie să se separe nimeni de comunitatea frățască spirituală	507

Cap. XXII. Despre supunere mai pe larg	511
Cap. XXIII. Se cuvine ca ascetul să ia asupra sa cu multă plăcere și lucrurile disprețuite	516
Cap. XXIV. Ascetul nu trebuie să dorească cinstiri și demnități	516
Cap. XXV. Despre modestie și simplitate în felurile de mâncare	518
Cap. XXVI. Pe cel care tinde spre desăvârșire, ieșirea nu va putea să-l păgubească	518
Cap. XXVII. Ascetul nu trebuie să aibă îndeletniciri particulare	520
Cap. XXVIII. Se cuvine ca proiestosul să distribuie cu bunăvoință părintească celor de sub ascultarea sa cele ce li se cuvin	520
Cap. XXIX. Nu trebuie să se formeze grupări de doi sau de trei frați în sistemul ascetic	520
Cap. XXX. Ascetul nu trebuie să caute să-și aleagă (după gust) îmbrăcămîntea și încălțămîntea	521
Cap. XXXI. Se cuvine ca proiestosul să potrivească cele rinduite după puterea corpului fiecăruia și despre cei care își ascund puterea	522
Cap. XXXII. Frații nu trebuie să se întristeze cînd celor mai slabi li se încredințează ceva mai ușor	522
Cap. XXXIII. Proiestosii nu trebuie să dea curaj asceților care părăsesc (din nesupunere) propria lor comunitate frățească, și pe unii ca aceștia să nu-i primească în viața chinovitică	523
Cap. XXXIV. Ascetul care trăiește în sistemul chinovitic nu trebuie să aibă bunuri materiale proprii	524
Cuvînt de informare despre exercitarea ascezei	527
ANEXE. <i>Epistole ascetice</i>	529
Epistola 2. Către prietenul Grigorie	531
Epistola 22. Despre desăvîrșirea vieții monahilor (creștinilor)	537
<i>Indice scripturistic</i>	542
<i>Indice real și onomastic</i>	550
<i>Cuprinsul</i>	552